

ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
В ДВАНАДЕСЕТ ТОМА

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ

ЦВЕТА УНДЖИЕВА, ДОЧО ЛЕКОВ,
ПЕТКО ТОТЕВ

БЪЛГАРСКИ ПИСАТЕЛ

ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ

СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
ТОМ (ДЕВЕТИ) XI

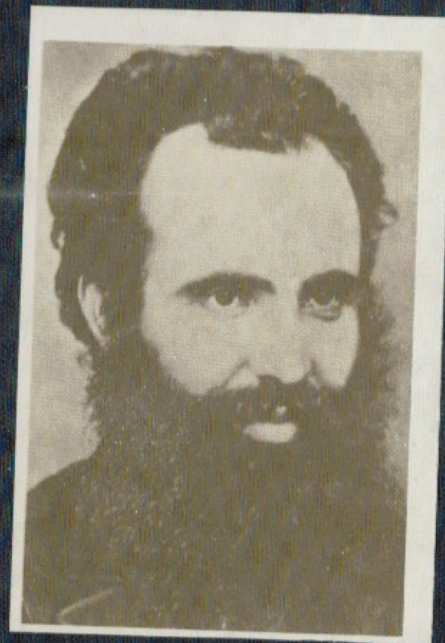
*Дописки, известия,
политически прегледи,
редакционни бележки*
ПОДБОР И РЕДАКЦИЯ
ЦВЕТА УНДЖИЕВА

СОФИЯ 1986

АЮБЕН КАРАВЕЛОВ

9

A. Karavelov

Ботиски
ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕГЛЕДИ

© Цвета Унджиева, 1986
с/о Jusautor, Sofia

[БЕДНА ТУРЦИЯ! БЕДНА АВСТРИЯ!]

Ние мислиме, че ни в Европа, ни в Азия, ни в Африка няма такива две държави, които да са везани между себе си с такава искрена и привлекателна дружба, каквато съществува между Австрия и Турция. Такава дружба може да бъде само между два ученика или между две стари баби, които за друго нищо не говорят, само за свои млади години и коя на кои гробища желае да бъде закопана. Доколко са истинни нашите думи, нека човек погледа какви комедии се разиграват в Цариград. Любовете, която султан Азис чувства към австрийският император, е дотолкова голяма, щото любовта между Кастора и Полюкса губят вече своето всемирно значение. За живо доказателство на това наше заключение служат някои нови реформи, които е намислил султанът да извърши. Тия реформи — които, без никакво съмнение, са толкова полезни както за динислямът, така и за раята — се заключават в следущето: по повелението на султанът скоро ще бъде учреден един регимент, който ще носи маджарско облекло, сир. «късо мундирче, обшито със сякакви гайтани; а на главата си ще тури маджарски калпак и ще хвърли фесът» — така барем говори «Турция» и ние ѝ вярваме от сѐ сърце. Освен това между султанът и Франца Йосифа станали още някакви си тайни договори и нови Кастор и Полюкс дали един другиму братска реч, че свято и безгрешно щат да изпълняват своето обещание. Не знаем как други, но ние сме разположени да вярваме, че както единът, така и другият приятел щат си изпълнят речта, защото тяхната дружба е основана на най-естественото чувство: на ненавистта към покорените им южнославянски племена, от които зависи тяхната смърт и техният живот. Това е най-главната причина, която заставлява Франца Йосифа да се л о б и з а е със султанът, а султанът — да турга на турските глави маджарски калпаки: политическите интереси на Турция и на Австрия изискват

австрийско-турската дружба и заставяват кръстът да подава ръка на полумесеца.

Франц Йосиф предвиждаше далматското движение или южнославянското въстание и затова прибърза сам да увери своят побратим за искрената си към него любов, да го помоли да му даде позволение да проведе своите войски през Босна и Херцеговина и да удари на Черна гора, която, по мнението на австрийските вестници, е най-крива за Далматското въстание. Остава сега само едно, т. е. да заключат тия две държави настъпателен и отбранителен съюз и тогава Темерлан и Баязид в една кошница. Когато човек послуша каква глъчотевица са вдигнали турско-австрийските приятели за Далматинското въстание, то той трябва да си помисли: как могат една шепа юнаци да грозят на две големи империи и да поклатят два престола? И наистина, сичките виенски газети викат «юре-варе» и разказват на своите читатели, че отечеството се намира в толяма опасност и че императорът и граф Байст напусто са отишли да пътуват на Восток в такива тежки минути.

«Neue Freie Presse» мисли, че Далматското въстание е предвестник на голяма буря, която ще да потърси сичкият Балкански полуостров. «Пожар, който се е запалил в Бока Которска — казва тоя вестник, — трябва да се гаси изведнъж и колкото се може по-скоро, за да му се не даде да се разшири на Восток. Революцията из Далмация може да премине в Босна и Херцеговина, а оттам да се разпространи по сичкият Балкански полуостров; а още Южна Венгрия* не ще остане мирна.» Други австрийски вестник се признава, че въстанието в Далмация се шири все повече и повече и Австрия трябва да изтроши много пари и да пролее много кръв, ако тя намисли да влезе в Босна и Херцеговина. «На австрийците — говори «Morgenpost» — се отваря военни поход, от когото не може да бъде никаква полза, и тия трябва още да благодарят бога, ако си не натурят на шията борба с Русия.»

Освен това виенските и пешанските вестникари уверяват, че Адриатическото море рано или късно ще стане

* Южна Венгрия немско-маджарският орган нарича сръбското воеводство.

арена (поприще), на която ще се решава съдбата на ония земи, които днес принадлежат на Австрийската империя и на Турция, защото и двете тия господства имат едни врагове — славяните. На Австрия ще бъде твърде скъпа Илирия и Далмация, а на Турция грози откъм Адриатическото море Черна гора и Гърция (!?). От друга страна, Италия, която, ако и да уверява виенският кабинет, че между нея и Австрия няма нищо друго освен дружески отношения и Виктор Емануил желае да се срещне с Франца Йосифа и да укрепят тяхната дружба, но тя (Италия) никак няма намерение да се откаже от своите стари стремления, за да присвои северните и североизточните брегове на Адриатическо море. Между Австрия и Турция лежи голямо пространство земя, на която жителите горят от нетърпение да се освободят от турската власт. По-нататък Ромуния, Сърбия, Херцеговина, Военна граница, Босна и Черна гора подават един другиму ръка, за да се борят с турците и австрийците, с които, разбира се, ще се придружи и Гърция.

«Нов. сл. преса» проповяда война между Австрия и Черна гора и говори, че «Австрия има две обязанности: първо, да гледа съвсем да задуши далматинците; второ, да разсипе Черна гора и да я предаде на Турция. Това изискват австрийските и турските интереси. Когато се победи Черна гора, то ни един други християнски народ няма и да помисли да востава против Отоманската империя (??).»

В това също време, когато немските вестникари мислят да унищожат Черна гора и да продължат животът на две баби, на Турция и Австрия, то същият «Н. сл. преса» говори, че на Турция грози и други неприятел, който е много по-опасен от южните славяни. Тоя враг е египетският вице-крал, който не ще да се побои да обяви на Високата порта война. «А тая война — казва «Преса» — изведнъж ще побуни и другите народности, които населяват турската империя, и, от една страна, южните славяни и Сърбия, а, от друга, Ромуния и Тунис щат бъдат тоя си час независими. Портата се намира в най-страшно положение.» И «Тюрки» така също предсказва на Турция несчастье от Египет. «Ако турско-египетската размирица — пише тя — се не свърши преди отварянето на Суецкият канал, то Измаил паша не само че не ще да

признава повече властта на султанът, но ще гледа да обяви себе си за независим господар. Ето какви несчastia грозят на Високата порта, ако тя не прибърза да защити своите интереси. Несчастието, което ще да постигне Турция, е вече на прагът. Не трябва да се губи време, а трябва да се работи. Ако дадем на Измаил паша воля, той ще да прогласи себе си за независим господар и тогава ще удари последният час за Османското царство. Ромуния, Сърбия, а може още и България, и Херцеговина, и Епир ще да поискат независимост и тогава сичко е свършено.»

Бедна Турция! Бедна Австрия! Колко малко тия се надеят на своите сили! Ние мислим, че както Турция, така също и Австрия, наместо да вдигат монголски поход против Далмация, Черна гора и пр., да се постараят да удовлетворят справедливите искания на своите славянски подани, които съставляват най-голямото множество както в едната, така и в другата империя! Тям отдавна вече дават тоя полезен съвет, но тия сякога го презират и затъкват ушите си. Граф Байст е намислил да спаси Австрия с дуалистически средства, сир. той иска да удовлетвори само маджарите и немците и с това да унищожи сръбският, полският и чешкият въпрос. Али паша и «Млада Турция» в това също време искат да отурчат българите и босняците и да съставят един народ, който да оживи гнилият леш или Турската империя.

Ние мислим, че за сегашното народно въстание в Далмация е криво самото австрийско правителство, което не иска да обърне внимание на това, че най-голямото население в тая страна е славянско, което 450 години енергически защитава своя език и своята народност против италианците, които съставляват 1/8 част от населението. Далматинците сяка година прашаха адреси и жалби във Виена и молеха австрийското правителство да бъде правдолюбиво, но правителството въведе в техните училища и в съдовете италиански език. Накратко да кажем, граф Байст е разигравал в Далмация такава съща комедия, каквато разиграва и сега в Галиция между поляците и русинците, в Боемия между чехите и немците, в Кроация между православните и католиците, във Венгрия между сърбите и маджарите, в Банат между сърбите и ромуните; а Високата порта — по сичкото пространство на Отоманската империя — между бълга-

рите и гърците, сърбите и арнаутите. Да оскорбяваш една народност и да я въоружаваш против друга — това е австрийската и турската политика. Бедна Турция! Бедна Австрия!

Свобода, г. I, бр. 2, 12 ноември 1869.

[НАРОДНАТА И ЧОВЕЧЕСКАТА СВОБОДА СЕ НЕ ДОБИВА, А СЕ ЗИМА НАСИЛА]

Човек кога усети, че смъртта му се приближава и докторите се откажат да го лечат, то той захваща да се дава в ръцете на бабите, да пие техните варени корени и да яде пепелчица от бъдни вечер. Такава е в сегашно време и Австрия и нейната посестрима Турция. Австрийските министри приближиха смъртта на австрийското владичество, многочислените regimentи не желаят вече да лечат полуизгнилият труп и Франц Йосиф захвана да търси лек в Цариград, и в Петербург, в Египет и във Флоренция. Император Франц желаше да се повиди с Виктор-Емануила, но последният имал счастье да се поболее и да не изпълни желанието на първият. Но цар Франц и в това не унивал и проводил във Флоренция своя велики дипломат графа Байста да търси пепел от бъдни вечер. Из това се види, че Австрия иска да се сближи с Италия, а може и двете страни да търсят тоя съюз, когато в Европа владее някаква си болест, която може да умъртви и виенското, и пещанското, а най-после и флорентийското правителства. Австрия, както се види, и до днес се не оставя от своите планове да онемчи австрийските славяни, ни от желанието да има значение и да се нарича велика австрийско-апостолска империя.

От друга страна, влиянието на Прусия се увеличава в Германия, а славяните захванаха да се стремят към една цел, т. е. да съставят едно федеративно господарство и да живее сяко славянско племе за себе си. У австрийските и турските славяни тая идея зрее твърде скоро и ще принесе своя плод. Тия са най-главните причини, които заставяват Австрия да се подружи с Италия и с Абдул-Азиса. От друга страна, Италия желае да заключи

съюз с Австрия и с нейната помощ да се освободи от французкият ярем и от папското благословение, а може и от далматинската болест. Но какво мисли виенското правителство за вътрешните дела на своето господарство — още се не знае. Чуе се за някакви си несъгласия в министерството: някои министри се не съгласяват да дадат никакви права на чехите и галичаните, други мислят, че ако се не дадат тия права, то може да се случи и друга далматинска история, но сичко това може да бъде само празен разговор, който никога не е имал никакво значение, а не ще има и отсега, както то бива в повечето европейски камери.

Маджарският райхстаг (законодателно събрание) нищо повече не работи, освен да оправя маджарските работи или да плюе на месечината; така напр. тия законодателни мъже — и левицата, и десницата — искат от министърът на черковните работи да им обясни: 1. Защо в Маджарско могат да живеят йезуитите? 2. Тряба ли женитбата да бъде само гражданска, или и духовна, т. е. черковна.

А за Далмация, Хорвато-сръбско и Сърбо-хорватско нищо се и не чуе. Тежко на тоя народ, който се не съедини между себе си и да се надея на своите сили, но търси във Виена или в Пеща своите права. Както народната, така и човеческата свобода се не добива, а се зима на сила, в противен случай свободата не е свобода и правата — права.

Свобода, г. I, бр. 6, 11 декември 1869.

[ИНТЕРЕСИТЕ НА АВСТРИЯ ИЗИСКВАТ ДА ОСТАНЕ ТЯ НЕУТРАЛНА]

От бойното поле почти всеки ден дохождат до нас нови известия, но сичките тия известия са дотолкова побъркани, заплетени и баснословни, щото човек не знае що да мисли и кому да вярва; но кога той обърне особено внимание на немските вестници и като разгледа по-натъжно работите, то ще да се увери, че французкият император се е вече разкалял защо той не е ограничил своят войнствени пламник и защо така много се е понадеял на юж-

ните немци и на Италия. Както се види, Наполеон III е обещал на флорентийското правителство, че ще му предаде Рим, а на Южна Германия обрекъл големи права и привилегии.

Днес е вече всеки убежден, че между италианското и французкото правителство е заключен тесен съюз, но между италианският народ и между французкото правителство не може да бъде никакво съчувствие, не може да бъде нищо общо, а особено от онова време, откогато французките байонети върнаха от римските стени италианският юнак Гарибалди и откогато императрица Евгения се обеща на Пия IX, че ще защитава неговите интереси, дорде живее и тя, и императорът. Италия помни и до днес сичкото това, защото Рим и до тая минута се намира в ръцете на папата, а римският народ очаква Гарибалди и проклита французките войски, следователно италиано-французкият съюз е съмнителен. От друга страна, Наполеон се надееше на южните немци, които, ако и да са католици, но в това също време тия са немци, които сякога ще да съчувствуват повече на своите едноплеменници, нежели на Наполеона, който сякога обещава права, привилегии и свобода, а награждава с деспотизъм и със своеволие. Испания, Мексика, Рим и християните в Турция им са сякога пред очите.

Наполеон мислил, че ще му бъде твърде лесно да свърши работите си с Прусия, ако само Южна Германия му подаде своята ръка или ако барем тя остане неутрална. Но какви последствия излязоха из сичкото това? — Немците обявиха, че тия желаят съединението на своят народ в едно цяло, а Наполеон III и от тая страна остана излъган в своите надежди. Когато великият унук на по-великият дядо видя, че из Германия няма никаква надежда, то той обърна своето дипломатическо око на друга страна и захвана да търси други, по-сигурни съюзници. Австрия, която почти сякога е играла най-ниската роля, т. е. която е ставала орудие ту на една държава, ту на друга и сякога почти със своите интриги е печелила, се попаднала пред окото на французкият император и той, като младоженец, ѝ предложил ръката си. Флорентийският дописник на «Вандерер» пише за тоя случай следующето: «Французкото правителство е поставило за свое начало: «Който не е с нас, той е против нас» — и

по тая програма е захванало да работи. Разбира се, че Наполеон, преди да захване днешният бой, е премислил сичките последствия и Австрия е била за него най-благонадежден съюзник, ако той победи и ако бъде побежден: ако той победи, то Австрия може да се наиде принудена да помогне на немците — и той употребява сичките си сили, за да я отвърне от това; а ако не победи, то ще да осигури за себе си австрийската помощ или ба-рем не ще да се бои от нея.

И така, на Австрия се оставя право да избере с коя страна тя желае да се съедини: иска ли тя да стъпи в съюз с Франция и Италия или — с Прусия; но и в двата тия случая тя ще да надживее два неприятеля, които се приготвяват да я гонят, ако тя не угоди и на двамината.» Но както и да е, а Наполеон III ще бъде излъган и от тая страна, защото интересите на Австрия изискват да остане тя неутрална: «Гнилата дреха не трябва ни да се кърпи, ни да се лепи, защото тя по-скоро ще да се скъса.» Ако Австрия днес поиска да се помръдне, то тя ще да се разпилее на сичките четири страни, защото поробените от нея народи искат вече да живеят: това видят твърде ясно и Байст, и Андрашия.

Дипломатическата борба, която произхожда между Бисмарка и Грамонта, е изнесла на видело планове на Наполеона и програмата на неговата политика. «Коресп. де Берлин» разказва, че съществувал някакъв си настъпателен и отбранителен съюз, който бил заключен между Франция и Прусия и който е писан от Бенедета. Тоя договор е поднесла Франция на Прусия още в 1866 година; в него Франция се обрича, че ще да обяви и тя война на Австрия и ще да я нападне с 300.000 души солдати, ако само Прусия ѝ даде някои места на рейнските брегове. «З а и н т е р е с и т е н а м и р ъ т пруското правителство отхвърли французките предложения и не изнесе ги на видело само за това, че уважаваше Наполеона III; но днес е време да се свали маската на французкият император, който осъждава сам себе си» — говори по-доле гореказаният вестник.

Тоя договор е бил следующият: 1. Франция признава усвоенията, които е придобила Прусия в 1866 година, а освен това Франция трябва да помогне на Прусия, за да укрепи тя своят северогермански съюз. 2. Прусия об-

рича на Франция, че ще да ѝ помогне, за да дойде до Люксембург и да земе на себе си такава една обязаност, щото да накара холандският крал да даде Люксембург на Франция за пари или с какъвто и да е други начин. Франция зима на себе си сичките харчове, които ще бъдат потребни за това. 3. Франция не ще да бъде противна, ако се съедини северогерманският народ с южногерманският — изключаваше Австрия. Тоя съюз ще да има един парламент, но всяка област трябва да има своя автономия. 4. Ако Франция пожелае да влезе с войска в Белгия или да покори тая държава, то Прусия и на море, и на суша трябва да помага на Франция и да обяви война на всяка една сила, която би се възпротивила на французките намерения. 5. За да извършат тия две държави своите цели, то интересът им изисква да стъпят в настъпателен и отбранителен съюз.»

Французкото правителство опровергава днес истинността на тоя уговор и сваля сичката отговорност на Бенедета, като казва, че той (Бенедет) е направил тоя договор по своите собствени побуждения, а Наполеон отдавна вече е осъдил тоя план. Но както и да е, а тоя акт съществува и твърде ясно свидетелствува, че войната, която произхожда на рейнските брегове, твърде лесно може да се разпространи и по-надалече: ако победи Наполеон, то на Белгия и Голандия грози опасност; а ако победи Прусия, то Австрия трябва да се задуши под своята собствена тежест. И така, Франция отдавна има намерение да земе прирейнските страни, а Прусия — цяла Германия; но днес старите съюзници захванаха да се бият между себе си и да проливат кръвта си. Кой ще да победи?

Россия и Англия остават неутрални; а Испания, по причина на която се колят днес две велики сили, се бори със своите немирни кортеси и с хайдуците.

Свобода, г. I, бр. 36, 30 юли 1870.

[ПРУСКАТА АРМИЯ НАПРЕДВА]

Пруската армия напреднува, французките солдати отстъпват, кредитът и влиянието Наполеоново пада безвъзвратно, Париж се вълнува и пее Марсилиеза, републиканската и орлеанската партии проповядват въстание, императрица Евгения говори на народът сладки и медни речи, из които се види, че и тя вече не може да вярва в дълготрайността на Наполеоновата династия, Наполеон се сърди и свиква съюзници, но никой го не слуша, защото той почти секому е насоллил, и пр. Една женевска газета говори за французкият император следующето: «Преди двайсет години Наполеон Бонапарт завладя предателски французкият престол и в парижката и провинциалната кръв поиска да удави сичките прогресивни стремления на народът. Сичко, щото беше полезно за напредокът и цивилизацията, биде унищожено; републиката, т. е. щастието на народът, политическата свобода и икономическото развитие бяха изхвърлени като неща непотребни; светлите умове и народните борци, които двигателно човечеството напред, бяха осъдени на мъченическа смърт или заточени на африканският бряг.»

Сичките тия мерки означали, че Франция била с парасена от гражданската война, империята тържествено обещала мир, а тоя мир по определението на Тацита бил: «Тия превръщат страната на пустиня и това наричат мир.» Във времето на тоя мир милиони хора погинали в Крим и в Италия, в Мексика и в Германия, в Полша и в Америка. Излишно е да доказваме тука, че ръката на Наполеона III е била насякъде, в едно място — с оръжие, в друго — с дипломатия; излишно е така също да говорим, че почти половина Европа не може и до днес да отвори очите си от Наполеоновските дипломатически каприции или за величието на французката нация.

Когато Наполеон III водеше своите солдати против либералната французка партия и против републиканците, когато той пращаше своите армии в Америка и Крим, то им обещаваха величие, слава, щастие, добро и свобода, но как се увенчаха великите му победи? Що тия принесоха на народът? — Солдатска диктатура, деспотически тиранства, своеволия, тъпоумие и тежки дано-

ци. А когато е така, то защо произхождат тия бойове? Кому са тия потребни? «Нема на немският или на французкият работник — говори «Народное дело» — ще бъде полезно, ако се избият един милион такива също работници, какъвто е и той, и то само за това, че граничният столб с французкият герб трябало да стои на едно, а немският — на друго място?» Народът не добива почти нищо. Наполеон повелел на своят посланик да отговори грубо на пруският крал за това, за да му каже и пруският крал грубост и да се скарат между себе си. Французкият посланик изпълнил повелението на своят господар; а пруското правителство само това и очаквало и работата се завезала. А Наполеон и Евгения в своите възвания към народът говорят, че Пруссия е оскърбила честта на Франция и унизила е французкият народ!

По-надолу същата газета говори: «Не е тежко да разбере човек, че и на Наполеона, и на Бисмарка е еднакво нужна война; на единът е тя нужна, за да утемели своята династия с военни блеск и с лична диктатура; а на другият — да укрепи своето военно господство над сичка Германия; а така също и на двамата е потребна тая война, за да отвлекат народът от съществените му интереси и от развитието на прогресивното тяхно движение.» И така, хиляди жертви падат на рейнските брегове, а защо и за какво? Ако би коя и да е поробена и задалена народност повдигнала своя глас и пожелала би с пушката в ръка да защитава своите интереси или да осигури своето съществуване и да достигне своята свобода, то и Наполеон, и Бисмарк, и Виктория, и Байст щяха да запоят своята човеколюбива песен, т. е. че тям, които са главатари на цял един народ, е противно да гледат как се пролива драгоценната човеческа кръв напразно и че тия желаят да видят насякъде мир и тишина!

Но да оставим сичкото това и да продължим нашето обозрение. Какви резултати ще да произлязат от Пруско-французката война и чии ще да бъдат победите? — Пруссия е вече много извършила — отговарят на тоя въпрос немските вестници — и Наполеон трябва да преклони шията си, защото Пруссия има дело не с французкият народ, но с Наполеона. Разбира се, че тая логика не е нищо друго освен немско шарлатанство. И наистина за какво и защо е тая груба и подла лъжа? Не мислят ли

немците, че народите са дотолкова глупави, щото е лесно да ги лъже човек в очите и да им разказва приказници, или мислят с такова средство да излъжат недоволният от Наполеона народ и да извършат безпрепятствено своите цели? «Народное дело» говори: «Ние желаеме еднакво поражение и на двата противника — и Бисмарку, и Наполеону, — ние желаеме, щото и двете армии, наместо да се бият, да подадат един другиму ръката си и да разберат, че тия нямат за какво и защо да се бият; че тям не е нужно да изгубят нито един живот: на народът е с едно ще ли Рейн да бъде под диктатурата на Бисмарка, или на Наполеона.» Друга една женевска газета казва: «Най-добре би било, ако Наполеон повикаше Бисмарка на двубой и да строят един другиму вратовете, защото француският народ има от Наполеона такава също полза, каквато и пруският — от Бисмарка — от камък масло.»

Но както и да е, а прусите напредват. Разказват, че Нанси е вече земен, Мец обиколен и пруската армия маршира към Париж. Тия известия са вече потвърдени официално.

В Рим днес произхожда по-голямо волнение, нежели във времето на съборът за папската непогрешимост. Безгрешният младенец не мисли вече за своите грехове и за своя райски живот, а за своята земна и греховна власт, т. е. за своето светско владичество, което е близо да хвъркне. Каква горчива насмешка ще да бъде, ако непогрешимият папа изгуби своите светски владения в тая съща година, в която съборът го покръсти непогрешим и даде му в ръцете ангелска власт! Французко-пруската война го е дотолкова наплашила, щото той мисли да се откаже от непогрешимостта, т. е. от райските блаженства и от апостолските достойнства само и само да утвърди земното добро. Папата желае да остане в Рим и да дочака Гарибалди със саблята в ръка, но кардиналите му съветоват да иде в Малта и да търси помощ от протестантите против католическото стадо, което преди един месец го припозна за непогрешим. Папата се утешава само с това, че Виктор Емануил му се обещал писмено, че ще го защитава така също, както го защитаваха французките войски. А какво ще да вършат гарибалдийците, то се не знае.

Австрия прави реформи, следователно върви след Турция. Нито чехите, нито немците могат да разберат по каква причина Австрия, която до вчера беше деспотическа повелителница на Чехия, е назначила днес нови избори. Разбира се, че Австрия само кога види нужда, работи добросовестно, така и днес с чехите. Правителството мислеше, че чехите ще да пошумят, па ще да млъкнат като сякога — но когато видя, че неудоволствието захвана да приема големи размери, то захвана да потпуща по малко. «Политика» съветува министър-председателят да не губи времето си и да съветува такъв един народ, «който няма никакво усещане към правителствения патриотизъм». «Покрок» казва: «Чехите нямат причини, за да се съгласят с правителството.» Народни листи» явяват, че чехите не желаят да се сближават с правителството дотогава, дорде се не реши техният народни вопрос.

Свобода, г. I, бр. 37, 8 август 1870.

[КРЕДИТЪТ НА НАПОЛЕОНА ПАДА]

Кредитът на Наполеона из ден на ден пада; приятели-те на Наполеоновата династия и на империята са дошли до отчаяние, а старият историк Тиер казал на народните хора, че наследникът Наполеонов е република. И така, Наполеон трябва да се покае за своите стари грехове, които е той до днес извършил. Преди малко време ние бяхме казали, че напразно европейската дипломатия се мъчи да угаси народното свестяване в Турция, Италия, Австрия и Испания; напразно Наполеон III се старае да угаси восточният вулкан, който се нарича Восточни вопрос; напразно образована Франция иска да закрие със своето тяло гнилостта на монархическите начала — Наполеон ще бъде излъган в своите намерения.

Наполеон се беше наел да изкоренява сяко човеческо явление, което би се появило на тоя свят, и с това той искаше да осигури своето династическо право; но настана време, в което той разбра, че не е така лесно да си

играе човек с хората и да ги води за носът. И така, днес настана време, което е в състояние да докаже, че диктатурата и на най-способните люде има значение само до онзи ден, докогато диктаторът не е показал каква и да е слабост. Народът прощава на монархите и на диктаторите сичко, но никога не може да им прости, ако тия бъдат побеждени, защото победеният не е вече народни юнак или идеал и тия юнаци погиват под тежестта на своите собствени здания. Така също и французкият император Наполеон III, задавен от самолюбие и любов към диктаторство, се беше завзел и материално, и нравствено да защитава турската империя — и то само и само за това, за да покаже на светът, че той е т о й.

Севастополският поход беше твърде поучителен за французкият честолюбец, защото едната рана, която той желаше да залепи, откри друга, още по-страшна и още по-опасна, а тая рана беше Италия; а след Италия излязоха на видело Мексика, Испания, Прусия и Германия. Много чуждестранни вестници разказват, че ако Наполеон III е поддържавал досега Турция и Австрия, то ги е поддържавал само и само за това, за да ги има като съюзници в рейнският вопрос, който днес пролива французко-пруската кръв. Но ние видиме, че великият дипломат е излъган в своите надежди: Австрия, или граф Байст, отговорил на французката императрица, че помощта на Франца Йосифа не ѝ е вече потребна; Италия се обещава да прати своята помощ само тогава, когато Франция дойде до най-критическо положение, т. е. когато прусите влязат в Париж и когато Наполеон III иде при деда си на остров Света Елена; а Али паша, който се беше обещал да прати 200 000 байонета против неприятелите на ф и р а н ц а к ъ р а л ъ, се потая в Цариград и гласът му се не чуе.

И така, Наполеон III е напразно проливал французката кръв в Севастопол, в Италия и в Мексика; неговите другари му обръщат днес гърбът си и казват му, че полжението им е такова, щото тия трябва да пазят сами себе си от своите собствени поданици или от своите съседи. Ето как се отплащат дипломатическите или политическите благодарности! Разбира се, че италианците никога няма да забравят Наполеоновата помощ, щото Савоя и Ница днес принадлежат на Франция, а папата живее в Рим.

В 1862 г. Наполеон подбуди поляците да въстанат против Росия и обеща им помощ и подкрепление, но излъга ги твърде безсовестно и компрометира ги само пред руското правителство и пред сичкият свят. При сичките тия хитрости и интриги Наполеонови пруските войници маршират към самата французка столица, а помощ — отникъде.

А в парижката камера произходи страшно волнение. Когато Гамбета изявил при дебатът от 8 август, че трябва да се въоружи сичкият народ, то Жюл Фавр рекъл: «Вие (правителството) не щете да дадете оръжие на народът.» Кремение отговорил на това: «Не ние, а вие не щете да бъдете въоружено нашето отечество и да защитава своята свобода.» А Распе казал: «Вие (правителството) се повече боите от народната гвардия, нежели от прусите.» «Преса» е поместила една дописка из Париж, в която се говори, че положението на Франция е такова също, каквото то беше в 1782 год. В 1782 година Талейран умиряваше народът така също, както го днес умирява Гамбета. «Не излизайте по улиците и селете си дома» — говори Гамбета на парижките граждани, които мълчат и вътрешно се борят сами със себе си. По улиците се събират множество хора, които твърде често викат: «Да живее Франция! Да живее Рошфор! Да живее свободна и републиканска Франция!» Жюл Фавр изявил в камерата неудоволствие против неспособността на Наполеоновата стратегика със следующите думи: «Нека маршал Базен иде да предводи войската, а императорът да се върне в Париж.» И никой му не противоречи.

Германия сѐ повече и повече се одушевява и готова е да се бори и до последната си капка кръв. «Какво днес произхожда в Германия, за това преди 30 години нито се е снувало — говори един вестник. — Когато немската младеж (jung. Deutschland) започна да разпространява идея за немското единство, то тая идея се считаше за празно снуване. Но немската младеж продължа да работи и докара работите си до това, щото преди няколко години изгони изпомежду себе си ситните тирани и накара пруското правителство да работи за немското единство.» Днес немското единство е вече осигурено. Южно-германските държавици, които в 1866 година стояха на австрийската страна, днес се съединиха с Прусия и борят

се за немското единство. В боят при Верт б а в а р ц и т е се бориха най-мъжествено.

В «Единство» пишат: «Положението на Т у р ц и я е твърде критическо. При сичките нейни приготовления се види някакъв си мраз. Победата немска над французите е осурила цариградският диван. Някои се радват на победите пруски, но истинните турци-османлии са твърде угрижени. Тия мислят различно, но мислите им се съгласяват барем в главното: «Франция е наш стари приятел и съюзник. Тя нам е сякога помагала и против християните, и против русите. В 1855 г. (Кримската война) тя ни направи такова добро, щото ние сме обязани сякога да я благодариме. Прусия е нам още непозната, а непознатият в политическо отношение е твърде опасен. Кой знае що може да бъде за нас, когато Прусия бъде глава над уединените немци и когато тя захване да управлява съдбата на Европа? Тогава ще да бъде съвсем нов свят. Равновесието ще бъде унищожено и лесно може да разлюлее и Босфорът. Франция е ослабена, Англия е далече от нас и освен с флотът си с нищо друго не може да ни помогне. Австро-Маджария трябва да чува себе си от Прусия, а освен това тя ще да има и в своята държава твърде много мъки и неволи. А ние? — Ние ще бъдем оставени на руските ръце, които щат на нас или явно да нападнат, или ще да възбунтуват против нас нашите собствени поданици.» И Турция в това отношение има пълно право.

Днес Восточният вопрос виси на най-тънка нишчица и ако самите християнски поданици на султанът са люде, то тия ще да разсекат гордиевият възел и ще да възкръснат. Днес е най-сгодното време за поробените народности, а най-повече за християните в Турция. Българите, сърбите, ромъните и гърците трябва да залегнат за своята свобода и за своето съществуване, и то колкото се може по-скоро. Но сичките тия народности трябва да бъдат поумни и по-усмотрителни в своите предприятия, да бъдат по-осторожни, за да не бъдат излъгани, както са били лъгани досега. В това също време ние не трябва да лъжем и един другото, а братски и сложно да подадем ръката си за Д у н а в с к а т а ф е д е р а ц и я или за общото наше добро. Сички ние трябва да изхвърлиме из главите си оная идея, която ни блазнеше досега, т. е.

историческите права и правата на по-силният. Сяка из тия нации е противник на общата свобода и на своето собствено щастие, която даже помисли да завладее друга коя и да е народност и да ѝ наложи своето тюторство.

Сички ние трябва да помниме, че нашите противници се ползват от нашите собствени слабости и задържават времето на нашето освобождение. Ние трябва да разбереме, че ни сърбинът без българинът, ни българинът без ромънинът не можеме. Не ще да прокопча и оная нация, която мисли да се възползува от слабостите на своя брат и съюзник и да го употреби като орудие, дорде само си достигне своите частни цели, а после да го зареже. Който пожелае да отнима от другите, той изгубва и това, щото има. Или сичко, или нищо, или да се върши обща работа, или съвсем да се не върши, или да се запази нашето гюбре от Кикинда и до Цариград, или да се остави на мир да си вонее; другояче се не може, защото наместо свобода ние ще да дойдем до по-голямо нещастие.

Из Палермо извещават, че М а ц и н и е з а т в о р е н; тоя факт показва какво положение е земала Италия към Франция и към Рим. Днес се говори, че Италия е заключила съюз не с Франция, а с Прусия и двете правителства са се съгласили да защищават Рим и папата против гарибалдийците. Ако е истинното това известие, то и Виктор Емануил ще иде в Париж да търси Изабела.

Свобода, г. I, бр. 38, 15 август 1870.

[АКО ФРАНЦИЯ СЕ ПРОВЪЗГЛАСИ ЗА РЕПУБЛИКА. . .]

Мец е окружен, Страсбург така също, прусиенците напредват, Наполеон III се хвана от прусите, а Мак Магона бият. «Circum dederunt!»¹ — казва един немски вестник. — Французката империя я няма повече, тя е още в първата битка при Мец умряла и само се очаква нейното погребение.» Народът е твърде недоволен и днес проклина тогова, когато преди няколко време провъзгла-

шаваше за не погрешим и на последният плебисцит му даде милиони гласове. В Париж произхождат бурни заседания в господарственото тяло. Гамбета осъждавал правителството, че то в последното време лъже народът и иска да го води за носът. Председателят биде принужден да прекъсне речта на Гамбета и да прекрати заседанието; но левията протестираше против председникът и грози му, че ако той намисли да постъпва и отсега така, то левичарите ще бъдат принуждени да оставят камерата.

Французкото правителство издало закон, да се повижат сичките стари войници от 25 до 35 години на оръжие, били тия женени, или неженени, после сичките офицери до 60 годин и способните генерали до 70. Из това се види, че Наполеоновата надежда се облягаше само на старците. В сегашно време властта се намира в ръцете на Базена, Троши, Тиера и Гамбета, а Наполеон, ако той има барем една искра човеческо чувство, трябва да дойде пред тоя страшен, но праведен съд и да чуе своето осуждение.

И така, властта днес, по думите на генерала Трошу, е в ръцете на народът, а ако бъде народът нападнат от Прусия, то той сам ще да се защитава. В ръцете на Базена е войската, Трошу заповяда в Париж, Гамбета води народът, а Тиер държи парижките табии; с една дума, сичко е в ръцете на четворицата, които са неприятели Наполеонови. А ако е така, то ще ли може народът без Наполеона да се бори с вънкашните неприятели? — На тоя вопрос един женевски вестник отговаря следующето: «Ако Франция изгони Бонапарта и ако тя обяви република, то ще да срещне съчувствие от сяка една страна, даже от страната на своите неприятели, които са и сами заразени с републикански идеи и които така също, както и французкият народ, са готови да променят короната на Фридриха Велики с президентският жезъл. Германия не е разположена да се покори под тежката военна ръкавица на Вилхелма и ако тя днес маршира по Франция и пролива кръвта си, то я пролива не за пруското величие, но за падението Наполеоново.» Но както и да е, а Франция губи все повече и повече. Последните телеграми известяват, че и Мец, и Страсбург твърде скоро ще да паднат и тогава прусите без никакво съпротивление ще да обиколят Париж.

«Нови свободни Лойд» е напечатал една телеграма

из С. Петербург, в която се говори, че княз Горчаков изпроводил една нота до европейските кабинети, в която им напминава да имат на умът си тая опасност, в която би се намерили сичките държави, ако във Франция бъде провъзгласена република. Из това се види, че твърде лесно може да бъде заключен «свещени съюз» против републиканските начала във Франция, защото за монархите една република е по-опасна, нежели десет Наполеона.

В Испания така също се боят да не бъде провъзгласена република. Из Мадрид пишат в «Преса», че Кастелар, който има голямо влияние в Испания, разговарял с дописникът и разказал му много неща, из които се види, че и Испания твърде лесно може да провъзгласи република. Мадридските клубове и кавенета явно проповядат републикански начала и чакат само да видят какво ще прави Франция. Републиканските предводители се съветуват и договарят с Ледру Ролена и с Мацини, за да се повдигнат републиканците в Италия, Франция и Испания. В Испания има най-голямо удобство да се извърши тоя програм. Консервативците нямат нищо общо с либералците. Предводителите на демокрацията, Рибера, Мартос и Море, са се изказали, че желаят република. Но републиканците искат да провъзгласят република, без да питат кортесите. Прим желае да се съберат кортесите на 10 августа. Републиканците ясно видят, че трябва да се затвори Прим, за да не бъде граждански бой. . .

Из Италия известяват, че французките войски оставили вече Чивита Векия и французката пандера е вече свалена от крепостта Сант Михел. Когато си отишли французите, то пушнаха 21 топ. Италианският генерал Канцлер ще да защитава отсега Рим от Гарибалди и от народът. Бедни папа!

Свобода, г. I, бр. 39, 23 август 1870.

[ВТСРИЯТ АКТ ОТ ГОЛЯМАТА ДРАМА]

По мнението на французкият велики поет Барбие Франция е велика и силна само тогава, когато народът сам захване да управлява своето господарство, когато про-

летарият (сиромашът) запее Марсилеза и когато народната гвардия се земе за оръжие, за да варди своето отечество и своята свобода. Днес е настанал вече такъв един ден, който ще да докаже, че французкият народ не е още изгубил своята енергия, своето мъжество и своите прогресивни начала. Наполеон, който досега седеше като тежък камък над народната воля и над народните желания, падна и изгуби силата си; а французкият народ възкръсна за нов живот и за нов напредок. «Correspondance Slave» говори за тия произшествия следующето: «Наполеона няма вече; но французкият народ е жив; той не е слязъл заедно с Наполеона в гробът. Самият французки неприятел очисти Франция от нейният гнуснави угнетател. Сега ще да се въздвигне пак великата и славната република — като феникс, който се възражда от своята собствена пепел, — която преди един век се бори победоносно против цяла Европа и която и днес е в състояние да одържи такава също велика борба.

Сега ще да започне истинският бой, т. е. вторият акт от голямата драма, който е акт за борбата на народите. Досега се бореха солдати против солдати, т. е. досега се бореха такива хора, които бяха машини на монархите и изпълняваха само монархическата воля; а отсега ще се бие цял един народ, който е жъден за свсвобода; тоя народ ще грабне оръжието в ръка, за да пази земята си от наводнението, което е произвела една варварска ордия, жадна за плячка. Вторият акт на тая драма ще да се свърши в тоя ден, когато се изгонят и потъпчат тия нови гунии, които днес се хвалят със своите победи.

После дохожда третият акт, а тоя акт е борбата за идеите. Сичките досега угнетени народи ще да изпълняват своята роля; тия ще да хвърлят робското иго, което носят за ползата на самодържците. Силата на самодържците ще да се съкруши за сякога. Ето защо ние гледаме с поверение на бъдещността, която ни чака, ако и да се съзнаваме, че преди да се свърши тая страшна трагедия, ще да се пролее още много кръв. Така също ние сме уверени, че за решителният триумф на тоя вопрос, т. е. за вопросът на истинската свобода и на истинската цивилизация, за които героическа Франция е останала вярна на своите славни гредшественици, ще пожъртвова и своят последни мъж. Това, което се почна сега, е един дуел

на смърт. Тряба да знае секи, че сичка Франция е станала вече на крака и готова е да изгуби сичко — и силата си, и честта си, и да победи или да умре.»

В това също време, когато «Congresp. Slave» предсказва бъдещето величие на Франция, то неговият кореспондент из Берлин му пише следующето: «Народонаселението вярва, че боят е свършен, и чака да види плановите на Фридериха Велики положени в действие. Народът е убеден, че пруската армия е завладяла не само Елзас и Лотарингия, а и сичките ония страни, в които се намират днес пруските войски, той ги счита вече за пруски владения. Заминалата неделя се състави един комитет, който реши в своите заседания да се състави една просба, която ще да се представи на сичките граждани да я подпишат. Между членовете на тая комисия се намират по-голямата част от депутатите и голямо число прочути публицисти. В тая просба се умолява крал Вилхелм да съедини сичка Германия в един германски парламент и в един федеративни сенат (съвет). В разискванието се говори и за земите, които принадлежат на «чешката корона».

Такова е сичкото човечество: щом щастието му малко тръгне напред, то захване да лудува и да гони вятърът. Ние мислиме, че старата пословица и до днес не е изгубила своето значение, а тая пословица казва: «Който иска много, той изгубва и малкото.» По-надолу берлинският дописник говори: «После дългите разисквания за южните немци реши се, че и Австрия принадлежи на Германия, но забележи се, че сега не е още време да се говори за тоя вопрос.»

Друга кореспонденция из Дрезден говори: «Вие знаете вече страшната новина: император Наполеон е пруски пленник. Генерал Вимпфен е наследник Макмагонов, но той се предаде с един корпус от 80 000 войника. Как ще генерал Вимпфен да оправдае тоя свой постъпок? Ние се надееме, че да се опази честта на Франция, тоя генерал трябва да докаже, че не е имал нито един фишек в разположението си. Ако днес Наполеон се намира във Вилхелмское, а неговата династия се намира в твърде голяма опасност, то той трябва да се плаче на главата си. Той имаше в Берлин, в Мюнхен, Дрезден и Шутгарт свои представители, на които беше дължността да го уведомяват за сичко, щото се работеше в последните 4 години

на военното поприще! Тия представители или са давали неверни сведения, или са умълчавали за събитията.

Що може да очаква човек от тия хора, които са зададени от злато и слава? Има четири години, откак ние, които сме изгубени измети от французката цивилизация, сме прегракнали да викаме към Франция: «Внимавай! Прусия има една организация, която ѝ позволява в секи един миг да вдигне 1 000 000 хора на крака» — казвахме ние, но нашият глас не се чу. А сега виждаме, че Прусия повдигна не 1 000 000, а 1 500 000 войника. Друга погрешка, която направи Франция, е тая, дето тя мислеше, че немците не щат да се бият със сърце, защото тия наполовина са бащи на семейства (?) и страх ги е от барут. Нека Базен — който в последното време се среща при Мец с тия хора, които принадлежаха на гвардата — да каже доколко са истинните думите на неспособните газетарски кореспонденти.

Предаването на Наполеоново се толкува разнообразно. «Не трябва да забравите — ми каза една личност, — че Вилхелм не обяви бой на Франция, а на Наполеона и на неговото правителство. Разбирате ли що се заключава в тия думи?» «Разбирам, му отговорих, но не трябва да забравяте, че не във Вилхелмское, дека сега се намира императорът, ще да се реши въпросът, но в Париж; а бог знае в какво положение се намира днес тая резиденция.»

Но както и да е, а французката република съществува и французкият народ ще да живее и пак ще бъде предтеча на цивилизацията, какъвто е той бил досега. Французката република е припозната от Америка, Австрия, Италия, Белгия, Холандия и Росия (?).

Росия вдига войската си на пруските и турските граници. По-голямата част от руските вестници, а повече вестник «Голос» вика правителството да се земе за оръжие, да не гледа на никакви уговори, както и Прусия ги не гледа, да земе на умът си своето и да се възползува от днешното благоприятно време, за да реши Восточният въпрос. Росия вече захваща да се стресва от пруските победи и затова ни един русин, освен руските немци, не желае да бъдат побити французите. Казват, че нотата, която е подадена на Високата порта от генерал Игнатиева, има твърде важно съдържание за християните в Турция.

Генерал Игнатиев иска от турското правителство отговор след дванайсет деня.

Италианската войска е влязла вече в папските владения и папата трябва или да преклони главата си пред волята на народът, или да иде, дека иска. После падението на Наполеоново италианците приемават живо участие във французките работи. Либералните италиански вестници свикват народът да подаде ръката си на Франция, защото Прусия грози не само на французите, но и на сичкото латинско племе и на европейският напредок. Италианското правителство е повечето наклонно на страната пруска, защото мисли да добие назад Савоя и Ница.

Свобода, г. 1, бр. 40, 2 септември 1870.

[ДЕСЕТТЕ МЪЖА — ЦВЕТЪТ НА ФРАНЦУЗКАТА НАЦИЯ]

Секи честен човек трябва да се съзнае, че французкият народ е бил сякога двигател на цивилизацията и сеятел на възвишени и човечески идеи; така също секи честен човек трябва да се съзнае, че двете французки империи са били бич на човеческото развитие и на прогресивните начала. По тия причини ние трябва да съчувствуваме на французката република толкова, колкото ненавиждахме Наполеона. Франция в 1789 година провъзгласи свобода и гражданска равноправност и унищожи в гражданският живот историческото и династическото право, т. е. воведе еднаквост не само в животът, но и в началата; тя унищожи наследственото право на господарите, по което народът не беше нищо друго освен оръдие на техните личности. Тия французки начала се разнесоха по Европа и тя се повдигна напред и захвана да живее нов живот, който имаше в себе си по-човечески начала. Но появи се Наполеон I, съставиха се «свещените съюзи» и Европа задрямва до 1848 година.

В 1848 год. пак Франция е била оная държава, която из устата на републиканското правителство провъзгласи свобода и равноправност за сичките народности и миролюбиво, без никакви рицарски стремления, проповядаше

своята велика пропаганда; но намери се и други Наполеон, който зема в ръцете си кормилото на правлението, и под вид, че желае да разширява гореказаните идеи и под девизата «равновесие в Европа» той се умеша в делата на Европа, Азия, Африка и Америка, и на развалините на правдата и свободата той се мъчеше да утвърди своята династия на французкият престол и доведе своето отечество до най-срамното положение.

Барбие така описва Париж във времето на наполеоновското управление: «Париж, който беше дотолкова велик, е станал днес купище, на което е съсредоточено сякаш гюбре, нечистоти и срам, т. е. станал е помийна яма. Наполеоновият двор е станал вертеп на най-подлите души, на подлизурките, на блюдолизците, на паркетните шарлатани и на хайдуците, които късат със зъбите си Франция на части и които търпят плесници и унижение от по-силните, но нехаят, защото намират вигода да ръват от умиращата тронна власт и последните дрипелчета. Но днес царствува вече третата французка република, от която човечеството трябва да очаква твърде много. Днес Франция се управлява от десет мъжа, които са цветът на французката нация. Един из тях управители е военни, а деветте са депутати из камерата (седемте са републиканци, а двоицата принадлежат на конституционалната левица).»

Ние мислиме, че ще да бъде интересно за нашите читатели, ако се опознаят по-близо с тия мъже: «Wiener Sonntagsblatt» разказва за тях следующето: Генерал Луи Жул Трошу, парижкият губернатор и президент на временното правителство, се родил в департаментът Морбихан (Бретан) на 12 май 1815 год. Той посещавал военното училище от 15 декември 1835, а в 1840 г. станал лейтенант. Той се присъединил с Африканският инфантерски regiment и привлякъл към себе си вниманието на по-високите кръгове. Той участвувал при обсадата на Маскара като аджутант на Ламорисиера. Участвувал и в бойовете на революцията в 1845—1846. От 1851 г. ние го виждаме като кабинетен главатар на военният министър. В Кримската война твърде често му се чуеше името. После битката в Алма той стана генералин. В 1855 той беше ранен при Севастопол от една граната. В италианската война той много заслужи, а особено при Солферино като дивизионни генерал.

Гамбета е известен от една година насам. Той е още млад човек, роден е на 30 октомври 1838 г. в Кахорс, следователно той няма още 32 години. Той изучил правото и на 1850 г. станал адвокатин. Неговото красноречие и убедителността му спомогнаха, за да добие депутатско седалище. За голямо злощастие неговото здравие е изгубено.

Жюл Симон, Пелетан и Жюл Фавр, както и Пикард, Кремие и Греви са вехти познания и затова за тях няма и да говорим, ще кажем само, че Жюл Симон, Пелетан и Греви са депутати още от 1863 г.; а Жюл Фавр и Пикард още от 1857. Колкото за Кремие, той стана депутатин само в 1869 г., защото се отказваше да се закълне. Жюл Симон и Пелетан са познати и чрез своите съчинения: първият е написал между друго «Естествената религия» и «Совестната свобода»; а вторият — «Новият бабел» и «Le Termite». Фавр, Пикард, Греви и Кремие са отлични адвокати. Кремие е най-старият между членовете на привременното правителство; той беше така също член на правителството в 1848 г. Той е еврейн и президент на дружеството «Alliance Israélite».

Остава още да кажем за Жюл Фери и Кератри. И двамата са млади хора, и двамата са познати отскоро. Фери беше дълго време сътрудник на «Трибуналната газета», а от 1865—1869 редактор на «Време». Той е роден в Сент Дие (департ. Богезе) на 5 априлия 1832 год. Сега е парижки депутатин. Конт Емил Кератри е едновръстник с Фери (роден е в Париж на 20 март 1832 год. и произхожда от една стара бретонска фамилия). Като изучил класическите науки, той се предал на военната кариера. Той е бил участник в африканските войни и в мексиканската експедиция. Той е написал книга под заглавие «Максимилианово въздигане и падане».

От бойното поле стигат до нас съвсем лъжовни глагове; вярно е само това, че Прусия е вече отслабнала, а републиканска Франция се е решила да се бори дотогава, докогато в цяла Франция остане един войник. Триста и петдесет хиляди войника са се събрали днес да чуват Париж.

Немците до такава степен са се упоили от победите,

щото на нищо не гледат; тия мислят, че щат да могат да унищожат 40 милиона народ. Вилхелм иска да провъзгласи мир в Париж. Франция желае мир, но на такива условия, които не докачат французките интереси; а немците искат твърде много. ... Но както и да е, а Франция добива от всяка страна подпорка. Американската звезда признава французката република и обещава ѝ морална и материална помощ; Швейцария постъпи така също.

В И с п а н и я стават секи ден демонстрации в полза на французката република. В Мадрид няколко хиляди хора ходили по улиците, пелѝ Марсилеза и носили байраци, на които било написано: «Слава на французката република, на свободата, на побратимството и на равноправността! Слава на съединението и напредокът!» Кастилар поздравил народът и рекъл: «Днес ние помагаме на французката република със своите симпатии, но скоро ще бъде време да ѝ помогнеме и с нашите мишници.»

В И т а л и я ние видиме същото. В много градове народът вика: «Искаме република! Искаме да помогнеме на Франция! Да живее Мацини! Проклетие на тираните!» В Рим били залепени по улиците републикански прокламации и народът вика: «Да живее Гарибалди! Да живеят французката и италианската републики!»

Свобода, г. I, бр. 41, 7 септември 1870.

[ДА ПРИПОМНИМ ДУМИТЕ НА ЧЕРНИШЕВСКИ]

Преди два месеца германците отиваха на бой против Наполеона, т. е. свободата, човечеството и братството (така барем говореха самите немци), отиваше да се бори с монархизмът, с тиранството и самовластието; но днес ролите се вече промениха и ние видиме, че свободата и братството трябва да паднат под ударите на Вилхелма и на немските бюргери. Тия произшествия ни накараха да припомним думите на Чернишевски, който говореше: «Монархическите и ненародните правителства нямат благородство, нямат човеколюбие, нямат честност, нямат

идеи, тия имат само политика; а политиката е нищо повече, освен «ако си по-слаб от мене, то подложи си гърбът да ти се кача да ме носиш». Само онова правителство може да каже: «Давам ти честна реч, че ще да изпълнявам това и това», което е избрано от самият народ и което изпълнява само неговата воля.»

Сичка Европа чувствуваше тежестта на французкият император, угнетените народи бяха дошли до отчаяние, свободомислящите люде не знаеха що да правят и дека да се дянат и секи беше убежден, че Наполеон III трябва да се махне и да му се земе властта из ръцете — и това предприятие зеха на себе си и немците. Бисмарк, преди да захване боят, казваше на германския народ: «Цивилизация, свобода и единение.» И немците послушаха неговият глас и хиляди хора се повдигнаха с пушката в ръка, за да избавят ч о в е к ъ т и да спасят европейската цивилизация от тюлерийският шарлатанин. Но тоя тюлерийски шарлатанин падна и предаде се в ръцете на своите неприятели; Франция провъзгласи в къщата си република и обяви на сичкият свят, че тя няма вече да стои на пътят на другите националности, за да извършават своите вътрешни дела по своята воля; но в това също време моли и другите народи да ѝ не препятствуват да изпълни и своите обязанности.

Републиканското французко правителство, а особено Жюл Фавр обяви, че после падението Наполеоново Франция желае на сичките европейски народи добро бъдъще, защото от днес се почина векът на свободата, на напредокът и на равенството; но ние видиме, че прусиенците не обръщат внимание на Жюлфавровите думи и вървят към Париж. И така, приятелите на цивилизацията и напредокът излязоха калпави и показаха, че тяхната цивилизация и напредок не са нищо друго освен пак същият деспотизъм, само под друга форма. Французкият народ иска мир, но да се заключи не в Париж; Вилхелм пък иска да диктира условията на мирът в Париж, а не на друго място; французите приемават сичките условия, само не щат вече ц а р с т в о и не дават ни една педя от своята земя, а Вилхелм иска да земе много и другояче не желае да заключава никакъв мир.

И така, боят трябва да се продължи и още някое време; а защо? Защото пруският предводител има дебела глава

и прилича във сичко на своят събрат Наполеона III, който захвана войната, за да я продължи Вилхелм. И така, г. Бисмарк играе своята роля и иска много, а Франция захваща да събира силите си и надее се с достойнство да срещне н е п р и я т е л и т е на свободата и на цивилизацията.

Повтаряме, времената се изменят и ония хора, които преди два месеца съчувствоваха на Наполеоновите гонители, днес преминаха в неприятелският лагер и от сичкото си сърце и душа ненавиждат Вилхелма. На помощ на французката република са дошли няколко хиляди американци; а така също и старият генерал Гарибалди. Гарибалди се намира днес в град Шамбери (в Савоя) и ще да бъде предводител на една чета от 15 000 стрелци, които ще да поведе против неприятелите на свободата и на напредокът.

Прусия иска от Франция Елзас и Лотарингия, но жителите на тия провинции изпроводици адреси на днешното французко правителство, в които казват, че тия са готови да погинат заедно с французкият народ. Една руска газета говори за това следующото: «Ако Прусия земе от Франция Елзас и Лотарингия, то тя ще да заключи с Франция само примирие, а не дълготраен мир. Ако Прусия отнеме Елзас и Лотарингия, то тя ще само на време да отслаби Франция, но няма да я убие. Ако днешня Франция днес ѝ да пристане да даде на неприятелите си рейнските провинции, то тя само ще им даде залог, когото нейните потомци кърваво ще да отмъстят. А какви отмъщения биват на светът, това ни показва сегашната война.»

Един немски вестник говори за Р о с и я следующото: «На днешня силна Германия никой нее можал да стои насреща, но Россия е готова и приготовила се беше за това. Но известията, че Франция е провъзгласила република, промениха плановите на руското правителство. Може ли царят да се сложи с републиката? Не вярваме! И затова Россия гледаше да се измъкне из тясното положение и да се възползува от друга страна, т. е. да влезе в Цариград. Россия иска да се развали парижкият уговор от 1856 год. И така, Россия иска да употреби тоя случай, за да ѝ бъдат отvezани ръцете на Черно море и да се приближи на една крачка по-близо към своите цели. Восточният вопрос е една такава точка, която трябва

да сближава немците с австромаджарите, за да станат на път на Россия. По днешното положение Прусия никак не смее ни на едно мгновение да изгуби от пред очите си Восточният вопрос така също, както и ние (австрийците), защото бурята, която може да се разиграе на Восток, е така също опасна за Германия, както и за нас. Нашите неприятели са и ваши. Тая е идеята, която нас ръководи, и ние ни най-малко се не плашиме от пруските победи. Немският вопрос е нас раздвоил, а Восточният трябва да ни сближи.»

Свобода, г. I, бр. 42, 16 септември 1870.

[ФРЕНСКО-ПРУСКИЯТ КОНФЛИКТ И ПОЛОЖЕНИЕТО НА ВОСТОК]

Договорите за мирът, които станаха между Бисмарка и Жюл-Фавра, не произведоха никакви резултати, ако Жюл Фавр и да беше склонен да извърши много пожертвования и много устъпки. И така, от днес ние няма нищо повече да чуеме, освен за пруските победи, за французкото мъжество и за погиналите секи ден хиляди хора. Ние ще чуем твърде скоро и такива едни известия: Париж е обиколен, ден и нощ гърмят неприятелските топове, избити са около сто хиляди хора, Париж гори, изгорели са около 50 милиарда франга и т. под. Но твърде лесно ние можеме да получим и такива едни известия: между пруската войска се е появило волнение, пруските солдати гинат от неприятелските стрелби и от лошавото време, в Германия народът се отказва да се повинява Вилхелму, Мюнхен, Франкфурт и почти сичка Северна Германия искат република и т. под.

Но както и да е, а за французите нищо друго не остава, освен да се бият на живот и на смърт. Франция трябва да се бие, защото тя губи не само своите синове, но и животът си, достоинството си и свободата си; освен това Франция трябва да се бори още със своите вътрешни врагове. «Corresp. Slave» говори, че Базен и Урих се съгласяват с прусаците и желаят да върнат Наполеона в Париж и да му предадат пак властта; а Наполеон е издал про-

кламация към французкият народ, в която се извинява пред народът и говори, че се надея да заключи мир с Вилхелма, който ще бъде сгоден за Франция. Главните причини, които възпрепятстваха да бъде заключен тоя мир, са тия: Бисмарк иска да отнеме от Франция Елзас и Лотарингия, а французите се не съгласяват да дадат нито една педя земя от своето господарство. Освен това Бисмарк е предложил и други концесии, които са: Франция трябало да даде 1 000 милиона франка за военните разходи, да отстъпи половината от флотата си на Прусия и т. н. Но и за тия условия разказват различно: прусите говорят, че Бисмарк е искал само да се предадат крепостите Щрасбург, Тул и Вердун, за да може да проживее в тях пруската войска във времето до заключението на мирът, а французките известия разказват, че прусите са искали много повече.

В прокламацията, която е издадена в Париж от временното правителство, се говори: «Французи! Преди да се обиколи Париж, Жюл Фавр искал да види Бисмарка и да познае разположенията на неприятелят. Неприятелят отговорил така: Прусия иска да продължи боят и да накара Франция да бъде второстепенно господарство. Прусия иска Елзас и Лотарингия до Мец. Прусия е съгласна да заключи с нас временно примирие само тогава, ако ние ѝ предадем Щрасбург и цели Монвалериян. Париж е до най-последната крайност огорчен и затова той по-напред ще да пристане да се затрупа под своите собствени развалини, нежели да приеме такива едни унизителни условия. На такива едни условия ние не можеме да отговорим нищо повече, освен че искаме да се биеме до последната капка кръв. Франция ще да продължава тоя бой и надее се, че нейните синове ще да се покажат мъже в сяко едно предприятие». Пруските официални вестници опровергават това известие и разказват, че Бисмарк не е искал Монвалериян. Но дорде Жюл Фавр прави планове за мир, то Тиер с тая съща цел пътува по Австрия и Русия. «Застава» разказва, че той нищо повече не можал да постигне във Виена, освен празни фрази, с които го гощавал Байст в продължението на три деня. «Австрия не е в състояние да помогне и сама по себе си, нежели на друго, и Тиер напразно ще да губи времето си и да разговаря с Байста», казва «Застава». Австрия и сама се старее със сичките си

сили да се сближи с Прусия, защото е уверена, че в Берлин е само нейното спасение. Дали Тиер ще да има в Петербург повече успех — ще видиме. Говсрят, че Горчаков желае да помогне да се заключи мир, но не желае да работи против интересите на Прусия. От друга страна, ние видиме, че Австрия се сближава с Прусия само и само затова, за да бъде в състояние да повреди на руските интереси на Восток. И така, ако Русия има какви и да е цели на Восток, то пруско-австрийският съюз е необходим и Тиеровата мисия в Петербург може да бъде твърде полезна за Франция; а ако Горчаков намери за по-полезно пруското приятелство и династическите родства, нежели интересите на народът, то Тиер ще да се върне с празни ръце. В Цариград вече се боят, че Тиеровата мисия ще да има успех в Петербург, а в Австрия очакват големи произшествия.

В «Пест. Лойд» е напечатана статия под заглавие «Положението на Восток», в която между другото се говори следующето: «Познато е вече, че руската войска се събира на Прут. Познато е и това, че генерал Игнатиев отиде в Русия. Преди той да тръгне, едно лице го попитало: «Истина ли е, че руската войска се събира на Прут?» Посланикът не опровергнал истинността на това известие. А когато същата личност го попитала: «А защо Русия върши това?», то той отговорил: «Затова, защото и вие (турците) се приготвявате.» Али паша се зачудил и рекъл на Игнатиева, че Русия не трябва да се бои от Турция, а особено сега, когато Турция вече не изпраща нови войници в Шумен. Освен това Русия не трябва да се плаши от Турция и тогава, когато последната би имала и пет пъти повече военни сили. «Наистина, че вие днес нямате повече от 150 000 войника, които са готови за бой, рекъл посланикът, но и тия са доста, за да ни дадат право и ние да не дремеме.»

И така Русия осъждава Турция, защото се тя приготвява, а Турция само тогава захванала да се приготвява, когато видяла, че Русия е вече готова. Това има сходство с 1866 г., когато щеше да се захване пруско-австрийският бой.» По-надолу статията казва: «Уверяват ни, че идеята за южнославянският съюз (конфедерация) на Дунавът сѐ повече и повече хваща корен между нашето народонаселение. Това особено подпомага Сърбия. Не

знаеме сичкото това доколко е истина, знаем само, че тая идея от никоя страна не е изнесена на видело и че нашите славяни (не хаджи Иванчо ли?) са още мирни (?) и задоволни с новите реформи (с русчушките!) и с новите права, които им се дадоха, напр. българската черкова, народните школи и т. н.» Да допълняваме тия сладкоречиви описания ние не желаем, ще кажем само, че идеята за «южнославянската федерация» или, по-правилно да кажем, за «Дунавският съюз» наистина се разпространява и разширява, но не затова, че се поддържава от Сърбия, а защото сичките славяни, от Дрезден и до Цариград и от Адриатическо до Черно море, ненавиждат своите притеснители турци и немци, а освен това турските и немските славяни разбраха вече, че трябва да се сближават, а не да се разединяват, защото от тяхното сближение зависи щастието им, а от тяхното разединение — нещастieto им. На турците и на немците не е полезна «Дунавската федерация», но тя е полезна за нас.

Свобода, г. I, бр. 43, 23 септември 1870.

[СЕМЕТО, КОЕТО Е ПОСЕЯЛА ФРАНЦИЯ]

Наполеон още не е изгубил своите надежди, за да се върне в Париж и да земе пак управлението на Франция в своите ръце; той най-много се надея на пруските байонети и на бившите членове на разпуснената камера. И така, против Франция днес работят два съединени неприятеля, т. е. пруските бюргери и своите неверни, но единородни синове, които за благосклонността на императорът са готови да продадат и совестта си, и отечеството си. Но ще ли да успее Наполеон III в своите предприятия? Щат ли калпавите французки синове да видят пак Наполеона и да пият народната кръв? Щат ли немските пивовари да достигнат своите цели и да заставят французкият народ, следователно и сичкото човечество, да се повърне назад и да преклони колената си пред Наполеона или пред Вилхелма? Ние видиме, че както във Франция, така и по сичкият свят хората се вече събудиха и не желаят да влекат чий и да е ярем. Французкият народ се управлява

днес от най-умни, най-образовани, най-свободолюбиви и най-човеколюбиви хора, които употребяват сичките си сили и напрегават сичките си умствени способности само за едно — за спасението на своето отечество.

А когато е така, то ние сме уверени, че сичките интриги и сичките усилия на старият кръвник Наполеона и на немският картофелни юнак ще останат напразни. Ни една сила, никакви байонети, никакви топове и пушки не са в състояние да заглушат святата дума **с в о б о д а**; тя трябва рано или късно да възтържествува, както възтържествува християнското учение, което и римските императори, и езическите жреци, и изгнилата аристократия, и изветрелите философи приследуваха и разпинаха. Семето, което е посеяла Франция в 1792 година, е хванало корен твърде далеко и ние видиме, че волонтири дохаждат от сичките страни да защитават Франция, следователно и своята собствена свобода и напредок. Една многобройна депутация от ингелизките работници дошла в Лондон при Гладстона и искала, щото правителството да се умеша в Пруско-французкият бой и да припознае французката република. Гладстон им отговорил, че правителството употребява сичките си сили, за да бъде заключен тоя мир, а така също то ще да признае и републиката, щом се заключи мирът. Според най-новите известия множество шотландци и ирландци отиват на помощ на Франция, ако и да им не позволява английското правителство. Между французките волонтири има множество испанци, италианци, поляци, руси, сърби, чехи и ромуни, даже и немци.

В това също време министърът на вътрешните работи, Гамбет, издал следующата прокламация: «Граждани! Днес е 7 декември. Преди 80 години в тоя същ ден нашите деди основали република и заклели се между себе си, че който от чуждестранците би поискал да оскверни правата на нашата земя, то тия трябало да се борят и на живот, и на смърт против него, т. е. или свободни да живеят, или сички да паднат на бойното поле. Тия са удържали своята клетва, тия са победили, и републиката от 1792 г. е останала в хорската памет като символ на юначество и на народно величие. Правителството, което е поставлено в гостиницата де Вил с народно възклицание: «Да живее републиката!», не е могло да премине мъл-

чешката тоя ден на годината и да го не упомене като велики и славни пример. Нека онова родолюбие, което е одушевяло нашите прадеди, премине и в нашите гърди и ние тогава навярно ще да победиме! Да поменем днес нашите дедове, и утре и ние ще да добием своята победа, както и тия са я добивали. Да живее Франция! Да живее републиката!» Но не само Гамбет вика днес «Да живее Франция! Да живее републиката!» Сичкият образован свят повтаря Гамбетовите думи, даже прагските студенти и атинските граждани се молят богу да поддържа тая република и да погубнат враговете ѝ.

А какво правят немците? Немската гордост се повече и повече се развива; до вчера тия само искаха да унижат Франция и да съединят Германия, но днес вече увеличиха своите требования. Немците днес искат Елзас и Лотарингия, искат Щрасбург и някои други крепости, искат да се съедини Германия в едно цяло тяло, а най-после искат да бъде заключен съюз между Германия и Австрия. Ето що говори една баварска газета: «Да се не лъжеме! После тая война не ще да бъде нищо повече освен пак гойна. Само едно средство още остава, за да може да се утвърди мир на дълго време; ние трябва да заключиме достоен съюз с Австрия за зло на някои наши неприятели, които се надеят да добият после нашата война свои ползи. И двете страни ще бъдат щастливи: Австрия би се спасила от страшното разпадение; а Германия би била първа сила в Европа. Ни една сила не би смяла да нападне на нас. А немската либерална партия е издала следующата прокламация: «Уставите за немското съединение е дотолкова важно, щото ние желаеме да бъдат тия уставни разгледани и одобрени от един свободен парламент. Само такъв парламент е в състояние да реши тоя тежки и важни вопрос.»

Колкото за заключението на мирът, то немците не искат и да чуят; тия желаят да видят Франция унижена, потъпкана и нещастна; тия искат да бъде тоя мир заключен в Париж. Ние говорихме няколко пъти, че границата на тая война беше падението Наполеоново и че пруските войски после това падение не могат вече да се считат за либерални и свободомислящи хора, защото тия днес продължават своята война не против тиранството и деспотизмът, а за да разрушават, да ограбват и да убиват свобод-

ните хора, т. е. тия днес се бият с цивилизацията и напредокът. Желателно е само да претърпи и Вилхелм с Бисмарк това също, щото претърпя преди малко време и Наполеон III. Както се види из най-новите известия, подобно поражение може твърде лесно да претърпи и Вилхелм. В Париж днес има около 300 000 въоръжени войници. Французката република е издала следующата прокламация: «Французката република владее за народна защита. Разнесъл се е глас, че правителството за народната защита е наумило да остави оная политика, по случаят на която е то поставлено да варди честта на народът в тия опасни минути. Тая политика се характеризира със следующите думи: ни една педя от нашата земя, ни един къмък от нашите градове не даваме. Тая ще политика правителството докрай да удържи.» Дадено в хотел де Вил, 8 септември. (С л е д у в а т п о д п и с и.)

Пещанските вестници са повдигнали кръстов поход против Россия, защото тя вдигнала своите войски към Одеса. «Пест. Лойд» разказва, че железницата три пъти на денят докарва из вътрешните руски провинции войска в Одеса и само един път дохожда с пасажери. Целта на Россия не е друга, освен да реши Восточният вопрос. «Доколко са тия гласове истинни, не знае се, само желаеме — говори «Пест. Лойд» — да не нападат полуофициалните наши вестници на Прусия, за да не заборава тая австро-маджарите при заключението на мирът. Ние трябва да поддържиме Прусия, за да се възползваме на Изток.» «Че е време сега да се подпали Восточният вопрос — говори «Застава», — в това се никой не съмнява; а че Россия трябва да направи това било сега, било по-късно, то ще бъде срамота за източните народи — това е така също истина.»

Свобода, г. I, бр. 44, 30 септември 1870.

[ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ СА ПЪЛНИ С ВЪЗПЛАМЕНЯЕМО ВЕЩЕСТВО]

Според думите на графа Бисмарка в пруският стан мислят, че конституционалната французка скупщина ще да пристане, за да се ограничи целокупността на Франция. Ние мислиме, че тия Бисмаркови надежди не могат да имат голямо значение, защото видим из най-новите известия, че републиканските свободни граждани са имали няколко военни успехи, които твърде много са въодушевили народът, щото той е готов да се бие със своите неприятели до последната своя капка кръв, че в пруската войска е овладяла голяма епидемия и че, по виенските достоверни известия, в пруският стан се е появила наклонност за мир. Че пруската армия е изгубила отчасти своята енергия и че французкият народ захвана да се събира със силите си после падението Наполеоново, свидетелствува самият ход на войната. Успехите на пруското оръжие до Наполеоновото падение бяха така големи, щото и приятелите, и неприятелите на французкият народ мислеха, че Вилхелм твърде скоро ще да прегази цяла Франция, че скоро ще да влезе в Париж и за два-три деня ще да убие французкият народ дотолкова, щото никога вече той не ще може да повдигне своята глава. Разбира се, че ако Наполеон да не бе хванат и ако да не беше провъзгласена републиката, то пруските солдати одавна вече щеха да маршират по Париж, но работите прияха съвсем други характер.

Французкият народ, който беше в първите времена на боят обезумял от страх, се събра със силите си и възкръсна за нов живот и днеска има надежда, че французката република не само че може да заключи със своите неприятели благоприятен мир, но твърде лесно може и да прогони своите неприятели. Освен войската и народната гвардия републиканското правителство мисли да организира нова войска, на която числеността ще да бъде около 200 000 души. Тая войска се организира твърде скоро. Освен това из Алджир вече пристигнали десет хиляди всйника отбрана войска, 6 хиляди зуава, които се намираха в папската държава, и 10 хиляди гарибалдийци, които предводи сам Гарибалди. Колкото за самият народ, то той днес захвана вече да напада на неприятелят от всяка

една страна и да отнимава храната му. Добитъкът си французите карат или в сигурните крайове, или в Англия, така щото на прусаците грози опасност да търпят глад и сякакви оскудия. Обсадата на Париж така също иде не твърде успешно. Из сичкото това се види, че Бисмарк и Вилхелм не щат да турят на главата си лавров венец.

«Correspondance Slave» казва, че между Австрия и Пруссия ще бъде заключен съюз, разбира се, че отбранителни и наступателни. Ако тоя слух бъде истиннит, то Россия трябва да помисли за своите интереси. Тиер, после своето възвръщане из Петербург, дошъл във Виена и цял час разговарял с държавният канцлер. Ако и да не е още познато съдържанието на тоя разговор, но вече е известно, че Франция не може да има никаква надежда от австромаджарският кабинет.

«Застава» говори, че Австро-маджарският кабинет може да има споразумение само с турците и с Али паша. Маджарските вестници са се малко успокоили и мислят, че восточният вопрос няма да се реши нито тая година, нито догодина, нито пък след десет години. До нас стигнаха гласове, че турската войска в Суторин добила заповед да се върне в старото свое пребивалище, защото Суторинският лагер се унищожава. Освен това руският цар дълго време се бави в Крим, а сичките тия факти, по мнението на маджарските вестници, свидетелствуват, че восточният вопрос ще бъде повлечен още на дълго време. «Сичките тия знакове не могат още да се земат като пълна гаранция за дълготраен мир на Балканският полуостров, говори «Застава», и че решението на Восточният вопрос ще бъде отложено на дълго време, защото Балканският полуостров е такова възпламеняемо вещество, което твърде лесно може да пламне сяка минута, щом и най-малката искрица падне в него; а това твърде лесно може да се случи, ако само турците продължат към раята своят стар занаят.»

Виенските вестници казват, че непогрешимият папа не знае що да захване и що да прави. Насилието, което извърши против него италианското правителство, го е твърде много огорчило, и трябва той твърде много да се е борил сам със себе си, когато е повикал ненавистната италианска войска в Леонинският град, за да одържи тя ред. Днес папата е издал чрез Антониели протест против

влазването на италианската войска и против бомбардирането на Рим и осъждава флорентийското правителство за неговата разбойническа неправа и за явната кражба. По съдържанието и по духът на този манифест се види, че папата няма намерение да срещне Виктор Емануила, когато той влезе в Рим; но по-напред ще да отпътува в някой други католически град. Много се говори за намеренията на светият отец; едни казват, че той ще да иде в Малта, други — в Салцбург, трети — в Инсбрук, в Кьолн и т. н. Мнозина разказват, че вече е готов и вагон, който ще да повезе тлъстото тяло на Пия IX. Но ние видиме, че г. Пий и до тая минута чака нещо си и не решава се още да прокълне Виктор Емануила и неговите министри, а още със смирение и с учтивост приел 50 000 талера, които му поднесъл генерал Кадорна, по повелението на флорентийското правителство. Апелационният съд в Лука решил, щото Мацини и неговите 114 приятели да се земат под съд, защото била открита една завера, която имала намерение да събори днешното правителство. Границите между Франция и Италия са въоръжени от италиански солдати, които са турени да вардят, за да не преминуват гарибалдийци във Франция. Който би поискал да иде във Франция, то трябало изведнъж да се затвори.

За въоръжението на Россия се нищо вече не чуе, но вече е известно, че княз Горчаков енергически работи, да се унищожи трактатът от 1856 г. Говори се, че княз Горчаков вече издал разпис за това дело и търси да се унищожат тия ограничения, които не позволяват на Россия да държи сичката своя флота в Черно море зимно време. Петербургският вестник «Гол[ос]» е напечатал една статия, в която опоминава поляците да се съединят с Россия и с другите славянски племена, защото е нужно днес да бъде сичкото славянство съединено, когато дойде до война против германизмът, а тоя бой, както се видело, щял да настъпи после сегашната немска победа. «За нас, за русите, казва «Голос», още не е така опасно; ние сме 80 000 000; но за русите в Австрия, за поляците и чехите, за българите и сърбите не ще да бъде добро, когато настъпи тевтонската ера. А в това дело лежи голяма отговорност на поляците. Когато тия, заслепени от ненавист към Россия, станат под германският байряк, тогава е —

Finis slaviae (конец на славянството).» Така също и «Политика» говори на поляците да се съединят с Россия, защото «несъгласията между Прусия и Россия ще да ослабят славянството; пруско-руското неприятелство ще да бъде клин в тялото на славянството. Ако славянските народи останат между себе си разделени и ако още и ръка вдигнат един против други, то тия щат във времето на боят, който е близък, да се съединят за своето нещастие и опростяване. Ние, западните славяни, стоиме първи на редът, а от поляците зависи да чуват общите интереси, като се съединят с Россия.» Тоя същи вестник уверява поляците, че Россия не ще да търси първенство между славянските племена.

Свобода, г. I, бр. 45, 7 октомври 1870.

[ФРАНЦУЗКИЯТ НАРОД ИСКА СВОБОДА, СВОБОДА ИСКАМЕ И НИЕ!]

В продължението на една неделя тука се получи няколко телеграми, които явяват, че французката войска удържала блестяща победа при Мец и прусиенците изгубили твърде много. Тия известия твърде благоприятно подействуваха на тукашният свят и секи благомислящ, родолюбив и свободолюбив човек се радва на тия победи. И наистина кой из честните хора не се е зарадвал на Наполеоновото поражение? Кой така също се не гнуса от пруското високомерие и от Бисмарковата кръвожадна самонадеяност? Падението Наполеоново развеза ръцете на много поробени народности, между които сме и ние българите. Поражението на французката империя по нашето понятие е поражение и на Турция, и на Австрия. Турското правителство и само вече доказва каква плесница е получила Турция после падението на Азисовият съюзник. Секи вече явно види, че Наполеон е бил най-главна причина да дойде Франция до днешното печално положение.

И наистина какво човек види после Наполеоновото падение? — Открива се, че Наполеон е крал и изпращал е големи суми в Англия, министрите му са крали още

повече чиновниците са крали, офицерите крали, духовенството крало, императрицата краля заедно с наследникът, с една дума, сичките обществени деятели са крали и крали са най-безсовестно. По сведенията на най-умерените вестници сякаш година било крадено по 100 милиона франга само из военното министерство; в арсеналът намерили само 200 хиляди нови пушки, когато е секи мислил, че тия са 800 хиляди; флотата, с която доскоро се гордееше Франция, овехтяла и не е за нищо и за никакво; войската била недостатъчна, лошаво облечена и лошаво въоружена и пр. При такова положение на наполеонowska Франция прусиенците твърде лесно можеха да победят французката армия и да прегазят империята от едната страна до другата.

Но почти сякога после страшните гръмотевици и силните бури хоризонтът се изчиства и настава добър и светъл ден; така също и после кръвопролитната война и после пруските победи Франция ще да оживее за полза на сичкото човечество. Както казахме по-горе, Наполеон и неговата монархия държеха в робство и неволя не само своят собствени народ, но и сичкото човечество; а французката република ще да скъса ония робски вериги, които беше уплел Бонапарт за сичко, щото е човеческо, и за сичко, щото е прогресивно и велико. Ограбеният, убитият и измъченият французки народ събра вече своята енергия и приготи се да варди своята свободна република от чийто и да е деспотизъм. «Ние искаме свобода за себе си, желаеме свобода и на нашите съседи и братия!» — викат днес гръмогласно французките синове. Сичкото това ни дава право да заключиме, че ако се удържи французката република — а тя ще да се удържи, — то и ние българите ще да имаме светла бъдъщност, защото не само че нямаме вече такъв неприятел, какъвто беше Наполеон, но добиваме приятели, които сякога ще да ни съчувствуват в нашите предприятия.

Французкият народ иска свобода, свобода искаме и ние! По най-новите известия, които пристигнаха в последното време, някои из европейските държави се стараят да склонят двете воюващи държави да заключат мир; но както французките, така и немските вестници говорят, че тия държави няма да успеят в своите предприятия. Граф Бисмарк не желае да изостави нито една

точка от своите требования; а французкият народ се е решил да не дава нито една педя земя от французката република.

«Пестер Лойд» говори, че Россия е приняла твърде голямо участие в пруско-французката война, че Горчаков е изпроводил една важна нота до Вилхелма и Бисмарка, която, както мислят, ще да произведе желаемите последствия, т. е. която ще да ускори заключението на мирът. Из разговорът, който е бил между Тиера и Горчакова, се види, че Россия мисли да накара французката република да предаде на Германия Елзас и Лотарингия и да развали своите погранични крепости, следователно тя желае да поддържа Прусия и да унизи Франция; а ние видиме, че французките вестници не щат и да чуят за тия условия и разказват, че Елзас и Лотарингия ще да бъдат дадени на прусиенците само тогава, когато не остане нито един французин на светът.

В това също време ние видиме, че французките войници са победили своите неприятели около Париж и изгонили са ги из много позиции. Тия победи са имали голямо влияние на французкият народ, когото правителството е известило с една своя прокламация, че Франция днес е най-малко склонена да заключава мир, а особено такъв, какъвто желае да заключи Бисмарк. И така, Бисмарк е принъжден да заключи мир с французката република не както той желае, а както желае Франция; а ако французите удържат още няколко победи, то работите твърде лесно могат да приемат съвсем други характер! Бисмарковият орган «Штатсанц» е захванал вече да пее по-миролюбива песен, а «Таймс» говори: «Прусия ще да пристане да заключи мир, ако само ѝ се даде Тионвил и оная линия, която лежи между тоя град и между Шрасбург, Колмар и Милхаузен; тя не иска вече Елзас и Лотарингия, нито пък Мозелският округ.» Из сичкото това се види, че Бисмарк ще по-напред да измени своята програма за мирът, нежели французката република.

В това също време Прим и Серано са намерили други кандидат за испанският престол, а тоя кандидат е Амадей Савойски, който е вече принял тоя трънлив престол с условие да бъде избран от плебисцитът. И така, Мацини мисли да изпрати Виктора Емануила при Наполеона, а синът на Виктора се приготвява да иде в Испания да бъде вла-

детел. Републиканската испанска партия е повдигнала пак своят глас и един нейн орган съветува Амадея да бъде осторожен, защото Максимилиан Мексикански намерил Жуареца, а Амадей твърде лесно може да намери някой Жуан.

Букурещкият ромънски вестник «Ром.» е напечатал една телеграма из Цариград, в която се говори, че между Турция и Гърция е заключен отбранителен съюз. Подобно явление ние отдавна вече очаквахме от гърците, които са дотолкова изгубили своята совест и своето човечество, щото не са за нищо вече способни освен за съюз и за братство с турците. Гнусотата търси гнусота, помията — помия, а шарлатаните търсят другари по калъпът си! Ние можеме да увериме гръцките патриоти и паликарии, че тоя съюз ще да им изкопае гроб и ще да ги зарови в един гроб заедно с техните днешни съюзници. А вие, братия южни славяни, ромъни и арнаути, не се плашете от тоя гнили съюз и вървете напред! «Дунавската федерация» и нашето братство щат да победят сяка една монголо-циганска компания и щат да докажат на нашите неприятели, че на нашата страна е правдата, човеческите начала и справедливостта, следователно и победата! Сиромаси гърци!

Свобода, г. I, бр. 46, 14 октомври 1870.

[ОТ БОЙНОТО ПОЛЕ ДОХОЖДАТ ПРОТИВОРЕЧИВИ ИЗВЕСТИЯ]

От бойното поле дохождат до нас такива противоечи-ви и невероятни известия, щото не знае човек кому да вярва и що да мисли. Тук е получена една телеграма из Берлин, в която се говори, че Мец е земен от прусиенците и че Базен се предал със 170 хиляди войника и с три маршала. Доколко е истинното това известие, ние не знаем, знаеме само това, че даже немските вестници описват положението на прусиенците не твърде със светли краски. Ние помниме, че още преди два месеца от бойното поле беше отправена официална телеграма в Берлин, в която се говореше следующето: «Париж е от сичките страни обико-

лен от нашата войска и след няколко дена ние мислим да бомбардираме и него, и малките крепости, които го окружават.»

Но измина се толкова дълго време, а пруските войски сѐ очакват нещо си и не вдигат се напред; ние и до днес не чуеме нищо за победите на пруските батареи, а чуем, и то от самите прусиенци, че Бисмарк и Молтке и до днес не могат да изнамерят средство, за да принудят Париж да се предаде. Бисмарк във военният совет изявил желание да се почака още някое време и да се не бомбардира градът, а Молтке, напротив — иска да се захване бомбардирането колкото се може по-скоро. Тия несъгласия произлизат от това, че Бисмарк, като дипломат, желае по-скоро да бъде заключен мир, а Молтке, като войник, се надея, че само с нож и разрушения французите ще бъдат принудени да заключат желаният и от двете страни мир. Прусиенците, които се гордеят със своите победи и които мислят, че с тия победи ще да достигнат до своите цели, по мнението на самите немски вестници, са твърде обезпокоени, като чуват за съчувствието на сичките народности към Франция и като видят, че толкова много малки четици дохождат да принесат своята помощ на олтарът на свободата и на напредокът. Тия свои и чужди волонтири твърде често нападат на пруската войска и причиняват ѝ голям вред. Но пруската войска твърде много пати и от друга страна, ако пруските вестници и да крият това зло. Досега пруските солдати се хранеха по французките села и градове и малко се грижеха за своето материално състояние, но днес тия източници са вече съвсем пресушили, а из Германия не е възможно да добият никаква храна. С кола и коне не е възможно да се докара храна, амуниция и пр. за толкова хиляди хора, а железниците са развалени, следователно положението на прусиенците не е до толкова завидно, както обикновено се мисли. Освен това берлинските жители и почти сичка Германия искат мир. Истина, че това е голяма неволя, но има и друга, която е много по-страшна и по-грозна и за която така също умълчават немските вестници. Само из Вестфалия са се явили пред правителството 11 817 вдовици, които са изгубили своите бранители на бойното поле, а тия вдовици имат 22 723 деца. Из Рейнските области са се

явили досега 14 312 вдовици с 29 619 деца. Из Хановерската област 9 624 вдовици с 26 518 деца.

И така, само в тия три края пруското правителство е принудено или да храни толкова хиляди гърла, или да доведе народът до революция. Правителството се мъчи да удовлетвори тия нещастни жертви, но то не е в състояние да ги удовлетвори, защото за това са потребни големи суми, а освен това не е така лесно да удовлетвори човек тогава, който е изгубил своя син, мъж, баща и пр. за каприцията на когото и да е. Самите немски вестници вече захванаха да говорят за мир. «Ако на Прусия се иска да добие лаврови венци, казват тия, то ги е добила вече и напразно продължава боят — тя няма нищо повече да добие.» Колкото за пруските вестници, то и тия заговориха с умерен тон: «Ние не щеме да се продължава тоя бой; ние не щеме да увеличаваме ненавистта между двата народа; ние не щеме опустошения; ние искаме мир и братски сношения с французкия народ. Ние не мразиме французите, защото почитаме техните добри нрави и защото Франция има синове, които са достойни за любов и почет.»

Ние казахме вече, че не знае човек що да мисли и кому да вярва, защото французките известия опровергават пруските и доказват съвсем противното. Ние сме склонени да повярваме само това, че малките французки чети са имали много успехи, че немците са изгубили твърде много и че в Париж владее голямо въодушевление. От друга страна, ние видиме, че французите губят твърде много и че техните генерали се предават заедно с войската в ръцете на неприятелите. Мец се е вече предал и сичката пруска сила сега трябва да се съсредоточи около Париж. Щат ли да имат французите повече успех около Париж? — ще видиме твърде скоро.

Белгийското правителство е захванало да се приготвя за бой. За военни министър е избран твърде способен човек, а генерал Рена е назначен за инспектор на народната гвардия. Пруските официални вестници твърде много нападат на белгийската преса. «Пров. Коресп.» казва, че пруският посланик в Брюсел е повдигнал процес против белгийския печат. «Keln Zty.» пита: «Какво ще да бъде вътре в собствената пруска държава, когато пруското правителство не дава и на чуждите независими държави да мислят и да пишат свободно?»

В «Corr. Slave» е напечатана една статия под заглавие «Россия, Англия и парижкият трактат», в която между другото се говори следующето: «Россия се въоружава!» Тоя слух се разпространи по сичка Британия и произведе големи смущения. Лондонските вестници разгласяват и потвърдяват, че петербургският кабинет е намерен да излезе със своята политика на видело и да реши Восточният вопрос. Същите вестници потвърдяват, че между Тиера и княза Горчакова произходил разговор в Царско село за Восточният вопрос и по тая причина била отправена телеграма из Берлин, че Россия се въоружава. «М. П.» съветува Англия да се въоружи, защото се появяват бъркотии в Ориентът, и продължава: «Политическият хоризонт наново изважда на видело Восточният вопрос и тоя вопрос твърде скоро ще да се пусне в действие. Тука в Англия искат да вярват, че Россия ще да се възползува от слабостта на Франция и ще да си отвеже ръцете от парижкият трактат.»

Россия се въоружава, Россия свиква отпущените войски, цар Александър прави ревизия на войските при Киев, а войските, които се вдигат към южните граници, потвърдяват нашите съмнения. В Россия вярват, че Англия не ще да поддържа вече Турция, Франция е ослабена от днешната война, следователно и едната, и другата държава трябва да одобряват желанията на Россия. Англия ще да скърца със зъби, но тя не ще да бъде в състояние да излезе на помощ на Турция. Някои си уверяват, че руският цар, като чул за предаването на Седан, то зел една чаша с вино, изпил я, па ударил чашата по столът, и извикал: «Ето че и Парижкият трактат падна най-после.» Доколко е верно това известие, ние не знаем, знаем само това, че общото мнение в Россия мисли, че Россия ще да се възползува и при първата сгодна минута да се мъчи да измени днешното свое положение, което тя счита за унизително. Според известията, които се разнесоха в последното време, княз Горчаков не желае да завладява, но иска да бъде свободен по Черно море. Но кой ще да определи границите на тая свобода и какво може Россия да придобие чрез нея, ако само Франция се не избави от днешното свое положение? Английските вестници не престават да питат своето правителство, ще ли то да бъде в състояние да защитава Турция,

ако се захванат някои бъркотии на Восток, за решението на Восточният вопрос.»

Свобода, г. I, бр. 47, 21 октомври 1870.

[ФРАНЦУЗКАТА РЕПУБЛИКА ЩЕ ЗАЩИЩАВА СВОИТЕ ПРАВА]

Ако да са верни известията, които са получени тука тия дни от бойното поле, то французите още не са изгубили сичките свои надежди и мислят, че щастието твърде лесно може да се обърне на тяхната страна. Гамбета в своята прокламация от 18 октомврия говори на народът: «Тоя генерал, на когото Франция се надееше и после Мексиканската експедиция, в часът на най-голямата опасност предаде отечеството си и отне от него повече от сто хиляди бранители! Базен е предател; той е станал агентин на тоя човек, който унизи Франция при Седан; той е станал орудие на неприятелите и за най-голямата срамота на войската, която му беше дадена в ръцете, предаде се без никакво кръвопролитие...» «Време е, продължава Гамбета, да се свестиме и под крилото на републиката да се бориме и с външните, и с вътрешните наши неприятели. В днешната наша най-последна неволя ние трябва да подмладиме нашите сили, да подкрепиме нашето мъжество и да сме готови на всяка жертва за нашето отечество и свобода. Ние не щем да се предадем дотогава, дорде имаме барем една педя земя, която е верна на отечеството ни. Ние ще да държиме байрякът на нашата славна революция яко в ръцете си. Нашето дело е дело на правдата и истината.»

И така, Франция е разделена на две партии: републиканската партия иска да се държи и да се бори с прусиенците и с наполеонистите, а Наполеоновите приятели и генерали се предават заедно със своите солдати в ръцете на неприятелят. Днес вече секи вярва, че Мец се е предал с предателство и че Базен е бил главният предател в това дело. Французките вестници наричат Базена предател и изливат сичкият свой гняв на него. Ако е това известие истинното, че Базен, Канробер и

Лебеф са отишли във Вилхелмское, за да се договорят с виновникът за французкото нещастие, с антиимператорът Наполеона III, то тогава не трябва ни най-малко да бъдем в съмнение, че Мец е паднал низко и подло...

Една швейцарска немска газета говори: «Едно стадо предатели се съюзиха с немските касапи, за да убият французкият свободни дух и да върнат Европа на цяло столетие назад. Днеска във Вилхелмское се намират: Наполеон заедно със своята развратна, но мила стопанка, генерал блюдолиз Канробер и великият шарлатанин Лебеф, заедно със сичките техни подлизурки, межерета, шпиони и помощници. И така, тука са събрани сичките честити синове на Франция, които изведоха своите братия на касапницата и оставиха ги да се бият сами с неприятелите, а тия да греят ръцете си от пожарът, в който гори народното имане, и да очакват по-добро бъдеще; тия предатели пожертвоваха своето отечество, народното имане, народната чест, даже и самият живот на Франция, само и само да се удържи Наполеоновата династия на французкият престол. А защо и за какво са се събрали тия днес? Защо Наполеоновите генерали се предават на неприятелят и унижават Франция? — За да върнат пак Наполеона III на престолът. Тоя план е дотолкова нечист, дотолкова адски, дотолкова нечовечески, щото тежко и горко на Франция, ако тоя план са приведе в действие! Франция е доведена днес до такова едно положение, щото тя или трябва да преклони колената си пред Наполеона III и пред Вилхелма, или да бъде готова да търпи нещастия, неволи и кръвопролития. Сичката военна сила се предаде на неприятелят и отечеството трябва да се защитава само от гражданите или от народната гвардия. Днес се намират около триста хиляди войника в робство, а с тия роби Наполеон III мисли да се върне в Париж и да възобнови своето величие. Бисмарк е главният помагач Наполеонов, а Наполеон е най-главният помагач Бисмарков.»

Ние мислиме, че Бисмарк ще бъде помагач Наполеонов само дотогава, докогато на французкият престол не дойде такова едно лице, с което той може да заключи по-угоден за Прусия мир. Въртоглавият и безхарактерният историк Тиер, който сякога е готов да изменява

знамето си и убежденията си, се мъчи да състави орлеанска партия, а Бисмарк е повече склонен да заключи мир с орлеанистите, нежели с Наполеона, следователно връщането на Наполеоново в Париж е твърде съмнително. Французките вестници не щат и да чуят за Наполеона и за неговата династия и готови са да посрещнат най-големите французки неприятели и да им подадат ръка, нежели да видят народният джелятин пак на французкия престол. Но както и да е, а положението на Франция е твърде критическо.

Почти сичките европейски вестници мислят, че французката република не ще да бъде в състояние да се бори със своите неприятели. Лондонският вестник «Таймс» говори: «Франция е унижена и ще не ще трябва да се покори на своята нещастна съдба.» «Инд. де ла Мозел» говори: «И така, капитулацията на Мец е вече подписана; нашият срам е пълен! Секиму е чудно как са могли да се предадат 150 хиляди войника заедно с конете си, с артилерията си и с оръжието си на неприятелят. Но способна ли беше войската без средства да защитава своята чест? Мец, тая невеста до морето и тая защита на Франция подпадна под робски ярем, защото тя имаше много топове, а малко храна. Така е било угодно на providението. Францио! Не викай против войниците, които са се храбро борили и които искаха да се борят до последната крайност! Ти си сама крива за нашето нещастие. Робските и низките твои управители, които управляваха нашето отечество преди няколко месеца, са ни докарали на главата днешното нещастие; правителството на Наполеона III даваше места на най-развращените хора, които нямаха начала, които нямаха чест и правдолюбие и които се смееха над тия хора, които имаха в гърдите си усещане за «Honneur et patrie» (чест и отечество). Тия за нищо повече се не грижеха, освен за годишният си доход. Назад, предатели, назад низкопоклонници, назад, слуги на жените! Нещастията са вече преродили нашият народ.»

Но при сичкото това французката република се приготвя да защитава своите права: прусите са изгонени из Орлеан, Париж се готви да посрещне с достоинство неприятелят, а Южна Франция се въоружава твърде скоро. Дружеството на «южният съюз» е издало една

прокламация, в която се свикват сичките французи из 15-те департаменти, които са способни да носят оръжие, да се съберат във Валенс.

Ингелизкия вестник «Стандарт» уверява, че между Австрия и Прусия е заключен в последното време приятелски съюз (?). За това «Н. сл. Преса» казва следущето: «Приятелски отношения между Прусия и Австрия не само че са необходими и за двете държави, но от това приятелство зависи европейският мир. Европейската съдба в такъв случай би почивала на яко и сигурно основание. Дали е тоя съюз вече укрепен, както «Стандарт» уверява, ние още не знаем, но уверени сме, че се работи вече за тоя съюз. Из верен източник сме известени, че пруският посланик във Виена един ден рекъл на Франца-Йосифа от името на пруският крал, че Вилхелм говорил във Версал, че му е твърде жално като не види своят стари съюзник на своята страна. В това също време тоя посланик и графу Байсту е разказал някои си неща, които още не ни са познати.»

Папата не се е още съвсем смирил. «Общ. газета» казва, че Пия IX е издал окружна нота, в която се плаче, че италианското правителство иска да земе неговите палати и да се посели в тях. Светият отец с тия свои протести е станал за смях и на децата.

«Жур. де С. Петербург» мисли, че между Черна гора и Турция твърде скоро ще да се захване бой. «В последното време, говори тоя вестник, с помощта на шкодралийските консули стана премирие и погодба между Черна гора и Турция, но това премирие на може да бъде трайно. Княз Никола в онова време даде на Портата «Велико и Мало Бърдо» за 120 000 фиор., но тая сума още и до днес не е дадена на черногорците и Черна гора ще бъде принудена да търси своите бърда назад или да ѝ се даде обещаното, следователно работите твърде лесно могат да се решат кърваво.»

Свобода, г. I, бр. 48, 4 ноември 1870.

[НИ ЕДНО МОНАРХИЧЕСКО ПРАВИТЕЛСТВО НЕ ОБИЧА ОБРАЗОВАНИЕТО И РАЗВИТИЕТО]

Защо честните и добросовестните хора ненавиждаха Наполеона III и радваха се за неговото падение? — Защото той беше деспот, защото угнетаваше както своят народ, така и другите поробени народности, защото той беше себелюбив, интригантин, немилостив, кръвожаден, шарлатанин и пр. Но питане е, какво различие има между Наполеона III и Вилхелма? — Никакво. Всичко, щото извършваше преди няколко месеца Наполеон III, извършва го днес Вилхелм заедно с Бисмарка. Наполеон III запрещава на италианците да работят за своето щастие, не даваше на италианската преса да говори против Франция и против неговата личност и старееше се да плаши италианският народ, щото тоя народ сякога да се намира под неговата контрола и да работи това, щото беше нему приятно. Това също прави днес и Вилхелм; той повелява на белгийското правителство и осъждава белгийската преса; той плаши италианците и повелява им да се ръководят по неговата програма и пр. Наполеон III беше кръвожаден; но ние видиме днес, че и Вилхелм не е по-малко кръвожаден от Наполеона; Наполеон III беше немилостив и себелюбив, но и Вилхелм има тия същи качества. И така, ние не видиме между Наполеона и Вилхелма никакво различие; тука се е изменило само лицето, а повече нищо.

Но както и да е, а прусиенците напредуват, германският деспотизъм добива крила, франзуцката република умира още в люлката си, свободата отстъпва назад и човечеството ще да заспи още на петдесет години. Сичко това ни доказва, че благородните правителствени стремления, великите идеи за човеческият прогрес и цивилизация, международната любов и пр., и пр., са нищо повече освен празни думи, които се пишат само във вестниците, които се четат само по университетите, но които никога се не привождат в действие. Ако си силен, ако имаш повече богатства, ако имаш повече глупави поданици, които да проливат кръвта си, без да знаят за кого я проливат и без да те питат защо я проливат и трябва

ли да я проливат, толкова повече си ти по-голям и по-велик.

Ето защо ни едно монархическо правителство не обича образованието и развитието; ето защо големите завоеватели са най-големи деспоти в държавата си. Николай Павлович никога не е влизал в Московският университет и всякога е говорил, че ако университетът да не му е потребен за някои си цели, то той би го развалил до самото му основание. И така, и днешният XIX век твърде малко се отличава от преминалите времена, и в него физическата сила и глупостта на народите играят първата роля.

По нашето мнение Франция трябва да падне; но тя ще да падне само на време, за да се възроди колкото се може по-скоро и да отмъсти на своите вътрешни и вънкашни неприятели. Франция зависи днес само от Париж и от югозападните провинции; но падне ли Париж, пада и Франция. Така също и Париж зависи от вънкашните обстоятелства: ако той не добие храна, то ще да се предаде, както се предаде и Мец. Ето що говори «Таймс» за тоя предмет: «Париж може да се държи още 65 дена; но щом премине това време, то той трябва да се предаде от глад. Ако Париж не бъде бомбардиран и ако не падне от тая бомбардировка, то ще да падне на 3 януария, защото тогава ще му се свърши храната. Между това републиканците са се решили да изпитат и последните средства и да търпят до най-последната минута за спасението на своето отечество. Тия са допуснали да пушкат на тях цял месец, а тия не изпразниха нито една пушка. Аферата при Ле Буржет показва, че победата на прусиенците, ако такава победа се случи, ще да им чини много скъпо.

Републиканците се държат, държи се и Вилхелм. Прусиенците не са се още уморили; тия нямат страх и не щат и да знаят, че техните съотечественици толкова много търпяха при Мец, дека на ден заболяваха от тиф около 500 хора; тия са на сичко готови. «Париж — казват тия — трябва да падне. Нека прилепчивите болести морят и обсадените, и обсаждателите, нека французките села горят и нека половината от Германия изгуби своите бащи и мъже — нас не ни е грижа за сичкото това. Две твърдоглави воли се борят с еднаква ненавист една про-

тив друга и сега ще да видиме коя из двете ще да остане победител.»

«Ла преса» разказва, че Руер заляга и днес да заключи между враждующите народности примирие. Казват, че тоя бивши Наполеонов любимец в името на своят господар, антиимператорът Наполеона, предложил на Бисмарка следующите условия, за да бъде заключен окончателен мир: 1) да се даде на Прусия Елзас и Лотарингия; 2) да ѝ се даде половината от французката флота; 3) да ѝ се заплатят военните разходи. Разбира се, че гореказаният французки вестник страшно напада на Руера и говори, че той е луд.

Но пруско-французкият бой се повдига на второто място после нотата на княз Горчакова. Сичките почти вестници разглеждат, критикуват и сърдят се на тая нота. И така, днес първото място в политическите кръгове занимава пак Восточният вопрос «Пест. Лойд» се твърде интересува с Восточният вопрос и вика из сичкото си гърло, че Россия е намерена да реши тоя вопрос и Австро-Маджарска трябало да изгуби много или съвсем да падне. Турският полуофициален вестник «Хадик» казва, че Турция със своите 600 000 войника (?) и със своите 12 панцирни корабли твърде лесно може да излезе и сама против такъв един неприятел и надея се да победи, ако само тоя неприятел се появи; но това не ще никога да бъде, казва тоя вестник, защото Россия не смее да наруши европейският мир. На тая турска наивност твърде много се сърди чифутският вестник «Пестер Лойд», защото не може да разбере какво мисли Турция, когато той е уверен, че работите не са такива, както ги Турция мисли, че са, защото Россия се въоружавала.

И така, двата приятеля се сърдят един на други и препират се въоръжава ли се Россия, или не, когато тя официално обяви, че не признава вече Парижкия трактат от 1856 година. «Пест. Лойд» трябва да знае, че Восточният вопрос може да се реши и с огън, и с нож, може да се реши и мирно на бъдещият конгрес, който ще бъде твърде скоро събран за решението на пруско-французкият вопрос. Из отношенията на Россия към пруско-французкият бой се види, че между Прусия и Россия съществуват приятелски отношения, ако и да не е заключен тесен съюз между тия две държави. Освен това в

Берлин мислят, че Россия ще бъде наградена на бъдещият конгрес, защото е останала до днес неутрална. Ако настъпи такова едно време, от което се бои «Пестер Лойд», то австро-маджарските донкишотства и турските 600 000 войника с 12-те панцирни корабли ще да бъдат твърде смешни. «Турция трябва да се бои отвътре, а не отвънка» — казват в Петербург.

Свобода, г. I, бр. 49, 11 ноември 1870.

[МЕЖДУ РУСИЯ И ПРУСИЯ СЪЩЕСТВУВА ТАЙНА АЛИАНЦИЯ]

От бойното поле дохождат до нас такива известия, из които видиме, че французите още не са изгубили своите надежди и никак не мислят да се склонят на мир. Французките вестници се насмиват на неутралните сили, които мислят, че Франция е дотолкова изпаднала, щото тя ще да бъде принудена да заключи такъв мир, който ще бъде убийствен за целостта на това господарство. «Какво искат от нас тия иностранны сили — вика ненавистно «Сиекел». — Не искат ли тия със своите дипломатически преговори да задържат нашите успехи? Ние не можеме да приемаме никакъв предлог за мир, дорде прусиенците се намират във Франция. Ако на неутралните сили нашият бой е вече омръзнал, то нека съставят съюз против нас. Но техните миролюбиви и доброжелателни за нас старания не могат да се уважават от нас.» Истият вестник свършва с тия думи: «Ние имаме правдата и правото на своята страна и затова не ще да пропаднеме. Париж няма да падне!»

От друга страна, ние видиме, че както Прусия, така и Франция са повече склонени на мир, нежели да продължават кръвопролитията. Секиму е вече познато, че Тиер подаде н о т а на европейските кабинети, в която говори, че Бисмарк бил склонен да приеме проектът на неговата мисия. Най-главният пункт в тоя проект беше, щото да се позволи на Франция да събере своята камера, която да утвърди к а к в о и д а е правителство, с което Прусия да влезе в преговори. Освен това

Тиер искал, щото завоеваните провинции да изпроводят свои депутати за камерата и да бъдат избрани съвсем свободно. В сичките тия вопросы Бисмарк не е много противоречил и Тиер бил убежден, че и другите пунктове не е тежко да се решат миролюбиво, ако Бисмарк и да не поискал да допусне, щото народът в Елзас и Лотарингия да избира свободно свои депутати, но да пратят някои нему познати личности. Колкото за вопросът, да се разреши или не на Париж да донесе отвън храна, то Бисмарк отговорил, че тоя вопрос може да реши само кралят и главнокомандающият на войската, които отблъснали това Тиерово предложение. Тия са най-важните пункти, които били причина да не може да се заключи нито мир, нито премирне. «Оставяме на неутралните сили да разсъдят — казва Тиер — дали е Прусия изпълнила техните съвети. Нам тия не могат да кажат, че ние не сме уважили техните желания, които са отчасти достойни за уважение. Ние ги викаме да изкажат своето мнение за постъпките и на двете воюващи държави. Аз съм се старал със сичките си сили да върна на моето отечество благодатният мир, когото е изгубило чрез погрешката на правителството.» Това е накратко съдържанието на Тиеровата нота от неговото посланство във Версайл. Но както се говори, Тиер е пак повикан във Версайл, а от това се види, че условията за премирнето или за мирът ще бъде пак възобновено.

Че и Прусия е вече отслабнала и че и тя желае да заключи мир, се види из това, че пруските солдати умират от епидемии и стават неспособни за бой, а французите отчасти напредват. Победата над генерал Тана, победата в Сегрин и др. доказват, че французите са се оправили после първият удар и възобновяват своите сили. Повикването Тиерово от Бисмарка във Версайл и победите на французите свидетелствуват, че мир твърде лесно може да бъде заключен и да се прекрати кръвопролитие.

За нотата на к. Горчакова и досега още не престават да викат западноевропейските вестници. Лъжи, интриги, псувни, съвети, плач, ридания и пр., и пр. се раздават от восток до запад. Разказват, че Россия е вече минала през Прут и че скоро ще да стигне под Силистра; разказват, че руският консул в Белиград Шишкин предложил на сръбските регенти, щото руските генерали да по-

ведат сръбската войска против Турция; разказват, че Портата повикала княжеският наместник Ристича в Цариград, за да му предаде Босна и Херцеговина; разказват, че австрийско-маджарската войска се вече вдигнала към руските граници; разказват, че руската войска влязла вече в Галиция, и пр., и пр.

Поляците в Галиция викат сичкият свят да се съедини с тях и да обяви кръстов поход против м о с к а л я; «П. лойд» вика из сичкото си гърло: «Бой с Россия, бой! Тряба да се биеме с монголските орди и, и то до последната си капка кръв; трябва с оръжието в ръка да върнеме назад руските варвари, да им станеме на път и да ги принудим да се откажат от своите намерения. Прусия е равнодушна към Восточният вопрос за това, защото е изцедила силите си във Франция; но против Россия стоят въоръжени (?) Англия, Италия, Турция (!) и нашата империя (Австро-Унгария) (??), следователно Россия трябва да бъде съвсем унижена в това за нас сгодно време.» «Хон» желае да се удържи мирът колкото се може по-дълго, но «ако обстоятелствата ни накарат да извадиме саблите си, то ще да бъдем в състояние да си отмъстим на Россия.»

И ингелизките вестници викат не по-малко от маджарските. В «Общ. газета» е напечатана из Лондон следущата телеграма: «Лорд Гранвил пред много дипломатически агенти се изяснил, че Англия по-скоро ще да се земе за оръжие, нежели да дозволи да се унищожи неутралността на Черно море.

Пруските вестници одобряват руските постъпки. «Цайд. кор.» мисли, че ингелизките протести са цяла комедия и че ингелизите не са в състояние да запрат Россия от нейните цели, а Россия няма нито намерение да пита Англия аресват ли ѝ се нейните действия, или не.» «Спен. газета» съветува немците да се възползват от руските движения и да заключат с французите полезен мир. «Келн. газета» говори, че вопросът за Черно море трябва да се реши между Турция и Россия и европейските държави нямат никакво право да се мешат в чуждите работи. Когато Турция има пълно право да увеличава своята флота на Черно море, то и Россия има това също право. «Индепен.» казва, че пруският наследник е назначен за руски фелдмаршал и че нотата на Горчакова е

произвела в Турс страшно волнение. Из сичкото това заключаваха, че между Русия и Прусия съществува тайна алианция. За Турция не знаеме що и да кажем.

Свобода, г. I, бр. 50, 18 ноември 1870.

[НОТАТА НА КНЯЗ ГОРЧАКОВ НЕ Е ПРЕСТАНАЛА ДА ПЛАШИ СЛАБОНЕРВНИТЕ ПОЛИТИЦИ]

От бойното поле дохождат до нас такива известия, които свидетелствуват, че французите още не са изгубили и последната си надежда и твърде много очакват от главната битка, която ще да бъде пред парижките врата. «Монитор» говори, че е близо вече онзи час, в който ще да се захване бомбардировката и който ще да реши съдбата на Франция. «Прусиенците победиха царската войска, говори тоя вестник, но тия не са още ни един път разбили народната гвардия, т. е. републиканската войска. В много малки битки ние останахме победители. От бомбардиранието на Париж зависи сичко; тука прусиенците ще да се срещнат със сичка Франция. Малките победи, които имахме в последното време, одушевиха французкият народ и той е готов на големи жертви.» «Монитор» се плаче на европейските кабинети, защото тия предлагат мир само тогава, когато французите успеят в някоя битка, а когато победят прусиенците, то никой не иска да проговори нито една дума. «Известията из Версайл казват, че английският посланик — в това време когато говорил с Бисмарка за Восточният вопрос — обявил на пруският дипломатин, че е време вече да се прекрати пруско-французкият бой и че Франция е готова да пристане да се заключи твърде благоприятен за Прусия мир. Ще ли французкото правителство да се реши да преговаря още веднъж с Бисмарка за мир, ние не знаеме, знаеме само това, че французите никак не са разположени да заключават такъв мир с Прусия; който съвсем унижава републиката?»

«Журнал Официал» е напечатал едно ново окружно послание от Жюл-Фавра, в което Фавр между другото говори следующето: «Франция беше готова да пристане

да се заключи мир, но прусиенците поискаха да се наместят в нашите домашни работи и ние бяхме принудени да измениме намеренията си. Прусия иска да ни наметне пак царство и ако тя днес продължава боят, то го продължава не да отбрани от нас земята си, а да завладее Франция. Когато нашият народ разбра стремленията на Вилхелма, то той се съедини тясно с привременното правителство и републиканските войници опраха отчасти французкото име, което беше окаляно от нашият цар. Непобедими Париж ще да се удържи и днес. Привременното правителство е готово да свика народната скупщина, но не може да изпълни желанието си. На Прусия ще да падне сичката отговорност, ако само работите се продължат така, както тия са вървели до днес.» Откогато Рошфор е излязъл из министерството, то той се не чуе и не види. «П. м. Газета» казва, че той е един прост войник в една от артилерийските regimentи. Като прост топчия той ще по-малко да помогне на отечеството си, нежели ако беше член на правителството.

Нотата на княз Горчакова и до днес не е още престанала да волнува хорските мозъци и да плаши слабонервните политици. Англия, Австрия и Турция са готови на сичко, ако само княз Горчаков не земе назад своята нота, а, от друга страна, ние видим, че и на трите държави се иска да се свърши сичко миролюбиво и готови са да удовлетворят някои требования на Русия. Някой си г. Клевеланд е изпроводил едно писмо до директорът на «Таймс», в което между другото говори: «Да не мислите, че искам да браня тонът на депешата на княз Горчакова, но не е възможно да не помислиме, че Русия ще да иска едно благовремие, в което да си развеже ръцете от трактатът, който ѝ запрещава да се въоружава на Черно море. Русия днес иска своето — а праведно ли или неправедно го тя иска, това е друг въпрос — стига само и това, че тя се не бои от никого. Тряба да си напомним, че Русия не само че не иска да посегне на независимостта на Турция, но желае даже да я защитава от неприятелите ѝ (??!). Но при сичко това ние трябва да внимаваме и да гледаме що става около нас. Франция е заплетена в един нещастен бой и нейната сила е убита. Прусия чрез тоя бой доби голямо значение и стана първа военна сила в Европа. Конти Вернсторф казваше, че Прусия е станала

неутрална в Кримският бой и действувала е за полза на Русия и ако тя и да е припознала трактатът от 1856 година, но не може да не одобри на Русия да си развеже тя ръцете и да отхвърли тоя трактат. Като си наумя за Кримският бой, то виждам, че ние сме направили голяма грешка. Г. Брист още в онова време каза в своите дискурси, че правиме голяма грешка, като се намесяме в Кримският бой; това също и аз днес искам да кажа, за да се предпазят нашите патриоти и да не погрешат както погрешиха тогава. Кой ще да бъдат нашите съюзници, ако се ние вовлечем днес пак в бой? — Австрия и Турция — и двете свършени банкрути, които нямат никаква войска за вънкашен бой. Тряба ли да се вовлечем в бой само за тонът на Горчаковата нота? Ние сме доста силни, щото да можеме да си отбраниме честта и нашите материални интереси, ако само тия се потъпчат, но ние не сме сами, които сме подписали трактатът от 1856 година. Освен това нашите интереси не са погазени и аз искам да кажа пред моите патриоти, че ако се захване днес бой с Русия, то тоя бой не ще да бъде народен и затова съветувам правителството да се предпази от такова едно увличание и да не предприима бой с Русия».

«Corres. Slave» е напечатал една телеграма из Лондон, в която се говори: «Таймс» казва, че на едно събрание, което станало в Манчестер, за да реши някои си свои домашни реформи, президентинът на това събрание г. Георг Вилсон говорил твърде много против боят с Русия. Вилсон казал, че доколкото се интересува Англия от Парижкия трактат, дотолкова се интересират и другите сили, следователно тя няма нужда да туря в премежда своята търговия и то само и само да поддържа независимостта на Турската империя.» В друга една телеграма из Лондон се говори: «Таймс» казва, че отговорът на Англия на втората Горчакова нота ще остане без никакви изменения. Министърът не ще да остави да се захване конференцията, дорде се не приеме от Горчакова ингелизката нота. Англия тогава само ще пристане да се събере конференция, когато Горчаков си земе нотата назад.»

За тоя същи вопрос турските правителствени вестници пеят не твърде миролюбива песен. «Тюрки» говори: «Турция в Кримският бой нищо не е добила освен владичество

над Черно море, но тая полза е дотолкова голяма, щото било би за нас самоубийство, ако я изгубиме.» Същият вестник казва по-доле, че Турция не трябва да се мае, а да се приготви, за да срещне русите с саблята си, за щото турската военна сила, с помощта на Австрия, е достаточна да запре Русия до онова време, дорде се не свърши пруско-французкият бой, когато Русия употреблява за осъществението на своите планове. «Нека Турция се държи само с Австрия и добро ще да ѝ бъде, защото и Австрия има доволно причини да се бори с Русия.»

Свобода, г. I, бр. 51, 2 декември 1870.

[ТУРЦИЯ СЕ ТВЪРДЕ ЯКО ПЛАШИ. . .]

Секому е вече известно, че руско-турският вопрос ще да се свърши миролюбиво, т. е. ще да се реши на Лондонската конференция, която, както уверяват, ще да се събере на 25 декември. Почти сичките европейски държави са изявили желание да участват на тая конференция освен Франция. «Таймс» говори, че французкото правителство не е още нито решило ще ли то да участва на тая конференция. Тоя същи вестник говори, че главният вопрос, който ще бъде разгледан на конференцията, ще бъде за Черно море и за Боспорът, т. е. да се позволи на сичките европейски сили да имат свободно прохождение през Дарданел и през Боспорът. В това също време цариградските вестници уверяват, че главният предмет, който занимава европейските кабинети, е свободното плаване по Черно море. Но както и да е, а европейските кабинети са уверени, че сичко ще да се свърши миролюбиво и Русия ще бъде принудена да уважи желанието на Западна Европа.

Сега се ражда други вопрос, т. е. ако Русия и да е пристанала да се решат нейните требования на Лондонската конференция, то ще ли тя да ограничи своите требования? Ще ли тя да рече: «Нека бъде по вашето желание» или: «Нека остане сичко, както е то било до днес»? Че Русия никак не мисли да отстъпи от своите требования, се види из това, че руският цар е повелел да се въоружи

сичкият народ и никой няма право да се откаже от солдатската служба. Освен това из Петербург явяват, че руската резерва е повикана и че руската войска е порасла до 400 хиляди войника. Сичкото това накарва Турция и Австрия, даже и цяла Европа, да се намират в неопределено положение.

Турция се твърде яко плаши; ако Али паша и султанът и да приемат дружелюбно Игнатиева и ако и да му говорят големи любезности. «Теракъ» разказва, че руското искане не е съвсем опасно за Турция и че трябва твърде много време да премине, дорде Россия бъде в състояние да нападне на Портата. Тоя вестник съветова правителството да залегне за преобразованието на империята и за въоръжението на народът, ако само иска да бъде в състояние да се бори и сам с Русия. «Турция трябва да търси съюзници в къщата си, а не по чуждите крайове» — говори тоя вестник. На тоя съвет секи безпристрастен човек би припомнил старата пословица: «Не било в млякото, ами в суроватката.» Полуофициалните турски вестници «Хакиак» и «Басърет» съветоват Портата да не дреме, а да се въоръжава, защото времето не чака. Военният министър има намерение да основе и ародна гвардия, която по неговата сметка ще да достигне до 600 хиляди войника.

В друга една статия «Теракъ» обвинява княза Горчакова, че той в своята нота се виражава така, щото секи може да помисли, че Турция грози на Россия. «Това няма основание. Турция е мирна държава и никога тя не ще да раздражава своите съседи — били тия яки, били слаби; тя не търси нищо друго, освен да я оставят на мир, да извършва своите преобразования, да довърши вътрешният напредок (??!) и да очува своята цялост и своята самостоятелност.» «Теракъ» продължава: «Турция няма да протестира против руската нота, дорде се тя ограничава само с това, че Россия ще да иска своето право на Черно море.» Из сичките тия мърданета се види, че Турция е в отчаяние и не знае що да прави и що да говори. Но най-много трябва да се чуди човек на турската преса, която е дотолкова наивна, щото мисли, че хората щат да ѝ повярват, ако тя каже: «Турция е миролюбива държава. Дайте ни мйра да извършиме нашите вътрешни реформи» — и пр. Сичка Европа знае вече турското ми-

ролюбие и ангелската кротост на турските паши; сичкият свят вече е видял османлийските реформи.

От бойното поле не дохожда до нас никакво правдоподобно известие: французките телеграми говорят едно, а немските друго. Сичко, щото можеме каза тука като верен факт, е това, че французите в последното време са претърпели големи нещастия и изгубили са много храбри синове; но в това също време и немците са пострадали не по-малко. Самите немски вестници уверяват, че от 50 хиляди баварци са останали само 8 хиляди после лоарската битка. Гамбета още не губи надеждите си; той повелел да се допълни лоарската войска и да бъде пак готова да посрещне неприятелят. Тоя велики мъж мисли, че именно сега е настанало време да победят французите и да спасят своето отечество. В това също време Бисмарк мисли, че неговата мисия във Франция е вече свършена, и днес се занимава с това да съедини Германия в едно цяло и да провъзгласи Вилхелма за император. Във Вюртемберг и Хесен ще бъде събрано народно събрание, за да реши въпросът, трябва ли тия две господарства да се съединят с Пруссия.

Във Флоренция е дошла испанска депутация, за да яви принцу Амадею от Аоста, че е избран за испански крал, и да го моли да приеме предлагаемата му корона. Кралят е принял тая трънлива корона и сега е голямо веселие във Флоренция. В това също време в Испания стават големи демонстрации против това избиране. Такива демонстрации са били в много испански градове, но телеграмите оттамо казват, че тия демонстрации извършават децата и учениците.

Конференцията на южнославянските патриоти в Люблян е решила да се работи за това, щото Хорватска и Славония да се отделят от Венгрия и да се съединят с Далмация, Краина и Славония, щото да съставят Илирийска кралевина. Жално е само това, че католицизмът още не е изгубил своето значение и австрийските сърби са оставени настрана. По нашето убеждение сичко ще бъде напразно, ако само сичките австрийски славяни се не съединят в едно цяло и ако се не сдружат със славяните в Турция.

[ПОСЛЕДНИ ИЗВЕСТИЯ ЗА ФРЕНСКО-ПРУСКИЯ КОНФЛИКТ И ЗА БОСФОРСКИЯ ВЪПРОС]

От бойното поле дохождат до нас такива известия, из които човек не е в състояние да открие истината и да си заключи справедливо мнение за положението на работите: телеграмите из Бордо говорят едно, а пруските известия — друго. Но както и да е, а французите напредват, когато самите немскофилски вестници, като «Н. С. Преса», потвърждават нашето мнение. Женевските вестници говорят, че Париж се намира в твърде щастливо положение. «В градът е мирно, гражданите са сговорни, войската е весела и секи се приготвява на бой», говори един из тия вестници. Друго доказателство, че пруското щастие е тръгнало назад, свидетелствува и това, че по желанието на Вилхелма из Германия отиват на бойното поле още 250 000 немци. Един англизки вестник говори, че Англия се е пак мъчила да накара воюющите сили да заключат мир, но не е имала никакъв успех, защото французите на щат и да чуят за никакви преговори. Ние мислиме, че ако Франция днес е доведена до твърде жалостно положение, то и немците няма да бъдат щастливи, и твърде много години ще да се потресват кога споменуват името на Бисмарка и Вилхелма.

За Боспорският въпрос се чуе още по-малко. Според както разказват, между Али паша и г. Игнатиева в последното време владее пълно съгласие. Из Цариград пишат, че г. Игнатиев казал на Али паша, че Русия е готова да помогне на Портата, щото тя да добие назад Тунис, Мароко и Египет, ако само турското правителство се съгласи да удовлетвори някои руски требования. Какви са руските требования, ние още не знаем, знаем само това, че французкият и англизкият посланик са твърде недоволни от великият везир. «Левант Таймс» се сърди на Портата и предсказва ѝ лоши последствия, но Али пашовият орган «Теракъ» му отговаря насмешливо: «А що е вас грижа за нашите работи. Ние работиме така, както изискват наши интереси.» Много вестници уверяват, че боспорският въпрос е вече свършен между г. Игнатиева и Портата и руско-турското приятелство е вече подписано. «Н. С. Лойд» говори, че на конференцията ще да се потвърдят ония уговори, които са вече

подписани от г. Игнатиева и от великият везир. Съединението на австрийските южни славяни е дотолкова подействувало на маджарите, щото техните вестници са изгубили сякаш приличие, сякаш срам и сякаш човеческо чувство. Сичките официални и неофициални органи за нищо повече не говорят освен за славянските племена и, по думите на «Застава», съветуват правителството да отвори «темници», да изгради «бесиля» и да прикаже на «джелятите» да засучат рукавите си. «Сиромаси южни славяни, що сте вие дочакали! — говори «Застава». — Около дващест милиона славяни, или ако изключиме из това число поляците, то около 17 милиона славянски юнаци и до три милиона ромъни трябва да слушат псувни и приказания от политическите чиновници и от маджарските нули». По-доле «Застава» говори, че маджарите имат пълно право да псуват и да ненавиждат славянските племена, защото тия сякога са гледали да спасяват австрийската монархия и малко са се грижили за себе си.

Принц Амедей скоро ще да тръгне за в Испания, за да бъде цар, ако в това господарство и да се случават катадневно големи демонстрации. Мадридските младежи му явили, че имат револвер и за него, но бъдещият цар им отговорил, че и той има въжа за бесене. Сичкото това свидетелствува, че Амедея ще да постигне такава също съдба, каквато постигна и Максимилиана.

Свобода, г. II, бр. 1, 2 януари 1871.

[КАБИНЕТНИТЕ КОНФЕРЕНЦИИ СА ШАРЛАТАНСКИ СЪБРАНИЯ]

Конференция, конференция и конференция! — се чуе от сяка една страна и секи човек чака от тая конференция нещо необикновено, нещо велико и нещо благоприятно; но тая конференция се отлага из ден в ден и ние мислиме, че тя или съвсем няма да се събере, или ще да се отвори само, за да потвърди пруско-французкият мир. Немските вестници пишат, че конференцията се е отложила заради Жюл Фавра, а някои французски ве-

стници казват, че най-главният въпрос, когото трябва да реши конференцията е «боспорският», а тоя въпрос не е дотолкова безпокоен, щото да се бърза за неговото решение. По сичко се види, че Франция желае да отложи конференцията още на някое време; това желаят и Италия, Австрия и Белгия. Само една Турция желае, щото конференцията да се отвори колкото се може по-скоро, защото нейното положение ще да се поправи и тя ще свали от гърбът си голяма тежест. За тая конференция ние ще да забележиме само това: «Щастливи са ония народи, които нямат що да очакват от кабинетните конференции, които са нищо повече освен шарлатанско събрание, което се събира само за нещастията на народите. Италианците си изтъкаха чергите без никакви конференции, немското единство се свърши без конференции и др. т.»

Кажете ни, може ли да очаква човек добро от оная конференция, в която ще да заседават ония същи кабинетни шарлатани, които са били досега убийци на човеческата свобода и щастие? Кажете ни какво добро може да очаква един поробен народ от Бисмарка, Байста, Горчакова и др., когато тия същи господарствени мъже в продължението на десетки години са лъгали един друг и секи из тях е доил своите нещастни поданици? Ние мислиме, че и на конференцията ще да се разиграват такива същи комедии, каквито се разиграваха в дипломатическите ноти от Горчакова до Али паша и от Гранвиля до Горчакова. Тежко на тоя народ, който очаква да му реши съдбата Али паша, Метерних или каква да е конференция. Опитът ни е вече доказал, че когато един народ не върши своите дела сам, то тоя народ никога не може да бъде щастлив. Сяка една конференция се събира само и само да изнамери средства, с които да се угнетава кой и да е народ и да се пие хорската кръв. Ние отсега вече предвиждаме що трябва да изработи бъдещата конференция. Россия ще да добие своята власт на Черно море; Али паша ще да се обещае да реформира турската империя и Силите ще да го накарат да издаде още един хати хемаюн и «Боспорският въпрос» ще бъде свършен. Колкото за италианският, испанският и германският въпроси, то тия са се вече решили и сами, следователно конференцията трябва само да потвърди това, щото е вече свършено. Полският, восточният, маджарският, славян-

ският (за славяните в Австрия) и фениянският въпроси ще да си останат пак въпроси и ще да остават такива дотогава, дорде самите поробени народности не въстанат и не свършат своите домашни дела. И така, ние християните в Турция трябва да очакваме от конференцията зло, а не добро, и затова трябва да засучеме ръкавите си и да се заемем за работа.

От бойното поле стигнаха до нас такива известия, които не говорят ни бяло, ни черно. Париж се бомбардира, но тая бомбардировка му не донася такава позреда, каквато обикновено мислеха, че ще тя да бъде. Из Гамбетовата реч, която е той изказал пред народът на 1 ян., се види, че французкият народ е готов да се бори още дълго време, и ако Париж се предаде, то ще да се предаде със слава и чест. Но ако Гамбета и да обезстрашава народът и ако и народът и да е готов да жертвува своят живот за републиката, то французките вестници постоянно говорят да се събере законодателната камера, която ще бъде в състояние да заключи мир с неприятелят. «Жур. де деба» казва: «Не е наша погрешка, ако Жюл Фавр и Пикард са противят, щото в това критическо време Франция сама да реши своята съдба и да избере хора за своето управление. Земята ни изисква да се събере държавната скупщина. Това е наистина тежко, но то не е невъзможно. Нека правителството се постарее за това и нека изяви своята добра воля.» Това също говорят и «Франс», «Патри» и «Унион». Трошу писал Гамбету в Бордо да не бърза да дохожда пред Париж на помощ със своите чети, а да гледа да събере повече войника, да ги въоружи добре и тогава вече да тръгне на път. Трошу се надя да брани Париж сам още дълго време. Генерал Гарибалди, който е оказал на французката република толкова голяма полза, е избран за член на правителството и скоро ще да му се изпроводи и диплома. Рошефор, който дълго време се не чуеше, е захванал да издава пак вестник «Латерн», в който напада не само на Наполеона, а и на сния хора, които днес съставляват французкото правителство и които по-напред са били в наполеонова служба.

Пещанските вестници казват, че днес са вече захванали преписки между австро-маджарското правителство и Портата за устията на Дунавът. Граф Байст говори, че ако Черно море бъде свободно за всяка една дър-

жава, то и устията на Дунавът трябва да бъдат свободни. Говорят, че както Турция, така и Прусия са вече съгласни да отворят устията на Дунавът за секиго. Из сичко това се види, че Австрия добива и Горчаковото писмо до Байста захваща да се приводи в действие. И това ще бъде за славянските народности наука!

Виктор Емануил се върнал из Рим, дека се е майл само един ден. Вестник «Италия» говори, че ако кралят и да бил дошъл само и само да види ония нещастници, които са пострадали от наводнението, но неговото дохождане има и политически характер. Виктор Емануил прочел на светейшият заробленик (на папата) в Ватикан «благородна и строга лекция»; в тая лекция той говорил: «Нека папата се откаже от светските работи и нека се постарее да утешава своето стадо и да го научи как да спаси душата си.» Същият вестник обвинява папата, защо той не е притърчал на помощ на нещастните жители и пита го: «А кой е отец на римляните, Пия IX или Виктор Емануил?» Когато папата узнал що е накарало Виктора Емануила да се види с него, то той рекъл: «Кой е до днеска чул, щото затвореният да не приеме посещението на темничаринът.»

Свобода, г. II, бр. 2, 11 януари 1871.

[ФРЕНСКИЯТ НАРОД НЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ УБИТ]

По най-новите известия ние видиме, че конференцията се е отложила до 1 февруария. За това отлагателство говорят различно: едни разказват, че представителите на великите сили не признават Жюл Фавра за представител на Франция, а лорд Гранвил не желае нищо да предприеме без участието на Франция, която е така също подписала трактатът от 1856 година, както и другите сили, следователно никой нямал право да претърся тоя трактат без нея; други говорят, че конференцията се е отложила по желанието на Русия и Австрия, които не са приготвили още своите проекти за Черноморският вопрос и за устията на Дунавът; а трети говорят, че конференцията не може да се събере, дорде се не свърши пруско-фран-

цузкият бой. Но както и да е, а конференцията се стлага из ден на ден и никой не може да каже на pewno кога тя ще да се отвори.

В това също време когато се разносват слухове, че представителите на великите сили не признават Жюл Фавра за представител на Франция, то много вестници разказват, че същият Жюл Фавр бил отишъл във Версал да иска условия за капитулацията на Париж. Доколко е вероятно това известие, ние още не знаем, знаем само това, че Париж се бори и до днес мъжествено и неговото падение ще бъде така също велико, както и неговият народ. Сичкият свят се е уверил, че Париж рано или късно ще да падне; с това мнение не можеме да се не съгласиме и ние; но питане е, какво добива от това Прусия? Франция може да бъде съвсем унижена, но не унищожена; тя може да бъде победена, но не поробена; може да бъде ранена, но не и убита. За да бъде убит от 40 милиона народ, е съвсем невъзможно. Няма никакво съмнение, че тоя народ ще бъде поставен на второстепенното място в Европа и Бисмарк ще да тържествува, но след няколко години той ще пак да добие в ръцете си своята сила и ще пожелае да отмъсти за своето унижение и свобода. Щом бъде заключен пруско-французкият мир, то Франция тоя си час ще да захване да се приготвява за бой, и щом намери сгодно време, то тоя си час тя ще да удари на неприятелят. Освен това Германия е днес упоена от много победи и не обръща още внимание на вътрешните си дела; но щом премине медовият месец, то немските либералци ще да поискат сметка от Бисмарка и неговите планове ще да се разлетят по сичките страни. А щели да бъде на Русия приятно да преклонява колената си пред Вилхелма и да трепери за Курляндия и Лифляндия? Не знаем. Ако да обърнем внимание на руските вестници, то ще да видиме, че на Прусия грози от север страшни неприятел и ако тоя неприятел не показва още своите рогове, то е крива французката република, която е девет пъти по-ненавистна на петербургския двор, нежели германското единство и граф Бисмарк.

Ние казахме вече, че Франция рано или късно ще да си отмъсти и има на това пълно право, защото немците са ѝ насолели твърде много. Временното французко правителство е изпроводило един протест до иностранныте

посланици против бомбардирането на Париж, в който се говори: «Пруските бомби чегато с особено удоволствие са направени към нашите болници, черкови, училища и темници.» По-надолу се говори, че много жени, деца и старци са станали жертва и продължава: «Военната дисциплина никак не оправдава постъпъкът на Вилхелма и не дава му право да разваля частните здания, да убива мирните и беззащитните граждани и да разорява гостоприемните къщи, в които се намират стари и болни хора. Обсаждащите бяха длъжни и да ни известят в кой ден ще да захванат своето бомбардиране, за да се скрият нашите жени и деца.» Протестът разказва, че неприятелят не е имал никакво препятствие и можал е да не извърши това нечовеколюбиво дело, и продължава: «Сяко бомбардиране, което не е приготвено с военна цел, то то е хладнокръвно премерено и скроено и систематически е намислено опустошението, което няма друга цел, освен с палене и с убийства да заплаши гражданството. Правителството за народната отбрана гласно протестира пред сичкият свят и изнася на видело това варварство» и пр. Но сичкото това още не е нищо. Париж днес страда и от други неприятел, който е много по-опасен от прусаците, а тоя неприятел са вътрешните раздори. «Ендепенданс» явява, че Гамбета се е така скарал с Тиера, щото последният е бил принужден да остави Бордо. Немските вестници обвиняват в това отношение Гамбета и оправдават старият и почтеният историк; но който по-близо познава почтеният историк, той ще да се съгласи, че Гамбета има пълно право. Ни един француз, освен Бертрана Барера, не еменял така често своите убеждения и своето знаме, отколкото Тиер; ни един француз не е толкова лъгал, колкото Тиер; ни един француз не е лизал саханите на различни правителства и у различни партии, отколкото старият и почтеният историк. А защо Тиер се почита за един от най-главните французки либерали? — Защото той в своите речи сякога употребява дума с в о б о д а, но тая свобода се състои само в това, за да бъде Тиер министър. В 1834 и в 1839 година Тиер имаше в ръцете си голяма власт, но тая власт беше злоупотребена от него твърде безсовестно. Да управлява и да владее е станало за Тиера голяма болест, а тая болест е била причина да се скара и с Гамбета. Го-

ворят, че тоя велики човек ще отиде за представител на конференцията от страна на Франция. Сирота Франция!

Испанската републиканска партия е издала следующата прокламация: «Съединени републиканци! Нас днес така също дразнят, както и в 1869 година. Както тогава обезоружаваха в Барселона бранителите на свободата, така и днес ги обезоружават в испанската столица. Тогава бранителите на свободата отговориха с оръжието в ръка на техните требования и не слушаха другото освен гласът на своята воля и желание. И що направиха? Приготовиха на правителството триумф, който има за народът лошава последствия. Хайде да се научиме от вчерашното изкуство и да видим какво сме длъжни да правим днес и да не слушаме гласът на страстите, а гласът на народните интереси. Не отговаряйте на правителствените желания. Ние трябва да очакваме мирно ония произшествия, които ще да дойдат с ужасен начин, и за да можеме да ги посрещнем и да добием това, щото ни е нужно, то сега трябва да бъдем търпеливи. Тряба ли ние да оставиме оръжието, което сме добили от правителството? — Ние трябва да го върнем мирно назад, за да може правителството да разбере, че ние имаме голяма сила и че против нашите идеи не може да устои никакво правителство. От днешното наше миролюбие утре ще да добиеме победа.» Подписани са Кастелар, Фагуерас и Маргал.

Папата още не е отговорил на Виктор Еманоила. Преди малко време светият отец получил от Луи Бонапарта собственоръчно писмо, но това писмо твърде малко е утешило «вавилонският пленник». В това писмо венценосният император утешава папата и обещава му подобро бъдеще. По-долу пруският роб обещава на италианският роб, че като се върне на своя престол, то ще да отмъсти Виктору и на неверните италианци.

И прусаците вече са захванали да мислят за мир, и Бисарк, според както говори «Тагеспресса», е вече приготвил своите условия.

Свобода, г. II, бр. 3, 17 януари 1871.

[ФРАНЦИЯ Е ПОБЕДЕНА НЕ ОТ БИСМАРКА, А ОТ НАПОЛЕОНА]

Политическите известия из Франция са твърде много и твърде важни, но в това също време тия са дотолкова противоречиви, щото човек не знае що да говори и що да мисли; освен това иностранната поща в последното време дотолкова закъснява, щото ние по-лесно добиваме известия из Персия, нежели из Женева. Но и това, щото ние знаеме чрез телеграмите, е доста, за да съжалееме Франция и да ѝ пожелаем по-добро щастие. Няма вече никакво съмнение, че Париж се е предал; не знаеме само на какви условия; така също няма вече никакво съмнение, че Вилхелм, или по-добре да кажем, Бисмарк е достигнал своите цели и днес той е най-великият победител. Но питане е, кой е победил Франция и кой е можал да унизи дотолкова французкият народ? Ние ще кажем, че самите французи са най-много криви и че тия трябва за днешните нещастия да се сърдят сами на себе си.

Руският журнал «Дело» още преди три години говореше за Франция следующето: «На всеки образован човек е известно, че да се развива в един народ дива храброст и добическо постоянство (инат), без да умеем как да създадем орудия за защита си и да се ползуваме от тях, е убийствено за народът: то пред нашите очи погуби Франция. Даже да развиваме в народът войнственост, която е съединена с цел, е твърде вредно. Тая ненужна войнственост е накарала Франция да погуби не само своето настояще, а и бъдеще. Тоя, който иска да способствува на народното величие, е длъжен да удържава неговата войнственост, защото с това той не само че не ще да смали, но още ще да увеличи неговата войнствена сила. Само умственото превъзходство е раждало велики завоеватели, а само в дивите времена е могла лекостта, с която командите са могли да се събират в големи маси и да нападат на мирните земеделци, да роди такива завоеватели, които са имали съвсем безполезни характер.» На това мнение не трябва никакви забележки.

Франция е убита и победена не от Бисмарка или от прусаците, а от Наполеона и от нейната собствена гордост, която ѝ не даваше до днес мира и заставляваше я

да покорява Севастопол, да защитава султанът, да се меша в мексиканските дела, да се бие в Италия и в Австрия, да пролива кръвта си в Алжир и пр., и пр., и пр.

Наполеон със своите монголски походи искаше да убие с един камък два врабца, т. е. да изтреби младите и немирните сили на Франция и да царува без страх и да покаже на светът своята корсиканска гордост и високомерие. И тоя човек, който е направил 99 пъти повече зло на своето отечество, нежели пруските метрилизми, се надее да царува наново във Франция! Но от Париж и такава едно чудо може да очаква човек. Тежко и горко на ония народи, които предават своята съдба на едно лице и позволяват да ги управлява един такъв град, какъвто е Париж. Да говориме тука за тоя нови Вавилон, или по-вярно да кажем, за тоя Содом и Гомор е напразно, защото всеки вече има какво-годе понятие за «центърът на развратът». Но Франция още не е погинала, защото тя има народ, който, ако се удържи републиката, ще да ожиее и ще да се възроди за нов живот и за ново бъдеще. Ние сме уверени, че тая съща военна гордост, която погуби днес Наполеоновата Франция, ще да погуби и Вилхелма, ако само той пожелае да върви по тоя път, по който върви днес.

Немските вестници уверяват, че люксембургският въпрос е вече свършен между Вилхелма и великохерцогската комисия. Колкото за Вилхелмовото провъзгласяние за немски император, то и това в а ж н о дело е вече свършено. На петербургският двор, според както явяват из Росия, Вилхелмовото провъзгласяние за германски император е произвело голямо неудоволствие. Славянофилската партия, която се предводителствува от руският наследник, се увеличава се повече и повече и днес е добила голямо влияние и при дворът. Според както се говори, и самият руски цар е днес твърде недоволен от Прусия, ако той досега още и да не е изказал явно това неудоволствие. Това неудоволствие произхожда по две причини: първо, Вилхелм не е известил петербургският двор, че той желае да се провъзгласи за цар; второ, Вилхелм ядно вече говори, че желае да съедини сичките немци в едно цяло тяло. В Петербург се вече боят от Прусия и мислят, че тя твърде скоро ще да поиска и руските прибалтийски провинции.

Австрия вече види твърде явно, че наближава смъртния ѝ час, и употребява сичките си средства, за да поддържа барем още някое време. Славяните са се въоружили против хабсбургският дом, а на маджарите е надеждата слаба и затова Франц Йосиф беше облегал своята десница на Тирол, но и от тая страна претърпял поражение. Тиролците искат от Виена да им върнат техните стари права и да им се даде самостоятелно управление. А най-главното тяхно старо право е да не дават рекрути за австрийската армия, следователно Франц Йосиф е останал вече сам. Във времето на своето пребивание в Тирол австрийският император бил принуден да признае наново правата на тиролците и рекъл им: «За това, че аз поддържам днес вашите права, се надеям и вие да ме не оставите, когато ми загрози някаква опасност.» Тиролците ще да бъдат и отсега свободни стрелци, както бяха и досега. Пак наука за славяните!

В Австрия сички са се вече уверили, че това в е л и к о господарство не може да съществува в такъв вид, в какъвто се то намира днес, но наместо да залегнат за своето спасение, виенските и пешанските министри и публицисти мътят се повече и повече водата и събират се да се удавят в нея. По мнението на гр. Байста Австрия е достигнала до днешното жалостно положение чрез Русия. Пестер Лойд говори: «Ако на Прусия, с помощта на Австрия, се удаде да заключи мир, който да бъде унижителен за Франция — следователно който да бъде способен да въоружи французкият народ против тия две държави, — то последствията ще да донесат пруско-руски съюз. Целта на нашата политика е: първо, да бъдем съединени на запад; второ, да се противиме на руската настъпателна политика на Восток. Нима не са само тия две главни господарства (Франция и Германия), които съставляват Европа? Ако тия враждуват, то Европа е безсилна, а ако съставляват тесен съюз, то и цивилизацията върви напред. Сяко е враждебно действие между тях е опасно за общенародният напредок, свобода и просвещение, които съставляват гордост за последното столетие. Нашата политика трябва да бъде твърде осторожна и на конференцията да не въставаме против Франция, за да не въоружиме против себе си французкият народ. Франция е отслабена, но и Германия не е по-силна от нея.» По-доле

«Лойд» съветува правителството да помага на Прусия, но да не противоречи и на Франция, защото за Австрия е най-опасен французко-руският съюз.

Самите руски вестници говорят, че Русия събира вече своите отпущени навреме солдати, а така също и флотските служители. Разбира се, че това известие се не харесва на австро-маджарските или на пешанските вестници и тия калесват сичкият свят да съставят кръстов поход против северните варвари и да спасят маджарската цивилизация. Граф Байст в червената книга се плаче от Русия и казва, че тая държава е съвсем неблагоприятна, защото не признава услугите на Австрия във восточната война. «Nord» казва, че Байст е по-способен да бъде журналист, нежели канцлер. Тия софизми, с които той обича да се кити, не приличат на един господарствен човек. «Истина — прибавлява той вестник, — че граф Байст не управляваше делата на Австрия във времето на восточната война, но знаменитото изречение на княза Шварценберга, че Австрия ще да зачуди сичкият свят със своята неблагоприятност — твърде лесно може да не е записано в актите на австрийският кабинет, но това изречение се е разпространило вече по сичка Европа, — е тежко да предполага човек, че граф Байст го не помни.»

Конференцията се е пак отложила, а това отлагане е твърде неприятно на Австрия, Италия и Турция. Разказват, че и Бисмарк твърде много желае, щото конференцията да се събере колкото може по-скоро, за да се умири Русия, която днес не е безопасна за Прусия. Така барем говорят някои англизки вестници.

Свобода, г. II, бр. 4, 23 януари 1871.

[ГЕРМАНСКИЯТ НАРОД ДНЕС ВЪРВИ КАТО ДОБИТЪК СЛЕД БИСМАРКА]

В ромънският «Монитор» е поместена телеграма из Франция, в която се говори, че французкият народ желае да продължи военните действия, а французките вестници потвърдяват това известие и прибавляват: «Бис-

марк предлага на Франция такива условия, които французките патриоти никак не могат да приемат, и по-напред са готови да умрат до един, нежели да продадат за такава цена своето отечество.» Но питане е, какво може да добие Франция, ако тя продължи тая убийствена война? Ние гледаме, от едната страна, че между французкият народ няма никакво съгласие, а това несъгласие, без никакво съмнение, ще да доведе на французкият престол и други деспот, който ще да изсмуче останалата от Наполеона кръв във французките жили; а, от друга страна, видиме, че германският деспотизъм се разширява сѐ повече и повече и че Прусия твърде скоро ще да стане военно гнездо, из което ще да се убива сяко човеческо начало и сяка свободна идея.

Тряба да се съзнаеме, че човечеството до днеска имаше най-големи надежди от Германия, но ние видиме, че германският народ днес върви като добитък след Бисмарка, за да пролива своята кръв и да харчи своето богатство за «военна слава» и за кефът на оногова, който не е ни на една десета част по-добър от Наполеона III и който ще да унищожи и последното човеческо достойнство на човекът, което е оцеляло от мексиканският юнак, от Пия и от Франца. Немският народ, за когото светът до вчера мислеше, че е назначен да възроди сичка Европа, днес употребява сичките си сили и способности да усвои чуждото, да изгори къщата на ближния си, да му открадне имането, да му избие децата, да унищожи свободата му и над развалините на човеческият напредок да изгради военно-деспотическа държава! Светът до днес се гнусеше от ингелизкият егоизъм и безчовечие, но Германия уби съвършено ингелизката слава.

Тия същи немци, които преди няколко месеца проповядаха народна и лична свобода и човеколюбие, искат днес Елзас и Лотарингия, без да питат самият народ, който населява тия провинции, желае ли той да наведе шията си под Вилхелмовият бич и да се нарече «роб на Прусия, който е по-напред бил роб Наполеонов». Бисмарк днес не само че иска да убие французкото могъщество, но желае още да убие съвършено и французката република, която е сама в състояние да гарантира за французката свобода.

Немските вестници разказват, че граф Бисмарк е пред-

ложил Жюл Фавру да обяви на французката законодателна камера, че не само привременното французко правителство, но и самата камера трябва да прегледат и одобрят требованиями на Прусия, в противен случай той (Бисмарк) ще да заключи мир с Наполеона, който напълно се съгласява да приеме тия условия. «Французкият народ трябва да избере едно от двете, т. е. той трябва или да спаси своята република и да удовлетвори пруските требования, или да преклони пак колената си пред Наполеона III и да слуша неговата воля, а тая воля ще да бъде не твърде полезна на французката свобода, но твърде полезна за Прусия» — казал Бисмарк Жюл Фавру. «Шп. цайт.» опровергава фактически тия гласове и говори: «Някои вестници разказват, че между Евгения и пруското правителство съществуват някакви си тайни договори, но техните известия и разсъждения нямат никакво правдоподобие; с тия слухове германските вестници желаят само да уплашат републиканското правителство и французките патриоти. За французкият народ е днес по-скъп един Гамбета, нежели сичката оная помия, която населяваше преди няколко месеца Тюлиери.» Други немски вестници разказват, че за Прусия е сѐ едно републиканско или монархическо правление бъде във Франция, тя само желае да заключи с нея сгоден за себе си мир и нищо повече.

«Таймс» казва: «Твърде лесно може да бъде, че Бисмарк иска да употреби Наполеона като сляпо орудие при заключението на мирът, но такава една игра би била много по-опасна за Прусия, нежели за Франция. С такива хора, какъвто е Бонапарт, не може да се заключи никакъв мир, а ако бъде някакъв мир заключен, то той не ще да принесе полза ни на едната, ни на другата страна. Да се върне Наполеон на французкият престол е по-опасно за човечество[то], отколкото да се убие европейското развитие на 20 г.»

Из пруските патриотически вестници се види, че прусците би желали да усвоят цяла Франция и да разширят своите граници от Новгород и до Пиринейските планини, от Балтийско море и до Цариград. Разбира се, че и Наполеон III, и негова Франция преди няколко месеца желаеха така също да покорят сичкият свят, а днес? — Работата излезе за нищо и никакво... Ние

смело можем да предскажем, че и Прусия твърде с к о р о ще да изпита такова също нещастие, каквото изпитва днес Франция. Н. С. преса» говори: «Нека пруският двор се не лъже и нека не бъде неприятел на французката република из за своите лични начала, ако днес той и да има около себе си сичкият немски неразвити и необразовани народ. В Германия има и такива партии, които се бият само за това, защото ненавиждаха Наполеона; но Наполеон, който е извършил толкова престъпления против сичкият свят и когото проклита сичкото човечество, е вече свален.» Разбира се, че ако това не са само голи речи, то може да бъде и добро, но ние видиме днес, че най-либералните немци са станали каспи.

Конференцията се е отложила пак, но не знае се до кой месец и до кой ден. Някои вестници разказват, че дорде се не заключи мир между Франция и Прусия, то конференцията няма да се събере, а други говорят, че тя никога не ще да се събере, защото по мнението на Англия тая конференция ще да роди война между нея и Североамериканските щати. Но както и да е, а конференцията се събра вече два пъти, и то за нещастieto на християнските народи в Турция. Из Лондон явяват, че на второто заседание на конференцията упълномощените на Портата, на Русия, на Прусия, на Австрия и на Италия са изявили желание да се поддържа мирът на Восток. Тия изявления са записани в протоколите.

«Либерте» съобщава едно знаменито писмо, което е разпратил о. Хиацинт до католическото духовенство. В това писмо между друго се говори: «Два деспота притискат черковата и народът, а тия са: Наполеоновото царство и светската власт на папата, които днес вече не съществуват.» О. Хиацинт съветува духовенството да не признава папата за непогрешим и осъждава користолюбieto на поповете.

Падението на Рауха е произвело в цяла Австрия голямо впечатление. Мислят, че ще да падне и Байст.

Свобода, г. II, бр. 5, 30 януари 1871.

[ФРЕНСКИЯТ НАРОД СЕ Е РЕШИЛ ДА СЕ БОРИ ДО ПОСЛЕДНАТА КРАЙНОСТ]

Из Гамбетовата реч и из други много източници се види, че французкият народ не е разположен да заключи мир с Прусия, а особено на такива условия, каквито предлага Бисмарк. Женевските вестници говорят: «Ако Париж е заключил с Бисмарка примирие, то не го е заключила цяла Франция, и ако Париж се е предал в ръцете на прусаците, то французкият народ не желае да се предава, както се не предаде и при падението на Мец.» Народният съвет в Бордо е заключил да се продължи войната и издал е следущият протест: «Народният съвет в Бордо, после едно здраво разсъждение, протестира против сичките условия за мирът, който би, колкото и да е, унизили народната част. Народният съвет моли привременното правителство в Бордо да продължи войната до най-последната крайност.» Така също и в Жеронда градският съвет е решил следущето: «Нашият съвет изявява, че най-главната обязаност на нашето привременно правителство в Бордо е да приготвява сичко, щото е потребно за бой колкото се може по-скоро и да продължи войната с най-голяма енергия, ако само Франция не добие такъв мир, който би не унижал нейното достоинство. Съветът желае, щото правителството да остане при своите убеждения и ние ще да му помогнеме в сяко едно отношение.»

На 6 февруария (24 ян.) в Тулуза се събрали 18 редактора на различни републикански вестници и размишлявали какви средства трябва да се приемат, за да се учува републиката. Тулузкият граждански съвет е издал един манифест, в който между другото се говори следущето: «Ние видиме вече, че нашето оръжие напредва из ден на ден, а нашият неприятел е дошъл до голяма пропаст, следователно било би детинство да не обърнеме ние внимание на това, щото произходи около нас и ако се не завземем да отбраним своята република, която само е способна да донесе щастие на Франция.» «Ние молиме нашето правителство да продължи боят и тогава само да заключава примирие или мир, когато изчистиме земята си от сяка една страна. Ние желаеме щото камерата да се не събира, защото тая камера не може да представлява

народът при днешните обстоятелства.» Така също и Лион е предложил да се продължи войната. Лионският граждански съвет е изрекъл следующите думи: «Ако би и цяла Франция заключила мир с Бисмарка, то град Лион няма да го одобри; а ако прусаците ни накарат насила да го приемем, то ние утре пак ще да го развалим и тогава ще да отмъстим и за себе си, и за Франция.» Из сичкото това се види, Югозападна Франция мисли малко за мир и ако би французката днешня камера решила да бъде заключен тоя мир, то и тогава от него нищо повече няма да излезе освен нови кръвопролития и нови нещастия. Военните приготовления, които стават и днес в Южна Франция, потвърждават нашето заключение. От 18 януар. и досега са се сформировали 16 регимента пехота, 5 регимента свободни стрелци и една — зуави. Освен това сичките републиканци и недоволни французи се събират в Южна Франция и желаят да съставят полк из свободни стрелци. Бордоското правителство моли и Гарибалди да не оставя Франция в най-страшното за нея време. Привременното правителство в Бордо е издало следующият акт: «Г. Жюл Симон, член на парижкото правителство, е изпроводил в Бордо указ за избирането, който в една точка се различава от указът на правителство[то] в Бордо. Ето вече шест месеца откакто парижко правителство е обиколено от неприятелят, следователно то не може да знае какво е днес общественото мнение. Можеме свободно да кажем, че парижкото правителство е съвсем заробено; ще кажем и това, че то би разделяло нашите убеждения, ако би знаело какво е народното желание. В указът на Жюл Симона се не говори нищо за характерът на избиранията и не протестира се против тяхното ограничаване и неправилност. Ето защо бордоското правителство намира за нужно да одържи своят указ за избирането в сичката негова сила, и то ще да го одържи против волята на Бисмарка, който иска да се меша и в нашите частни домашни дела; то ще да го одържи в името на честта и интересът на Франция.» Един из членовете на привременното правителство в Бордо е отишъл вече в Париж с гореказаният акт. Из сичкото това се види, че французкият народ се е решил «да се бори до последната крайност, ако само Бисмарк не измени своите планове и ако търси от Франция такава

голяма жертва.» Телеграмите, които се получиха тук днес, потвърждават нашето заключение.

По известията из Берлин можеме да заключим, че и между немците се е появило вече неудоволствие и ако до днес не е произошло някое вътрешно въстание, то причината е тая, че сички почти очакват мир. Както в Берлин, така и във Версал преди една неделя мислеха, че мирът е вече заключен и то по желанието на Бисмарка. Прусите мислеха, че само един Гамбета им стои на пътят, за да достигнат своите цели, но Гамбета остави правителството, а мирът се отложи на неизвестно време. «Кор. Вар.» съветува прусаците да не бъдат твърде много требователни, защото твърде лесно могат да направят вреда и на Франция и сами на себе си.

От конференцията се не чуе почти нищо. Из Петербург известяват, че за свободното плаване по Дунавът въпросът е вече решен и не ще да бъде разглеждан на конференцията. Разказват, че и Турция е пристанала вече да изпълни требованията на Австрия.

Свобода, г. II, бр. 6, 6 февруари 1871.

[ТУРЦИЯ ТЪРСИ ВЕРНИ ПОДАНИЦИ И БЕЗСЛОВЕСНА РАЯ]

Турция търси мир, Турция търси съюзници, Турция търси пари, Турция търси верни поданици и безсловесна рая; а едно нещастие върви след друго и трупа ѝ се на главата. Освен арабското въстание и руско-австрийските требования Турция трябва да зашие още една дупка на дрехата си, а тая дупка са нейните християнски, или по-правилно да кажем, нейните славянски поданици, които тя трябва да удовлетвори или да премери с тях своите сили. Във «Видовдан» пишат из Цариград, че сръбският застъпник при Портата, г. Филип Христич, е подал на великият везир един меморандум, в който се иска Босна и Херцеговина, за да бъдат съединени със Сърбия. Разбира се, че Портата няма да удовлетвори справедливите требования на Сърбия и ще да се захване бой. Самият сръбски дописник на «Видовдан» говори, че ако се зах-

ване тоя бой, то не само Босна и Херцеговина, но и сичкият Балкански полуостров ще да достигне своите цели. Но още по-важно е това, че сръбските официални и неофициални вестници захванаха да повтарят нашите думи: «Турция трябва да падне и да даде нам място да живееме и да се развиваме; българите и сърбите трябва да бъдат нейни наследници.» Ние от своята страна поздравяваме нашите братия сърби и желаеме им щастие в сяко тяхно предприятие, което само служи за щастието на сръбският народ; но в това също време желаеме да бъде тяхната програма малко по-широка. Не само Босна и Херцеговина е потребна нам за общото наше щастие, но «с и ч к о и л и н и щ о». Ние сме уверени, че само тогава и сръбският, и българският народ ще бъдат свободни и щастливи, когато Турската империя бъде окончателно погребена и когато на нейното място бъде изградена «Ю ж н о - с л а в я н с к а» или «Д у н а в с к а ф е д е р а ц и я» из свободни хора и свободни народности. Ние съветуваме и нашите братия българи да се приготвяват, защото денят настана. От нас самите днес зависи да бъдеме нещо или нищо!

Свобода, г. II, бр. 6, 6 февруария 1871.

[ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ УМИРА ОТ СТАРОСТ И ОТ ГНИЛОСТ]

Захванаха пак да говорят за конференцията и телеграфът извести из Лондон всичкият свят, че и Франция вече е избрала свой представител. Но в това също време много европейски вестници се подиграват с тая конференция и едни говорят, че тя ще да бъде само една смешна комедия, защото европейските кабинети отдавна вече са решили между себе си и «боспорският», и «черноморският», и «дунавският» вопросы, а други говорят, че ни един из тия вопросы не може да бъде решен, дорде не реши самата майка тяхна, т. е. «восточният вопрос». И наистина, европейските кабинети са седнали да украсават собите на султанският дворец, когато тоя дворец гори от сяка една страна. Османската империя умира от ста-

рост и от гнилоост, а Байст, Гранвил, Бисмарк и др. са довели берберин да я белисва и червисва и да ѝ почерни веждите. Но ето че Сърбия е подала вече меморандум на Високата порта и иска Босна и Херцеговина, ето че кедифът пак захваща да безпокои дебелията сянка и подпомага арабското въстание, ето че черногорците точат вече ножовете си, ето че българите леят куршуми, ето че арабското въстание се продължава и ето че самите турци в Европейска Турция не са доволни от своето правителство. А Ромъния? Ние не щеме да се разпространяваме тука за тоя вопрос, ще кажем само, че христиевските поданици на Абдул Азиса ще да въстанат и турската империя ще да падне. Почакайте още малко и ще да се уверите в справедливостта на нашите думи.

Премирието е отложено още на два деня и прусите вече се надеят, че и мирът ще бъде скоро заключен, но женевските вестници явяват, че почти сичка Южна Франция е готова да продължи боя и обвинява парижкото правителство, че то е заключило и примирието без да пита по-напред самият народ. Тия същи вестници опровергават известията, които говореха следующето: «Републиканската партия е изгубена, но изгубена е и Наполеоновската. Колкото за партията на Бурбоните, то за нея още нищо не може да се каже. Две най-силни партии са Орлеанската и белгийската.» Женевските вестници казват: «Истина е, че монархическата партия е по-голяма от републиканската, но тя е разделена на партии и подпартии, когато републиканците имат е д и н глас и една душа. Ние знаеме из верен източник, че мнозина от орлеанците и наполеонистите се отказват от републиката само затова, защото се боят да не срещнат опозиция от страната на европейските кабинети при заключението на мирът и да не вовлекат своето отечество в по-големи нещастия; но щом мирът бъде заключен, то 3/4 от жителите ще да подадат своя глас за републиката. При такова едно желание на народът, каквато династия и да бъде върната в Париж, то тя твърде късо време ще да носи французката корона.» Прокламацията на Наполеона не само че не е срещнала съчувствие между народът, но раздражила го е още повече против седанският юнак.

«Тагес блат» говори, че австрийският император ще да се коронува за чешки крал и намерен е вече да отпътува

в Прага. Сичкото това е извършило новото министерство. Барон Хелферт е вече отишъл в Прага да помири чехите с виенското правителство. И така, чехите ще да достигнат своите отдавнашни желания и отсега ще да хранят и крал, и император, и виенското, и своето правителство, и ще да прокопшат като и маджарите! Из сичкото това се види, че сичките чешки демонстрации и сичките техни патриотически речи са били само да добият крал и император! «Славяни, славяни, прадедов великих; а внуки — погани, погани!», говори Шевченко. За оставката Байстова нищо се вече не чуе. Някои говорят, че той ще да остане за време като наш Акиф паша и после, когато Франц Йосиф се коронясва за чешки крал, то на неговото място ще да дойде граф Хотек, който е днес посланик в Петербург.

«Византис» говори: «Дописникът на «Таймс» от няколко време насам изказва твърде неверни и на нищо неоснователни сведения, с които, както се види, желае да направи минутно впечатление на английското общество и на борсата. Из Цариград той телеграфирува, че турската войска се вдига за Шумен и за ромънските граници.» «Сичките тия известия, казва «Византис», не са истинни.» Колкото за нази, то ние знаем из верен източник, че са истинни и че цариградското правителство е повелело на русчушкият валия да обърне вниманието си към сръбските граници, защото от Ромъния вече то няма никакъв страх. Ние знаем и това, че в Европейска Турция има твърде малко войска и русчушкият валия няма кому да заповяда. В Шумен днес има само 17 000 войника — това е верно като ден, — а султанът мисли, че в тая крепост се намират около 60 000 души. Ние сме уверени, че ако в Турция се случи нещо, то тя ще да заприлича на Франция: в тефтерите много, а на брой малко.

Свобода, г. II, бр. 7, 13 февруари 1871.

[ЩО ГОВОРЯТ И ЩО ПРАВЯТ ФРАНЦУЗИТЕ?]

Мирът е вече заключен и заключен е по желанието на горделивият победител, който не ще и да знае за никакви устъпки и за никакво човеческо право. Почти сичката европейска журналистика, даже и австрийската, въстава против извънредните требования на Бисмарка. Виенските вестници съветуват Прусия да се възползува с Елзас и с Немска Лотарингия, но да не отива по-надалеч, защото твърде лесно може да изгуби и това, щото има. «Tages Blatt» говори, че Франция ще да бъде турена в твърде затруднително положение и когато тя види, че не ще да може да изплати на Прусия такива големи суми, то ще да се заеме пак за оръжие. «Колкото и богатата да е тая земя, говори тоя вестник, то едва ли ще да бъде в състояние да намери такава една сума.»

А що говорят и що правят самите французи? Тиер вече е съставил временно правителство, което без противоречие приемава Бисмарковите условия, следователно Франция е готова да даде и половината от своето отечество, само да се избави от пруските байонети. Гамбетовата партия е дотолкова паднала, щото и самите нейни членове се смеят над своето безнадеждно юначество. И така, от едната страна Франция губи. А ще ли тя да обезпечи барем своята вътрешна свобода? Ще ли да учува своята република? На тоя вопрос французките вестници отговарят следующето: «Тиер играе днес голяма роля в Париж, а Тиер е орлеанист: в камерата така също преобладава орлеанската партия. Но ще ли Тиер с помощта на орлеанската партия да унищожи републиката и да въздвигне пак нова монархия? Сега засега още не можеме каза, че тоя човек е способен на такова едно дело. Сам Тиер и неговата партия са уверени, че само републиканска Франция ще бъде в състояние да удовлетвори пруските требования. Освен това ние видиме, че Тиер се е сдружил с Жюл Фавра, Жюл Симона и Пикара, които са чисти републиканци; а из сичкото това се види, че Тиер е повече съгласен да бъде председател на една република, нежели слуга на най-великият император.»

А немските вестници разказват, че Бисмарку се съсем не харесва да види във Франция крал из Орлеанската фамилия, следователно републиката ще да бъде спасена,

защото тя няма неприятели ни извънка, ни извътре. Колкото за Елзас и Лотарингия, то един французки вестник говори следующето: «Жителите на Елзас и Лотарингия са изпроводици за депутати в камерата чисти републиканци, които не желаят и да чуят за такъв един мир, който ги предава в ръцете на Прусия. Един из депутатите, Келер, обявил на камерата, че той е упълномощен от горно- и долно-рейнските провинции и из Морският и Мозелският окръзи да яви, че жителите на тия страни остават с Франция, следователно Елзас и Лотарингия никога няма да принадлежат на Прусия; а ако последната пожелае да ги накара насилва да ѝ се повиняват, то тя трябва по-напред да знае, че зема на главата си голяма тежест. «Ние ще да протестираме пред цяла Европа, говорил Келер, ние щат да молиме сичкият свят да ни помогне против пруските насилия.» Камерата е отправила тая декларация до ония свои членове, които са избрани да преговарят с прусците за условията на мирът. Разбира се, че нито прусците, нито французкото правителство ще да обърнат внимание на тая декларация, но из нея може да изникнат такива волнения, които ще да накарат пруското правителство да кървави своите байонети от гърдите на своите собствени нови поданици, за които е проливала толкова много кръв; а французите няма да накарат да помислят за отмяне.

Берлинските немци са твърде доволни, че Тиер е избран за председател на републиката. Официалните вестници говорят, че именно такъв човек, какъвто е Тиер, е потребен на Франция, и че немската политика очаква от него твърде много.

За конференцията днес се твърде малко говори, ако «черноморският» и «дунавският» вопрос и да интересуват твърде много Южна и Восточна Европа. Говорят, че Прусия помага на Русия твърде много за Черноморският вопрос.

Из Лондон явяват, че конференцията ще пак да се отложи, защото Франция още не е в състояние да завземе своето място като велика държава и да даде своя глас за европейските събития.

Из Лондон пишат, че английското правителство желае да преобрази войската си и да се приготви, за всеки случай, за бой. Тая войска ще бъде увеличена с 497 000

войника. Но приготвява се и Турция, и «Тагблат» говори, че Сухум-кале, което се намира на Черноморският бряг, ще бъде страшно укрепено и приготвено за всеки случай; освен тая крепост ще бъдат обновени и сичките други турски крепости, които са покрай Дунавът и по брегът на Черно море.

Най-ново е днес и това, че жителите из Савоя са подали Вилхелму просба, в която го молят да им дозволит (?) да се отделят от Франция, и да повърнат своята автономия. В Ница народът се бунтува и иска да се съедини с Италия. На италианската скупщина някои из депутатите са изнесли предлог да се изгонят йезуитите из италианското кралство. Това предложение, по техните думи, трябва да бъде уважено затова, защото тоя калугерски табор много пакости е направил и на човечеството, и на черковата. В това предложение се говори: «Сяко движимо и недвижимо имане, което принадлежи на тая калугерска ордия, да се даде на министерството на финансите и да се употреби за народното просвещение и напредок; иностранците, които принадлежат на това дружество, трябва да оставят Италия чрез 14 дена после обнародването на тоя закон; а италианците, които са били в това дружество, трябва да явят на правителството на кое място ще да живеят и с какво щат да се занимават; тия щат да добиват от правителството по 500 франга годишно дорде си намерят място. Тоя проект са подписали вече 18 депутата.

«Дели Нус» говори за причините, които принуждават Вилхелма да влезе в Париж и представлява новият император като едно добиче, което по-далеч от носът си нищо не види. Ето що говори тоя вестник: «Император-крал Вилхелм непременно иска, щото немската войска да влезе в Париж, и то през Генският мост. Граф Бисмарк мисли, че това е чиста лудост; но царят иска това да бъде и мисли, че войниците му твърде ще да се сърдят, когато се върнат дома си, ако не кажат, че са минали през Париж.»

Байст, както се види, ще да остане на своето място, ако това и да се не харесва на маджарите, които желаят да видят Андраши ефенди велики канцлер.

Свобода, г. II, бр. 8, 20 февруари 1871,

[МИРЪТ Е ВЕЧЕ ЗАКЛЮЧЕН]

Мирът е вече заключен. Франция е длъжна да плати 5 милиарда франга, да отстъпи Бисмарку част от Елзас и Лотарингия и да бъде щастлива както може. Истина, че тия условия са твърде тежки и народът едвам ли ще да бъде в състояние да ги изпълни, но Тиер захлупил очите си и подписал. «Дели нюз» говори, че народът не е доволен и че тоя мир не може да бъде дълготраен, но работата е вече свършена и днес барем Бисмарк и Вилхелм удовлетворяват единът своя инат, а другият своята глупост. Французките вестници, напр. «Газет де Франс», се утешава с бъдещето на Франция. «Уговорите за мирът, говори той, наистина са тежки, но именно днес е нужно да се ръководиме по разумът, а не по желанието и въображението — умът трябва да работи повече от сърцето. Народът ни трябва да плаща за своите погрешки (пак народът крив!) и за своите слабости: не чуждата сила е нас по едила, но ние сме сами се е си в днешната пропаст хвърлили. Да припознаме това и тогава ще да бъдем спасени.» «Ние сме длъжни да се покориме на минутното нещастие — говори «Пей» — и да се не отчаяваме. Срамът наш е само временни.» Сичкото това свидетелствува, че мирът се заключава само за това, за да се захване б о й.

«Дели нюз» говори, че ако общият глас в камерата и да е да се заключи к а к ъ в т о и да е мир, то тоя мир е само тънка пепел, под която се намира жарава. Най-умните хора са се вече убедили, че Франция днес е побита и унижена, и ако да не желаят да се продължи боят, то тия явно говорят: «Да заключиме мир, защото другояче не е възможно да се приготвиме за бой; да заключиме мир колкото се може по-скоро, за да добиеме това, щото имаме в ръцете си, т. е. да увардиме републиката, която ще да ни помогне да захванем пак бой на живот и на смърт.» Лондонските вестници говорят, че ако мирът бъде заключен в полза на Прусия — т. е. според както желае днес Бисмарк, — то Франция след няколко месеца ще да бъде казарма, а народът ѝ — войници и тия няма да положат оръжието си, дорде си не отмъстят. Но Бисмарк и Вилхелм не обръщат на сичкото това никакво внимание, защото тям днес са нужни пари.

Един женевски вестник говори, че Бисмарк твърде малко мисли за Франция и за Белгия, когато неговата мисия е в Россия. Бисмарку трябва пари, защото без пари той не е в състояние да влезе в богата Россия и да усвои прибалтийските провинции. «Ние трябва да припознаеме французката република, защото тая република ще бъде твърда стена между Россия и Франция» — рекъл Бисмарк Вилхелму. Из това се види, че Бисмарк съвсем и не мисли за Франция. Но както и да е, а републиката ще да се удържи, а това е твърде яко основание за французкото бъдеще.

«Дели нюз» говори, че сичкият французки народ се е вече уверил, че короните и династиите са били главна причина да падне той до такова унижение. Главатарят на орлеанската династия е написал на един свой приятел в Бордо едно писмо, из което се види, че и той вече е изгубил надеждата си, а неговата партия е твърде голяма. «Аз нямам никакви лични честолюбия — казва той, — аз ще да се старая колкото мога, щото във Франция да се основе едно свободно, яко и честно правителство, което би било в състояние да ошастливи и вашето, и моето отечество. Аз желая, щото да възтържествуват във Франция ония елементи, които гарантират за народната свобода. Личните вопросы трябва да се отложат настрана, когато се работи за един цял народ.» А Наполеон и Евгения? — Кой реже Наполеона и Евгения. В камерата е изнесен предлог, за да се премести французката столица из Париж в други някой южнофранцузки град. Тоя предлог са подписали 250 посланика, но освен тия подписи отвън секи ден дохождат просби за тоя същи вопрос. Секи може да разбере каква е причината.

От конференцията се нищо не чуе. В ингелизката долна камера Дизраели попитал правителството защо Росел е казал на Бисмарка, че ако Россия не пожелае да си земе назад требованиями, които се касаят до черноморският вопрос, то Англия ще да търси съюзници, а ако ги не наиде, то и сама ще да обяви бой на Россия? «Нашето правителство трябва да удържи неутралността на Черно море» — говорил той. «А защо се съставлява тая конференция? Не за унижението ли на Англия?» Гладстон, който защищавал правителството, рекъл: «Росел не е говорил, че Англия със съюзник или без съюзник ще да

обяви война на Русия за неутралността на Черно море, а ако конференцията се събира, то тя ще да бъде събрана само и само да се разгледат руските искания и да се реши този въпрос правилно, чистосърдечно и международно.» В «Нац. цайт.» пишат из Петербург, че на конференцията е вече заключено, щото Черно море да бъде за иностранните кораби отворено; но Дарданел трябва да остане затворен и само ако се случи голяма нужда, то Портата да има право да го отвори сама. Великите сили са се съгласили да решат този въпрос така: «Портата трябва да отваря Дарданелите за всичките други държави, само не за дунавските.» Из Лондон вече явяват, че този въпрос е свършен и че на Портата се дава право да отвари Дарданел на всичките държави.

Жителите из Елзас и Лотарингия вече са заключили между себе си тайни политически комитет, за да действуват против Германия. Келеровата програма (?) е вече приета.

Свобода, г. II, бр. 9, 27 февруари 1871.

[ВОЙНАТА — ТОВА СА ЕЗЕРА ОТ КРЪВ И ПЛАНИНИ ОТ ТЕЛА, ТИФ, ГЛАД И ПОЖАРИ]

Още в 1867 година един знаменити руски публицист говори, че Франция се приближава към своето падение, и говори Бисмарку: «Крушата е съзряла и очаква вас, графе! Вървете без церемонии! А вие, Мацини и Гарибалди, последни угодници божи, последни Могикани, прекръстете ръцете си и успокойте се. Сега вие вече не трябва. Вие своето вече свършихте. Сега дайте място на безумието, на лудостта, на кръвожадността, с които или Европа ще да бъде убита, или реакцията. Кажете ми какво ще вие да направите със своите сто републиканци, с вашите волонтиори и с трите сандъка контрабандни оръжия? Сега щат да се срещнат милион оттам и милион оттук с игления и с други машинки. Сега щат да се появят цели езера от кръв и цели планини от тела... а там тиф, глад, пожари, пустини... Тая война ще бъде седмолетна, триесетолетна...» На друго място той същи

писател говори: «Аз обичам Франция, но правдата трябва да бъде изказана.» «Кажете ми, защо Франция не може да доносва? Затова ли, че тя твърде рано и на скорая ръка става трудна и иска от своят плод да се избави с цезарево сечение; затова ли, че тя има сила да сече глави, а да сече идеи не може; затова ли, че из революциите тя е направила армии, които са поръсили човеческите права със светена водица; или че народът е бил покрит с мъгла и революцията е била не за него?» Пророчеството на този велики човек се изпълни и Франция падна. А що победителят на великата нация, що Бисмарк. Други пак един руски публицист говори, че Бисмарку ще да строши вратът Русия, а Вилхелму — човеческата идея.

Но както и да е, а Франция падна, Бисмарк днес за днес е велик, ако само не сме заборавили своят стари оичай да наричаме човека велик, когато той пролее много кръв, и мирът е вече заключен. Ще ли да бъде този мир дълготраен и ще ли той да принесе полза на Германия, това ние не знаем, знаем само това, че Франция — и после пруските метрилизми — остава пак такава, каквато е била, а нейната република твърде прилича на републиката в 1848 г. И «днешното републиканско правителство заедно с Тиера не търси истината, защото се бои от нея.» Камерата вече работи, но нейните деца са недоносчета, нейните разсъждения са не за работа. В това също време, когато би трябвало да се работи, то ние видиме само празно бръщолевене и съвсем ненужни и детински предложения и намерения. А Тиер очаква нови капетани Наполеона, за да отмъсти на прусаците! И ето, по цяла Франция се събира помощ, за да купят от Бисмарка своята свобода. В Лион и Марсилия е събрано три милиона франка. Освен това някои американски и лондонски общества предлагат на французкото правителство да изплатят дългът му, но да им се дадат за гаранция гумруците. Немските вестници разказват, че мирът ще да бъде свършен окончателно в Брюсел между Бисмарка и Ж. Фавра.

Немците вече се връщат по къщите си, а французкото правителство разпуска своята народна гвърдия. Колкото за съседните държави на Франция, то ние видиме, че и Белгия, и Швейцария се разоружават. Скоро ще

да се върнат и французките беглеци, които се намират в Швейцария. Тежките условия, с които Франция е купила своя мир, са въоръжили сичкият честен свят против Прусия, а французките вестници постоянно тръбят, че Франция скоро ще да отмъсти на своите неприятели. Но питаме още веднъж: що добива Германия? На тоя наш въпрос един германски вестник отговаря така: «Германия ще да добие безгранични военни разходи, монархически ярем, сън и падение на търговията и индустриите, пруски деспотизъм, робство, духовна и морална индустриална сиромашия и пр. Франция трябва да плаща много, но тя остава барем в къщата си свободна.» «Дели нюз» така също говори, че Прусия твърде скоро ще да изпита сичката тежест на своите победи. «И след триста години няма да заборава Франция това, щото тя пати днес.» «Таймс» казва, че Франция не е в състояние да наиде такива големи суми, следователно тя ще да търси други средства, за да се освободи от Германия.

Но в това също време, когато сичкият свят се надея за мир, то Русия се въоръжава. Против кого? Защо? Австрийските вестници пишат, че «петербургската комисия, която е съставено да изработи нови военни устав, както се чуе из достоверни източници, е решила, щото занаяпред руската активна войска да се състои из 1 800 000 войника, без нерегуларната войска, т. е. без казаците и без народните опълчения.» Отсега нататък сяка година ще да се земат 165 000 рекрута. Военната служба ще да се продължава 7 години.

Граф Байст пак разиграва комедии. Във Виена искат да се помирят с чехите и «Нова С. преса» е забранена на една неделя, защото е изговаряла разпалителни неща против чехите. Австрийските немци искат да празнуват заедно с прусаците победите немски във Франция.

Свобода, г. II, бр. 10, 6 март 1871.

[РЕВОЛЮЦИЯТА ВЪВ ФРАНЦИЯ СЕ РАЗПРОСТРАНЯВА ВСЕ ПОВЕЧЕ]

Франция е твърде чудна държава, а народът ѝ е още по-чуден. Както щете, а ние и досега не можеме да разберем защо произхожда днешната революция и защо се колят парижките между себе си. Истина, че дорде французкият народ не изчисти някои свои вътрешни нечистоти, дотогава той не може да достигне това, щото търси; но в това критическо време за Франция сяка една революция ще да бъде и безполезна, и убийствена. Ние сме съгласни, че такава република, каквато е републиката на г. Тиера, с нищо се не отличава от Наполеоновата монархия, но Тиер е избран от народните представители, от които беше избран преди две десетилетия и Наполеон и от които беше одобрено преди една година неговото самовластие. У французкият народ има две крайности: от една страна, ние видиме величие, самопожертвование, здрави и прогресивни идеи, човечески стремления и пр.; а, от друга, нищожество, плашливост, неблагоприятие, шарлатанство и пр., с една дума, французите са стари деца, между които има велики умове. Що ще да бъде от Франция и какво ще да произлезе от днешната революция, ние не знаем, знаем само това, че тая кръв, която се лее днес по парижките улици, би трябало да бъде проляна преди три месеца, т. е. преди да влезе Бисмарк в Париж.

Но както и да е, а междуособната война се разпространява сè повече и повече, а прусаците още не са оставили французката територия, французките села и градове още горят, французките войници още не са закопани и французката кръв още не е обмита от дъждът. Има такива люде, които мислят, че ако революцията се разшири по сичка Франция и ако падне днешното правителство, то французкият народ ще да изиграе твърде много, т. е. той не ще да плати на Бисмарка петте милиарда. Ние мислиме съвсем друго. От тая революция ще да изиграе само Орлеанската династия. Французките вестници пишат, че французкият народ е твърде огорчен против немците и против своето сегашно правителство, което е излъгало (?) народът и заключило е с Бисмарка такъв срамотен за Франция мир. Твърде много французки въс-

таници турят фитил под народният огън и тоя огън е готов да рухне наново. Немците един по един оставят Париж и отиват в Д о й ч л а н д. Много немци са принуждени да променят прякорите си, защото и самото им име може да бъде причина да умрат от глад; ни един търговски дом не иска да земе такъв един слуга, на когото името е Шилер или Милер. Училищата, академиите и пр. са изгонили вече сичките немци, които са служили досега в тия заведения. В Северна Франция и в Бордо народът изгана и говедарите си, ако са тия немско произхождение. «Фос, Вес.» говори, че и в Лондон се е съставило противонемско дружество, което ще да се труди, щото ни един немец да не добие място в Англия. Против немците са произошли демонстрации още в Москва, в Одеса, в Женева, в Цюрих, в Нови сад, а най-после и в Букурещ.

А що прави Германия? Бисмарк търси съюзници и прави планове. Ингелизкия вестник «Дели нюз» говори: «Руско-пруският съюз е твърде тежък удар за Франция, но тя би могла чрез него да бъде спасена. Тоя си час после седанското произшествие генерал Флери беше телеграфисал изведнъж, че ако мирът бъде заключен, то руският цар гарантира, че Прусия ще да приеме тоя предлог без никакви условия; но тая телеграма стигнала твърде късно в Париж, дека революцията се беше вече загоряла.» Разбира се, че тоя съюз, за когото говори «Дели нюз» съществува и до днес, но той не може да съществува дълго, защото ножът е потънал вече до кокалът. Ще видиме! Бисмарк, според както се види, твърде скоро ще да пътува към юг, а после към Восток. Германските вестници са захванали вече да говорят, че н я м а н е м с к о единство и немска държава без австрийските немци, следователно Франца Йосифа твърде скоро ще да постигне такава също участ, каквато постигна и Пия IX.

За черноморската конференция лорд Гранвил и Енфилд съобщават следующето: «Черноморската конференция подписа днес (на 1 март) договорите, по които неутрализованието на Черно море е унищожено, а на султанът се дава право да затваря и да отваря Дарданелите и Боспорът, когато той поиска. Портата може и в мирно време да отваря тия два пролива на коя и да е ней-

на приятелска държава. В уговорът се определява, щото сегашната дунавска комисия трябва да остане същата още 12 години, и че тя ще да изпълнява сичките дела, които се отнасят до неутрализованието. Портата има право да прати един свой корабъл по Дунавът. Конференцията е подписала договорите с условие, че ни една сила не смее да ги наруши или да ги измени.» Разбира се, че и тая конференция ще да има важност само дотогава, дорде не скимне на коя и да е държава да развали направеното, както развалиха и парижкият трактат от 1856 година.

Папата в продължението на две години е имал обичай да ходи през постите в черковата св. Петър, за да се моли за целостта на римокатолическата черква, но тая година Пия не е отишъл да се моли, и то затова, че е «заробен». Папата, според както казва един вестник, трябва да е полудял оттогава, от когато е станал непогрешим.

Днес вече явно се говори, че нашето ромънско министерство е паднало, и че князът си дава оставката. Разказват, че княз Карл ще да остане в Ромъния само тогава, когато бъде унищожена съществуващата конституция. Един сръбски вестник говори, че Росия и Прусия са вече приготвили друг и кандидат за ромънският престол. Из Цариград явяват, че турското правителство не позволява да се развали конституционалният устав, защото чрез това може да произлезе революция, а Абдул Азис и Али паша се боят от сяка една революция.

Свобода, г. II, бр. 11, 13 март 1871.

[ФРАНЦУЗКИЯТ НАРОД СЕ БОРИ ЗА СВОИТЕ ЧОВЕЧЕСКИ ПРАВА]

В 1776 година Тюрго рекъл на Лудовика XVI следующите думи: «Аз направих, господарю, сичко, щото бях длъжен да направя. Сичкото мое желание се заключава в това, щото вие да би могли сякога да мислите, че аз съм неправилно гледал на работите, и че аз ви съм указвал само на някакви си въображаеми опасности. Аз желая, щото времето да не оправдае моите съмнения и пред-

положения.» Тия думи Тюрго е изрекъл Лудовику тогава, когато му било казано да подаде оставката си; а подавал я е затова, че неговите убеждения се не съгласявали с убежденията на кралят. Тюрго съветовал Лудовика да съедини господарствената власт с обществото и да се приближи към народът, а Лудовик искал да бъде независим от всяка една страна и сяко нещо да се върши по неговите лични наклонности. Но ето че премина вече цяло столетие, откакто Тюрго е изрекъл тия думи, а неговите планове — единствените планове, които ще да спасят Франция. — още не са приведени в действие.

От 1776 година и досега формата на французкото правление се е меняла десет пъти; десет пъти са се проливали цели реки кърви; десет пъти са се клали между себе си французките партии; десет пъти са се появявали и падали в Париж либерални правителства и републики, но никога ни едно правителство не е пожелало да се сблъска със самият народ и да съедини с него своите интереси. Първата революция е разрушила тронът на Лудовика XVI, но тя не е изкоренила съвсем монархическото здание и Наполеон I е можал да намери сичко готово. При Лудовика XVI Франция е била управляема от кралят и от неговият двор, а във времето на републиката от няколко парижки граждани. Ние смело можеме каза, че ако днес би оживял Тюрго, то би и Тиеру изрекъл тия думи, които е той изрекъл Лудовику. Днешният Тиерова република има твърде голямо сходство с Бонапартовото консулство, следователно и тя ще да проживее толкова колкото и сяко едно нещо, което е основано на въздухът. «Нашата народна история, пише Прево Парадол, от 1789 година и до днешният ден, в който аз пиша тия редове, прилича, по общето убеждение, на чист роман! Тя е насеяна с голямо множество непредвидени събития, със славни деяния, с презрени слабости и катастрофи дотолкова, щото ни у един народ в едно такова кратко време ние не видиме нищо подобно. Но ако вие пожелаете да изясните смисъла на тия събития и причините на тия явления, ако вие поискате да вникнете малко по-дълбоко в сичките тия неуредици, то ще да видите, че французката революция още не е свършена.» Тия редове е написал Прево Парадол в 1868 година, а днес тия се привождат в действие.

По най-новите известия революцията във Франция се продължава и има надежда, че партията на демократическата република ще да одържи победа, и Луи Блан ще да смени Тиера. Но немските вестници опровергават това известие и разказват, че скоро ще да се възцари мир и тишина и Тиер ще да възторжествува. Ние сме склонени да повярваме на първото, нежелки на второто известие, защото е то много по-правдоподобно и излиза из по-чисти източници. Немските вестници пишат, че германското правителство се твърде безпокои от французкото революционно движение, а особено за това, че революционерите желаят да се не плащат на Вилхелма ония милиарди. Из Берлин са телеграфирали във Виена, че принц Фридрих Карл е добил приказание да иде на своята служба и да смири Париж със силата на оръжието, без да жалее вече градът (?). Разказват, че Тиер е телеграфирал в Берлин да се не безпокоят, защото той се надея да смири бунтовниците с домашни средства. По тоя случай Тиер е издал една прокламация към народът, в която го умолява да бъде мирен, защото в противен случай той ще да доведе пак немците във Франция. Разбира се, че ни заплашванията на берлинският двор, ни Тиеровата прокламация не са могли да действуват на народът и крайните либерали се събират вече в Париж.

Но в това също време, когато французкият народ е захванал да се бори с Тиеровата република за своите човечески права, из Вилхелмское явяват, че Наполеона изпроводици с голямо тържество и с музики в Англия. Един французки вестник говори, че великият шарлатанин има имане, което чини 100 милиона франга освен неговото имане в Италия. Царицата, т. е. Евгения, има имане в Испания, а пари имат и двоицата, разпръснати по цяла Европа. Сичкото Наполеоново имане чини 800 милиона. Като се притури към тая цифра и имането на принца Наполеона и на другите членове на падналата династия, то сичката фамилия е ограбила народът с 1200 милиона франга.

В немските вестници се говори, че Бавария ще да добие една част от Елзас. Германските вестници говорят, че требованията на Бавария са уважителни, а берлинските говорят друго. Из сичкото това се види, че Бисмарку грози вътрешна буря. В Берлин се твърде боят от

французката революция и съветоват Вилхелма да земе против нея решителни мерки. «Берн. кур.» говори, че Париж трябва наново да се обиколи и да се отнеме оръжието из ръцете на народната гвардия. Ненавистта против немците се увеличава във Франция с повече и повече. Берлинските писма, които са били изпроводени във Франция, са върнати назад, защото французките поща-лиони не са желали да ги разнесат.

Италианските вестници говорят, че папата е напечатал едно отворено писмо, адресирано до кардинала Петручия. В това писмо папата защитава йезуитите (?) и въстава против италианското правителство, но в това също време той говори, че не принадлежи в числото на йезуитският орден.

От Лондонската конференция са най-недоволни французите и австро-маджарите, но тяхното недоволствие произходи из различни източници. «Жур. де деба» се сърди на ангелизкия «Таймс», че той се е завзел да честитява на Англия нейните успехи в конференцията, когато и Англия и Франция са унижени пред Русия. «Сичките успехи от Кримският бой са вече изгубени», говори тоя вестник. — Колкото за нас, то ние отдавна сме се отrekli от оная политика, която произхожда само от чувствования. Французкият меч е пребиен, но той ще може пак да се извади, ала не за Турция. Ние имаме предмет, който е по-ближен за нас, нежели целостта на османската държава. «Но най-много вика против Русия чафутският вестник «Пестер Лойд» и с кървави сълзи обвинява своите «добри приятели», т. е. Англия, Прусия и Турция.

Свобода, г. II, бр. 12, 20 март 1871.

[НАРОДИТЕ ИСКАТ РЕПУБЛИКА]

Един женевски вестник говори: «Известията и телеграмите, които се изпращат навън из Версаял, т. е. от французкото Тиерово правителство нямат нищо правдоподобно. Тиер и неговата подла компания желаят да докажат на светът, а особено на Прусия, че ако социалните

републиканци земат първенство и ако из тях бъде съставена новата камера и новото правителство, то Франция пак ще да се облее с кърви и Европа ще да се намери в твърде критическо положение. «Социалните републиканци са хайдуци, главорези и въобще твърде лошава хора,» говори Тиер и неговите приятели и, както се види, искат помощ от Прусия, за да помирят народът, защото в противен случай тя (Прусия) няма да получи своите милиарди.»

Но както и да е, а Париж е днес в ръцете на социалните демократи, а така също и много други градове в Южна Франция. Централният социално-демократически комитет, който се намира днес в Париж, е явил на прусациите, че условията на мирът ще бъдат точно изпълнени, следователно тия (прусациите) не трябва да обръщат внимание на Тиеровските думи. Според както се види из пруските официални вестници, прусациите не са противни, ако се основе във Франция социална република. Прусациите казват, че там е с едно кой ще да владее, тие желаят само да бъдат изпълнени условията на мирът и да им се даде обещаното. Из това се види, че социално-демократическата партия е твърде силна, а това се потвърждава и с прокламациите, които издава ежедневно версалското правителство към народът, и употребява сичките си сили да очерни социалните демократи и да привлече на своята страна богатите граждани; но неговите старания му принасят твърде малка полза. В сегашно време Тиеровото правителство е паднало дотолкова, щото то се бои да не попадне в ръцете на бунтовниците, и окружава се и дене, и ноще с войска. Ако разгледа човек известията, които се получават из Версаял и ако ги сравни с Парижките известия, то той ще да наиде големи противоречия — Тиер явява едно, а Париж — друго. Женевските вестници казват, че в Лион, Марсилия, Бордо, Сен Етиен и Руан произхожда голяма революция, а из Версаял пишат, че това въстание произвеждат няколко вятърничави глави и че техните привърженици са твърде малко и скоро ще бъдат съвсем унищожени. Из Париж явяват, че социално-демократическият комитет не желае да има нищо общо с Тиера и с Версалското правителство, а из Версаял пишат, че между правителството и комитетът съществува вече примирение. Според най-новите вер-

салски известия социалните демократи са разбити от правителствената войска, а най-новите женевски телеграми казват, че революционерите напредват.

«Спен. вест.», който постоянно говори това, щото мисли правителството, казва: «Прусия няма днес нищо повече да търси и да усвоява. Тя е твърде силна, за да може да накара съседите си да мируват. Днеска Германия трябва да работи само за това, щото европейското положение, което е разтревожено в последните времена, да приеме миролюбив характер. Ние днес за днес не можеме още да се безоружиме, защото трябва още някое време да бъдем на стража, но когато сичките европейски държави се уверат, че ние желаеме мир и тишина и когато Франция разбере, че не ще да бъде в състояние да ни отмъсти за 1870 година, то ние ще да бъдем принуждени да оставиме тежкото оръжие настрана. Европа трябва да има поверение към нас и ние ще го заслужиме! Ние не сме се избавили из под един ярем, за да подпаднем под други. Както ние сега се считаме за яки и щастливи и усещаме независимостта си, така също искаме независимостта и на другите, и на яките, и на слабите! Но слабите още нямат поверение към нас. Но Прусия твърде скоро на практика ще да докаже на слабите народности, че тя е готова да бъде техен вардач и ще да уважава тяхната независимост. Германия не ще като Франция да решава европейските вопросы, да управлява светът и да поддържава тогава и оногава; тя се не хвали, че ще да помага на угнетените народности; тя не ще да потресява Европа с политически поздравления на нова година. Тя се задоволява само със своите домашни дела и желае да нареди своята собствена държава. Когато Европа разбере сичкото това, то тя ще да се откаже да поддържава Франция и не ще да я въоръжава против нас.»

«Н. С. преса» разказва, че Русия иска да се възползува от решението на черноморският вопрос твърде скоро. «Руското правителство, говори тоя вестник, се е завзело вече да обновява Севастополската крепост и да гради и нови крепостици. Освен това Русия с голяма енергия прави своите железни пътове и учредява дружества, които ще да се стараят да бъде развита търговията и в Египет и в Индия. Сичките руски вестници се радват, че Русия е сега съвсем свободна и че тя може да прави в

Турция щото иска. Такова беше положението на тия две държави и преди кримският бой.»

От Пиринейският полуостров пристигнаха до нас такива известия, които явно говорят, че новият испански крал Амедей твърде скоро ще да се върне назад в Италия, защото са бон да не изпати това, щото изпати и Максимилиан. «Инялдат» казва: «Крал Амедей повика в дворецът си сичките министри и изяви им, че той е бил излъган от депутатите, които го повикаха да бъде испански крал, защото днес той с очите си види, че народът не е разположен към него. Министрите го помолиха да не подава оставката си в тия критически минути, а кралят обяви, че той ще да остане на престолът само тогава, ако сичкият народ чрез гласоподаване му яви иска ли го или не.»

Така също и в Португалия владее голямо волнение. Португалският посланик във Виена е получил из Лисабон телеграма, че в Португалия е готова да се загорят страшна революция. Народът иска република.

Свобода, г. II, бр. 13, 27 март 1871.

[ТИЕРОВАТА РЕПУБЛИКА НЕ УДОВЛЕТВОРЯВА НАРОДНИТЕ ТРЕБОВАНИЯ]

Известията, които дохождат до нас из Версал, разказват, че революционерите са разбити на няколко места и Тиер се надея, че във Франция твърде скоро ще да се възцари мир и тишина, но известията, които се получават из Париж, из Южна Франция и Швейцария, говорят съвсем друго. Кое из двете известия е по-истинното и по-вероятно, ние не знаем, знаем само това, че гражданската междоусобна война се продължава и ще да се продължи на дълго време, защото народът днес умира не за каприците на Наполеона, т. е. не за целостта на турската империя, не за унижението на Италия, не за г. Максимилиана и не за Пия IX, а за своето собствено благосъстояние. Намират се на светът такива хора и такива вестници, които са готови да осъдят французкият народ окончателно и предсказват му падение и най-незавидно

бъдеще. «Франция ще да падне съвсем и от първокласна държава тя ще да бъде третокласна» — говорят тия. Ние мислиме съвсем другога. Ако Франция изгуби своята диктаторска власт в Европа, то народът ѝ губи от това твърде малко, защото народното щастие се състои само във вътрешното устройство у всяко едно господарство, а не във вънкашната негова политика и в чуждите вмешателства. Американските щати твърде малко се грижат за Пия IX или за Изабела и почти никога се не мешат в чуждите дела, но никой не може каза, че Америка чрез своето немешателство е нещастна.

И така, ако Франция днес нареди своите господарствени дела да духът и по желанието на самият народ, то тя ще да бъде по-силна и по-щастлива от сичките други европейски монархии, защото нейната сила ще бъде основана на народната воля и на човеческата свобода, а не на Наполеоновият трон. «Сичкото това е добро, ще каже някой от нашите читатели, но днешната революция е способна да убие и вътрешното благосъстояние на народът. Французкият народ желаеше република, а когато републиката се воведе в това нещастно господарство, то французката кръв потече пак изново.» Ето що отговаря на това Гарне-Пажес: «За какво ни е република, когато тя не е основана на човеческото право? С що и с какво се тя отличава от монархията, когато в господарството не съществува равноправност и пълна свобода? Ще ли републиката да ни даде работа и хляб, когато човеческото право и конституцията остават мъртви букви? Ще ли тя да ни доведе до щастие, до мир и до човеческо благосъстояние, когато Франция бъде спасена от един коронован деспот, а предаде се в ръцете на друго частно лице, което още по-малко ще се грижи за народното благосъстояние? Аз разбирам под име република само оная господарствена сила, която е съставена из сичкият народ и която позволява секому да подава своят глас.»

Днешното парижко федеративно правителство е при-
своило програмата на Бабефа, която говори следующето:
«Природата е дала на всеки човек право да живее по своя-
та воля и да се ползува от нейните дарове; а обязаността
на всяко едно републиканско правителство е да защитава
човеческите права от силните и грабливите. Всяка една
демократическа република трябва да се грижи за сичкият

народ и да го защитава от всяко едно владичество. Ако монархията проповяда, че всеки един човек, който иска да живее като човек и да се ползува от даровете на природата, е господарствени престъпник, то и демократическата република трябва да проповяда, че всеки един човек, който не работи, а иска да живее наготово, е злодеец и човечески престъпник. Който работи, той трябва да яде; а който не работи, той трябва да умре от глад. Демократическата република не трябва да храни никакви бърмбали, които нищо не донасят в общият кошер, а само поядат събраното.» Такава е програмата на парижките социалисти, против които с такова ожесточение нападат харамоедците и ленивите деспоти.

Тиеровата република не е в състояние да удовлетвори народните требования, следователно тя би трябвало да падне и да се създаде ново правителство, защото в противен случай на французката (и на общочовеческата) свобода грози страшен неприятел. Парижкото социално временно правителство разбира сичкото това и решило се е да се бори до последната крайност; но и Тиер не дреме. Тиер е съставил вече около себе си голяма сила, която се намира под началството на Мак Магона. Разбира се, че ако Мак Магон бъде така също храбър против своите рождени братия, какъвто той беше против прусаците, то Тиер е избрал за своята защита не твърде благонадежден човек; но против прусите Мак Магон се биеше за своето отечество, а днес се бие за своето същестеозание, защото той твърде добре разбира, че новото правителство и народът няма така лесно да простят старите му грехове.

И така, във Франция днес произхождат чудеса и човек не знае що може да се случи. «Келн. вест.» говори: «Във Версал се събира голяма сила, която е обязана да защитава г. Тиера от народната воля и от човеческата съвест. Голяма глупост! Безсилна е сяка една сила против цял един народ, който постоянно вика: «Да живее републиката!» Освен това Тиер е избрал за защитници такива хора, които съвсем ще да го компрометират пред народът.»

Днешната, французката борба не е вече дело на частни лица, а на сичкият народ и от тая борба зависи да падне или да се удържи републиката. Тиер не е републиканец, а орлеанист. В това също време, когато Тиер се бори с народът, из Брюксел пишат, че орлеанската и легитими-

ческата партия са се вече съединили и работят да се доведе на французкият престол Шамбурският херцог, а Парижкият граф да бъде назначен за наследник.

Но на французката република грози и нови, или стари, неприятел. В Берлинският събор граф Бисмарк е изказал такова мнение, че Германия трябва пак да се умеша във французките дела и да възцари мир и порядък (?!). А ще ли Бисмарк да успее в своите нови предначертания, когато и в самата съединена германска империя произхожда днес голямо волнение? Ние видиме, че германските вестници не твърде желаят да се пролива вече немската кръв, защото по техните думи Германия се е съединила, за да осигури своето благосъстояние и свобода, а не да разправя хорските дела.

Австрия се кърпи, както се е кърпила и до днес, т. е. въоружава едно племе против друго и угнетава и двете. Чешките вестници говорят, че народът е изгубил вече своите надежди и че той трябва да търси спасение не във Виена. «Чехите са се твърдо решили да не отстъпят назад и да се борят до най-последната крайност за своите народни и исторически права. Действията на виенското министерство доказаха вече на народът, че той трябва с оръжието в ръка да накара правителството да бъде по-честно» — ни пише един наш българин из Прага. Ние се съгласяваме с чешкият народ и уверяваме го, че той без кръв нищо няма да добие, както не е добила ни една друга народност на светът. Най-добро би било, ако чехите подадат братска ръка на другите славянски племена в Австрия и Турция и ако съединят с тях своите интереси — другояче тия са съвсем изгубени. Ни на едно славянско племе не грози такава опасност, каквато грози на чехите. Тряба нашите братия чехи да разберат, че австрийският дуализъм ще бъде за тях още по-убийствен, отколкото днешното тяхно положение.

«Тагесблат» говори, че между Русия и Америка е заключен тесен съюз за решението на Восточният вопрос и да се унищожи ингелизката морска сила. Казват, че за тоя съюз знае и Бисмарк, но той го одобрява. Доколко е вярно това известие, ние не знаем, знаем само това, че Восточният вопрос ще бъде решен от самите християнски поданици на султанът без ничия помощ.

овбода, г. II, бр. 14, 3 април 1871.

[ДНЕСНАТА РЕВОЛЮЦИЯ ЩЕ ДА ОЧИСТИ ТВЪРДЕ МНОГО ФРАНЦУЗКИ НЕЧИСТОТИ]

Французката междуособна война се продължава и двете враждебни партии се бият с еднакво ожесточение. Ние се съзнаваме, че подобна революция е днес за Франция не твърде полезна: изпърво, днес тая страна е разорена от външните неприятели и в самият център на Франция стои и до днес огромна армия; второ, защото в продължението на една година сяко едно промишлено производство се е прекратило и на селските жители угрожава гладна смърт; трето, защото наполеоновската и орлеанската партии работят в сегашно време гвърде енергически и правят сякакви гнуснави злоупотребления в името на комуната. Повтаряме, ние не одобряваме днешната французка революция, но в това също време ние не смеете да осъждаваме французкият народ и да проповядаме, както правят това мнозина, че тоя народ е недостоеен за нищо и за никакво.

Франция днес се намира в ненормално положение, а ние не можеме да окривиме даже един частен човек, ако той се намира в подобно положение. Франция днес се намира в ненормално положение не само в материално отношение, но и в нравствено, тя не само че е останала днес съвсем без хляб, без работа, без пари и пр., но поражена е в самото сърце още и с друго оръжие, т. е. тя е изгубила вече оная вяра, която имаше едно време сама към себе си. Наполеон I, Бурбоните, Орлеанците, Наполеон III и най-после Тиеровската република изведоха народът из търпение и накараха го днес да вика по парижките улици, че сяко едно нещо, което стои по-високо от народът, трябва да не съществува.

Дълбоките и ядовитите рани, които зеят днес на тялото французко, не могат да се излечат ни с тиеровските реформи, ни с жиулавровският либерализъм. Ние сме уверени, че никакви примирения и никакви съгласия не могат вече да последуват между Версал и Париж и революцията трябва да достигне до своят конец, т. е. до своето насищение. Другояче нищо не може да бъде. По известията из Версал тиеровското правителство прави големи успехи, а известията из Париж говорят, че комуната не губи още своите надежди. Кой из двата неприят-

теля ще да остане победител, ние не знаеме, знаеме само това, че ако победи Тиеровото правителство или днешната Версалска камера, то по думите на «Сикел» «версалската камера ще да влезе в Париж с голямо тържество и изведнъж ще да убие и това, што е досега изработено за полза на Франция. Заедно с версалското правителство — продължава «Сикел» — ще да дойде в Париж и онзи деспотизъм, който не търпи никаква свобода, и народът ще да изгуби и онова н е м н о г о, което е той спечелил със своята кръв — Франция ще да дойде до такова едно положение, в каквото се тя намираше [на] 2 декември. А има ли такъв честен француз, който би пожелал да бъде това? Кой не би нарекъл такова едно положение пропаст, унищожение и падение на французката цивилизация? А ако победи Париж, то революцията ще да се разшири по цяла Франция и кръв ще да тече много дни и много месеци.»

Истина, че тая революция ще да убие и тиеровската република, и орлеано-бонапартовската партия, но в това също време тя ще да потресе и сичкият свят и ще да му донесе или по-щастливи дни, или по-нови и по-силни деспотизъм. Но както и да е, а днешната революция ще да очисти твърде много французки нечистоти, които заражаваха не само французката, но и европейската атмосфера. Както щете, но Тиер с Жюл Фавра са немалка помия! Освен това Парижката комуна е затворила много попове и йезуити, а манастирското имане е раздадено на народът; а и това само е вече велика заслуга от страната на парижкият централни комитет!

Колкото за иностранныте дворове, то за тях се говори различно. Из Лондон съветоват версалското правителство, што то да потърси чужда помощ и да гледа да прекрати кръвопролитията. Казват, че ангелизкият посланик в Берлин лорд Лофтус е вече предложил Бисмарку да влезе пак в Париж, но нему е отговорено, че Франция това не желае, а Германия няма причини да се меша във французките дела. Казват, че един из версалските правителствени лица е телеграфисал в Лондон, че кръвопролитията няма да се прекратят и тогава, ако би даже версалската войска влязла в Париж; а това известие има свое основание.

Росия днес играе голяма роля и сяко едно господар-

ство — било то силно и могъществено като Прусия и Америка, било то слабо, изветряло и микроскопическо като Турция, Австрия, Гърция и др. — иска нейното приятелство. Но най-много се унижава пред Росия Австрия, която почти секи денменява своите бои като хамелеон. Австрийските вестници са захванали да хвалят Росия и да я благодарят за нейното великодушие. «Reform» говори: «Няма никакво съмнение, че положението на Австрия във времето на Свещеният съюз беше твърде блестящо. В 1848 г. Росия със своята армия оказа на Австрия големи заслуги. Тя можеше още тогава да завладе Галиция, но тя това не направи. Когато Наполеон III се въоружи против Росия, то Австрия измени на своята съюзница и присъедини се със съюзът на западните държави; но Росия не пожела и тогава да ѝ отмъсти за тая неблагодарност, ако два пъти и да ѝ се представи удобен случай: първо, в 1859 г., когато Наполеон III обяви война на своята съюзница; второ, в 1866 г.» Но Пеща мисли съгсем друго и «Пестер Лойд», който се издава под цензурата на г. Андрашия, проповяда постоянно кръстов поход против восточните варвари. Колкото до другите маджарски газети, като наг. «Унг. Лойд», «Маджар уюшаг», «Хон» и др., то тия псуват Росия, както хамалите псуват своята тежест.

В Испания, според както пишат из Мадрид, революцията зрее сѐ повече и повече, а така също и в Португалия. Един италиански корабл се вече приготвява да иде в Испания и да спаси Амедея.

Свобода, г. II, бр. 15, 10 април 1871.

[НА ТОЯ НАШ МНОГОГРЕШЕН СВЯТ СТАВАТ ТАКИВА ЧУДЕСА...]

Случват се на тоя наш многогрешен свят такива чудеса, за които не знае човек що да говори и що да мисли. Почти сичките европейски и неевропейски вестници са заныти днес с ромънските дела и едни из тях оплакват щастieto на Ромъния, а други са готови да я разгризат на части, защото тя разваляла тяхното спокойствие и

не давала им да спят. И наистина, какво и какво се не измишлява за това господарство, и какви и какви про-рочества се не изричат за неговата съдба! Германските и австрийските вестници говорят, че на Карла I грози голяма опасност от страната на републиканската и кузов-ската партии, които днес са се съединили в едно цяло и затова било нужно чуждото вмешателство; маджарските и сръбските вестници разказват, че между Турция и Русия е вече заключен договор, щото, ако бъде нужно, турската войска да завземе Молдавия, а руската — Влаш-ка. Из Цариград телеграфират във «Вандерер», че Ро-сия и Турция желаят, щото Ромъния да се повърне пак в онова старо положение, в каквото се тя намирала до Куза, т. е. да бъде унищожена нейната конституция и да се отделят двете княжества едно от друго. Доколко са верни тия известия, ние не знаем, знаем само това, че ромънските волнения се преувеличават и дава им се та-къв характер, какъвто тия никога не са имали. В рус-кият вестник «Соврем. извес.» пишат: «Волненията, които станаха преди малко време в Букурещ, са имали цел да свалят сегашната династия и да произведат ре-волюция. Демонстрациите против немците са били само гол предлог; с тия демонстрации червената партия е ис-кала само да привлече на своята страна народът, защото тя твърде добре знае, че както простият народ, така също и войската ненавиждат немците. Не съществува вече ни-какво съмнение, че президентът на министерството, княз Гика, е бил в числото на съзаклятниците.» По-долу тоя вестник разказва, че княз Гика е голям интригант, че той е искал да седне на ромънският престол, че Братиано така също е участвувал в тоя заговор, че той сичката оная нощ, в която произходило волнението, седял в те-леграфическата станция и приготвял депеша до ев-ропейските кабинети и пр. «Но твърде мъчно може да си представи човек, че Братиано и Гика са работили заедно с една цел; секи из тях е мислил само за себе си», продъл-жава тоя вестник и прибавява: «Новото министерство със сичките си сили се старае да отстрани злото, а из това се види, че бъдещата камера ще да бъде чисто кон-сервативна (!).» По-надолу тоя вестник мисли, че на-деждите на новото министерство твърде лесно могат да бъдат напразни и свършава със следующите думи: «По

последните известия европейските държави са се решили да положат предел на безпорядоците в Дунавските кня-жества.»

И така, във Франция се проливат цели реки кърви; в Одеса се колят евреите; в Москва хвъргат немците из прозорците; в Турция се секат християните; Прусия смуче и последната капка кръв из жилите на Франция; нем-ците са готови да погизат италианците, защото тия же-ляят да изберат Рим за своя столица, а това оскорбяло католичеството; в Испания и до днес ни един господар-ствени човек не е сигурен за животът си; в Англия мъчат фенианците и пр. и пр., и Европа остава към сичкото това равнодушна зрителница; а в ромънските вътрешни дела тя трябало да се умеша, защото учениците разбили петнайсет стъкла на оная сала, в която имал щастие да пирува г. Радович! Сичкото това прилича на баснята за вълкът и ягнето. Но най-смешна в това отношение е Тур-ция Турция днес прилича на онзи циганин, който казал на царибашият д о б р о у т р о, па после се похвалил пред своите приятели, че той вече се не бои и от султанът. Но от руско-турското приятелство най-много се бои Ав-стрия. В «Политика» е поместена една статия, която го-вори, че австрийските държавници са твърде много кри-ви, и ако днес Турция подава ръката си не на своите приятели, а на своите неприатели (на русите), то тя (Австрия) трябва да благодари за това свое-то собствено правителство.

Известията, които дохождат до нас из Франция, са твърде противоречиви. Едни уверяват, че парижката комуна в последното време е изгубила твърде много, а «Жур. де Жен.» говори: «Правят се още и досега опити, за да се помирят двете французски правителства, но и до днес не се е дошло до никакви резултати. Тряба да кажем, че главната борба днес произходи не из за на-чала или не из за убеждения, а из за личности. Ето защо Тиер е казал, че по с драго сърце той ще да гледа как ще се пролее кръвта на 30 000 граждани, нежели да прие-ме предложенията на парижките «б у н т о в н и ц и». Из тия Тиерови думи секи може да види доколко кръво-жадна е тая умерена република, която се управлява от орлеанският слуга и от неговите приятели, които нари-

чат другите хайдуци, а себе си безгрешни И в а н и».

Австрийските вестници вече явно говорят, че Военната граница е съвсем унищожена и присъединена с маджарското кралевство. «Застава» казва, че това присъединение е извършено без волята на народът и затова от него Андриаша не може да очаква никакво добро. Един граничарин е поместил във вестник «Голос» една дописка, която са препечатали и маджарските органи, и в която между другото се говори: «Колко пъти Граница е вардила Австрия, колко и колко граничари (80 000) са измрели за нея в 1848 г., а също и с какво ги е поблагодарила Австрия за пролеяната кръв, която е текла само за династическите интереси?» На тоя вопрос дописникът отговаря: «С големи даноци, с военна тояга и с продажбата граничарска на маджарите, но нека маджарите се вардят, свършва дописникът, защото «в граничарските гърди гори ненавист към маджарите, която никога няма да угасне; Граница не ще да предаде своето оружие.»

Виктор Емануил се приготвява да пренесе своята столица в Рим, а папата се надея и до днес да върне своите права, защото, по неговите папски убеждения, главата на католическата черква не може да живее без светска власт. В последното време непогрешимият по употребява сичките си сили да разкъса Италия наново и да развали италианското съединение. В Рим секи ден се раздават прокламации, в които Пия IX и неговите кардинали описват италианското правителство с най-кални и с най-гнуснави бои, а освен това в тия прокламации се говори, че ако папата изгуби своята светска власт, то раят ще да бъде съвсем затворен за католиците. Но италианското правителство твърде малко обръща внимание на сичкото това и продължава своите дела. Мациниевата програма е станала днес света за секи италианец и Пия IX трябва да падне.

Свобода, г. II, бр. 16, 17 април 1871.

[НА СВЕТАТ Е ВСИЧКО «СУЕТА СУЕТ»]

Соломон е казал, че на светът е сичко «суета сует» и имал е пълно право. Преди една година сички ние бяхме уверени, че приятелските отношения между Прусия и Россия ще да бъдат вечни или барем дълготрайни, но на дело излиза съвсем друго. Днес Прусия подава ръката си на Австрия и немците тържествуват. Това немско сближение е произвело в Петербург голямо неудоволствие; даже император Александър, според както говорят немските вестници, е лют на Бисмарк. Горчаков се намира в критическо положение, а руските патриоти говорят, че немецът никога не помни кой и кога му е направил добро. Горчаков очакваше от Бисмарк благодарност, но наместо благодарност доби плесница.

Но както и да е, а пруско австрийският съюз е свършен и на петербургското правителство нищо друго не остана, освен да търси нови съюзници. Но кои сили ще подадат днес ръка на Горчакова? Западноевропейските вестници казват, че петербургският кабинет се старае да заключи съюз с Франция, Турция и Дания. Разказват, че генерал Игнатиев е вече захванал да преговаря за това дело с Портата. Но руските вестници се не твърде радват за тия успехи. Ето що говорят «Современные известия»: «Прусия в 1866 година разби Австрия; това ѝ се показало малко и в 1870 г. тя доведе Франция до убийствена война. Да речем, че тая победа не е за нея достаточна; сега за пълно тържество и слава на Прусия е потребна победа над Россия. Не затова ли обезпечава Бисмарк себе си от Австрия и Италия? Нима не умея Бисмарк във времето на войната с Франция да обезпечи тилът си от Россия! Това предположение, както ни се чини, е най-верно от сичките други, защото днес, щом захване бой с Россия, Прусия няма вече никакви основания да се бои от Франция. Доколкото Франция и да се оправи, то пак Прусия ще да има повече военни сили. Досега щастието на Бисмарк му е помагало от всяка страна; затова не ще да бъде за чудо, ако той в бъдещето време накара и Россия да се захване за война. Россия няма ни един верен съюзник; тя и надежда няма от никого: Франция — щом се захване пруско-руската война — ще гледа своите работи в Италия и Австрия — това е верно. Несъобразно би било

за Русия да се надея и от Турция, която няма никакъв интерес да се бие за Русия; Русия трябва да търси средства сама у себе си.» Разказват, че Русия е захванала вече да търси приятелство във Франция. Из Петербург пишат в «Пал. мал. газета», че в петербургските висши кръгове се говорило за бъдещият политически състанак на Тьера с руският престолонаследник. Тоя състанак ще бъде в Швейцария и ще да има важно значение, а именно за това, че престолонаследникът ненавижда немците. «Стендарт» говори, че отношенията между Русия, Франция и Турция вече станали твърде приятелски. Казват, че граф Орлов е назначен за руски посланик при французката република. Тьер бил твърде доволен, че е избран именно тоя дипломат, а не други, защото Орлов е бил горещ привърженик на Франция.

От друга страна, ние видиме, че Русия въоружава и увеличава своя флот по Черно море. Ние мислиме, че Русия би трябало да търси съюзници в тая за нея критическа минута само между славянските народности в Австрия и Турция, но руските политици правят противното. Франция е днес полуубиена, Турция е съвсем изгнана, а Дания е нищожна. Освен това руското приятелство с Портата ще да въоружи славянските племена против Русия и ще да ги накара да търсят други съюзници, а това би не трябало да бъде. Но най-голямото зло се заключава в това, че петербургското правителство е съставено от руси и немци, следователно русинът тегли на една страна, а немецът е на друга.

Австрия днес е заприличала на турски мектеб, дека и ходжите, и учениците гръмогласно изучават ум и разум. И наистина, Байст дере гърлото си против Хоенварта, немците викат против чехите, чехите — против поляците, маджарите — против хорватите, русините — против поляците и пр., с една дума, столпосътворение вавилонско. Хоенварт желае да се дадат на чехите старите им права; това желае и Франц Йосиф; това желаят и чешките патриоти. Г. Байст, австрийските немци и маджарите са противни, и двете партии са готови да извадят една на друга очите. Във виенските висши кругове се говори, че Байст твърде скоро ще да падне и на неговото място ще да дойде човек, който има съвсем противоположни убеждения с него. Но както и да е, а чехите до-

биват днес старите свои права и Франц Йосиф е вече готов да възложи чешката корона на главата си. Едно само е жалостно, че Моравия, която досега е делила с Боемия и радост, и скръб, ще бъде отделена от чешкото кралевство, но ще да ѝ се дадат отделни права. Разбира се, че Австрия и тука продължава своята стара политика «разделяй и владей», а чешките патриоти са готови да произведат Франца Йосифа в Юпитери. Но както и да е, а сичките европейски вестници са заети днес с чешкият вопрос. Много французки вестници говорят за тоя вопрос така: Австрия ще гледа на сякав начин да удовлетвори чехите и маджарите, щото с тяхната помощ да убие руското влияние на восток (?!).

В последното време бяха се разнесли гласове, че Наполеон агитира по Франция, за да стъпи пак на французкият престол; бяха се разпространили даже такива слухове, че Бонапартовската партия е доволно силна и че тя вече била съставила тайно съзаклатие против днешната република. В «Келн. вест.» са поместени две дописки из Париж, в които явяват, че даже между войската са се появили Бонапартовци и че Мак Махон принадлежи в числото на тая партия. Дописникът говори, че Тьер бил принуден да намести пак старите Наполеоновски генерали във войската, защото Мак Махон това желае. Но по едно телеграфическо известие из Париж Бонапартистите имат твърде малко влияние на французката съдба и гореказаните слухове са преувеличени. Народната французка скупщина е предложила вопрос: желае ли правителството да остане във Версал, или иска да се премести в Париж. По тоя случай министерствата едно след друго са захванали да се преселяват в Париж и скупщината трябва да одобри.

«Международната лига за мир и свобода» преди малко време се събрала в Лозана и решила много вопросы.

Из Рим пишат, че Виктор Еманоил в последните числа на октомври ще дойде в своята нова столица и там ще да презимува. Скоро ще да се съберат в Рим и италианските министри и ще да решат два вопроса: да се отвори парламентът и да се развали калугерският ред.

Из Берлин пишат, че между пруското правителство и Русия съществува голямо охлаждане.

[ПОРОБЕНИТЕ СЛАВЯНСКИ НАРОДИ ТРЯБВА ДА СЕ СПОРАЗУМЕЯТ БРАТСКИ И ДА СЕ СЪЕДИНЯТ]

«Веднъж стовна на вода, дважд стовна на вода, а трети път се разбила», казва народната пословица и това е така. Стотина пъти Австрия е останала цяла, ако и да е била готова да се разбие на прах и на пепел и останала е с помощта на своята адска политика, с помощта на своите интриги и по причина на славянските неспоразумения и глупости. Кой не помни знаменитата 1848 година и жалостните последствия за славянските племена в империята? Кой не помни Метерниха, Баха и др.? Да, славянските племена няколко пъти са спасявали австрийският труп, няколко пъти са засеивали полетата със своите кости, много пъти са обливали тая гнила империя със своята кръв и очаквали са от Франца Йосифа признателност и благодарност, но сякога са били излъгани в своите надежди. Главното нещастие за австрийските славяни е произходило от това, че тия не са работили за себе си, т. е. за славянските интереси, а са враждовали с другите подчинени на Австрия народности и защитавали са правителството от тия народности. Да земеме днес пример от маджарите. Австрийското правителство преди няколко години даде някои права и привилегии на своите маджарски поданици и с това то въоръжи против тях сърбите, хорватите и чехите, които са готови секи ден да се счепкат между себе си.

И така, подвластните народности на Австрия се боярят и ненавиждат един другото, а сама Австрия остава чиста и изпровожда граничарите да смирят маджарите, а маджарите — да смирят чехите. Ние мислиме, че сичките подвластни народности на Австрия би трябало най-напред да обезпечат себе си от главният свой неприятел, т. е. от самото австрийско правителство, защото в противен случай сичките тия народности вечно ще да страдаят, а австрийските немци ще да живеят и щат да се ползват от техните слабости. Нека говори кой що ще, а ние мислиме, че австрийските славяни, а особено сърбо-хорватите, словенците и далматичите трябва колкото се може по-скоро да се сгрупират между себе си, да се

споразумеят братски, да определят своите цели и стремления и да се съединят със своите братия в Турция — друго спасение за тях няма.

В последните две години ние вече видиме, че славянските народности в Австрия и Турция захванаха да се сближават между себе си, захванаха да съчувствуват един другиму и да търсят своето щастие и поддръжка между себе си. Преди две години се възбунтуваха далматичите, а сега се бунтуват хорватите. Австрийските вестници разказват, че хорватското движение е вече подавено, но тия известия са твърде преувеличени. Ако австро-маджарските солдати и да са успели да разбият една малка чета, то не са още разбили цял един народ, не са разбили хорватският дух, не са разбили онова стремление, което лежи на сърцето на секи южни славянин. Малкото далматинско въстание и днешното хорватско бунтуване са само предтечи — главното въстание ще бъде общо и последно. Ни един южни славянин не мисли вече да защитава хабсбургският дом, а секи желае да бъде свободен. Сърбия и Черна гора твърде скоро ще да отворят своите обятия, а сърбохорвато-словенците и българите ще да довършат останалото. Сърбохорватското съединение се е захванало, а така също и българо-сръбското споразумение. Хорватското движение е захванало да се разпространява почти по цяла Южна Австрия. В Нови сад е голямо волнение; народът се приготвява да срещне др. Милетича — когото маджарите продържаха във Вацката темница година време без никаква причина — с голямо тържество. Новосадските отборници са издали по тоя случай следующото приглашение: «Братия сърби! Милетич, който е бил борец за напредокът и за свободата сръбска, ще остави на 6 октомврия темницата, в която е пролежал година деня, и то затова, че е защищавал кириловското свято писмо, т. е. кириловата азбука. Сърби от сичките страни ни питат кой ще бъде онзи ден, в който Милетич ще да излезе из темницата, за да дойдат и да го посрещнат. Ето че дойде този час. Известихме се, че Милетич ще да пристигне в Нови сад на 8 октомврия и затова бързаеме да известиме Милетичевите или нашите народни приятели. Сега трябва да покажеме доколко почитаме тоя човек, който за нас, за сърбите, живее, да покажеме не заради нас, но

заради чужденците маджаро-австрийците, които да видят кои сме ние и които не щат и да знаят, че около Милетича стои сичкият сръбски народ. Нови сад щото може, ще да направи.» «Депутация отива из Нови-сад в понеделник на 4 октомври във Вац. В сряда депутацията ще отиде да изведе Милетича из темницата. Шайкащите и сентомашени ще да излезат да посрещнат своят брат на коне, а сремците ще да го дочакат на бреговете на Дунавът. И така, секи изляза да посрещне своят защитник и да покаже, че знае кой е Милетич!»

Руските вестници се твърде много занимават с вътрешната политика на Австрия. Някои вестници се плашат, че ако Австро-маджарско се спазари с чехите, то чехите ще да повлекат след себе си и другите славянски племена и ще да ги отстранят от Русия (?!). Русия, по думите на гореказаните вестници, трябва да желае, щото славянските племена да останат в настоящето свое положение още на някое време, защото Русия още не била готова. Други пък говорят, че ако южните славяни добият своята независимост, то Русия губи твърде много, защото целите ѝ се унищожават. «Клайслан.» по тая причина пише: «Андраши, после Салцбургският състанак, се е твърде похвално изразил за хоенвартовата политика и затова славянските патриоти са се изплашили; тия мислят, че Хоенварт има някакви си тайни планове. Мнозина мислят, че Хоенварт желае да се дадат на славянските народности някои права, с помощта на които да се привлекат тия славянски племена към Австрия и да се отвлечат от Русия. Когато маджарите задобият австрийските славяни, то твърде лесно ще да добият Сърбия и Черна гора (?!). Най-напред трябало да се удовлетворят южните и западните славяни, а после да се гледа да се ограничи Русия в Азия; а когато австро-маджарите достигат това, то и славяните ще бъдат победени (?!). Разбира се, че сичките тия философически обозрения са само един сън. Истина говори българската поговорка: «Не ме е яд, когато се хвали хат, ами ме е яд когато се хвали магаре!» Чехите вече тържествуват; техните желания малко по малко достигат до своят край; но ще ли да бъде доволен народът от сичко това? — Не вярваме. Това щото се дава лесно, то се лесно и зема назад — в Австрия подобни неща се случват секи ден,

Немците в последното време се намират в трескаво положение; тям са съвсем не харесва като слушат, че Русия събира своята войска и въоружава се. В «Крайц.» пишат из Петербург следующето: «Както другите държави, така и нашето правителство беше разпуснало своите войски, но днес гледаме, че войниците се повикаха изведнъж на оружие.»

Из Франция достигат до нас такива гласове, които свидетелствуват, че Тиер работи. Военният министър Пютео беше предложил да се предадат на съдовището сичките генерали, които в последният бой се бяха предали на немците. За членове на тая съдебна комисия са назначени маршал Хилиер, генерал Шарон, Тир и Орел де Паладен. Тая комисия ще да бъде твърде строга.

Свобода, г. II, бр. 18, 12 октомври 1871.

[СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА В АВСТРИЯ И ТУРЦИЯ ТРЯБВА С ОБЩИ СИЛИ ДА ЗАЩИЩАВАТ СВОИТЕ ПРАВА]

Чудни и непостижими дела се извършават днес в Австрия, чегато и немците, и маджарите са изгубили своя ум и готвят се да напълнят гробищата! От една страна, виенското правителство си играе с чехите и с другите славянски племена, а, от друга страна, пешанските Дон-Кишоти подклаждат сърбо-хорватският огън, който е готов да рукне и да запали и Банат, и Бачка, и Срем, и Хорвато-Далмация. Немците излъгаха пак чехите и Хоенварт падна, а маджарите разганят с пушки и байонети новосадските граждани и запрещава им да излязат по улиците. Какви последствия ще да излезат из сичкото това, ние не знаеме, знаеме само това, че австрийските славяни ще да бъдат отсега по-умни и не щат вече да дозвояват секому да ги води за носът.

Ние много пъти сме говорили, ще кажем и сега, че дорде славянските племена в Австрия и Турция се не съединят в едно цяло, дорде се не споразумеят между себе си и с общите свои сили да защищават своите права и привилегии, то сичките техни старания ще бъдат на-

празни. Едно правителство, което в продължението на толкова векове не е нищо повече работило, освен да лъже своите поданици, да ги въоружава един против други и да цеди кръвта им капка по капка, не може да бъде честно и справедливо и днес. Освен това кой е онзи неприятел, който би работил за ползата на своя противник против своите интереси? Ние твърде добре знаем, че както Австрия, така и Маджарска се борят днес със славянските племена не затова, че ненавиждат славяните (както християните ненавиждат турците), а за своето собствено съществуване; тука въпросът се заключава в това — славянските племена ли да живеят, или маджаро-немците? Който бъде по-силен телесно и нравствено, негова ще бъде и победата. Секуму е вече известно, че славянските племена са по-силни от своите неприятели физически, но нравствената им сила е твърде слаба. Не е ли за чудо като погледа човек как 16 милиона славяни и три милиона ромъни пъшкат под маджаро-австрийският ярем, който е дотолкова слаб, щото може да го разбие и най-малката сила? Ние мислиме, че ако би между славянските племена и ромъните съществувало споразумение и братска любов, то ролите би се променили и първите би станали последни, а последните първи. И наистина, не е ли чудно като погледа човек как хорватите, сърбите и ромъните са раззинали уста и очакват из Пеща печени кокошки; не е ли досадно като погледа човек какви надежди полагат чехите и поляците на виенското правителство?

Ние много пъти сме говорили, ще кажем и днес, че дорде славянските племена се не споразумеят и не съединят между себе си, дотогава сичко ще да бъде напразно. Немската печат, която досега бълваше отрова против славяните, е захванала днес да се подиграва с тях. «Келнската газета» разказва, че Франц Йосиф трябало да положи конец на чешката комедия, ако само не желае да възбунтува и хорватите. «Ако виенското правителство, продължава тая газета, даде на чехите ония права, които тия искат, то само в Цислейтания ще да изникнат седемдесет и два министра, които, заедно с осемте маджарски, ще да се съставят число 80 министра за Франца Йосифа, комуто от такова множество министри не ще да бъде здраво и весело.» Но нека и наистина в империята на Франца Йосифа бъдат 80 министра, то от това на на-

родностите, а така също и на императорът няма да бъде ни по-добро, ни по-лошаво, защото сичките тия министри ще да бъдат кукли на виенското правителство, както са кукли и маджарските. Немà Вилхелма не окружават министрите от 26 господарства. «Келн. газета» заборава, че Вилхелму са подчинени три краля, шест велики херцога, пет херцога, седем владетелни князове и три волни градове, които имат свои дворци, свои министри, своя войска, свой бюджет и сичките тие принадлежат не тям, а Вилхелму. Но както и да е, а чехите са излъгани пак и няма да добият почти нищо. Такава е Австрия!

«Тагблаг» пише, че по дипломатическите кругове в Берлин се проповядало, че между Бисмарк и руският посланик при берлинският двор произошли твърде жестоки препирни и посланикът рекъл, че му е твърде желателно да остави Берлин. В Берлин очакват с голямо нетърпение самият руски държавни канцлер, княза Горчакова. Мнозина мислят, че между Русия и Пруссия твърде лесно може да се възгори страшна война. Сближенията между Русия и Франция твърде безпокоят немците, които не очакват от това сближение никакво добро. В един французки вестник е напечатана статия, която между другото говори следующето: «Секи един народ, когато са постигнали големи нещастия, трябва да търси излечение. Франция днес се намира в такова нещастно положение, щото тя трябва да търси съюзници, а така също и лице, което би ѝ повърнало нейното величие. Историята ни показва, че много народности са предавали престолът си на чужди династии, това трябва да направиме и ние. Ние трябва да предложиме французката корона на одного из великите князове на оная държава, с която мислиме да заключиме братски съюз. А тая мисия никой не би изпълнил така свято, отколкото синът на Александра II, велики княз Владимир. Нему Франция нека подаде короната. Ако великият княз приеме тая корона, то Франция ще да добие нова сила и ще да привеже към себе си Русия за сякога.» Съчинителят на тая статия мисли, че сичките французки партии из патриотизъм не би били противни да се повика горекананата нова династия за французкият престол. От друга страна, ние видиме, че Наполеон работи против републиката и неговите агенти са напълнили сичките провинции. Наполеон мисли,

че ако той не успее да върне престолът си, то неговият син бил осигурен. Принц Наполеон преди малко време дохождал в Марсилия, а оттам се отправил в Яцио. Това произшествие не произвело в Марсилия никакво впечатление на народа, но във Валанс се събрали голямо количество патриоти, които имали намерение да го убият с камъни и ако да не била местната власт, то се не знае какво би се случило. Беше се разнесъл слух, че Тиеговото правителство щяло да издаде амнистия, защото народната скупщина желала това, но тия слухове нямат никакво основание. Един от най-горещите патриоти, Росел, който желал да се продължи войната, е осъден на смърт.

Из Испания достигат до нас такива гласове, че крал Амедей е в отчаяние; той бил убежден, че испанските работи не скоро ще да се оправят и затова желал да се върне в Италия.

Свобода, г. II, бр. 19, 21 октомври 1871.

[ТАЙНИ И ЯВНИ ВРАГОВЕ НА СЛАВЯНИТЕ]

Австрийското правителство днес си играе със славянските племена, а особено с чехите така също, както и турските везири си играят с християнските народности в империята. Във Виена днес са се събрали три личности, които се борят за министерското председателство, и всеки из тях иска да заслужи уважението на императорът и да поддържа тронът му; но сичките тия кроят всевъзможни планове и стараят се да излъжат своите поданици. Хоенварт се явява като чехофил, граф Байст не желае да се меша в чехо-немските дела, а Андрашия съвсем не признава даже съществуването на чешкият народ, но сичките тия са тайни и явни врагове на славянските племена и приготвяват им яма, в която да закопаят тяхното име.

Байст и Андрашия явно вече изповядат неприязнелство против славянските племена; а Хоенварт приема лесичи характер. Нека говори кой що ще, но хоенвартовата политика е най-убийствена за славяните в империя-

та, защото, ако едно кое и да е славянско племе бъде задоволено, то против това племе щат да се въоружат сичките други племена, а ако австрийското правителство се откаже да удовлетвори чехите или хорватите, то славянските племена ще да се съединят между себе си и ще да добият това, щото е тяхно.

«Нестер Лойд» и «Пест пабло» говорят, че чешкият въпрос не е само чешки, а общославянски и затова, ако Австрия желае своето добро, то тя би трябало да угушва сяко славянско движение, защото в противен случай маджаро-немците ще бъдат унищожени по сичката империя. «Освен това — говорят гореказаните вестници — чешкият въпрос е въпрос европейски, който твърде лесно може да ни донесе на главите вънкашна война» (т. е. да им доведе русите). «Ако на славянските племена бъде възможно — говори «Н. св. преса» — да турят под коляното си маджарският народ, то тия заедно с Россия ще да решат и Восточният въпрос в славянски смисъл». . . . А австрийските политици са мислили, че тоя въпрос ще да се свърши в маджарски смисъл! «Россия — продължава еврейският вестник — е естествена съюзница на славянска Австрия, а в това се състои и сичката надежда на Франция.» И така, славянската политика била опасна за Австрия, защото славяните са дружат с Россия, а тая дружба била приятна на Франция, т. е. на пруските неприятели!

С гореказаното мнение «Пресса» вовира само фитил под пруският барут. «С тая политика — продължава тоя вестник — се разрушават сичките консервативни предания», за които наистина никой няма да заплаче. Германските вестници така също бълват гущери против чехите и против славянските народности въобще. «Национал цайт.», «Берл. берз. куриер» и «Келн. газета» сърдито говорят на Австрия, че дружествените заявления, които Вилхелм изказал в своята тронна реч, се отнесли само към немска Австрия, а със славянска Австрия Германия би заговорила с други думи и с друг глас. Разказват, че тия германски прокламации твърде много подействували на Франца Йосифа и той се решил да бъде немец. «Вин. цайт.» беше напечатал собственоръчно писмо от Франца Йосифа, в което немският немец явява, че приема оставката на Хоенварта, Хабиетинга, Шефлея и Еричка

но в това също време той ги благодари за техният труд и за техните полезни намерения. С друго писмо немецът вика своят министър на финансите да състави новоминистерство и т. н. Из това се види, че императорът не е доволен и от умереният дипломат, т. е. от г. Байста, и по последните известия А н д р а ш и-у р ще управлява отсега държавата и ще да я варди от секи славянизъм. Разбира се, че сичкото това ще да научи славянските племена ум и разум и ще да им покаже дека се скрива най-голямото зло.

Но маджарските дипломати в последньо време захванаха да оставят настрана чешкият вопрос, защото пред очите им изникна други, по-опасен и по-страшен противник. Пътешествието на княза Милана в Ливадия и руското гостоприемство са разбъркали мозъците на маджарските дипломати и тия не знаят що да мислят и що да правят. Маджарите досега са мислили, че Сърбия е тяхна, че сръбските господарствени люде са техни орудия, но излъгали се в своите сметки. Андрашия е няколко пъти лъгал Сърбия, а сега е дошло време да лъжат и него. Преди няколко години г. Андраши обещавахе на Сърбия златни гори, а, от друга страна, употребяваше сичките си сили да спре сръбското влияние в Босна и Херцеговина: той уверяваше княза Михаила, че нему са помили християнските народности в Турция, нежели самите турци, а, от друга страна, сякога е поддържавал турското правителство и обещава му е помощ и поддръжка против бунтовниците. Ние още помниме, че ония лица, които бяха избягнали из турските темници, се затваряха наново в Австрия, а австро-маджарските вестници явно разказваха, че Пеща не желае да се освободят християнските, а особено славянските племена от турският деспотизъм. Колкото до маджарските патриоти, то тия работят така, щото по думите на «Панчевац» ще да повдигнат нова революция, която ще бъде пропаст за маджарската народност.

Наполеоновите интриги, за които преди малко време се говореше почти в сичките европейски вестници, произхождали от това, че падналият бог нямал пари и надеял се да ги добие от републиканското правителство, т. е. да се подкупи. Принц Наполеон се върнал в Швейцария в голямо отчаяние, защото даже в Корсика той срещнал

не твърде голямо съчувствие към бонапартовата фамилия: той се надеял, че ще бъде избран за председател в общият съвет, но корсиканците го избрали само за прост член. Писмото, което пише принцът до корсиканците и в което ги благодари за оказаната му чест, е дотолкова плачевно, щото напомина на читателите Лафонтеновата басня за лесицата и гроздето.

Папата проповяда в черковите грозни речи против италианското правителство; в една такава реч той говори, че немските католици ще му помогнат да върне това, щото беше изгубил преди малко време.

Ингелизките вестници разказват, че в Испания е произлязъл бунт и че въстаниците завладели вече много обществени здания. Предводителите на въстаниците са генерали Негрете, Толедо, Риверас и Шеверия.

В Португалия така също не е мирно.

Свобода, г. II, бр. 20, 31 октомври 1871.

[РУСИЯ ТРЯБВА ДА ИЗБЕРЕ: ИЛИ СЪС СЛАВЯНИТЕ, ИЛИ С ТУРЦИТЕ И МАДЖАРО-НЕМЦИТЕ]

Европейските, а особено славянските вестници в последното време се твърде много интересуват с пътуването на сръбския княз и секи размишлява за това пътуване по своят начин. В чешкият орган «Политик» е напечатана една твърде дълга статия за княжевото пътуване, в която между другото се говори следующето: «Събитията, които станаха в последните години в Европа говори тоя вестник, произведоха големи изменения, така щото ни едно господарство не може вече да остава в очаквающе положение. Сяко бездействие или погрешителна деятелност в нашите времена води господарството към бързо и страшно падане. Дека разбират сичкото това и не предават се на безразсъдни фантазии и на вятърничави самохвалства, там копаят обкопи, щото с тяхната помощ да извлекат полза и да увардят себе си от страшните опасности. Руските господарствени мъже, както се види, ясно съзнават тия основни положения на политическата мъдрост и затова руската дипломатия и досега

държи в ръка тържеството, на което великото значение ще да се покаже наскоро. Младият сръбски княз Милан преди малко време се беше отправил със своят първи наместник в Ливадия, за да се състане лично с императорът; но що е най-важно, той се беше отправил заедно с г. Блазнавца, който до днес се считаше за главен противник на руското влияние (!) и на славянската идея в Сърбия (??!).

И така, на руската политика е изпаднало на ръка да привлече на своята страна този човек, който управлява днес княжеството, а това има голямо значение за Восток. Това е просто една победа, това е цял победоносен поход! Не в иначе смисъл и органите на г. Андрашия изказват за този случай своите жалби. Отдавна вече ония, които желаят освобождението на Балканския полуостров дълбоко съжаляваха, че в Сърбия е пустила корен някаква си изопачена и противонародна политика (??!). Сърбия, която е определена от providението да даде знак на няколко милиона турски християни, щото когато настъпи онзи час, то тие да добият своите човечески права, тръга вече днес по правият път. Със своето сближение с Русия Сърбия ще да повдигне такова знаме, което ще да осветли сичкият Балкански полуостров. Като се сближава с Русия, Сърбия в това също време се сближава и с Черна гора, а със сичкото това тя става главатар на цялото южно славянство.»

Колкото за Русия, то тя, по мнението на «Политик», добива такива съюзници, с помощта на които ще да осъществи своите идеи. Чешкият орган предвиди, че ако славянските дела вървят по настоящият път, то Восточният въпрос ще да се реши разумно и справедливо. «Ние досега мислихме, говори гореказаният вестник, че Русия се не решава да усвои тия идеи, че династическото родство, а може и предивременното замешателство ще да я удържат, за да извърши своите планове, но сега работите се измениха.» Железни пътища, по мнението на «Политик», Русия вече има, бреговете на Балтийското море са укрепени, флотата ѝ е яка и пр., и Горчаков сега могъл свободно да докаже: «Ако Русия сега встъпи в действие, то тя от нищо не трябва да се бои. Времето, в което трябва да се осъществи славянската идея, приближава вече.» Чешкият вестник се надее, че Русия ще да извърши

своята обязаност и в Турция, без да пукне пушка, и продължава: «И наистина, съществуват вече признаци, по които ние можеме да заключим, че между руското и турското правителство е съставен вече план за равноправността на християните, а на основанието на това двете господства стъпят в тесен съюз.» Из сичките гореизложени заключения на чешкият вестник ние нищо повече не можехме да разберем, освен че и славяните в Турция ще бъдат щастливи, и турците цели, а тия две неща са съвсем противоположни. Русия щяла да склони турското правителство, щото то да въведе равноправност в държавата си, а на основанието на тая равноправност тя заключила съюз с Портата, и то съюз настъпателни и отбранителни!

Ние мислиме, че ако славянска Русия желае да помогне на южните славяни, то тя трябва да остави сичко настрана и да употреби сичките си сили за благосъстоянието на тия племена, а ако тя желае да подкрепи Турската империя, то нека остави славяните на мира и тия сами ще да търсят за себе си съюзници и приятели. Турският деспотизъм е голям, турските насилия са страшни и южните славяни ще да се хвърлят в обятията на тогава, който им покаже какво-годе съчувствие. Г. Катков казваше, че политиката няма родство, а ние ще да кажем, че голият и гладният човек твърде малко мисли за своето произхождение; нему е сѐ едно славянин ли е или татарин, Не е ли смешно да говориш на онзи, който се дави, че баща му или дядо му произхожда от Аврама или от Асколда, наместо да му помогнеш да излезе из водата? Родството и приятелството се ценят в тежките времена, а не тогава, когато е и мене, и тебе добре.

И така, Русия трябва да избере из двете едно: или със славяните, или с турците и маджаро-немците, или да се сдружи със славянските племена и да търси тяхното съчувствие, или да подаде ръката си на Махмуд паша, а на славяните да даде воля да търсят дето и да е помощ и поддръжка. Не могат и овцете да бъдат цели, и вълците сити. Както щете, но ние смело можеме каза, че ако Русия продължи още няколко години своята днешна политика, то тя ще изгуби за сякога и южните, и западните славяни. И така, или с нази, или против нас — средина тук няма.

Чешкият въпрос добива днес голямо сходство с българският черковен въпрос: както единът, така и другият ще да се решат тогава, когато и чешкият, и българският народ престанат да се молят томува или ономува. Ние се надеяхме, че българският черковен въпрос е готов да се реши, но патриарх Григория си даде оставката, Али паша умря, а Махмуд паша не харесва политиката на своят предшественик; така също и чешкият въпрос беше готов да се реши, но Хоенварт си даде оставката и чехите останаха в такова също положение, в каквото са и българите. Такова е то, когато цял един народ очаква помощ и щастие от един човек, който в това също време е негов неприятел! Днес почти сичките австрийски и германски вестници се радват, че чешкият въпрос се е решил така, а не друго яче, т. е. че тоя въпрос си остава пак въпрос и нищо повече. «Ако да би се решил тоя въпрос в славянски смисъл, говори един германски вестник, то Австрия, а така също и Венгрия твърде скоро би били славянски (руски) провинции (?). «Маджар-Уйшаг» казва, че даже Кошут, като се разговарял с Ернеста Симона, рекъл за чешкият въпрос, че тоя въпрос е важен не само за съдбата на Венгрия, но и за бъдщността на австрийската династия, т. е. че и Венгрия, и хабсбургският дом ще да изчезнат от лицето на земята. Кошут мисли, че сичкото това е голямо зло за Европа; а ние мислиме, че ако Венгрия или хабсбургският дом изгубят своето днешно значение, то на тяхното място ще да възкръснат 16 милиона славяни, които със своят миролюбиви характер дават гаранция на Европа, че щат да живеят мирно и честно. Историята на сичкото човечество нам доказва, че животът на народностите сякога е била генерално сражение, в което едната страна сякога е нападала, а другата се е защищала, а ако е така, то за човечеството е по-полезно да бъдат победени донкишотствующите ритери, нежели мирните, трудолюбивите и благоразумните племена. Както щат маджарите, а победата е славянска. Но Франц Йосиф се не отказа още от своите надежди, за да се помири с чехите, а чехите не отстъпят ни на една крачка. Що ще да бъде?

Свобода, г. II, бр. 21, 6 ноември 1871.

[ЧЕШКИЯТ НАРОД ЩЕ БРАНИ СВОИТЕ ПРАВА]

Както насякъде, така и в Пеща и Виена магаретата са захванали да ритат старият кон, който в отчаяние желае да иде в Лондон и да представява австро-маджарите пред лондонските лордове, или в Цариград да се целува със своите стари приятели. Сичките виенски и пешански вестници корят Байста и надеят се на Андрашия. «Н. С. преса» говори, че сичка Европа се била уплашила за съществуването на Австрия; «Хабсб. кор.» казва, че Европа е стояла като запета пушка, защото е мислила, че от Байстовата политика могат да произлезат лошава следствия; а пешанските вестници разказват, че Австрия е вече била готова да падне и ако граф Андрашия да не постъпи на Байстовото място, то тя няма и да устои. Но както и да е, а г. Байст падна и на неговото място изникна граф Андрашия, следователно победата е пак маджарска.

Разбира се, че сичките победители биват великодушни и затова и маджарският либерал г. Кошут е напечатал в своят собствен орган «Мад. уйшаг» едно писмо, в което великодушно одобрява чешките искания, защото, по неговото мнение, колкото повече в австрийската монархия се основат малки независими държавици, толкова повече маджарското право ще да се укорени по-яко. И така, Кошут желае да се изпълнят чешките желания, но в това също време той одобрява маджарският деспотизъм над сърбо-хорватите и ромъните.

Сичките други вестници, и немски, и маджарски, продължават да се присмиват на чехите и да им изказват явно своите враждебни намерения; а, от друга страна, ние видиме, че чехите са храбри и после своето падение. «Народне новине» молят графа Байста и Андрашия да дойдат в Прага заедно с едно парче гумиластик и да заличат императорската клетва. «Ние отговорихме на императорската грамота, казва тоя вестник, както беше потребно. Сега, когато нашето примирение стана вече невъзможно, то ние сме оправдани пред светът, а така също и сами пред себе си. Нека бъде каквото ще, а чешкият народ ще да стои твърдо и храбро ще да брани своите права; той ще за тях да се бие и да страда, защото в тях види за себе си по-добра бъдщност.» По-надолу тоя вестник

говори, че ако императорът се откаже да се помири с чехите, то той в това също време се отказва и от престолът.

За тоя същи въпрос Шувалкина «Реформа» говори: «Победителите се не решават да тържествуват; тия са горчиво излъгани, ако мислят, че народната опозиция ще да се оплаква и да се унижава. Народната опозиция стои твърдо и с последният постъпок, с когото искаха да я ослабят, тя още повече се утвърди в своето съзнание и в своята решителност. С радостно удоволствие, но и без никакъв трепет гледаме ние на Боемия. Ние се радваме, като гледаме как мъжествено се държи чешкият народ.»

По Прага даже и децата ходят по улиците и викат: «Кралят е лъжец!» Не се минува ден да не стане някаква демонстрация. Най-голямата демонстрация станала в онзи ден, когато Ригер се върнал в Прага. На станцията на железният път се събрало, безчислено множество люде, а в това число 1 500 студента. Ригер казал на народът: «Чешкият народ претърпя днес голямо поражение; ние проиграхме сръжението, но съхранихме напълно своята чест. Народът с възторг очакваше примирението, но той е наново излъган. Чужди хора се помесиха между нас и тронът, а тия хора нямат ни любов, ни сърце, ни понятие за това, що е господарство и ето тие удържаха победа! Не Андрашия ли(?). В «Моск. вед.» пишат из Прага, че населението в Прага и почти по сичка Боемия и Моравия е раздразнено и градът, както се види, ще бъде обявлен във военно положение. «Политика» явно говори, че ако Андрашия седне на председателската столица и ако се ръководи и занаяпред по маджарската политика, то той ще да запали война между Австро-Унгария и между Русия и южните славяни, а «Покрок» говори кратко, че оная държава, в която биват неразбрани подобни неща, каквито биват днес в Австрия, трябва да бъде наречена не държава, а къща за лудите. Така също и английските вестници разказват, че на Австрия няма да помогне нищо, а особено променението на кабинетът. «Морнинг пост» говори, че Русия и Пруссия гледат вече не твърде равнодушно на онова, щото става в тая държава.

Италия е захванала да се сближава с Франция, а това е твърде неприятно на немците. Вестник «Италия» е напечатал статия под заглавие: «Римският въпрос и Фран-

ция», в която разказва, че между двете държави са се прекратили вече неспоразуменията и с помощта на Тие-ра твърде скоро ще да се утвърдят най-тесни дружески отношения. Една телеграма, която беше изпроводена из Париж в «Таймс» и препечатана във французките вестници, потвърждава окончателно това известие. «Войната между Франция и Италия, говори в. «Италия», била би не само братоубийство, а и самоубийство. Днес вече можеме каза, че е изчезнала и сянката от опасността.» По-надолу тоя вестник разказва, че Франция е твърде много погрешила, дето е защитала досега папата от италианският народ, и продължава: «Тиер е вече захванал своите преговори с италианското правителство.» От друга страна, ние видиме, че папата се намира в някакво си раздразнено положение. «Франс» казва, че Пия IX е вече явил Тиеру, защо той желае да се пресели из Ватикан във Франция и там да укрепи своят свещенически престол и да повелява на сичкият католически свят, а италианските вестници разказват, че Виктор Емануил вече тръгнал за в Рим заедно със своето министерство.

«Ла прес» пише, че онзи глас, който се беше разнесъл за народната скупщина, че тя щяла да предложи да се изнесе народно глас[ува]не, с което да се утвърди Тиерогата власт и че уж Тиер желал това, не е истина. Гореканият вестник говори, че сега се вече открило, че сичкото това било измислено от бонапартовската партия. Наполеоновските приятели беснеят и готови са на всякакви пакости. Тиер мисли да предложи на народната скупщина да се пренесе държавната власт пак в Париж. Някои вестници говорят, че президентът, даже без да пита скупщината, е захванал вече да изпълнява своите планове.

Испанските партии продължават своите борби, но още не е известно чия ще бъде победата. Мадридските вестници разказват, че кралят е употребил досега сичките си сили да помири партията на Зорила с партията на Сагаста, но не е успял в своите предприятия, защото тия две партии са съвсем противоположни една на друга, т. е. едната партия желае да вовеле в Испания република и моли Амедей да се върне в Италия, а другата иска да остане Амедей, но да се ограничи властта му. И така, двете най-силни партии са против новият крал и неговото

положение не е съвсем завидно. Парижката полиция открила вече някаква си завера против Амедея.

Свобода, г. II, бр. 22, 13 ноември 1871.

ИСЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА ТРЯБВА ДА СЕ СБЛИЖАТ И ДА ПОТЪРСЯТ СВОИТЕ ПРАВА

Един из славянските вестници се чуди как Франц Йосиф до днес не се е усетил да състави чафутско министерство и да назначи за президент Ротшилда, когато Австрия най-много сега зависи от чафутите. «Австрия, това разкъсано царство, представлява поучителен пример в много отношения», говори тоя вестник. «В чафутската улица във Виена седи за сякое министерство Сцила и Харибда. Там «възвишават» и «понижават» и ако стените на Ерихон да би били цели, то тия в една минута би рухнали от шумотевицата в чафутската улица.»

И наистина, евреите със своите капитали са станали днес всемогъщи, а особено в Австрия, дека и журналистите, и господарствените банкири, и управителите на държавата са почти сичките деца на Израил. Както щете, а за Франца Йосифа нищо друго не остава, освен да приближи окончателно към себе си чифутите, защото освен тях той няма ни един верноподаник. От каквато народност и да бъде министър президентът, то той ще работи за ползата на своята народност, така също немецът сякога ще бъде привърженик на Германия, само евреите ще да бъдат ония патриоти, които днес търси австрийският император, а особено техните пари. Андрашия няма да поправи работите, а ще ги забърка още повече. «Словински народ» говори така за назначението на Андрашия: «Императорското канцлерство на Андрашия означава притеснение на славяните извътре, война с Русия отвънка и утвърждение турското иго над сърбите и българите», а ние ще да кажем така: императорското канцлерство на Андрашия означава: първо, че славянските племена в Австрия и в Турция ще да отрезвеят и ще да помислят за своето спасение; второ, тия ще да се уверят, че и във Виена, и в Пеща няма за тях щастие и ще го потърсят

между себе си; трето, техните отношения с императорът ще да станат по-определени, отколкото бяха до днес; с една дума, Андрашия ще да сближи славянските племена и с това ще да убие и австрийската монархия и своето микроскопическо кралевство.

И така, за славянските племена нищо повече не остава, освен да се сближат между себе си и да потърсят своите права. Който ви излъже един път, не вярвайте му други път, казва мъдрото изречение, а Австрия е лъгала и лъже секи ден. «Пест. Лойд» говори, че първата обязаност на Андрашия била да се сближи по-тясно с новата немска империя, да утвърди своето приятелство с Англия и да гледа с внимание що става в Русия. Руските «Бирж. вед.» говорят, че граф Байст е паднал само затова, защото е това желал Бисмарк. Тоя вестник говори, че Бисмарк отдавна вече мисли да разшири австрийската държава към Восток и Венгрия да стане средоточие на восточните малки държавици (?); но той в това също време е уверен, че Байст, като немец, не ще да пристане на тая политика и затова се е старал да доведе във Виена Андрашия. Щом се пренесе средоточието на Австро-маджарската деятелност в Будим, то и восточният въпрос щял да се реши по Бисмарковото желание; но в това също време и австрийската монархия щяла да бъде германско васалство. Много други руски вестници разказват, че ако Андрашия пожелае да работи по Бисмарковата програма, то и Русия ще да захване да работи по програмата на славянофилите. Колкото за «С. Петерб. вedom.», то тия се надеят, че Андрашия е забравил 1848 година и сега ще да употреби сичките си сили да удовлетвори славянските племена и да се сближи с Русия, защото интересите и на двете държави изискват това сближение. Но както и да е, а Андрашия е голям приятел на поляците, а приятел им е затова, защото са тия руски неприятели. Колкото за чехите, то тия вече са се уверили, че Австрия и Чехия не могат да имат нищо общо.

«Глоа» пише, че немският посланик при французкият двор представил на французкото правителство, че последното няма интерес да държи повече Люксембург и ако Франция се откаже от лондонският протокол, то прусациите изведнъж ще да очистят Франция. «Ла прес» иска да знае ще ли народната скупщина да изнесе за решава-

не следующите вопросы: иска ли Франция да остане република? Иска ли републиката да удържи Тиер властта си? Иска ли народната скупщина да се обнови? Какво ще бъде после смъртта на Тиера?

Французките вестници разказват, че Тиер предложил на папата да се пресели в дворецът По, който се намира на Пиринейските планини, но Пию се не харесва тамошният климат. Италианската политика няма намерение да се изменява и отношенията ѝ ще да останат към черковата същите.

В Англия силно работи републиканската партия. Преди няколко години републиканските идеи се разширяваха тайно, а сега движението се е дотолкова усилило, щото даже един от членовете на парламентът, Карл Дилке, говорил реч в Нюкестел в полза на републиката. В парламентът има неголямо число републиканци, но тие още не са се решили да изнесат на явност своите идеи.

Свобода, г. II, бр. 23, 20 ноември 1871.

[ЧЕХИТЕ ТЪРСЯТ СВОЕТО ЩАСТИЕ НЕ В ПЕЩА И ВИЕНА...]

Ние вече много пъти говорихме, че австро-маджарските несправедливости ще да принесат голяма полза на славянските племена, защото само тогава австрийските славяни ще достигнат своите цели, когато оставят и Виена, и Пеща и когато се съединят между себе си и да съставят едно яко тяло против нашите общи неприятели немци, маджари и турци. Много руски вестници разделяват нашето убеждение и «Бир. ведом.» се радват, че австро-маджарите са постъпили с чехите така, а не другояче. От друга страна, ние видиме, че и чехите, а особено чешката либерална партия, захващат да вървят по правият път и да търсят своето щастие не в Пеща и Виена, а между себе си и между своите братия западни и южни славяни.

Чешкият вестник «Народни листи» говори на маджарите и на Андрашия следующето: «В това време, когато вие ни обявявате война, без да имате повод от нашата

страна, и то война окончателна; в това време, когато вие викате на оръжие против нас «вашият могъществени съюзник» из през границата (прусаците), то вие нямате ни най-малкото право да се оплаквате, че и ние приемаме такива, а не онакива средства против вас, с които, като с неприятели, мислиме да стъпиме в борба. Че чешкият вопрос твърде скоро ще да стане вопрос на една голяма маса, това не е наша вина: ние умиваме ръцете си пред съдилището на историята. Ние честно и братски искахме мир, а не война с народностите в империята; ние желаехме само, щото Австрия да стане монархическа Швейцария, следователно на нашата глава не пада никакво обвинение. В 1848 г. Австрия повика руската войска на помощ против маджарските бунтовници, а тая година ще да повика хонведите (маджарските войници) против Россия! В продължението на цели столетия маджарските големци се бореха против Виена; в 1870 година тия изказаха своето съчувствие към «храбрият французки народ», а сега търсят помощ от «могъщественият свой съюзник», т. е. от Прусия, и то после падението на Франция. Ето каква е миролюбивата политика на г. Андрашия! Честитяваме на Австрия и на маджарите!»

«Ако Австрия желае да остане цяла, то тя трябва да стане славянска държава» — говорят «Бирж. ведомости». А «Моск. вед.» разказват, че във времето на Лондонската конференция за черноморският вопрос маджарите били готови да обявят кръстов поход против Россия и говорили, че Россия иска да унищожи Австрия. «Россия няма нищо против славянска Австрия — говори тоя вестник, — защото такава Австрия ще ѝ бъде природен съюзник, но с маджарска или с немска Австрия тя никога не може да бъде в приятелски отношения, защото нейните интереси са противни; а тия интереси ще да я доведат до това, щото тя да предприеме други средства.»

В последното време и французките вестници са захваляли много да говорят за славянските племена, за техните взаимни отношения и за отношенията им към другите народности. Гамбетовият вестник «Сиекъл» постоянно помещава такива статии, които изказват голяма симпатия към славяните, а особено към южните. Тоя вестник говори, че стремленията на славянските племена не са голяма илюзия, но се основават на здраво и яко основание,

«Главната причина, че французките вестници до днес са били против сичките славянски народности, се заключава в това, че тия са извличали своето знание за славянските дела само из австро-немските вестници, които сякога са говорили това, щото не е било.» Едно ни е само чудно, че хорватите с сичките си сили се стараят да се споразумеят с пешанското правителство, и то в тия критически за славянските племена минути.

Франция малко по малко захваща да се оправя от ланското поражение и секи гражданин е вече захванал да мисли как да си отмъсти на прусаците. Преди десетина дена Тиер дошъл във виленевският лагер и казал: «Не ще да мине нито една година, а ние ще да имаме, без резервата, 800 000 готова войска, която ще може да варди интересите на Франция.» Тия Тиерови думи съвсем се не харесват на немците, а още повече им се не харесва това, че между руското правителство и републиката дружествените отношения се укрепяват все повече и повече. В Париж очакват с голямо нетърпение две произшествия: първо, да се отвори народната скупщина; а, второ, да стане известно щат ли някои из комунистите да бъдат осъдени на смърт, или не. Много депутации вече са излезли досега при Тиера, но той още не е казал нищо определено. Тиер желае да се пренесе народната скупщина в Париж, защото по неговото мнение това ще има твърде добри последствия за републиката.

Папата и до днес се не отказва да остави Италия и да се пресели във Франция. Много италиански вестници съветоват «безгрешният» да не оставя Рим, защото правителството ще бъде принудено да отнеме сичките манастирски имоти. Правителствените вестници казват, че Пия може да отпътува, на която страна и да пожелае, но не може вече да се върне назад. Разбира се, че манастирските имоти са твърде големи и затова Пия безгрешни се е решил наново да остане във Ватикан. Истина, че италианското правителство има намерение да земе доходите от манастирските земи и да ги употреби за господарствена полза, но пак и за безгрешният отец остава още голямо богатство. За тия манастирски имоти се е появило неудоволствие даже между Американските щати и Италия. Италианското правителство поискало да унищожи един манастир, който се намирал под покровителството

на Америка и в когото се възпитвали млади люде за католически свещеници и мисионери, но възпитаниците се оплакали на американското правителство и сега между двата кабинета произхождат вече въпроси и отговори.

Свобода, г. II, бр. 24, 27 ноември 1871.

[ТИЕР СЕЧЕ ГЛАВИ]

Франция иска свобода, Франция иска република, Франция иска величие и първенство в сичко, Франция не желае вече да търпи никакво тиранство, не ще ни един деспот, не ще да ѝ заповядат отделни личности. И ето днес тая велика държава достигна своето желание; ето че най-либералният мъж, който даже във времето на Наполеона III постоянно викаше «свобода, свобода», стана управител на господарството; ето че на французкият народ се развезаха ръцете и той седна вече на своята столица и що? — А ето що. Саторската поляна преди десетина дена видя такова едно зрелище, каквото не е видявала ни при Наполеона III, ни при Филипа-Августа, ни при Робеспьера. Троица мъже — из които двамината без никакво съмнение са криви само за това, че са обичали народът си и Франция повече от себе си — бяха убиени по желанието на версалското правителство. А Тиеровата, т. е. народната, камера отблъснала прощението, което бяха подали някои французки патриоти за помилованието на Роселя и на Боржуа?

Немските вестници разказват, че и тримата осъжденици умрели с достойнство и без никакъв страх. Нашите читатели навярно вече знаят, че Боржуа е осъден за това, че във времето на междуособната война оставил своя полк и побягнал. Росел е осъден за това, че — после това, откак се борил с храброст и безстрашие против немците — той се съединил с комунистите и юнашки се борил против версалците, т. е. против Тиера. Колкото за Фере, то тоя човек има и свои твърде големи вини. И така, версалското правителство е захванало днес да прави такива добрини на французкият народ, от които твърде лесно може да се запали друга междуособна война, която може да бъде за

версалците много скъпа. «Ние трябва да бъдем строги към престъпниците, ако само мислим да воведем какъв-годе ред в господарството» — говори версалското правителство, а народната камера, която е избрана от самото правителство, повторява: «Быть по сему.» Ние мислим, че ако би Тиеровото правителство захванало да наказва сичките клетвопрестъпници и изменници, то Тиер би трябало да бъде обесен най-напред, а после него сичкото министерство заедно с камерата.

Но да оставиме Тиера да сече глави, дорде не отсечат и неговата, и да погледаме що става по другият свят. Германският военни министър предложил на народният събор да му се отпуснат още три години ония 90 милиона талера за устройството на войската, които му се даваха в последната година, защото по неговите думи Германия още не е сгършила своите длъжности. Председателят Делбрик одобрява предложението на министърът и казва, че Франция днес се намира в такова едно положение, което твърде лесно може да принуди Германия да се земе пак за оръжие. «Истина, че французкото правителство се стареа да изпълни условията, но никой не може да знае какви потресения могат да се появят в сама Франция» — рекъл председникът и скупщината одобрила да се дава горекананата сума още три години.

Граф Андрашия употребява сичките си сили да привлече на своята страна поляците и да ги отдели окончателно от чехите. «Фатерланд» говори, че е вече заповядано на Ауерсперга да стъпи с поляците в договори. Чехите сѐ повече и повече стават опасни за Австрия, а Австрия из ден на ден ги раздражава против себе си още повече и накарва ги насила да се земат за оръжие. Из сичкото това ние заключаваме, че Австрия или има някакви си други адски намерения, или е изгубила умът си. Но за славянските племена никога не може да бъде по-поучително време, отколкото днешното, и затова тия ни в един случай не губят, а добиват — стига да бъдат по-умни и по-постоянни.

Свобода, г. II, бр. 25, 4 декември 1871.

[СЛАВЯНИТЕ ЩЕ БЪДАТ СИЛНИ, КОГАТО СА ЕДИННИ]

Между славянските племена в Австрия захваща вече да се появява онова братско споразумение, което би трябало да се появи още преди цяло столетие. Чехите бяха първи, които явиха на виенското правителство, че тия са славянски народ, че тия желаят да обезпечат своята народност и да живеят барем отчасти независимо. Австрийските сърби отдавна вече се борят с маджарите и немците за своето съществуване; хорватите (барем помнните и по-честните) така също възвисиха своя глас, а днес и словенците тръгнаха вече след своите братия. В много австрийски вестници пишат, че и словенците са станали вече руски панслависти и молят правителството да обърне на това страшно явление своето внимание и да гледа да го изкорени. От друга страна, ние видиме, че словенците се приготвяват да посрещнат своите неприятели мъжествено и че народната партия се увеличава се повече и повече. «Слов. народ» пише: «Преди четири години, когато граф Байст, тоя славянски угнетител, затвори нашият крайнски събор и заповяда да се изберат други депутати, ние храбро се възпротивихме и показахме на сичкият свят чии сме деца — ние накарахме правителството да уважава нашите права. И днес така също ние ще да победиме, ако само нашите родолюбиви синове работят така, както се изисква от тях, и ако се уверят, че от тях само зависи да бъдат победители или побеждени.» Горекананият вестник съветова словенците да се държат мъжествено и да защищават своята словенска земя и своите словенски права до последната си капка кръв. Друг един словенски вестник «Новине» пише: «Днешните избори ще бъдат за нас живот или смърт. За нас е голяма срамата, ако дозволим на чужденците да се разпореждат с нашите домашни дела, защото тия чужденци са неприятели на нашият народ и съвсем ще да го погубят. Ако дозволим днес на тия чужденци и на техните приятели да ни победят, то нашата бъдещност е незавидна. Времето преминува и в Австрия, а така също и в Европа делата съзряват твърде бързо; на която страна и да се обърнеме, то насякъде видиме недоволствие, насякъде ври и кипи. Ето защо ние сме длъжни да

се попитаме: какво ще да бъде нашето бъдеще? Чужденците твърде лесно могат да ни добият и да ни победят със своята сила, ако само ние се не приготвим и ако се не защитаваме със сичките си сили.»

Ние не можеме да се не порадваме като гледаме, че и това малко славянско племе се е вече събудило и приготвява се да се бори против своето силно правителство и да защитава своите права; но в това също време не можеме да не кажем, че и от тая борба за словенският народ ще да произлезе твърде малка полза. Австрия никога няма да се уплаши от словенците, дорде тя има на своята страна няколко милиона други славяни и не-славяни и милион байонети. Какво направиха чехите, които са пет пъти по-силни от своите братия словенци? Ние мислиме, че тогава само славянските племена ще да бъдат силни и победители, когато се съединят в едно цяло и когато захванат да защитават с общите свои сили южнославянските интереси. Австрийските сърби трябва да се съединят със своите братия хорвати, с които ги сближава не само тяхното славянско произхождение, но и тяхното единоплеменство, т. е. сърбите и хорватите са един народ, говорят един език и имат еднакви нрави и обичаи. Далмация трябва да се съедини с Кроация и със Словения, и пр. Но нам ще да ни отговорят, че австрийско-маджарското правителство никога няма да позволи това съединение. Ние и сами знаеме, че сичкото това е така, но когато вие уверявате светът, че словенците се надеят и сами да накарат правителството да уважава техните права, то сичките славянски народности, които населяват австрийската империя — ако само бъдат съгласни между себе си, — могат даже отсега да кажат, че победата е тяхна. Но главното зло се заключава в това, че славянските племена в Австрия и Турция говорят за това съединение твърде много, а не работят почти нищо; секи из тях се занимава само със своите частни дела, а общото дело е предадено за пълно владение само на някои и други журналисти. Вниманието на сичките славянски народности в Австрия е обърнато днес към поляците и славянските вестници уверяват, че ако поляците не изпроводят депутати в камерата, то победата е славянска.

Франция днес е заприличала на малко и болно дете, което не знае де го боли и що му се иска. Едни викат про-

тив немците и готови са да ги повикат пак на бой, други разказва, че ако би Франция пак имала подобно намерение, то тя досега би го вече извършила, т. е. захванала би тая война, преди да изплати на прусците петте милиарда; едни разказват, че на Франция днес е потребна силна съюзница и указват на Русия, а други не желаят да имат приятелство с монголските племена, които и до днес ходят на четири крака; едни говорят, че днешната тьеровска република ще да възкръси французкият народ и ще да му даде пак първо място в Европа; а други разказват, че тая република съвсем ще да убие народът, защото тя и сама прилича на персидското шахство и реже главите на най-първите патриоти. И наистина, освен ония троица комунисти, които бяха разстреляни преди десетина дена, разстрелян е и Кремие. Кремие е участвувал в комуната, но той не е направил нито някое частно злодейство, нито пък е воевал против днешната република. Много вестници разказват, че Кремие е убиен само затова, защото Тьер пожелал да уплаши със своите строгости революционерите в Южна Франция и да им докаже, че новото правителство е силно и енергическо. «С тия мери, казва «Мон. унив.», версалското правителство иска да накара Марсилия и Лион да бъдат послушни и показва им, че и с тях то ще да бъде постъпено строго.

Досега виенските вестници се деряха против Русия и разказваха, че тя се въоружава и мисли да кръстоса с някого своята сабля, а днес тия същи вестници опровергават своите заключения и разказват ни, че Русия не ще война. Против немците (германците) тя не ще да воюва, защото немците сякога са били нейни роднини (?) и приятели (?); против Турция не ще, защото турското правителството от страх ѝ дава сичко, щото тя и да поиска; против Австрия не ще, защото Австрия ѝ нищо не прави. Но както и да е, а Русия, по сведенията, които ние намираме в самите руски вестници, се приготвява и укреплява крепостите си.

Свобода, г. II, бр. 26, 10 декември 1871.

[НАРОДИТЕ ТРЯБВА ДА ТЪРСЯТ ВЪТРЕШНО ЩАСТИЕ, А НЕ ВЪНКАШНА СЛАВА]

«Жур де Деба» ни разказва, че между Русия и Германия пушката е вече запета-и, както се види, скоро е готова да пушне, а «Сев. н. общи Вес.» опровергава това известие и отговаря на «Деба» следующето: «Германия се не бои от Русия така също, както и Русия се не бои от Германия. Ние стоиме един срещу други като сила срещу сила. Русия няма интерес да воюва с нази. Не мисли ли «Деба», че нейните интереси изискват да влезе в огънят из за любов към Франция? От друга страна, и немците никога (?) не са се прелъщали и не са търсили ветърничовата слава; те никога не нападат на своите съседи без причина. За нас е доволна и оная слава, която сме ние добили в продължението на много столетия. С Русия нас свезва старо военно побратимство. Войските и на двата народа помнят още своите славни победи, които са тия извършили заедно. Русия и ние, заедно с Австрия и Англия, освободихме сичка Европа от французкото господство (?). Когато ние преди малко време без ничия чужда помощ одържахме над французите такива славни победи, то Русия стоеше на нашата страна. Нашите отношения към тая северна държава са дотолкова добре утвърдени, щото ни един неприятел не е в състояние да посее между нази раздори, а сяко неприятелство само ще да утвърди нашето споразумение. В тая съща минута в Петербург се празнува военният празник на св. Георги, а едни от членовете на нашият владетелни дом заедно с много други полководци, които във войната с французите заслужиха лаврови венци, се намират сега като желателни гости при цар Александра; тия са приети в числото на руските военни предводители. Ще ли да може барем после това да отвори Франция очите си?»

«Истина е, че французите не могат да имат никаква надежда от Русия, дорде е жив цар Александър,» говори «Народ». — Така също и славянските племена, казваме ние. Руският «Прав. вест.» потвърдява думите на немският вестник и говори, че Русия желае мир, а за руските и за славянските интереси тся мир е необходим. От друга страна, ние видиме, че Русия се въоружава енергически и на военното министерство са дадени големи суми. Тотле-

бен и Коцебу са отишли в Керч да прегледат тая крепост и да я въоружат с нови топсве.

В Западна Европа, а особено във Франция, твърде малко се грижат за своето собствено положение; тия днес пак са захванали да се занимават с Восточният вопрос и секи го решава по своето желание. Едно е само чудно, че ни един от французките вестници не обръща внимание на самите християнски народи, които населяват турската империя и които рано или късно ще да бъдат господари сами над себе си. Франция сякога е постъпвала така, а не друго яче; тя сякога е брала грижи за другите народи и господарства, а себе си е оставляла в ръцете на едно лице, което много пъти я е опропастявало. Такова е то, когато един народ търси не вътрешно щастие, а вънкашна слава! Но най-смешни са в това отношение маджарските патриоти и австрийските чифути, които отсега вече оплакват султанът, а така също и християнските народности на Балканският полуостров. «Игнатиев прави страшни интриги между Портата и християнските народности», казват тия. «Русите скоро ще да влезат в Цариград!» «Короната на св. Стефан би трябало да захлупи сичкият Балкански полуостров и да го спаси от руските варвари.» «На Балканският полуостров се работи енергически и твърде скоро ще да се запали страшен пожар» и пр.

Кажете после това, че децата на св. Стефан не са лудди! Тяхната собствена къща гори, а тия отиват на чужда сватба. Един из органите на австро-маджарският министър на вънкашните дела говори: «Бъдещата политика на новият министер е вече позната секиму. Тоя господарствени мъж ще бъде противен да добият независимост ония земи, които съставляват по-голямата част от Европейска Турция, защото той твърде ясно предвиди, че оная свобода, която би добила Сърбия и Ромъния, нищо повече няма да направи, освен дето ще да усили упорността на ромъните, сърбите и хорватите в Южна Венгрия (??!); а това ще бъде причина, щото съединението на Венгрия да бъде невъзможно. Ето защо министърът на вънкашните дела ще да гледа да се съюзи с Портата (о леле, мале! р.) и да стъпи в бой с нейните подвластни християнски народи. (Чудеса! р.) Това е по неговото мнение най-добрият начин (излъган е. р.) за най-правилното решение на восточният вопрос. . .» Сичката тая бръщолевщина

не иска никакви забележки, защото тя и сама открива, своите собствени глупости. Чудни министри има Австрия а още по-чудни са нейните славянски поданици! Що чакат те? «Нац. Вест.» ни разказва, че австрийското правителство е изгубило вече своите надежди да умири Чехия и ако работите се продължат така, както се продължават досега, то Виена трябва да помисли за своето съществуване и да приеме по-строги мери към чешкият народ. Централистите са съвсем паднали и не надеят се вече да се удържат. В Моравия се приготвява голяма борба и правителството употребява сичките си сили да ослаби славянското движение.

В Рим произхожда нещо съвсем необикновено. Случвало ли се е вам да видите, когато се срещнат на улицата свадба и погребален ход? Италианските патриоти звънкят по черковите и викат: «Да живее съединена Италия!», а Пий IX плаче като Еремия във Ватикан и събира около себе си своите верни. Тряба да забележиме, че тия верни са повече чужденци и попове, следователно тия не са дошли при него да го въодушевяват, а да го утешават. Един от тия негови приятели му донесъл една картина, която изображава папата, че се обляга на Виктор Емануила. Папата погледал на тая картина и рекъл: «Никакво примирение не е възможно между мене и кралят, както не е възможно никакво примирение между Христа и Велияра, между светлината и темнината и между истината и лъжата» (??). Пий в сяко едно отношение прилича на нашият свети патриарх.

Амедей вече се е наситил от своята кралевска корона. Министерствата се променят секи ден, а държавата никак не може да се умири. Карлистите и републиканците не престават да подкопават тронът на крал Амедей. Казват, че младият крал преди малко време писал на баща си, че е готов да се откаже от нещастната испанска корона.

Свобода, г. II, бр. 27, 17 декември 1871.

[«ТЕЖКО ТОМУВА, КОЙТО СЕ ОБЛЯГА НА ЧУЖДО РАМО»]

Австрийските немски вестници са станали в последното време по-дружелюбни към Русия и разказват ни, че тая славянска държава ще да остане и занапред приятелница на немците, следователно панславизмът не е вече дотолкова опасен. Сичките тия велики заслуги се приписват на граф Андрашия, който със своята маджарска глава или със своята умна политика в твърде кратко време е можал да увери руското правителство, че панславизмът е само една празна мечта. От друга страна, и пешанските вестници са готови от сичкото си сърце да повярват на руската искреност; но в това също време тия пак съветоват правителството да гледа с четири очи що става у славянските народи и с внимание да разглежда сяко едно проявление, което би се появило между тия племена в Турция и в Австрия. Колкото за Русия, то Андрашия не трябва да ѝ вярва безусловно в сичко, защото тая държава не може да заборава своите интереси в Галиция, а така също тя никога няма да се откаже от Цариград. Кой знае що може да се случи!

Пътуванието на княз Милана в Ливадия и до днес не дава на маджарските патриоти да спят спокойно, а сичкото това ни доказва, че «ем ти вярвам, ем ти не вярвам: ем та обичам, ем та мразя.» «А кой знае що може да се случи, когато раната на нашето маджарско господарство не е вънкашна, а вътрешна», говори «Пестер Напло». Но както и да е, а маджарите захващат вече да решават съдбата на южните славяни, които, по тяхното мнение, са отблъснати от Русия и за тях вече няма кой да се грижи. «Пестер. Лойд» говори с някаква си увереност, че славянските народи в Турция са готови вече да наведат главата си под короната на св. Стефан и тогава ще да се осъществи «великата маджарска идея». «Колкото и да е нищожен в политическо отношение бошнякът, говори тоя вестник, то той сякога ще да се стреми към оная страна, която има повече средства да удовлетвори неговите потребности. Колкото бедно и да е положението на австро-маджарска Краина, но сравнително с турските пашалъци тя ни се явява като спахийски дворец и циганска колиба. И така, босанците и херцеговинците и сами ще да се

прилепят за нас.» По-надолу той вестник говори, че само Венгрия е в състояние да даде на турските славяни нравствена и материална сила и продължава: «Гаваните на Адриатическо море не могат да принадлежат ни на Сърбия (?), ни на Русия.» За да бъде развита търговията по Адриатическо море, то трябва да бъдат обезоружени жителите, които населяват прибрежните места на горекананото море, а това може да стане само тогава, когато турските християни станат поданици на такова едно господство, което има сила и воля, т. е. на Венгрия. «Османството не е в състояние да прекрати злоупотребленията, които стават в пограничните с Австрия турски страни и затова, говори «Лойд», тия нещастни страни трябва да добият спасение само от някоя иностранна държава», т. е. от Австромаджарска. «Лойд» съветова маджарското правителство да работи по-енергически в Турция и ако му не изпадне за ръка, да покори съвсем Босна., Херцеговина, Сърбия и Черна гора (?), то барем да разпространи своето влияние и да добие съчувствието на тия народности.

Но в това също време, когато горекананите вестници кроят големи планове, ние видиме, че в империята се приготвяла страшна буря. Славянските племена в Австро-маджарско искат живот, искат самостоятелност, искат свобода. Даже и поляците, които сякога са работили отделно от другите славянски племена, са възвисили вече своя глас и съединяват се с галичаните. «Газета народова» разказва, че когато барон Келесперг рекъл на императорът, че за да бъдат победени поляците, трябало да се въоружат против тях галичаните, то Франц Йосиф отговорил: «Ако вие се надеяте да победиме с подобна политика, то аз ви уверявам, че нищо няма да добиете.» От друга страна, чехите и хорватите не дремят, а продължават своите работи.

Преди малко време се беше разнесъл слух, че между руското правителство и Портата съществува някакво си неспоразумение, но «Пестер Напло» ни уверява в противното. «Русия, говори той вестник, има голямо влияние в Цариград. Турция днес твърде лесно може да бъде руска провинция. В Цариград не съществува ни един човек, който би бил в състояние да унищожи руското влияние и да предпази султанът от руските претензии. Европа

няма днес в Цариград такъв един застъпник, какъвто беше Редклиф и Хенрих Булвер. Французкото влияние е паднало, италианското е малко, а Бисмарковата десница не достига до там. Освен това австро-маджарският представител граф Кейзерлинг е болен човек и без енергия, следователно султанът днес е останал без европейски съюзници.» По-долу той вестник говори, че обаяността на Австро-маджарска е да поддържа Османската империя и с това да умали руското влияние, защото в противен случай Русия твърде лесно можала да се възползува от австро-маджарските слабости.

Във Виена има и такива политици, които не вярват, че между Австрия и Прусия може да съществува съюз и дружествени отношения. Някой си от по-големите дипломати пише във «Фолсфрайд» следующето: «Враждата между Прусия и Австрия е вечна и непримирима, а дружествените отношения между Прусия и Русия са неунищожими. Такова положение на работите е твърде природно. Сичко, щото се пише за охлажданията между Русия и Прусия, е лъжа, а сичко, щото четеме във вестниците за съюзът между Австрия и Прусия, е будалашина. В тая съща минута — в която сичките всезнаещи вестници и дипломати ни разказват за някакъв си руско-французки съюз — французкият генерал Мак Махон, заедно с други три офицера, пътува по Галиция и по Чехия, а пруският престолонаследник — по Петербург! Освен това няколко баварски офицери изучават твърде ревностно руският език! А нема това не е верно като ден, че между Русия и Австрия твърде скоро ще да произлезе юнашка борба? А ще ли Прусия да играе такава също роля, каквато игра и Русия в 1870 година? — това е твърде съмнително.»

Но както и да е, а между Русия и Прусия дружественият съюз съществува и даже се укрепява повече и повече. Руските вестници така също проповядат вечно приятелство с немците; даже «Голос», който до днеска е проповядал сближение между славянските племена, говори, че Русия трябва най-тясно да се съедини с Прусия, даже и с Австрия и желае, щото това приятелство да остане вечно. Из сичките тия противоречия ние нищо повече не можеме да извлечем освен пак старата мъдрост: «Тежко омува, който се обляга на чуждо рамо.»

Във французката камера произхожда такава борба, щото мнозина вече мислят, че и Тиер твърде лесно може да падне. Орлеанските принцове желаят да седнат на своите места в камерата и дясната страна ги поддържава, а Тиер е обявил, че никак не може да допусне това. Когато Херве де Сесия предложил да се продадат някои правителствени драгоценности, които нямат историческо значение и да се помогне на пострадаващите от прусациите неотдавна градове, то в камерата се раздали гласове: от едната страна «да живее републиката», а от другата «да живее монархията».

Свобода, г. II, бр. 28, 25 декември 1871.

[СИТИЯТ НА ГЛАДНИЯ НЕ ВЯРВА]

Славянските племена в австрийската монархия се борят юнашки и ако работите се продължат така, както са тия вървели в последните две-три години, то победа[та] е славянска. Разбира се, че хората сякога съчувствуват томува, който е юнак в своите действия и който се не забира ни пред най-големите препятствия. Така е днеска и със славянските племена. Сичкият честен свят съчувствува на чехите, радва се като гледа словенската борба и мило му е да види сърбо-хорватското съединение. Ние казахме сичкият честен свят, защото борбата, която продължават днес австрийските славяни, не е само славянска или народна, а и човеческа: тия нови люде се борят с австро-маджарската гнилост, която сякога е била нагноена рана на европейското тяло. Австрия и Турция отдавна вече се готовят за смърт, а колкото по-скоро тия две заразителни болести окончат своите дни, толкова и по-добро и по-полезно ще да бъде и за самите славянски народности, и за Европа.

Но както и да е, а славянските народности в Австрия са добили голямо съчувствие и между турските славяни. Сръбският «Тргов. глас.» говори: «За нас сърбите, които сме се научили из многогодишните опити и робуване, за нас, които знаеме що значи чуждо господарство и чуждо правителство; за нас, които знаеме каква е любовта на

една мащеха — трябва особено да ни интересува положението на нашите славянски братия в съседна нам Австро-Венгрия. Истина, че нашите славянски братия в тая държава не живеят така, както живеят другите наши братия в Турско под дивото и хайдушкото правителство; но и пак тяхното положение е така също ужасно и нещастливо, защото тука се извършва оная адска политика, която под изкусни начин унищожава правдата и човеческото достоинство на народностите. Нашите братия в Австро-Венгрия не стоят с ятаганът в ръка, както то бива у нашите братия в Турско, но и тия се борят със своите лукави господари-тирани със сичките си душевни сили. Из година на година тая тяхна борба се увеличава. Нашите братия, които до днес са проливали своята кръв за немският цар, искат днес своята самостоятелност.» По мнението на тоя вестник славяните ще да победят, защото и немските вестници вече предвиждат тая победа. «Славянските племена в Австрия ще да продължат своята борба, а от тая борба тия ще да станат още по-яки. Така, така наши славянски братия!» — говори тоя вестник.

И така, сичките славянски племена в Австрия продължават да се сближават между себе си, освен безхарактерните поляци и убиените нравствено словаци. Поляците са дошли в камерата, а това тяхно действие е оскърбило сичките други славянски племена, а особено чехите. «Народни листи» говорят, че поляците са постъпили в това отношение твърде подло, защото със своите действия са направили голямо зло на славянските и на своите собствени интереси. «В 1772 година, казва тоя вестник, Полша беше разделена между трите велики сили, а в 1872 поляците отиват в камерата да поддържат австро-немският трон! Славните полски прадеди би се преобърнали в гробовете си, ако само тия би погледали как техните унуки се съединяват с австрийското правителство против своите собствени интереси. Органът на полската либерална партия «Газета народово» и сама обвинява своя собствени народ и предсказва му лошава последствия; а чешкият орган «Политик» говори, че чехите и другите славянски племена се надеят да победят и без поляците; но и поляците отсега не трябва вече да търсят приятелство между славянските народности.

Руските вестници, които преди няколко месеца бяха готови да обявят против немците славянски поход, в последното време са съвсем омекнали и захванали са вече да проповядат вечен мир и най-братска любов към своите немски съседи. «Прав. вест.» говори, че Россия отдавна вече се е решила да се не меша в делата на своите съседи и да уварди своите приятелски отношения с Прусия и Австрия. «Никакви племенни родства и никакви еднокръвни братства не са в състояние да изменят програмата на руското правителство», казва гореказаният «Правителствени вестник».

Из сичкото това нашите братия южни славяни трябва да разберат, че сичките техни надежди се заключават само в тяхното собствено братско съединение и в техните собствени сили. Ситият на гладният не вярва.

Французкият словесни съд оправдал Бертана и Тонелета, които бяха убили няколко немски войници. Бисмарк останал недоволен от тоя съд и изпроводил до немският посланик във Франция сърдита депеша, в която се говори, че Бисмарк ще бъде принуден да накара французкото правителство насила да бъде справедливо. Французките вестници говорят, че Франция не е обязана да изпълнява волята на Бисмарка и не бои се от неговите заплашвания. «Ав. нац.» казва: «Бисмарковата депеша твърде просто ни доказва, че Бисмарк търси само повод, за да продължи своята власт в нашето господарство.» «Жур. де Париж» говори: «Бисмарк има право да ни разказва, че е още рано да се сближат двата враждебни народа, т. е. французкият и немският, защото още и година не е преминала, откакто немските солдати убиваха жените и децата в онзи град, в който такова голямо множество немци бяха добили гостеприемство.» «Кур. де Франс» казва, че Бисмарк със своите действия иска само да добие из Франция още някой милион. А «Либерте» казва: «Кървава река отделява Франция от Германия, а ние сме длъжни да търпиме и да чакаме!»

Разносват се гласове, че между Франция и Италия твърде лесно може да произлезе война. «Монд» казва, че Франция никога няма да позволи на Италия да земе Рим. Щом Франция залечи своите рани и щом поправи своите финансии, то французките солдати ще да влезат в Италия (?).

Положението на Пия IX е ужасно; тоя черковни повелител се бои да излезе на улицата.

Свобода, г. II, бр. 29, 1 януари 1872.

[СЛАВЯНСКАТА БОРБА ДОБИВА ОТ ДЕН НА ДЕН ПО-ГОЛЯМА СИЛА]

«Новият австрийски маджар-министър, говори «Млада Сърбадия», ни утешава със своето изявление и разказва ни, че той не мисли да усвоява». «И така, продължава тоя вестник, ние не само че не трябва да сваляме оковите от своите гърбове; не само, че не трябва да дъхаме свободно, както дъхат и другите народи; но още да благодариме бога, че имаме във Виена приятели, които желаят да останем в такова също положение, в каквото сме се намирали и до днес.» Когато прочетохме тия редове, то си припомнихме пак приказницата за оногова, който хванал или когото хванал един хайдутин. Андрашия не желае да усвоява! Андрашия не ще да разпространява вече маджарското владичество! Българите разказват една приказница за Разумни Радослав, която твърде добре характеризира г. Андрашия и затова ние ще да я приведем тука.

Веднъж Разумни Радослав откраднал от един свой съсед една свиня: но за да се не усети съседът му кой е хайдутинът, той излязъл на пътят, селнал пред вратникът и захванал да плаче и да вика: «Селяни бре, аз не обичам сланина, не обичам никакво свинско месо, защото ми разваля стомахът! Пет години вече преминаха откакто аз не съм турил в устата си ни едно парченце сланина; а жената ми ме накарва да ѝ купя прасе.»

Славянските поданици на Австро-Венгрия се стараят да се избавят от немско-маджарското тютюрство и готовят се да запалят червените шалвари на Франца Йософа, а г. Андрашия ни разказва, че той не желае вече да покорява нито турските, нито руските славяни (?). Чифутинът когато бие някого, то той сам вика да му помогнат. «Но, продължава «Млада Сърбадия», за общето наше щастие, немските безобразия и пробуждението на днешното човечество не позволяват вече да се повърне онова старо вре-

ме на «свещената» бюрократическа «алиянция». Дорде и самите немци имаха добра воля да пъшкат под поповската ряса, дотогава само имаха и сами голяма черна сила, която употребляваха против славянските племена. Но днеска поповете са се съединили с другите недоволни личности и борбата на славяните против полицията е много улеснена. Новото австрийско министерство, което запрещава почти всеки ден вестници, което заплашва страшливите и което подкупва безчестните, е добило 92 гласа, а опозицията повече от 100. Но и това е още малко, защото ако би сичката опозиция пожелала днес, то държавният събор би можал и съвсем да се не събере. А сичкото това би се случило, ако поляците да не бяха се съединили с немците и маджарите и ако да не куцаха с душата си.»

Но както и да е, а славянската борба добива от ден на ден по-голяма и по-яка сила: хорватската опозиция не може вече да се помири с правителството; чехите повече и повече увеличават своите требования; словенците са готови да продължат борбата; а сърбите... Тука са се срещнали два враждебни лагера, из които единът иска да владее и употребява и най-ниските средства, за да уварди своето господство, а другият се защитава юнашки и търси своята свобода; тука се бори свободата с тиранството, народът с «избраните!» и истината с темнотата. Кой ще да остане победител? Разбира се, че славянските племена, ако само тия захванат да работят по-умно, ако забравят своите стари вражди и ако помислят по-трезвено за своето бъдеще. Ние мислиме, че славянските племена би трябало да земат пример от самите немци, които сякога си остават немци, ако и да се делят на католици и протестанти. Освен това немците в Австрия и немците в Пруссия не говорят един език. И така, победата ще да бъде славянска, но само тогава, когато славянските племена познаят своите интереси и когато престанат да служат на чуждите господари и на чуждите народности.

А що прави великата славянска държава? А ето що. Турско-руското приятелство се увеличава се повече и повече. Познато е вече, че по Парижкия уговор от 1856 година руската флота не е имала право да преминува чрез Дарданелите. На Лондонската конференция тоя въпрос беше оставен настрана и на Турция се даваше

право да дозволи или не на Россия това право. Портата се беше обещала да изпълни желанието на Россия, но това обещание оставаше и досега само голо обещание. В последното време генерал Игнатиев е захванал пак да работи за тоя същи предмет и имал е голям успех. Немските вестници ни разказват, че г. Игнатиев е земал днес сичкото турско министерство в ръцете си, и че той прави в Цариград сичко, щото и да пожелае, следователно за маджаро-австрийците не остава никакво кокалче. От друга страна, ние видиме, че Россия свезва още по-яко своят съюз с немците и руските вестници са захванали вече да говорят с някакво си пренебрежение за славянските племена в Австрия и Турция. Освен това руското правителство не пропуска ни един удобен случай и да се не изкаже, че то желае да се одържи в Европа «мир», а това ще да се каже, че то желае, щото славянските племена да останат и занаят робове на турци и на немци. Един руски вестник даже съветова славянските племена да мируват и да се не борят със своите неприятели, защото на Россия е твърде тежко да гледа как нейните единокръвни братия славяни халят силите си в тия отчаяни, но безполезни борби (?).

Председателят на французката камера и г. Тиер са твърде любезни между себе си. Орлеанските посланици уверили Тиера, че тия му са твърде големи приятели. Бедна Франция! Либералната партия в Париж е избрала за свой кандидат Виктора Хюго. Гамбетовият орган «Репуб. Фр.» пише за това избиране така: «Републиканската партия е избрала за свой кандидат Виктора Хюго, защото той по-добре, нежели който и да е други, ще да брани демократическите искания, т. е. да се провъзгласи пълна амнистия, да се унищожи обсадното положение, да се върне правителството в Париж и да се дозволи на тоя град да участвува в народната скупщина. Консервативната партия никак не може да наиде за себе си кандидат.» Тя предложила кандидатурата на европейския император г. Ротшилда, но той не пожелал да я приеме; не я приел и Мак Махон. Един господин пожелал да държи сказка за човеческите права от 1872 година, но либералният министър Жюл Симон му запретил. Такава е французката република и французката свобода, за която е проляно толкова кръв и за която е принесено толкова жертви!

Папата и до днес още се сърди, а Виктор Еманоил е дошъл пак в Рим. Кралят изпроводи генерал Праролмо да поздрави г. Пия с нова година, но г. Пий го не приел. Министерството ще да си остане същото, дорде камерата не свърши бюджетът. Въпросът за манастирското имане е вече свършен и сичките министри са съгласни.

В Германия се приготвява голяма опозиция против йезуитите. Дружеството, което се нарича «Протестантска лига», е изпроводило по сичка Германия една прокламация, в която говори: «Види се, че йезуитите, които имат във Ватикан твърде голямо влияние и които накараха съборът да признае непогрешимостта на папата, приготвяват ни нова война: Сичките католически органи проповядат кръстов поход против протестантите и затова и ние сме обязани да се защитаваме от тях, т. е. от лъжата и безбожието.

Свобода, г. II, бр. 30, 8 януари 1872.

[РУСИЯ УВЕЛИЧАВА СВОЯТА ВОЙСКА ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ]

Финансите на Франция се намират в твърде лошаво положение. В бюджетът се е показал твърде голям дефицит. Франция е била длъжна да плати на немците на 3 януария 650 милиона, но до 1 януария тя не е имала тая сума. Говори се, че Бисмарк изпроводи в Англия 6 милиона франга, които ще да се изпроводят във Версайл. И така, Франция ще да зема назаем от Германия, за да плаща пак на Германия. Освен сичките тия нещастия на версалското правителство грозят и вътрешните негови неприятели. Познатият вече секиму диктатор и агитатор Гамбета пътува по Южна Франция и проповяда на народът, че е необходимо да се свали днешното правителство и да се основе такава република, която би била истинно демократическа република, а не такава, каквато е била досега. «А за да бъде извършено сичкото това — говори Гамбета, — то трябва да се разпусти днешната скупщина и да се свика друга, законодателна, която би дала на държавата ни демократически и народни устав.»

На слушателите трябва да се харесват Гамбетовите думи, защото тия коват монети с неговият образ и дочакват го с голяма любов и почитание.

Третото и най-главното нещастие за днешното французко правителство е това, че и между самите министри няма никакво съгласие. Парижният кореспондентин на «Таймс» говори, че несъгласие съществува не само между министрите частно, но и между Тиера и министрите му. Такова също разногласие съществува и между самият французки народ. «Сичките партии се волнуват — говори кореспондентинът на «Моск. ведомости» — и надеят се да добият каквото и да е наследство от това временно положение, но самият прости народ остава и до днес равнодушен. Средните класове са повече конституционни империалисти, после вървят легитимистите, империалистите и най-после републиканците, които са разделени така също на много партии, но сичките тия партии са уморени и искат мир и тишина; сички желаят да дадат във Франция такава едно правителство, което би било в състояние да въведе ред барем по улиците, ако не и в умовете.»

Славянските вестници, които се издават в Австрия, се сърдят на поляците и на словенците, че тия са се съгласили да идат в райхсратът; но «Панчевац» не вярва, че словенците са способни да направят такава една глупост. Някои белиградски вестници говорят, че ако словенците и да са се решили да идат на законодателното събрание, то тия отиват само за това, за да увеличат опозицията. «Ние не желаем да окривяваме нито поляците — говори «Млада Сърбадия», — защото секи народ е длъжен да обича себе си и да варди своите интереси; но сякога можеме да кажеме, че полската политика е краткогледа.» Поляците мислят, че ако се тия днес съединят с немците и маджарите, то и тия, а особено последните ще да им помогнат против Росия. «Но ако и наистина да би се случило — продължава гореказаният вестник, — щото Прусия и Австрия да се повдигнат заедно против Росия, то поляците и в такъв случай губят, защото тия ще да имат против себе си сичките други славянски племена в Австрия. Австрийските немци така също са се разделили на две партии: едната партия желае да се удържи Австрия и да остане сичко така, както е то

вървяло досега, а другата мечтае за великото немско царство, което ще да съедини сичките немци под един скиптър.

Органът на к[няза] Горчакова «Жур. де С. Петербург» пише: «Някои виенски вестници и до днес не престават да клеветят против Русия. Когато тия вестници видяха неумерената наша програма, която беше напечатана в «Прав. вестник», то захванаха да ни разказват, че между руските господарствени люде и политици съществува някакъв си раздор, който не позволява на руското правителство да бъде искрено. За когото историята на преминалото не е само мъртва дума, той знае, че «Прав. вестник» със своята статия нищо друго не е искал да покаже освен състоянието на петербургската царска политика. Искреността на тая политика ние сме доказали вече и фактически в последното време. Ако би Русия имала какви и да е тайни намерения, то тя е имала доста сгодни времена да ги извърши, а особено в 1829, 1837, 1850 и 1848 години. Виенските вестници би трябало да се сетят барем за 1848 година. Петербургският кабинет се не ръководи със сентиментална политика, а сяко убеждение и мисли, че Австрия и Турция трябва да се удържат за европейският мир и за равновесието на Европа.

По-нататък той същи вестник говори, че Русия е искрена със сичките европейски държави и уважава техните интереси, ако Кримският бой и да измени нейната програма. Ако във Виена и да са се повдигали против Русия псувни и неприятелски изявления, то Русия сякога е прощавала великодушно австрийските погрешки и мълчала е. На друго място той същи вестник говори: «Русия никога не се е отказвала от своята привързаност към своите родствени народности, които са разпръснати по Европа. А тия привързаности произхождат от твърде природно чувство, което не може да си откаже ни едно правителство, но Русия никога не ги е раздражала против никого. Това се не съгласява нито с нейните, нито с техните (?) интереси.» «Колкото за искреността на «Правителственият вестник», то нека виенските вестници бъдат покойни. Русия е щастлива, че има такова силно правителство, което е и в историята, и в общественото мнение захванало голям корен.»

Но както и да е, а Русия увеличава своята войска с повече и повече; днес тя има около 1 234 460 войника, ако и да желае мир и приятелство със сичките европейски държави. В една статия под заглавие «Руска пропаганда» виенският вестник «Вандерер» говори, че руското правителство употребява сичките си сили, за да привлече към себе си поляците. Руското правителство иска от поляците да поддържават правителствените интереси и затова им се обещава, че ще да им се върне онова положение, което тия имаха до 1863 година. «В сама Галиция — говори гореказаната статия — има поляци, които мислят, че полският народ няма какво да очаква от Австрия. Поляците би трябало да чакат спасение от Русия, която е готова да им даде много повече, нежели Австрия.»

Свобода, г. II, бр. 31, 15 януари 1872.

[НОВИ ИЗВЕСТИЯ ЗА СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ, ЗА ФРАНЦИЯ И ИТАЛИЯ]

От няколко време насам почти сичките австрийски вестници разказват, че между русите и поляците се захватат пак дружески отношения. Немският вестник «Вандерер», който се занимава повечето със славянските съдби, ни разказва, че това дело се е завзел да извърши княз Барятински, който бил вече и успял да състави из едно голямо множество поляци руско-полска партия. Барятински се обещава на поляците, че руското правителство ще да напусти днешната своя политика, т. е. ще да върне на поляците техните стари права, които тия имаха още при Велеполски, а поляците се обязват да бъдат верни поданици на петербургското правителство. Полският език ще да се воведе пак в училищата и в съдилищата и изгонените полски епископи ще да се върнат назад на прежната си служба. Варшава ще да бъде пак столица на полското царство, а един из великите князове, мислят за Константина, ще стане наместник, ще да живее във Варшава и ще да носи титла «вицекрал полски». Най-после, правителството ще да обяви за поляците пълна амнистия. Сичкото това щяло да се извърши в 1872 го-

дина, а именно в онзи ден, в който е произошло първото полско разделение, т. е. когато Полша беше разделена първи път между Русия, Австрия и Прусия. «Вандерер» ни уверява, че сичкото това е чиста истина, и надее се, че за поляците в Русия ще да настанат по-ясни дни. Сичкото това е добро, но за нас би било много по-интересно да знаеме каква съдба очаква този същи народ в Австрия и Прусия. Пруските поляци се губят из ден на ден и след четвъртина столетие тия съвсем ще да изчезнат из това господарство. Колкото за поляците в Австрия, то тяхната бъдещност никак не е по-завидна от участва на техните пруски братия. Австрийските поляци са оставили своите рождени братия чехи, моравци, росинци и др. да се борят сами със своето правителство и помагат на немците и на маджарите, ако и да разбират твърде добре, че тия две народности сякога са били и ще да бъдат чума за всяка славянска народност.

От друга страна, ние се утешаваме с действията на нашите славянски братия в Хорватско и Боемия, които продължават своята борба и които, рано или късно, ще да достигнат своите цели. Хорватският събор е разпушен. Сръбският вестник «Единство» говори за този случай така: «Що мисли да прави сега Хорватска? Ние не знаем. Но загребската власт и нейните пешански покровители трябва да са помислили що да правят с Хорватско още преди да свикат съборът. Тряба да причакаме още малко и планът им ще да излезе на видело. Правителството е направило една грешка, когато е разпуснало съборът, а направило е две грешки, когато е свикало този събор, ако само е мислило да го разпусти. Кой ще да даде пътните разходи на посланиците? Народът! Ако правителството да не свикваше този събор, то народните пари би останали цели. Правителството би могло да разпусне съборът и без да го събира. Правителството е могло да каже в «Нар. новине» само следующите думи: «Народният хорватски събор се разпуска.» Това би било и по-полезно, и по-евтино.»

Преди малко време се беше разнесъл слух, че г. Тиер подал оставката си, заедно със своето министерство. Австрийските вестници потвърждават това известие и прибавяват, че скупщината е земала своето предложение да се не зема данок от сиромасите назад и пак е изразила

поверение към Тиера и към неговото министерство. И така министерската криза е отложена на неизвестно време, но тая криза, рано или късно, трябва да бъде, защото въпросът за данокът не може да се остави без внимание и да се не разгледа. Забележително е и това, че множеството търговски контори са въстанали против гореказаният данок и помолили камерата да го не одобрява. Но ако това дело и да би се решило мирно и безпоследствено, то на министерството грози още и Дюшателовият предлог, който говори да се премести и скупщината, и правителството в Париж. От друга страна, ние видиме, че Гамбета и неговите последователи и приятели работят твърде енергически; тия работят против днешната скупщина и против тиеровото правителство; тия искат да се състави нова скупщина, която да напише други по-основателни устава; най-после тия желаят да изберат такова едно правителство, което да бъде малко по-положително и по-яко от днешното. Ни един умен човек не може да рече, че днешното министерство ще да се удържи още на дълго време.

Из Рим пишат, че св. отец Пия IX казал пред една депутация, съставена от прелати, следующата реч: «Вашите мисли и вашите старания трябва да бъдат обърнати към две свещени дела: да притърчите на помощ на сиромасите, които са пострадали в последната война, и да вардите младежът от ония лошава заблуждения, които разпространяват божните неприятели. Разказват, че Ренан и някои други нему подобни личности захващат пак да добиват значение и уважение. Тогава само ние можеме да кажем, че уживаме най-голямото щастие, когато нашето юношество се избави от тяхната безсрамна школа. Нека в тая минута, когато после голямата буря морските волни се уталожват, французките владици, тия учени, мирни, ревностни и верни на бога и на черковата владици помагат на сиромасите; но нека — доколкото е възможно — залегнат и за това, щото младежът да бъде уварден от убийствените заблуждения; нека им дадат средства, за да изучат истинната и спасоносната наука.» Из сичкото това се види, че Пия IX желае да останат и занапред йезуитите и доминиканските калугери учители в училищата.

Свобода, г. II, бр. 32, 22 януари 1872.

[АВСТРО-МАДЖАРСКИЯТ ДУАЛИЗЪМ УМИРА]

Почти сичките сърбо-хорватски вестници са се въоружили против маджарското високомерие и против несправедливостите на маджаро-австрийското правителство, което в последното време е захванало да губи и последната си човеческа честност. Ето що говори сръбският вестник «Раденик»: «Хорватският събор е разпустен, а Милетичевият протест на маджарският събор, за да се не продават граничните гори, е отблъснат. Братия сърби и хорвати! Не сте ли се още наситили от парламентарската игра във Венгрия? Кажете ни защо се държат тия събори? Защо си губи народът времето да припка час по час на тия събори?» На тия въпроси гореказаният вестник отговаря така: «Маджарските господари се присмиват на нашите представители и подиграват се с нашите народни потребности; ако на маджарският събор бъде предложено щото и да е за полза на сърбо-хорватският народ, то изведнъж се отхвърга от маджарското вишегласие.» «Съборът е само поле за правителствените интриги; тоя събор въоружава една народност против друга и сее несъгласия и раздори между разнородните племена.» «С една дума, тоя правителствен събор не е полезен ни на една народност, а убийствен е за всякого.» С тия средства австрийската династия мисли да удържи своето могъщество, а маджарите се стараят да нахлупят св. Стефановата корона на главата на всяка една друга народност и да унищожат чуждата свобода. «Ако св. Стефан, продължава «Раденик», и да е оставил своята блестяща корона, своите стоманови мечове и своята окъсана порфира за наследство на своите наследници, то никога не е имал право да оставя като наследство и ония земи, по които никога не е ударила неговата мотика, а още по-малко е имал той право да оставя за наследство ония живи люде, които живеят днес на тая земя. А ако има днес такива глупци, които уважават това «право» и които го дават на св. Стефановите наследници — на Хабсбурците — то сърбо-хорватският народ никак не е длъжен да живее заедно с тия глупци. Но не е само това: сърбо-хорватският народ за своята свобода, за своето народно и човеческо достоинство и за своят напредок е длъжен да развали това единство, което

е основано на такова срамно и робско основание, а когато дойде време, щото народите по Юго-восточна Европа да захванат да се съединяват, то и сърбо-хорватският народ ще да се съедини с маджарите, ромъните и др. народности, но това съединение ще да има съвсем друго основание.»

Но както и да е, а правителството се намира в затруднително положение; единствената поддръжка, която то очакваше от хорватските маджарони, падна и разби се. Във Виена работите отиват още по-лошаво. Чешките вестници говорят, че между правителството и поляците не може да бъде никакво споразумение. Министър-президентът изявил, че не може да одобри полските требования, защото в противен случай в Австрия би се образувала държава в държава, а от това би се породило безначалие. Галицките русинци протестираат против полските действия и не признават техните представителства.

«Москов. вedom.» отговарят на австрийските вестници, които постоянно мърят за панславизмът, така: «Пак е захванала да се повдига буря против панславизмът, и то именно в такова едно време, когато пангерманизмът се е вече въоръжил против него и готови се да го посрещне с ножът си в ръка. Престанете да говорите вече за руските завоевателни цели! Росия не желае да разширява своите предели, защото с това разширение тя би само ослабила своята сила; но без никакво съмнение тя (Росия) се интересува и за положението на Турция и Австрия. Както Росия не желае да отнима чуждите страни, така също тя не може да позволи и на друго да се възползва от тях. Колкото за панславизмът, то с тая дума нашите неприятели искат да кажат, че Росия е намерена да погълне славянските племена, а ако е така, то и на това би се намерил лек твърде лесно: нека Австрия бъде славянска държава, в която славянските народности да намерят своето спокойствие и напредок (?!). Австрия никога не може да състави народно единство; за нея съществува само една система, а тая система е да състави федерация от няколко самостоятелни народности. В това се само и заключава славянската програма, която и ние препоръчваме. Да кажем накратко. Росия се не интересува ни най-малко каква система ще да приеме Австрия за своите преобразования и коя система ще да

удържи победа, но Русия не може да бъде равнодушна към ония последствия, които може да произведе кризата в съседната ѝ държава. Добро наредена, спокойна и щастлива Австрия никога не трябва да се бои от страната на Русия. Но ние видим, че Австрия и сама не знае какво може да ѝ се случи днес или утре; а когато е така, то и Русия не може да остане равнодушна, защото Австрия ѝ е съсед.»

Из сичкото това, щото говори гореказаният вестник, ние видим, че Русия иска да преобрази австрийското правителство, иска да направи из Австрия славянско господарство; но в това също време тя желае да се удържи в това господарство мир и тишина, а сичкото това е съвсем невъзможно. Ако Австрия или Австро-маджарска да би била съставена само от маджари, словаци, лужичани и чехо-моравци, то съветите на «Москов. ведом.» би имали какво-годе значение, но в това щастливо господарство живеят още сърбо-хорвати и ромъни, които имат съвсем други цели. Сичкият сърбо-хорватски свят мисли и сънува за едно политическо единство на Балканският полуостров, а ромъните желаят да се съединят със Съединените княжества, следователно славянска Австрия би имала такъв също успех, какъвто има днес австро-маджарският дуализъм. Кой вече не види, че австро-маджарският дуализъм е захванал да умира така също скоростижно, както се е и появил.

Ние бяхме вече явили, че г. Тиер и французката камера са пак възобновили приятелските си отношения и че спокойствието на републиката е осигурено за няколко месеца. Но камерата е уверена, че Тиер лесно може пак да възобнови своите требования, защото работите се заплитат с повече и повече и затова тя е вече намислила да избере между себе си такъв един човек, който да бъде подпредседател или наместник на Тиера. Монархическата партия се старала да избере за това място някой маршал, но тая партия е слаба и републиканците ръководят Греви. Греви е чист републиканец, а освен това той е такъв човек, когото почитат сичките партии. Ние сме уверени, че Греви ще бъде твърде полезен на републиката, а особено на днешня Франция.

«Опинионе» говори, че бонапартистите се стараят да

произведат въстание и да се възползват от Тиеровата оставка.

Испанската скупщина е разпущена и в Мадрид съществува голямо волнение. Немските вестници говорят, че испанското правителство се бои да не рукне революция.

Свобода, г. II, бр. 33, 29 януари 1872.

[ПОРТАТА ОБЕЩАВА, НО НИЩО НЕ ПРАВИ]

Преди малко време се бяха разнесли гласове, че между австро-маджарското министерство и между хорватските представители произошло пълно споразумение и че Лоняй успял вече да се похвали пред министерското събрание със своите успехи. Тия гласове днес се съвсем обарят. «Пестер Лойд» ни разказва, че преди няколко дена бил събран в Пеща министерският съвет и че Лоняй дал съвсем противоположни сведения на своите другари. «Между нашето министерство и между хорватските представители не могат да бъдат никакви споразумения, рекъл Лоняй, защото хорватските патриоти са крайно требователни.»

Сръбската конференция е имала такъв също успех, какъвто и хорватската. Лоняй повикал при себе си няколко такива сърби, които нямат никакво влияние и никакво уважение между народът, и няколко дена решавал с тях народната съдба. Почти сичките сръбски вестници протестират против тая сърбо-маджарска комисия и разказват, че тя не може да произведе никакви последствия, а маджарското министерство мисли, че и тая комисия е крайна в своите требования! «П. Напло» говори, че тая комисия поискала от маджарското правителство да се даде на сръбското население барем такава автономия, с каквата се ползват и ромъните в своите черковни и школки дела. Министерството с внимание чуло требованията на комисията и забележило: «Ромъните се ползват от някои и други изключителни права само затова, защото уважават правителствените закони, а сърбите искат автономия само затова, за да се борят със законът.»

Но както и да е, а маджарското премирение със сърбо-хорватите е останало напразно и маджарското министерство, както и виенското, се намира в твърде затруднително положение. Ние ще да повториме още веднъж, че за сърбо-хорватите нищо повече не остава, освен да се обърнат към Сърбия и Черна гора и да съединят своята съдба със съдбата на славянските народности, които населяват Балканският полуостров. Друго яче се не може, друго яче с нас ще да си играят и маджари, и немци, и турци. Нам ни е за чудо, че се намират и до днес такива сърби или хорвати, които могат и да помислят, че между кое и да е славянско племе и между маджарите може да бъде какво-годе споразумение!

Във Франция произхожда силна борба между всевъзможни партии и всевъзможни личности. Републиканската партия, която има основание да се бои от монархистите, работи енергически, агитира и употребява сичките си сили, за да запре монархическото движение. Както е вече познато, орлеанският принц е издал към французкият народ една такава прокламация, в която се говори твърде просто, че той желае да бъде французки крал. Тая прокламация е произвела силно движение по цяла Франция и правителството се бои да не произлезе въстание. Но народната скупщина не обръща никакво внимание на тия размирици и продължава своите занятия. Най-главните грижи на скупщината се състоят в това, за да се намерят пари и да се заплатят на Германия останалите милиарди. Един от посланиците предложил на скупщината да се събират доброволни пожертвования и надее се, че французкият народ, който е бил сякога народолюбив, ще да приеме на драго сърце неговото предложение. Тоя предлог не е още разгледван, но от неговото решение зависи твърде много. Дюшателевият предлог е отблъснат и правителството ще да си остане и занаяпред във Версал, така също и народната скупщина. Колкото за предложението на Наке — за да се предадат на съдилището действията на Наполеона и да се отнеме имането му, което се намира във Франция, — то това предложение е прието и назначена е вече особена комисия, за да го разгледа. «Париз журнал» явява, че правителството е пак захванало да приследува комунистите, които са се мешали в държавните дела преди една го-

дина. В Тампл са затворени няколко стотини люде.

Цариградските вестници уверяват светът, че турското правителство е миролюбиво към европейските държави, а кротко и дружелюбно към своите поданици. Разбира се, че сичкото това са само думи, които нямат никакво значение, защото ние видиме противното. Портата никога не е действувала така необдуманно и така двосмислено, отколкото днес: тя се е умешала в ромънските вътрешни дела, без да има подобно право; тя прощава на своите чиновници, против които вика сичка Босна и Херцеговина; тя раздражава против себе си българският народ и меша се в неговите черковни дела; тя подклажда дърва под арабското въстание; тя приемава тържествено посланикът на туркестанският владетел, който е дошъл в Цариград да търси от султанът въоръжена помощ против Росия; най-послед, тя накарва насила черногорците да се земат за оръжие и да добият своите права. Черногорският княз е вече излязъл из своето търпение и захванал е да грози на Портата, че ако тя не удовлетвори неговите желания, то той ще да затвори границите си. Разбира се, че Портата ще да обещава пак, но няма да направи нищо. А кой е тука крив? Пак християните, а най-повече славянските племена, които нямат между себе си никакво споразумение.

Черна гора иска, но трябало би да искаме сички. Арабското въстание расте и добива сила. Турските власти пожелали да смирят горделивите арабски племена със строгост, т. е. тия палили села и градове, колили деца и старци, и пр.; а сичките тия злоупотребления накарвали цяла Арабия да се земе за оръжие и турската войска била унищожена. Които спасили главите си от арабската сабля, то погинали от глад по пустините и ни един се не върнал назад. За това въстание «Вандерер» говори така: «Арабските племена, които гледат на турците като на прост и низък народ, никога няма да подложат шиите си под османският ярем. Ония хора, които са живи и сърдечни, като пясък (арах), не могат да се победят с никакви средства. Цариградското правителство може да изхарчи милиони, може да пролее цели реки кръв, но арабите то никога не може да победи.»

Немските вестници явяват, че положението на испанското правителство е твърде плачевно. Остров Куба

иска да се отдели от Испания, а С. американските щати се готвят да се възползват от това. Крал Амедей е разпуснал скупщината, а от това е готова да се възгори революция.

Свобода, г. II, бр. 34, 5 февруари 1872.

[ДОРДЕ НЕ ОБЪРНАТ ЛИЦАТА СИ КЪМ БЕЛИГРАД. . .]

Поляците в Австрия са изпитали днес такава също несполука, каквато изпитаха преди малко време и чехите, т. е. австрийското правителство въоръжи против тях чехите и другите славянски племена, а после им обяви, че техните требования не могат да бъдат удовлетворени. Но сичкото това не е за чудо — Австрия никога не е работила другояче, а за чудо са самите славянски племена, които и после дълговечните мъки и горчиви опити не могат да се научат ум и разум и да употребят своите нравствени и телесни сили за своята собствена полза. Когато поляците измениха на чехите, то тия мислеха да се възползват от правителствената слабост и да добият на чешка сметка своите народни права, но правителството ги глади по главата, само дотогава, дорде имаше от тях нужда, т. е. дорде и само се възползува от техните слабости.

Един из европейските дипломати беше рекъл преди няколко години, че Австрия и Турция — ако и да са вече полумъртви трупове — ще да проживеят още няколко десетилетия, защото самите техни поданици, т. е. славянските племена, се намират още в някакво си шантаво положение. Разбира се, че сичкото това е свята истина. За пример ние трябва да земеме сърбо-хорватите, които най-ясно потвърждават гореказаното заключение. Секи вече знае, че сърбите и хорватите са един народ, че тоя народ има един език, еднакви прави и обичаи, едни исти предания и пр.; но ние видиме, че той е разделен на две части, между които стои само черковата. Сърбите са православни, а хорватите са католици. Освен това ние видиме, че както между сърбите, така и между хорватите съ-

ществуват някакви си продадени и народоубийствени изроди, които стоят като остър кол между тия две народности и препятствуват на онова братско сближение, което рано или късно ще да се случи и ще да избави поробените славянски племена от днешните теглила.

Маджарска «Реформа» явява, че между сръбската комисия и между правителството съществува вече пълно споразумение. За да си съставят нашите читатели ясно понятие каква е тая така наречена сръбска комисия, ние ще да им кажем, че тя прилича в сяко едно отношение на нашата цариградска комисия, която съществуваше преди няколко недели под председателството на х. Иванча ефенди. Няколко харамоедци, които не желае вече да храни народът наготово, и няколко калугери съставляват тая комисия, чрез която маджарското правителство се надее да извърши своите планове. Разбира се, че тая комисия ще да има такова също значение, каквото имаше и Хаджииванчовата в Цариград; но подобни комисии твърде често спират вървежът на народните стремления и ослабват народната сила. Ние мислиме, че ни австрийските сърби, ни хорватите няма да достигнат до своето щастие и добро дотогава, дорде не оставят Пеща да вади очите си с Виена и дорде не обърнат лицата си към Белиград. Такова е нашето последно убеждение.

Франция се намира между няколко огньове, а правителството раздражава против себе си опозиционната партия с повече и повече, когато именно сега би трябало да се върши противоположното. Правителството постоянно търси многоопасните комунисти, а орлеанците и наполеонистите работят вече съвсем явно. По Париж се е разпространил слух, че Наполеон приготвял някакъв си манифест към французкия народ и към армията. Други разказват, че тоя манифест бил вече издаден на остров Корсика. «Журнал де Деба» говори за днешното положение на правителството не твърде лестно. «Най-голямата опасност — казва тоя вестник — за нас е тая, че у нас може да се случи и утре това, щото се беше случило и вчера. Г. Тиер мисли, че той само е способен не само да владее и да управлява, но и да накара другите да приемат неговата система за управлението. А оттука произлиза такова последствие, че ако тоя човек погреша, то трябва да падне сичкото здание.» «Ние желаеме — про-

дългава «Деба» — щото нашето народно събрание да оказва Тиеру своята послушност, която той заслужва, но в това също време ние трябва и да се признаеме, че г. Тиер е смъртен и затова нашето събрание би трябало вече да се научи да управлява и само и да се не надея само от един човек.» «Ако нашата революция е била само за това — да си избираме по своята воля диктатори, то от нас не трябва да се очаква никакво добро. Ние не щеме оная сиромашка свобода, която ни само позволява да си избираме господари по своята воля!»

Свобода, г. II, бр. 35, 12 февруари 1872.

[ГЛАСОВЕ ОТ СЛАВЯНСКИТЕ СТРАНИ, ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪВ ФРАНЦИЯ И АНГЛО-АМЕРИКАНСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ]

Отдавна вече е известно, че Австрия живее само от това, защото нейните поданици не познават още своите собствени интереси и твърде често търсят спасение там, дека владее само смърт и разрушение. Сичките славянски вестници проповядат братство и споразумение между славянските племена в Австрия и Турция, но сичките тия съвети, братства и доброжелания съществуват само на думи. Славянските племена не познават даже едно друго.

И така, по причина на славянските неспоразумения, австрийското правителство въоружава едно славянско племе против друго и с това продължава своето собствено съществуване. Днес ние видим, че Галиция добива някои и други съвсем микроскопически права, а в Чехия се вводят допотопните Юстинианови кодекси. Австрийското правителство е намислило да основе немско гражданско съдилище, което да съди чешките вестници, когато тия протестират против немските или против правителствените несправедливости. За тая средновекова съдълишна система «Народни листи» говорят така: «Пред немските съдии нас могат да довлечат само везани и с груба сила, но ако правителството намисли да ни принуди да изпълниме и това, то ние ще да му по-

кажеме, че то няма оная сила, която му е потребна, за да ни накара да говориме пред съдиите и да се защитаваме.»

И така, Австрия днес дава на едного това, щото е отнела вчера от другиго, а утре ще да отнеме и от единът, и от другият онова, щото им е дала вчера и завчера. А славянските племена се работят и се надеят!

Но както и да е, а Галиция добива вече големи милости; правителството ѝ обещава автономия в школските, в съдебните и в търговските дела, а сичкото това е твърде много за един полуубиен и потъпкан народ. Но питане е, ще ли Галиция да се възползува от гореказаната автономия? — Не вярваме, защото нейните права ще да умрат така също скоростижно, както са се и родили.

Колкото за славянските дела в Австро-маджарска, то и тия отиват не по-добре от австрийските. Австро-маджарското правителство обещава, както и австрийското, твърде много, но и неговите обещания няма да принесат другиму полза, освен пак на самото правителство. Разказват, че маджарското министерство се е обещало на хорватските правителствени служители, че то е вече намерено да даде на троеединна кралевина някои и други особени права и привилегии, но тия права ще да ѝ се дадат само тогава, когато бъде свикан народният събор. От друга страна, ние се научаваме, че хорватските патриоти, които бяха ходили наново в Пеща, за да се разговорят с Лоняя, са се върнали пак назад, без да достигнат до никакво споразумение. Маджарското правителство не пожелало даже нито да чуе за техните требования.

По известията, които донася «Црногорац», се види, че между Турция и Черна гора съществува голямо неудоволствие. Секиму е вече известно, че между турците и черногорците отдавна вече съществува разпра за границите и че отдавна вече беше назначена една турско-черногорска комисия, за да реши тоя заплетен вопрос. Когато комисията свършила своите занятия и когато трябало да се подпишат договорите, то Махмуд паша се отказал да ги потвърди, и работите се пак забъркали. Княз Николай заповядал да се затворят границите и изпроводил в Шкодра своят адютантин Станка Радоница, за да се разговори с албанският валия последни път. А сич-

кото това е още едно доказателство, че турското правителство почти никога не изпълнява своите обещания, които то раздава с твърде щедра ръка. В Босна и Херцеговина съществуват пак големи злоупотребления, които са произвели още по-големи волнения, и правителството не е вече в състояние да умири своите поданици само с голи обещания, защото тия обещания са станали вече по сичката империя като калпава монета. Наместо да въведе какъв-годе ред в държавата си, вместо да удовлетвори требованиями на своите поданици, вместо да ограничи правата и своеволствата на своите османлии, турското правителство е намислило да увеличи полицията, да умножи войската и да поправи своите стари и безполезни крепости. Но ние и сега не можем да повярваме, че правителството ще да бъде в състояние да изпълни своите многожелани планове, защото за тия реформи са потребни пари, които то няма. В много немски вестници се говори, че Махмуд паша се бил вече наситил от работа и мислил да подаде оставката си. На неговото място щял да дойде някой си Векиф ефенди.

Из Франция пристигат до нас гласове, че французкият народ е твърде доволен от променението на министерството. За министър на вътрешните работи е назначен Виктор Лефранк, а тоя човек се харесва и на републиканската, и на консервативно-либералната партия. «Репуб. Фран.» мисли, че новият министър ще да бъде в състояние да докаже, че оная република, която се управлява от републикански ръце, е много по-полезна от оная, която се намира в монархически ръце. Назначението Гулара за министър на търговията не е принято твърде добре, защото тоя господин е привърженик на клерикалите. «Монит.» казва, че Гулар ще да бъде само орудие, което ще да се употребява от председателят на републиката за своя собствена полза. Гулар е десничар, Лефранк е левичар, а Тиер ще да стои между тях и ще да остане цял и неповредим. Полуофициалните немски вестници разказват, че немската войска тутакси ще да остави заняните французки крепости, щом Франция заплати военните разходи. Сичкото това е чудно затуй, че тия същи вестници преди няколко време съветоваха германското правителство да държи войската си във Франция дотогава, дорде се не свърши назначеното за това време. Във фран-

цузкото законодателно събрание владеят големи несъгласия, които, без никакво съмнение, няма да доведат това нещастно господарство до никакво добро. В Южна Франция произхождат почти секи ден демонстрации против днешното правителство и народът е страшно възволнуван. Новият леонски префект е арестовал множество офицери и унтер-офицери из народната гварда, които и до днес се отказват да положат оружието си. В Ним народът вика по черковите и по улиците: «Да живее Хенрих VI!» На остров Корсика произлезли големи волнения, а в кантонът Зикаво се случило даже въоружено въстание.

Англо-американските несъгласия за Алабамският вопрос в последното време приемат не твърде дружелюбни характер. Тоя вопрос се състои в следущето: Северна Америка иска от Англия удовлетворение за ония загуби, които е имала американската търговия от неблагоприятните действия на английското правителство. Сегиму е вече известно, че във времето на междуособната война в Америка из Англия бяха отправени две ладии, Алабама и Флорида, като помощ на южняците. Днес Америка иска не само да ѝ се заплатят търговските загуби, но и да ѝ се дадат половината военни разходи, които е тя имала във времето на междуособната война. Разбира се, че това условие не може да бъде принято от Англия, а американците нямат намерение да се отказват от своите требования и алабамският вопрос ще да се реши с помощта на оружието.

Свобода, г. II, бр. 36, 19 февруари 1872.

«КОГАТО ГОСПОД ИСКА ДА НАКАЖЕ НЯКОГО, ТО ПО-НАПРЕД МУ ВЗЕМА УМА»]

Разумната българска пословица говори, че когато господ иска да накаже някого, то по-напред му земе умът—австро-маджарското кралевство се намира пред очите ни, а това кралевство твърде вярно отговаря на нашата пословица. Между турците и маджарите съществува не само еднокръвно родство, но и еднохарактерно сходство. Турчинът иска да добие повече верноподаници, защото кол-

кото по-голямо е числото на тия поданици, толкова повече се увеличават и доходите му, а маджарското правителство се старае да нахлупи св. Стефановата корона на славянските глави само затова, за да му служат повече робове и да му дават повече гулдени. Секиму е вече известно, че даноците, които плаща народът на някое правителство, се плащат само за благосъстоянието на самите поданици; но ние видим, че в Турция и в Унгария става противното. Турското правителство съблага раята затова, за да нахрани своите османлии, които не са способни за никакъв труд, а маджарската корона събира чуждият труд само за благосъстоянието на маджарските харамоедци; с една дума, турците и маджарите са господари, а другите народности са робове, които нямат право даже да плачат, когато ги боли, и да се радват, когато им е весело.

В сръбският вестник «Панчевац» се говори следующето: «Банат и Бачка са покрити с вода, Срем е потопен, в Славония и Хорватско умират от глад, насякъде съществува сиромашия и неволя. А от де произлиза сичкото това? Защо това наше правителство не се е постарало до днес да уварди Банат от наводнението? Защо и до днес не е прокопан каналът, който би спасил Банат, тая някога си европейска житница, а сега средоточие на крайни бед и неволи? Де му са парите, които е то събирало от народът под име данок? На какво ги то употребява? Нашият народ се опропастява, разселява се, продава къщата си и земята си и бяга от своето огнище, накъдето очи гледат, и там става жалостен просяк, гол, безкъщник и сиромаш работник. А заслужил ли е той това? Той е много пъти полагал и животът си, и имотът си за спасението на държавата?» И сичкото това е света истина.

Както турците мислят, че тяхното съществуване е в Европа временно, така също и маджарите са уверени, че Воеводина, Хорватска и Далмация рано или късно ще да поискат своите права и ще да се съединят със своите славянски братия на Балканският полуостров. А когато е така, то, по нашето мнение, би била голяма глупост, ако би захванал някой да прави храмове на оная земя, която не е негова или която му е дадена на време с кирия! Маджарите са добили своите славянски поданици твърде ефтино, следователно ефтино щат и да ги продадат. Ние пак повтаряме, че Банат и Бачка ще да бъдат много пъти

наводнявани, ако само Пеща бъде упълномощена и занаят пред да се грижи за сърбо-хорватското благосъстояние. После сичкото това маджарското министерство и до днес още мисли да се спогоди с хорвата-сърбите! Но още чудни в това отношение са ония хорватски синове, които се надеят да получат своето щастие изпод св. Стефановата корона.

Колкото за австрийското правителство, то това правителство като че е дало богу честна реч да лъже. Поляците се надеят и очакват, а министерството обещава и лъже. Граф Андраши е дал реч на руското правителство, че полските желания няма да бъдат изпълнени, а на самите поляци е казал противното. «Москов. вedom.» говорят, че спогодбата между поляците и правителството е вече готова и обвиняват Андрашия, че той води неискрена политика. «Той се е вече спогодил с неприятелите на Россия, продължава тоя вестник, и намислил е да направи из Австрия немско-маджарско-полски триумвират. Преди малко време г. Андрашия уверяваше Россия, че тя има причини да се радва (?!), защото преговорите за спогажданието с чехите са вече прекъснати; а днес стъпя в съюз с оная «раса», която почти сякога е била между славянските племена представител на бунтовничеството. Ако би граф Андраши бил искрени приятел на Россия, то той би удовлетворил не поляците, а русинците.» Най-после тоя вестник говори, че в полско-австрийските договори има такива неща, на които Россия не може да гледа равнодушно. Галицката автономия била само една крачка до полското независимо кралевство! И наистина, кого лъже г. Андраши: Россия или поляците? Ние мислиме, че и едните, и другите.

Във Франция съществува такъв един хаос, щото никой не е в състояние да определи какво е общественото мнение. Много вестници говорят, че Бонапартовската партия добива сила и че по парижките улици се чуят вече възкличания: «Да живее Руер! Да живее императорът!» Други пък говорят, че агитацията работи не за Наполеона III, който е вече стъпил с единът крак в гробът, а за неговият син, който ще да управлява държавата си под туторството на Руера. Мнозина уверяват, че тия глагове нямат никакво основание, че във Франция днес за днес ни Наполеон III, ни неговият син нямат никакво

съчувствие и приписват сичките неудоволствия и волнения Тиеру. «Тиер е стар, капризен, осторожен и боязлив, следователно той сам дава повод да се разпространяват всевъзможни лъжовни и вредителни за нас слухове», казва един французки вестник. В народната скупщина владее голям наред и «Ендеп.» мисли, че тая скупщина ще да бъде разпусната, за да се избере друга. Разказват, че Тиер бил твърде раздражен против народната скупщина. «Тая камера жив ще да ме умори, тя ще да ме убие», рекъл той на един генерални съветник.

Говори се, че между Турция и Русия е заключен вече тесен съюз. Ингелизките вестници казват, че той съюз още не е свършен; но двата кабинета се вече споразумяват.

Свобода, г. II, бр. 37, 26 февруари 1872.

[А ЩО СЕ ВЪРШИ В РУСИЯ?]

Сичките племена, които имат щастие да се наричат славяни, са изяви́ли вече желание да съставят славянски конгрес и да решат няколко общеславянски въпроси. Разбира се, че подобен конгрес не може да бъде приятен ни на Западна Европа, ни на Австрия, ни на Турция и западноевропейските вестници в последното време бълват гущери и против Русия, и против нейните панславянски цели и стремления. А що се върши в Русия? — Русия по-малко от сичките други славянски народности приема участие в славянските движения и петербургското правителство повече мисли да удържи своите приятелски отношения с Прусия, Австрия и Турция, нежели да придобие любовта на своите славянски братия, които търпят най-безчовеческите мъки и неволи. А Прусия се въоружава, Прусия се старее с сичките си сили да увеличи своята флота на Балтийското море и да разпространи своето владичество.

«Моск. ведомости» в една статия под заглавие «Руската сила на Балтийското море» говорят, че ако руското правителство не земе мери против немските стремления, то руската флота на Балтийското море ще да бъде така също везана, както беше везана доскоро и черноморска-

та. «Германия — казва тоя вестник — има днес такива богати източници, щото тя е в състояние да погдигне за твърде кратко време такава флота, която ще да бъде равна само с ингелизката.» Тая флота ще да бъде в състояние да унищожи руската флота и на Черно море. «Моск. ведом.» съветуват правителството да се постарее колкото се може по-скоро да обезпечи Дания и да ѝ върне Шлезвиг-Холщейн. «Русия трябва да работи без отлагателство това, щото тя трябва да работи, защото в противен случай, ако Кил се утвърди, то ще да бъде вече късно.» Но Русия напредва в Азия. Мислят, че напролет Русия ще да удари на Хива, която се въоружава с голяма енергия. Ако падне Хива, то Бухара и Коканда ще да последоват след нея и руските войници ще да се качат на индустанските планини. Бухарският хан е изпроводил вече в Цариград такова едно писмо, в което се говори, че ханът признава върховното началство на султанът. Малките азиатски деспоти се съединяват между себе си и приготвяват се на бой.

Над Франция се пак събират черни облаци, които, както се види, щат да донесат в тая и без това нещастна страна нови страдания и неволи. Бонапартовската партия е повдигнала високо главата си и мнозина вече мислят, че последният час на републиката е готов да избие. Правителството се било известило, че Наполеон е намерен да се върне във Франция, защото се надеее, че северните провинции щат да го посрещнат с разпроснати ръце. Това известие е възтревожило правителството и то е дало заповед да се приготвява съпротивление. От друга страна, мъти водата орлеанският принц, който съставлява опозиция против Бонапарта, но той я съставлява за своя полза. Народът твърде добре предчувствува от коя страна му грози опасност и желае да защити републиката, но републиканското Тиерово правителство го отблъсква от себе си и накарва го да търси на друго място своето спасение. От друга страна, ние видиме, че и в самата камера произхождат големи несъгласия и правителството се люлее над пропастта. Десничарите приготвяват манифест, в който се говори, че на Франция е днес най-нужен мир и ред, а за да се достигне до тая цел, то трябва да се въведе наследствена, уставна и либерална монархия. Из тия няколко думи се вече види какво желаят десничарите. Тиер

се е съединил с левицата и старе се да удържи републиканското управление.

Ние много пъти сме говорили вече, че самите славянски племена в Австрия са причина на своите нещастия, а сега идеме да потвърдиме това още един път. Секи вече знае, че в Хорватско произхожда силна борба против австромаджарското правителство, че австрийските сърби се приготвяват да докажат на маджарите, че и тия са народ, който има свои права и привилегии, и че даже и най-угнетеното племе, ромъните, са повдигнали вече своя глас и искат да живеят като народ; а далматинските сърби са оставили настрана своите еднородни братия и съединили са се със своите неприятели. Някои сръбски вестници защитават това славянско племе със следующите думи: «Министерството им е обещало различни права и привилегии и тия са се излъгали и отишли са в неприятелският лагер.»

А знаете ли какви са министерските обещания? — Далматинците ще да имат свое съдопроизводство, свои чиновници и свои школи, в които ще да се чете сръбски. Разбира се, че и далматинците ще да бъдат излъгани, както са излъгани и сичките други славянски племена. А в това също време в Хорватско произхожда страшна борба и мнозина вече мислят, че правителството най-после ще да бъде принудено да употреби военна сила. Колкото за поляците, то и тия ще да останат като гъска на лед, защото Австрия се бои само от силните, а поляците са отблъснати и от чехите, и от галицките руси! Из сичкото това се види, че ни един славянин не трябва да лъже своя еднородни брат, а да му подаде ръката си и да го поведе против общият неприятел.

В Испания пак захваща да се люлее кралевският престол. Амедей казал пред министерският съвет, че ако е той дал най-голямата глас на Сагаста, то я е дал затова, защото се е надеял, че Сагаст ще да защитава престолът, но сега той ясно вече види, че министерството повече е наклонно към радикалната партия, нежели към консервативната. Кралят казал още, че секи министър, както и секи гражданин, трябва да се подчинява на законът, следователно изборите за камерата трябва да бъдат свободни. От друга страна, се види, че Амедей се е твърдо решил да се откаже от престолът. Истинно ли е това из-

вестие, или не, това се не знае, известно е само туй, че положението на кралят е много опасно.

Свобода, г. II, бр. 38, 4 март 1872.

[ИЗВЕСТИЯ ОТ ТУРЦИЯ, ПОЛША, ФРАНЦИЯ И ИСПАНИЯ]

Турското правителство е обезпечено още на няколко години, ако маджарските вестници и да ни разказват, че руските казаки са готови вече да влезат в Цариград. Турция ще да падне от своята собствена слабост и от правителствените злоупотребления, които извършават нейните чиновници по провинциите, следователно руските казаки ще да останат цели и неповредими. Най-голямата опасност Турция очаква от своите собствени поданици, които самото правителство е довело вече до отчаяно положение. Вторият турски неприятел са сърбите и черногорците. Но Сърбия днес за днес за нищо повече не мисли освен как да нареди своето вътрешно положение; а Черна гора се намира с турското правителство пак в добри отношения.

«Лойд» ни разказва, че Мустафа паша се срещнал вече с черногорския княз и обещал му се да изходатайства пред Портата някои и други привилегии за черногорците. Разбира се, че турските обещания траят само ден до пладне. От друга страна, ние се научаваме противното. В «Панчевац» пишат: «Из Котор явяват, че скадарският паша непрестанно изпровожда в Подгорица оръжие и муниции. Из това се види, че между турците и черногорците твърде скоро ще да бъдат юнашки резни.» Кому да повярва човек?

Поляците са притеснени от сяка една страна. В Познан искат да введат в школите им немски език, а в Австрия тяхното положение става из ден в ден по-критическо. Немските вестници говорят, че между галицките поляци и правителството не може да бъде никакво споразумение. Такова е то, когато един човек седи на две столици! Ние отдавна вече предвидихме каква съдба ще да постигне

полското племе, но не надеяхме се да стане сичкото това така скоро.

Във Франция и до днес още не могат да се умирят умовете и французите са заприличали в последното време на поляците. Нищо постоянно, нищо свято! Един от падналите французки министри защитил одного от Бонапартовската партия с такова ожесточение, щото «Жур. д'Деба» има пълно право да каже: «Тоя господин е заобравил, че се намира в републиканска държава, а освен това, че той е министър на една република.»

Из Испания пристигнаха твърде важни известия. Републиканската партия е захванала да работи твърде енергически. По Мадрит се вече явно говори, че испанският народ ще да помоли крал Амедея да се върне в Италия и да остави испанският престол. Говори се така също, че по сичка Испания е готово да се запали и въоружено въстание. Из Мадрит са отишли няколко души републиканци, за да се договорят с французката радикална партия.

Свобода, г. II, бр. 39, 11 март 1872.

[НАД ВИСОКАТА ПОРТА СЕ ВИЯТ ЧЕРНИ ОБЛАЦИ, КОИТО МЕРИШАТ НА БАРУТ]

Над В. порта захващат да се вият черни облаци, които меришат на барут, а над Австро-Унгария грее и до днес лятно слънце. Да се обясниме. Сърбия иска от Портата да ѝ се даде Зворник, а Черна гора захваща да пълни пушката си. Ние бяхме явили вече, че Мустафа паша е заключил мирен договор с черногорците и че на Балканският полуостров ще да се въдвори мир и тишина, но работите се измениха. Из Цетиня ни пишат, че турското правителство се е отказало да потвърди договорите, които били заключени между к. Никола и между Мустафа паша. Турското правителство, както и сякога, обвинява своя чинovníк и говори, че той е излязъл из границите и обещал е на черногорците твърде много, а Мустафа паша отговаря, че той е извършил само това, щото му е било заповядано. Види се, че и това дело е «янлъш-ол-

муш». Но както и да е, а черногорските дела ще да се заплетат наново и. . . Ние мислиме, че днес би трябало вече да изчезне сяко едно неспоразумение, което е съществувало досега между славянските племена в Австрия и между християнските племена в Турция; но видиме, че произхожда противното. Ето що пишат из Лайпциг в «Застава»: «И така, сърбите и българите наместо да въстанат братски на оръжие и да се освободят от азиатските варварства, а после да живеят мирно един до други, тия се препират за Душановите и за Симеоновите царства; сърбите и хорватите наместо да се съединят заедно и да се опрат на немско-маджарските стремления, тия се карат за някакви си названия и за някакви си имена. Словенците са стражари на славянски югозапад, но тия са сами, а чехите и словаците само мислят, че са славяни», и пр. По-долу дописникът говори, че поляците враждуват с русинците, а лужицките сърби са слаби, и т. н. А нашите несъгласия с гърците?

Франция е изплатила вече на Прусия още триста и петдесет милиона и добила е право да влезе с войската си в шест округа, които са оставени вече от немците, но военният министър е заповядал да се не правят в тия шест округа никакви военни поправки, дорде се не очисти сичката земя от неприятелското нашествие. Тиер е изнесъл пред скупщината един нов закон за «неповредимостта на републиката». В тоя закон се говори, че сяко монархическо проявление против днешната република ще да се счита за политическо престъпление. Между Франция и Италия съществува голямо неудоволствие. «Стандарт» говори, че италианският посланик в Париж ще да бъде променен.

«Газета д'Италия» казва, че между Италия и Германия е вече заключен приятелски уговор, който ще да бъде подписан твърде скоро. В тоя уговор се говори, че Германия и Италия ще да защитават една друга в сяко едно отношение, а най-повече тогава, когато някоя сила нападне на една из тия две държави.

В Испания работите се заплитат се повече и повече. Една италианска фрегата е отишла вече да земе Амедея. Крал Амедей продава вече и конете си, а на слугите му е запретено да носят на дрехите си буква А. Сичка Ев-

ропа очаква революция. «Епоха» говори, че Амедеевото царствование е вече свършено.

Свобода, г. II, бр. 40, 18 март 1872.

[РУСИЯ ПРИЛИЧА НА БОГАТА НЕВЕСТА]

Както поляците, така и сичките други австрийски славяни са захванали вече да се прерождават и да оставят настрана старите ръждиви идеи, които са били най-главната причина на техните нещастия. Сближението между сърбите и хорватите е вече свършен факт; Моравия и Боемия отдавна вече съставляват едно цяло; а между сърбите и ромъните съществува такова братско споразумение, което ще да обезпечи и едната, и другата народности. Колкото за поляците, то тая чудна народност е захванала вече да търси съюзници между своите славянски братия, даже и между «москалите», за които преди няколко години не щеше нито да чуе. «Биржев. вedom.» говорят, че «поляците в последното време са захванали да мислят за Русия друго яче и желаят вече да се споразумеят и да се съединят с ония «москали», против които преди малко време проповядаха смърт, разрушение и петролиум.»

А из сичкото това се види, че Бисмарковата десница е много по-тежка от десницата на Петра и на Павла и че немците са такъв егоистически и хладнокръвен народ, който е готов да жертвува цели милиони чужди човечески глави за своето домашно щастие. Поляците и чехите преди малко време се насладиха още един път от немските приятелства! Стига вече. Но най-чудни в това отношение са самите немци. Ето що говори «Н. С. преса»: «Отдавна е вече постанала догма, щото в сичките движения, които стават на Изток, да види светът руски рубли и руски агенти.» «На юг днес не подкопава руската агитация, а подкопава сръбската и Сръбското княжество има най-голямо съчувствие от ония, които живеят в Австро-Унгария. Тука трябва да се омеша не дипломатията, а криминалният съд. Из Нови сад се подклажда огън в Хорватско. На хорватите, които никога не могат

да се съединят със сърбите, защото ги разделява вероизповеданието, Нови сад говори да се съединят със Сърбия», и т. н. По-надолу същият вестник говори: «Освобождението на угнетените южни славяни трябва да извърши Сърбия, която има свои 66 хиляди войника и която е в състояние твърде лесно да избрише от лицето на земята турските кежавци, а не австро-маджарските сърби.» И така, австро-маджарите се не боят вече от руския «кнут» и искат да ни докажат, че Русия е най-мирното и най-маджаролюбивото господарство на светът. Истина се говори, че «слабият сякога обича да хвали силният, ако само той се бои от него».

«Совр. известия» говореха, че Русия прилича на богата невеста, която секи би желал да добие, но не за нейната личност, а за нейните капитали. Това са потвърждава още веднъж. По поводът на някоя си депеша, която известява, че Русия иска пак да изгради Севостополските крепости, «Курьер д'Франс» забележава: «Това не е наша работа. Когато Тиер пътуваше по Европа и търсеше между великите сили съчувствие и посредствование, то в онова време Русия показва към нас по-живо и по-приятелско съчувствие, нежели Англия. Това е вече доволно, за да се увериме, че ние отсега не сме длъжни да следваме по старата метода в източната политика. Ако от днес ние пожелаеме да се омешаме във Восточният въпрос, то нашата обязаност ще бъде да охрабряваме Русия и да я поддържаваме в нейните предприятия. Франкфуртският договор съдра вече уговорите на Парижкия конгрес.»

«Журн. д'Деба», като отговаря на «Глоа» по тоя случай, говори: «Когато Англия в 1871 година пристана да се измени Парижкия уговор, то тя трябаше още тогава да предвиди тия последствия, които днес произхождат от това дело, следователно тя няма право да се плаче, че Русия се въоружава на Черно море.» От друга страна, ние видиме, че от Русия е най-много поуплашена Англия. Ингелизките вестници мислят, че Русия е най-главната причина, щото Америка да се държи така упорно и така постоянно в алабамският въпрос. «Защо и за какво се разхожда руската флота по Атлантическият океан?», питат ингелизките вестници. Но най-много Англия се безпокои от руския напредок в Азия и от влиянието,

което тя зема в Цариград. «Росия е вече обезпечила западните си граници от страната на Прусия; Австрия днес не е за нищо и за какво, а Портата се люлее ту на една страна, ту на друга», говори един ингелизки вестник и обвинява правителството, че то е дремало досега и не е познавало своите интереси.

Отношението на французкото версалско правителство към Италия се изменяват така също, както се изменяват и французките мозъци въобще. Г. Тиер уверява италианският посланик, че той (Франция) е приятел на Италия и желае ѝ сякое добро; а, от друга страна, уверява папските посланици, че Франция е обязана да защитава независимостта на святата столица, както тя я е защищавала и досега. Преди малко време се беше разпространил слух, че между Италия и Германия е заключен вече отбранителен съюз, но това известие се опровергава и от немските, и от италианските вестници. Не са основателни и ония слухове, които разказваха, че Италия ще да поиска от Франция Савоя и Ница. Французките вестници говорят, че Италия не смее да предприеме никакъв поход против Франция, ако последната и да се намира днес в критическо положение. Откакто е обявил Тиер, че ще да защитава със сичките си сили републиката, то около него са захванали да се събират сичките французки либерали. Преди малко време Тиер се срещнал с Гамбета и повторил му, че неговата най-първа обязаност е да защитава републиката от монархистите; а Гамбета от своя страна го уверил, че ако той изпълни обещанието си, то ще да му помага не само левицата, а и сичките републиканци. Но при сичкото това Гамбета съветува Тиера да остави вишегласието в камерата и да се съедини с левичарите, защото днешният скупщина само го компрометира пред светът. Гамбета се обещал, че той ще да употреби сичките си сили, за да падне днешната камера и да бъде избрана друга, която ще да помага Тиеру в сичките негови планове, т. е. да се утемели републиката. Търговските договори между Англия и Франция не са могли да се осъществят.

Испанските дела се размътват сè повече и повече. В провинциите е вече избухнало въстание. Самите испански вестници говорят, че ако карлистите и да нямат вече сила, то републиканците страшно напредват. Свобода, г. II, бр. 41, 25 март 1872.

[ОТ РУСКИТЕ ПРИГОТОВЛЕНИЯ СЕ БОИ НЕ САМО АНГЛИЯ]

На Англия грозят от три страни: 1) американците я викат да разреши алабамският голпрос; 2) французите се отказват да заключат с нея търговски договор; 3) Росия е намислила да изгради пак своите севастополски крепости, а това руско действие никак не може да се хареса на севастополските херои, а именно на Англия. Французкият народ не само че не е противен на руските стремления, но говори за Росия с голямо съчувствие и радва се, че тя се е вече решила да унизи ингелизката гор, ст. Освен това Франция се надея, че Росия рано или късно ще да познае кои са нейни приятели и кои са нейни неприятели и руско-французкият съюз ще бъде заключен. Гамбетовият вестник «Република французка» доказва, че севастополската война е принесла на Франция голяма вреда и продължава: «Ако Росия укрепи своите кримски крепости, то тя пак ще да захване да позелява на Восток, но това нас не плаши, а радва ни. Росия трябва да бъде уверена, че тя ще да добие от нашата страна голямо съчувствие; Франция сякога ще да ѝ бъде нелицемерна съюзница.»

Княз Горчаков е известил вече на великите сили за руските намерения и «Москов. ведом.» уверяват, че Севастопол ще бъде търговско пристанище, но ще да се въоружи дотолкова, доколкото е потребно, за да бъде в състояние да приеме и да защити черноморската военна флота. От друга страна, ние видиме, че петербургското правителство укрепява своето господарство и извътре; то прави в държавата си такива реформи, които са необходими за сяко едно първостепенно господарство. Говори се, че твърде скоро ще бъде издаден манифест, с който ще да се даде на поляците — които са се бунтовали преди десет години против правителството — пълна амнистия и ще им бъде позволено да се върнат в своето отечество.

Но от руските приготовления се бои не само Англия. Турция и Австро-Унгария са се уплашили дотолкова, щото явно вече са захванали да показват своят страх, «Маджарска реформа» говори, че Росия твърде скоро ще да завладее Галиция и Австро-Унгария ще бъде разкъсана на части. В «Бирж. ведом.» е напечатана една

статия за длъжностите на Русия към Галиция, в която между друго се говори следующето: «Ако разгледа човек нашите отношения към Прусия в Немско-французката война, то ще да се увери, че тия отношения не са били само проста неутралност, а нещо повече. Това е признан и сам Вилхелм и затова той поблагодари само Русия, а сичките неутрални сили. Русия е направила във времето на тая война големи услуги на Германия, защото за нея е тя изразходвала големи суми и имала е големи жертви. Ето защо и Русия има пълно право да се земе за работа и смело, както направи и Прусия, да върви към своите цели, които се изиекват от нейната политика. Ние се надееме, че Русия ще бъде поддържана от Прусия. В политиката не са нужни благодарности, а черноморският въпрос не е дотолкова важен, щото Прусия само с решението му да ни върне заслугите. . . Нашите руски области са станали австрийско владение при Катерина II, а от онова време никой се не е погрижил за тях.»

«Русия е направила барем що-годе за своите еднородни племенници на Восток; а за своите рождени братия, които са с нея една кръв и едно месо, т. е. за русите, които живеят в Галиция, в Буковина и в Унгария, тя не е направила почти нищо. А тия нейни братия са пъшкали и под поляци, и под немци, и под маджари, даже и под румъните. Нам ни се чини, че днес никой не препятствува на Русия да последува примерът на Прусия и да съедини сичките руски синове в едно цяло. Нашето положение днес е по-добро от положението на сичките други велики сили. Ние днес нямаме нито един силен противник в Европа. Германия не може да ни стои насреща, защото и ние гониме оная иста цел, която гони и тя, а освен това, защото ние сме ѝ помагали, за да достигне своите цели. Французката сила е разбита и морално, и материално. Немско-французката ненавист везва ръцете и на Германия, и на Франция. Англия има доста главоболие в Индия, има на вратът си фенианците, а алабамският въпрос ѝ грози от страната на Америка. Само ръцете на Русия са свободни и нейните петнайсетгодишни реформи ще да принесат добър плод. Русия от 1853 никак не може да се сравнява с Русия от 1872 г. Нашето народно развитие и самосъзнание е дотолкова голямо, щото секи руски публицист може свободно да посочи към Карпа-

тите и по примерът на онзи родолюбив италианец да извика: «Osez, sir, osez!» — Опитайте се, господине, опитайте се!»

А що се върши в Австрия? Австро-Унгария продължава да лъже своите поданици, както ги е тя лъгала от самото свое съществуване, но и най-хитрата лъжа има свой край. Ние говорихме много пъти, че между славянските племена в Австрия се е захванало вече онова взаимно братско споразумение, което ще да възкреси падналите народности и което ще да скъса немско-маджарските правителствени вериги; а това наше заключение потвърдяват и самите маджарски вестници. По мнението на маджарските вестници между сърбите, хорватите, ромъните и словаците наистина съществува някакво си сближение; но това сближение е извършил Нови Сад, т. е. д-р Милетич и неговата партия. Някои маджарски-вестници мислят, че това противно на маджарското правителство сближение трябва да се изкорени до самото му основание, и съветуват правителството да предаде и само д-ра Милетича, но и цели Нови Сад на криминалният съд и да осъди сичките граждани като господарствени престъпници. Но нищо не помага — и славянските племена вървят към своите цели. Правителството затваря сръбските патриоти, правителството си играе с хорватските събори, правителството се меша в ромънските школки дела, правителството лъже поляците и угнетява русинците, правителството наводнява Моравия и Боемия със своите солдати; но славянските племена се вече пробудиха!

Французката народна скупщина е престанала да работи за едно кратко време. В един ингелизки вестник пише едно лице, което е говорило с Тиера, следующето: «Тиер ми каза за формата на днешното правителство така: «Мене мнозина укоряват, че защищавам републиканската форма на управлението; но възможна ли е днес във Франция каква и да е друга форма? Щат ли орлеанците, империалистите и републиканците да търпят г. Шамбора? Щат ли легитимистите и републиканците да се подчинят на орлеанците? Най-после щат ли легитимистите, орлеанците и републиканците да пожелаят единодушно да се воведе пак монархия? След няколко години работите могат да се изменят твърде лесно. Французите щат да

имат време да се поразмислят и да определят коя форма е за тях по-полезна. Твърде лесно може да се случи, щото да бъде въведена пак монархия; но още по-лесно може да се удържи и републиката. Но днес за днес във Франция е най-нужно републиканско правление.»

Парижкият дописник на «Таймс» говори, че Франция се намига днес в страшно положение, и продължава: «Единствената партия, която има във Франция сила и убеждение, е комунистическата. Само из темниците са пуснени до 30 000 комунисти, а тия комунисти съставляват едно цяло тяло. В сегашно време във Франция не съществува ни една друга партия, която би имала свои твърди цели и свои собствени убеждения. Наполеон III е много стар, неговият син е много млад, Тиер е самолюбив, граф Шамбор е остарял, граф Парижки е много мирен, херцог Омалски е отвратителен, а Гамбета е много пъти грешил. Само комунистическата партия е способна да изплаши партиите и с това да въведе в отечеството си какъв-годе ред. А може да се намери и такъв един гений, който да спаси тая осиротяла земя; но такъв велик човек не се е появил досега.»

Във «Вандерер» пишат из Сараево: «Портата, както се види, има намерение да се скара или с Черна гора, или с друг и го. Тя постоянно увеличава своите войски и почти ежедневно донася въоръжение в Босна и Херцеговина. Сараево е станало военни лагер. Турските власти са направили из една християнска черкова военни амбар и напълнили са я с оръжия. Това турско-злоупотребление е въоръжило против правителството сичкото християнско население.»

Свобода, г. II, бр. 42, 1 април 1872.

[ПОЛЯЦИТЕ ТРЯБВАЛО ДА СТАНАТ АВСТРИЙСКИ МОСТ]

Австрийските вестници говорят с голям страх за тройният съюз между Русия, Германия и Италия. Един от полуофициалните вестници говори, че ако би тоя съюз бил заключен само между Германия и Италия, то той би

грозил на друга една велика сила; но в тоя съюз е приета и Русия, следователно без никакво съмнение той ще да бъде направлен против Австрия. «Боят между Русия и Австрия може на някое време да се отстрани с политика, но никак не е възможно да се избегне съесем.»

По-нататък тоя вестник говори, че Германия е длъжна да крачи с гигантски крачки напред, защото в противен случай Русия може да я превари и да я поведе след себе си. В Русия напредва и правителството, и народът. «Няма никакво съмнение, че колкото повече се развива руската публика, толкова повече расте и ненавистта ѝ против Австрия. Германия е заборавила вече за ония услуги, които ѝ е направила Австрия, а Русия твърде добре помни, че Австрия сякога се е борила против панславизмът, сякога е стояла между Русия и славянските племена и сякога ги е защищала и не е давала да ги погазят (??). Нека никой не мисли, че тоя бой, който днес произходи между австро-маджарското правителство и между хорватите, сърбите и чехите, не намира съчувствие между русите! Днешният бой между чехите и немците е бой на живот и на смърт, а тоя бой е предтеча на оная страшна борба, която щеме ние да имаме с Русия. Спогожданието с Галиция, на което Андрашия обърна такова голямо внимание, доказва, че тоя господарствени чиновник разбира твърде добре от коя страна ни грози опасност. Полският вопрос трябва да ни послужи за средство, с което да спречиме руският напредок.» С други думи, поляците трябало да станат австрийски мост и да спасят Виена, и Пеща! Но гореказаният вестник не вярва и в това средство; той мисли, че поляците са твърде слаби, а Русия е много силна. Тоя весник мисли, че Германия (Прусия) ще да дойде в себе си, ще да се съедини с Австрия и ще да спречи пътят на Русия. «В противен случай това би било предателство за немските интереси (!), предателство за немската свобода (?) и за европейският мир.» Идете после това и не казвайте, че чифутският страх е дотолкова голям, щото виенските и пешанските вестници са заборавили вече своята политическа игра и наивно ни разказват де ги боли!

От друга страна, ние видиме, че Русия е пристъпила вече към руско-полското помирение. «Нор. А. цайтунг» говори: «Великото славянско движение захваща да влече

след себе си и поляците. Ненавистта към Прусия, която се стареа да онемечва, и недовъверието към Австрия са накарали много поляци да потърсят своето спасение в Русия. Забележително е, че младият Чайковски със съгласието на Садък паша (стари Чайковски) се е преселил вече в Русия. Това явно вече ни доказва, че Русия е захванала да се обличава с поляците.» От друга страна, ние чуваме, че петербургското правителство е намислило да обяви пълна амнистия за сичките поляци, които се скитат днес по Турция и Франция и ниде не намират покой. Чешко-правителствената и хорвата-маджарската борба се продължават и по мнението на самите немски вестници никакво помирение не е вече възможно. Почти сичките чешки вестници съветоват народът да се държи и да не позволява на правителството да го гази и да го лъже.

Наполеон и до днес не губи своите надежди; той мисли, че скоро ще да настъпи онзи час, когато самият народ ще да го повика да се върне назад и да спаси държавата от либералната република. Разказват, че войската е готова да посрещне бившият император и да провъзгласи пак империя. Генерал Флери мислил да произведе въстание на 10 дек., но отложил своето намерение на няколко месеца, защото му се свършили материалните средства. За тая цел Наполеон продал в Нев Йорк земя за 4 200 000 долара. А що прави Тиеровото правителство, т. е. Тиеровата република? — Управителят на Париж генерал Ладмирол е издал преди малко време такава една наредба към офицерите, които се намират в Париж, в която се говори, че секи един офицерин има право да защитава честта си със саблята в ръка. От своята страна военният министър дава власт на секи един войник да защитава републиката по своите понятия. Няма никакво съмнение, че тия наредби щат да погребат французкото щастие.

Свобода, г. II, бр. 43, 8 април 1872.

[УЗРЯЛОТО ТРЯБВА ДА КАПНЕ]

Сърбия иска енергически Мали Зворник и Сакар, Черна гора иска своите Бърда и едно пристанище на Адриатическо море, сичкият южнославянски свят казва: «Готови сме», а турското правителство лъже и обещава. Ако би Портата имала намерение да удовлетвори справедливите требования на Сърбия, то тя не би изпроваждала своите войски на сръбските граници; а ако би Сърбия мислила да се откаже от своите права, то тя не би ги търсила така енергически. Самите официални сръбски вестници говорят, че Сърбия е намерена да отговори на силата със сила и на топът с топ. Мнозина мислят, че сръбско-турските несъгласия щат да се свършат пак миролюбиво, но ние не вярваме. Въпросът не е за Мали Зворник или за Бърдата, а за съществуването на южните славяни и... Турските злоупотребления са достигнали до своето съвършенство, турската неспособност се открива се повече и повече, турската финанция е готова да се обанкрути, турските насилия излизат из своите граници, а сичкото това не може да се продължава още дълго време — узрялото трябва да капне.

Между славянските племена в Австрия и между двете немско-маджарски правителства раздражението расте се повече и повече и ако работите се продължат още малко така, както са тия вървели досега, то «Застава» ще да има пълно право да рече: «Късно е вече!... Между нас и правителството не може вече да бъде никакво споразумение!» «Панчевац» изнася следующото запрещение: «Военната команда в Темишвар е запретила на граничните да приемат участие в бечкеречката конференция и заповядала е на властта да гледа строго кой ще да бъде непослушлив на гореказаното началство.» На сичкото това горереченият вестник прави следующата забележка: «Това запрещение е за нас твърде радостно явление, чегато сме го нарочно смарладисали, защото то ще бъде оная движаваща сила, която ще да накара граничните да идат на тая конференция по-голямо число, и то с байряците в ръка. Ето защо и ние от сѐ сърце благодариме темишварската военна власт.» Колкото за чешките и за полските дела, то и тия вървят не по-добре от сръбо-хорватските, или, по-правилно да кажем, чехите и поля-

ците захващат да мислят повече за своите собствени интереси, нежели за интересите на Виена или на Пеща. Полският вестник «Газета народова» съветова поляците да подражават на чехите и продължава: «Със своята енергия, със своето братско единство и със своите здрави разсъждения чехите днес са достигнали до онова щастливо положение, което им дава сила да се не боят от никакви централисти и от никакви тайни полиции. Ако поляците тръгнат по същият път, то Галиция ще да се измени за няколко години. Славянските племена в Австрия имат една цел, следователно тия трябва да работят дружно и споразумително.» В Берлин е напечатана една брошура от някой си Кръживицки, из която «Дзенник полски» извлича следущето: «И между славянските племена съществува такова различие в езикът и в обичаите, каквото съществува и между немците. Баварец, шваба, сакс и др. са немци, но тия немци твърде тежко разбират един другото. А ние видиме, че Германия е съставила от тия разноезични племена едно немско цяло. А защо и славянските народности да не съставят друго подобно цяло? Славянизмът, романизмът и германизмът не са народности, но племена, а племената съдържат в себе си цял народ. Россия нас угнетява, но тя е длъжна да прави сичкото това като държава, защото и ние сме били сякога нейни неприятели. Хайдете да оставиме настрана ситните и безполезните несъгласия, да се обърнем приятелски към Россия, да стъпиме с нея в свещен братски съюз и да бъдем славяни.» Но «Дзенник полски» не одобрява мнението на гореказаната брошура и надее се, че Полша ще да «возкръсне».

От друга страна беснеят маджарите и тъпчат сичко, щото не е маджарско и деаковско. Тоя народ прилича като две капки вода на нашите прокопсани гърци, които и до днес не забравят старото, но глупавото изречение: «Който не е грък, той е гаргар.» «Моск. вед.» говорят за маджарите така: «Що е това маджарски народ? Що е това деаковска партия? На тия два вопроса ни отговарят самите народности, които съставляват маджарското кралевство, и ония несъгласия, които съществуват между сърбите, хорватите, словенците, словаците и маджарите.» Маджарското министерство се е решило да направи една (маджарска) държава от 4 милиона маджари и от 10 милиона други народности!

Във Франция с нищо повече се не занимават освен със своята столица. Разказват, че общественото мнение желало да се пренесе министерството колкото се може по-скоро в Париж. В Елзас и в Лотарингия работите не стоят така добре, както би желали немците. Немският елемент постоянно се бори с французкият и тая борба приема твърде големи размери. Днес е настанало вече онова време, което ще да реши: щат ли Елзас и Лотарингия да останат с Германия и да бъдат немци, или щат да останат с Франция и да бъдат французи. Разказват, че французката пропаганда работила енергически в тия две провинции и работила с голям успех. Преди малко време Тиер написал на испанският крал едно писмо, в което го уверява, че интересите на Франция изискват, щото в Испания да се одържи империята. Мислят, че испанският крал ще бъде принуден да се защитава с оръжието в ръка. Чети са се появили на много места и кралевската гварда е отишла да ги гони, но по думите на някои французки вестници войската повече съчувствува на въстаниците, нежели на кралят.

Цариградският дописник на «Москов. вед.» пише следущето: «Турското правителство е повикало Ромъния, Сърбия и Египет да участвуват във всесветната изложба във Виена. В това също време Портата е повикала и Черна гора. Това турско действие е обяснено в Цетин не съвсем просто; черногорците мислят, че Турция е намислила да причисли и Черна гора със своята империя. Черногорският княз изпроводил до Портата такава една нота, в която протестира против турските стремления и говори, че Черна гора е била сякога свободна държава.» И така, Турция търси със свещ белята си.

Свобода, г. II, бр. 44, 15 април 1872.

[Я ПОГЛЕДАЙТЕ ЩО СТАВА В ЦАРИГРАД,
В ПЕЩА, ВЪВ ВИЕНА. . .]

Днес е настанало онова щастливо време, което е най-мило на слабите, на плашливите и на залюбените, а ако е така, то за Австро-Унгария и за Турция са настанали

златните времена. Я погледайте само що става в Цариград, в Пеща и във Виена. Големи любезности! Турция уверява Русия, че ней е твърде мило ако тя (Русия) укрепи своите черноморски брегове и ако поправи севастополското пристанище. «Прави ти там в земята си каквото искаш, само дай мене да поживея. Поврага ти Севастопол, когато и Силистра е готова вече да падне», говорят турците и кротуват си. От друга страна, Австро-Унгария изпроважда почти всеки ден сватбени китки на Високата порта и уверява я, че нейното приятелство е по-верно, по-искрено и по-горещо. «Ела ти в моите обятия и ние ще да проживееме на тоя свят като два млади и топлокръвни любовника», говори «Пестер Лойд». — «Ние отдавна познаваме вече вашето приятелство и готови сме да ви докажаме своята любов. Ако нашата Висока порта пожелае, когато и да е да стъпи в законен брак, то тя ще да си потърси жених или във Виена, или в Пеща», отговарят турците. После това приятелско изявление «Пестер Лойд» захваща да философствува. Щом новият австро-маджарски посланик предложи десницата си на цариградският диван, то маджаро-еврейският вестник захвана да ни разказва, че турците се възрождават, че турският напредок крачи твърде бързо, че Турция не е болник и че християнските народности са много по-неспособни и много по-варвари от мохамеданците. После тия похвалби «Пестер Лойд» укорява австрийската политика и продължава: «Австрия много погреша в 1866 година, когато тя проговори в Цариград добра дума за ползата на Сърбия», т. е. когато тя поискала да се дадат на Сърбия крепостите. «Сърбия е неблагодарна.» По-надолу тоя вестник говори, че Австро-Унгария е обязана да защитава турските интереси, защото тия интереси били тясно свързани с австро-маджарските.

Сичкото това ни принуждава да кажем още веднъж, че славянските племена в Австрия и Турция са достойни за презиране, когато тия със своите несъгласия позволяват да им се присмиват и пещенските евреи. Докога ще се търпят тия унижения и тия нравствени и физически страдания? Чехите се умориха и захванаха да се връщат назад, поляците ходят като шантави и не знаят де ги боли, хорватите търсят своето спасение в «Звонимировата» корона, сърбите пеят химни по Нови сад, ромъните не познават своите собствени интереси, словаците дремят и пр.,

а «Пестер Лойд» им плюе в очите и нарича ги варвари. Ние казваме «нарича ги», защото, когато се укоряват турските славяни, то тия укори се отнасят и до австрийските. А знаете ли по каква причина се е разсърдил до толкова «Пестер Лойд» на Сърбия? Най-главната причина се заключава в южнославянското сближение, а пътуването на к. Милана в Ливадия и днешните сръбски требования й съвсем вече препълниха чашата. Нека говори кой що ще, а ние ще да кажем, че с «маджарите ние никога не можеме да пътуваме заедно». Чешката народна партия е победена при изборите и маджарските патриоти тържествуват. «Политика» говори, че Прага във време на изборите не приличала на мирен и на търговски град, а на военни лагер. Жандармерията и царските войници ходили по улиците като във военно време и всеки можал да помисли, че австрийската войска се приготвяла на бой.

От друга страна, Австро-Маджарска подмамя Русия, а руският посланик г. Новиков уверява австро-маджарското правителство, че интересите на тия две държави изискват мир и тишина. «Вин. Абдпост» ни уверява, че между Русия и Австрия съществуват най-приятелски отношения и че г. Новиков никога не е говорил с австрийските държавници за галицкийят въпрос.

Във Франция пак господства голямо външение. В «Таймс» пишат из Париж, че във Франция — освен версалското правителство — явно вече съществува бонапартовско правителство, което предводи Руер. Съставено е вече и бонапартовско министерство. Шавро е министър на вътрешните работи, а Пиетри — министър на полицията. Това министерство издава приказания и води голяма кореспонденция. Руер приема вече явно всякакви аудиенции, праща куриери и изпроважда свои пропагандисти по сичките французки крайове. Версалското правителство е захванало вече да приследува тия агенти и мнозина са затворени.

В Испания карлистите са повдигнали голям бунт, но, според както казват самите испански вестници, въстаниците са разбиени на няколко места. Това въстание е дало повод на Испания и на Франция да се подружат и да изкажат една на друга своето съчувствие. Французкият посланик в Мадрид обещал от името на версалското

правителство, че Франция ще да се старае доколкото е възможно да помага на к. Амедея и да приследува карлистите, които сега засега се намират във Франция.

Свобода, г. II, бр. 45, 22 април 1872.

[НЕМСКИ ВЕСТНИК ЗА СЪРБИЯ]

За отстъпката на Мали Зворник и за бъдещата сръбска скупщина в «А. Алг. цайтунг» пишат следующето: «Научаваме се из твърде верен източник, че Портата няма намерение да отстъпи на Сърбия Мали Зворник. Великият везирин признава, че Сърбия има пълно право да търси от Турция тая крепост, но в това също време той говори, че Турция ще сама да определи ден и час, в който да се извърши това дело. Това е стара турска метода: обещавай сичко, щото и да поискат от тебе, а не изпълнявай ни едно обещание. Ето защо Сърбия трябва да измишлява средства, с които да развали тоя турски обичай. Най-доброто средство е това: сръбското правителство не трябва да плаща на Турция данок дотогава, дорде му се не дадат Зворник и Сакара. Говорят, че регенцията е вече намислила да извърши това дело. Ако са тия гласове основателни, то Турция ще да бъде принудена да работи малко по-честно. Познато е вече секому, че на 10 августа к. Милан ще бъде провъзгласен за пълнолетен, че той ще да приеме в своите ръце управлението и че регентите щат да подадат оставката си. В същото време ще бъде свикана и народната скупщина, и то не в Крагуевац, както е бивало досега, а в Белград. И така, князът пред самата скупщина ще да седне на своето място и ще да промени министерството. Въобще се мисли, че и после това произшествие свободомните реформи не само че не щат да се прекратят при новото правителство, но в новият кабинет щат да влязат най-решителните либералци.»

Свобода, г. II, бр. 45, 22 април 1872.

[«НЕ НАДЪЙТЕ СЯ НА КНЯЗИ И НА СЫНЫ ЧЕЛОВЪЧЕСКІЯ», А НА СВОИТЕ СОБСТВЕНИ МИШНИЦИ]

В последното време почти сичките европейски вестници говорят за Росия и за нейните цѣли и стремления. Брюкселският вестник «Норд», за когото мислят, че е руски орган, е поместил една статия, която говори, че войната между Росия и Австрия е неизбежна. Тоя вестник ни уверява, че и Австрия вече се приготвява на бой и продължава: «Росия в тоя бой ще да одържи победа, защото тя има и по-добре организирана войска, и по-силни съюзници. Австрия може да очаква помощ само от Турция.» Същият вестник съветова русите да се възползват от днешното критическо положение на Австрия. «Росия трябва да си отмъсти на Австрия, говори «Норд», за Кримската война и да освободи поробените австрийски славяни.» Из французките вестници се види, че Франция очаква от Росия голяма полза, но руските вестници говорят съвсем друго. «Правител. вестник» проповяда, че Росия е длъжна да съхрани своите братски отношения с немците, а най-повече с Прусия. «Ако Франция да би послушала нас, то тя би трябало да гледа да нареди своите вътрешни дела, защото само от вътрешната сила зависи благосъстоянието на сяко едно господарство», говори гореказаният вестник. — «Когато една държава е организирана добре извътре, то тя не трябва да се бои от никакви вънкашни неприятели.»

От друга страна, ние видиме, че австро-маджарските вестници са съвсем омекнали и захванали са да хвалят Росия и нейната миролюбива политика. Някои си маджарски вестници говорят, че Сърбия е най-главната виновница във восточните волнения и че южните славяни са от ония варвари, които не заслужават никакво съчувствие. «Пестер Лойд» разказва, че обязаността на цивилизованите европейци била да унищожават сяко едно движение, което би се появило между южните славяни, защото тия славяни щат да оварварят цивилизованият маджарски народ. И така, Росия е вече оставена настрана и органът на г. Андрашия е захванал да гложде южно-славянските цървули.

Чешият събор е вече отворен. Народната партия не приема участие в тоя събор. Виенските и пешанските вестници ни разказват, че Чехия е вече убита и че такава също съдба ще да постигне и Галиция, т. е. поляците. «Ако полските-требования бъдат такива, каквито бяха чешките, то и поляците щат да паднат така също, както паднаха и чехите», говорят тия вестници. Но австрийското правителство е излъгано, ако то мисли, че чехите са вече победени. Ако австрийските байонети и правителствената цензура не позволяват на народът да изкаже днес своите убеждения, то твърде скоро ще да настане онзи час, когато ни една демонска сила не ще да бъде в състояние да се възпротиви на народната воля. Дълговечните страдания и австрийските несправедливости откриха очите на славянските племена и показаха им от коя страна грози опасност на тяхната народност и на кое място трябва да търсят своето спасение. Чехите, хорватите, сърбите, словациите, словенците и ромъните са излъгани, а над поляците е готова вече да се изпълни християнската поговорка: «Не надѣйте ся на князи и на сыны челоуѣческія», а на своите собствени мишници.

Из Франция пристигат такива известия, които са твърде благонадеждни за французката република. Каме-рата е отворена и левичарите съставляват вишегласието. Из сичко се види, че монархическата партия пада се повече и повече. Във Франция са захванали вече да се убеждават, че само републиканската форма е в състояние да спаси това господарство от многочислените интриганти и от нравствената болест. Между Тиера и германският посланик съществуват приятелски разговори. Тиер се старае да увери германското правителство, че Франция желае мир и тишина, а германският посланик уверява Тиера, че Германия е готова да помага на Франция в сяко едно отношение. Мнозина мислят, че пруската войска ще да остави вече французката страна.

Отношенията между Франция и Италия са станали малко по-приятелски. Французкият посланик при италианското правителство явил Тиеру, че между Италия и Германия не съществува още никакъв съюз, но подобен съюз може твърде лесно да се случи, ако само Франция не измени своята политика. От друга страна, ние се научаваме, че между Прусия и Франция работите са захванали

пак да се заплитат и Прусия употребява сичките си сили да привлече на своята страна Италия. Секи вече знае, че по французко-пруските договори на ония елзаски жители, които са с французко произхождение, се даваше право да разпродават имането си и да се преселяват във Франция. Но прусите се отказват от своите обещания и никому не позволяват нито да продава имането си, нито да се преселява. Ни един млад момък не смее да премине през границата. Французкото правителство се оплакало в Берлин и помолило Бисмарка да изпълни Франкфуртският договор, но неговите требования останали без никакъв успех.

В тукашните вестници явяват, че испанските въстаници били разбити при французката граница и че уж Дон Карлос бил земен в плен. Дали е това истина, ние не знаем, знаем само туй, че положението на Амедея е съвсем незавидно. Французките вестници говорят, че на Амедея грозят два неприятеля: карлистите и републиканците и ако кралевската войска разбие едните, то другите остават цели. Освен сичкото това самият народ е твърде недоволен. Някои французки вестници съветоват Тиера да поддържа Дон Карлоса, защото Амедей бил Бисмарков човек. Между Италия и Северна Америка така също работите са заплитат и, както се види, Испания ще да изгуби западноиндейските страни.

Свобода, г. II, бр. 46, 29 април 1872.

[НАРОДИТЕ ИСКАТ ДА ЖИВЕЯТ И ДА БЪДАТ НЕЗАВИСИМИ]

По сичко се вече види, че Австро-Унгария ще да ускори своята смърт и ще да остави своята единоутробна сестра сама, без никаква помощ и без никакво съчувствие. Незавидно положение! Един немски вестник, който се издава под покровителството на виенското министерство, ни разказва следующето: «Англия и Австрия не желаят да се намесят в сърбо-турските несъгласия (?) и надеят се, че Турция ще да разреши и сама тия въпроси. Граф Лудолф (посланикът на Австро-Унгария) отговорил на

сръбският агент, когато той го помолил да ходатайствува пред Портата за Зворник следующото: «Можеме ли ние да работим на изток за Русия?» Из тия няколко думи ние видим, че Австро-Унгария е намерена да защитава Портата и да ѝ помага в сяко едно отношение. «Ние не щем да работим за Русия!» За каква Русия? Християнските народности в Турция искат да живеят, искат да бъдат независими, искат да прекратят дълговечните си страдания и неволи; а виенското правителство е седнало да ни разказва, че тия работят за Русия! Има ли тука барем една капка здрав разум?

Маджарите искат от Австрия своята свобода и своето народно право. Това е така. А кой от нас би посмелял да каже, че маджарските патриоти работят за Англия? Ако някой из нас би поискал да каже такава една глупост, то би го осмеляло и старо, и младо. Ние знаеме твърде добре по каква причина се говори сичкото това, но не обръщаме на него никакво внимание, защото правдата скоро ще да изплува отгоре. «Русия се държи настрана, говори същият вестник, но ние отдавна вече знаем, че тоя вопрос (за Зворник) е изнесен на видело от Русия.» Идете после това и не говорете, че австро-маджарските дипломати трябва да са или луди, или са се до такава степен изподличили, щото се страхуват от сяка една истина! Ако турците поискат да заколят някого, и той се защитава, то в това отношение е крива само Русия.

Но да се обясниме. В последните десет години между славянските племена в Турция и Австрия се захваща онова свещено сближение, което е необходимо за тяхното спасение и свобода. Разбира се, че това сближение е противно и на турските, и на австрийските интереси, защото съдбата на тия две господарства зависи само и само от гореканзаното сближение. Ако Малки Зворник да не беше свезан с Кикинда, Загреб — с Търново, Белград с Видин, а Пловдив — с Цетиня, то маджарските дипломати би се потаяли и техните протести не би излизали из границите. Това е верно като ден. В това също време, когато маджаро-еврейските органи нападат на славянските племена в Турция и наричат ги «варвари, свинари и кръвоядци», в Бечкерек, т. е. в самата Австрийска империя се събира славяно-ромънска скупщина, на която, между другото, се решило следующото: «Нас се касаят християнските на-

родности в турското царство, защото там живеят нашите еднородни и еднокръвни братия сърби, българи и ромъни. Когато и да попитаме из нас, той ще да ви отговори, че неговото желание е да се освободят тия нещастни племена и да основат свои независими държавици. Австро-маджарското министерство трябва да послуша волята на народът и да промени своята политика. Народът желае да защитава християнските народи, а не турците.» А може и тая скупщина да е била съставена по повелението на Русия? По-надолу същият вестник ни разказва, че Италия и Франция били противни на Австрия и на Англия. Италианският и французкият посланик били упълномощени да защитават Сърбия и да ѝ помагат във въпросът на Мали Зворник.

Във Франция пак захващат да се волнуват умовете. Откакто Тиер се е разболял, то французите са захванали пак да мислят за съществуването на републиката. Републиканската партия се старае със сичките си сили да избере наместник на старият президентин, а министрите развалят техните планове. Преди малко време Гамбета повикал своите приятели и държали домашен съвет. Разказват, че той се отказал от председателството и ѝ препоръчал Греви. Разказват още, че Тиер е противен да бъде избран Греви, защото камерата се лишавала от един достоен и умен председател. Наполеоновските генерали са повикани пред съдилището да дадат сметка за своите действия във времето на Пруско-французката война. Немските вестници говорят, че между версалското и берлинското правителство произхождат вече преговори за извожданието на немската войска из Франция. Много династически вестници са запретени, защото волнуват народът и сеят революция. Някои вестници явно вече говорят, че на Тиеровото място трябва да дойде на престола малкият херцог.

Немските вестници потвърждават онова известие, което казваше, че испанските революционери са разбити. Маршал Серано приследовал въстаниците и отнимал оружието им. Преди малко време той издал прокламация, в която се говорило, че секи испанец е длъжен да защитава краля и свободата си, а ако някой гражданин не послуша думите му, той ще да го накаже най-строго. «Хайдете да се събереме, свършва прокламацията, около

кралят и законът и да посееме съгласие и братство.» Из Байона телеграфируют, че Дон Карлос бил хванат, а неговият предводител побягнал във Франция. Ако е това известие истинно, то въстанието ще да се унищожи твърде скоро.

И така, к. Амедей е спасен от едната страна, а от другата — се не знае. Преди малко време в кралевският дворец се случило следущето произшествие. Радикалният защитник Домато дошъл при кралят и казал му една дълга реч за неспособностите на неговото министерство. Той казал на Амедея, че неговото положение е съвсем неутешително и че той не познава нито земята, нито жителите ѝ. По неговите думи положението на кралят е дотолкова лошаво, щото той твърде скоро ще бъде принуден да ограничи властта си. Министрите не били избрани законно, следователно самият крал способствува на революцията. Който презира законът, той дава право и на народът си да прави беззакония. Ако к. Амедей продължава да управлява Испания така, както я е управлявал досега, то испанците ще бъдат принудени да се земат за оръжие. Домато напомнил Амедею и Примовото убийство. Разказват, че Амедей останал от Доматовите думи доволен и обещал му, че ще да се възползува от неговите съвети.

Италия се въоружава така също, както и Франция. Италианската камера е решила да се увеличат материалните средства на военното министерство. За тая цел правителството иска 38 500 000 франга. Военният министър предложил да му се дадат средства, за да въоружи колкото се може по-добре Сардиния. Аудифреди рекол, че се бои да ги не нападне Франция, а Сант Мартино му отговорил, че Италия има доста сила да се бори против когото и да е.

Свобода, г. II, бр. 47, 6 май 1872.

[ГОЛЕМИТЕ И СИЛНИТЕ ДЪРЖАВИ МЪЛЧАТ И РАБОТЯТ. . .]

Разказват, че големите и силните държави мълчат и работят, а малките и слабите псуват, проклинат и плашат съседите си и сичкото това произхожда от туй, защото слабият само с подобни средства може да покрие своето нищожество и голота. За жив пример ни служат Австрия, маджарите, гърците и евреите. «Нова с. преса» иска да обяви война на сичкия свят, който няма щастие да се нарича немец и който не желае да играе по свирната на Австрия. Тоя вестник напада на Русия, на Гърция, на Черна гора и на сичките восточни християни. «Гърция е облагородила хайдутлукът, говори тоя вестник, Ромъния съблача и ограбва евреите (?), Черна гора краде овце и говеда, а Сърбия гони вятърът.» Но Австрия няма да позволи на восточните християни да късат турската империя на части; тя не ще да допусне и на Сърбия да добие Зворник и Сакара. По-нататък еврейският вестник говори, че Прусия не желае вече да бъде орудие на Русия, а ще да помага на Австрия, която е назначена да разшири на Восток цивилизация, просвещение и немски дух.

На сичкото това сръбският вестник «Единство» говори така: «Виенската «Нова с. преса» може и да е разумна, но хитра не е. Тя не умее даже да скрие своите тайни намерения и изказва ги така явно, щото отваря очите и на краткогледата турска дипломация. Когато австро-маджарите се обещават да защищават Турция от християнските нейни поданици, а в същото време говорят, че Австрия трябва да се разшири на восток, то нема с това не показват на Турция твърде ясно, че Австрия я защитава само затуй, за да я погълне? Ще ли Турция да вярва на австрийското правителство, когато Австрия има подобни намерения, или ще да даде на своите поданици техните права и да се съедини с тях против общите неприятели? Ние явно можеме да кажем, че сякога сме готови да се сдружиме с турците и да се защитаваме от австрийската политика.» Ние не разделяваме убежденията на сръбският вестник по две причини: 1) защото турското правителство е за нас по-опасно и от австрийската политика; 2) защото Австро-Унгария е дотолкова слаба, щото тя не е в състояние да уварди и това, щото има. Австро-Унгария трябва да

удовлетвори по-напред своите славянски поданици, а после вече да покорява Восток и да разпространява немски дух и маджарски напредок. «Обязаността на Австро-Унгария е да спаси Восток от Русия и от полудивото славянство», говори един немски вестник. Ако би славянските поданици на Турция и на Австрия добили когато и да е воля да станат чиито и да е робове, то тия без никакво съмнение би се съгласили да се покорят на Русия, но на Австро-Унгария никога, отговаряме ние. Но славянските племена искат свобода и с божие то име щат да я достигнат.

Галицкийят въпрос е пак оставен настрана. Полските вестници са твърде ожесточени против правителството и предсказват му лошави последствия. «Час» говори, че между галичаните и правителството не може да бъде вече никакво споразумение. В Хорватско опозицията против правителството се увеличава, а в Далмация народът е сякога готов да се защитава от маджаро-австрийските насилия. Когато Франц Йосиф пътуваше по Южна Австрия, то той се почудил, като видял в какво положение се намират Банат и Бачка. Тия две страни се намират под водата. Франц Йосиф изявил желание, че маджарското министерство ще да се погрижи за тия нещастни страни; но маджарското министерство се грижи повече за украшението на Пеща и за новите дрехи на хонведите, нежели за ония крайове, които рано или късно щат да се откъснат от маджарското господарство и...

Във Франция се занимават днес само с военната комисия, която е назначена да разгледа делата на Базена. «Фран. вест.» говори, че тая комисия е решила следущето: «Като земеме предвид, че Базен със своите погрешки е изгубил 150 000 войника и че с тия свои погрешки той е предал Мец в ръцете на неприятеля; като земеме предвид, че той е работил против своята чест и против своите длъжности, то следствената комисия решава да го предаде на военният съд.» Народната скупщина е повелела да се състави колкото се може по-скоро тоя съд. Членовете на тоя съд ще да бъдат избрани от самата народна скупщина. Колкото за Елзас и Лотарингия, то французките вестници говорят следущето. Когато елзаската депутация донесла на Гамбета една статуя, която изображава републиката, че тя присъединява частиците

на французката държава, то Гамбета отговорил: Франция е длъжна да върви полека и миролюбиво, а когато настане по-благоприятно време, то и работите щат да се оправят. «Само с благоразумие и умереност ние ще да достигнеме до своите цели и ще да добиеме симпатията на европейските държави», казал той. Лъжовните известия за оставката на к. Горчакова са произвели във Франция голяма радост. «Сиекл» разказва такива неща, които могат да зачудят секиго. «Княз Горчаков, който е бил сякога неприятел на Франция, говори тоя вестник, не само че води императора Александра още от 1856 година по пътят на немската политика, но станал е в Петербург истинни агент на г. Бисмарка. Горчаков изпълнява буквално плановите на Бисмарка; той е онзи Горчаков, който в 1866 г. накара Австрия и Англия да се откажат от съюзът с Франция; нему така също трябва да се поблагодари и за това, че Дания беше поробена от Прусия и Австрия в 1865 година. Но днес в Москва и в Петербург захващат вече да познават Горчакова и да откриват неговите погрешки» и т. н. Из сичко се види, че Франция желае да се сближи с Русия и да заключи с нея тесен и приятелски съюз, но Русия остава хладнокръвна и върви по старата си програма.

Из Испания явяват, че въстанието се е вече прекратило и въстаниците са разбиени насякъде, но положението на кралят пак не е станало по-добро. Почти сичка Испания се волнува и въстанията твърде лесно могат да се повторят. От една страна, се волнуват карлистите, а, от друга — републиканците. Дон Карлос се намира във Франция. Между Северна Америка и Испания работите се заплитат сè повече и повече и твърде лесно може да произлезе война.

В Швейцария мислят да променят държавният устав. Немците съставляват една партия, а французите и италианците — друга. Разказват, че немската партия е победила с 225 436 гласа против 199 472.

Свобода, г. II, бр. 48, 13 май 1872.

[ИГНАТИЕВ ИЛИ ВАЛУЕВ, ПРУСИЯ И ВАТИКАНА, ПАРИЖ. . .]

Почти сичките вестници говорят за Русия и за нейната политика. Преди няколко недели австро-маджарските вестници разпръснаха гласове, че Горчаков си бил дал оставката и че на неговото място бил назначен Валув. Руските вестници опровергнаха тия известия и показаха тяхната неоснователност, но работата била съвсем друга — маджаро-австрийските вестници са всеведущи. «Ostsee Zeit.» беше обявил, че Горчаков е земал отпуска на няколко месеца и че на неговото място ще да остане на време г. Игнатиев. Гореказаният вестник мисли, че княз Горчаков няма вече да се върне на своето място и че Игнатиев ще да остане засякога министър на външните дела. Разбира се, че на маджаро-австрийските вестници се не харесва това променение и тия захващат да философствуват и да показват де ги боли и що им се иска.

В «Пестер Лойд» е поместена едно дописка от руските граници, в която се говори, че Валув непременно трябва да бъде назначен за министър на външните дела. Дописникът разказва, че Русия е длъжна да направи основателно променение в министерската система и да измени вече своята политика. Ако дойде на министерската столица Валув, то немците и поляците щели да възтържествуват, защото Валув бил противник на панславизмът и верен син на маджаро-австрийската цивилизация. Когато Валув бил министър на вътрешните работи, той приследовал панславистическите вестници и удушил Аксаковският вестник «Москва». Освен това Валув бил противен на Муравиевската система, но другите министри, т. е. Горчаков, Милютин и Зелени, имали вишегласието и победили го. Дописникът свършва със следующите думи: «Колкото за външната политика, Валув е противник на «славянските мечтания»; неговата девиза е «Русия принадлежи на русите». Из сичкото това гореказаният вестник прави заключение, че Валувското министерство ще да прекрати «панславистическите стремления и московските сънища». Разбира се, че сичкото това желаят не русите, а маджарите, които са захванали да се боят и от сянката си.

Брюселският вестник «Норд», който е орган на рус-

кото правителство, говори, че Русия е принудена да обяви колкото се може по-скоро на Австрия война, и продължава: «Русия ще да победи, защото е добре въоръжена и има много съюзници, когато Австрия е останала само с Турция.» Освен това Русия се старае със сичките си сили да удовлетвори полските требования и да ослаби Австрия и от тая страна. А какво прави «великата» Австро-маджарска империя? А ето що. Банат и Бачка са доведени до отчаяние; Хорватска е притеснена от всяка една страна; по Моравия и Боемия полицията владее неограничено; Ердел и Трансилвания е пълна с пропагандисти: поляците са излъгани и пр., пр. И тая дрипава монархия още смее да се надее от своите верноподаници и да крои военни планове против когото и да е!

Едно от най-новите произшествия, което днес занимава Западна Европа, е неудоволствието между Прусия и Ватикан, т. е. между Бисмарк и Пия IX. Европейските вестници говорят за това дело различно: едни казват, че то ще да се свърши дипломатически, а други говорят, че то ще да бъде причина, щото между Франция и Прусия да рукне католико-протестантска война. Вилхелм е назначил кардинала Хоенлоя за посланик при папския двор, а папата запрещава на това свое духовно лице да приемава от берлинският двор подобна служба. Това произшествие е разсърдило не само Вилхелма и Бисмарка, а и сичките протестантски немци. Това дело се е разгледвало вече в държавният съвет. Бисмарк рекъл, че по постановленията на новата католическа черкова ни една духовна власт няма право да прави конкордат (международни или черковно-политически уговор), ако се не отрече от своята светска власт. Най-после Бисмарк изговорил следующите думи: «Не бойте се, братия, ние няма да идеме в Канос, нито в държавна, нито в черковна смисъл.» (Преди няколко столетия Хенрих IV дошъл в Канос бос и в една риза и паднал пред папа Григория VII на колени.) Държавният съвет ръкоплескал Бисмарку за тия думи. Няма никакво съмнение, че Пия IX работи по волята на Тиера, който му шепне на ухото що да прави и що да мисли.

Между парижкото население и народната скупщина съществува някакво си неспоразумение. Причината е Сенският округ. Преди няколко време парижкото градско

управление беше издало обявление, в което се говореше, че французките патриоти са длъжни да очистят земята си от монархистите и да успокоят отечеството си от ония безпокойствия, които им причиняват бонапартовските меркети. Сенският окръг въстанал против това обявление и написал Тиеру една проба, в която между друго се говори следующето: «Сенският окръг желае да се обяви амнистия на сичките емигранти, защото само в такъв случай ние ще да достигнеме до своето спокойствие. Само пълните амнистии са в състояние да умират недоволните и да спречат сяко въстание. «Аж. лав.» явява, че между Тиера и берлинският кабинет още не са били никакви формални преговори. Тиер е писал Бисмарку само частно писмо, в което го пита ще ли берлинското правителство да изведе изведнъж своите войски, ако Франция заплати назначените за това суми или ако би дала достатъчен залог. Гореказаният вестник говори, че Бисмарк още не е отговорил на това питане.

Когато Франц Йосиф пътуваше по Южна Австрия, то к. Милан не намерил за нужно да му се явява и да търси неговото приятелство или неговата милост. Това твърде обикновено и твърде просто дело е разсърдило маджарските патриоти и против Сърбия се е повдигнала цяла буря. Маджарските вестници, а особено «П. Напло» и «Реформа» ни разказват, че сръбското правителство не е за «салон», защото не умее да се кланя, да лъсти и да лъже. «Тряба да се признаеме — казва «Реформа», — че нас е много докачило онова непочитание, което сръбското правителство показва тия дни към нашият крал. (Откога ли се е появила тая любов и тая маджарска нежност?) Князът нито сам дойде, нито пък изпроводи какъв-годе посланик, за да поздрави краля, а това доказва, че Сърбия стои твърде ниско в културно отношение; тя не припознава даже ония деликатни обичаи, които изпълнява цяла Европа (??!). Но това дело няма политическо значение, защото положението на Сърбия във восточната политика е подчинено (??).

Това положение се е обяснило още тогава, когато к. Милан язди в Ливадия, за да се поклони на руският цар (!). Дорде не падне Ристич и неговите приятели и дорде правителството не влезе в ръцете на такива люде, които имат други мисли (?), то Австро-Унгария знае как да се отнася

със Сърбия. Но сичкото това пак не служи за извинение на сръбското правителство, което е полудяло и изгубило е правилата на приличията и на почитанието (?). Който прави такива неща, той не е «достоеен за салон». (За Сърбия това нещо трябва да е твърде оскърбително!) И в Азия вече държат подобни формалности. Турският султан изпроводи пред маджарският крал (?) своите посланици, ако Цариград и да е много по-далеч от Темишвар, нежели Белград. Нашият крал, който е барем велики господин, никога не е забравил да изпроводи във Варшава свои посланици, когато цар Александър е дохаждал в тоя град, ако отношенията между тия две господарства и да стоят не твърде добре» и т. н. Из гореказаните маджарски думи секи може да се увери, че маджарите са изгубили вече умът си. Баба Пена се гряла на слънце, а чичо Недялко не е! И това е господарствена политика!

Испанските известия противоречат едно на друго. В немските вестници казват, че въстанието не само че не е още унищожено, но в последното време съвсем вече се е сформировало. Правителството е принудено да изпроважда редовна войска. Около Бискай са се събрали около 6000 въстаници.

Свобода, г. II, бр. 49, 20 май 1872.

[ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС Е ПАК ИЗПЛУВАЛ]

Когато европейските кабинети се уморят от своите домашни дела и когато всеведущите публицисти свършат своята вътрешна дипломатическа храна, то захващат да гризат «Восточният въпрос». В сегашно време тоя нещастен въпрос е пак изплувал отгоре. Дописникът на «Allg. Augsb. Zeit.» явява из Цариград, че въпросът за престолонаследието ще да запали революция между старите османлии и между правителството, а тая революция твърде лесно може да унищожи турската империя. Французкият, ингелизкийт и австро-маджарският посланик съветовали султанът да се откаже от своите намерения и да не раздражнява своите мохамедански поданици; но руският посланик г. Игнатиев бил противен. Игнатиев

съветовал правителството да въведе вече един ред в престолонаследията и обещал се да поддържа султанските стремления даже в такъв случай, ако би се появила и революция.

Германия още не е изказала своето убеждение, но мнозина вече мислят, че Бисмарк е намерен да играем важни роли и в тия заплетени дела. По думите на «Вандерер» султанът се бил твърдо решил да изпълни своите планове и г. Игнатиев щял да остане доволен. Разказват, че Бисмарк имал повече причини да се размътят восточните дела. Американският посланик в Цариград явил на конгресът следующето: «Восточният въпрос става от ден на ден по-важен, защото той обигръща интересите, които се простират от Цариград или, по-правилно да кажа, от Черна гора и до японските морета. Тоя въпрос дълго време се е считал като съперничество между Русия и Англия, но сега се повдигнаха и други сили, т. е. Прусия и Германия, които твърде желаят да се реши тоя трънлив въпрос колкото се може по-скоро, ако тия и да гледат на него съвсем с други очи, нежели Англия.»

От друга страна, ние видиме, че московските славянофили са направили вече и план за това решение. Един от професорите на Московският университет, Нил Попов, говорил публично реч, в която изказал мисъл, че Цариград принадлежи на русите, защото московският цар Иван III бил оженен за дъщерята на последният византийски император Костантина Палеолога. Г. Нилу Попову отговарят «Биржевые ведомости». Тоя вестник говори, че славянофилите не са славянофили, а русофили, защото истинните славянофили са длъжни не да отблъсват славянските племена от Русия, а да ги привличат към нея. «Самите славяни — говори тоя вестник, — които се борят в Австрия и Турция, не желаят нищо повече, освен да бъдат независими и самоуправляеми; а това трябва да желае почти всеки русин, който мисли честно и право.» «Ако би Русия поискала да завладява, то тя би въоръжила против себе си сичките славянски племена и сичките православни християни, които населяват Балканският полуостров.» Думите на «Бирж. ведом.» не искат никакви допълнения и забележки, защото тия думи са казани от чисто сърце, което няма никакви егоистически цели.

«Русский мир» говори, че между руският и полският

народ твърде скоро ще да се възпари пълно споразумение. В Петербург се вече дошли няколко полски депутати за тая цел. Тоя вестник говори, че по-голямата част от полският народ желае мир и съгласие с Русия. «С. Петер. ведом.» и «Вестник Европы» съветоват правителството да измени досегашните свои действия относително поляците, защото тия действия са били най-главната причина, за да израсте такава голяма ненавист между тия две родствени племена. Сичкото това е дало повод и на австрийските поляци да работят съвсем другояче. Маджарските вестници обвиняват Русия и говорят, че тя бунтува славянските племена, а «Биржевые ведомости» отговарят, че маджарите със своите подозрения и сами щат да докарат вълкът в кошарата.

Умовете в Хорватско се разпалват сѐ повече и повече. Злоупотребленията, които прави маджарското министерство при изборите, са ожесточили народът дотолкова, щото и самото правителство се е вече уплашило. Правителствените агенти са запретили на сичките народни люде да гласоподават при изборите, ако тия и да имат пълно право. Загребските търговци телеграфисали във Виена на Франц Йосифа и оплакали му се от гореказаните насилия. От друга страна, пешанското министерство употребява сичките средства, за да разкъса съединените сили на сърбите, словаците и ромъните, но неговите старания остават безуспешни. Словаците молят д-ра Милетича да назначи за техен депутат, когото той желае. Ромъните поддържават сърбите, а сърбите ромъните. Разбира се, че сичкото това се не харесва на маджарите, а особено за туй, че и маджарските левичари се съединяват със славяно-ромънската опозиция.

«Мем. диплом.» говори за бъдещето избиране на папите така: «Отсега нататък папата не е светски началник, а само духовен княз, следователно формата на неговото избиране ще да се измени. Обязаността на европейските държави е да залегнат, щото бъдещият папа да се откаже сам от светската власт. Заедно с тоя въпрос ще да се реши и съществуването на йезуитският орден. Щат ли йезуитите да се откажат от своите досегашни дела и да се придружат с Виктора Емануила? Ние мислиме, че това е твърде възможно.» Сиромаш папа Пий! Той е длъжен още при животът си да види как късат неговата власт

и как му назначават наследник! Не помагат ни анатели, ни други заплашвания! Италианският министър на външните работи казал в парламентът, че отношенията на Италия към Германия са най-добри. Интересите на Италия изисквали да бъде заключен италиано-немски съюз, защото и немците са длъжни да се борят с папата, когото поддържа Франция.

Във Франция се занимават само с Базена. Разказват, че тоя генерал ще бъде осъден на 10-годишен затвор. Наполеон е изпроводил до скупщината едно писмо, в което се говори, че неговите генерали не са криви, а крив е той сам; но скупщинарите мислят съвсем друго. Някои от членовете на скупщината са предложили да се разгледат делата на бившето правителство «за народна защита», но Тиер е противен на това. Много французки вестници нападат на Гамбета и на неговите приятели с голямо ожесточение. «Франс» говори: «Какво желаят тия люде, които са владели без народна скупщина и без мандат и които са довели земята ни до голямо нещастие? — Тия искат да владеят сами.»

Из Испания явяват, че въстаниците са вече усмире-ни, а парижките вестници говорят противното. «Келн-цайт.» говори, че Серано е удържал голяма победа и въстаниците са разпръснати, а «Франс» казва, че въстанието се разширява.

Свобода, г. II, бр. 50, 27 май 1872.

ГОСПОДАРСТВО, КОЕТО МИСЛИ, ЧЕ СТАВА ПО-СИЛНО, АКО ПОКОРИ ЧУЖДИ НАРОДНОСТИ, НЯМА ЗДРАВ РАЗУМ И ПОЛИТИЧЕСКИ ТАКТ]

Маджарското правителство е вече решило да унищожи Военната граница и да обезоружи граничерите. От друга страна, маджарската десница се разпростира и над ромъните в Трансилвания. Маджарските вестници одобряват действията на правителството и хвалят се, че маджарското кралство твърде скоро ще бъде в състояние да се бори и с вътрешните (?), и с външните свои неприятели. За нас тия похвали са твърде смешни, защото ако

Военната граница бъде унищожена и ако Трансилвания бъде принудена да признае върховната власт на св. Стефановата корона, то маджарите не само че не добиват никаква вътрешна сила, но печелят още два яростни неприятеля. Сяко едно господарство, което мисли, че то става по-силно, ако покори няколко чужди народности, няма нито политически такт, нито здрав разум. От една страна, сърбо-хорватите се приготвяват да строят короната на св. Стефан, а, от друга — самите маджари въоружават против себе си и ония свои съседи, които са били досега ако не техни приятели, то барем равнодушни зрители! Хорватската народна партия е одържала вече голяма победа. Органът на гр. Андрашия, «Пестер Напло», с голямо неудоволствие и със страшна ненавист към славянското пробуждение разказва, че хорватското движение има тясна связь със Сърбия, която отдавна вече разпространява своята пропаганда. Колкото за виенските вестници, то тия са убеждени, че маджарското правителство ще бъде принудено да разпусти и тоя хорватски събор твърде скоро, защото между хорватската народна партия и между министерството не е възможно никакво споразумение.

Парижският вестник «Soir» казва, че Тиер е наистина говорил вече с берлинският посланик за извожданието из Франция немските войски. Немският посланик рекъл Тиеру, че Прусия не може да изведе из Франция своята войска дотогава, дорде последната не изплати и последният франк. Прусия не приема никакви други граници освен злато и сребро. Във французката камера един от депутатите казал следующето: «Прусия в това мигновение е наистина твърде силен военен лагер, защото има най-добре наредена войска, но тя не е в състояние да бъде пръв народ на светът. Великодушието и достоинството правят един народ велик, а не числото на байонетите. Ако Прусия и да е победила нас материално, то ние ще да я победим нравствено.» По-надолу ораторът говори, че Франция трябва да търпи и да чака. Французките вестници разказват, че бонапартовската партия е съвсем вече унищожена. Читателите ни знаят, че Наполеон беше изпроводил до своите генерали едно писмо, в което говореше, че той приема на себе си оная отговорност, която народът сваляше на главите на неговите генерали. Това писмо се

критикува от всяка една страна. На основание на това писмо Руер се беше завзел да оправдае генерала Поликао, но Гамбета и Одире удържаха такава блестяща победа, щото Руер бил принуден да се признае и сам, че бонапартизмът е вече мъртъв. В последното време и самите бонапартовски приятели са захванали вече да се съзнават, че тоя човек е бил най-главната причина, за да бъде опропастена Франция. «Оп. нац.» говори: «Ако Наполеон зема отговорността на себе си, то нека започне да въвежда във Франция и да ни разкаже дали е възможно да се обяви война на такова силно господарство, каквото е Прусия с празни арсенали, с крепости без топове и с войска без храна и без обуща?» С такъв смисъл се изразяват за това писмо и другите французки вестници. «Реп. фран.» говори: «Генералите, до които е изпроводил Наполеон това писмо, добиха случай да отговорят на това циническо безобразие; тия бяха дотолкова умни, щото, без да мислят, изеднъж занесоха това Наполеоново послание на председателят, който от своята страна го изнесе пред народът.»

Между Италия и Германия е заключен вече тесен съюз. Разказват, че Виктор Емануил мислил да предаде престолът си на своят наследник. Един от депутатите в камерата замолил министърът на външните работи да се погрижи за ония римски граждани, които отдавна вече седят в темницата и очакват правосъдие. Тия граждани са осъдени от французкият военен съд, когато французката войска се намирала в Рим. Министърът се обещал да яви колкото се може по-скоро за това дело на своят посланик в Париж. На 23 май италианците са празнували денят на своето освобождение и съединение. Италианските господарствени мъже приемали голямо участие на тоя празник. Но най-чудно в това отношение е туй, че на тоя празник присъствovali и австро-маджарският и французкият застъпници.

Из Испания известяват, че твърде скоро почти сичките въстаници ще бъдат принудени да положат оружието си. Във Валенция, Кастилона и Бискаия владее вече мир и тишина. Дали са тия известия истинни, ние не знаем, защото испанските вестници лъжат твърде често.

Папата се събира да пътува на другият свят, защото на нашата планета не съществуват вече духовни държа-

ви. Краката на негово високопреосвещенство отичали се повече и повече.

Свобода, г. II, бр. 51, 3 юни 1872.

[ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЕСТНИЦИ ЗА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА КОНТИНЕНТА]

Французката република употребява сичките си сили, за да се сближи с Русия колкото се може по-скоро. В «Pressa» е напечатана една кореспонденция из Париж, в която между другото се говори следующето: «Политиците и публицистите при днешната република говорят, че Кримската война — която е била за Франция дотолкова скъпа — е била вредителна за европейските интереси. Тая война е само отложила решението на восточният вопрос, но не е изменила неговото положение. Нашето наполеоновско царство беше сляпо орудие на Англия и затова затвори в 1854 г. на Русия пътят към Цариград. В това време, когато съюзните сили се занимаваха с Черно море и с бреговете на Азиатска Турция, Русия работеше на Балканския полуостров и разпространяваше панславизмът.» По-нататък дописникът говори, че ако Австрия се не постарее да се сдружи с Прусия, то могат да произлязат лошава последствия, защото славянските племена се повече и повече се сближават с Русия. «Ако Восточният вопрос е пренесен, говори дописникът, в Белиград, наместо да бъде пренесен в Азия, то в това са криви ония, които губят из вид оная борба, която ще да произлезе между германизмът и славянизмът.» По-надолу той разказва, че французката република не разделява убежденията на Англия, че Тиер малко мисли за Восточният вопрос и че нему е с едно в Белиград ли ще да бъде решен тоя вопрос или на Черно море.

Друг един немски вестник говори, че Франция е готова да съдействува на Русия в сичките нейни предприятия само за това, за да я отвлече от Германия. От друга страна, ние видиме, че прусаците и не мислят да се карат с Русия. «Kreiz Zeitung» говори, че Вилхелм ще да се

срещне наесен с Франца Йосифа и с Александра и между тия три господаря ще да бъде заключен тесен съюз. По мнението на тоя вестник интересите на тия три господарства изискват, щото поданиците им да бъдат мирни, следователно Австрия не трябва да обръща внимание ни на чехи, ни на хорвати.

А що говори руското обществено мнение? — Освен правителствените вестници сичкият руски печат е въоръжен против немците. Така също почти сичките руски вестници се радват, че между Сърбия и Австрия не съществува вече поверение и приятелство: «Бир. ведом.» се радват, че сръбските наместници не позволяват вече на г. Андрашия да ги води за носът и че залягат за освобождението на южните славяни. «Ако Сърбия да е и муха, то нейното жило е дотолкова остро, щото то е в състояние да умъртви маджарският лев», говори тоя вестник.

Почти сичките западноевропейски вестници говорят за приятелските отношения, които съществуват между Пруссия и Италия. Тиеровият орган «Биен публик» говори, че отношенията на Италия към Франция не са твърде дружелюбни и пита италианците: «Я разсъдете малко по-хладнокръвно и кажете ни, защо сте се въоръжили против Франция и какво искате от нея?» На тоя вопрос италианските вестници отговарят: «Защото вие сте повече наклонни към папата, нежели към нас; а нашето приятелство с немците произхожда от това, че Италия и Пруссия имат еднакви цели, т. е. те искат да унищожат папската власт.» «Газета де Италия» говори: «Ние желаеме мир и задоволни сме от Германия. Ние се надееме да докажем, че пътят към Рим не е усеян с цветя. Италия не е неприятел на Франция, но тя знае, че във Версайл съществува лицемерие, когато в Берлин ние имаме верни приятели (?). Повтаряме, ние искаме мир и нямаме желание да жертвоваме своята независимост.» Преговорите, които е водил досега Тиер с Бисмарк, не са донесли никакви добри резултати. Бисмарк рекъл, че ако би Франция изплатила и последната аспра, то пак немските войски щат да останат в тая земя до определен час. Немската войска ще да излезе из французката територия чак в 1874 г., на 22 февруария. Тоя високомерен отговор е ожесточил французите още повече против немците.

Поляците са захванали вече да се уверяват, че Австрия не е в състояние да удовлетвори техните требования, защото по думите на «Час» тя е изгубила и последната си честност. «Ние мислехме, говори «Край», че Австрия ще да разбере своето ужасно положение и ще да търси спасение в Чехия, в Пеща и в Галиция, но излъгахме се в своите очаквания. Днес поляците се вече увериха, че за тях няма място в Австрия.» Ние явихме вече на нашите читатели, че хорватската народна партия е победила (27 гласа против 47). Някои вестници говорят, че правителството ще да се постарее да се спогоди с хорватите, а други казват, че това е невъзможно и че съборът ще да бъде пак разпуснет.

Из Испания пристигат гласове, че въстанието е съвсем вече угушено, а някои французки вестници разказват, че тия известия не са достоверни. Крал Амедей желае да унищожи конституцията и да въведе цензура.

Свобода, г. II, бр. 52, 10 юни 1872.

[ВОСТОЧНИТЕ И АВСТРО-МАДЖАРСКИТЕ ДЕЛА СЕ ЗАПЛИТАТ ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ]

Заключени са вече договорите между Франция и Германия, които с такова нетърпение очакваше да види цяла Европа. Тия договори са подписани вече от французкият министър на вънкашните дела Ремиза и от немският посланик в Париж графа Арнима. «Сиекл» казва, че гореказаните договори са твърде полезни за Франция и че Бисмарк е бил твърде устъпчив. Мнозина мислят, че главната причина, която е заставила Бисмарка да работи така, а не друго яче, са «восточните дела», които се заплитат сѐ повече и повече и които трябва да се решат веднаж за сякога. Французките партии се ожесточават една против друга сѐ повече и повече. Десничерите се сърдят на Тиера и предсказват му, че Франция щат да постигнат нови нещастия; а левията тържествува и надее се за светло бъдеще. Казимир Перие е намислил да състави от по-благоразумните десничари и от умерените левичари една средня партия, която ще да се нарича «Le grand

partie central» и която ще да бъде яка подпорка на правителството. Разбира се, че тая нова партия ще бъде монархическо-републиканска; а подобна партия нито може да се състави, нито пък да се одържи. Тиер е вече обявил, че ще да се съедини с умерената левица и ако десничарите го не оставят на мир, то той ще да иде в Париж и ще да рече: «Който ме обича, той нека да върви след мене.»

Французката флота, която се намира постоянно на Средиземно море, се повдига към испанските брегове. Причината е тая, че по Франция се разпространяват не твърде утешителни гласове за крад Амедея. Разказват, че Италия се приготвяла да изпроводи въоръжена помощ на испанският крал, а Франция не позволява никому да се меша в испанските дела. Французките вестници явно вече говорят, че Франция няма да позволи на италианците да поддържават насила Амедея, а освен това тя би желала да има съседство с такава също република, каквато е и тя сама.

Поляците сѐ повече и повече познават своето положение и захващат да търсят своето спасение не в Париж и не във Виена, а в Петербург. В последното време са се появили няколко брошури против немците и против берлинското правителство. По тая съща причина и един немец, който говори, че е роден в Лейпциг, е издал такава една брошура, в която съветова берлинското правителство да не отблъсва от себе си познанските поляци, а да се постарее да ги удовлетвори и да ги отстрани от Русия. «И поляците имат право на отделно съществуване, говори тая брошура, и ако Бисмарк не поиска да удовлетвори тяхното желание, то тия (поляците) непременно щат да потърсят спасение из Петербург.»

В последното време и самите руски вестници, които досега си правеха углухци, заговориха вече за бъдещият средноевропейски съюз. По думите на някои германски вестници тоя съюз ще бъде заключен между Прусия, Италия, Англия, Австрия (?) и Турция(?); а причината, за да се състави тоя чуден съюз е Восточният вопрос. За тоя съюз «Бирж. Ведм.» говорят следующето: «А против кого ще да бъде заключен тоя съюз? Разбира се, че против Русия: Русия сякога е защищала християните в Турция; тя така също сякога е имала симпатия и към ония сла-

вянски племена, които населяват австрийската империя.» В такъв случай Русия може да се съедини с Франция, с Дания и с Швеция, но най-главните нейни съюзници са самите славянски племена, които населяват двете умирающа империи. «Ако би Русия заключила съюз с Франция, то тоя съюз би бил твърде полезен за нея. Руско-французкият съюз би въодушевил славянските племена и Австрия би погинала така също, както и Турция.» Гореказаният вестник така също не вярва, че и италианците щат да стъпят в тоя съюз, защото тия никога не могат заедно с немците и турците да се борят против славяните и французите. По-надолу «Бир. Ведом.» говорят, че и Англия не е в състояние да се бори с Русия, следователно главната борба ще да произлезе само между Русия и Прусия. Из сичкото това гореказаният вестник заключава, че Русия не трябва да се плаши от подобни съюзи и тогава, ако би тия и наистина съществували. Разбира се, че тия предполагаеми съюзи се измишляват от ония хора, които имат причини да се боят от руското оръжие и от славянското движение. Пеща е най-главната фабрика, в която се коват сякакви проекти и сякакви фантазии. Австро-маджарските дела се заплитат сѐ повече и повече и ако работите се продължат така, както са тия вървели до днес, то австро-маджарските славянски поданици щат да свършат своите дела и без руска помощ. Но на австро-маджарите пречи не само Русия. Сърбия така също им не дава да спят мирно. Преди малко време маджарското правителство е запретило два сръбски вестника, които се издават в Белград. По тоя случай в «Застава» пишат из Белград така: «Маджарите мислят да прекратят нашите взаимни сношения и да запрат нашето братско обединение, но техните усилия ще бъдат напразни. Ние знаеме вече кои са наши приятели и кои са наши неприятели.

Нека маджаро-австрийците знаят, че ни един сръбин няма вече да им дойде на помощ.» По тая съща причина «Одес. вест.» говори: «Австро-маджарското правителство е захванало да работи така, както не би работили ни най-яроостните негови неприятели. Из печатът се види, че между Сърбия и маджарското правителство работите ще да се заплетат още повече, а от това ще да изгуби не Сърбия, а Австро-Унгария.» Разгледайте положението на сърбо-хорватите.

Отношенията между Италия и Франция стават приятелски. В едно из заседанията във французката народна скупщина Тиер рекъл: «Аз не съм онзи, който е направил тая голяма сила (Италия); но това дело е вече свършено и ние сме длъжни да го почитаме, ако само не желаеме нова война.» Тия Тиерови думи са подействували и на десничарите, и на ултрамонтанците.

Свобода, г. III, бр. 1, 2 юли 1872.

[ЗА ДА НЕ ЗАПАЛЯТ ТВОЯТА КЪЩА,
ТИ ТРЯБВА ДА ПЛАШИШ СЪСЕДА СИ,
ЧЕ ЩЕ ЗАПАЛИШ СЕЛОТО МУ]

Восточният вопрос захваща пак да показва роговете си. Жителите от някои острови в Архипелагът помолили Северните американски щати да ги земат под своето покровителство и да ги присъединят със своята държава. Това чудно явление се е разглеждало вече и в долният ингелизки парламент и ингелизкото правителство написало на своят посланик във Вашингтон да разузнае какво мислят за това дело самите американци. Във «Вандерер» пишат из Калифорния, че Северните щати не щат да чакат дълго време да им се молят и да се молят. Дописникът говори, че вашингтонското правителство е избрало за средоточие остров Наксос и че един панцирни корабъл отивал вече на тоя остров да забие американското знаме. «Вандерер» мисли, че това явление не е така маловажно, както обикновено се мисли, защото тоя частен вопрос е една част от великото решение на Восточният вопрос. «Восточният вопрос зависи от искреното споразумение между Америка и Россия», говори тоя вестник.

Но както и да е, а Австро-Унгария има повече причини да се бои от Восточният вопрос, нежели Турция. Ако султанът изгуби своите европейски владения, то му остава цяла Мала Азия, Арабия, Туркестан и пр., а Австрия трябва да изгуби почти сичко. «Н. Ф. Преса» говори, че обязаността на сичка Европа (?) е да се постарее, щото християните, които населяват Балканският полуостров, да изгубят и последните си сили и да се умират веднъж

за сякога. Разбира се, че сичките тия съвети и предположения се говорят от страх. За да не запалят твоята къща, ти трябва да плашиш съседът си, че щеш да запалиш селото му. Такава е австро-маджарската политика. А знаете ли каква е била работата? Американските щати били намерени да съединят със своята държава не турко-гръцките острови в Архипелагът, а самоаските, които се намират в Тихи океан между Австралия и Южна Америка, следователно австро-маджарският страх е бил съсем напразен. Истина казва пословицата, че секи държи онова място, което го боли. Викане, кряскане, обвинения, псувни и сичкото това било за нищо! Но австро-маджарските вестници не престават да кряскат и после гореказаната погрешка — Восточният вопрос се решава и в Пеща, и във Виена. По мнението на тия вестници Россия и Сърбия работят тайно и Австро-Унгария трябва да отваря очите си. А из сичкото това се види, че гореказаните вестници говорят от ненавист, а с това тия изказват само своите собствени слабости.

Франция употребява сичките си сили, за да се сближи с Россия и да я употреби за своя полза. В «Magdeburg Zeit» пишат: «Франция и тайно, и явно работи, за да посее раздори между Россия и Прусия. Тиер употребява сичките си сили, за да заключи руско-французки съюз. По мнението на французите само тоя съюз ще бъде в състояние да помогне на Франция, за да си отмъсти на немците.» Но гореказаният вестник мисли, че между Россия и Германия никога няма да се появят неприятелски отношения, защото руският цар преди малко време изпил здравица за здравето на немската войска. И така, около Россия се въртят различни младоженци, които ѝ предлагат своята любов и своят венчален пръстен. А с кого ще тя да иде под венец? — Разбира се, че с Франция. Известно е вече, че Россия е намислила да установи в Пеща свой генерални консулат. Това назначение по думите на «Пестер Лойд» явно свидетелствува, че тя желае да влезе в добри отношения с Австро-Унгария. Освен това между Россия и Австро-Унгария ще бъде заключен уговор, щото тия две държави да дават една на друга своите политически беглеци.

Във Франция пак не е мирно. В провинциите се било съставило монархическо съзаклятие, което имало цел да

унищожи републиката. Разказват, че и Мак Магон бил готов да се съедини с монархистите. Версалското правителство е приняло мерки против съзаклетниците и, според както уверяват някои французки вестници, републиката се вече не бои от тях. По тая причина някои членове от десният центрум в скупщината са предложили да се разгледа наново Пикардовият предлог, т. е. да се обяви републиката, да се състави още една камера и да се обнови народната скупщина. Народната скупщина е приняла уговорът, който беше заключен между Прусия и Франция за немските войски. Между Италия и Франция пак произхождат различни неудоволствия: Из достоверен източник явяват, че французкият посланик при папският двор се договорил вече с кардинала Антонели, щото Пия IX да се пресели във Франция. Виенският «Фатерланд» се сърди, че между Германия, Австрия и Италия съществува някакво си сближение. На тоя вестник отговаря «Н. Ф. Преса» със следующите думи: «Фатерланд» има право да се сърди, защото тоя съюз се заключава не против Россия, а против папската власт. Целта на Бисмарка е да унизи папата и да убие ултрамонтанците.» А папата се още надее. Преди малко време той приел една депутация и посрещнал я със следующите думи: «Скоро ще да настане онзи ден, в който Рим ще да види своите улици очистени от престъпниците и от днешното поганство.»

Испанските волнения не са се още умирили. Карлистите продължават бунтът и надеят се да добият по-голяма сила. Италианските вестници говорят, че положението на к. Амедея било твърде критическо. Предполагат, че испанският престол ще бъде разрушен, щом се захванат изборите. Виктор Емануил написал на синът си да не работи против уставът и свършил писмото си със следующите думи: «Поддай оставката си и остави испанците да погълнат един другиго.» Италианското правителство имало факти, че испанските бунтове произхождат по желанието на Франция.

Свобода, г. III, бр. 2, 8 юли 1872.

[ОБЩОСЛАВЯНСКОТО СПАСЕНИЕ Е В СПОРАЗУМЕНИЕТО МЕЖДУ СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА]

Ние говорихме вече, че когато европейските кабинети нямат друга работа, то захващат да решават Восточният вопрос; а когато австро-маджарските вестници нямат що да пишат, то захващат да гризат подлогите на южнославянските племена и да нападат на Россия и на Сърбия. Но сичкото това е твърде природно явление, както е природно да ни псуват и гърците. Гръцкият вестник «Типос» постоянно открива сръбско-руски пропаганди, които се стараят да разпространяват панславизмът от Адриатическо и до Черно море, от Камчатка и до Цариград, а маджарските вестници калесват сичките европейски сили да съставят кръстов поход против панславизмът, който ще да погълне половин Европа. На сичкото това Шюзелкина «Реформа» отговаря следующото: «Восточният вопрос не е като египетският, спор между две династии. Тоя вопрос се е появил още в онова време, когато християнските народности в Турция под яремът на чуждите деспотически сили са дошли в самосъзнание, познали са своите исторически права и захванали са да търсят своята народна, политическа и черковна свобода. Восточният вопрос от онова време се е развивал и разширял с повече и повече, защото главната действующа сила, която го е тласкала напред, е била народността, т. е. народното право. От наполеоновските войни борбите престаят да бъдат династически, тия са вече борби за народност. Восточният вопрос е станал могъществен и изобилен оттогава, откогато някои християнски народности на Балканският полуостров са останали победители в борбата с турците и добили са симпатията на европейските сили (?). Восточният вопрос не е само европейски вопрос; той се касае до сичкият образовани свят. Освобождените вече народности изпод турското иго са доказали на Европа, че сичките християни са съзрели за самостоятелен живот и тя е признала тяхното право. Когато Европа признава правата на освобождените вече народности в турската империя, то тя признава и Восточният вопрос, т. е. признава, че сичките народности в Турция имат право да се освободят от махамеданското господство, което е основано на

груба сила и на завоевателно право.» «Европа, продължава Шюзелка, е хладнокръвно гледала, когато Германия и Италия принесоха на жертвеникът своите малки владетели и когато разрушиха онова здание, което е траяло хиляди години. А когато е така, то могат ли тия същи европейски сили да поддържават султанският престол и да желаят, щото Турската империя да остане и занапред такава, каквато е била до днес? Турците са дошли в Европа насила и завладели са европейските народности и затова, от онова време и до днес, тия са били само военни лагер, който е държал в най-низко робство покорените народи. Тия народи имат пълно право да свалят от шеите си турското господство и да съкрушат деспотическата сила. Правата, които са имали важност за Германия против Франция под Штаина, за Италия против Австрия под Кавура, Гарибалди и Мацини, трябва да имат важност и за християните в Турция. Ето в какво се състои восточният въпрос.»

И така, сичкото дело се състои не в европейските вмешательства, а в споразумението и енергията на самите християнски народности. Щом славянските народности в Турция и Австрия се споразумеят между себе си, то тяхното освобождение е свършено. Сичкото това разбират и в Пеща, и във Виена, и в Цариград и затова се стараят да сеят между назе несъгласие и раздори. Между австрийските и турските славянски племена се е захванало вече онова нужно споразумение, което е необходимо за общославянското спасение, а това никак не може да се хареса ни на турците, ни на маджарите.

«Одесский вестник» говори, че граф Андрашия бил изпроводил в Белград такава една нота, в която обвинява сръбското правителство, че то нарушало международното право, защото сеяло по австро-маджарските славянски земи бунтовнически идеи. Ние не разделяваме убежденията на графа Андрашия, защото твърде добре познаваме и сръбското правителство, и австрийските славяни. Гореказаните идеи разпространява не сръбското правителство, а духът на времето и австро-маджарските злоупотребления.

Ние сме говорили много пъти, че днешния Франция употребява сичките си сили, за да се сближи с Русия и да заключи с нея приятелски съюз против немците. От

друга страна, ние видиме, че французките вестници са захванали да говорят със симпатия към славянските племена в Турция и Австрия и да защищават техните интереси. Разбира се, че и тия неща се не харесват на немците и затова много техни вестници съветоват австрийското правителство да бъде острожно откъм Русия. Колкото за русите, то «Русский мир» явно вече говори, че ако в Петербург и да има такива хора, които вярват в приятелството и честността на немците, то сичка Русия мисли противното.

Тиер рекъл пред народните представители, че Франция ще да остане република дотогава, дорде той бъде глава на правителството. Това е дало повод на сичките либерални вестници да се радват и да ликуват, а на монархическите — да изгубят смелостта си и да паднат с духът си. Такова също впечатление е произвела неговата реч и в народната скупщина. Левичарите са хвалят със своя президентин, а десничарите са готови жив да го закопаят. И така, между десничарите и левичарите произхожда такава една вражда, щото Тиер ще бъде принуден или да разпусне камерата, или да даде оставката си. Тряба да забележиме и това, че Тиер се осланя не само на левичарите, а и на общественото мнение, което разделява убежденията на левичарите.

В Италия народът е твърде недоволен от духовенството. Римското духовенство желае да се меша в правителствените дела, а това се не харесва ни на правителството, ни на самият народ. На 30 юния в Рим пред Монте Читорие (народната камера) се събрали няколко хиляди души, които псували духовенството с най-неприлични думи. Мнозина ходили по улиците и викали: «Смърт на поповете! Нам не трябва ни католически училища, ни католическо вероизповедание!» Тая демонстрация траяла цели три дена. Поповете са се твърде уплашили. Йезуитите страдаят насякъде. Пруската камера е вече решила да се изгонят сичките йезуити из Германия, а след Германия е тръгнала и Америка. Из Лондон явяват, че в Гватемала народът решил, щото йезуитите да се изгонят, а иманието им да се земе от правителството. И в С. Салвадор йезуитите е постигнало същото нещастие.

Свобода, г. III, бр. 3, 15 юли 1872.

15 Л. Каравелов, т. 9

[ХРИСТИЯНСКИТЕ ПОДАНИЦИ НА СУЛТАНА СА ИЗПИЛИ ВЕЧЕ ЧАШАТА ДО КАПКА]

Между Сърбия и Турция работите се заплитат сѐ повече и повече. Преди малко време виенските вестници бяха явили, че сръбското правителство е омекнало и че въпросът за Зворник и Сакра щѐ да се свърши с нищо, а днес тия същи вестници говорят съвсем друго. «Вадереру» пишат из Белград, че между Андрашия и беллинският кабинет съществуват вече преговори, които се касаят Восточният въпрос. Ако Сърбия има намерение да работи на Восток, то между Австрия и Пруссия ще да бъде заключен тесен съюз, за да ѝ се спречи пътят. «Но тая причина, говори «Панчевац», в маджаро-немско-чифутските вестници се е повдигнала цяла чифутска чаршия против Сърбия. С подосни средства г. Андрашия мисли да уреди Германия и Италия, за да стъпят в съюз с Австро-Унгария и да одържат ред на Балканският полуостров. Маджаро-немските вестници бяха явили, че Сърбия се е отказала вече от Зворник, защото пешанският и виенският кабинети не желаят да я поддържат. Сичкото това не е истина. Ето в какво положение се намират работите. Когато Сърбия отвори тоя въпрос, то цариградското правителство не пожела даже ни да отговаря, но когато правителството изяви, че ако Турция не изпълни желанието на сръбският народ, то той няма вече да плаща на султанът данок, то турците омекнаха и явиха, че щат да разгледат тоя въпрос.» Сръбското правителство ще да изпълни своите намерения.

«Н. Лойд» говори, че в. везирин е известен вече формално за гореказаните сръбски намерения. Сега се появява въпрос, ще ли турското правителство да изпълни сръбските требования и да продължи своето съществуване, или ще пак да повдигне санджак-шерифът против неверните? — Ние мислиме, че Турция ще да дава сичко, щото и да поискат от нея, защото болният човек се не надее вече на своите сили. Австрия предчувствува, че и за нея настават печални дни, и изпроводил е своят белградски консул да пътува по Босна и да види в какво положение се намира раята и какво направление имат умовете. «Пестер Лойд» говори, че южнославянската пропаганда работи не само по Балканският полуостров, но и около Панчево.

Но както и да е, а Сърбия няма да се ограничи само със Зворник, защото в Босна произхождат такива зверства, които са в състояние да въоружат против турците даже и чуждите народности, които имат човеческо сърце. Освен това другите християнски поданици на султанът са изпили вече чашата до капка. Стига вече. Европейските сили видят сичкото това и приготвяват се.

Виенският вестник «Фремденблат» се радва, че между Россия и Австрия съществува споразумение за восточните дела. «Политическият съюз между двете немски сили, които се намират в сърцето на Европа, трябва рано или късно да привлече към себе си и Россия. Това предсказаха сичките политици и то се случи. Россия види, че между Пруссия и Австрия приятелските отношения растат сѐ повече и повече, следователно ней се не иска да остане настрана сама; тя трябва да участвува в тоя съюз, защото, ако Россия е добре с Пруссия, то трябва да е добре и с Австрия. Ползата е еднаква и за двете държави, защото ако Россия се сдружи с нашата дунавска държава, то тя добива твърде много. Истина, че Россия не може да пусти в ход Восточният въпрос, както би тя искала и желала, но това се награждава с туй, че и Пруссия и Австрия не могат нищо да направят без Россия във восточните дела. Ако Россия влезе в тоя съюз, то тя ще да гледа що правят съюзниците и ще бъде над тях яка контрола.» Гореказаният вестник приписва сичките тия заслуги херц-херцогу Вилхелму, който преди малко време беше в Петербург и който беше срещнат от тамошното правителство твърде приятелски. И така, немските вестници се радват, че Восток ще да остане мирен, защото от решението на Восточният въпрос зависи и съществуването на Австро-Унгария. Нам ни се чини, че тоя съюз не е дотолкова важен за Балканският полуостров, доколкото е важен за Австро-Унгария. Със сичките гореизложени разсъждения немският вестник иска да каже: «Ако се повтори 1848 година, то Россия наново ще да смири нашите недоволни поданици.» Но сичките тия съюзи са празни мечти, защото Россия в 1872 година не прилича на Россия в 1848. Австро-маджарското господарство е основано на пясък, следователно никаква сила не ще да бъде в състояние да го поддържа дълго време.

Във французката народна скупщина е пак предложено

да се обяви пълна амнистия. «Ние се надеяхме, рекъл Луи Блан, че тоя вопрос ще да се реши твърде лесно, а сега видиме, че той се провлача цяла година. Председателят на републиката беше казал, че щом нашата държава се умири, то той ще да се постарее да обяви пълна амнистия.» На тия думи Тиер отговорил: «Аз и моето правителство би били щастливи, ако настане по-скоро онзи ден, в който би могли да објавиме пълна амнистия; но правдата (?) не е още свършила своите дела.» Французките вестници говорят, че републиката е съвсем вече осигурена и че сичките други партии са паднали. «Рапел» пише: «От днес републиката добива сичката сила в ръцете си. Завчера десничарите бяха победени, а днеска Тиер с помощта на републиканците е земал в ръцете си сичкото бойно поле.» Бонапартизмът е съвсем убиен. Ония вестници, които се считаха за органи на Наполеона III, са затворили вече своите редакции, защото нямат средства, но намират се и такива, които са изменили своето знаме и станали са органи на консервативната република. Народната скупщина е одобрила заемът, който ще да се състои от няколко милиарда.

В Испания се мъти се повече и повече. Няколко души карлисти пушкали срещу краля и кралицата, но не са могли даже да наранят ни единът, ни другата. Убийците са хванати и затворени. Народът искал да удави тия убийци, но властта му не дала да изпълни своите желания. Така барем говорят испанските вестници. Един мадридски вестник говори, че Топето е открил съзаклатие против краля и явил е за това дело на правителството. Крал Амедей отишъл в Сантан.

Разказва, че папата бил вече назначил свой наследник, но кой е тоя бъдещи св. отец, не е още известно. Преди малко време Пия IX повикал чиновниците от своята бивша полиция и рекъл им, че тяхната длъжност се заключава в това, за да помагат секиму да подаде свободно своят глас при изборите. «Гражданите трябва да бъдат свободни, за да могат свободно и да изкажат своите убеждения и своите желания», рекъл папата. «Казват, че ние искаме въоружена реакция. Това е клевета, това е лудост. Аз съм казал само, че ние трябва да имаме честни учители, които би възпитали младото поколение и научили би го що е нравственост и що е вяра. В Рим са вече

захванали да избират депутати за камерата. Либералната партия побеждава.

Свобода, г. III, бр. 4, 22 юли 1872.

[НА ВОСТОК ЩЕ СЕ РАЗИГРАЯТ СКОРО КЪРВАВИ ДРАМИ]

В последните десет деня в Турция са произлезли няколко твърде важни събития. Великоикономният в. везирин падна и на неговото място дойде либералният реформатор Мидхат паша; черногорците са се възбунтували и търсят своите отняти права; жителите в еменската област се бунтуват против правителствените насилия и стараят се да облекчат своето горчиво положение и пр. Из сичкото това се види, че положението на турската империя става по-лошо и по-безнадеждно. Западна Европа види това безнадеждно положение и печатът ѝ се занимава твърде много с восточните дела. «Журнал де Деба» постоянно умолява французкият народ да обърне своето око към Восток, защото неговата съдба е тясно свързана с восточните дела. По мнението на тоя вестник Западна Европа не обръща твърде голямо внимание към Восток, дето твърде скоро щат да се разиграят доволно кървави драми, а Россия постоянно плете своята кошница. «Най-голямата грижа на г. Игнатиева, говори тоя вестник, е да унизи Австрия и да унищожи нейното влияние на Восток. Той е успял вече да убие нейният кредит при Високата порта.» На това важно откритие «Московские ведомости» отговарят така: «Сближението между Турция и Россия произхожда съвсем из друг източник. Турция намира за по-полезно да живее в приятелски отношения със силните съседи, нежели със слабите. Това изисква здравата политика.» По-надолу французкият вестник говори: «Деятелността на Франция е ослабнала твърде много в турската империя; тая деятелност е даже съвсем паднала. Както се види, и г. Тиер е наклонен да поддържа руската политика на Восток. Така барем мислят за него във виенските правителствени кръгове. В 1870 година г. Тиер се беше изразил в такъв смисъл пред г. Байста

и пред графа Андрашия.» На това замечание «Моск. вед.» отговарят: «Ако е това известие справедливо, то г. Тиер заслужава голяма чест, защото неговото убеждение ни доказва твърде ясно доколко е голяма неговата проницателност; ако е това справедливо, то г. Тиер е разбрал вече, че Франция не е вървяла досега по правилният път и имала е криви понятия за восточните дела.» Но както и да е, а гореказаният французки вестник умолява великите сили да се земат за ум и да прекратят руското влияние. «Биограф. вестник» се присмиват на французките и австрийско-маджарските вестници и говорят: «Предполагаемият италиано-турско-австрийско-маджарски съюз е съвсем немислим. Ако Италия стъпи в тоя съюз, то би било така смешно, както е смешно, ако би папата стъпил в съюз с главата на мормоните, Гамбета — с Наполеона III, а Гарибалди — с кардинал Антонели.» Колкото за Австрия, то тя по мнението на руският вестник е длъжна само да се старае за благосъстоянието на своите поданици и да остави восточните дела да се решават сами. «Ако би между Австрия и Прусия наистина бил заключен тесен съюз, говори тоя вестник, то би се загоряла страшна война между славянството и германизмът, която би погребала цели милиони жертви. Славяните и немците не могат да живеят вечно приятелски и пруско-австрийският съюз само би ускорил отдавна очакваният час.» А тая война би имала лошава последствия само за Австрия и Турция. Но както и да е, а Австро-Унгария е удовлетворена, защото Махмуд паша падна заедно с руското влияние. Отсега австро-маджарите би могли да спят мирно, ако да не би горяла тяхната собствена къща.

«Преса» постоянно се оплаква от Сърбия и от сръбското движение в Южна Унгария. «Вандереру» явяват, че в сръбските крайове в Австро-Унгария се приготвяло въстание. На тия два вестника отговаря някой си сърбин в «Политик» и разказва ни следующето: «Сърбите познават твърде добре своето право и борят се на своята законна земя против несправедливите насилия явно и без кръвопролития; тия няма да се откажат от своите права и няма да се побоят от клеветите и от заплашванията на своите противници.» «Одесский вестник» говори за австро-маджарската политика следующето: «Тая политика ще бъде твърде опасна за самата австрийска империя.

Славяните са природни стълбове на австро-маджарската държава (!!), а ако тия се оттежат от нея, то Австрия ще бъде или помаджарена, или покорена от Прусия.» «Сичките народности трябва да бъдат удовлетворени — и славяните щат да станат подпорка на монархията (!).» Тоя вестник е уверен, че австро-маджарските държавни първенци твърде скоро щат да разберат, че правителството е за народът, а не народът за правителството.

Във Франция днес за днес се занимават само с бълъщият заем. Надеят се, че французкият дълг ще бъде изплатен твърде скоро и немските войски ще бъдат принудени да очистят Франция.

Чуе се, че италианският министерски съвет бил съвсем вече готов да реши да се затворят в Рим сичките манастири. Правителството било приготвило почти сичко, щото е нужно за тая цел, и очаквало да се събере скупщината, за да ѝ предложи проектите си и да поиска нейното одобрение. «Персев.» говори, че се приготвял и друг един проект, в който се говорило, че за Италия е твърде полезно, ако се изгонят йезуитите не само из Рим, а и из сичкото господарство. За скупщината са избрани повече либерални кандидати, а ако е така, то калугерите ще да пострадаят твърде много.

Испанската републиканска партия е издала една прокламация, в която между друго се говори следующето: «Ние сме твърде много грешили досега и затова сме длъжни да бъдемe занапред осторожни. Ние сме длъжни да приемем участие при изборите. В тая минута властта не е вече в ръцете на ония хора, които имат власт и сила да унищожават нашите права. Ние днес имаме много средства, които би способствували на нашите победи. Ние имаме свободна скупщина и свободен печат. Тряба да се възползуваме от обстоятелствата. Дошла е вече оная минута, когато трябва да се работи по-енергически.» Из това се види, че Амедею грози и друга нова опасност.

Свобода, г. III, бр. 5, 29 юли 1872.

[ЗА ПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СИЛИ, НА ПАПАТА В РИМ И НОВИНИ ОТ АМЕРИКА]

«Пестер Лойд» се надея, че между Русия и Австро-Унгария ще да бъде заключен приятелски съюз, защото тия две господарства нямат причини да се карат между себе си. «В европейската политика, казва тоя вестник, няма ни една точка, която би възпрепятствувала на тия две господарства да се споразумеят и да заключат между себе си приятелски договор. Даже и самият «восточен вопрос» не би можел да унищожи това приятелско споразумение, защото самите интереси на двете господарства във восточните дела изискват това споразумение. Сичката восточна политика се заключава само в това, ще ли да се удържи европейското положение на Турция, или не, т. е. ще ли да се ускори падението на турското господарство над християнските народности, или не. Ако се обвежат сичките велики сили да се не мешат във восточните дела, а да ги оставят на тяхното природно течение, то няма за какво да се караме между себе си. Русия твърде лесно може да ни успокои за восточните дела.»

И така, маджарските органи мислят, че ако трите монарха (пруският, австро-маджарският и руският) се съберат наесен в Берлин, то щат да отложат решението на Восточният вопрос още на няколко години и в Европа ще да царува мир и тишина. Граф Андрашия даже казал на офицерите из уланският полк, че той дава гаранция за две годишен мир. Но виенските немски вестници говорят, че ако гореказаните монархи се съберат, то това събрание се отнася повече до Австрия, нежели до Турция. «Пресса» мисли, че от това монархско събрание немците щат да добият голяма сила, а «Остен» казва, че Австро-Унгария ще бъде принудена да удовлетвори и своите славянски поданици. Колкото за берлинските вестници, то тия са уверени, че между Русия, Австро-Унгария и Прусия ще да се състави опозиция против Франция, която се приготвява да мъсти. «Берл. Демор. Цеит.» говори: «Русия никога няма да се откаже от своите природни (?) съюзници във восточните дела.»

Съвсем противоположна песен пеят руските вестници. Тия вестници се радват, че Франция пак добива сила и могъщество и че кредитът ѝ се увеличава. «Бир. вед.»

казват, че ако Франция се усили, то ще да бъде добре и за Русия. «Европейският съюз, говори тоя вестник, който има цел да удържи равновесие на Восток, е направен само против Русия. Ако тоя съюз и да не е страшен за нас, ако той е да не грози на целостта на руската държава, то може барем да парализира нашата политика на Восток. За да избегне това, Русия трябва да си търси съюзници, а най-природен съюзник може да ѝ бъде само французката република, която е вече добила по-напрежната си сила.» Тиеровият орган «Биен Публик» казва: «Ние мислиме, че ако се съберат трите европейски императори, то щат да се съберат само затова, за да обезпечат европейският мир. Това е ново доказателство, че сичкият свят и сичките народности (?) желаят да се одържи в Европа тоя необходим мир. Франция не трябва да се безпокои ни най-малко. Сичките три правителства — на които представителите и главатарите са намерени да се срещнат — се намират с Франция в добри отношения (?). Не трябва никого да закачаме, защото никой няма намерение да закача и нас. На Франция е нужен мир повече, нежели на друга коя и да е държава.» Разбира се, че Тиеровият орган говори едно, а сам Тиер мисли друго.

Да видиме сега в какво положение се намират самите монархии, за които се грижи почти цяла Европа, т. е. да видиме в какво състояние се намират Турция и Австрия. Да отговорим на тоя вопрос е твърде лесно, защото ежедневно видиме примери пред очите си. Турция не е вече за живот и ако самите поданици на султанът се не постараят за своето бъдеще, то Турската империя ще да стане принадлежност на една от великите сили. Австро-Унгария очаква такава също съдба.

Във Франция се занимават само с ония успехи, които е постигнало министерството на финансите при заключението на заемът. Секи се радва, че републиката е добила такова голямо поверие. Франция желаете да добие само шест милиарда, а добила е четиринайсет. Когато министърът на финансите явил пред скупщината за гореказаните свои успехи, то в камерата произлязло голямо въодушевление. «Ние добиваме такъв голям кредит, рекъл министърът, защото сме честни и искрени.»

Положението на папата е съвсем незавидно. Тоя свети отец се надееше най-много от Франция, но и тя му обръща

вече гърбът си. Французкият посланик при папският двор рекъл на кардинал Антонели, че Франция няма да доvoli на папата да волнува народът. Черковното волнение в Германия се разширява сѐ повече и повече. Както се види, папата е намерен да се скара със сичките католически държави. Преди малко време той искаше да основе нова епископия в Швейцария, без да иска разрешение за това от съюзът, но швейцарците му са отговорили твърде недружелюбно.

Из Америка явяват, че председател за републиката още не е избран. В Северна Каролина е надвила демократическата партия, която иска да избере Грели, а във Филаделфия е победила партията на бившия председател Гранта. Американският генерал Шерман, който пътува по сичка Европа, е пристигнал в Берлин. Разказват, че той бил приет от берлинският двор твърде хладно. Американските вестници мислят, че главната причина, която е заставила берлинците да се отнесат към американския генерал така, било немското високомерие и американската простота. «Американците не уважават никакви етикети, говори един вестник, а берлинският двор иска да му се дават божествени почести.»

Свобода; г. III, бр. 6, 5 август 1872.

И НАЙ-ИЗКУСНИТЕ МАЙСТОРИ НЕ СА В СЪСТОЯНИЕ ДА ЗАКЪРПЯТ ГНИЛАТА ДРЕХА

Незавидно е положението на онова господарство, което е окружено с вънкашни неприятели, а още по-незавидно е положението на оная държава, която се бои от своите разнохарактерни, разнотонни и разнотонни поданици. Погледайте на Турция и Австрия и вие ще да се уверите, че съдраната, или, по-правилно да кажеме, гнилата дреха не са в състояние да закърпят и най-изкусните майстори, като например Деак, Андрашия, Мидхат паша и пр. Самите ангелизми вестници, които сякога са били австро-турски приятели, предсказват на гореканните две господарства смърт и разрушение. Ангелизките секретари при иностранныте посолства имат обичай

да явяват на своето правителство почти сичко, щото се отнася до финансията, търговията и промишлеността на тая или оная държава. Тия сведения се печатат в Лондон и наричат се «малка синя книга». «Таймс» говори, че най-любопитни били сведенията на цариградският секретарин при ангелизкото посолство г. Хорация Ремболда. Г. Ремболд казва, че Турската империя в последните десет години е имала голямо плодородие и че богатството на народът се било увеличило до големи размери, но правителството със своите розкоши и със своите безразсъдни разноски е убило това богатство и довело е себе си до най-опасно положение. За да потвърди своите заключения, г. Ремболд разглежда турските бюджети от 1862 и до 1872 година. В 1872 г. доходите на правителството се изчисляват до 19 486 375 фунта стерлинга; лани тия доходи са били 17 455 265 ф. с., а в 1862 година, или преди десет години, не по-големи от 14 949 089 ф. с. И така, за десет години доходите на правителството са се увеличили до 30%, а след 20 години тия щат да се удвоят. Г. Ремболд казва, че тия доходи са се увеличили затова, защото правителството се старае само да съблача народът, без да обръща внимание на неговото благосъстояние. Даноците, които били увеличени в последното време до най-крайна степен, осиромашили народът дотолкова, щото той не ще да има вече що и да плаща. По причина на тия даноци населението се умаляло сѐ повече и повече, а скотоводството (даже в Епир) се унищожило съвсем. Ангелизкият консул в Ерзерум казва, че земледелието в тоя край пада сѐ повече и повече, а даноците се увеличават почти сяка година. Колкото за разходите на турското правителство, то и тия се увеличават до огромни размери. Господарствените дългове се увеличават, ако в господарството и да царствува мир и тишина. Лани разходите на правителството бяха 20 695 745 фунта стерлинга. Господарственият дълг на Турция се простира до 119 милиона фунта стерлинга, за които 111-те милиона са земени в последните 15 години, когато Турция не е имала никаква война. По думите на «Таймс» турското правителство е плащало досега своите дългове честно, но днес било настъпило онова време, когато то не ще да бъде вече в състояние да плаща. Махмуд пашовата икономия по думите на «Таймс» е нищожна. «Ние не можеме да имаме доверие

към економическите решения на Портата, говори тоя вестник, когато военното министерство харчи такива големи суми за съвсем ненужни неща.» Купуват се нови панцирни корабли, дават се големи подароци и пенсии, султанският двор харчи гротални суми, а министерството се старае да поправи финансите! Ингелизките банкири са се договорили вече да затворят конторите си за Турция, защото се боят, че нейното банкрутство е настанало.

И така, турската империя се приготвяла вече да напълни гробът, ако самото правителство и да очаква от Мидхат паша щастливо бъдеще. Положението на австро-маджарското кралство е още по-независно. Ние имаме хиляди причини да мислиме, че Австро-Унгария ще бъде закопана по-рано от Турция. Сърбо-хорватите, чехите, поляците и ромъните не желаят вече да подлагат гърбовете си под маджарските камшици.

Европейските вестници се занимават само със срещането на тримата императори. «Деба» говори, че европейският мир ще бъде обезпечен на няколко години, а «Пестер Лойд», когото е най-много потребен тоя мир, говори следующето: «Интересите на сичките европейски държави изискват, щото Турция да се остави на нейната собствена съдба и да се допусне не историческите произшествия да влезат в своето природно течение. Ако сичкото това бъде изпълнено, то Австро-Унгария няма причини да се сбутва с Россия.» Из сичкото това се види, че Австро-Унгария не желае да бута никого, за да не бута и нея никой.

Немските вестници явяват, че между русите и поляците твърде скоро ще да се въдвори пълно споразумение. Мнозина мислят, че това сближение произхожда от туй, защото немците се въоружават против славянските племена. Поляците са уверени, че пруско-руската война ще да се захване тутакси, щом руският наследник стъпи на престолът. Полската демократическа партия и полските емигранти са противни на това сближение, защото се надеят да добият повече от Прусия, нежели от Россия (?).

Свобода, г. III, бр. 7, 12 август 1872.

[ПЕЩАНСКИТЕ ДИПЛОМАТИ ПРИЛИЧАТ НА МАЛКИ ПАЛЕНЦА. . .]

Пещанските дипломати приличат на ония малки паленца, които лаят и на най-силните животни, но лаят само тогава, когато при тях се намира техният господар или друга някоя чужда сила. Да земеме за пример «Пестер Лойд», «Пестер Напло» и «Увгарише Лойд». Тия вестници преди малко време ни разказваха, че Россия е най-варварската и най-недобросовестната държава на светът; че Сърбия е оная безпокойна сила, която ще да запре великите турски реформи и която ще да поколебае европейското равновесие; най-после, че южнославянците и ромъните са неспособни за самостоятелен живот — и затова Австро-Унгария трябва да им пресече път и да ги накара да мируват. Разбира се, че сичкото това маджарските вестници говореха само тогава, когато се надеяха, че между Россия и Прусия щат да произлезат несъгласия; но когато се разпространи слух, че трите императора, т. е. турският, руският и австрийският, щат да се съберат в Берлин, за да се договорят за някои европейски въпроси, то гореказаните вестници измениха тонът си и захванаха да възхваляват руското правителство и «белият цар». Но най-важното е тука това, че сам Андрашия запрещава на пещанските вестници да излизат извън границите, когато говорят за Россия. И така, пещанските евреи заключиха с Россия мир и напериха своите топове против Сърбия, против Ромъния и против християните на Балканският полуостров.

По мнението на «Пестер Лойд» Мидхат паша ще да се постарае да угуши южнославянското движение, което твърде лесно може да поколебае равновесието на Европа, а маджарите са готови да му помогнат в неговите предприятия. От друга страна, ние видиме, че тоя турскофилски орган се оплаква и обвинява Сърбия, че тя е прекъснала своите приятелски отношения с Австро-Унгария, която сякога се е старала да бъде полезна на славянските племена. Тоя вестник се надее, че княз Милан ще да се откаже от руското приятелство и ще да прегърне изново своите маджарски братия, които му не желаят нищо повече освен добро.

«Н. св. преса» се е въоружила твърде страшно против

австро-маджарският белградски агент Калай и говори, че тоя човек трябва да се свали от своето място, защото само той е крив, дето белградската община е повикала някои сръбски общини в Австро-Унгария, за да присъствуват на княжеското тържество. Калай рекъл на министърът на вънкашните дела, че австро-маджарското правителство, което дава пълна свобода на своите поданици, няма никому да запрети да приеме участие в това тържество. Калай рекъл още, че министерството не трябва да телеграфисва във Виена и да пита правителството за това дело, защото той е напълно уверен, че правителството е съгласно. Известно е вече, че както виенското, така и пешанското правителство направиха противоположното. Но както и да е, а «Преса» сваля сичката вина на Калай и говори, че той е най-главната причина да се заплетат още повече сърбо-австрийските отношения. Но тия отношения се заплитат не само между маджарите и сърбите, които населяват сръбското княжество; но тия се заплитат и между маджарите и сърбите, които се наричат австро-маджарски поданици.

И руските вестници са захванали да се занимават с берлинското събрание на царовете. «Моск. вед.» мислят, че това събрание ще да има благоприятен изход, защото то ще да осигури европейският мир, но не вярват, че ще да бъде възможен онзи, така наречен «свещени съюз», който е бил възможен едно време. «Днес е настанало оно-ва време, говори гореказаният вестник, когато сяка една народност иска да бъде самостоятелна. Ако това или оно-ва правителство има в ръцете си такава една сила, която се нарича «народ», то може да се надее за добро бъдеще; в противен случай никакви «свещени съюзи» няма да му помогнат.» «Моск. ведомости» имат пълно право. «Между Русия и Австрия не може да бъде нищо общо, както не може да се въдвори съгласие ни между славянските племена и немците. Говорят, че Тиер се сърди на своя посланик в Петербург, защото той не го е известил, че руският император има намерение да се срещне с Вилхелма и с Франца Йосифа в Берлин. Когато посланикът явил, че тая среща ще да стане не в Петербург, а в Берлин, то Тиер рекъл: «Аз трябва да бъде известен из Петербург, а не из Берлин. Какво мога аз да узная из Берлин?» Из това се види, че Франция има големи надежди от Россия.

Из Франция постоянно стигат гласове, че председателят на републиката се занимава повече с войската. Войниците се учат ден и нощ, леят се нови топове, купуват се нови пушки и приготвява се почти сичко, щото е потребно за една армия. Един белгийски вестник говори, че във Франция и най-малките деца мислят да си отмъстят на немците. «Ако французите не показаха мъжество преди три години, говори тоя вестник, то това произхождаше от твърде естествени причини: първо, тия ненавиждаха своя император; второ, тия гледаха на прусците като на свои избавители; трето, тия не знаеха що искат немците и какви са намеренията на Бисмарка.»

«Опинион» говори, че италианското правителство е вече приготвило своя проект, с който иска, щото манастирите да се усвоят от правителството, а калугерите съвсем да се унищожат. Тоя проект твърде скоро ще да се поднесе на скупщината, за да го одобри. А в това също време папата се занимава с някакви си играчки. «Фанф.» явява, че Пия IX е назначил особена комисия, която ще да реши, че светото христово сърце т р я б а да стане покровител на черковата.

В Ирландия въстанието се продължава. В Белфат, който е най-голям град в тая страна, въстаниците са имали голям успех. Дюкяните стоят почти цяла неделя затворени. Ингелизкото правителство е заповядало вече на своите войници да пушкат против бунтовниците. Много ингелизки къщи са разрушени и ограбени. Ингелизките вестници обвиняват в това отношение католическото духовенство.

Свобода, г. III, бр. 8, 19 август 1872.

[ВСЕКИ ГЛЕДА ДА ГЛОБИ РАЯТА ПОВЕЧЕ И ДА НАПЪЛНИ КЕСИЯТА СИ ПО-СКОРО]

В това също време когато Мидхат паша се старае да увери европейските кабинети, че турската империя се намира в цветуще положение, то над самата империя се събират черни облаци. Босанските валии се променят почти секи месец, а от това произхождат всевъзможни

злоупотребления, които се извършват от самите правителствени чиновници. Секи гледа да отнеме повече, да глоби раята колкото се може повече и да напълни кесията си колкото се може по-скоро. Народът е доведен до отчаяние. А ще ли Сърбия да гледа и занаят на тия злодеяния равнодушно? — Не вярваме. Между турците и черногорците пушката стои запната, а между Сърбия и Портата не е възможно никакво дружелюбие. Съставът на днешното сръбско министерство може да ни увери, че Сърбия няма да чака дълго време.

«Вандерер» говори, че сичките турски реформи не са нищо друго освен замазка, с която Мидхат паша иска да замаже очите на европейските кабинети. «В Турция не могат да се извършат никакви преобразования, говори гореказаният вестник, защото тя е вече твърде стара.» А брюкселският вестник «Норд» говори, че дорде се не изгонят османлиите из Европа, то няма да се въдвори мир и тишина. Восточният колор трябало да се реши.

За берлинското събрание на царовете се говори различно. Даже и сам Наполеон III дава мнението си за това събрание. Наполеон, по думите на «Дели телеграф» мисли, че трите императора наистина искат мир, но секи из тях има свои собствени причини да не желае война. «Россия, казва Наполеон, иска мир, за да събере силите си и да добие с политически средства първенството в Европа; Пруссия иска мир, за да устрои своето царство и да противостои на Франция и на Россия; Австрия иска мир, защото се надее да осигури своята империя и след време да стане пак немска сила. Россия се бои да не захване Франция бой преди време, защото в такъв случай тя би трябало или да гледа поражението на своята бъдеща съюзница Франция, или би захванала да се бори без време и без голяма полза. Россия не може да желае, щото Франция да остане унижена на дълго време. Германия и Австрия само дотогава могат да бъдат в добри отношения към Россия, докогато тя върви по тяхната воля и дорде не препятства на техните цели. А когато Россия усети, че е вече яка, то Германия и Австрия няма с какво да подкупят нейното одобрение.» Въобще Наполеон мисли, че между императорите щат да бъдат много обещания и много приятелски изявления, но когато работите приемат сериозен характер, т. е. ако работите дойдат дотам, за да се напада, то тия приятелства щат да паднат и сами по себе си.

Да видиме сега какво говорят руските вестници за това събрание. «Бирж. ведом.» говорят следующето: «Нека произлезе каквото ще, нека нашите държавни интереси да бъдат свезани с немската политика, но самият ефект не може да се опровергне, че между двата народа (между немците и русите) съществува недоверие и някаква си справедлива вражда. На русинът става тежко, когато помисли за онова немско господство, което виси като тежък камък над неговите еднородни славянски племена. Стремленията на немците да онемчат славянските племена дълбоко подкопават у нас кредитът на многохвалимата немска цивилизация.» По-надолу тоя вестник говори, че между Россия и Прусия и между Россия и Австрия не е възможен никакъв съюз и свършва със следующите думи: «А какъв смисъл има берлинското събрание и защо участвува в него нашата дипломация? Ако Прусия и Австрия имат нужда от подобен съюз, то Россия няма причини да го търси.» «Бир. Вед.» не вярват, че Бисмарк и Андраси говорят искрено за Россия и уверени са, че тия господарствени люде нямат честни намерения. Лондонският в. «Стенд.» говори, че в Берлин ще да дойде и Виктор Емануил, за да се провъзгласи за император на римската държава.

Французкото правителство се е решило да пречисти своята полиция. Голямо множество полицейски чиновници са били наполеоновски привърженици и работили са досега за неговото добро. Работата била достигнала дотам, щото някои полицейски чиновници са даже задушвали ония, които са говорили за ползата на Наполеона, а преследували са и наказвали са ония, които са говорили против него. Умерената либерална партия е издала една прокламация, в която между другото се говори следующето: «Франция е съзряла вече за република, ако само не е предназначено да употреби революционни начала. Ние сме изпитали сичките форми и могли сме да се увериме, че републиката е най-добра.»

Ирландските волнения са се прекратили вече. Един лондонски вестник говори за тия волнения така: «Щото не можеха да направят 4-те хиляди войника и 1000-то жандарма, то го направи дъждът. Когато захвана да вали силен дъжд, то въстаниците се скриха по къщите си. На 10 августа сичко беше мирно, но войската още се намира

в градът. Въстаниците са направили пагуба за 200 хиляди жълтици.» И така, в Англия не ценят и не оплакват убиените и ранените, а грижат се за дуварите и за керемидите.

Между кардинал Антонели и между папата несъгласията се увеличават. Антонели рекъл на папата, че ако папата бъде и занапред враждебен на италианското правителство, то той ще да си подаде оставката. «Газ. д'Италия» пише, че йезуитите са отдавна вече предчувствували каква съдба ще да ги постигне и постарали са се вече да обезпечат себе си. Още преди няколко години тия свети отци ограбили манастирите и изпроводили голямо богатство във Франция, Испания и Америка. Йезуитската хитрост е била по-голяма от осторожността на италианското правителство. «Още в онова време, говори гореказаният вестник, когато Прусия разби Австрия, то йезуитите свалиха даже и венците от иконите и изпроводиха ги в ангелизките и американските банки.»

Злодейците, които бяха пушкали срещу Амедея, не са още наидени, както не бяха наидени и убийците на Прима. Сичките полицейски старания остават напразни. Изборите за камерата са се захванали вече. Партията на днешното министерство има вишегласието, републиканците съставляват неголямо количество, а карлистите не са гласоподаватели. Правителството се бои само от офицерите, които са повечето алфонисти. Чети са се пак появили в различни места и имали са вече и едно малко сбутнувание с войската. Най-големите волнения произхождат в Лорида, Валенция и Астурия. Амедей се е върнал вече в своята столица.

Свобода, г. III, бр. 9, 26 август 1872.

[ПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ВЕСТНИЦИ ЛЪЖАТ. . .]

Вниманието на сичките европейски кабинети е обърнато към Берлин, отдето едни очакват мир и тишина, а други нови войни и нови кръвопролития. А правителствените вестници? — Правителствените вестници са се решили да лъжат до най-крайните предели. Сяко прави-

телство желае да покаже на венценосните владетели, че държавата му се намира в най-цветущо положение, че поданиците му блаженствуват, че богатството му се увеличава, че напредокът му крачи с херкулесовски крачки и т. н. Даже и турските вестници се стараят да докажат на образована Европа, че османлиите са един от най-миролюбивите народи, че кадиите са най-справедливите съдии, че раята яде само печени кокошки, че чиновниците са ягнета, че в народните медресета се предава и диван-язасъ, че пашите и разбойниците са станали до такава степен кротки и мирни, щото се вардят и мухата да не настъпят, най-после, че Мидхат паша ще да с един и ислямът и Европа ще да «воскръсне от мъртвыхъ». Ако желаете да се уверите в справедливостта на нашите думи, то ви съветваме да прочетете турският вестник «Басърет».

Маджарските вестници нямат подобна самонадеяност, но и тия се надеят да догонят Турция и да обезпечат своята бъдещност. «Маджарска реформа» говори, че ако на тоя свят да не бил г. Милетич и Сърбия, то маджарските Дон Кихоти изведнъж би изменили своя характер и станали би по-кротки и по-справедливи и от Йосифа II. Разбира се, че сичкото това се говори затуй, че великите държави, т. е. трите императора говорят за мир; но ако би тия изменили думата мир на война, то и «Басърет», и «Маджарска реформа» би изнесли пред светът съвсем други сведения. «Мъжеството и безстрашието на турците е известно на цяла Европа», би казал «Басърет». — «Припомнете си Амурата, Баязита, Селима и Мохамеда. Припомнете си нашите победи в Россия, Австрия и пр.»

«В 1848 г. маджарите показаха своя войнствен дух», би казала «Маджарска реформа». — «Ние сме готови още веднъж да докажеме на нашите неприятели, че маджарският народ иска да му се кланят и да му се покоряват, а не да се кланя и да се покорява. Нам дадоха малка власт и ние сме готови да избесиме сичките немджари, а я ни дайте нещо по-голямо.»

Да кажеме сега какво говорят немските и руските вестници за това венценосно събрание. Някой си петербургски немец се чуди в «Кел. цайт.» на «Бирж. ведом.», че тоя руски вестник защитава руските интереси даже

и тогава, когато трите императора са се събрали да заключат вечно приятелство. «Бирж. вedom.» говорят, че руската граница откъм Прусия трябва да се изправи, а Галиция трябва да се даде на Русия, защото тая провинция е руска принадлежност. Петербургският дописник на гореказаният немски вестник говори, че подобни мисли могат да изказват само руските емигранти, които не са от нищо задоволни, а не да ги говори един руски вестник, който се издава в Москва от един руски патриотин. На петербургският дописник отговарят пак «Бирж. вedom.» По мнението на тоя вестник Русия е длъжна да се грижи за своите собствени братия, които населяват Галиция. Ако немците се стараят да подчинят под своето господарство даже датчаните, чехите, поляците и русинците, то Русия има пълно право да помисли за спасението на славянските племена, а особено за щастието на галицките руси. «Мем. диплом.» мисли, че от берлинското събрание щат да се възползват само Русия и Австрия. «Франкфуртският мир, говори тоя вестник, унизи Франция, но унизи и Прусия. Прусия изгуби своето влияние на Дунавът и във Вишници, а от това ще да се възползува само Русия и Австрия. Прусия види и сама сичкото това, и старее се да го поправи. Днес Прусия би била в ръцете на петербургският и на виенският кабинети, ако тя да не би защищала техните интереси на Восток. Прусия дълго време ще да се намира в това незавидно положение. Императорите щат да се разговарят между себе си, щат да обещаят един другиму приятелство, но секи из тях ще да варди своята тайна. По мнението на тоя вестник сичките европейски държави би трябало да заключат между себе си политически и военни съюз против Русия и Америка, които твърде скоро щат да станат съвсем непобедими.

Европейските вестници се занимават и с разговорът между Гамбета и Тиера. Гамбета уверява Тиера, че във Франция ще да се одържи мир и тишина. «Вие се лъжете, отговорил Тиер, ако мислите, че аз желая да удържа правителствената власт в ръцете си. Ако би аз дошъл пак на председателството, то не би намерил между радикалната партия никакво съчувствие. Аз вече съм се уверил в това. В Тур аз не намерих нито двамина, от които би можел да очаквам какво-годе съчувствие. Освен това

радикалната партия не е още дотолкова организирана, щото да послуша моите съвети. Вие само сте онзи човек, който може да се държи с тая партия. После пет години нашите дела щат да се изменят и тогава пак щат да настанат благоприятни за мене дни. За военните приготовления на Франция Гамбета мисли, че тия не са потребни. «Засега не можеме да предприемеме никаква война, рекъл Гамбета, а ако я предприемеме, то ще да доведеме отечеството си до нови нещастия и да окончателна пропад.» Колкото за Русия, на която се обляга Тиер, то, по мнението на Гамбета, Франция не трябва да има към нея никакво доверие, ако не иска да попадне в нови нещастия. Франция трябва да залегне само за поправление на финансиите и за благосъстоянието на земята. Говорят, че Тиер няма такива миролюбиви идеи, каквито има Гамбета, но и той се плаче, че Франция няма способни генерали. Гамбета се оплакал пред Тиера и от клерикалната партия, но Тиер му отговорил: «И аз не обичам поповете, но какво ще да правя? Тия имат силна партия; освен това тия имат твърде способни хора.»

За папата се пак говори, че той ще да остави Италия и ще да се пресели в такова едно господарство, в което почитат свещенослужителите. На папата се не харесва най-много това, че правителството е намислило да отнеме манастирското имане и да затвори манастирите. Йезуитите се приготвяват да идат в Америка, а папата в Испания.

Свобода, г. III, бр. 10, 2 септември 1872.

[ПРЕДСКАЗАНИЯТА НА ХЕРЦЕН СЕ ИЗПЪЛНИХА]

Трите императора уверяват един другото, че интересите им са свезани, че съгласие между тях е необходимо, че в Европа трябва да се одържи мир и тишина, че длъжността и на Австрия, и на Русия, и на Прусия е да приследуват «интернационалистите», но по-дълбоките дипломати говорят съвсем противното. Немските вестници уверяват, че императорското събрание има миролюбиви цели, французките вестници не вярват, а руските

говорят двоемислено. Даже в Берлин се намират такива немиролюбиви люде, които мислят, че пред бурята времето много пъти бива топло и ясно. Тия също немиролюбиви люде ни уверяват, че императорите са желали «нещо», но това «нещо» не е могло да се осъществи.

Още в 1867 година Герцен се обръщаше към Бисмарка със следующите думи: «Граф Бисмарк, сега трябва да работите вие! Крушата е узряла, а без ваше сиятелство работата не може да се свърши. Не стеснявайте се, графе! А вие, Мацини, Гарибалди, угодници божи, последни Могикани, сгърнете ръцете си и успокойте се. Сега вие не сте вече нужни. Вие изпълнихте вече своята длъжност. Сега дайте място на безумието, на бясната кръвожадност, с които или Европа ще да се убие, или реакцията. Ех, какво можете вие да направите с вашите сто републиканци, с вашите волентири и с вашите два-три сандъка контрабандни пушки? Сега стоят милион от едната страна и милион от другата с иглени пушки и със сякакви пружини. Сега щат да потекат цели реки кръв, цели морета, цели планини тела... а там тиф, глад, пожари, пустини.» Предсказанията на Герцена се изпълниха; Франция падна, а сега ще да се захване второто действие от същата трагедия.

Вилиям Диксон е напечатал в «Cassel's Magazine» статия, под заглавие «Бъдещата война», в която между друго говори следующето: «И на тоя, и на она бряг на река Неман стоят по един милион въоръжени люди: очите и мислите на едните са обърнати към Европа, а на другите — към Азия.» А щат ли тия две сили да се спречат между себе си и да решат на московската ли или на тефтонската раса принадлежи Балтийският край? На тоя вопрос Диксон отговаря със следующите думи: «Хиляди германци считат себе си достатъчно силни за тая борба, която милиони руси считат за своя обязаност. И на двата бряга съществува страх от тая война, която твърде скоро ще да опустоши тия крайове, а тая война не са в състояние да спречат ни дворските симпатии, ни императорските послания. Причините, които щат да произведат тая война, лежат дотолкова дълбоко, щото не са в състояние да ги отстранят никакви трапезарски речи и здравици.» Тия причини са природни, исторически, защото решават немско-славянският вопрос в балтий-

ските крайове. «Император Вилхелм, продължава Диксон, обича своя родственик Александра, но не без основателни причини, а император Александър обича своя уйка, но и той не без свои основателни причини.» Тая любов им не пречат да станат в два враждебни лагеря.

Вестник «Католик» говори: «Бисмарк със своите политически насилия и със своите религиозни гонения е въоръжил почти сичкото католическо население, което съставлява част от германската империя. В Елзас и Лотарингия, в Южна Германия и даже в Берлин той е създад против себе си голяма опозиция. Императрица Августа е главноедействующето лице, което е накарало Бисмарка да гони йезуитите и да приследува католицизмът. Южнонемските князове се съединяват вече против Бисмарковата политика, а тия князове предводит народът, който напълно разделя техните стремления. Баварците искат да бъдат немци, а не прусаци.» Из това се види, че Бисмарку грози явна опасност, която твърде лесно може да поколебае неговата сила.

Положението на Австро-Унгария е още по-ужасно. Пещанското правителство е изгубило своята сила не само между славяно-ромъните, а и между самите маджари. Либералната маджарска партия, славяно-ромъните и немците са се въоръжили против днешното министерство и предсказват му лошава бъдщност. А що прави самото министерство? «Реформа» ни разказва, че това министерство се е решило да бъде строго и да наказва секиго, който не мисли маджарски и който не носи тесни панталони. Ония сърби, които са участвували на белградското веселие 10 августа, ще бъдат съдени като господарствени престъпници. Освен това католическото благочестие се е умешало и в черковните дела на православните сърбомъни, а подобна несправедливост, по думите на «Моск. ведом.» няма да премине напразно. Гореказаният руски вестник мисли, че се приближава втора 1848 г., която ще да бъде много по-кръвава от първата.

Президентът на французката република, който още се намира в Трувил, приемал преди една неделя някаква си депутация из Шербур, на която рекъл така: «Вашият град има твърде добра военна позиция, но той е добър и за търговия. Европейските кабинети искат мир,

а ние не сме в състояние да се бориме със сичка Европа.»

Папата се приготвява да се пресели. Французката аристократия го вика във Франция и обещава му помощ и поддръжка, но той няма поверение към французите и намерен е да иде в Испания.

В Испания още не е мирно. В различни крайове се появяват чети и нападат на полицията. Радикалната партия е победила при изборите, а това дело е твърде обезпокоило Виктор Еманоила. По Мадрид се говори, че италианският крал бил изпроводил на синът си твърде важна депеша. В тая депеша Виктор Еманоил вика своят син да се върне колкото се може по-скоро назад, защото му грози страшна опасност.» Из самото положение на работите се види, че Амедей няма да проживее в Испания още дълго време.

В «Бохемия» пишат, че турско-черногорските несъгласия щат да се свършат не твърде миролюбиво. Турция е явила на черногорският княз, че нейната войска ще да приследува сяка черногорска чета, която би се появила в турските крайове, и ще да я гони и убива не само в своята земя, но и в самата Черна гора. Разбира се, че Черна гора никога няма да позволи на турците такова едно своеволие. Турското правителство в такъв случай може да нападне на секи един черногорец и да го убие, а после да каже, че той е комета.

Свобода, г. III, бр. 11, 9 септември 1872.

[НАБЛИЖАВА ВЕЧЕ И ДРУГА 1848 ГОДИНА]

И руските вестници са заговорили вече за берлинското събрание на императорите. «С. Петерб. ведомости» говорят, че това събрание няма политическо значение. «Ако би бил заключен «свещен съюз», то тоя съюз би имал убийствено значение не само за Прусия и Австрия, но и за Русия», говорят «С. Петерб. ведом.» Тоя вестник мисли, че събранието на императорите обезпечава европейският мир, който е необходим и за трите господарства, и продължава: «Че това събрание ще да разбие планове на ония, които очакваха война между Русия

и Германия, това не ще вече никакви доказателства.»

Но както и да е, а петербургският кабинет е захванал вече да изказва своето благоволение към Австрия. «Д. цайт.» говори, че руското министерство на вътрешните дела е заповядало на вестникарите да не говорят против Австрия и против руско-австрийските отношения, в противен случай тия щат да бъдат запрети. Повечето германски вестници са убедени, че от съгласието на трите съседни императори зависи почти сичко, т. е. от тях зависи да успокоят Европа и да прекратят ненужните кръвопролития. Разбира се, че французките вестници са длъжни да пеят съвсем друга песен. «Жур. де Деба» говори, че Франция днес за днес иска мир и тишина, но в това също време прибавлява, че ако Франция бъде силна и независима, то това ще да бъде полезно и за Русия, и за Австрия (?). «Интересите и на Русия, и на Австрия изискват, щото Франция да бъде яка и приготвена», говори гореказаният вестник. Ако питате нази, то ние ще да кажеме, че между Австрия и Русия никога не може да се състои пълно съгласие и искрено съчувствие. Русия е славянска държава, а Австрия или Австро-Унгария употреблява сичките си сили да убие славянските народности, които отдавна вече очакват помощ и поддръжка от своите славянски братия. Ако петербургският кабинет има своя политика да се побратими с г. Андрашия то народното или общественото мнение няма задни мисли. Галиция е угнетена и от немци, и от поляци, а подобно унижение няма вече да търпи ни един чист русин. Ние твърде добре познаваме русите и затова свободно можеме да кажеме, че руско-немското братство е основано на облаците. Петербургският дописник на «Стен. вес.» ни уверява, че руският народ е миролюбив и че между руските славяни и немците не съществува никаква вражда, а ние видиме, че самите факти говорят противното. Времето твърде скоро ще да покаже.

Франция бърза да изплати на прусците колкото се може по-скоро военната контрибуция и да очисти земята си. На 23 септември пруската войска ще да очисти Марн и Хот-Марн. Монархическата французка партия е издала манифест, в който се говори, че Тиер е длъжен да подаде оставката си, защото председателството му везва ръцете и не позволява му да изпълнява добросовестно

своето предназначение. Сичките монархически вестници поддържат гореказаното мнение и стараят се да убедят бъдещата скупщина, че това е необходимо за благосъстоянието на Франция. По Париж се разпространяват слухове, че Тиер е намерен да предложи в камерата да се избере и подпредседател за републиката. Консервативната партия е противна, защото, по нейното мнение, Франция би изгубила своят главатар и в нея би се появила пак анархия. Тиер се съглашава с тая партия и иска му се да го изберат за председател пожизнено. Когато Тиер преминал през Хавр, то рекъл на тамошните граждани, че той се надее да види Франция пак велика и силна държава. «След една година нашият глас ще да има по-голяма цена», рекъл той. Бонапартистите продължават да волнуват народът. Разказват, че полицията в Кале е затворила няколко подозрителни лица, които се приготвяли да преминат в Англия. Републиканската партия се сърди на правителството, че то и до днес още гледа на бонапартистите хладнокръвно и не старае се за тяхното изкоренение. Правителството не говори нищо и за гореказаните арести. Съществуват много примери, които доказват, че бонапартистите още дълго време щат да волнуват това нещастно господарство. Чудни неща! На бонапартистите е позволено да проповядат открито недоволствие против републиката, а на републиканците беше запрешено да празнуват първият ден на човешката свобода (4 септември)!

Един от маджарските оратори говорил в пещанската академия, че австро-маджарската монархия е основана на твърди основания и че в това господарство ще да се въдвори мир и тишина. «Австро-Унгария, рекъл той, добива изново изгубеното свое първенство и маджаро-немският народ пак излазя пред светът могъществен и непобедим.» Ораторът е уверен, че Русия и Прусия говорят искрено и надее се, че Австро-Унгария ще да бъде обезпечена от сяка една страна. Но ние знаеме, че на тая честита държава не грози твърде голяма опасност ни из Русия, ни из Прусия — ней грозат нейните собствени поданици, към които е тя безобразно несправедлива. Австро-маджарската полиция затваря славянските предводители без съд и без разправа, а недоволствието на славянските племена расте се повече и повече. Нека го-

вори кой що ще, а ние мислиме, че наближава вече и друга 1848 година. А ще ли да се намери други Николай Павлович? — Не вярваме.

Италианският министър Раказоли и папският канцлер Антонели водят тайни преговори, за да се извърши окончателно примирение между светата столица и италианското правителство. Папският съвет трябва да признае формално италианското единство и да даде дума, че не ще да работи ни явно, ни тайно против кралевството, а правителство дава дума, че ще да защитава интересите на черковата. После смъртта на Пия IX италианското правителство ще гледа, щото на папският престол да бъде избран такъв един човек, който разделя правителствените убеждения и който съчувствува на италианската свобода. От друга страна, ние видиме, че гореказаният кардинал беше изпроводил в Берлин до трите императора такова едно писмо, в което ги молеше да разгледат положението на католическата черква и да се постараят за нейното благосъстояние. Кардинал Петраци, от името на папата, протестираше преди малко време против безнравствеността на римските театри (?). На кардиналският протест е отговорил председателят на министерството. Министърът говори, че ако папата не осъжда и не нарича безбожници французите и белгийците, които имат такива също театри, то той не би трябало да обвинява и италианците. Когато папата получил тоя отговор, то се решил да свика тутакси правоверните, за да се помолят богу за спасението на христовата черква.

Испанската камера е вече отворена. Французките вестници уверяват, че кралят бил посрещнат от народът твърде хладно. В престолната беседа Амедей говори, че въстанието на карлистите е вече угушено, а французките вестници говорят противното. Освен това Амедей уверява народът, че неговите отношения с папата са най-добри. Някои мадридски вестници уверяват, че правителството е открило вече някакво си съзаклатие, на което целта била да сваля Амедея и да провъзгласи република. «Кореспонденция» говори, че интернационалистите имат по Испания големи успехи, а особено в Каталония.

[НАРОДИТЕ СЕ ПРОБУЖДАТ ВЕЧЕ И ПРАВИТЕЛСТВАТА СЕ БОЯТ ОТ ВЪСТАНИЯ]

На светът съществуват и такива народности, които съвсем не са за самостоятелен живот. Тия народности са маджарите, поляците и гърците. Един от най-безпристрастните руски вестници говори: «Когато Австрия видя, че не е в състояние да управлява своето шарено господарство, то го натовари на маджарският гръб и свали от шията си сяка една отговорност. А ще ли маджарското племе да поддържа империята на дълго време? — Не вярваме.» Руският вестник има пълно право. Пословицата за петелът може твърде лесно да се преправи така: «Дай на маджаринът свобода, за да основе безчовечен деспотизъм.» Поляците проповядаха господарствена и лична свобода, за да угнетяват най-безчовечно малорусите, а маджарите добиха политическа свобода, за да тираният славянските племена! Маджарската девиза говори, че който не е маджарин и който не знае маджарски, той не може да бъде свободен човек. Преди малко време пешанската полиция затвори един ингелизин, по име Егертон Бон, защото той ѝ се показал малко подозрителен. Ингелизкият консул протестираше и искаше удовлетворение. Полицейските чиновници, които затворили Бона, били дадени под съд, но соломоновското съдилище решило това дело така: «Полицейските чиновници са изпълнили само своята обязаност и затова трябва да се освободят и да им се върнат службите; тия не са направили нищо незаконно. Секи иностранец, който не знае маджарски, по законът не смее да ходи по пешанските улици после девет часът вечерта.» Видите ли закони? И в Турция тия закони са малко по-деликатни.

И така, маджарското правителство се е решило да въведе в държавата си атиловска система, т. е. да назовава секиго, който не желае да бъде хун. Разбира се, че тая система не може да трае дълго време и маджарите щат да дочакат и друга 1848 година, която ще да положи край и на техните насилия.

Славянските племена и ромъните се пробудиха вече и короната на св. Стефан ще бъде за тях твърде малка. Граф Андрашия уверява австрийската делегация, че отношенията на Австрия към Русия и към Прусия после

императорското събрание са твърде дружествени. В Берлин наистина са се разглеждали и някои политически дела, но от това не са произлезли никакви последствия. Русия се е обещала да не поддържа панславистическите идеи. Със Сърбия правителството стои в добри отношения, ако и да съществува такава една сръбска партия, която е разположена съвсем неприятелски към Австрия. Разбира се, че сичкото това са само сладки думи и празни фантазии. Ние не вярваме да има на светът такъв един русин или такъв един сърбин, който да бъде разположен приятелски към това несправедливо, фалшиво и безчовечно господарство. Нашите думи щат да потвърдят и чехите, и поляците, и хорватите, и словаците, и ромъните. Същото това можеме да кажем и за маджарското кралевство. Полският вестник «Край» говори за маджарите така: «1848 година ни показва най-добре как се разбиват маджарските планове о славянските крепости. Нима маджарите искат и сега да повторят старите глупости, които насмалко щяха да ги хвърлят в най-страшната пропаст?» Полският вестник съветува маджарите да се съединят със славянските племена и да се погрижат за общите интереси на поробените племена в Австрия и Турция.

По Париж се разнасят гласове, че в министерството ще да станат някои променения. Казват, че Лефранк ще да подаде оставката си и на неговото място ще да дойде Казимир Перие. Но Казимир Перие рекъл, че ще да дойде в министерството само тогава, когато правителството се обещае да поддържа в народното събрание неговите проекти за окончателното установление на републиката. Лабулей е написал статия за съвременното положение на Франция, в която се говори, че правителството е длъжно да се постарее колкото се може по-скоро за обезпечението на републиката, защото при днешното положение на работите твърде лесно може да се запали междуособна война. «Ако народното събрание се не постарее, казва той, да нареди републиката, то Франция ще да излезе из своето търпение, ще да изпроводи за депутати на скупщината бонапартисти и революционери и тогава Тиер ще бъде принуден да си подаде оставката. А от това ще да се запали междуособна война, която ще да ни доведе или анархия, или деспотизъм.»

Новата републиканска година (на 10 септември) се е празнувала почти по цяла Франция, ако правителството и да запрещаваще да стават големи тържества. «Републ. Фран.» остро напада на правителството и обвинява го, че то е запретило на народът да изкаже своето съчувствие към днешната форма на управлението. «Със своите неблагоприятни действия, говори тоя вестник, правителството ще да доведе народът до отчаяно положение и републиканците ще бъдат принудени да защищават своите интереси даже и от републиканското правителство.» Между Франция и Италия работите са захванали пак да се заплитат. Много вестници мислят, че французо-италианските несъгласия не могат да се свършат миролюбиво. Французкото правителство е протестирало, че римските манастири се унищожават и че италианската камера мисли да отнеме черковното имане. Италия не признава тоя протест и откъзва се да изпълни желанието на Франция. Един от правителствените италиански вестници говори, че Франция няма никакво право да се меша в италианските вътрешни дела, както и Италия се не меша във французките. Италия е свободна да върши в къщата си щото ще. Между Франция и Англия е заключен вече търговски трактат.

Из Рим явяват, че народната скупщина е одобрила министерското предложение, за да се унищожат сичките религиозни дружества. Вестниците сѐ още разказват, че папата се е решил да остави Рим и да иде във Франция. В «Национал», който излиза във Флоренция, пишат из Виена следующето: «Из верен източник се научих, че папата е писал Тиеру във Версал и попитал го може ли той да му позволи да се пресели във Франция. Тиер отговорил, че французкото правителство ще да посрещне светият отец твърде радостно, но папството е вече изгубило във Франция своето значение.»

Из Испания пишат в много немски вестници, че карлистките чети причиняват големи злини на кралевската войска, а тая войска не ще да иде против тях затова, защото не получава своята плата. Освен карлистите, въстнали са и алфонистите, които се разхождат по селата и по градищата твърде свободно. Правителството се бои да не произлезе общо въстание.

[СЛАВЯНИТЕ ТРЯБВА ДА ТЪРСЯТ ПРИЯТЕЛИ ТАМ,
ДЕТО ИМА ИСКРЕНОСТ И ДОБРОЖЕЛАНИЕ]

Ингелизките вестници разказват, че трите императора са се обещали да не пречат никому да разпространява своите владения в Азия, но в това също време тия са дали един другиму дума, че щат да употребят сичките си сили, за да се одържи мир и тишина на Балканският полуостров. По думите на гореказаните вестници Русия се е обещала да не признава никакви славянски интереси в Австрия и Турция; тя е дала дума не само че не ще да помага на славянските движения и на революционните проявления в тия две господарства, но ще да употреби сичките си сили да ги отстрани, т. е. Русия ще да принесе интересите на славянските племена жертва на австро-пруското приятелство. На тия ингелизки известия в. «Застава» отговаря така: «После сичкото това не е за чудо, ако Англия прибърза да се съедини с Франция и да се постарее да задобие симпатията на южните славяни. Ако Англия и Франция постъпят така, както тия постъпиха преди малко време в Италия, т. е. ако тия покажат съчувствие към южните славяни, то щат да ги отвлекат от Русия, която ще да се разкае в своите постъпки.»

В това също време един от французките публицисти говори следующето: «Англия и Франция щат да успеят да увардят своите интереси на Балканският полуостров само тогава, когато тия захванат да работят онова, щото са пропуснали досега осторожните или твърде кратковидните руска и австрийска политики. Един свободен съюз от християнските племена на Балканският полуостров би бил по-голяма гаранция за западноевропейската търговия, нежели гнилото турско господарство. Когато в Лондон и Париж земат властта в своите ръце способни държавни мъже, то свободата ще да намери яко прибежище на Балканският полуостров. Ако християнските народности на Балканският полуостров бъдат свободни, то тия щат да бъдат разпространители на цивилизацията и на напредокът в Азия.» Разбира се, че ако Русия се реши искрено да препятствува на славянските движения в Турция и Австрия, то тя наистина ще да изгуби своята симпатия между славянските племена,

но ние имаме много причини да мислиме съвсем противното. Общественото мнение в Русия е разположено към славянските племена, а правителството е обязано да изпълнява волята на народът. Руската публика е разположена към немците така също, както са разположени българите към гърците, сърбите към маджарите и християните към турците. Немско-славянските съюзи са така също немислими, както са немислими и руско-турските братства. Ако петербургската политика е принудена да говори пристрастно, то народът никога не лъже. Турската империя трябва да падне, австрийската машина трябва да се разниже, а славянските племена трябва да възтържествуват. А Русия? — Русия е длъжна да изрече последната дума. Но както и да е, а множество французки вестници изказват голямо съчувствие към южните славяни и предсказват им добро бъдеще. Разбира се, че ако Русия има свои политически цели да препятства на славянските движения, то и славянските племена — без да гледат на вяра и на народност — са длъжни да търсят приятели там, дето видят, че има искреност и доброжелание.

В. «Patrie» явява за разговорът, който е произходил между Тиера и между Ежена д'Арнула. Тиер рекъл, че той желае мир, защото подобен мир желае и сичка Европа. Германия е последната сила, която би могла да помисли за бой с Франция. Нейните правителствени мъже са направили голяма погрешка, когато са се решили да земат Елзас и Лотарингия, които никога не са били и не могат да бъдат немски. Австрия е разположена към Франция, а Русия ѝ желае добро твърде искрено. Колкото за италианците: то тия никога няма да забравят, че са с французите едно племе. Монархическата партия пада сѐ повече и повече. Говори се, че Тиер е съгласен да се избере подпредседател за републиката. За кандидати са назначени: Греви, Мак Махон и Казимир Перие. Интересно е да видим какво говори и по-напрежният французки диктатор Гамбета. Той пътува по Франция и преди малко време дошъл в Гренобл, дето изрекъл следующите думи: «Аз се съмнявам, че консервативната партия ще да поддържава републиканските идеи за основаването на една либерална яка република. Истинните републиканци трябва да не вярват на тия комедии и да се

постараят, щото сичките монархисти да бъдат изключени при съставлението на новата камера.» Правителственият орган «Биен публик» осъжда Гамбета и казва, че неговите агитации няма да принесат на републиката никаква полза.

«Фран. вестн.» говори, че не папата ще да пътува по чуждите земи, а кардинал Антонели. Мнозина мислят, че Антонели е намерен да иде в Париж, за да действа пред правителството, щото то да даде дума, че ще да поддържа папската власт и че ще да се възпротиви да се отнима манастирското имане. Други пък разказват, че Антонели е намерен да се скрие от папските очи, защото папата бил твърде сърдит на него. Но както и да е, а Пия IX прилича в сяко едно отношение на цариградският патриарх, който остава пастир без овце.

«Лигата за мир и свобода» е свършила вече своите заседания. Най-главните точки, които са решени вече, са следующите: първо, правителствата трябва да бъдат републикански; второ, сяка личност е длъжна да се учи, а правителството трябва да се грижи да изнамери за това дело средства; трето, днешните злодеяния трябва да се прекратят с най-строгите мерки.

Французките вестници разказват, че в Париж произлязло голямо волнение, когато се разпространил онзи лъжовен слух, че една французка ескадра е отправена вече в Гърция. Правителството уверява, че гръцко-французките неудоволствия щат да се свършат миролюбиво. В «Монитор» явяват, че скоро ще да бъде напечатана една телеграма от гръцкият министър Дели Георгия, която ще да потвърди думите на французкото правителство.

За черногорското сбутнувание с турците ние получихме следующите известия. Това сбутнувание е произлязло между Литово и Колашин. От турска страна е действувала и артилерията. «Таймс» говори, че — по цариградските известия — на турците нападнали около 3000 души черногорци. Погинали са 18 души турци. В. порта е телеграфирала в Цетин да иска удовлетворение. Руският посланик в Цариград е пригласил представителите на великите сили да подадат на Портата енергическа нота, защото, по неговите думи, само турците са криви в това кърваво произшествие. Европейските застъпници са се отказали

от това предложение, защото били получили други известия, в които се говорило, че са криви черногорците.

Свобода, г. III, бр. 14, 30 септември. 1872.

[ТУРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ПОДКОПАВА СВОЕТО СОБСТВЕНО ЗДАНИЕ]

«Ако трите императора, т. е. руският, германският и австрийският, се бяха събрали в Берлин да утвърдят европейски мир, говори «Црногорац», и ако се разстанаха с уверение, че са постигнали вече своите цели, то тия, както се види, са заборавили, че Турция още съществува на светът. С тия наши думи ние не искаме да докажем, че мир не може да се въдвори, дорде съществува Турция, т. е. дорде народите, които е тя подярила, не бъдат свободни и самостоятелни. Ние искаме само да докажем, че Турция е оная сила, която твърде често ще да нарушава европейският мир и която постоянно ще да тревожи Европа. И така, Турция не мисли и не умее да уважава желанието на царьовете; тя не ще да почита онова, щото великите сили са заключили и щото е признала и тя сама.» Думите на черногорският вестник се потвърдяват и от самите обстоятелства. Из Цариград ни явяват следущето: «Разказват, че Мидхат паша е намерен да обяви, че Черна гора става турска провинция. Но и това е още малко. Научавам се, че турският реформатор бил изпроводи до княза Карла и до княза Милана някакви си твърде оскърбителни писма, т. е. в тия писма негово височество се изразявал така, както обикновено се изразяват големите хора, когато пишат на своите слуги или на своите васали. Ако е сичкото това истина, то Мидхат паша е намислил да ускори падението на своята полумъртва империя. Аз съм уверен, че както княз Карл, така и княз Милан щат да отговорят на турските фанфаронства с достоинство; но Мидхат пашовите театрални пиеси са твърде много.»

Но както и да е, а турското правителство употребява сичките си сили да подкопае своето собствено здание и да погуби само себе си. Черна гора е защищала своята независимост в продължението на 350 години, а ако е така,

то тя ще да умее и днес да докаже на своите неприятели, че нейните синове още не са изгубили ни своята храброст, ни своята любов към своето свободно отечество. Портата е вече помолила агентинът на Черна гора да остави Скутари и да иде в отечеството си, а сичкото това е ожесточило черногорците до такава степен, щото кръвопролитие то е твърде възможно. Преди една неделя почти сичките цариградски вестници говореха, че генерал Игнатиев бил помолил европейските държави да подадат на Портата енергическа нота за нейните постъпки с черногорците, а сега това известие се опровергава. Руският посланик се ограничил само с това, че помолил и двете страни да бъдат умерени. Колкото за Ромъния и Сърбия, то тия отдавна вече са престанали да се плашат от заешки тупурдии, които имат твърде комически свойства. «Видов дан» вече говори, че ако В. порта се не постарее да измени своята програма, то секи сърбин, който живее на Балканският полуостров, ще да изпълни своята длъжност. От своята страна ние ще забележим само това, че Турция е неоправима.

«Тагблат» говори, че в Петербург са твърде недоволни с избирането на Халил паша за министър на външните работи. «Халил паша, говори тоя вестник, е явен противник на руският посланик. Ако Халил паша добие в ръцете си управлението на външните дела, то Игнатиев ще да изгуби своето влияние при В. порта, а неговото влияние при Махмуда беше твърде голямо. Ако Россия има намерение да одържи с Портата своите приятелски отношения, то Халил паша трябва да остави министерството, защото между него и между Игнатиева не може да бъде никакво споразумение. И така, или Игнатиев трябва да остави Цариград, или Халил да падне. Ако Игнатиев остане на своето място, то ще да се захване политическа борба, в която ще да бъде умешан и египетският подкрал, който се намира с Халила не в твърде дружески отношения.»

Из Париж явяват, че Тиер е вече уверен в добросъвестността на консервативната партия. Ето защо е той повикал сичките консервативци да поддържават и да защищават днешната консервативна република. Разказват, че Казимир Перие е най-главният Тиеров помощник в това дело. Гамбета се е върнал вече в Париж и явил е на

своите другари, че правителствената партия е по-силна от радикалната. «Тамп» критикува «Пров. кор.» за това, че тоя вестник е казал преди малко време така: «Жители в Елзас и Лотарингия са чисти немци.» «Тия жители са немци, говори тоя вестник, но искат да бъдат французи.»

Положението на папата става от ден на ден по-критическо. Даже и в Швейцария се е ударила косата му о камък. Женевските вестници говорят, че папата няма никакво право да произвожда в чуждите господства каквито и да е насилия. Папата беше изпроводил в Женева свой епископ, без да пита за това дело самото правителство, но женевските жители го изгонили. Тоя епископ е Мермилод. Той е написал отворено писмо, в което се говори, че не признава никакви светски закони и правителства, а един женевски вестник му отговаря така: «Има ли в Европа такава една земя, в която свещениците, даже и владиците, би посмели да изрекат подобно нещо? Ни едно европейско господарство не би могло да търпи подобен постъпок.» В берлинската камера либералната партия е предложила да се не дава вече из държавната каса никаква помощ на католическото духовенство. Някои италиански вестници говорят, че папата е захванал да се мири с правителството и няма вече намерение да се преселява ни във Франция, ни в Испания. «Светът бил станал грешен и безбожен насякъде, следователно за папата било по-добре да си остане във Ватикан.»

Свобода, г. III, бр. 15, 7 октомври 1872.

[ГРАФ АНДРАШИ И МИДХАТ ПАША СЕ РЪКОВОДЯТ ПО ЕДНА ПРОГРАМА]

Ако разгледаме с внимание действията на пешанското правителство и ако сравниме тия действия с действията на турското правителство, то ще да се увериме, че гр. Андраси и Мидхат паша се ръководят по една програма. Насилията, които днес произхождат в австро-маджарското кралство, са равностойни с насилията, които са произхождали в продължанието на цели 500 години и в турската империя. Маджарското министерство е затворило няколко

души австрийски сърби и затворило ги е само затова, че тия са пожелали князу Милану щастие и добро. Разбира се, че подобни насилия би се показали ужасни даже и в самата Турция. Д-р. Милетич е подал в камерата енергична ентърпелация и иска от министерството обяснение за гореказаните насилия, а «Пестер журнал» се още уверява светът, че между Австро-Унгария и Сърбия съществуват приятелски отношения. Сичкото това е потвърдил и гр. Лонияй, който е отговорил Милетичу така: «Било би твърде жалостно и твърде смешно, ако би някои и други журналисти успели да посеят вражда между тия две господарства.» И сичкото това се говори в такова едно време, когато самото министерство явно вече работи против сръбските интереси и против сръбското обединение! Сърбия види сичкото това и не може да бъде равнодушна към своя собствен народ. Австро-маджарското министерство употребява сичките си сили да посее вражда между сръбите и хорватите, които се сближават се повече и повече, а някои маджарски вестници съветуват правителството да даде на Далмация, на Славония и на Хорватско такава самоуправление, щото тия три провинции да намерят в своето обновлено отечество сичко, щото е потребно на една народност. Разбира се, че сичкото това е продължание от Метерниховата комедия, която се е разигравала цяло столетие. Австрийските славяни са станали вече опитни и не лъжат се с празни думи и с големи обещания.

Републиканските кръгове във Франция са твърде недоволни от последните действия на версалското правителство. По повелението на това правителство военното начальство е затворило пет души офицери, които бяха ходили в Гренобл да поздравят Гамбета. Вестниците «Рапел», «Корзер», а най-повече «Републик франсез», който е едномисленик с Гамбета, викат твърде яростно против несправедливостите на версалското правителство и предсказват му лошави последствия. Последният вестник говори, че генерал Сисей е наказал ония офицери, които са верни синове на оная република и които са приятели на онова правителство, на което е той сам министър. «А защо зимьска нашето правителство не наказва ония офицери, които посещаваха салоните на омалският херцог?», пита тоя вестник. От друга страна, правителствените вестници нападат на Гамбета и обвиняват го, че той е ходил по провин-

циите да подкопава днешната република и да сее раздори между селското и градското население. Сичкото това е накарало Гамбета да поиска от Тиера аудиенция и да му разясни своите действия. Гамбета успял да увери председателят на републиката, че той е един от най-горещите привърженици на днешното правителство. Кератри е напечатал в «Соар» една статия, в която се говори, че между Тиера и левичарите ще да произлезе съвършено разединение. По тая причина авторът на това писмо съветова камерата да употреби сичките си сили, щото да се провъзгласи колкото се може по-скоро републиката и да се издадат изборни закони. Във Франция се е образувала и друга нова партия, която се нарича «консервативно средоточие» и която се предводи от генерала Ладмирала. Тоя генерал е империалист. На 8 октомври ще бъдат допълнени изборите за народната скупщина. Радикалците са уверени, че ако вишегласието бъде тяхно, то скупщината и сама по себе си ще да се разпусти. Бонапартистите и десничарите се стараят да се съединят и да се борят против левичарите.

Италианският вестник «Gazetta di Turino» съобщава разговорът, който е произходил между Бисмарк и между един италиански редактор. Бисмарк рекъл, че Италия и Германия се съгласяват в много отношения. «Мнозина говорят, че Германия ще да се скара с Италия, защото нейните най-главни цели са да си отвори път към Адриатическо море, но това не е истина», рекъл Бисмарк. После това той казал, че Италия е длъжна да организира яка войска и силен флот. «Италианците трябва да мислят, че може да се появи война между Франция и Италия, ако сега-засега и да им са чини, че подобна война е невъзможна. Германия е в състояние да предупреди тая война, но нейната войска твърде лесно може да бъде заета на друго място (?)» Друг един италиански вестник, «Италия», говори за тия дела съвсем противоположното. «Италия не ще нищо друго, говори тоя вестник, освен да живее със сичкият свят миролюбиво и приятелски. Както Франция не може ни да помисли за война, дорде се не устрои извътре, така също и Италия. За нас е твърде тежко да устроиме своите дела после двацет и четири годишните революции. Ако католическа Франция пожелае да приеме полза на католицизмът и на неговият главатар, то тя

тряба да се откаже от досегашната своя политика, защото тая политика ще да принуди Италия да търси защита в такова едно господарство, което се намира в неприятелски отношения с Франция. И така, най-главното наше желание се заключава в това, щото Франция да бъде към Италия искрена и честна и да унищожи и последните надежди на Ватикан.» Виктор Еманоил е дохождал в Рим, за да се договори със своите министри за черковните дела. Левичарите поддържават кралят и искат да се унищожат сичките религиозни дружества. Из сичко се види, че черковният италиански въпрос ще да се реши скоро и благополучно, защото общественото мнение е против духовенството. Министерството ще да падне.

В Испания се разгаря нова размирица. Във Ферол народът е въстанал и оглушава въздухът със своите викове: «Да живее федеративната република!» Само крепостта и военният корабъл «Махордео» са останали верни на правителството. Генерал Галиций е отишъл вече с голяма сила против въстаниците. В някои виенски вестници явяват, че въстаниците са несъгласни между себе си. Една въстаническа чета е повдигнала черковен байрак.

«Бирж. вedom.» говорят, че между Россия и Венгрия не могат да бъдат никакви приятелски отношения. «Императорското събрание, говори тоя вестник, не е направило нищо друго, освен дето е накарало маджарите да угнетават нашите братия славяни още повече, а това също събрание ще да накара и русите да залежат колкото се може по-скоро за освобождението на сичките славянски племена.»

Свобода, г. III, бр. 16, 14 октомври 1872.

[ВЕНГРИЯ ТРЯБВА ДА СЕ СПОРАЗУМЕЕ СЪС СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА И С РУМЪНЦИТЕ]

В Пеща е напечатана една политическа брошура, в която между друго се говори следущето: «Ние не трябва да се ослепяваме от временната тишина: спокойствието на Европа не е още съвсем обезпечено. Последната война е приготвила други по-важни и по-големи кръвопролития—

това най-добре познават германските господарствени люде. Германия се не въоружава, но тя приготвява армията си така, щото да бъде сякога готова. Ако днес мирът и да е обезпечен, то това щастливо време не може да се продължи дълго време. Кой може да ни увери, че тоя мир не ще да се наруши след няколко месеца? Разбира се, че разпадението на Австро-маджарската монархия — което желаят твърде мнозина — ще да произведе кървава борба между сичките ония племена, които населяват бреговете на Средни и на Долни Дунав и по сичкият Балкански полуостров. В тая борба Венгрия едва ли ще може да съхрани своята самостоятелност: тя така също ще бъде залък на по-силните, както и австрийските земи. Нам ни се чини, че само заедно с Австрия (?) ние ще да успееме да увардиме своята независимост и да одържиме нашето положение в Европа. Нашето положение е много по-критическо, нежели положението на немските земи в Австрия: ако последните се присъединят с Германия, то каква участ ще да постигне Венгрия, която е оставена на своите собствени сили между немците и славяните, без съюзница, даже без едноплеменни приятели (Stammesgenossene)?»

Авторът на тая брошура има пълно право. Маджарският народ трябва да погине, както щат да погинат и неговите едноплеменници турци. Ако немските земи в Австрия се съединят с Германия, то Венгрия ще да стане славянска провинция — това е неизбежно. Единственото спасение на това племе се заключава в неговото споразумение със славянските племена и с ромъните, от които зависи неговият живот и неговата смърт. В днешното маджарско кралевство живеят повече славяни и ромъни, нежели маджари. Разбира се, че ако пещанското правителство продължава и занапред да угнетява своите славянски и ромънски поданици, то неговата власт ще да се свърши твърде скоро. Кралевски комисари ходят по сръбските градове с въоружени чети и извършават такива насилия, каквито са свойствени само на османлиите, а с подобни средства ни едно господарство не е напреднало. «Пестер Лойд» говори, че граф Байст е успял вече да увери ингелизкото правителство, че руско-австрийското приятелство няма политически цели, че Австрия няма намерение да се откаже от досегашната своя политика към восточните дела и че нейната цел е да поддържа турското господарство и занапред, както го е тя поддържала и досега.

На «Пестер Лойд» отговаря «Застава» със следующите думи: «Ние отдавна вече знаехме, че тая комедия ще да се свърши така; ние отдавна вече знаехме, че Андрашия лъжеше сръбското правителство, когато го уверяваше, че той не е противен да се освободят християнските народности на Балканския полуостров и когато говореше, че Байстовите ноти, които бяха изпроводени в Белград и в Букурещ, са безсмислици.» По-доле тоя вестник говори така: «Когато на черногорските граници загърмят свободните топове, то ще бъде твърде природно, ако и между юнашките черногорски едноплеменници в Бока де Катаро се разпространи тяхното ехо; но из сичкото това не следва, че на Далмация или на Австро-Унгария грози каквато и да е опасност. Когато християните въстанат против Портата, то вие ги оставете да извършат своите обязанности, дозволете на техните братия да им окажат своето братско съчувствие и не бойте се от никакви опасности.» Чешките вестници говорят, че поляците и до днес още не са станали по-умни и по-осмотрителни: тия търсят спасение във Виена, а не стараят се да се съединят със своите братия в Австро-Унгария. Разказват, че между поляците и маджарите съществува договор, за да поддържат днешното виенско министерство.

Ние явихме вече, че принц Наполеон е изгонен из Франция. Французките вестници говорят, че това произшествие е произвело в Париж голямо волнение. Освен французките републикански вестници почти сичките ингелизки и немски газети обвиняват Тиера и говорят, че той е направил голяма политическа погрешка. Мнозина викат против Тиера само затова, че той не е пожалел барем жената на принца Наполеона, която е дъщеря на италианският крал. Тиер е отговорил на това обвинение и доказва, че той не е знаал, че принцеса Клотилда пътува заедно със своят мъж. Републиканските вестници «Фигаро» и «Соар» говорят, че принц Наполеон е осъдил сам себе си още в 1861 година, когато беше рекъл: «Щастието на народът е по-важно от секи един закон, а в името на това щастие аз би желал, щото републиканците и легитимистите да се приследуват най-строго.» Парижкят дописник на «Ind. Belge» говори, че французката република не е могла да постъпи друго яче, защото наполеоновските агенти постоянно волнуват тая нещастна страна.

Из Франция пишат, че жителите на Елзас и на Лотарингия постоянно се преселяват във Франция. Германското правителство се е отказало да визираща пашапортите на преселниците, но тия и без-това са напълнили Белфор. Множество жени и деца спят по улиците и търпят глад и жажда, но не желаят да припознаят немското владичество.

Из Мадрит известяват от 14 октомври, че карлисткото движение се продължава. Въстаниците са земали в плен два офицера и 30 души солдати. Ферол се е предал на кралевската войска, но въстаниците са се скрили из горите. Разказват, че между въстаниците се намирали и множество французи.

Свобода, г. III, бр. 17, 21 октомври 1872.

[РЕПУБЛИКАНСКИТЕ ПАРТИИ ДОБИВАТ ВСЕ ПО-ГОЛЯМА СИЛА]

Австро-Унгария прилича на такъв хаос, какъвто не е съществувал от сътворението на светът. В сегашно време в това мило господарство съществуват толкова партии и подпартии, колкото и човечески глави; с една дума, секи, който има свой ум и свой мозък, съставлява отделна партия, а виенското министерство, което е така също разноцветно, употребява сичките си сили да удовлетвори секи един мозък, т. е. това министерство лъже ту едните, ту другите, ту третите и продължава своето съществуване. Когато чехите бяха удовлетворени, т. е. когато тия бяха излъгани, то виенското министерство захвана да си играе с поляците; а когато поляците бъдат излъгани, то ще да захване да си играе с ромъните. Но ако главната правителствена машина е във Виена лъжата, то в Пеща употребяват лудостта. Маджарите в сяко едно отношение приличат на своите верни побратими в Турция, защото и тия управляват своето честито господарство с помощта на махмузите. Най-главното маджарско внимание е обърнато към славяните и ромъните, които са длъжни или да станат маджари, или да оставят Венгрия и да се преселят дето намерят за нужно. Виена не действа така юнашки, защото нейните стари средства и до днес още имат

своя сила. Из Прага явяват, че Ауерсберг е заповядал на съдиите да осъдят редакторът на в. «Политик» барем на месечен затвор, ако и да не намерят в неговите действия нищо криво.

Във французкото законодателно събрание Тиер рекъл, че републиката е единствената форма, която ще да послужи за полза на Франция. «Ни една политическа личност не може нито да помисли, че във Франция е възможна каквато и да е форма.» «Ако в нашето отечество, продължил Тиер, има такива личности, които са вече избрали за Франция какъвто и да е управител, то нека да излезат заедно с него пред нази, но аз не вярвам, че Франция може да намери такава способна личност, която да замени републиката.» Освен това Тиер казал, че Франция не е така слаба, както въобще се мисли за нея. «Войската ни се усилва, кредитът ни расте и ние твърде скоро ще да изплатиме своите дългове. Разказват, че между Гамбета и Тиера съществува вече споразумение. За Базена явяват, че съдилището ще да го осъди. Сам Базен се бои да не бъде осъден като Росел и да не бъде стрелян. Между французката войска владее голямо огорчение против Базена, а сичкото това свидетелствува, че и самият председател на републиката не ще да бъде в състояние да го избави. Общественото мнение иска да накаже неспособният генерал твърде строго. След малко време ще да се допълнят изборите за народната скупщина и бонапартистите употребяват сичките си сили, за да добият каквото и да е място. Тия са избрали вече няколко кандидата, но тия кандидати са се отказали от своето право, защото са срещнали голяма опозиция от страната на републиканците.

В републиканските вестници почти секи ден се печата следущето проглашение: «До избирачите! На французкият господарствени дълг са притурени още 10 милиарда. 800 милиона е цифрата на новите даноци. Франция е обрязана. Елзас и Лотарингия са изгубени. Кръвта на нашите войници е пролита без никаква полза. Деспотизмът е владял цели 20 години. Народното величие е погазено. Седан. Пруското нападение. Реквизициите. Чужестранците са победили. Това ви е империя! Това ви е Наполеон III. Това ви е Леон Шевро!» Останал е само още един бонапартически кандидат Форсад ла Рокет, но и той, както се види, ще отстъпи назад, защото неговото щастие е съмнително.

И така, бонапартическата партия е убиена, ако принц Наполеон и да е уверял своят вѣнценосни братовчед, че във Франция се намират голямо множество негови привързаници. Републиканското правителство е предприело строги мери против бонапартистите, които из ден на ден се умаляват сѣ повече и повече. Освен сичките злини, които са постигнали Франция в последните три години, правителството има големи мъки и с духовенството, т. е. между светските и духовните власти съществува жестока борба. Известно е вече, че във Франция народното образование беше оставено в ръцете на духовенството, което се е старало за разпространението на това образование дотолкова, доколкото се стараеше за него и император Наполеон. В последното време светската власт се постара да отдалечи от школите йезуитите и бенедиканците и назначи в тях светски учители. Епископ Дипанлу е въстанал за това дело против републиката и против министерството на просвещението твърде енергически. Преди малко време той изпроводи Тиеру едно писмо, което се свършва със следующите думи: «Господине председателю! Вие се гордеете, че сте основали във Франция република. Аз протестирам против вашите убеждения и против вашата самонадеяност. Никога няма да бъде яко онова правителство, което позволява да се гази вярата и законът. Сяко едно правителство, което няма симпатия между войската и духовенството, трябва да падне.» Разказват, че Тиер е готов да се помири с клерикалите. Немската войска е излязла из Марн и Хот Марн без никакви шумотевици.

Из Атина пишат във виенските вестници, че крал Георги ще да изпита онова, щото беше изпитал преди няколко години и крал Отон. В Гърция се приготвява такъв един бунт, какъвто беше произлязъл и при падението на Отона. Мнозина мислят, че в Гърция твърде скоро ще да бъде обнародвана република. Един виенски вестник говори, че падението на крал Георги е съвсем вече достоверно, но ще ли Гърция, както и Испания, да захване да търси династии или ще да тръгне из пътят на французите — на които е тя почти сякога подражала и на които е почти сякога съчувствувала — това още се не знае.

Републиканската партия в Испания добива из ден на ден по-голяма сила. Емил Кастелар преди малко време е говорил пред народът така: «Сичкият свят се е вече уве-

рил, че в Испания или трябва да се върнат Бурбоните, или да се провъзгласи република, а от нас зависи да бъде избрано по-доброто. Ако ние бъдем разединени и несъгласни, то щат да се върнат Бурбоните, а ако бъдем умни и осмотрителни, то ще да добиеме републиканско правление.» «Само републиката може да ошастливи един народ и да го доведе до светло бъдеще.»

Свобода, г. III, бр. 18, 28 октомври 1872.

[ВОСТОЧНИТЕ ДЕЛА СЕ ЗАПЛИТАТ ВСЕ ПОВЕЧЕ]

«Црногорац» говори, че преди малко време от турските власти бил изпроводен на черногорските граници майор Тефик бей, за да разгледа причините, които са произвели черногорско-турската резня. Тефик бей се съзнава, че главната причина са били турците и обещава се, че В. порта ще да накаже виновниците. А какво говореха преди малко време австро-маджарските вестници за тая резня? «Нова с. преса» проповядаше кръстов поход против «черногорските главорези», «Пестер Лойд» съветоваше Европа да накаже «черногорските варвари», а «Унг. Лойд» молеше своето министерство да прекрати «южнославянските възмущения». Тряба да забележиме и това, че само руските и сръбските вестници говореха истина и че само техните заключения бяха верни и правдоподобни. А из сичкото това трябва да се изведе такова заключение, че сичките маджарски псувни, които се изсипаха на черногорските глави, трябва да се харижат на техните приятели или на техните собствени изобретатели. «Моск. вед» говореха, че черногорско-турската резня е плод от Мидхат пашовата политика, а това заключение е вярно като ден.

Някои виенски вестници говорят, че черногорско-турският въпрос ще да се свърши миролюбиво и на Балканският полуостров ще да се възцари изново мир и тишина, а ние видиме, че восточните дела се заплитат сѣ повече и повече. Сръбският министър на вънкашните дела г. Ристич се е изразил пред народната скупщина, че обаяността на правителството е да свърши въпросът за М. Зворник и за Сакра, а тоя въпрос твърде лесно може да произ-

веде и нещо повече. Почти сичките турски органи ни уверяват, че Мехмед Ружди паша е последовател на Мидхат пашовата политика, а Мидхат паша говореше, че турската империя е длъжна да разшири своето влияние и да ограничи правата на подчинените княжества. От друга страна, ние видиме, че между В. Порта и ромънското правителство и до днес още не може да произлезе желаното споразумение. Портата се старае да ограничи ромънските права, а ромънското правителство се бори с достоинство против турските своеволия и против турските вмешателства. Множество немски вестници говорят, че Пруссия е сякога готова да защитава ромънските интереси от всяко едно насилие.

Републиканците във Франция са одържали изново една решителна победа. За депутати в камерата са избрани само републиканци. Из легитимистите е избран само един депутат, а бонапартистите са съвсем пропаднали. Из сичкото това се види, че републиката е пустила вече дълбоки корени по Франция. Замечателно е и това, че даже и войниците са подали своя глас за републиканските кандидати. Откогато принц Наполеон е изгонен из Франция, то бонапартистите са изгубили сичката своя сила. Граф Шамбор е изпроводил до французкият народ още един манифест, в който се говори, че днешната република ще да доведе Франция до социална революция, а умереното републиканско управление е чиста мечта. По мнението на гореказаният интригант във Франция трябва да се воведе конституционно-монархическо управление, което ще да спаси и свободата, и религията. Разбира се, че сичкото това са само болни мечти, които щат да останат без никакви последствия. Последните избори за скупщината явно вече доказват, че граф Шамбор ще да чака още дълго време. Народното събрание ще бъде отворено твърде скоро. Един парижки вестник говори, че французкият посланик в Цариград е получил от своето правителство такава депеша, в която се говори, че той е длъжен да бъде умерен в всяко едно предприятие, което се отнася до французките отношения към Восток. В тая съща депеша са написани няколко реда от самият председател на републиката, който между другото говори така: «Тряба да се грижиме само за своите собствени дела, да се не вовираме насякъде и да не бъдем каквито сме били досега»; с една дума, Тиер

съветува своят посланик да бъде безпристрастен зрител и да се не ръководи вече по наполеоновската политика.

Римският вопрос ще да произведе нови волнения. Италия, според както се говори, приготвява някакъв си меморандум, с който желае да покаже на великите сили, че кралевската власт не е в състояние да изпълнява своите обязанности и своите обещания пред другите европейски държави, ако папата остане към Италия и занаяпред в такова неприятелско положение, в каквото се е намирал до днес.

В Испания върви въстание след въстание. Още не е усмирено въстанието на карлистите, а въстанали са и републиканците. Приморската крепост Ла Фероли е занята от републиканската партия. Испанското правителство се надея, че и това въстание ще да бъде унищожено, защото войската не съчувствува на въстаниците, но секиму е вече известно, че тая съща войска не е разположена и към правителството. Самите мадридски вестници говорят, че почти сичките войници са алфонисти. И така, Зорила е длъжен да се бори с карлистите, с алфонистите, с въстаниците на остров Куба и със самото днешно правителство.

Гарибалди захваща да ненавижда французите и да хвали немците. Преди малко време той изпроводил в Лондон Артуру Арнолду следующото писмо: «Никой не може да отрече, че правото почти сякога напредва, но в това също време секи трябва да се съгласи, че днес правдата и човеческите права се намират в жестоко и отчаяно стеснение. Очевидни примери ние видиме в Ирландия, в Шотландия, във Франция и Италия. В Европа съществува само едно правителство, което заслужава похвала от сичките благоразумни хора, защото това правителство е стъпило на йезуитската змия — и Бисмарк е заслужил похвала от сичкият свят. В двете най-свободни страни на светът — дето англо-саксонският народ развива свобода и напредок и дето се измишляват средства за прекращението на хорското клане — и до днес още не могат да разберат що е свобода. Поповете са най-главната причина да се повдигне в Нев Йорк революция; тия са опустошили Белфас; тия би опустошили и сичкият свят, ако само да би имали власт. Аз се чудя и радвам се на французкото

финансиално възрождение, но гнуся се, като погледам, че Франция е станала средоточие на йезуитството.»

Свобода, т. III, бр. 19, 4 ноември 1872.

[ЧЕСТНИТЕ РУСИ МИСЛЯТ НЕ ДА ПОКОРЯВАТ, А ДА ОСВОБОДЯТ СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА]

Панславизмът е такова едно орудие, което се употреблява и когато трябва, и когато не трябва, но почти сякога с верен успех. Маджарите угнетяват своите славянски поданици и оправдават своите действия с панславизмът; фанариотският патриарх прокллина българският народ и оправдава своите постъпки с панславизмът; турците колят беззащитната рая, за да я избавят от панславизмът; австрийските немци приследуват чешките патриоти, за да спасят хабсбургският трон от панславизмът; Англия поддържа Турската империя, за да избави Европа от панславизмът, и т. н. С една дума, ни един славянин не може да каже, че животът му е тягостен и че правителството, под което се той намира, не удовлетворява неговите потребности. Западна Европа иска, щото славянинът да бъде кротка, послушна и невинна овца, защото, в противен случай, панславизмът ще да развие своите знамена на Боспорът и европейската (заедно с турската, с гръцката и с маджарската) цивилизация ще да погине под петите на варваризмът или под камшикът на московският панславизъм. Но московският панславизъм има свои частни отдели, из които: едното се намира в Цариград, другото в Белград, третото в Прага, а четвъртото в Букурещ. По мнението на пешанските вестници тия частни панславистически комитети работят доста енергически, защото се подпомагат от главният московски комитет. Сърбия — която мисли за освобождението на своите едноплеменни братия в Турция и в Австрия — работи по програмата на московските славянофили; българското движение или българската екзархия е гнездо на панславизмът, а черногорските неудоволствия са плод на руските интриги. «Фар дю Боспор», «Пестер Лойд» и «Н. С. Преса» имат здраво обоняние! Колкото за руските вестници и за тяхното напра-

вление, ние не знаеме какво и да говориме. Освен няколко независими вестници, почти сичките правителствени и неправителствени органи говорят, че Россия се грижи само за своето собствено щастие, което няма нищо общо нито с чешките панслависти, нито с белградските патриоти. Кому да вярва човек? Ако искате да знаете нашето убеждение, то ние ще да кажем, че общественото мнение е разположено към славянските племена, ако панславизмът и да не намира между руската публика много последователи. Честните руси мислят не да покоряват и не да съставляват втори германски империи, а да освободят славянските племена и да задобият тяхната любов и уважение. Колкото за Сърбия — която се обвинява за някакви си крайности и за някакви си страшни интригантства — ние сякога сме готови да я обвиним в противоположното. В това също време, когато австро-маджарските вестници проповядат кръстов поход против сръбските интриги и против белградските възмутители, сръбските правителствени и неправителствени органи се не решават даже да обявят пред светът, че Банат, Бачка, Срем, Далмация и Кроакия са населени със сърби, които рано или късно са длъжни да съставят със Сърбия едно цяло.

Във «Вандерер» пишат от херцоговинските граници, че цариградското правителство и до днес още мечтае големи мечти. «Това правителство, говори дописникът, мисли, че неговото възрождение ще бъде възможно само тогава, когато Сърбия и Черна гора бъдат покорени.» Ние не знаеме само защо това правителство не каже и така: «Турция ще да се възроди само тогава, когато бъдат покорени Россия, Англия и Франция?»

«Цитадин» ни уверява, че Россия се занимава само със своите азиатски дела и старее се да разпространи колкото се може повече своето владичество в Мала Азия. Тя е отдавна вече напуснала своите мечти, които са я заставляли твърде често да пролива напразно своята кръв, т. е. тя се е отказала вече да разпространява своите завоевания в Европа и обърнала е сичкото свое внимание към Азия. «Россия е длъжна да разпространи своята цивилизация в Азия, говори гореказаният вестник, а това ще да бъде полезно за сичка Европа.» Между Россия и Хива войната е вече готова. Разбира се, че тоя бой ще да бъде твърде жесток, защото хиванският хан е намислил да освободи сич-

ките мохамеданци, които се намират под руската власт. Гореказаният хан е повикал и турското правителство да изнесе сандак-шерифът, но това правителство мисли само за спасението на своята черга.

Във Франция и до днес още произхожда борба между републиканската и между радикалната партия. Тиер мисли, че само консервативната република е в състояние да ошастливи народът, а Гамбета и неговите приятели проповядват радикално управление. Ако Тиер успее да добие вишегласието в народната версалска скупщина и ако неговата програма бъде одобрена, то опозицията ще да гледа барем да ограничи тая програма. Говори се, че Русия не одобрява стремленията на радикалната партия и съветува Тиера да земе решителни мери. Във Франция въобще се мисли, че Русия е разположена неприятелски към републиката. Император Александър беше честитил преди малко време петдесетолетието на пруският наследник със собственоръчно писмо, а това произшествие е произвело във Франция голямо неудоволствие. «Опинион насионал» говори, че между северовосточните сили съществува съюзакътие, което, от една страна, е въоръжено против човеческата свобода, а, от друга — против независимостта на някои европейски господарства. «Repub. Fran.» говори, че французкото духовенство е прекрачило вече през границите. Епископите работят като предводители на различни светски партии. Правителството мисли да отдели черковата от държавата, но епископите имат желание да излязат на бойното поле. «Нека бъде! — говори гореказаният вестник. — Но черковата не трябва да заборава, че държавата има големи средства, с които почти сякога може да събори поповската дързост.»

Италианските вестници постоянно говорят, че трябва да се прибърза и да се избере наследник за папския престол. Един от народните посланици пише в «Нуова антология», че Пия IX е вече стар и болен, следователно обявяността на католическите държави е да помислят за бъдещето на черковните дела. Същият дописник говори, че само Франция, Италия и Австрия имат право да изберат нов папа. Италианското министерство няма да падне.

Свобода, г. III, бр. 20, 11 ноември 1872.

[«ДОРДЕ В ЕВРОПА СЪЩЕСТВУВА ВЪОРЪЖЕНА АРМИЯ, МИРЪТ Е НЕВЪЗМОЖЕН»]

Турското правителство е поблагодарило сичките европейски сили, които са се умешали в турско-черногорските дела и които са прекратили неизбежната война. «Портата е и сама в състояние да победи черногорците и да съкруши тяхното гнездо, говори благодарността, но не иска й се да бие в това тежко време, когато тя има в къщата си толкова много важни дела (?). Разбира се, че тя изпълни вече обяваността си и попита великите сили: дълго ли време ще да се продължават тия сбутнувания на границите й и помоли ги да се постараят да турят край на черногорските кръвожадности.» Сичкото това ни наминава приказницата за «ягнето и вълкът». Турция би направила сичко, но не иска й се да каля ръцете си! Черна гора, която е проливала своята кръв против турските насилия в продължението на 400 години и която никога не е припознала турската власт, ще да умее и занаяпред да варди своите права и привилегии. Черна гора е била сякога независима, независима ще и да остане, дорде тя има такъв храбър народ. Турските хвалби пред европейските държави свидетелствуват само, че В. порта е в критическо положение. Когато един народ или едно господарство се хвали много със своята храброст и със своят патриотизъм, то това господарство е слабо. Маджарите, гърците и поляците ни са пред очите. Дописникът на «Моск. вedom.» пише из Цариград, че турското правителство се намира в трескаво състояние. «Мехмед Ружди паша, говори дописникът, ще да падне, но после байрямът, защото през рамазанът ни един турчин не може да мисли.» В същият вестник телеграфират, че на султанът се иска да върне пак Мидхат паша. «Н. с. преса» се надея даже, че и на престолът ще да бъде променение, защото султанът бил твърде болен.

Немските вестници говорят, че между Русия и Франция се появява вече малка симпатия. От 1 декември в Петербург ще да захване да се издава французки вестник «Ла Нева», който ще да защитава руско-французките интереси. Тоя вестник ще да се издава от Ериеста Лавина, който се намира в близни отношения с Едуарда Лабулея и с Едм. Абата. Немските вестници се подсмни-

ват над тоя вестник и разказват, че руско-французкият съюз е вече заключен. «Ернест Лавин, говорят тия вестници, ще да върже Россия и Франция с пясъчно въже.» Австро-маджарските вестници изново захващат да викат против Россия и против нейната политика. Маджарска «Политика» говори, че ако трите императора и да са се обещали един другиму да защищават европейският мир, то самите дела говорят противното. «Из Россия добихме достоверни известия, че Балаклава ще да стане военно пристанище, което ще да бъде свезано със Севастопол. За тая цел правителството е назначило 12 милиона. А Австрия сѐ още вярва на руското приятелство и на императорските обещания! Ние мислиме, че дорде в Европа съществува въоружена армия, то мирът е невъзможен.» Руският «Правителствени вестник» говори, че Россия е обязана да измени днешното положение на Хива, защото това положение ѝ пречатствува да води своята търговия с Бухара и с Кашгара.

Французката народна скупщина е вече отворена. Известията, които са получени из Версал досега, говорят, че още не са се разгледвали никакви важни дела. Председателят на републиката е прочел вече своята «посланица», в която се говори, че в държавата владее тишина, че търговията се намира в добро състояние и че финансите не е дотолкова в критическо положение. После тия известия Тиер продължал: «Републиката е яка, защото тя отговаря на народният дух и на народните потребности. Днес ние не трябва да провъзгласяваме в държавата си република, но да гледаме да ѝ дадем повече сила и по-голямо значение, които ѝ са твърде потребни. Тряба да се състави една парламентарска комисия, която да даде на републиката «консервативно» значение». «Сяка една държавна форма, която се организира по желанието на една коя и да е партия, не може да трае дълго време; тя — както се случи преди малко време — би изазвала анархия, деспотизъм и други бедствия. Републиката трябва да бъде такова правителство, на което да се покорява секи, и затова то не трябва да бъде правителство на една партия или триумф на няколко отделни личности.» С една дума, Тиер се надея, че французкият народ ще да се старее да поддържа днешното правителство, което намира съчувствие по сичка Европа. Да видиме сега с

какво око гледат на Тиеровата република чуждите сили или чуждите вестници. «Пестер Лойд» говори следующото: «Във Франция се свършва днес едно твърде важно дело. Сегашното привременно положение добива яга сила. Републиката, която беше основана от немай-къде, добива голяма сила. Няма вече никакво съмнение, че желанието на Тиера ще да се изпълни. Монархистите се покоряват малко по малко на необходимостта. Крайните републиканци, които стоят под препорецът на Гамбета, се стараят да се помирят с днешното положение на работите.»

Разносваха се гласове, че италианският и французкият кабинети са се решили да повикат своите посланици из Гърция, но французките вестници опровергават тия слухове. По мнението на тия вестници Франция и Италия мислят да пригласят една из великите държави, която да реши лаврионският вопрос миролюбиво. Говори се, че тая държава ще бъде или Австро-Унгария, или Россия.

Из Рим явяват, че кардинал Антонели е помолил папата да му позволи да подаде оставката си, но Пия IX рекъл, че неговото желание е да остане тоя кардинал още за кратко време на своята служба. Папата захваща вече да се уверява, че борбата му с италианското правителство е безсилна. В последното време Пия IX постоянно разпитва за италианските дела и за разположението на народът.

Ингелизките републиканци твърде често държат свои митинги (събрания), в които участвуват много важни личности, а най-повече работници. В един из тия митинги Бренглауг говорил за републиканските партии във Франция и в Англия. Ораторът пригласявал народът да сваля днешното правителство и да провъзгласи република. Тая зима в Лондон ще да се държи събрание, в което ще да участвуват сичките великобритански републикански дружества. Целта на това събрание е да се състави яка републиканска партия, която да промени днешното правителство. Подобни дружества в Англия стават твърде често, но правителството ги никога не запрещаваша.

Свобода, г. III, бр. 21, 18 ноември 1872.

[ТУРСКО-ЧЕРНОГОРСКИТЕ РАЗДОРИ, ДУШЕВНОТО РАЗСТРОЙСТВО НА СУЛТАНА И ПОЛИТИЧЕСКИТЕ БОРБИ ВЪВ ФРАНЦИЯ]

Виенските вестници говорят, че турско-черногорските раздори са отложени на доволно дълго време, защото Русия е приела голямо участие в тия дела. Руският консул в Рагуза употребил сичките си сили, за да умири и едната, и другата страни. И двете правителства — и турското, и черногорското — изявили съжаление за късавата случка и обещали се занапред да бъдат поосторожни. За да се не случат и занапред подобни произшествия, двете правителства са назначили две комисии, които ще да определят границите между Каламин и Литово и които ще да решат сичките спорни въпроси. Сичкото това е «твърде радостно явление», но ние видиме, че турското правителство увеличава своите гарнизони в Босна и Херцеговина и че на черногорските граници се правят укрепления и батареи. Кому да вярва човек? Сръбските вестници постоянно викат против турските насилия, против правителствените чиновници и против най-безобразните варварства. Даже и самите немски вестници говореха преди малко време, че турците са развалили няколко християнски черкови и направили са из тях магазини и крепости. Още по-чудни са австро-маджарските вестници, които не знаят да се радват ли, или да скърбят за черногорско-турските спогодби. Защо руският консул да бъде посредник между турците и черногорците? Защо Русия да мири восточните народи, а не Австро-Унгария? Най-последно, защо Австро-Унгария да бъде равнодушна към Восток, с когото е така тясно свързана? Тия въпроси са твърде занимателни за австро-маджарската публика.

Множество умни европейски публицисти говорят, че славянските племена в Австрия и Турция са нещастни затова, защото нямат между себе си споразумение и защото не са зрели. Това ни доказват и действията на галицките поляци. Наместо да се сближат с чехите, с русинците, със словаците и със сърбо-хорватите, галицките поляци захващат да говорят, че за тях е по-згодно да станат немци, нежели панслависти. «Не е твърде голямо нещастие за полякът, ако той стане немец», говори коло-

мийският дописник на в. «Слово», «защото германизмът му отваря път към високата цивилизация (?), към науката и към неговото материално благосъстояние.» Галицките поляци са се разделили на две враждебни партии, а това е твърде полезно за Австрия.

Множество факти ни доказват, че между французките либерали и между председателят на републиката захваща да се въдворява пълно споразумение. Когато Тиер прочел в камерата своята «посланица», то левичарите я посрещнали с голямо тържество. Ето що говори Гамбетовият вестник за това важно произшествие: «Вчерашният ден беше знаменит за вътрешната история на Франция. Г. Тиер е прекратил вече своите сметки с монархията и републиката ще да намери голяма защита. Той каза вече, че само републиканското правителство е в състояние да принесе на французкият народ щастие и добро. Заслугите, които е принесла досега републиката, явно вече свидетелствуват, че г. Тиер има пълно право. Щастливи са ония хора, които имат средства да покажат на светът що е право и що е неправо.» Десничарите се намират в незавидно положение. Мнозина викат против Гамбета и уверяват народът, че тоя човек, със своята радикална република и със своите либерални идеи ще да опропасти Франция. «Гамбета произвежда в държавата волнения, Гамбета е посеял между депутатите раздори и несъгласия, Гамбета приготвя бунт, Гамбета вика против днешното правителство, а французките патриоти му ръкоплящат и хвалят неговите речи!», казал Шантгарне в камерата. Множество десничари помолили Тиера да отстрани Гамбета от себе си, но председателят им отговорил, че правителството не види никаква необходимост да изпълни желанието им. «Ако Гамбета и Луи Блан захванат явно да проповядат социализъм и комунизъм, то правителството има средства да се бори», рекъл Тиер. В камерата произлезли големи ръкопляскания от лявата страна. Тиеровият орган «Биен публик» говори, че радикалците са се умирили и че на републиката не грози вече никаква опасност. Това известие се потвърждава и от някои виенски вестници, които говорят, че както левичарите, така и десничарите ще да преклонят коленете си пред Тиера.

«Н. С. Преса» говори, че султанът се е пак поболял

и че неговите душевни разстройства са се увеличили до крайна степен. По тая причина въпросът за престолонаследието се е пак появил на сцената. Въобще се мисли, че за наследник на османският престол ще бъде провъзгласен султанският син, и то изведнъж, щом султанът се отрече от престолът. «Преса» уверява, че това отречение трябва да бъде. «Сега-засега тия неща се само говорят, говори тоя вестник, но ние трябва да бъдем будни, защото гореказаният въпрос ще бъде решен твърде скоро.» По Цариград се проповяда, че шех-юл-ислямът е вече добил заповед да приготви своята фетва за престолонаследието, защото без неговото съгласие турският народ няма да припознае новият монарх. Същият вестник говори, че в министерството ще бъдат пак променения. «Ще ли да дойде пак на везирският престол Махмуд паша, това се още не знае, известно е само това, че турската империя се намира в трескаво положение», говори «Преса».

В «Журнал де Рома» се опровергава онова известие, което беше напечатано в немските вестници, че уж Пия IX се отказва от годишната плата, която му е предложена от италианското министерство. Кардинал Антонели рекъл само, че папата сега-засега се не нуждае, защото верующите още не са го заборавили. Колкото за изданият вече закон относително черковните имущества, то кардинал Антонели приготвява страшен протест, който ще бъде изпроводен до сичките папски агенти, които се намират при европейските дворове.

Италианското правителство запретило на републиканците да държат свое събрание. В народната скупщина Ферари осъдил действията на правителството и говорил, че гореказаното събрание не е имало никакви задни мисли и никакви лошащи цели. Министърът на вътрешните дела отговорил, че събранието е желало да поколебае съществуващата правителствена форма и да обяви република. «Цяла Италия е против гореказаното събрание, следователно и министерството е длъжно да бъде против него», рекъл министърът.

Свобода, г. III, бр. 22, 25 ноември 1872.

[ВЪТРЕШНАТА БОЛЕСТ Е ПО-ОПАСНА ОТ ВСЯКО ВЪНШНО НАСИЛИЕ]

Още Мехмед Ружди паша не е съдрал чехлите, в които е възвлял след носилата на Митхад паша, а везирският престол се ожени за Есад паша. В Турция сичко бива скоро и евтино. Ако разгледа човек по-внимателно положението на турската империя, то твърде лесно може да предскаже, че и Есад паша няма да доживее до байрямът. Ние отсега още можеме да предскажем, че Махмуд паша ще да седне изново на везирският престол, ако той и да се не харесва на Англия и Австро-Унгария. Нека говори кой що ще, а ние ще да кажем, че само Махмуд пашовата политика е в състояние да поддържа барем на кратко време империята, която се приготвява и сама да се разниже. Истина, че на Турция днес за днес не грози ни един вънкашен неприятел, но вътрешната болест е много по-опасна от сяко едно вънкашно насилие. Неспособностите на турските чиновници, финансията, положението на християнските народности, фанатизмът на турското население и духът на времето са главните неприятели на османската държава, която и сама знае, че не е в състояние да се одържи ни против най-малката борба. Даже и самите турски приятели се съглашават вече, че полумесецът е готов да изгасне. Новият в. везирин Есад паша е само добър войник, а везирската длъжност трябва да изпълняват хора умни и непогрешими. В немските вестници пишат, че Етем паша е назначен за в. везирин от валиде султан; а ако е това истина, то падението му е неизбежно.

«Бирж. ведом.» говорят, че в Цариград, с одобрението на турската цензура, е излязла една политическа брошура от барона Теста, който е бил австрийски чиновник, в която се защитаваат планове на султанът за престолонаследието. По мнението на авторът в Турция само тогава ще да се одържи ред, когато престолът се обезпечи за султанският син, който е наследник по права линия. Друга една брошура е написана от Бренсвика, който защитава досегашният ред. Тая брошура е запрета и авторът ѝ е бил принуден да я литографише и да я раздаде само на своите приятели. «Ингелизките вестници, говори по-долу гореказаният вестник, мислят, че за тая

вопрос работи най-много Россия, ако той и да се отнеси до Россия дотолкова малко, колкото и до другите европейски държави. «Ако султанът желае да измени редът на престолонаследиято по европейският образец и затоваменява своите везири и своите министри, за да състави послушно министерство, то ни Россия, ни Европа нямат нужда да се противят. Ние сички трябва да желаеме, щото Турция барем в това отношение да заприлича на европейска държава.»

В Испания се работи твърде енергически, за да се одържи републиката. Из Мадрид явяват във виенските вестници, че републиканското министерство употребява сичките си сили да удовлетвори народът и да въведе в държавата най-либерални и най-човеколюбиви начала. Из сичко се види, че републиката добива се повече и повече съчувствие. Множество карлисти и алфонисти са се отказали от своите убеждения и съединили са се с републиканците. Карлистите сега-засега мируват, ако и да се приготвяват за бой. Републиканското правителство е заповядало на карлистите да положат оружието си в продължението на 14 дена, в противен случай с тях ще да бъде постъпено немилостиво. Вестник «Soir» уверява, че и алфонистите са изгубили вече сяка една надежда. Сама кралица Христина, която е предводителница на тая партия, писала в Мадрид на своите приятели да дадат на испанците пълна свобода в техните политически действия. Републиката е призната официално и от Съединените щати. Признали са я още Франция, Англия, Белгия и Швейцария. От друга страна, ние видиме, че дон Карлос е обявил себе си за наследник на испанският престол и приготвява се да го завладее насила. Множество французки вестници уверяват, че намеренията на новият крал ще да останат без никакви последствия. Крал Амедей е отишъл в Португалия, дето ще да седне на параходът, за да отплува в Италия. «Жур. де Деба» говори, че Амедей, преди да остави престолът, рекъл на Зорила така: «Испания е станала плен на всевъзможни партии. В продължението на три години, откогато се аз намирам в тая земя, Испания не е могла да се повдигне напред и да обезпечи своето бъдеще. Аз не мога вече да оставам в това страшно положение; не ща да бъда само проста кукла. Аз съм член на савойската династия и

нямам желание да ме изгонят насила из Испания; по-добре е да си ида сам. После дълго размишление аз се реших да предам властта си на кортесите. Аз съм вече заповядал да се приготви сичко, щото е потребно за моето пътувание.» Кортесите са изпроводици до Амедея твърде вежливо послание, което се свършва със следующите думи: «Когато опасностите бъдат отстранени и когато сичките препятствия бъдат унищожени, то испанският народ — ако и да не може вече да ви предложи изново испанската корона — ще да ви даде друго название — той ще да ви нарече гражданин на своето освобождено и независимо отечество.»

Републиканското движение в Испания, както се види, не е останало без последствия и в Португалия. По думите на мадридските кореспонденти, които пишат в «Soir» и в «Assemblée nationale», в Португалия са изпроводени от мадридския републикански комитет няколко деятелни агенти, за да произведат въстание за полза на Иберийската република. Уверяват, че в Лисабон са произлезли вече няколко манифестации, които имат революционен характер. Гореказаното движение е произвело волнение и в Италия. Средня и Южна Италия с нетърпение очакват онзи час, в който ще да се осъществи желанието на Мацини и на сичкият италиански народ.

Между Россия и Англия е произлязло пълно споразумение. «Times» говори така: «Ние трябва да бъдеме задоволни от това, щото ни обещава Россия; ние нищо повече не можеме да направиме, освен да развиваме нашите богати извори в Азия и да се стараеме да привлечем тамощните народи на своята страна. Когато изпълниме своите намерения, то не можеме вече да имаме страшни противници. Британска Индия ще бъде обезпечена и ще да подпомага на нашите стремления и в другите азиатски страни.» Гореказаното споразумение се не харесва на много народности, а най-повече на Австро-Унгария. В Пеща с нетърпение очакваха важни произшествия, но излъгаха се в своите надежди. «Ако падне Россия, то европейският мир е обезпечен и Австро-Маджарска няма от що да се плаши», говореше преди малко време един от маджарските вестници. «А защо Австро-Унгария ненавижда Россия и защо се бои от нея?», пита сръбският вестник «Застава», и отговаря: «Защото после решението на

«черноморският въпрос» ще бъдат решени още много по-важни въпроси. . . Но това е още голяма тайна. За Австро-Унгария е най-полезно да се постарее за благосъстоянието на своите славянски поданици, защото в противен случай тя твърде лесно може да се разкае.» Разбира се, че австро-маджарите не обръщат внимание на славянските неудоволствия и продължават да лудеят. Множество австро-маджарски сърби почти всеки ден бягат в Сърбия, за да търсят помощ и поддръжка.

Между поляците и австрийското правителство съществува голямо раздражение. Полските посланици са отпътували до един в Галиция.

Чехите са подали на императорът просба против изборните реформи, под която са подписани около 1/2 милион лица.

В берлинските вестници пишат, че министърът на финансите е обявил вече на камерата състоянието на германските финанси и положението на французкият дълг. Франция е изплатила досега 3350 милиона, из които германското правителство е изхарчило 2700 милиона за общи държавни цели и 650 милиона е назначило за ранените солдати и офицери и за поправката на някои полуразрушени крепости. Берлинските официозни вестници опровергават онзи слух, че уж французкото правителство се било обещало да прибърза и да изплати остатъкът от своя дълг. В това също време французките вестници говорят, че пруското правителство не желае да свърши своите сметки с Франция дотогава, дорде не види какви последствия ще да произлезат от борбата между Тиера и между триесетте отборника. По най-новите известия победата е Тиерова.

Независимост, г. III, бр. 23, 23 февруари 1873.

[ПРЕСТОЛОНАСЛЕДИЕТО И ТУРСКИТЕ ПАРТИИ]

Из сичко се види, че султанът е намислил да провъзгласи синът си за наследник на османският престол. Из Цариград явяват, че той се е решил вече да посети Виенската всемирна изложба, а във времето на своето отсъс-

твие той е намерен да остави като регент своят най-стари син Изедина. Сичкото това е предтеча, че тоя принц ще да седне и на престолът. Виенските вестници мислят, че въпросът за престолонаследието е най-главната причина, която променява в. везири и която почти ежедневно променява министерството. Мехмед Ружди паша принадлежеше в числото на «старите» турци, за които старите османски нрави и обичаи са светиня. Във Виена мислят, че намеренията на султанът твърде лесно могат да произведат страшна буря, защото турчинът е фанатик в своите обичаи и обреди.

Ингелизките вестници «Times» и «Daily Telegraph» постоянно печатат дописки из Цариград, в които се говори, че руският посланик генерал Игнатиев поддържа султанът и съветова го да изпълни своите желания. «На Русия е необходимо сяко едно движение, сяко едно неудоволствие и сяко едно волнение, което би се появило на Балканският полуостров, а бившият в. везирин Махмуд паша изпълняваше буквално желанията на Игнатиева» — говори «Times». Разбира се, че тия дописки се пишат от партията «Млада Турция», която се предводи от Митхад паша и от няколко гръцки паликариета, които се стараят да уплашат Европа от Русия и от южнославянското движение. На сичките гореказани разсъждения «Моск. вед.» отговарят така: «Ако Русия да би имала наистина намерение да се възползува от погрешките на турското правителство и от неудоволствието на подчинените му народности, ако би тя наистина мислила да отслаби турското господарство и да му направи различни затруднения, то сегашните управители на империята, които не обръщат внимание на господарственото благоустройство и които се отказват да изпълнят законните желания на народонаселението, благоприятствуват най-добре на руските планове.» Русия е съветовала и съветова турското правителство да удовлетвори желанията на народонаселението, защото само в такъв случай Турция ще да проживее още няколко десетилетия. Сяко едно несправедливо насилие е в състояние да ускори не ното падение.

В Пеща и във Виена се още работи против славянските народности. Поляците са излъгани така също, както бяха излъгани и чехите. «Н. С. преса» обвинява виен-

ското министерство и предсказва му лошави последствия. Правителството и правителствената партия — говори тоя вестник — работят днес щото искат, но скоро ще да дойде и онова време, когато и от тях ще да се поиска сметка, защо тия са работили без съизволение на чехите, на поляците и на другите славянски народности. Славянските народности съставляват в Цислайтания вишегласие, а немското меншинство се бори против това вишегласие, без да помисли какви последствия могат да произлязат от тая борба.» Но както и да е, а Австро-Унгария продължава да си играе с многочислените славянски народности и да ги води за носът. А кой е крив? — Криви са самите славянски народности, които са силни и могъществени само в статистиката. Никакво съгласие, никакво споразумение, никакво братолюбие! Хорватите и до днес още не могат да отърсят от дрехата си католицизмът и Звонимировата историческа лудост и да се съединят със сърбите; поляците и до днес още ненавиждат галицките русинци, които са рождени братия на москвалите; чехите и до днес още не са унищожили оная стена, която ги дели от моравците, а словаците дремят спокойно в маджарските нокти.

«Ост и Вест» говори, че в Пеща се е основало дружество, което има цел да помаджари ония народности, които съставляват част от короната на св. Стефан. Това помаджарване ще да се извърши с помощта на школите, на черковите, на чиновниците и на войската. Секи един член трябва да пожертвува и животът си за това дружество. Един из пещанските професори, който е член на това дружество, е издал брошура, в която между друго се говори следующето: «Маджарите не са организирани така яко, както са организирани панславистите, защото маджарите са великодушни и позволяват на ромъните, на сърбите и на словаците да живеят в тяхната земя и да изповядат православна вяра (!).» «Панславистическите комисари трябва да се добият или с пари, или със служба, или с решителни средства (!).»

В «Daily News» пишат из Мадрид, че вишегласието почти по сичките градове се е изказало за полза на републиката. Мадридското население единогласно припознава националното събрание и одобрява неговата изпълнителна власт. Когато един из офицерите поискал да

произведе демонстрация за ползата на дон Алфонса, то войската му отговорила еднодушно: «Да живее републиката!» Карлистите са мислили да се възползват от падението на министерството, но намеренията им са останали напразни. Републиканската федеративна партия е до такава степен силна, щото чрез нейното влияние е паднало и министерството; а ако е така, то тая партия ще бъде в състояние да се бори и с карлистите. При падението на министерството не е произлязло никакво лошаво последствие за републиката. Радикалната партия се е съединила с републиканската. Колкото за карлистите, то тия и до днес работят по провинциите, но техните предприятия остават напразни. «Union» е напечатал една прокламация от Алфонса, братът на дон Карлоса, в която се свиква испанската войска да се съедини с карлистите, и обещава се на секи един офицерин по-висок чин. Същият вестник говори, че числото на карлистите е до 30 000.

«Times» е обнародувал анализ из Кастеларовият меморандум. В него се говори, че републиката е произлязла от самото положение на работите. Крал Амедей при сичките свои добри свойства не е можал да удържи победа над народната совест. Кортесите провъзгласиха република. Това не беше революция, а необходимо движение. Испанската република не може да произведе никакво волнение и неудоволствие в Европа, защото тя е потребност на цял народ. Движението е само вътрешно и няма нищо общо с другите европейски господства. В същият меморандум се говори, че Америка и Швейцария са припознали вече испанската република. «Имаме надежда, че и другите сили ще да последоват по техният пример. Странните сили трябва да припознаят републиката, защото я припознават 16 милиона испанци.»

Във Франция и до днес още се занимават с оная победа, която е удържал Тиер над триесетте отборника. «Авнир насионал», който твърде често изказва мислите на правителството, говори, че през месец майя ще бъдат изплатени на прусаците четири милиарда. През август месец във Франция няма да остане нито един германски войник. «Биен публик» говори за тоя вопрос така: «Много се говори за освобождението на нашата земя. Ние не можеме да определим онзи ден, но можеме да увериме

секиго, че тая година ще бъде за нас твърде щастлива.»

В Германия, в Италия и в Швейцария произхожда страшна борба против папеката не погрешимост. Италианците и швейцарците говорят, че тия никога няма да припознаят тая непогрешимост, а пруските епископи са подали на императорът адрес, в който се говори, че черковно-политическият закон трябва да се унищожи. В адресът се говори, че епископите не са в състояние да се подчиняват на тоя закон и да се управляват от него.

Независимост, г. III, бр. 24, 3 март 1873.

[В ТУРЦИЯ НЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ НИЩО ПОСТОЯННО]

И до днес още се намират такива безумци, които мислят, че турската империя не може да се реформира и да стане европейска държава; а ние видиме, че Цариград се напина из сичките си жили да покаже на светът своите прогресивни стремления и своите благонамерени желания. В продължението на петнайсет години турското правителство, т. е. Високата порта е направила чудеса. Презедоха се Наполеоновите кодекси, които никой не чете и никой не знае; отвори се и сляханета, в които и ходжите, и учениците «се дерат» колкото си могат, без да разберат що четат и защо го четат; направиха се виляети, еляети и сякакви ети, които нямат никаква важност ни за народностите, ни за правителството. Освен това цариградските велможи дават европейски балове, туркините свалят ешмаците си, правоверните пият шампания и ядат костенурки, дервишите ходят по театрите, султанът пътува по Европа, шех-юл-ислямът пътува с железницата, черните и белите роби се продават скришно, абдезите и рамазаните се не изпълняват, в петък празнуват, т. е. напиват се, в канцелариите съществува зелено сукно и столове и пр., и пр.

С една дума, Турската империя се е преобразила до такава степен, щото ако би султан Баязид излязъл из гробът, то би помислил, че Цариград е гяурска земя, в която не цъфти божията благодат и над която не лети вече ангелът на мохамеданската нравственост. Но както

и да е, а в Цариград ще да се роди още едно незаконно-рожденно дете, т. е. ще да се извърши още една реформа. Султанът е намислил да унищожи везирството и да въведе във върховното управление европейска система. Ако не сме в състояние да произведеме каквато и да е радикална нужна реформа, то да промениме барем формите и да се похвалиме във вестниците със своите великодушни и благонамерени желания! Кой вече не знае, че виляетите няколко пъти са се изменяли на еляети, а еляетите — на виляети! А ако сичкото това е така, то и от бъдещата реформа няма да произлезе ни добро, ни зло. Там, дето няма ни закон, ни ред, ни камера, са възможни сякакви чудеса. Кой може да ни гарантира, че след година или след две мненията на султанът няма да се изменят и че той не ще да устрои цели два везирата? Това, щото може да унищожи един човек, не може да трае дълго време: който го е унищожил, той може и да го възобнови. В Турция не може да бъде нищо постоянно. Обърнете внимание на ферманът за независимостта на българската черкова и вие ще да видите, че ние имаме пълно право. И така, турските реформи и за унищожението на везирството няма да принесат никому никаква полза, както не са принесли на народът никаква полза ни хати-хумаюните, ни хати-шерифите.

Да кажем няколко думи и за външната политика на В. порта. Преди малко време «Levant Herald» беше казал, че Турция ще да се съедини с Англия, с Германия, с Австрия и със Скандинавия против северният колос (против Россия) колкото се може по-скоро, защото Франция след малко време ще да довърши своите военни устройства и ще да прибърза да се съедини с Россия. «Turquie» отговаря на ингелизкия вестник и съветова го да обърне внимание и на Америка и на нейната флота. «Ингелизкия вестник, говори «Turquie», не може да представя мненията на онзи народ, който се намира под скипърът на султанът.» После тия думи турският орган говори, че азиатският вопрос е важен за Англия, а не за Турция, че съединението на Германия няма за Балканския полуостров никаква важност и пр. «Главната грижа на Турция се състои в това, щото тя да одържи неприкосновенността на своята земя в сичката ѝ сила. Тя няма нужда да се съединява с Германия и с Англия,

нито с Франция и с Русия. Най-напред тя трябва да обезбеди своите вътрешни интереси и да бъде в състояние да подаде ръката си ономува, който уважава неприкосновеността на нейната земя. Колкото за мненията на «*Levant Herald*», то тия мнения се говорят не за доброто на Турската империя, а за нейното раздробление.» «Турските държавни мъже трябва да спасят царството от ония, които го спасяват.»

Французките вестници са напечатали Тиеровата реч, която той беше изговорил пред скупщината на 20 февруария. Тиер се оплаква, че Франция е разделена на няколко части, че партиите са повече от стотина, че сяка партиа работи само за своите интереси и че бонапартистите са измъчили и народът, и правителството със своите интриги. «Вие ме избрахте и ме потвърдихте за глава на републиката — продължава Тиер. — Аз признах, че само свободната държава е в състояние да изстреби злото и опасностите из нашето отечество, в които се то намираше в онова време. Аз работих и съставих републикански закони; но мога ли аз да продължа своите действия, когато не мога да съставя около себе си вишегласието на Франция?» Ние мислиме, че Тиер няма право да се оплаква от противниците на неговото републиканско правителство, защото неговата република е продължение на бонапартовата монархия. Тиер не е републиканец, не е искрен човек, не е доброжелател на отечеството си, както и Наполеон III. Ако във Франция съществуват стотина партии, то тия партии са плоди от Тиеровата република. Когато се провъзгласи републиката в Испания, то Тиер рекъл на испанският посланик, че Франция (?) никога няма да я припознае. Каква е причината? Множество французки вестници говорят, че за Тиера е ненавистна сяка една република така също, както е тя ненавистна и за сичките други деспотически държави.

Из Мадрид са получени утешителни известия. «*Gazetta*» говори, че на републиката не грози никаква опасност, ако «*Liberté*» и да разказва, че между самоволниците и гражданите съществува голяма ненавист. Карлистите, които се държаха още във Велец и Малага, са разбиени от републиканската войска и от самоволниците. Из сичко се види, че радикалците ще да се съединят с републиканското правителство, следователно републиката ще бъде

обезпечена. Самото министерство е съставено и из двете партии. И в камерата, и по мадридските улици народът постоянно вика: «Ние искаме чиста републиканска държава. Който не е чист републиканец, той трябва да излезе из камерата. Ако радикалците се не съединят с републиканците, то ние ще да ги изгониме из камерата!» Републиканците желаят да разпуснат камерата и да съставят друга.

Из Лисабон явяват, че правителството в едно тайно заседание е съобщило какви са неговите отношения към великите сили. «Ние стоим добре със сичките сили, а най-повече с Испания», казало правителството. Министерските вестници са твърде задоволни, че иностранныте държави са благонаклонени към португалската династия; а либералните вестници не обръщат на сичкото това никакво внимание. Правителството е намислило да свика резервата, но «*Diario Popular*» говори, че то ще да срещне голямо съпротивление от страната на народът. Испанските републиканци намират голямо съчувствие и в Португалия, и в Италия.

«*Gaz. Narod*» говори, че поляците и русинците са твърде задоволни от действията на своите посланици в господарственото събрание. В «Час» говорят, че полско-русинските посланици са наистина излезли из господарственото събрание и не желаят вече да се връщат назад. И така, австрийското правителство е в критическо положение. Из сичко се види, че в гореказаното събрание ще да участвуват само едни немци. Правителствените вестници обвиняват поляците и оправдават действията на правителството, а либералните вестници предсказват лошава последствия за австрийската държава.

Независимост, г. III, бр. 25, 10 март 1873.

[МЕЖДУ РУСИЯ И ПОРТАТА СЕ Е ПОЯВИЛО НЯКАКВО СИ НЕДОВЕРИЕ]

В «*Allgemeine Zeitung*» е напечатана статия под заглавие «Восточният кризис», в която се говори, че Англия е успяла да унищожи руските интриги в Турция

и да прекрати дружеските отношения между тия две господарства. «Турция е отворила вече очите си и познава от коя страна ѝ грози опасност» — говори тоя вестник. По тая причина руското правителство е намислило да изпроводи част от своята балтийска флота в Средиземно море, а турското правителство е изпроводило Гобарт паша да прегледа турските крепости, които лежат по бреговете на Мраморно море и на Архипелагът. Страшни противоречия! Гореказаният немски вестник се сърди за това, че Русия се намира в неприятелски отношения към Турция, а виенските и пешанските вестници се оплакват от това, че генерал Игнатиев води турското министерство за носът и безпрепятствено изпълнява своите користолюбиви цели. Кому да повярва човек?

Но «Levant Herald» отива още по-далеч. Тоя цариградски вестник приглашава сичките европейски сили да извадят оружието си против Русия, която е намислила да покори сичкият свят и да я разделят така също, както беше разделена някога си Полша. По мнението на тоя вестник на Австрия трябва да се даде Ромъния и Полша, Италия да земе Тунис, а Портата да добие част от Руската империя (Дагестан). Колкото за Прусия, то тя ще да добие сичка Западна Русия заедно с Петербург. Но да не помислят нашите читатели, че сичкото това се говори между учениците в някоя взаимна школа? — Не, това говорят зрели мъже, които издават вестници и които предводят партии и народи. Освен това един от тия вестници се издава в Турция и намира съчувствие даже между самите турци.

Но както и да е, а между Русия и Портата се е появило вече някакво си недоверие. Това припознава и руският полуофициални вестник «Моск. ведомости». Кой не знае, че турската дружба е така също дълговечна, както и цариградските реформи! Сичкото това е познато най-добре на Русия. Руски приятели могат да бъдат само славянските племена.

Французките официални вестници говорят, че договорът, за да се очисти французката област от немските войски, е подписан вече на 4 март в Берлин. Петият милиард ще да се изплати до септемврия. Германия се обещава да очисти до 5 юлия департаментите Вогеzen, Арденен, Мос, Мурт и Белфорт. Преселението ще да трае

не повече от четири недели. Вердин ще да остане занят от войските до 5 септемврия заедно с храната, която се намира в него. Тия договори ще да се полнесат колкото се може по-скоро на скупщината, за да ги разгледа и потвърди.

За Испания се приближава страшна минута. Из сичко се види, че това господарство ще да претърпи голяма вътрешна революция. Из Мадрид явяват, че в Каталония са се събрали 600 въоружени личности, които искат комунистическо правителство. Тия комунисти бунтуват простите работници и обещава им големи правдини. Волнение се е появило по сичките крайове. На много места правителството е разпуснало войската, за да не произлезе кръвопролитие. Скупщината е решила да се съберат самоволници и да се разпусне редовната войска, от която надеждите са твърде съмнителни. Тия самоволници ще бъдат около 48 000. За карлистите се говори различно. На 4 март Кастелар рекъл пред скупщината, че дон Карлос не е можал да влезе в Испания, защото французите твърде внимателно вардят границата си. Кастелар съветова скупщината да не вярва на секи едни улични слухове. Ония карлистови чети, които очакваха Карлоса във Вера, са разбиени и разпръснати от републиканската войска. Ако са верни известията, които са получени във Виена, то старият дон Карлов войвода Кабрер е признал вече републиката.

Независимост, г. III, бр. 26, 17 март 1873.

[ОКОЛО РУСИЯ СЕ ВЪРТЯТ МНОЖЕСТВО МЛАДОЖЕНЦИ И ПРЕДЛАГАТ Ъ РЪКАТА СИ И СЪРЦЕТО СИ]

«Моск. ведомости» се оплакват от ингелизките интриги, чрез които между Русия и Турция е произлязло някакво си недоверие. Руският вестник се надее, че истината ще да излезе на видело и продължава: «Днешня Турция има просвещени хора, които умеят да мислят. Тия мъже ще да видят, че на Турция не грози от страната на Русия никаква опасност; тия ще да видят, че Русия

няма потребност да усвоява каквито и да е местности в Турската империя. Самите руски интереси изискват, щото Турция да бъде съвсем обезбедена. Падението на султанското царство би произвело страшен удар и на Русия (?), и тя би се нашла в критическо положение. Когато земеме в съображение сичкото това, то трябва да кажем, че никой не желае на султанът толкова добро, колкото Русия.» Ще ли В. порта да повярва, че «Моск. ведомости» са искрени, или ще да се ръководи и занаят по програмите на Халила и Митхада, ние не знаеме, знаеме само това, че «Моск. ведомости» не познават нито турските «просвещени мъже», нито положението на народът, който има нещастие да се управлява от тия «просвещени мъже». Старото не може вече да се кърпи. Ако Русия мисли за благосъстоянието на Балканският полуостров, то трябва не да останавлива, а да ускорява гореказаното падение, защото гангрена е станала до такава степен силна, щото твърде лесно може да зарази и сичкото тяло. От една страна, Австрия и Англия, а, от друга, гръцките интриганти ще да доведат и славянските народности, и османското правителство до най-крайното ожесточение и тогава ще да потекат цели реки невинни кърви, от които няма да бъде добре и на Русия, която се счита за славянска държава. Не може вече да се чака. Ако думите на «Моск. ведомости» са искрени, то славянските неприятели ще да потвърдят фактически своите проповеди и ще да посеят голяма вражда между еднородните братия, които е свезала самата природа. Маджаро-австрийските, панелинските и турските агенти говорят, че Русия се старае да убие и турците, и гърците, и южните славяни, защото тяхната деморализация е за нея хиляда пъти полезна, нежели тяхното приятелство. Ако Балканският полуостров бъде населен още с няколко стотини хиляди татари и черкези, то в турската империя не може вече да се състави яка опозиция; а сичкото това е най-много полезно за Русия, която желае да завладява и която мисли да влезе в Цариград без големи кръвопролития. Главното старание на Русия е да посее вражда между християнските народности и да ослаби както тях, така и турците. Сичкото това почти всеки ден се повтаря във виенските и в пешанските вестници, които малко по малко захващат да добиват свои последователи. Русия е

длъжна да докаже противното, защото друго яче е зло и за нея, и за славянските племена в Турция и Австрия.

Да видиме сега в какво положение се намира самата Турска империя. Ето що говори виенският вестник «Вандерер». «Ще ли да бъде тая година общо въстание на Балканският полуостров, ние не знаеме, знаеме само това, че положението на работите предсказват неизбежна война. Самата европейска дипломация мисли, че войната между двете сръбски княжества, т. е. между Сърбия и Черна гора и между Турция е неизбежна.» Сърбия иска Зворник и Сакра, а В. порта я лъже из ден на ден и не желае да изпълни желанието ѝ; Сърбия се е отказала да заплати на Портата своя годишен данок, а Портата ѝ е изпроводила енергическа нота и заплашва я със своите сили. По мнението на «Вандерер» тоя вопрос ще да се свърши само тогава, когато се пресече като гордиевият възел с александровият меч. По-долу тоя същи вестник говори: «Говори се, че Турция и сама търси причина да се скара със Сърбия и с Черна гора, но ние не можеме да повярваме, защото познаваме нейните сили и нейното могъщество.» «Ако Турция се показва храбра, то в това отношение е крива една велика сила Австро-Унгария, която ѝ обещава големи неща и води я към пропастта.» Но както и да е, а Турция съсредоточава своите сили в Босна, в Херцеговина и в България.

Около Русия се въртят множество младоженци и предлагат ѝ и ръката си, и сърцето си. «Хав. А-ция» пише, че когато бил заключен уговорът, по който немската войска се задължава да остави французката територия, то Тиер добил поздравление от сичките сили, а особено от Русия и Англия. Отношенията между Франция и Русия стават из ден на ден по-приятелски, говорят французките вестници; а «Фатерланд» ни уверява, че тия отношения са още по-приятелски между Русия и Германия, както е можел вече всеки да види във времената на войната и после войната. Тиер е казал, че това трябва да бъде, а неговата дума е захванала да става закон между французкият народ. Самите роялисти захващат да се убеждават, че разпускането на тая скупщина е необходимо. Франция малко по малко дохожда в себе си.

Французкото правителство е издало вече заповест да се изгони дон Карлос из Франция. Испанското правител-

ство беше помолило Тиера още лани да отдалечи дон Карлоса от испанските граници, но французкото правителство се беше отказало да изпълни желанието му. Разказват, че Франция не би извършила и днес това дело, ако един поп из дон Карловата дружина да не би убил няколко души французки поданици. Освен това французкото правителство е запретило твърде строго да се изпроважда в Испания оръжие. Из Мадрид явяват от 9 март, че радикалците се борят енергически и че победата е на тяхната страна.

В Далмация се е появило голямо неудоволствие против австромаджарското правителство. Пещанското правителство се старае не да умирява народът, а да го въоръжава против себе си повече и повече. Кралевските комисари постоянно затварят и пущат всевъзможни личности. Раздражението е твърде голямо.

Из Средна Азия пишат в различни европейски вестници, че на руската граница са се появили около 40 000 хилянци, които са разпространили страх и трепет даже до Оренбург. По сичките крайове на Средна Азия се повдига против Росия страшна войска, която отива да се бие за достоинството и светостта на мохамеданската вяра. Росия е принудена да захване колкото се може по-скоро своите военни действия и да предупреди бъдещите опасности.

Независимост, г. III, бр. 27, 24 март 1873.

[САМОСТОЯТЕЛНИТЕ УБЕЖДЕНИЯ СА ГОЛЯМА РЯДКОСТ В ТУРЦИЯ]

«Келн. газета» говори, че турското правителство е отворило вече очите си и че българите ще бъдат удовлетворени. «За правителството е по-полезно да удовлетвори 6 милиона българи, нежели да върви по волята на 800 хиляди гръка. Ако правителството удовлетвори българите, то с това ще да отреже крилата на оная държава, която обича да се нарича покровителница на православните народности (?)» Същият вестник се оплаква, че руските агенти сеят между българите недоволство към немската политика и подкосяват австрийското влияние.

Питане е сега, какво са работили до днес немските агенти, които желаят, щото българите да имат към тях поверение? Ние видиме само една вреда, а тая вреда е сто пъти по-силна и от турските байонети, и от фанариотските камилавки. Кой научи турското правителство да приследува славянските народности? — Австрия. Кой научи турското правителство да убива сяко едно прогресивно движение, което би се появило между тия племена? — Австрия. Кой подклаждаше до вчера огън под гръцките страсти и кой съветоваше фанариотските фанатици да приследоват мнимите панслависти и да ги предават в ръцете на така нареченото турско правосъдие? — Австрия. И така, Австрия е била по-голям неприятел на славянските народности на Балканският полуостров нежели Турция. «Ако Турция да би била малко по-умна и по-здравомисляща, говореше преди няколко месеца «Вандерер», то тя би била и малко по-безпристрастна и по-правдолюбива към своите славянски поданици.» «Нейното съществуване зависи само от благосъстоянието на християнските поданици, които се приготвяват за нов европейски живот. Турция не трябва да слуша ония дипломати, които се приготвяват да я опропасть.» А кои са тия дипломати? — Австрийците и маджаро-австрийците. Австро-маджарските вестници постоянно печатат лъжовни сведения и фалшиви кореспонденции, които накарват турското правителство да троши своята сила съвсем напразно. А Турция? — Турция не е в състояние да управлява господарството си сама; ней са потребни ментори и съветници. Почти сяко министерство държи по няколко души полски, маджарски, французки, немски и ингелизки ренегати-дипломати, които кърпят държавата със всевъзможни парцали. Ние смело можеме да кажеме, че в Турция се считат за голяма рядкост самостоятелните убеждения. Множество европейски вестници говорят, че и днешното министерство няма да се одъжи на дълго време.

В множество немски вестници пишат из Рим, че положението на Италия е малко критическо. Правителството не знае как трябва да работи после излизанieto на немската войска из французката територия. «Кел. газета» говори, че немската войска е принесла досега голяма полза не само на Франция, в която днес съществуват всевъзможни партии, а и на Италия, която се бои за целостта

на господарството си. Тоя същи вестник говори, че по желанието на Германия Франция и не мисли вече да повтига кръстов поход против италианците, които се борят срещу папската власт. «Самото положение на работите накарва италианският народ да стъпи в тесен съюз с Германия», продължава тоя вестник. «Вандерер» говори, че между Италия и Германия произхождат вече тайни договори за тоя важен въпрос. Германия работи тайно само затова, за да не увреди Франция, която и без това е станала в последно време твърде недоверлива. Французката народна скупщина ще бъде разпусната от 25 март и до 7 май. В последното свое заседание скупщината е разгледала прощението на принца Наполеона. Министърът на правосъдието Дифор разказал на депутатите какви причини са накарали правителството да предприеме решителни мерки против Наполеоновият родственик и неговите действия били одобрени с 347 гласа против 291. «Принцът беше изгонен само затова, за да се не волнува народът», рекъл министърът. Версалските монархисти мислят да удържат днешната камера до 1 март 1874 г. Мнозина казват, че Тиер не разделя убежденията на монархистите. Той се бои да не произлезат по-лошави последствия. Ако днешната камера остане още една година във Версал, то народът ще да излезе из търпение и бъдещите избори ще да останат в ръцете на радикалците.

Англия, Франция, Россия, Австрия и Италия са припознали испанската република за привременно правителство. Само Германия се не съгласява с великите сили. Положението на испанската държава е твърде критическо. По Барселона волнуват народът комунистите и интернационалистите; а по Каталония върлуват карлистите. Правителството в последното време се е измъчило дотолкова, щото не е вече в състояние да предприема никакви предосторожности. Кастелар иска да употреби енергически мерки против бунтовниците, а ако камерата не одобри неговото желание, то ще да си подаде оставката. Военният министър е предложил да се земат изново сичките офицери (600 души), които бяха отпущени из службата после падението на Амедея. Освен това той моли, щото Серано да се назначи за предводител на сичката войска. Първото предложение е одобрено, а второто няма да се приеме никога. Правителството твърде добре разбира, че Серано е

в състояние да закопае републиката. «Импарсиял» говори, че дон Карлос се е отказал от престолът за ползата на своя син, който ще да управлява държавата под регентството на дон Алфонса, но неговата партия не одобрила намеренията му. Революционният комитет, който се старае да качи дон Карлоса на престолът и който се намира в Лондон, говори, че дон Карлос е длъжен да защитава прачата си до последната капка кръв.

В Париж произхождат множество арести. На 12 март са затворени 12 лица, които принадлежат на някое си тайно общество. У тях са наидени множество важни писма. «Монитор» говори, че двоица от тия арестанти са испанци, които са изпровоцени от мадридското правителство и които имат у себе си няколко писма с подписът на Гарибалди и на Фигуера. На другият ден били затворени още няколко души. Разказват, че правителството открило цяло съзаклатие, което е съставено от комунисти.

Въпросът за манастирското имане в Италия се приближава до своето окончателно решение. Из сичко се види, че калугерите са останали без покровителство, а ако е сичкото това така, то папата ще да се реши на някаква извънредна крачка. Ако папата да би бил умен човек, то той би трябало да обяви италианците за схизматици, както постъпи и православният патриарх с българите. Когато преди няколко време някои от неговите приятели го бяха посъветовали да остави Рим и да иде в някоя друга католическа държава, то папата им рекъл, че ще да остави свещеният град само тогава, когато го изгонят с оръжие. Калугерски инат! Днес не е вече така. Решението на манастирският въпрос ще да принуди светият отец или да се откаже от своите права, или да бяга из Рим. Днес Пия IX е станал много по-мек и много по-миролюбив. Калугерите ще да се съберат на о. Корфу и ще да държат католически събор.

«Биржев. ведомости» говорят, че между Россия и Полша никога не е съществувало строго географическо разделение, следователно полско-руският въпрос може твърде лесно да приеме братолюбиво направление. Ако да не би били йезуитите, то тоя въпрос не би се ни появял. Умните поляци разбират твърде добре какво е тяхното положение и задават си вече въпрос: «С русите или с немците.» А здравият разум им отговаря: «С русите.»

Независимост, г. III, бр. 28, 31 март 1873.

[ДЕТО НЯМА ИСКРЕНОСТ И БРАТСКА ЛЮБОВ, ТАМ НЯМА И ЩАСТИЕ]

Сичкият свят е захванал вече да говори, че положението на Турската империя е критическо, че турската народност пропада, че в Цариград не може да преобладае разумът и че азиатското владичество в Европа се приближава до своят край; а ние видиме, че Османската империя продължава своето съществуване безгрижно и без никакви умствени усилия. На която страна и да се обърне човек, то види беснило, див фанатизъм, невинни жертви и кръвопролития; а раята мълчи, страдае, пъшка и надеее се.

Из Босна явяват, че и християнското, и мохамеданското население са недоволни от цариградското правителство и отказват се да му се повиняват. Това известие е извело турското министерство из неговото сънливо царство и накарало го е да се поразмисли за целостта на империята. Преди две недели това министерство се събрало и размишляло е твърде дълго време. Но какво е измислило! Наместо да разгледа безпристрастно потребностите на народът и да удовлетвори неговите справедливи желания, турското министерство се е решило да изпроводи в Босна 40 хиляди войника и да ги размести по селата и по градовете. За този случай цариградският дописник на «Видовдан» говори така: «Султанската войска не е в състояние да поправи работите, т. е. тя не може да удовлетвори справедливите требования на босанците. Самото правителство ще да произведе онова, щото трябва да стане. Отчаянието ще да произведе буна, а тая буна ще да освободи самият народ. Портата не е в състояние да отстрани бъдещето въстание с никаква сила». Освен Босна турското правителство е длъжно да удовлетвори арнаутите, ливанските християни, персите, бедуините и най-после — българите и гърците. А какво видиме ние? Наместо да се предприемат радикални мерки за изкоренението на злото, министърът на правосъдието Митхад паша гради по Цариград «вавилонски кули», т. е. тойменява старите чиновници и изпроважда по провинциите ония свои приятели, които са оголели и обосели в продължението на своята оставка.

Но както и да е, а Турция продължава своето съществуване и нехае нито за своите поданици, нито за благо-

състоянието на държавата. Кажете ни сега, кои са ония чудни причини, които поддържат Турската империя и които ѝ не дават да се сгрумалеса? На този вопрос ние сме в състояние да отговорим твърде лесно. Ако между християнските племена — а особено между южните славяни — да би съществувало братско споразумение, обмислена цел и умна организация, то Турската империя отдавна вече би престанала да съществува. Сичкото това е такъв един факт, който не ще никакви доказателства. Ако християнските поданици на В. порта желаят да бъдат щастливи, то по-напред трябва да се откажат от своите фанатизми и да помислят по-енергически за спасението на своите народности. Византийските империи, Душановите царства, Симеоновите господства, Милоевичевите стари Сърбии, Геновичевите турско-български братства, турско-фанариотските съюзи и пр. са оная твърда крепост, която скрива турските топове и която не позволява ни на българите, ни на сърбите, ни на гърците да се нарекат свободни хора.

Ние сме говорили много пъти, ще да кажем и сега, че обязаността на днешното поколение е да освободи народът си; а бъдещите поколения, т. е. децата ни и унуците ни ще да се погрижат за благоустройството на своята освободена земя и за своите наредби. Обязаността на бъдещото младо поколение е така също да определи границите на Стара Сърбия или на гръцкото царство по своята собствена воля. Друго яче нашето бъдеще е твърде съмнително. Дето няма искреност и братска любов, там няма и щастие. Тия няколко реда ние пишем за г-на Геновича и за неговите приятели, които лъжат и народът ни, и сами себе си. Но за този вопрос ще да поговорим други път.

Против Россия се е повдигнала изново сичката еврейска журналистика. «Morning Post» е напечатал политическата брошура на барона Куна, в която се говори, че Россия ще да удари на Цариград не откъм Едирне, не откъм Дунавът, а през Армения, през Мала Азия и през Месопотамия. Гореказаният вестник обвинява ангелското правителство, че неговата политика за Средна Азия не е на правият път. «Самото ангелско правителство е накарало Персия и Турция да се хвърлят в обятията на Россия», казва той вестник. От друга страна, ние видиме, че Россия продължава своите военни приготовления и готова е вече

да удари на Хива. Из Одеса явяват, че руската войска е тръгнала към своите цели.

Във Франция произхождат големи волнения. Председателят на народното събрание Греви си е подал оставката. Републиканската партия губи сѐ повече и повече. Когато захванали да избират нов председател, то първите кандидати били Дария (бонапартист) и Буфет (монархист). Последният е вече избран. И така, в това също време, когато републиканците се борят с Гамбета и с радикалците, то монархистите работят и подкопават и без това полусъборената вече французка република. Републиканците бяха представили за свой кандидат Мартела, но той е побиеен с 19 гласа. Това произшествие е твърде значително за Тиеровото правителство. Французките републикански вестници обвиняват радикалците, които са били най-главната причина да бъде избран монархист. «Ако би гласоподавали и радикалците, то това не би станало», говори Тиеровият орган. «Таймс е напечатал онзи разговор, който е произходил между неговият парижки дописник и между председателят на французката република. Из тоя разговор се види, че и Тиер се съмнява в своето бъдъще могъщество. «Франция няма такива мъже, които би мислили честно и които би работили добросовестно за своето отечество», заключава дописникът. Тиер се бои да не изгуби своето влияние и отказва се да избере достоен подпредседател за републиката и добросовестен председател за камерата; а бонапартистите, орлеанистите и радикалците малко по малко подкопават и неговата монархическа република.

Из Мадрид явяват, че министерството няма да падне, ако неприятелите на младата република и да очакват с нетърпение неговото падение. Военният министър Акоста ще да остане на мястото си дотогава, дорде се не съберат кортесите. За Кастеларовата оставка никой и не мисли в Испания. Кастелар употребява сичките си сили да воведе между войската добра дисциплина и да разбие карлистите, а карлистите са разбили на няколко места самоволниците и приготвяват се да нападнат на правителствената войска. На 25 март около 70 души самоволници били изрязани от карлистите, а на 26 била нападната и голямата. Мадридският дописник на «Independance Belge» не опровергава тия известия, но в това също време той

говори, че положението на испанската република не е дотолкова критическо, доколкото въобще се мисли по Европа. Из Лисабон явяват, че републиканските агитатори работят твърде енергически. Лондонските вестници говорят, че в Португалия са отправени из различни места големи суми, които щат да се употребят за революционни цели. Правителството се приготвява да се защитава.

В Рим е произлязло голямо неудоволствие и против йезуитите, и против правителството. Един йезуитин е говорил проповед в една из йезуитските черкови, в която се осъжда и правителството, и Виктор Еманоил. Когато пуснала черкова, то тоя проповедник бил хванат от полицията и затворен в темницата. Либералната и клерикалната партия нападнат на правителството, защото е погазило народният устав, който дава на секи един човек право да говори и да проповяда свободно, а правителствената партия напада на духовенството. Протестите на клерикалистите са достигнали и до камерата. Министърът на правосъдието отговорил, че правителството е длъжно да защитава народното (държавното) право, което се гази от духовенството.

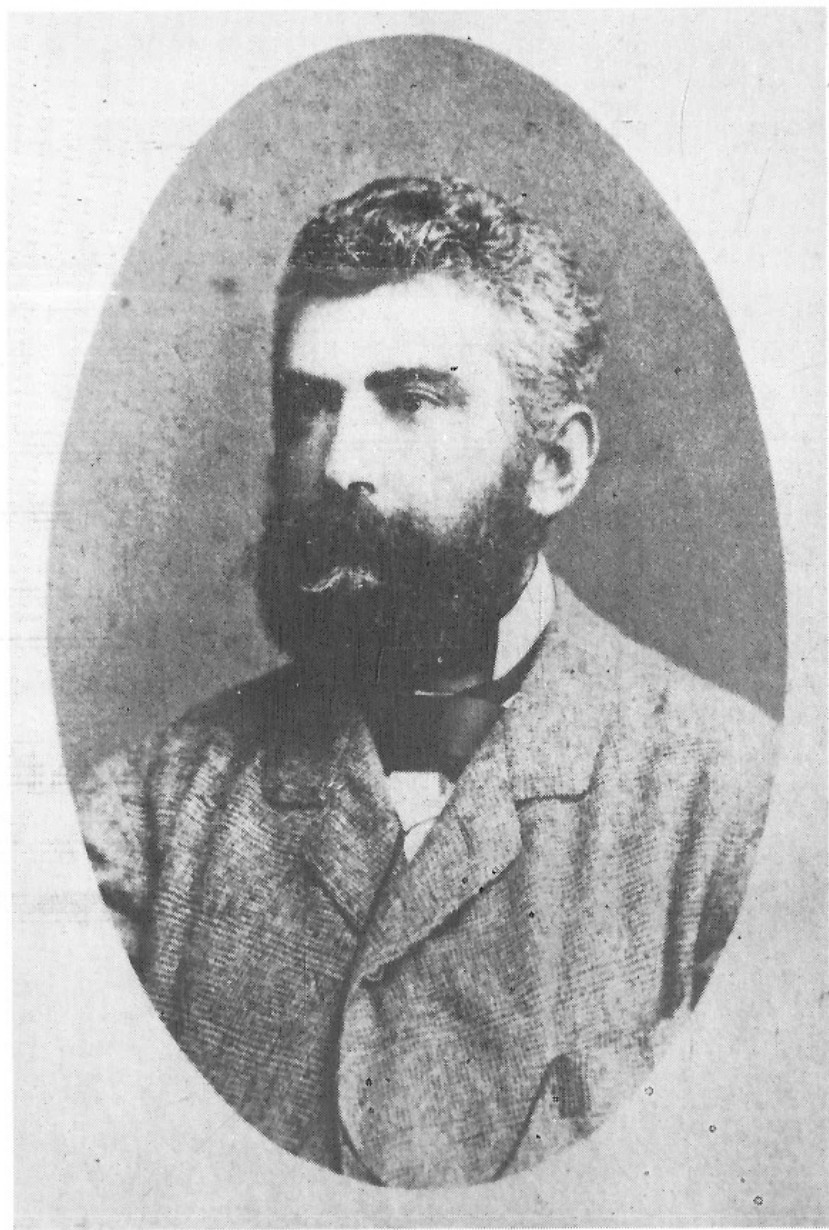
Независимост, г. III, бр. 29, 7 април 1873.

[ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ ТРЯБВА ДА ОЧАКВА ГОЛЕМИ КАТАСТРОФИ]

Много факти ни доказват, че Турция се приготвява за военен поход. А против кого се тя приготвява? — Това остава за нас голяма тайна. Преди малко време сераскер паша повикал в сер-аскер капъси сичките военни генерали на конференция. Тая конференция се е продължала около пет часа. А какво се е говорило на това военно събрание? Едни разказват, че тая конференция е държана по повелението на султанът, т. е. че султанът е заповядал на сераскеринът си да узнае мнението на своите подчинени относително въпросът за престолонаследия и да види може ли той (султанът) да се надея в това отношение на своите цариградски гарнизони. Други разказват, че Турция се приготвява за вънкашна война (?), следователно

Унгария. Ние сме говорили много пъти, че славянските племена в Австрия и Турция и до днес още не са познали нито сами себе си, нито своите собствени интереси; а сега ще да кажем, че нуждата и страданията са най-дейтелните и най-убеждаващите учители на всеки един народ. В «Моск. ведомости» пишат следното: «Цислайтанските славяни се стараят от сичкото си сърце да се сблизят между себе си и да се борят с правителствената партия. В едно свое събрание, което беше станало преди малко време във Виена, федералистите са изработили една обща програма, по която щат да работят сичките славянски племена. Моравските вестници, които постоянно говореха, че Моравия трябва да се отдели от Чехия, са захванали да проповядват тесен славянски съюз не само между чехите и моравците, а и въобще между сичките славянски племена.» Така също и полският печат е захванал вече да търси спасение за полската народност в съединението на сичките славянски племена и да съветова галицките русо-поляци да помислят по-сериозно за своето славянско произхождение. Разбира се, че централистите не вярват във възможността на това съединение и продължават своите занятия. И наистина, в това също време, когато славянските племена се само канят да подадат един другиму братска ръка и да бъдат съюзници, то централистите върват храбро към своите цели и не обръщат никакво внимание на враждебният лагер, който говори твърде много, а работи твърде малко. «Славянските племена в Австрия, продължават «Моск. ведомости», очакват някаква си свръхестествена сила, която да улучи тяхното положение, както сالفеринската битка улучи положението на маджарите.»

Руските вестници постоянно говорят, че между русите и поляците твърде скоро ще да се доде до приятелско споразумение. «Бирж. ведомости» говорят, че поляците ясно вече видят кои са настоящите техни неприятели и кои са техни доброжелатели. Пруските немци, които употребяват сичките си сили против националните стремления на полското население в Познан, трябва да излечат полската болест и да спасят славянската народност от немското наводнение и в тая земя. Славянинът не може да бъде приятел на немецът, защото тоя немец тъпче почти сичко, щото не е немско. Множество немски и маджарски вестници се стараят да сеят вражда между славянските племена,

но тяхното семе е захванало да пада на гол камък. Виенските немски вестници са повдигнали изново своят глас против Русия, която разпространява своите владения по Азия и която твърде скоро ще да захване да грози и на Европа, но «Nord Allg. Zeit» говори, че немските вестници почти сякога са били против Русия в сяко едно отношение, следователно Русия не трябва да се бои и от днешните техни викове.

Републиканските партии в Англия работят енергически. На 11 мая тия партии ще да държат републикански конгрес, който ще да се поразмисли за бъдещите съдби на Великобритания. В прокламациите, които са изпроводици горекананите партии до своите членове, се говори, че е ударил вече и за Англия онзи час, когато републиканската партия трябва да покаже себе си и да се постарее за доброто на своето отечество.

Французката камера е оставила после себе си една част деятели, които се упълномощават да работят от нейното име. Това «съборище» е съставено от пет души републиканци и от двацет души монархисти. Из сичко се види, че републиканската партия пада сѐ повече и повече. Французинът не може без корони и без императорски мундири. Тиера са оставили и монархистите, и републиканците. А ще ли да се одържи републиката? — За Франция е сѐ едно, защото днешната република се отличава твърде малко от наполеоновската монархия, а особено от монархията на Лудовика Филипа. За Тиера нищо повече не остава, освен да подаде ръката си на орлеанците и да изпълни старите си желания.

Из Мадрид явяват, че карлистите са разбити на няколко места и че в Южна и в Северозападна Испания владее вече мир и тишина. Даже и в Барселона народът оставя дон Карлоса и неговите джелати. Един разбойник по име Себала е запалил няколко села, а дон Карлос му е дал за тоя подвиг титла «граф». Един вестник говори за тоя нов граф така: «Ако испанското правителство хване тоя нов граф, който носи на гербът си толкова невинна кръв, то, без никакво съмнение, ще да го качи още на по-висок чин, т.е. ще да го изкачи чак на бесилницата.» Англия и Германия са се решили да се не мешат в испанските дела, но в това също време тия се договарят да защищават днешното положение на Португалия.

Болестта на Пия IX безпокои най-много Франция и Австрия, които отсега още се грижат за благосъстоянието на неговият наместник. Разказват, че тия две господарства са назначили даже и наследник на папския престол. Италия мълчи и приготвява съвсем друго.

Независимост, г. III, бр. 30, 14 април 1873.

[ТУРСКИТЕ ГОСПОДАРСТВЕНИ МЪЖЕ И АВСТРИЙСКАТА СИСТЕМА В РИТОРИКАТА]

В «La Turquie» е напечатана политическата програма на новият в. везирин, из която се види, че турските господарствени мъже са усвоили буквално австрийската система и в риториката, т. е. че и тия са захванали да говорят големи думи, празни фрази и различни обещания, които почти никога се не изпълняват. За своята иностранна политика в. везирин говори така: «Нашето правителство ще да избягва от сичките вопросы, които могат да произведат раздори. То ще гледа да стъпи в споразумение със сичките велики сили. Ние се надееме, че — с опитността на министърът на просвещението и с помощта на министърът на външните работи — ще бъдем в състояние да утвърдиме добри сношения със сичките сили.» Разбира се, че тия няколко реда са заимствувани из «Neue Freie Presse», която постоянно печата медоточивите фрази на виенските министерства, но цариградските оратори са побъркали конците. Кажете ни, какво общо имат европейските сили с турските министри на просвещението или на вътрешните работи?

За вътрешната политика в. везирин се старее да развие своите идеи още по-обширно. Той ни разказва, че ще да се старее да разпространи кредитът на господарството, че ще да залегне за общественото богатство, че ще да разподели по-умно събирането на даноците, че ще да гледа за устройството на пътищата, че ще да устрои «мъжки» съдилищата, че ще да усъвършенствува добрите начала (?), които се съдържават в законът на вилаетите, и че ще да призове сичките доброволни хора (?), с помощта на които ще да изпълни тия патриотически дела. Разбира се, че тия

фрази могат да имат значение само за ония, които не познават нито Турция, нито нейните господарствени мъже.

Немският вестник «Д. цайтунг» говори за положението на турската империя следующото: «По сичко се види, че в Цариград твърде скоро ще да се разиграят страшни катастрофи. Промененията на министрите са само предговор на ония трагедии, които щат да се представят в старият сарай, т. е. на неговите развалини. Султан Абдул Азис със своето лекоумие е подкопал основанието на своето господарство; той почти секи час менява хората си, изменява направеното, разваля системите и сичкото това се върши само чрез кеф. Разбира се, че с подобни дела той не само че ще да установи вножданието на необходимите реформи, но ще повърне старите времена, в които султаните са били неограничени деспоти.» «Сичкото това няма да се свърши без лошава последствия. В Цариград кипи недоволствие на сяка една страна, партиите се приготвяват и телеграфите ни известяват вече, че са се открили и тайни съзаклятия. Неудоволствието е общо и трябва да бъде общо, защото сегашното харемно правителство никой не може да търпи.» Реформаторите се плашат, а старите турци са готови да излязат из себе си; следователно и едните, и другите са недоволни от правителството. Турция е изгубила вече своя кредит и по Европа. «Не е за чудо — продължава гореказаният вестник, — ако един ден чуем, че в Цариград се е загорял бунт. Положението на работите са твърде важни.» «Ако в Цариград избухне революция, то ще да се разиграе и восточната драма, която твърде лесно може да запали и сичка Европа.»

«Русский инвалид» говори, че руската войска е имала вече няколко битки с тюркмените и с хиванците. Персианците са позволили на руската войска да премине през някои персидски местности. Тия успехи безпокоят и Англия, и Германия. «Daily News» говори, че Россия твърде лесно може да излъже европейските държави. Ако граф Шувалов и да се е обещал, че Россия ще да накаже хиванците, а после ще да ги остави независими, то неговите думи не трябва да се приемат за факт. «Россия отсега още е захванала да гради здания и да приготвява сичко, щото е нужно за едно господарство, което мисли да господарува над тая или над оная земя. Ни един русин не вярва, че правителството има други намерения.» После тия думи

гореказаният вестник сѐ още се надее, че петербургското правителство твърде лесно може да пожелае, щото разумът да победи военните страсти. В парламентът така сѐщо се занимават с тоя вопрос твърде горещо. Коствик е предложил да се заключи колкото се може по-скоро тесен съюз с Персия и да се прекратят руските успехи. Гредт Див му отговорил, че трябва да се преговори с персидският шах лично, когато той дойде в Лондон.

Във Франция и до днес още произхожда борба между безчислените политически партии, които малко по малко ще да доведат господарството до нови бедствия. Републиканците са се разделили на десетина партии, а бонапартистите и легитимистите се сближават сѐ повече и повече. Сега-засега тая борба произхожда за избирането на парижкият кандидат. Едни желаят да изберат Ремизата, а други Бародета. Ремизат е приятел на Тиера. В една своя брошура тоя кандидат говори така: «Сякога и под сяко правителство аз съм обичал само оная свобода, която е основана на законът, а не на вечните революции.» За Франция остава само едно спасение, т. е. правителството е длъжно да разпусне камерата и да състави друга; но тая камера не може да се разпусне дотогава, дорде немските войски не оставят французката територия. «Ние не вярваме, че французите щат да чакат толкова дълго време» — говори «Opinion Nationale».

Множество французки вестници разказват, че в испанските дела щат да се намесят някои европейски държави. «Monitor Universal», говори, че между правителството и между перманентската комисия съществува голямо недоволствие. Вишегласието в тая комисия желае да състави министерският кабинет из консервативци под председателството на Серана. Сичкото това е накарало правителството да разпусне комисията и да земе по-строги мери. Но и между самото министерство съществуват разногласия. Кастелар, Салмерон и Чао желаят да въоружат народът и да му дадат воля да се защитава сам от нападенията на карлистите, алфонистите и легитимистите, а Фигуера, Маргол и Тутто желаят да отблъснат помощта на сичките стари монархисти, които още не са засвидетелствували своята вярност и разположение на републиката. Социалистите напредват. Тая партия има вече и няколко вестника, които проповядат социални идеи и които же-

ляят да бъде разделена Испания на няколко малки държавици. Освен това Алфонсовата партия расте с повече и повече. Множество генерали и офицери проповедат явно, че това господство ще да се умири само под скиптрът на Алфонса.

И приятелите, и неприятелите на Пия IX очакват неговата смърт с голямо нетърпение. Европейските посланици и италианският крал час по час пращат свои агенти във Ватикан, за да се известят за здравия на негово високопреосвещенство, но Пия IX почти никого не приема. Само кардинал Бонапарте твърде често ходи във Ватикан и дълго време се разговаря със своя повелител. По Великден папата приел в дворецът си и баварският принц, който дошъл при него да се прости. Някои европейски вестници опровергават онова известие, което се беше разпространило за италиано-германо-австрийският съюз. Вестникът «Италиански известия» говори, че между гореказаните господства не е ни говорено досега за съдбата на папският престол и за наследниците на Пия IX.

Откогато е избран Земляковски за министър, то галицките поляци са захванали изново да очакват из Виена велико бъдеще. Полските вестници говорят, че е настанала вече оная минута, в която между поляците и правителството трябва да се въдвори какво-годе споразумение. «Дзенник» говори, че длъжността на Земляковски е да удовлетвори полските требования и да въдвори мир и споразумение. В Чехия така също се е появила отчасти някоя надежда. «Monats Revue» говори, че в Прага бил държан народен съвет, на който освен Палацки и Ригера са присъствували по-първите граждани. Тия граждани са се обещали да идат на държавният съвет. Толкова борби и толкова мъки из за нищо! Славяни!

Независимост, г. III, бр. 31, 21 април 1873.

[ТУРЦИЯ ТРЯБВА ДА ПОМИСЛИ САМА ЗА СВОЕТО НЕМИСЛИМО СЪЩЕСТВУВАНЕ]

На Балканският полуостров е захванало изново да се наоблачава. Научаваме се, че турското правителство изпроважда в Македония, в Босна и в Херцеговина големи

военни сили, а новият в. везирин ни уверява, че в държавата му владее мир и тишина и че правителството се старае със сичките си сили да удовлетвори своите поланици чрез различни реформи. Кому да повярва човек? В един от виенските вестници пишат за тия дела така: «Турската политика е чудна гатанка. Днес цариградските аги предвиждат най-големите опасности за равновесието на империята, а утре сичките неща им се вапцват с алена бся и Турция става най-благословената земя.» Ние мислиме, че Турската империя е била сякога такава, каквато е днес, а виенските вестници, които още преди няколко месеца я възхваляваха до небето и предсказваха ѝ славно бъдеще, са излезли из областта на своята програма

И така, турската империя никога не се е изменяла, а изменили са се самите вестници, които са говорили със страст и които са мислили да влезат в небрано лозе. Ние сме твърдо уверени, че и днес тия същи вестници откриват истината само затова, защото цариградското правителство излиза из програмата на Австро-Унгария и защото цариградските волнения безпокоят и южните области на това господство. Освен това австро-маджарската политика има обичай да съчувствува ономува, който е посилен и който има повече шанси за победа. Секи вече види с каква любовност е посрещнат в Пеща и във Виена сръбският министър-президент и какви похвали му отдават австро-маджарските органи. По мнението на тия многочислени вестници г. Ристич е длъжен да се сдружи с австро-маджарската държава, да напусне своите политически стремления и да гледа само за материалното благосъстояние на своята малка държавица. От друга страна, сръбските и славянските вестници въобще мислят съвсем противното. Чешкият орган «Политика» говори, че Сърбия трябва да се варди, защото австро-маджарското правителство твърде лесно може да ѝ стане много скъпо. В това също време, когато австро-маджарските политици се стараят да уверят сърбите в Сърбия, че техните съвети са братски и че тяхното приятелство е искрено, то сръбохорватите и другите славянски племена търпят всевъзможни насилия и съвсем безсовестни гонения. Нови Сад, Загреб, Карловац, Земун и др. почти секи месец се посещават от различни кралевски комисари, които играят всевъзможни еничерски роли. Но както и да е, а Австро-

Унгария е изменила на Восток своята политика, следователно Турция трябва да помисли сама за своето немислимо съществуване. Турските войски, които се изпровождат в северозападните крайове на империята, явно вече свидетелствуват, че цариградското правителство е захванало да се бои и от най-яроствните си приятели. Между Персия и Турция несъгласията се увеличават сѐ повече и повече. Портата е отговорила на персиянският протест твърде енергически. «Персийските поданици ще бъдат принудени насила да се покорят на турските закони», говори тоя отговор. Освен това турското правителство говори, че между Портата и Персия не съществуват такива уговори, които би давали право на шахът да протестира и да търси някакви си правдини.

Из Оренбург явяват, че руските войски напредват твърде успешно. «Голос» говори, че между бухарците и киргизите се забележва някакво си съчувствие към хиваците, но руската войска е приняла строги мери против мохамеданските фанатици и прекратила е техните стремления. Правителството е хванало четири бухарца, които са се старали да възбунтуват мохамеданското население в Самарканд. Ингелизките вестници явяват, че в ингелизкия парламент се говори твърде много за руските успехи в Азия и за турско-персийските дела. Мнозина мислят, че Русия грози и на персийската независимост. «Руската войска преминува през персийските области, а персийското правителство мълчи и потае се», говори един лондонски вестник. За руско-немското приятелство и за любезностите, които произхождат днес между Александра II и Вилхелма III ингелизкия вестник «Standart» говори следующето: «За характерът на европейската политика въобще двата двора се съгласяват; но съединяващата сила, която свезва тия две господарства, е твърде слаба. Съюзът между Русия и Германия произлиза само от волята на два владетеля или от политическите убеждения на два дипломата, а не от симпатията на два народа, които имат каквито и да са еднакви интереси. Немско-германските вестници говорят противното. «Köln. Zeit.» говори, че самото положение на множество европейски държави изисква тесен съюз между трите императора. «Монархите гледат на сяка република като на междоусобна война или като на революция, следователно Испания е

главната сила, която накарва монархите да се сближат между себе си. Последните произшествия в Мадрид потвърждават нацето заключение. Републиканският поток твърде лесно може да облее и Италия, която леда не с приятелско око на Савойската династия. При подобно положение на работите съюзната политика на трите императора е твърде важна. Освен това руският народ не ненавижда вече немците дотолкова, доколкото ги ненавиждаше досега, а Германия няма никакъв интерес да бъде разположена неприятелски към Русия.»

Из Париж явяват, че изборите са свършени и че в градът владее мир и тишина. Правителството не се е мешало в тия избори, ако «Фигаро» и другите монархически вестници и да говореха противното. Победата днес за днес се намира в ръцете на радикалните републиканци. Тая партия работи обдуманно и без шумотевици. Разказват, че между Гамбета и Тиера съществува пълно споразумение. Гамбета се обещава да поддържи правителството и да се бори с монархистите. От своята страна монархистите употребляват сичките си сили да разединят републиканските партии и да посеят раздори между предводителят на радикалците и между председателят на републиката. «Ние сме уверени, говори Гамбетовият орган, че Тиеровият кандидат ще бъде избран в Лион и между нази ще да се възворят добри отношения.»

Испания се волнува сѐ повече и повече. Между правителството и опозицията е щяла насмалко да произлезе голяма резня. На 12 априлия правителството е удържало победа. Комисията е била разгонена. Около 3000 души се събрали пред министерството и искали да изберат за министър-председник Серана, а правителството ги помолило да се разпръснат и да го не накарват да употребява строги мери. Около 9 часът правителството излязло против бунтовниците с войска, с топове и с метрилизии. Бунтовниците били хванати и обезоружени. Говори се, че и Серано е вече хванат и затворен. Републиканците се стараят със сичките си сили да удържат ред, но техните старания остават напразни. Из Мадрид явяват, че комунистите са намислили да обявят след няколко деня комунистическо управление. Войската се бунтува, а работниците се не повиняват на господарите си. Войската на генерала Моралеса, която е назначена да варди французка-

та граница, се е възбунтувала и не ще вече да се повинява на правителствените приказания.

Независимост, г. III, бр. 32, 28 април 1873.

[ПОЛОЖЕНИЕТО НА ХРИСТИЯНСКИТЕ НАРОДНОСТИ В ТУРЦИЯ И В АВСТРО-УНГАРИЯ Е КРИТИЧЕСКО]

Между Турция и Сърбия възелът е захванал да се стяга с повече и повече. Преминала е вече година и половина, а Сърбия и не мисли да заплати своят данок на възхвното османско правителство. В европейските вестници в последното време се говореше, че Портата е адресирала до сръбското правителство строга нота, но както сръбските, така и цариградските вестници опровергнаха истинността на това известие. Турция не е протестирала и не може да протестира, защото подобен протест би произвел по-важни произшествия. Ако Турция има право да държи Зворник и Сакра под своето управление, то и Сърбия има още по-голямо право да не плаща своят дълг. По условията на хати хумаюнът турското правителство е било обязано да очисти гореказаните крепости още в 1834 година, но то и до днес още не е изпълнило своята длъжност, ако Сърбия и да му е напомнила за това дело почти секи месец. Цариградският дописник на «Моск. ведомости» говори, че главните причини, които не позволяват на турците да изпълнят своите обязанности, са цариградските безредици и честите падения на министрите. Махмуд паша мислил да свърши и тоя трънлив вопрос колкото се може по-скоро, но неговото падение оставило нерешени и много други вопросы. «Днешните турски министри се не решават да удовлетворят справедливите требования на Сърбия, защото се боят да не въоружат против себе си турското население. Техните убеждения имат основание.» «И така, Сърбия трябва да чака до онова време, докогато европейските държави-покровителници се не завземат да решат и нейното дело.» Разбира се, че до онова време и Сърбия не трябва да плаща данок. И така, между Турция и Сърбия барем засега не е възможно никакво споразумение. От

друга страна, стоят незадоволените черногорци, незадоволените арнаути и крайно незадоволените българи. В Азия така също не е сичко на своето място. Днешното турско правителство е в състояние да направи и такива глупости, които щат да зачудят сичкият свят. Турците рано или късно ще бъдат с а м о у б и й ц и.

Множество факти ни доказват, че пещанското министерство желае да се помири с ония народности, които съставляват маджарското кралевство. Пеща се бои от Виена и затова захваща да работи по-умно и по-обмислено. «П. Лойд» говори, че кралевският комисарин, който е направил в последното време безчислени еничерлъци по Нови Сад, е повикан назад в Пеща. За тоя случай новосадският в. «Застава» говори, че тоя донкишотствующи рицар няма вече да се върне назад, а ако се върне, то ще да еничерствува не дълго време. Положението на християнските народности на Балканският полуостров е наистина твърде критическо, но положението на славянските племена в Австро-Унгария е още по-критическо — ние имаме работа само с груба и с дива физическа сила, а австрийските славяни са длъжни да се борят и с виенските йезуити, и с пещанските кърджалии. Полският вестник «Край» говори, че народът е длъжен да защитава своите интереси сам и да се не обляга ни на едно министерство. Земялковски е поляк, но в това също време той е и австрийски министър.

Във Франция се занимават само със своите многочислени партии. Секи французин очаква с голямо нетърпение да види с коя партия ще да се съедини председателят на републиката. «Соар» говори, че Франция само тогава ще да се умири, когато сичките партии се уверят, че Тиер е безпристрастен съдия и че той не желае да подпомага ни една партия; а сам Тиер е обявил, че се не бои ни от една партия. «Ако радикалната партия захване да ми препятствува, то аз имам средства да прекратя ходът на нейните действия. Аз съм в състояние и съвсем да я унищожа», рекъл той. По мнението на Тиера, само консервативното републиканско правителство е в състояние да се бори с многочислените партии. Гореказаният вестник съветова председателят на републиката да окружи себе си с по-влиятелните лица, които могат да му помогнат в сяко едно отношение. «Аген. Хавас» така също ни уве-

рява, че Тиер е намислил да се държи с консервативните републиканци и да се бори и с радикалците, и с монархистите.

Из Мадрид явяват, че карлистите са вече изтребени и в Южна, и в Средня Испания. Така също и в северните провинции е захванал вече да се въдворява мир. Множество карлисти са се предали в ръцете на републиканските войски. Правителството е прекратило своите преследувания. В Мадрид произхожда страшна борба между консервативните и между федеративните републиканци, между републиканците въобще и между монархистите. Преди десетина дена в тоя град била държана конференция, на която са се разглеждали действията на Фигуера. Фигуер, който е известен като федеративен републиканец, е удържал победа и неговата програма е приемена от вишегласието.

Пътуванието на Вилхелма III и неговото дълго бавене в Петербург е произвело волнение по сичка Европа. В «Pesth. Lloyd.» е поместена из Париж такава една телеграма, която иска да докаже, че граф Орлов е успял вече да убеди Тиера, че статията в «Provinz. Corr.» няма никакво правдоподобие. В тая статия се говори, че монархите са заключили съюз против сяко едно републиканско движение. Орлов е доказал, че подобен съюз не съществува. Руско-турското приятелство се не харесва и на австро-маджарите. «Н. с. преса» говори, че ако между трите императора се въдвори споразумение, то народното самоуправление (?) ще бъде безуспешно. «Единствената причина, която накарва императорите да се сближат, говори тоя вестник, е тая, че ни един из тях не желае война. Тая причина е достаточна да остави сяко едно непоразумение.» С една дума, виенските вестници се боят затова, защото Франц Йосиф твърде лесно може да стане играчка в ръцете на северните господари. За тия дела «Русский мир» говори, че от тия договори няма да произлезат никакви резултати, защото Германия няма да стои мирна, а Россия не може да не съде будна.

Независимост, г. III, бр. 33, 5 май 1873.

[ИСТОРИЧЕСКОТО ПРАВО Е И СМЕШНО, И БЕЗПОМОЩНО]

Множество немски, французки, даже и ингелизки вестници се признават вече, че Турската империя не е за живот и че турското племе е длъжно или да се прероди, или да иде в Азия. «Днешните цариградски безредици, честите падения на министрите, анархията в провинциите, беззаконията и пр. са предтечи на турската смърт, говори един лондонски вестник, и продължава: «А кой ще да бъде наследник на това господарство?» На тоя вопрос един от атинските гръцки вестници отговаря така: «Нашето историческо право и нашата народност едновременно говорят, че Гърция трябва да разшири границите си до Балканските планини, до Черно море и до Скадарското езеро. Дето е текла вода, там трябва тя пак да тече, а дето в старите времена е царствувала гръцка цивилизация (?), там трябва да се развие гръцкото знаме и да се разпространи гръцката свобода (?). Когато елинската народност добие своите исторически права, то тя ще да бъде полезна не само за себе си, но и за цяла Европа. Панславизмът, който грози на европейският прогрес, ще да се удари о яка стена на елинските граници.» Разбира се, че тия велики политически идеи и тия още по-велики елиноцънцарски хвалби приличат на турските реформи, които биват удобоизпълними само в болните глави или в тифозната фантазия. Историческите права и староелинската цивилизация, т. е. византийската схоластика са умрели още в онова време, в което е умрял и самият гръцки народ. Ако турската империя се приготвя да падне, то нейното падение ще да произлезе по две причини: 1) защото тая империя е съставена от различни вероизповедания; 2) защото азиатската ленивост и мохамеданските религиозно-фанатически нрави и обичаи не позволяват на турското племе да удовлетвори и да се сближава с християните, с които са го съединили историческите съдби. Ако цариградското правителство да би довело в държавата си, т. е. ако да би написало и напечатало даже и американските закони, то главата на турският фанатик ще да остане още на дълго време в своето първобитно положение.

И така, държавите се съставляват от хора, а от гра-

ниците на Тесалия и до Черно море живеят българи. Ако турската империя не може да се удържи чрез разнородността на своите поданици, то няма да се удържи и елинската държава, т. е. и бъдщата византийска империя. Гръцката стена, която ще да разбие панславизмът, е до такава степен слаба, щото тя не е в състояние да се бори и със своите собствени хайдуци; а елинската цивилизация, с която обичат да се хвалят цънцарските ромей, е до такава степен нищожна, щото не е в състояние да действа даже и на елинските клефти. Но както и да е, а елинските сънища са твърде остроумни. Историческо право! Това право е и смешно, и безпомощно, и слабонервно.

Във французките вестници говорят, че между Тиера и орлеанистите произхожда голямо неудоволствие. Орлеанците се сърдят на Тиера за неговият либерализъм (?) и за неговите сношения с радикалците. По мнението на тая партия председателят на републиката е длъжен да се съедини с десничарите и да обяви открита борба на радикалците и на крайните либерали, а Тиеровите органи захващат да съветоват правителствените мъже да работят с радикалната партия и да прекратят стремленията на монархистите. После това заявление орлеанистите са се разярили дотолкова, щото явно вече наричат Тиера предател. Тия говорят, че Тиер се е обещал да поддържа консервативната партия, но не е изпълнил своите обещания, а някои Тиерови органи говорят, че времената са се изменили и че президентинът на републиката е успял да обезбеди себе си от всяка една страна; следователно той не желае да хитри пред никого. «Днешната Тиерова република е успяла да свърши благополучно своите договори с прусците; Тиер е успял да добие приятелството на монархическите държави; а народът е изявил желание да поддържа днешната форма на управлението», говори един от правителствените органи. «Ако Тиер добие сила, то претендентите на французкият престол ще да изгубят своят апетит.» От друга страна, «Saturday» говори, че между Тиера и крайната републиканска партия никога не може да се въдвори пълно споразумение. «Тая партия твърде лесно може да сваля Тиера от престолът и да провъзгласи социална република,» говорят орлеанците.

«Daily Telegraph» говори, че посещението, което е направил Вилхелм III на Александра II, е направено с цел, т. е. да се докаже на французите, че между Русия и Франция е невъзможен никакъв съюз, а «Daily News» мисли, че гореказаното посещение няма никакви политически цели. Не такава песен пеят австро-маджарските вестници. «Neue Freie Presse» ни уверява, че между Германия и Русия не може да бъде никакво братство, никакво споразумение и никакво общо стремление. Така мислят и множество руски вестници. «Русский мир» говори, че когато бил даден Вилхелму бал в Петербург, то били повикани сичките руски редактори, но ни един от тях не дошъл на тоя бал. Одеският дописник на «Wanderer» говори, че както немците не са разположени да се откажат от немските (прибалтийските) провинции в Русия, така също и русите не са разположени да напуснат своите идеи за съединението на сичките славянски племена в едно цяло. Ингелизките вестници са захванали да стават по-умерени към руските успехи в Азия. «Таймс» мисли, че Русия би била твърде полезна за азиатските варвари, защото тя би могла да воведо между тях каква-годе цивилизация. «Персия цели столетия пати от тия разбойници — говори тоя вестник. — Нейните северо-восточни области се опустошават непрестанно. Тюркмените живеят само от кражба, а хиванците продават робове. Ако желаеме да се изтреби тая гнусна търговия, то трябва да съчувствуваме на руските успехи.»

Из Мадрид явяват, че военният министър е издал строга заповед на войската да се постарее, за да се унищожи междусобната война. Множество вестници говорят, че тая война е захванала вече да се унищожава и сама по себе си. Генерал Белард е разбил карлистите на няколко места. Испанската революция захваща да пуца корени и в Португалия. В лондонските вестници пишат из Лисабон, че мадридската република ще да произведе въстание и в съседните страни на това господарство. Говори се, че европейските сили мислят да се омешат в испанските дела, защото испанската република приема социален характер.

Из Рим пишат от 29 априлия, че между народът е произлязло политическо волнение. Правителството запретило на римските граждани някакво си събрание, а

гражданите се възпротивили. Била изпроводена до кралят една народна депутация; но стражарите я посрещнали с барутен огън. Произлязло клане. Народът викал по улиците: «Доле поповете! Доле министерството! Да живее републиката!» Правителството се бои да не произлезат по-сериозни демонстрации. След малко време в италианската камера ще да се разгледа вече въпросът за манастирското съществуване. Народът е въоръжен против калугерството и подпомага министерството. Папата е твърде болен.

Независимост, г. III, бр. 34, 12-май 1873.

[ВЪВ ФРАНЦИЯ ПРОИЗХОЖДАТ НОВИ ВЪЛНЕНИЯ]

Във Франция произхождат нови волнения. Преди десетина деня падна министерството, а от вчера са се разпространили гласове, че е паднал и председателят на републиката. Тука се раждат сега три въпроса: 1. Ще ли да се удържи републиката, или Франция ще да стане изново играчка на различни интриганти? 2. Ако се удържи, то ще ли да измени своят дух, или ще да остане на дълго време тиеровска? 3. Ако радикалните републиканци добият първенство, то щат ли да удовлетворят народът и да добият неговото съчувствие? Гамбета е говорил в Нантес реч, из която се види, че републиканските идеи се разпространяват между народът твърде скоро и че монархистите отдавна вече са изгубили своите надежди. «Самите избори за скупщината ни доказват вече, че народът иска и с т и н н а република — говорил Гамбета. — Франция иска да положи край на сичките двоеличия и на сичките двосмислени действия на Версалското правителство. Това е изрекла сичката земя, а не някакви си тайни общества, както говорят нашите неприятели.»

После това Гамбета разгледал причините, които са съдействovali на републиканската демокрация да претърпи няколко неудачи при последните избори. «Изборите в Морбихан — рекъл той — ни доказват, че невежеството е най-големият неприятел на демокрацията.» «Не

тайните общества искат демократическа република, а самият народ.» После тия думи Гамбета помолил своите слушатели да се съединят с демократическите републиканци и да обявят пред сичкият свят, че Франция не желае друга правителствена форма. От друга страна, консервативците се надеят, че републиката ще да бъде и занапред консервативна. Тая партия е подала на новото министерство интерпелация, в която иска да ѝ се даде гаранция, че и занапред това министерство ще да слуша гласът на б л а г о р а з у м и е т о (?) и че ще да се старае да удържи консервативните начала. «Радикалците грозят на господарството, грозят на религията, грозят на фамилиарният живот, а най-повече на собствеността» — говори интерпелацията.

«Жур. офиц.» казва, че правителството и само вече види, че са необходими някои и други реформи, но не решава се да ги извърши. Сичкото това е накарало председателят на републиката да помоли министрите да си подадат оставката и да предадат властта си на други лица. Министрите изпълнили желанието му. Из сичкото това се види, че ни една французка партия не е дотолкова силна, щото да каже: «Народът е с мене, следователно и властта е моя.»

В Италия се занимават с йезуитският въпрос и с бъдещата власт на папите и на духовенството. Народната скупщина със 179 гласа против 157 е решила да се не изгонят йезуитите из това господарство, а народът вика по улиците: «Доле духовенството!» Италианското правителство е било принудено да доведе в Рим пет батальона войника. Заповядано е да се доведат още пет. Във Флоренция е произлязло голямо волнение. Народът ходил по улиците и викал из сичкото си гърло: «Доле министерството! Доле духовенството! Доле йезуитите! Да живее републиката!» Множество граждани са затворени. През нощта по дуварите били залепени различни прокламации. В тия прокламации се свиква народът да затвори министерството и да обяви република. Полицията раооти енергически. Прокламациите били свалени тутакси и унищожени, а множество младежи са отведени в темницата. От своята страна и клерикалците не стоят мирни. Техните прокламации свикват народът да защитава католическата черкова, която е погазена от ерети-

ците и която е готова да падне. «Литературата и журналистиката проповядват безбожие и ненавист против Христовата черква; децата се възпитават в такива школи, които не признават ни бога, ни свещените черковни постановления, ни непотребността на папата; духовенството се разваля от духът на времето; а ако е сичкото това така, то скоро ще да бъде край и на християнството, и на религията, и на нравствеността» — говори една от духовните прокламации; но народът остава хладнокръвен и не обръща внимание ни на крокодилските сълзи, ни на калугерските проклетия.

Известно е вече, че изборите за испанската камера са произлезли в ползата на федеративно-републиканската партия. Мадридските вестници говорят, че федеративните републиканци имат 350 кандидата, а радикалците, консервативците, карлистите, алфонистите и др. — само 40. Преди да станат изборите, правителството заповядало на местните власти да се не мешат в народните дела и да оставят секиго да изкаже своето мнение съвсем свободно. Разказват, че в Мадрид е открито карлическо съзаклятие. Правителството е затворило три подозрителни лица.

Ингелизките републиканци са имали пълно събрание. На това събрание било решено, че републиката е най-благоприятната правителствена форма за секи един народ. Тая партия желае да унищожи парламентът, да отдели черковата от държавата, да обяви религиозна свобода за секиго, да даде на другите народности еднакви права с ингелизите и пр. Събранието решило да подпомага испанските републиканци с всевъзможни средства. Одобрена е федеративна република.

Бъв Виена е произлязла голяма криза. Банкрутства, самоубийства и грабежи са станали в последното време съвсем обикновени неща. Тая ужасна криза е развалила работите не само на големите търговци, но и на работниците, които изкарват хлябът си твърде тежко. «Фатерланд» обвинява министерството, което е работило съвсем немислено. «Днешното министерство е дозволило да се съставят 140 акционерни дружества, когато по-напредното е одобрило само 12» — говори тоя вестник.

Независимост, г. III, бр. 35, 19 май 1873.

ГЛАСЪТ НА НАРОДА Е ГЛАС НА БОЖИЯ СИН

Брюселският вестник «Nord» напада жестоко на лъжовните сведения и на измислените телеграфически известия, които се изпроваждат из Берлин и из Петербург в Лондон и които се печатат в ингелизките вестници против Росия и против нейните действия в Средня Азия. Тоя вестник говори, че гореказаните известия се вадят из австрийските вестници и из устата на руските неприятели. «Тия сведения са твърде смешни, говори «Nord», когато говорят и за руската политика на Восток и за руските отношения към Турция.» Брюселският вестник мисли, че ако между Росия, Германия и Австрия се въдвори пълно споразумение, то восточният вопрос може да се реши миролюбиво и без никакви европейски войни. Същият вестник се чуди на хиванците — които преди няколко време не щяха нито да чуят за руските предложения и които говореха, че са намислили да се бият до последните крайности, — че са се предали на своите неприятели без особено пожертвование и без големи кръвопролития, но органът на ингелизкото министерство ни обяснява това дело твърде логически. «Daily Telegraph» говори, че хиванският хан е работил досега по програмата на Англия. «Откогато индийският губернатор се е отказал да работи за неговата полза, оттогава е и той (ханът) захванал да се умирява», казва тоя вестник. «Това откритие, говори «Nord», е достоверно, защото произлазя из официалени източник.» После гореказаното заключение «Daily Telegraph» говори следующето: «Но ако ханът се покори, то тая покорност няма да задържи Росия, т. е. няма да ѝ възпрепятствова да извърши своите планове, които е тя имала на сърцето си твърде отдавна.» На това «Nord» отговаря със следующите думи: «Ако Росия се откаже да покори окончателно Хива, то индийският губернатор може и занаяпред да работи против нея, против Росия. Росия никога няма да позволи на Англия да се меша в хиванските дела. Доста е за нея Авганистан. За руската търговия е несбходима реката Сир-Дария, а тая река ще бъде нейна само тогава, когато се тя утвърди в хиванското ханство.» «А ако индийският губернатор се е отказал да работи за ползата на Хива, то Росия ще бъде твърде благодарна на Англия.»

Ние явихме вече, че председателят на французката република си е подал оставката. Днес това известие се потвърждава. Достоверно е даже, че на неговото място е дошъл маршал Мак Махон. Сичките французки вестници се занимават само с тоя въпрос. Повечето из тях говорят, че за Франция са настанали по-добри времена и че много неща ще да тръгнат по своят природен път, т. е., че третата империя чука на вратата. Новото правителство е прибръзало вече да яви на народът, че то ще да се старае да измени много неща, но в това също време то се надее, че и министерството, и скупщината ще да обявят себе си за консервативните начала.

Но както и да е, а Франция е променила кукувицата на керкенез, т. е. тя се е спасила от сухата ученост на единът президентин, а попаднала е в ръцете на една солдатска копча. Тряба да кажеме тука и това, че монархистите съставляват в народното събрание вишегласие, следователно тия отдавна вече са гледали да съборят Тиера и да изберат свой кандидат. Когато Тиер видял, че не може да се одържи, то изпроводил чрез Бифета своята оставка и обявил на народното събрание, че желае на отечеството си мир и тишина. Едни от представителите предложили да се избере друг председател, а други пожелали да помолят Тиера да земе оставката си назад. Работата дошла до гласоподаване. Тиеровата партия била победена с 27 гласа. И така, Мак Махон бил избран за председател, а Бифе е назначен за председател в народното събрание! Из сичкото това се види, че ако народът не повдигне нова революция, то Франция отсега вече е станала монархия. Сам Мак Махон говори, че войската е в неговите ръце, следователно той твърде скоро може да въведе в държава добър ред и голямо спокойствие. Кого той плаши със солдатските байонети? Против кого ще той да се бори? Кой разваля добрият ред и спокойствието на Франция? — Народът.

И така, Мак Махон се надея да победи народът. Множество французки вестници обвиняват в това отношение Тиера, защото ако тоя човек да би работил искрено и ако да би се съединил с радикалците, то общественото мнение би било на неговата страна. Бонапартистите отсега още са захванали да молят правителството да бъде строго към радикалните вестници и да изгони из госпо-

дарствената служба сичките републикански чиновници. Сирота Франция! Принц Наполеон се приготвява вече да иде в Париж.

Мадридските вестници говорят, че радикалците са победили насякъде и че в Испания твърде скоро ще да се въведе мир и тишина, а французките журнали ни разказват противното. Един от парижките вестници говори, че карлистите напредват и че техните варварства са в състояние да зачудят даже и африканските деспоти. Ето с какви средства дон Карлос се старае да седне на испанският престол. Из Барселона явяват, че дон Карловият полководец Морет влязъл в Калаф и довел със себе си две везани деца, които били не по-стари от 13 години. Той поискал да ги разстреля посред градът, но началникът на градът, свещениците и жените го помолили да не пролива невинна кръв. Морет се съгласил да изпълни желанието им, т. е. той се съгласил да не кървави градът и разстрелял децата на полето. На гърдите у тия нещастни деца били залепени хартии със следующият надпис: «Разстреляни са затова, защото са носили писма на нашите противници.» Друга карлистическа чета нападнала на Морера, запалила градът и заробила сичките по-богати и по-първите граждани. Разбира се, че ако не би направили тия варварства републиканците, то против тях би въстала сичка Европа.

Италианската скупщина е решила вече въпросът за манастирското имане. Това решение е произвело от една страна голяма радост, а, от друга — страшна ненавист против виновниците на това решение. Разказват, че папата ще да издаде някакъв си е н ц и к л и к, в който ще да прокълне и народните посланици, и министерството, и ония, които би се решили да купят и най-малката част от манастирското имане. Разбира се, че тая клетва ще да има голямо сходство с проклятията на фанариотският патриарх. Народът е задоволен от решението на скупщината, а гласът на народът е глас на божият син. Йезуитският орган «Woece della Werita» говори, че новият папа трябва да бъде италианец, защото само в такъв случай ще бъде обезбедена светската власт (?) на папите, а «Neue Freie Presse» му отговаря със следующите думи: «Възможно ли е после това да се говори и да се мисли, че папата е космополит? Из сичкото това се види, че йе-

зуитите се боят от чуждестранците затова, защото тия никога няма да се съгласят да бъдат играчка в техните ръце.» Йезуитите искат да лъжат светът и да го тиранят.

Почти сичките по-първи вестници се съгласяват, че Турция се намира в незавидно положение. Ако болестта (?) на султанът се продължи още малко време, то европейските сили ще бъдат принудени да се омешат в турските дела и да назначат регентство. В министерството са станали нови променения. По тая причина триестанският дописник на в. «Застава» говори: «Народите и държавите на Балканският полуостров трябва да се приготвят за тоя случай; тия са длъжни да се договорят и да се споразумеят; най-после тия трябва да решат колкото се може по-скоро следующите два вопроса: първо, ако в турската империя произлезе революция, то щат ли тия (христиените) да защитават своите права и да потърсят своята дяловина, или ще да помагат на Мурата против падишахът? Второ, щат ли тия да бъдат до такава степен умни, щото да обезпечат своето бъдеще сами, или ще бъдат принудени да се подчинят на европейските програми?»

Независимост, г. III, бр. 36, 26 май 1873.

[В ЕДНА ИЗ СВОИТЕ ПРЕКРАСНИ ПЕСНИ БАРБИЕ ГОВОРИ. . .]

В една из своите прекрасни песни Барбие говори, че в Париж са се събрали сичките конокрадци, сичките интриганти, сичките душепродавци, сичките блюдолизи и сичките диви зверове, които късат Франция на части и които ръват французкият трон, за да раздебелят и да удовлетворят своето нищожно самолюбие. Барбие има пълно право. Ние знаеме, че ни един народ на тоя свят не е проливал толкова кръв за своето отечество, свобода и равенство, колкото я е проливал французкият; но в това също време ние знаеме и това, че ни един народ не е ставал толкова често играчка в ръцете на различни шарлатани, колкото е ставал французкият. Мнозина говорят,

че тоя народ не е направен за свободно управление, защото е безхарактерен, вятърничав и безобразно самолюбив, а ние мислиме, че в това заключение се намира голяма несправедливост. Причините, които заставяват французкият народ да изменява своите убеждения, са съвсем други. Секи вече знае, че във Франция съществуват около 20 партии и че тия партии се борят между себе си с голяма ненавист. «А какви са ония причини, които са създали тия партии?», ще да попитате вие. Причината е Париж и неговите жители, които, по думите на Барбие, са се събрали от сичките крайове. Ако французкият народ е плащал досега даноци, то ги е плащал не за своето собствено благополучие, а за парижките граждани. Париж е отварял учени академии, университети, технически школи, гимназии и пр., а народът е бил оставен в ръцете на йезуитите, които са се старали да убият в него и последните проявления, които отделяват човекът от животните. Многочислените революции, които са произхождали досега във Франция, явно вече говорят, че народът се бои от днешното свое положение и че търси изход за по-добро бъдеще. За да се уверят нашите читатели в какво положение се намира французкият народ, ние сме длъжни да кажем, че духовенството и до днес още играе в тая земя големи роли. Французките вестници говорят, че 130 члена от народната скупщина са отишли да се поклонят на шатреската св. Богородица и да я помолят да земе Франция под своята защита. Тия поклонници са намислили да отслужат на св. дева Мария и молебен, защото по нейното желание е паднало Тиеровото правителство и че на президентската столица е дошло такова едно лице, което ще да възкръси старата монархия. Духовенството посрещнало богомолците с голяма любезност и завело ги в черковата с тържествена лития. Освен богомолците в черковата се намирали около 150 офицера, два генерала и множество чиновници. «Köln. Zeit.» говори, че епископът е изговорил пред богомолците следующите думи: «Щото е захванато от молебенът на св. Мария, то ще да се довърши със сърцето Исусово. Поклонниците на нашата шатреска господжа на св. Богородица ще бъдат след малко време поклонници и в Парай де Мониял. Чрез Франция Христос е открил своето сърце на сичкият свят. Тоя Христос, който обича Франция, е даровал на фран-

пузите първенство», и пр. Из сичкото това се види, че йезуитите ще добият изново своите изгубени права и че Мак Махон ще да погази изново французката свобода. Шатреската господжа и Мак Махоновите топове са по-силни и от народната совест, и от добронамерените гамбетовци и лабулеевци, ако Гамбетовият вестник и да ни уверява, че сичко ще да се поправи твърде скоро и че народът няма да търпи никакви насилия. «Rèp. Fran.» е напечатал едно лакейско писмо, в което Мак Махон се възхвалява до небесата и в което се говори, че военното министерство се намира вече в ръцете на Бараля, който е отчаян бонапартист.

А какво се върши в Испания? Христовите служители, т. е. смиреномъдрите йезуити са повдигнали брадви и топови против републиката и за ползата на дон Карлоса. В северните провинции се пролива изобилна кръв. Питане е сега, ще ли и тая република да остане жива и здрава, или ще да се разниже под дебелата десница на дон Карлоса и под кървавият нож на поп санта Круца? Мадридските вестници ни уверяват, че републиката е добила голяма сила и искрено уважение от сяка една страна. Когато се отворила новата скупщина, то Кастелар произнесъл реч, из която се види, че републиката е работила умно, честно и миролюбиво. «Ако в Испания е пролита кръв, то тя е пролита не от републиката, а от честолубците и от неприятелите на испанският народ», говорил Кастелар. — «За да спасиме републиката, ние бяхме принудени да разпустиме скупщината.» «Европа е длъжна да одобри нашите действия, защото Испания е дозряла за републиканско управление. Свещената алианция, с която обикновено ни плашат нашите неприятели, не може да се състои, защото испанците са свободни да изберат такова правителство, което отговаря на техният дух. Европа мисли, че нашето републиканско правителство желае да подпомага европейските революционери и да разпространява своите идеи, а ние сякога можеме да я увериме, че испанците работят само за себе си.» «Когато се прекратят вътрешните волнения, то ние ще да залегнеме за устройството на съдилищата и за преобразованието на войската.» «Положението на финансите е критическо, но републиката е заключила заем с 12 на стотях, когато монархията плащаше по 24.»

Ние явихме вече, че италианската скупщина е свършила въпросът за манастирското имане. Това решение е произвело между народът голяма радост, защото той ненавижда духовенството и защото бедствува чрез богатството на манастирите. Когато папата чул, че Мак Махон е назначен за председател на републиката, то рекъл на французкият посланик така: «Кажете Мак Махону, че аз се моля за него и за неговите бъдещи успехи» (?). Пия IX се надее, че Франция и занаят ще бъде покровителница на папите и защитница на тяхната светска власт. Освен това папата очаква помощ и от друга страна. Когато руската императрица посетила светият отец, то той ѝ се помолил да земе католическата черква в Полша под своето непосредствено покровителство. По тая причина един от австрийските вестници говори: «Ако руската императрица и да се е обещала на св. отец, че ще да изпълни желанието му, то Русия ще да извърши своето. Както папските желания, така и императричините обещания ще да останат съвсем напразни.»

За руската експедиция в Хива се не знае нищо позитивно. Както руските вестници, така и руското правителство са се решили да мълчат и да работят. В това също време, когато ангелските вестници ни разказват за руските победи и за хиванските бедствия, то «Туркестанские ведомости» говорят, че хиванците се приготвяват (?) за отчаяна борба. Тоя вестник говори, че 17 000 хивански войници стоят на три укрепени местности и очакват неприятелите.

«Москов. ведомости» говорят, че между русите и поляците сега-засега не може да се доде до никакво споразумение. «За това дело трябва да се завземат зрели и способни мъже, а не различни фантасти и хора без никакви убеждения», говори тоя вестник. — «Наместо да изменят своите отношения към селяните и наместо да се помирят с народът, поляците ни предлагат война с Турция, с Австрия и с Германия.

Турското правителство сѐ още не може да се уталожи. Абдул Азис почти секи денменява своите чиновници, ако в. везирин и да уверява светът, че подобни неща няма вече да бъдат. Реуф паша, който беше назначен преди две недели за министър на полицията, е свален. Тоя мъж е назначен за управител на артилерията; а Ахмед паша е

дошел на неговото място. Сафет паша добива пенсия по 15 000 гроша месечно, а Турция сѐ още няма пари!

Независимост, г. III, бр. 37, 2 юни 1873.

[СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА ТРЯБВА ДА СЕ СЪЕДИНЯТ]

Между «старите» и «младите» австрийски конституционалисти и до днес още произхожда жестока борба. Някои от федералистическите вестници говорят, че така наречените «млади» са повече германци, нежели австрийци, а така наречените «стари» остават верни на хабсбургската династия и стараят се да поддържат австро-немският елемент и да оставят в ръцете му съдбата на сичките австрийски поданици. Австрийското правителство употребява сичките си сили да помири тия две партии, но неговите старания остават съвсем безуспешни. Из самите програми на гореказаните две партии се види, че и едната, и другата са враждебни на славянските племена, а ако е това така, то за славянските племена нищо друго не остава, освен да се съединят между себе си и да се възползват от обстоятелствата. Но възможно ли е подобно съединение? — Австрийското правителство е работило досега така хитро, щото между чехите и поляците, между сърбите и хорватите, между русинците и словаците съществуват обширни пропасти. Ние явно вече видиме, че и между славянските предводители не съществува ни братско споразумение, ни една определена цел, ни твърда воля. Ако чехите захванат да протестираат против тая или оная несправедливост, то поляците се мирят с правителството и оставят своите братия да се борят и да патят сами, а ако правителството поглади по главата хорватските патриоти, то тия патриоти забравят своите свещени длъжности и упътват се към Пеща на поклонение. Ако можеме да повярваме на «Pesth. Lloyd», то тоя вестник съветова хорватите да бъдат умерени, защото само умереността била в състояние да им принесе добри успехи. А в какво се заключава тая умереност? — Хорватите са длъжни да предадат своята съдба в ръцете на маджарите и да мълчат.

Множество руски вестници говорят, че между Русия

и Австрия не може да се въдвори ни споразумение, ни дипломатическа дружба, защото между тия две правителства стоят австрийските славянски народности и Восточният въпрос. Виенската «Presse» говори, че Австрия е длъжна да се споразумее с Русия за восточните дела и да се постарае да отстрани досегашните неудоволствия, а «Бирж. ведом.» отговарят, че това споразумение може да се осъществи само тогава, когато Австрия захване да съчувствува не на турците, които отдавна вече са престанали да живеят, а на християните, които имат в себе си живот и способности за напредок и цивилизация. Освен това гореказаният руски вестник се чуди на виенските вестници, които в последното време са станали твърде умерени и твърде благонаклонени към Русия и към християнските племена на Балканския полуостров и пита: «Искрено ли говорят австрийските вестници, или ни лъжат?» — Ние мислиме, отговаря, че днешните виенски мъже са по-честни и по-искрени от своите братия в 1853 и до 1856 година.»

Из Франция явяват, че тамошните дела захващат да се поправят. После падението на Тьера монархистите са мислили, че тяхното царствование е обезпечено от сяка една страна, но сега се уверяват, че са се излъгали в своите сметки. Ние явихме вече, че монархистите са се разделили на няколко партии. Когато Мак Махон се уверил, че тая партия не е в състояние да го поддържа, то тутакси ѝ обърнал гърбът си и намислил да бъде и с т и н е н председател на републиката, а не играчка на няколко стари интриганти. Бонапартистите са твърде сърдисти на новият председател.

Провъзглашението на федеративната република е произвело в Мадрид голямо удоволствие. Правителството работи енергически. Републиканската войска, която беше изпроводена против карлистите, се е възбунтувала. Солдатите викали: «Да живее федеративната република!» Предводителят на тая войска, генерал Велар, побегнал. Побегнали са и сичките негови офицери. Солдатите мислят, че предводителят и неговите офицери са карлисти и че републиката е продадена. Това заключение е произлязло от туй, че гореказаният началник и до днес още се не решава да нападне на карлистите по-енергически. Във французките вестници се говореше, че карлистите в

последното време са имали някои успехи в своите предприятия, но тия известия се опровергават из достоверен източник.

За руската експедиция в Хива се не знае нищо позитивно. Руските вестници явяват само, че войската е здрава и че е влязла вече в Хива. «Тур. вед.» говорят, че бухарският хан е оказал на руските войски големи услуги. Из Цариград явяват, че ханът се приготвява да нападне на русите с 16 000 войника, които са въоръжени със стари пушки и с ръждиви ножове. Около 600 души черкези, тюркмени и казълбаши са отишли вече да помагат на ханът, който и до днес още не е изгубил куражът си. Разказват, че на персийската граница е произлязло голямо неудоволствие между турците и персиянците. Персиянците са явили на турците, че са намислили да пушкат срещу ония тюркменци, които желаят да идат в Хива и да се бият с русите.

Независимост, г. III, бр. 38, 9 юни 1873.

[«ГЪРБАВОТО НЕ ЩЕ МОЛИТВА, А ИСКА МОТИКА»]

Руските вестници са захванали вече да говорят за хиванската експедиция и за руският напредок в Средня Азия. «Русс. инвалид» говори, че генерал Кауфман е разбил 3500 хиванци, които са били най-главната войска на хиванският хан. Руската войска е преминала вече през Аму Дария. Войската на генерала Кауфмана отива към Шурахан. Ние заимствуваме тия сведения из най-достоверните руски източници. Да видиме сега какво говорят за последствията на тая експедиция европейските и турските органи и какво им отговарят петербургските вестници. «La Turquie» ни уверява, че руските старания ще да останат напразни, защото, първо, в Хива се намират много юнашки племена, които ще да се бият с русите до последните крайности; второ, защото в това господарство съществуват такива пустини, които са съвсем непознати на руските предводители; трето, защото Англия никога няма да позволи на русите да се приближат до нейните индийски владения. Горекан-

ният вестник мисли, че ако Россия не изпълни обещанието си да накаже хиванците и да се върне назад, то ще да се захване страшна война, която ще да бъде опасна само за Россия (?)».

В това също време «Биржевые ведомости» говорят следующето: «Россия ще да разшири своите азиатски владения и ще да разпространи образование и напредок от устията и до източниците на Аму Дария; с една дума, Россия е намислила да отвори азиатската търговия. Аму Дария извира на индийските граници, следователно тая река ще стане главният път за азиатската търговия.» И така, онова пространство, което лежи от притоците на тая река и до руските граници, трябва да се намира в ръцете на едно образовано правителство. «Гениалната мисъл на Петра Велики ще да се осъществи — продължава тоя вестник. — Россия ще бъде разпространителница на европейското образование от Балтийско море и до Индийски океан. Железният път, когото е намислил да направи знаменитият творец на Суецкия канал, ще да свеже най-богатите предели на Азия с най-предприемчивите страни на Северна Европа.» Някои виенски вестници говорят, че Россия е вече захванала да търси средства за гореканзаната железница.

Във «Wanderer» пишат из Будим Пеща, че ако някои виенски вестници и да говорят, че между Россия, Австрия и Германия не съществува никакво споразумение за восточните дела, то «Pest. Naplo», който се намира в близки отношения с правителството, разказва противното. Тоя вестник ни уверява, че гореканзаните три господарства са се споразумели за восточните дела и че Австрия се е съединила с Германия и Россия. Дописникът на «Wanderer» мисли, че това споразумение е необходимо, защото Австрия не може вече да се ръководи по оная политика, по която се е ръководила досега. «Тая политика е произвела голямо неудоволствие между ония народности, които съставляват короната на св. Стефан. Когато южните славяни видят, че Австро-Унгария не защитава вече бя с н о т о и неспособно турско правителство, когато нашите поданици видят, че техните рождени братия не пъшкат вече между турското варварство и между пристрастната дипломатия, то ще да имат към правителството повече доверие и по-голяма симпатия.» «Самото

човеколюбие трябва да ни накара, продължава дописникът, да не търпиме вече ония злодейства, които произхождат в Турция, а нашето вътрешно благосъстояние изисква да изменяме към Восток своята стара политика.» Даже и виенската «Presse» се съзнава вече, че Турция трябва да се раздоби и че Австро-Унгария е обязана да поддържа християнските народности. «Нашата политика трябва да има дело не с мъртвите, а с живите, говори тоя вестник. — Държавата на Махмуда II умира — за нея няма спасение!» Лондонските вестници говорят, че ангелското правителство е известно вече от своите петербургски и виенски посланици, че Россия, Австрия и Германия се занимават твърде много с днешното положение на турската империя.» Разказват, че и Англия е пригласена да участвува в тоя съюз», говори виенският дописник на «Pesth». Lloyd». Какъв съюз? Но както и да е, а гореказаните три господарства се приготвяват да полечат турският боклук с дипломатически средства, а ние отдавна вече знаем, че «гърбавото не ще молитва, ами иска мотика». Ако в. везирин и да се е обещал на европейските представителства, че в държавата на Абдул Азиса няма вече да стават никакви променения, то телеграфът ни извести преди няколко дена, че морският министър Риза паша е паднал и че на неговото място е дошъл дарданелският губернатор Ахмед Кайзерли паша. Какво постоянство искате повече.

Тиер е захванал изново да повдига гласът си и да говори за бъдъщността на Франция. Старият президентин говори, че днешното французко правителство принадлежи на една партия. Той се бил отказал от престолът само за това, защото не е желал да работи против народната воля. «Французкото правителство е длъжно да бъде строго към безредиците, а мирслибиво към партиите», рекъл Тиер, а органите на днешното французко правителство му отговарят, че и той сам не е бил строг към безредиците и не е бил миролюбив към партиите, защото в последното време е изпълнял волята на радикалците. Но както и да е, а монархистите са се разделили на десетина партии. Гамбета и неговите приятели никога не са били дотолкова силни, доколкото са силни в тия минути. Между Тиеровите поклонници и между Гамбетовите приятели произхожда пълно споразумение. Сичко зависи от бъ-

дъщото народно събрание. Мак Махоновото правителство е запретило в. «Корзер», а това запрещение е произвело голямо волнение по цяла Франция.

В Испания сѐ още се продължават вътрешните раздори. Единственото зло произходи от войската, която отдавна вече не знае ни за дисциплина, ни за послушание. Региментите, които бяха изпроводени против карлистите, са се възбунтовали. Солдатите викат: «Да живее федеративната република! Смърт на генералите и офицерите!» Барселонската община е изпроводила няколко души свои представители да помолят солдатите да бъдат по-умерени барем в тия за Испания критически времена. Поп Санта Круз се е отказал вече от дон Карлоса и провъзгласил е католическа република (?). Карлистите падат и сами по себе си. Федеративното правителство е изнесло пред народното събрание следующите предложения: да се отдвои черковата от държава, да се преобрази войската, да се унищожи робството, да се преобрази социално-икономическото положение на общините и да се поправи финанцията. Назначена е вече и комисия, която ще да определи границите на новите съюзни щати.

Независимост, г. III, бр. 39, 16 юни 1873.

[ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ В ЕВРОПА]

В последното време почти сичките по-първи европейски вестници се занимават изключително с Восточният вопрос. Петербургският кореспондентин на «Allg. Aug. Zeitung» говори, че ако не би била Турция, то европейският мир би бил обезпечен за няколко години. «Ако Франция и да блънува за отмъщение, говори тоя дописник, то тя няма оная сила, която ѝ е нужна да се бори със сичка Европа; Англия после Кримският бой е станала съвършено неутрална; Белгия е освободена от безпокойният съсед; Холандия се не страхува вече от Германия; Дания е нищожна; Швеция не мисли да играе никакви роли в Европа; Испания не може да даде повод за европейска война; а Италия има нужда за мир.» Освен това Россия е обърнала сичкото свое внимание към Азия;

Прусия се старае да нареди своята собствена земя; а Швейцария не може да бъде никому опасна. Остават само Турция и Австрия. Сама Австрия се вече съзнава, че Турция не е за живот, и че европейските господства са длъжни да решат Восточният въпрос колкото се може по-скоро, но в какво положение се намира сама Австрия? — Секи вече види, че нейното положение е така също критическо, както и положението на Турция. Ако погледаме с особено внимание на маджарските вестници и на тяхното днешно съчувствие към славянските племена, т. е. към християнските поданици на султанът, то трябва да се увериме, че Пеща е захванала да търси съюзници и да подмамя своето славянско население, което може да ѝ стане на път и да възобнови 1848 година. Други факти ни доказват, че Австрия е останала сама, както и Турция. «Бир. ведомости» говорят, че между Австрия и Русия не съществува никакво споразумение. «Ако това господство е изменило своята политика към Восток, то Русия не е приемал в това отношение никакво участие, говори тоя вестник. — Австрия не може да бъде искрена към восточните дела.» Брюселският вестник «Nord» така също ни разказва, че австро-унгарското правителство е днес много по-неразположено към Русия, нежели досега. Из сичкото това се види, че австро-унгарското съчувствие към славянските племена на Балканският полуостров произлиза из егоистически източник. Ако да не би била Русия, то това съчувствие никога не би се появило. Руските успехи в Азия произвеждат в Австро-Унгария доволно лошаво впечатление.

В Чехия произхожда днес още по-силна борба и още по-силна ненавист към виенското правителство. Рядко преминува ден и да не запретят няколко чешки вестника. «Nord Listi» и «Росгок» нападат на правителството твърде справедливо и обвиняват го фактически.

Из Цариград явяват, че турските чиновници са раздразнени и против Англия, и против Австрия. Дописникът на «Видов дан» говори, че когато казали на султанът, че «европейските вестници са недоволни от днешното непостоянство на негово величество», то той отговорил: «Нека говорят. Тия «гяури» никога не ни са били полезни. Турция ще да живее дотогава, дорде не пропадне.» Тая азиатска логика характеризира твърде добре и

султанът, и турският народ. Някои немски вестници говорят, че султанът трябва да се свали от престолът, защото неговата болест е до такава степен опасна, щото той твърде лесно може да направи големи пакости.

Мак Махон е захванал да управлява републиката съвсем монархически, т. е. à la Наполеон III. В тая свободна република се запрещава свободоумните вестници, гонят се благонамерените хора, възхвалява се десничарската победа, приследоват се левичарите, затварят се радикалците и осъждат се Тиеровите приятели. По желанието на Мак Махона народният представител Ранк е даден под съд. Ранк е приятел на Тиера. Парижките вестници говорят, че ако е осъден Ранк, то и Тиеру грози опасност. Мак Махон желае да компрометира и Тиера, и да развеже ръцете си. Тия същи вестници разказват, че Тиер и неговите приятели се потаят и работят тайно. Откакто Тиер е обявил себе си за другарин на левичарите, то ни един път не е влязъл в народното събрание.

В италианският вестник «Paesa» пишат из Париж следующето: «В тукашните дипломатически кръгове са занимават твърде много с италианските дела. Французите са уверени, че между Италия и Германия е заключен вече отбранителен съюз.» «Пътуванието на Виктора Еманоила е твърде страшно.» «Мнозина мислят, че Франция е обязана да остави досегашната своя двоемислена политика към Ватикан и да припознае италианското единство.» «Köl. Zeit» говори, че ако тоя съюз и да не съществува, то той ще да се появи тутакси, щом клерикалната французка партия земе в ръцете си управлението на републиката. Италианското министерство е изявило желание да подаде оставката си, ако народното събрание не реши някои си финансови въпроси. Из Рим явяват, че папата се е решил да прокълне още веднъж италианските министри, които са се осмелили да създадат закон за унищожението на манастирите. Това проклетие ще бъде тържествено. Пия IX мисли да спомене в своята клетва даже и имената на тия ненавистни министри.

Кастелар е изнесъл вече своят проект пред народното събрание, в който се говори, че Испания трябва да се раздели на 15 щати. Мадрид ще да остане и занаят на федеративната република. Уставите ще бъ-

дат съставени по образецът на Американските щати. Президентинът на републиката ще да се избира по вишегласие от народното събрание. Той ще да се избира за пет години. Сенатът и камерата ще да се съставяват по уставът на Северните Съединени щати. Из Мадрид телеграфират от 9 юния, че тоя проект ще бъде одобрен от вишегласието. Бланк е предложил да се приемат решителни мери против карлистите. Секи депутатин е длъжен да състави от своето местоизбирание по една чета и да я изпроводи против вътрешните неприятели на народът. Маргал е предложил на камерата да състави министерството само от федеративни републиканци. Цервера поддържа тоя проект и говори, че трябва да се унищожат сичките недоразумения и да се провъзгласи федеративна република. После това министрите си са подали оставката. Някои депутати са предложили да се основе консервативна република, но тяхното предложение е посрещнато с голяма ненавист. Консервативните депутати били оскърбявани по улиците.

Букурещкият вестник «Românul» е запрещен в Австрия. Това запрещение е произвело голямо неудоволствие между австро-маджарските ромъни. «Neue Freie Presse» говори, че ако «Românul» възхвалява Русия и ако унижава Австро-Унгария, то и това не е достатъчно да се постъпи с него така несправедливо. По мнението на някои от маджарските вестници «Românul» отсега нататък ще да се чете повече между австро-унгарските ромъни, а това е много по-опасно за шареното господство.

Независимост, г. III, бр. 40, 23 юни 1873.

[ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС ТРЯБВА ДА СЕ РЕШИ КОЛКОТО СЕ МОЖЕ ПО-СКОРО]

Австрийските вестници сѐ още говорят за незавидното положение на Турската империя и сѐ още ни уверяват, че турското правителство е непоправимо, както е непоправим и самият турски народ. Тия заключения се потвърдяват фактически. В английският вестник «Times»

пишат из Виена, че между Русия и Австрия действително съществува споразумение за восточните дела. «Турция е изгубила във Виена и последният свой кредит, говори дописникът. — А ако тая държава е изгубила единствените свои защитници и съветници, то Восточният въпрос ще да се запали изненадано и ще да даде край на отдавнашните волнения, които безпокоят сичка Европа.» Дописникът има пълно право. Восточният въпрос трябва да се реши колкото се може по-скоро, защото самото положение на империята изисква това решение. Ако европейските държави желаят да видят по-малко кръвопролития и по-малко азиатски ужаси, то трябва да оставят османското господарство без никакви покровителства и без никакви помощи. Турция пада и сама по себе си, а християнските народности на Балканския полуостров напредват в сяко едно отношение. Това е положителен факт. Сърбия, Ромъния, Гърция, даже и Египет са пред очите ни, а цариградските произшествия са познати и на най-малките деца.

Турското правителство няма ония морални и материални сили, които са необходими за сяко едно правителство, което желае да управлява своите поданици мирно, прогресивно и безпристрастно, а християнските поданици на това правителство са съзрели до такава степен, щото не могат вече да търпят еничерските своеволия, кадийските правосъдия и азиатската нравственост. Волненията, които са станали в последните пет години, и неспособността на турските министерства, които са се съставляли в последните две години, явно вече свидетелствуват, че Восточният въпрос се приближава до своето необходимо решение. В «Глас црногорца» е напечатана статия под заглавие «Ужас в Зета», из която се види, че храбрите черногорци няма вече да позволяват на турците да колят техните еднородни братия и да оскверняват техните свещени предмети. Турците са запалили в Зета две черкови, които са изградени с черногорски пари и които принадлежат на Черна гора. Сичкото това е произвело голямо волнение не само в Зета, но и по цяла Черна гора. Зетските жители са се въоружили и приготвили са се да защитават своите свещени права до последната капка кръв. Турците са развалили цяло село и оплячкали са го, а жителите му са побегнали в шумаците и пригото-

вили са се да си отмъстят. В Подгорица са убиени два турчина и един заптия. Гореказаният вестник обвинява цариградското правителство и продължава: «Самото правителство подкопава своята собствена държава. Турция не трябва вече да живее. Това говорим не само ние, а и цяла Европа.» Освен това в Кандия произхожда такова волнение, което твърде лесно може да възобнови 1866 г.; в Кюрдистан произхожда ужасно клане; в Йемен си приготвяват за нови бунтове; в България са се повърнали кърджалийските времена, а цариградското правителство се моли на алахът и прави кеф с наргилето в ръка. Алах керим!

Хива е паднала вече. «Русский инвалид» говори, че това събитие е станало на 23 май. Ханът е побегнал в Юмудов и приготвя се за нова борба. Един маджарски географ, който познава твърде добре Средня Азия, говори за това произшествие така: «Оная победа, която е одържал Джина, синът на Чингис ха̀на, преди 600 години против русите на Волга, е отвърната и отмъстена. Цели 400 години е траял тоя опустошителен бой, когото е захванал Иван Грозни против «златната орда», но сега Александър II го е свършил вече и положил е край на тия ужасни кръвопролития. Руската войска е показала голямо военно изкуство, на което би позавидовали даже Ханибал и Наполеон I.» Но каква съдба очаква сега Хиванското ханство? Едни мислят, че Росия ще да остави на хиванците тяхната независимост, а други говорят, че и руската кръв има своя цена.

Испания сѐ още не може да се успокои. Крайната партия заплашва народното събрание, че тя тутакси ще да се земе за оръжие, щом министерството бъде съставено само от десничари. Правителството употребява големи усилия, за да удържи ред и тишина. Ако стане нужда, то войската ще да обиколи народното събрание. В Севиля и в Малага са произлезли вече няколко малки сражения. Разбира се, че и тия въстания нямат голяма важност. Един французки вестник говори, че карлистите са победени още веднъж и че републиката стои здраво на своето човеческо основание. Мадридският в. «Газета» говори, че карлистите в Корун са разбиени и предводителите им са затворени, а Босаровата чета във Валенция е разпръсната. Освен това карлистите в бискайските провинции са

принудени да излезат явно на бойното поле или да се предадат. Карлистите са разбити и в Каталония. Полковник Мартинец нападнал на Сабаловата чета и накарал я да се скрие по планините. С една дума, карлистите ще бъдат победени твърде скоро, и ако правителството бъде в състояние да удовлетвори многочислените републикански партии, то републиката ще бъде спасена. В «Индепанд» е поместена телеграма из Байон от 9 юния, в която се говори, че републиканците са одържали блестяща победа над карлистите, които предводи Дерегарай. Новото министерство ще бъде съставено от Маргала, който е федералист.

Из Париж явяват, че Мак Махоновата политика ще бъде така също благонаклонена (?) към Италия, както и Тиеровата. «Ако новото правителство да би имало намерение да промени своята досегашна политика, говори един французки вестник, то би променило и своят представител при италианския двор.» — Французкото духовенство тържествува. Някои епископи са намислили да празнуват онзи ден, в който са паднали радикалците и левичарите. Монархистите желаят, щото на господарствените акти да се не пише вече «французка република». Разбира се, че радикалците се не боят от тая миша тупурдия Гамбета е говорил в едно събрание, че днешното министерство е повече смешно, отколкото страшно. Властта на това министерство е мигновенна. «Ние сме длъжни, говорил Гамбета, да се борим не за различни въртоглавства, но за съществуващите факти, не за различни идеи, а за свещената истина. Ние нямаме намерение да правим светци, а да образуваме нашите граждани.» После това Гамбета изказвал мисъл, че войската принадлежи на земята, а не на различни партии. Той говори, че вишегласието във Франция е републиканско. «Републиката е единственото огнище, единствената сила на Франция. Републиката, която днес стои яко на своите крака, ще да се бори с достоинство против сичките свои неприятели. «Кел. цайт.» говори, че французкият вестник «Републик Франсез», който е напечатал тая реч, ще бъде повикан пред съдът. Клерикалната партия говори, че Гамбета е оскърбил правителството, народното събрание и господствующето вероизповедание (?).

Берлинският вестник «Щенер. Цайт.» говори, че Бис-

марк желае да му се даде отпуск, но да му се остави званието министър на вътрешните дела. Ако това известие се потвърди, то в Германия могат да се случат различни променения. Тоя вестник говори още, че в берлинските висши кругове не владее пълно съгласие.

Независимост, г. III, бр. 41, 30 юни 1873.

[СЪЩЕСТВУВАНИЕТО НА ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ ОТДАВНА Е СТАНАЛО БЕЗПОЛЕЗНО]

Един немски вестник говори, че «Парижкият уговор» от 1856 г. не съществува вече. А по каква причина? — По тая причина, говори тоя вестник, че султанът и сам вече е захванал да дроби своята империя и да се отказва ту от една, ту от друга провинция. Ако султанът е дал на египетският подкрал пълна независимост, то той е доказал на европейските сили, че палмерстоновата програма за целостта на турската империя е унищожена и че европейските държави нямат никакво право да поддържат досегашните права на тая империя. Това, щото се е случило днес с Египет, може твърде лесно да се случи утре или в други ден с Ромъния, със Сърбия или с Тунис. Ако султанът е продал египетската независимост за един златен сервиз, то той е в състояние да продаде ромънската или сръбската независимост за два коня или за златно седло. Но както и да е, а Египет е купил своята независимост твърде евтино. Разбира се, че европейските държави в друго време не би допуснали да стане тая чудна продажба, т. е. в друго време тя не би позволили на васалните турски държавици да се отделят от великият повелител на правоверните, но. . . В последното време тоя повелител е станал за тях положителна нула. Почти сичка Европа се е уверила вече, освен г-на Гизо, че Турската империя трябва да се остави сама на себе си и че нейното съществуване отдавна вече е станало безполезно. Такова убеждение изказват даже и ангелизките вестници, които почти сякога са били първи защитници на тая империя и които са проповядвали досега кръстов поход за нейната цялост. «Европа е мислила досега, говори немският вест-

ник, че има интерес да защитава гнилата Турска империя, но когато се увери, че тая империя не е вече за тоя свят, и че нейното съществуване произвежда почти всеки ден всевъзможни неудоволствия, то оми ръцете си и остави султанът на неговата собствена съдба.» Но «Москов. ведомости», които в последното време са станали ангелизкостранители на сичките мохамедански народности, ни разказват противното. Тоя вестник говори, че турската политика в гореказаното отношение е постъпила твърде зряло. «Ако турската империя не може да се бори със своите многочислени неприятели, то трябва да ги удовлетвори и да си купи мир и спокойствие.» «Росия не може в сяко време — както тя направи преди четиресет години — да защитава турската държава от нейните васали», говори правителственият орган. Разбира се, че ако султанът удовлетвори своите васали, то сичката турска тежест ще да падне на нещастната рая, която се намира в катунско положение.

За хиванските дела се говори различно. Ангелизките вестници говорят, че Англия е напредила изново на Росия, че нейното отмъщение е удовлетворено и че тя трябва тутаки да очисти хиванската територия, а руският вестник «Голос» ни разказва, че Росия има съвсем противоположни цели. «Ако нашите военни дела и да са свършени, то не са свършени гражданските. Войниците изпълниха вече своите обязанности, следователно гражданските реформатори са длъжни да се приемат за своето дело. Росия трябва да състави от Хива руска провинция, ако само нашето правителство желае да я преобрази и да и даде ново направление и каква-годе цивилизация», говори «Голос». «*Corr. Universelle*» говори, че Росия никога не е говорила на Англия, че тя желае само да накаже хиванците и да се върне назад. Тя е само говорила, че желае да унищожи разбойничеството и да отвори пътищата на азиатската търговия. Тоя вестник ни уверява, че руското разширение в Средна Азия ще да бъде полезно за общоевропейската търговия, а ако това разширение се не харесва на Англия, то сичко произлиза от туй, че тая държава желае да господарува над сичкия свят и над сичката азиатска търговия. «Моск. ведом.» говорят за хиванските дела така: «Англия няма право да се меша в нашите вътрешни дела. Хива не е нито ангелизка провинция,

ните пък се намира под ингелизко покровителство. Самите ингелизи се съглашаваха преди малко време, че хиванският хан трябва да се накаже. Преди малко време «Times» говореше, че ханът е заслужил своето наказание.»

Ингелизките и германските вестници бяха захванали в последното време да критикуват руско-австрийското приятелство и да се присмиват на новата австро-маджарска политика. На тия вестници «Москов. ведомости» отговарят така: «Ако Россия и Австрия са се решили да се не мешат в турските дела, то това решение е произлязло из искрен и доброжелателен източник. Тия две държави желаят да дадат на султанът пълна свобода и да го оставят да се разпорежда в своята собствена къща по своята воля. Нека ингелизките и германските вестници бъдат уверени, че отсега нататък ингелизката дипломация няма вече да влече Австрия след себе си и да я употребява като свое орудие.»

Парижките вестници се занимават твърде много със съдбата на Бисмарк и с неговият днешен отпуск. Един от най-яроствните католико-французки вестници мисли, че Бисмарк е вече паднал, че Италия не може да се одържи без него, че папата ще да добие изново своята сила и че Франция твърде скоро ще да бъде победителница (?) «Секи трябва да се увери, говори тоя вестник, че божията воля е всемогъща.» «Когато бог пожелае да бъде така, а не друго яче, то човеческите мъдрости са съвсем слаби.» И така, Франция захваща да се кланя на своите стари богове и да иска помощ из капуцинските манастири. В народната скупщина е изнесено предложение да се приследоват «атеистите» и да се наказват ония хора, които не уважават йезуитският орден. Разбира се, че Мак Махон е в състояние да възобнови и инквизиционното съдилище. Бедна Франция! До завчера ѝ смучеха кръвта различни полицейски агенти, а от днес ще захванат изново да ѝ ядат тялото различни калугерски ордени!

Испанската народна скупщина е решила да се даде на днешното републиканско правителство временна диктаторска власт. Това правителство се упълномощава да предприема мери за изкоренението на ония въстания, които произвождат по Испания карлистите и «незадоволните». Това решение е потвърдено от 139 гласа про-

тив 18. «Times» говори, че правителството ще да има доста големи мъки и че Испания не може да се успокои така скоро. Във войската владеят големи безредици. Тоя същи вестник казва, че «незадоволните» или крайните републиканци са се съединили с карлистите (?). Правителството се е решило да се бори енергически.

Независимост, г. III, бр. 42, 7 юли 1873.

[ХИВА И ИНГЕЛИЗКАТА ЖУРНАЛИСТИКА]

Руските вестници са страшно въоръжени против ингелизката журналистика, която говори, че руската войска ще да остави Хива и ще да се върне, отдето е дошла. «Ако Россия добие воля — говорят «Биржев. ведом.» — да усвои Хиванското ханство, то няма да иска позволение от Англия. Россия е проливала своята кръв само за това, за да бъде независима в своите действия. Россия не трябва да обръща внимание ни на търговските интереси на Англия. В Лондон трябва да се уверят, че Россия не е Персия.» От друга страна, «Моск. ведом.» ни разказват, че Хива ще да бъде руска провинция. «Ако руското правителство намери за нужно да остави тоя край и да признае изново неговата независимост, то ще да задържи барем ония крепости, които му са потребни за неговото собствено спокойствие» — говори тоя вестник. Да видим сега какво проповядат ингелизките вестници. «Манчес. гардиан» казва, че между Англия и Россия съществува пълно споразумение за среднеазиатските дела. Тия две господарства са се решили да припознаят Персия за неутрална държава и да гарантират за нейното съществуване, но и шахът от своята страна е длъжен да даде гаранция, че неговото правителство ще да бъде добро, разумно и способно. «Ако това споразумение — говори тоя вестник — се осъществи, то Персия ще да стане център на азиатско-европейската търговия.» «Европейските капитали ще да се пренесат в това господарство, търговията ще да се развие и старото Кирова царство ще да се възроди.»

Във французката народна скупщина прозхожда го-

ляма шумотевица. Преди десетина дена в тая скупщина произлезли такива викове, щото председателят бил принуден да прекрати заседанието. Шоазел обвинял председателят, че той заборава Тиеровите заслуги и че се старае да умали неговата слава, а Барони обвинял Шоазеля за неговото пристрастие към Тиера. Друго неудоволствие е произлязло между министърът на правосъдието и между Гамбета. В тоя същи ден правителството е запретило радикалният вестник «La France Rêpublicaine», органът на Гамбета, и преустановило е на два месеца другият радикални вестник «Le progrès». Някои брюкселски и женевски вестници говорят, че Мак Махон е захванал да управлява републиката по-гиздаво и от Наполеона III. От днешното безцветно правителство не е задоволна ни една партия. Даже и клерикалите, които са мислили да повърнат своите стари права, явно вече роптаят против правителството и против народната скупщина. Вестник «Инивера» говори, че Франция не трябва да търпи вече ония хора, които са обидили бога (?) и които не поддържат божият наместник (папата).

Испанското правителство е имало с карлистите изново бой, който е траял двацет и два часа и който се е свършил за ползата на републиката. Карлистите побягнали в с. Веге и скрили се по къщата, но републиканските солдати влезли и в това село, ударили на тях и разгонили ги със своите байонети. Някои парижки вестници обвиняват републиканската войска, че уж тя постъпила със селяните доволно варварски, а мадридските вестници говорят, че войската трябва да бъде строга към секиго, който нарушава общественото спокойствие. Кастелар е говорил в скупщината твърде занимателна реч. В тая реч той е защищал правителството и молил е скупщината да му помага. Освен това той съветова правителството да се постарае колкото се може по-скоро да преобрази войската и да намери искусни генерали. Кастеларовите думи са приети с голямо въодушевление. Говори се, че ония левичари, които бяха излезли из скупщината преди малко време, ще да се върнат изново.

Христовата католическа черкова прави големи чудеса. Преди няколко години католическите апостоли във Ватикан бяха избрали за светия кървавият инквизитор из Саракос, отца Арбеуса, а сега са намислили да посветят

в рицари още по-кървавият испански джелятин Санта Круца. Единственото наказание, което ще да постигне тоя джелятин, се заключава само в това, че той не смее вече да служи, т. е. не смее да изпълнява черковните обреди. И така, свещениците могат да колят даже и децата, които търсят своята свобода и щастие, а Мацини, Гарибалди, т. е. освободителите на Италия, се проклинаха и наричаха еретици!

В последното време чешкият вестник «Народни листи» говореше, че чехите не трябва вече да се ръководят по досегашната своя политика и че обязаността им е да се земат енергически за дело. Съветите на тоя вестник са действували. По най-новите известия народната партия в Прага е решила едногласно, щото чехите да идат в господарственото събрание. Вестник «Боемия» говори, че досегашната чешко-словенска политика е била твърде вредителна за народът. Както щете, а ние не сме в състояние да разбереме какво желае чешкият народ. Лани се хвалехме, че не участвуваме в господарственото събрание, а сега се хвалиме, че изменяваме своята политика!

Из Восточна Индия явяват твърде чудни неща! Афганистанският емир Шир Али — комуто Англия е помагала в последните няколко години и с пари, и с пушки — моли индийското правителство да му изпроводи военна помощ. А за какво му е тая помощ, когато в Афганистан владее мир и тишина? — Мнозина мислят, че помощ е потребна не на Афганистан, а на Англия. Англия желае да влезе в Афганистан и да варди своите индийски владения от Россия.

Почти сичките западноевропейски вестници се занимават изключително с пътешествието на шахът и с неговата личност. Едни говорят за неговият твърди характер, други ни разказват, че той е писател, т. е. че е написал някаква си книжка, която има литературно достойнство; трети казват, че той ще да въведе в господарството си европейски ред; четвърти проповядат, че Персия ще да се възроди и ще да добие своето старо могъщество. Разбира се, че сичкото това е и смешно, и глупаво. Здравомислящите хора гледат на тия азиатски деспоти — които нямат никакво образование, никакво правдолюбие и никаква човечност — така също, както би гледали на някой африкански орангутани или на някой бенгалски тигър. Ние

сме уверени, че ингелизкият темян, който се е пушил пред негово шахско величество, произлиза из егоистически източник.

А Франция? Франция е още по-чудна! Французките тържества, които са станали в Париж за чест на шахът, ни доказват още веднаж, че и питомните маймуни, както и хората, имат слабост да показват своето образование пред своите диви братия. Разказват, че когато шахът се известил за състоянието на французките партии, то пожелал да се повиди с Тиера. «Не желает ли негово величество да бъде републиканец и да се въодушеви от Гамбета»? — пита един вестник.

Независимост, г. III, бр. 43, 14 юли 1873.

[ЗНАЕТЕ ЛИ ЩО Е НОВО?]

Знаете ли що е ново? — Австро-Унгария желае да реши Восточният въпрос. Ако не вярвате, то послушайте какво ни разказва полуофициалният австро-маджарски вестник «Унгар. лойд». «Когато французкият посланик при петербургският двор попитал Екатерина II желает ли тя да се споразумее с версалският двор за кандидатурата на полската корона, то Екатерина му отговорила така: «Погледайте положението на моята държава и тогава вече ме питайте желает ли да бъде крал над тая република и да я управлявам по своята воля.» «Така също и ние, продължава австро-маджарският вестник, трябва да попитаме себе си, кой запрещава на Австро-Унгария да реши Восточният въпрос? Нашето съществуване е тясно свързано с тоя въпрос, следователно ние трябва да чувствуваме сяко едно движение, което и да би се появило на Балканският полуостров. И така, кой може да ни укори, че ние се завземем за тоя въпрос така горещо и така усетливо? Ако ние и да хвалиме Метерниховата консервативна политика и ако и да я ценим така високо, но секи из нас явно вече види, че ние в продължението на няколко векове сме трупали на Восток погрешка над погрешка. Не трябва вече да ни водят в това отношение ни европейските велики сили, ни черковните архиереи, ни турските или руските интереси. Единстве-

ният ръководител в това дело трябва да бъдат интересите на нашата собствена държава. А тоя интерес в последните десетина години е защищаван твърде слабо. Секи вече знае, че от Котор и до устията на Дунавът, между нас и около нас и до днес още живеят такива неприятелски и мръсни към нас (??) народи, които са способни да хвърлят раздори и несъгласия даже и в нашата собствена къща, или барем в сяко едно време да установят нашето народно и економическо развитие. Кой са тия мръсни народи? Да не са немците? (р.) Ние одобряваме новата разумна политика на нашият вънкашен кабинет, която е в състояние да очисти онзи път, който води към приятелски отношения между нас и сузеренските държави в Турция. Ето защо ние драговошно напускаме досегашната своя политика, която е мечтала само за някакви си покориения. Тая политика е само раздражала восточните народи. Отсега ние ще да гледаме своите интереси и ще да се стараем да обезпечим своето влияние, което — и по своята природа (?), и по своята история, и чрез нашият домашен интерес — сме длъжни да извършим колкото се може по-скоро.»

Ако някой от нашите читатели разбере гореказаната риторика, то го молиме да ни яви. Ние се сещаме вече, че неприятелските и мръсните за маджарите народи са южните славяни, но еврейският вестник ни разказва, че Австро-Унгария желае да заключи тясно приятелство със сузеренските държави в Турция — а Сърбия е и сузеренска държава, и «южно славянска бунтовница.» Освен това гореказаният вестник говори, че по своята природа и по своята история Австро-Унгария е обязана да извърши големи дела. По своята природа! Тая дума ни дава право да мислим, че шарената държава е намислила да заключи тесен съюз с Египет, с Тунис, с Мароко, с Туркестан, с Авганистан и пр. и да състави монголско царство, което ще да се намира под покровителството на св. Стефановата корона. Друго яче ние не можеме да си обясним гореприведената философия.

«Застава» говори, че между галицките поляци и русинци се е появило вече барем какво-годе споразумение «Тия дге славянски племена, говори тоя вестник, които живеят в Северна Австрия и които, да кажем без обикаляния,

се глождят и разделят в продължението на толкова години, без да знаят и сами защо (?), най-после са се споразумели. Ако това споразумение и да се отнася само до изборите за господарственото събрание, но и това е вече достатъчно сега-засега. Ние трябва да се обрадваме на това споразумение барем затова, че галицките евреи няма вече да извличат из полско-русинските несъгласия нито морална, нито материална полза.»

Испанското министерство е паднало изново. Испанските вестници говорят, че това променение не е произвело на народът никакво влияние, а някои французки органи предсказват на републиката лошава последствия. Разбира се, че Франция подлива масло в огъня. Кръвожадният поп Санта Круц, от когото се гнусят даже и йезуитите, побягнал във Франция, намерил дон Карлоса и избрал се за предводител на неговите главорези. Испанското правителство помолило французката република да му предаде тоя касапин, но религиозните французки министри се отказали да изпълнят волята му. Истина, че Санта Круц е не политически престъпник, а прост убиец или прост разбойник, но французките р е п у б л и к а н ц и, които управляват французкото п а п с т в о, и сами се не гнусят от подобни разбойници. Ако Санта Круц да би бил радикалец, то Франция би го опекала сама, но тоя свещеник е извадил ножът си за божното име, за величието на черковата, за свещената инквизиция и за благосъстоянието на «отгоените», следователно тя му позволява от сичкото си сърце да пече сам еретиците и да коли невинните деца. Парижките вестници говорят, че властта на днешната испанска република не излиза из стените на Мадрид, че «интернационалистите» успяват и че карлистите разпространяват своята власт, а мадридските вестници отговарят, че Париж има обичай да преувеличава сяко едно явление, ако само това явление се не харесва на французкото правителство.

Французката левица сѐ още се надее да победи монархистите, които се усилят сѐ повече и повече. Министърът на правосъдието е предложил на скупщината да запрети на радикалците да проповядат по провинциите. Това предложение е произвело голямо волнение.

В ингелизкия парламент се разгледват две неща: 1) за бъдещата политика на Англия към Персия и към другите

азиатски господарства; 2) за неотдавнашните произшествия в ингелизките колонии в Африка. Около 3 000 негри ашанчени нападнали на ингелизката крепост и произвели голямо клане. Борбата е траяла няколко часове. Ингелизките вестници говорят, че ашанчените са изгубили 300 души, а ингелизите един (!) убиен и седем ранени. Ингелизите очакват помощ из Западна Индия.

Независимост, г. III, бр. 44, 21 юли 1873.

[ТУРЦИЯ И АВСТРИЯ СА НЕИЗЛЕЧИМИ]

Австрийският император се приготвява да пътува и да посети Петербург. Множество европейски вестници говорят, че това пътувание ще да има голямо значение и за Австрия, и за Русия. А какво ще да бъде това значение? Петербургският вестник «Русский мир» говори, че това посещение ще да свеже между Австрия и Русия ония приятелски отношения, които са необходими и за двете господарства. Отсега Русия, Австрия и Германия ще да се ръководят «по консервативните начала в сяко едно отношение». Русия мисли, че Австрия трябва да усили своят държавни организъм с «помощта на консервативната политика». «Разбира се, говори гореказаният вестник, че Австрия не трябва да обръща гърбът си към славянските племена.» Ние не сме в състояние да разбереме какви са желанията на Русия и какво иска гореказаният петербургски вестник. Австрия трябва да усили своя държавни организъм, а славянските племена с а д л љ ж н и да бъдат щастливи! Ако тая философия да би се появила в някой турски «авадиш», то тя би имала някой смисъл, но тя се появява в такъв руски вестник, който се завзема да защитава и славянските племена.

И така, «Русский мир» прилича на «Моск. ведом.», които защитава и интересите на султанът, и с п р а в е д л и в и т е требования на раята — и «овцете цели, и вълците сити». По нашето мнение славянското щастие се заключава в нещастieto на Турция и Австрия. Обязаността на Русия е не да поддържа гнилите империи и да мисли за тяхното щастие, а да бъде славянска и да се бори

за интересите на славянските племена против всяка една чужда стихия. Както Турция, така и Австрия са вече неизлечими. Тряба да кажем и това, че старите купища са заразители. Младите и честните славянски племена не трябва да имат нищо общо с дълговечните к а н г р е н и, които са в състояние да разпространят своите ядовити изпарения и н д техният обществен организъм.

Хиванската експедиция се свърши вече и русите останаха победители. Тия победи се не харесват на европейските държави, а най-повече на Англия и на турските панислямисти. Цариградските турски вестници и до днес още не могат да повярват, че Хива се е продала така евтино. Разказват, че хиванците са изгубили само 200 мъртви и около 100 души ранени, а русите са имали само шест ранени. Ако тия цифри и да не са дотолкова верни, то пак може да се каже, че хиванският хан, който преди няколко месеца беше така грозен и така самонадеян, е положил оружието си без особени загуби. «Times» говори, че множество пленници са изявили желание да останат под управлението на Русия и да бъдат руски поданици. Такива пленници има до 40 000 души. Тряба да кажем и това, че в Хива съществуват две религиозни секти, които от сичкото си сърце ненавиждат една друга. Някои немски вестници говорят, че между Русия и Китай твърде лесно може да произлезе война. В това също време, когато Русия се старее да подпомага въстанието в Западни Китай, то китайците се приготвяват да завладеят Кашгар, който се намира под руско покровителство.

Интелизкото правителство е известило французкият кабинет, че множество интернационалисти са отишли във Франция да агитират в продължението на онова време, в което ще бъде затворена французката скупщина. Министърът на вътрешните дела е заповядал на своите префекти да гледат добре и да не позволяват да стават събирания. Военният министър така също е заповядал, щото войниците да се не събират с чуждестранците и с подозрителните хора (?). В скупщината в последното време се е разгледвал твърде смешен въпрос. Някои си христобливи депутати са предложили на камерата да се изгради в Монтмарт черкова за спасението на Франция от... Толен (радикалец), въстанал против вишегласието и доказвал му, че в днешните времена са твърде смешни

йезуитските принципи, но неговият протест бил отхвърлен с 389 гласа против 146. Заключено е така също да се затворят и наказват ония хора, които би говорили с неуважение за скупщината. Немската войска е захванала вече да излиза из Франция.

Из Мадрид достигат до нас разнообразни гласове. Въстаниците в Картаген се приготвяват да нападнат на пруската фрегата, която е усвоила един техен корабъл. Испанското правителство е захванало да постъпва строго против изменниците и против главорезите, които се наричат карлисти и които действуват в името на Христа и на черковата. В Барселона са разстреляни вече четири офицера из гражданската стража, които са оставили своите служби и които са се съединили с карлистите. Правителството се надеє, че ще да победи своите противници без особени кръвопролития. Дон Карловата войска е съставена повече от попове, калугери и чуждестранци (французи). Когато дон Карлос стъпил в Испания, то тутакси изпроводил до папата собственоръчно писмо, в което го помолил да благослови оружието му. А това оръжие е по-безчестно и от оружието на испанските пирати! Разказват, че папата се е отказал да изпълни желанието му. Говори се, че дон Карлос има около 30 000 войника. Говори се още, че карлистите и изабелистите са се съединили.

В Босна произхожда страшно волнение. Немските вестници мислят, че в тоя край ще да се запали голяма революция. Турските власти са станали твърде свирепи. Ще видиме.

Независимост, г. III, бр. 45, 28 юли 1873.

[МНОЖЕСТВО ВЕСТНИЦИ ГОВОРЯТ, ЧЕ ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС ЩЕ ДА СЕ РЕШИ ТВЪРДЕ СКОРО]

Множество немски вестници говорят, че Восточният въпрос ще да се реши твърде скоро. Русия, Германия и Австрия са се споразумели вече за това дело; Франция няма сила — няма ни желание — да се ръководи и заная

пред по Наполеоновата политика, а Англия е изменила своите убеждения за полезността на турската империя в Европа. Ако европейските сили са поддържали досега тая гнила империя, то са я поддържали затова, защото са извличали из нея полза, защото са се бояли от Русия и защото не са имали доверие към християнските поданици на султанът. Днес не е вече така. Европейските държави са се уверили вече, че Европа може и без Турция. Освен това тия видят вече, че нито Русия желае да разпространява своите владения по Балканския полуостров, нито християнските поданици на султанът имат желание да бъдат чиито и да е поданици. Тряба да ви кажем и това, че даже и турските патриоти са захванали да предчувствуват своето падение. В Цариград днес съществува и такава партия, която мисли, че турският народ не може вече да се обляга на своето гнило правителство и че тоя народ е длъжен да се намира в добри отношения със своите собствени поданици, от които зависи неговото бъдеще щастие или нещастие. Тая партия е готова да се сближи не само с гърците, но и със славянските племена.

И така, турците са се разделили на партии, между които се намират и такива, които са враждебни на правителството; християнските народности са незадоволни от днешното правителство, което прави по провинциите страшни насилия, а днешната турска правителствена организация не прилича на нищо и на никакво. В «Times» явяват, че В. порта е заключила и друг заем. Тоя заем се състои от 30 000 000 фунта стерлинга. Освен това това честито правителство е земало и други 200 000 фунта стерлинга, за да заплати лихвата на ланския заем. Когато погледа човек на сичкото това, то трябва да се увери, че съществуването на турското царство е положително невъзможно. Умните хора говорят, че гореказаният заем ще да бъде последен.

В руските вестници говорят, че между поляците и русите се е въдворило славянско споразумение. «Бир. вед.» ни казват за това споразумение така: «Русия и Полша са длъжни да живеят в едно неразделно политическо цяло, което ще да бъде основано на равноправни начала. Полско-руското братство трябва да се ръководи по началата на днешната цивилизация и сво-

бода. Сяка една народност може да бъде свободна и да развива своята племенна особеност. С една дума, тия две народности са длъжни да живеят приятелски и да не мешат една на друга в своето умствено развитие. Даже и из полските вестници, които излизат в Австрия, се види, че между гореказаните две славянски народности ще да се въдвори братска любов и нелицемерна привязаност. Познанските поляци, които се поглъщат почти всеки ден от немската стихия, и галицкото славянско население, което е станало играчка в ръцете на виенския двор, са такива явления, които са в състояние да излечат и най-неблагоуразумните глави.

Англия е една от ония държави, които обичат да плашат, но които почти никога не изпълняват своите заплашвания, ако само това или онова дело не разваля нейните собствени интереси. Преди няколко месеца ингелизките вестници проповядаха кръстов поход против Русия и против нейните завоевателни планове, а сега лондонският в. «Times» ни разказва, че руските завоевания в Средна Азия ще да принесат голяма полза и на цивилизацията, и на европейската търговия, и на самите азиатски племена. «Ние се радваме от сичкото си сърце на руския напредок, говори тоя вестник, защото ни една друга велика сила не е в състояние да разпространи европейска цивилизация в Средна Азия освен Русия.

Откогато е разпусната французката скупщина, то из Версал са се разпространили слухове, че във Франция се работи твърде енергически за провъзгласяването на уставна монархия. Из Париж явяват, че монархистите са съставили вече и план за бъдещите свои подвиги. Мак Махон ще да бъде назначен за регент, който ще да управлява господарството до онова време, дорде Франция си избере някой цар. Левичарите са се съединили и приготвили са се да защищават отечеството си от бъдещите нещастия, но техните желания, както се види, ще да останат напразни. Републиката се намира на смъртния одър. Из Париж явяват, че в много места са станали демонстрации за ползата на Тиера и на Гамбета, но тия демонстрации нямат твърде голямо значение. От друга страна, ние видиме, че Гамбетовият орган «Републик Франсе» се старее от сичкото си сърце да сближи председателя на републиката с републиканците. Тоя вест-

ник хвали председателят и надее се, че днешното министерство ще да се постарее да утвърди републиканското управление, защото само републиката е в състояние да доведе Франция до щастие и добро. Същият вестник ни уверява, че министрите са недоволни от последните действия на Мак Махона. «Ако обнародуваме монархия, говори «Републик Франсе», то трябва да обявиме и кръстов поход за папската власт и за свещената инквизиция.» Немската войска излиза вече из Франция. На 20 юлия тя е очистила Нанс.

Испанската република се намира в жалостно положение. От една страна ѝ грозят карлистите, а, от друга, ѝ не дават да се укрепят крайните либералци. Главната борба произхожда във Валенция, в Севила, в Малага и в Кадикс. Картаген се намира в ръцете на въстаниците. Преди малко време въстаниците са бомбардирани град Алмерия. Републиканските генерали, които бяха повикали главните бунтовници на договор, били нападнати нечаяно. Командантите на някои ангелски, французки и немски военни кораби са се договорили между себе си да предприемат решителни мерки. В «Кор. Хавас» е напечатано из Париж такова писмо, в което се говори за французката политика в испанските дела. «Тая политика, говори това писмо, е съвсем неутрална. Французкото правителство не желае да поддържа ни републиката, ни карлистите. Испанската република не е още припозната. Испанската борба е вътрешна, следователно Франция няма право да се меша и да подпомага тая или оная партия.» Някои вестници говорят, че дон Карлос успява в своите предприятия, а други ни разказват противното. Един мадридски вестник говори, че карлистите са разбити при Моредодес и че са освободени 700 републиканци, които са се намирали у тях в плен.

Виенските вестници говорят, че персидско-турските несъгласия ще да се свършат миролюбиво. Когато шахът дойде в Цариград, то турското правителство ще да му поднесе своите приятелски и търговски договори, които са съставени така, щото ще да произлезе съществена полза и за двете господарства.

Независимост, г. III, бр. 46, 4 август 1873.

[ПОЛИТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ И СЪБИТИЯ В ТУРЦИЯ И АВСТРО-УНГАРИЯ, ФРАНЦИЯ И ИСПАНИЯ. .]

«Биржевые ведомости» мислят, че между Австро-Унгария и Турция произхожда някакво си негодувание. Султанът не пожела да посети виенската изложба и постави карантина по бреговете на Дунавът, а австро-маджарската журналистика обяви решителна борба на днешното турско министерство и захвана да проповяда, че Турция е непоправима. Тоя същи вестник говори, че виенските дипломати са твърде недоволни и от сближението между Русия и Австрия. «Tagblat» съветова графа Андрашия да бъде осторожен и да се варди от руското правителство. «Не Австро-Унгария трябва да се варди от Русия, говорят «Бирж. ведом», а Русия от Австро-Унгария, защото Русия е имала случай да узнае австро-маджарското приятелство още във времето на Кримската война.» «Но ние се не боиме, продължава тоя вестник, от това сближение или от това приятелство, защото имаме добри дипломати и способни правителствени чиновници.» «Ако Австро-Унгария мисли да ни излъже, говореха преди няколко месеца «С. петерб. ведом.», то ние имаме средства да развалиме планове ѝ.» Но както и да е, а руско-австрийското приятелство ще да бъде полезно за славянските племена. . .

Франция се намира в жалостно положение. Монархистите се стараят да подкопаят републиката; поповете се мъчат да върнат добрите стари времена, в които царуваше духовенството и жандармерията, а републиканците се грижат само за своето лично съществуване. Днешното французко правителство е заприличало на духовен трибунал. Лионският вестник «Ла десантр» е напечатал папският отговор, който беше изпроводен до французкият посланик при италианския двор. В тоя отговор се говори така: «Аз сякога съм се надеял, че слънцето на правдата ще да огрее изново над Франция. Богородица ще да основе във Франция свое царство. Литиите и поклоненията на светите места са такова чисто явление, което е свойствено само на ангелите и на праведните хора.» После това папата поздравява посланикът и правителството и пророкува, че във Франция твър-

де скоро ще да паднат сичките заблуждения (?). «Газета де Италия» говори, че французкото правителство поддържа йезуитите не само в своята с в о б о д н а република, но и в цяла Италия. Тоя вестник съветова правителството да поиска обяснение от републиката и да протестира против тия несправедливости. «Жур. Оф.» говори, че третата четвъртина от петият милиард ще бъде запламена на прусаците на 24 юлия. Тоя същи вестник говори, че Рошефор е изпроводен вече на заточение в Нова Калидония.

Из Мадрид явяват, че правителството в последното време е имало няколко успеха. «Валенция се е предала, Гренада ще бъде занята от републиканските войски, а Картаген е изявил желание да положи оружието си», говорят мадридските вестници. Парижките и виенските вестници ни разказват противното. Испанската скупщина е решила да се наказват ония посланици, които би изявили желание да се съединят с въстаниците. Кастелар поддържа правителството. Той уверява скупщината, че дон Карлос не може да успее и че инквизицията е изгубила вече своята сила. Един от посланиците, Дио Квинтеро, изнесъл пред скупщината някакво си предложение, а когато това предложение било отблъснато със 195 против 15 гласа, то той провъзгласил себе си за бунтовник.

В Рим се говори, че между Италия и Швейцария ще да бъде заключен тесен съюз против йезуитите. Тоя слух се потвърждава вече. Италианският министър на вънкашните дела, който в сегашното време се намира във Валтелен, работи с един швейцарски чиновник, който е изпроводен от швейцарският съюз нарочно за това дело.

За турско-гръцкото приятелство се говори различно. В «Pesth. Lloyd» пишат из Цариград, че между Портата и гръцкото кралевство ще бъде заключен твърде скоро нелицемерен съюз. Дописникът казва, че неговите сведения са земени из достоверни източници. Когато султанът приел «спасителеният орден» от гръцкият посланик, то му рекъл така: «Ние сме твърде разположени да чуеме, че Гърция ни предлага искрено приятелство. Портата е готова да изпълни сичките справедливи требования на гръцкото кралевство.» «Орденът, който виси на султан-

ските гърди, говори дописникът, е явен знак, че приятелството между Елада и В. порта е искрено.»

Независимост, г. III, бр. 47, 11 август 1873 г.

[В ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ — НЕТЪРПИМИ ЗЛОДЕЙСТВА, АВСТРО-УНГАРИЯ ЛЪЖЕ СВОИТЕ ПОДАНИЦИ, В ИСПАНИЯ И ФРАНЦИЯ — ЖЕСТОКИ БОРБИ]

Страданията на босанците са произвели и в Русия голямо неудоволствие. Руските вестници се занимават твърде много с тия страдания и със злодействата на турските чиновници. Тия вестници мислят, че европейските велики държави са длъжни да се умешат в турско-християнските дела и да дадат край на кървавите злодейства, които са преминали и през най-крайните граници. И наистина, турските злодейства не могат вече да се търпят. По-първите босански фамилии се решават да оставят гробовете на бащите си и огнищата на прадедите си и да се преселят в Австрия; българските школи се затварят, българските учители се приследоват, мъчат и изпроваждат в Деари Бекир; разбойници са напълнили империята и не пропускат християните да преминат из един град в други по своята търговия, а правителствените чиновници са пиени от утрента до вечерта. Това господарство не може да просъществува още дълго време. Босанските депутати са подали вече своите прошения на австро-унгарският император и на европейските посланици при виенският двор. Разказват, че само германският посланик ги е приел както трябва и че само той им е казал утешителна дума. Сичкото това ни доказва още веднъж, че християнските поданици на В. порта са длъжни да се надеят само на своите сили и да търсят помощ и поддръжка само между себе си. Ако Австро-Унгария да би желала добро на турските християни, то тя би се постарала по-напред да удовлетвори справедливите требования на своите собствени поданици, които имат пълно право да очакват добро и благодарност.

Военната граница е унищожена вече. Императорът е издал указ, в който се говори, че граничарите губят досегашните свои права и привилегии и че във Военната граница се въвеждат общите австро-маджарски закони. Императорът благодари граничарите за тяхната верност и преданост на императорския престол и за техните заслуги на общото отечество, а после им разказва, че тия са длъжни да се покорят на маджарските закони и да припознаят над себе си маджарското господство. Разбира се, че само Австро-Унгария е в състояние да благодари така цинически. «Ти си ми бил верен и полезен, следователно аз те предавам в ръцете на твоите и на моите неприятели, които са по-енергически и по-требователни от тебе.» Но както и да е, а Австро-Унгария лъже щастливо своите поданици и продължава своето съществуване богато и весело.

Франция е захванала вече да си търси цар и да се грижи за бъдещият ярем. Бонапартистите са държали в Числехирш конференция, в която се е говорило, че тая партия е длъжна да се съедини с републиканците и да продължава своите действия против орлеанистите и против бурбонистите. «Франция никога няма да дозволи да ѝ се наметне крал насила, говорил Руе — тия тутакси би се възбунтовала.» Руе мисли, че ако би се дало на народът право да си избере повелител, то той ще да избере някого из Бонапартовата фамилия. В тая конференция е участвувала и Евгения. Някои французки вестници говорят, че австро-маджарското правителство не само че съчувствува на французките монархисти, но още им помага в техните предприятия. Йезуитският вестник «Осерваторе» говори, че Австрия е обязана да подпомага монархистите. «Соар» говори, че неприятелите на французката република работят явно и не боят се от никого, а републиканците са обязани да се крият и да работят из кйошетата. «Ордр» желае да докаже, че Франция ще да бъде или република, или монархия и че Хенрих V никога няма да достигне своите цели. «Орлеанската династия отдавна вече е изгубила своето влияние във Франция», говори тоя вестник. Сичкото това е окуражило бонапартистите, които са захванали да работят още по-енергически. А какво работят левичарите, радикалците и яростните републиканци, които едно време

бяха готови да защищават републиката с най-крайните средства? — Тиер пътува по Франция да поправи своето здраве. Гамбета мълчи, а неговите приятели се боят за своето бъдеще. Някои парижки вестници говорят, че и републиканската партия се е пробудила вече и че на 4 августа е държала и тя свое заседание. Някои членове от тая партия са говорили, че монархистите нямат голямо влияние в провинциите и че бъдещите избори за народното събрание ще бъдат републикански, но тия уверения се не слагат със самата действителност. Постоянството и твърдата воля са за французинът чисто наказание.

Испанската скупщина е одобрила правителственият проект, в който се говори, че републиката е длъжна да въоружи колкото се може по-скоро 80 000 войника. Картагенските революционери са отворили темниците и въоружили са около 1500 престъпника. Из картагенската крепост са пушкали срещу някои европейски военни корабли. Един корабл е повреден твърде значително. Местните власти в Билбоу са решили да приемат във войската няколко души чуждестранни офицери, защото испанските се отказват да им се повиняват. Мадридските вестници явяват, че войската на карлистите е съставена от 26 000 пешака и от 450 коняника, които имат 17 топа. Десетте топа са отняти от републиканските войски, а седемте са донесени из чуждестранните държави. Карлистите, които са се укрепили по двата бряга в Бая и в Билбоа, са пушкали така също срещу някои испански, французки и ангелски военни корабли. Множество корабли са повредени и множество лица са наранени или убиени. Чуждестранните държави са протестирали енергически, но карлистите са се отказали да удовлетворят техните требования.

Независимост, г. III, бр. 48, 18 август 1873.

[ЧЕРНА ГОРА И НЕЙНОТО ПОЛИТИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ]

В последното време множество европейски вестници са захванали да говорят за Черна гора и за нейното политическо значение. «С. Петер. вedom.» говорят, че Черна гора е съвсем независима и че Турция няма никакво право да я нарича свое васалство и да ѝ предписва закони. «Секи из нас знае — говори тоя вестник, — че Черна гора никога не е покорявана от Турция и никога не е давала реч да бъде турско васалство.» Освен това европейските сили никога не са решавали тоя вопрос и никога не са давали право на турското правителство да простре ръката си и над тая малка, но юнашка и независима страна. Преди малко време Черна гора основа свое консулство в Задра, а турското правителство, което се намира под предводителството на Митхад паша, излезе из търпение. Цариградските вестници се решиха да разкажат на светът, че Черна гора е турско васалство; австрийските агенти в Турция телеграфисаха във Виена, че на турско-черногорските граници е произлязло клане, а турските агенти в Австрия разпуснаха слух, че черногорският княз е убиен. Подобни хитрости са свойствени само на азиатците. Ако Черна гора е била в състояние да се бори в продължението на четиристотин години с турските ордии, то тя ще да бъде в състояние да защитава своето право и днес. Освен това Черна гора е в състояние почти сякога да запали турската империя от единът край до другият, защото р а я т а е изгубила вече своето търпение. Злоупотребленията на турските чиновници са приготвили и сами онова, щото би трябало да приготвят християните. Само една и с к р а е необходима...

«Мемориал» говори, че във Франция левичарите са захванали да работят по-енергически. Тия са държали свое събрание в къщата на Жюл Симона. Това събрание мисли, че ще може да привлече на своята страна левият центрум, да задобие вишегласието и да унищожи стремленията на монархистите, а монархистите са твърдо уверени, че техните успехи са обезпечени. Монархическите вестници говорят, че монархистите са успели вече да се споразумеят между себе си и да се приготвят за борба

против републиканците, а по-голямата част от французските вестници разказват противното. Кому да вярва човек?

Множество левичарски органи ни уверяват, че Мак Махон се е обещал да не подпомага бурбонците. Но както и да е, а волненията в тая нещастна земя се увеличават сè повече и повече. Най-главните виновници в това дело са поповете. Поповете отсега още са избрали за крал Хенриха V и неговото бяло знаме се развява вече по много места. Тия попове не желаят да чакат даже ни събирането на народната скупщина, а стараят се със сичките си сили да повдигнат своята партия против републиканците и против радикалците. Даже и самото днешно републиканско министерство работи против себе си. Кабинетът на Бролия е заповядал на провинциалните началства да изхвърлят из канцелариите си «кадрата» на републиката. От друга страна, ние видиме, че множество либерални вестници са се отказали от републиканската партия и съединили са се с монархистите. «Жур. де Деба», който преди малко време беше готов да защитава републиката със сичките си сили, е захванал да проповядва монархически начала.

Някои ингелизки вестници говорят, че министърът на Наполеона III Руе се бил изразил за днешните французки дела така: «Ако във Франция бъде провъзгласена монархия, то и тая монархия ще да трае без два дни, не три дни. Ако орлеанците и легитимистите и да са се съединили, то тия приличат на две умирающи личности, които се венчават на своята смъртна постеля.» «Ако тия две партии са свезали своята съдба, то са я свезали само за това, за да паднат заедно.» «Франция никога няма да се покори на онзи крал, който ѝ е натрапен от народната скупщина, ако тая скупщина да би броила повече от 500 посланика.» Руе мисли, че в това господарство ще да се воведе мир и напредок само тогава, когато се повика самият народ да реши своята съдба. Народът трябва да си избере правителство по своята собствена воля. «Опинион насионал» ни уверява, че орлеано-легитимистическият съюз се е разкъсал за това, защото тия две партии не могат да изберат за своите предприятия знаме. Легитимистите желаят да повдигнат бурбонско знаме, а орлеанците — орлеанско. И тия стари деца, които се

занимават с всякви дрипелци, се приготвяват да управляват господарство от 36 милиона!

Из Италия явяват, че французките погранични власти са разположени твърде неприятелски към това кралевство. Чиновниците из Бриансон раздражават италианците с всевъзможни лсувни. Кметът из тоя град говорил на италианските работници, които градят монгиневраският тунел, че по неговото мнение Турин твърде скоро ще да стане изново столнина на Италия. Италианският вестник «Дирито» говори по тоя случай така: «Сичкото това ни накарва да гледаме на Франция като на най-отчаян наш неприятел. Италия е длъжна да бъде будна и да се приготви за секи случай.»

Из Мадрид явяват, че републиката се е решила да се бори енергически. Правителството се оплаква от французката република, която помага на карлистите. «Импарсиал» говори, че испанските консули имат достатъчно факти за неприятелските действия на французкото правителство против испанската република и че пограничните французки власти позволяват на карлистите да правят по границата щото им е угодно, а «Епока» обвинява Макмахоновата политика, която се старае да поддържа най-отчаяните главорези. Тия известия трябва да са верни, защото гореказаните два вестника са неприятели на днешното испанско правителство. Пред испанската скупщина е изнесен предлог да се унищожи за време личната свобода. Кастелар е говорил реч, в която съветова сичките партии да се съединят с правителството и да спасят републиката. «Ние сме длъжни по-напред да спасим републиката, да намериме пари и да организираме добра войска, а после вече да говориме за личната свобода на човекът» — говорил той. Против карлистите ще бъде изпроводена голяма сила. Когато се отложи народната скупщина, то Кастелар ще да иде в Лондон, в Берлин, във Виена и в Рим да работи, за да се припознае републиката. Крайните либералци се държат само в Картаген, но правителството се бои от тях твърде малко. Главното безпокойствие му причиняват карлистите. По най-новите известия карлистите са нападнали на Чиудад Реал и заробили са около сто души републиканци.

Из Берлин телеграфират в един виенски вестник следующето: «Откогато е настанала политическата тишина,

то по светът се разпространяват твърде чудни гласове. Говори се, че император Вилхелм не само че се е решил да приеме оставката на своя държавни канцлер, но желае още да промени досегашната своя политика, по която се е ръководил граф Бисмарк. Тая промяна ще да измени много неща и във Виена, и в Париж. Из Виена достигат до нас известия, че граф Андрашия се е наситил вече от министерската слава. Той усеща какво се работи зъди гърбът му и желае да подаде оставката си. Тая е най-главната причина, която го накарва и сега да се въздържа от всяка една политическа деятелност.»

Независимост, г. III, бр. 49, 25 август 1873.

[ЕВРОПЕЙСКАТА ДИПЛОМАЦИЯ БЪБРИ ОТ СИТОСТ]

С Восточният вопрос захващат да си играят изново. «С. Петер. ведом.» разгледват положението на турската империя, страданията на християните и безсилието на правителството, и молят европейските сили да бъдат безпристрастни и да разгледат восточните дела по-внимателно. «Ако европейските държави се решат да бъдат посредници между турците и християните, то тяхното посредничество трябва да остане чисто от всяка международна завист. Сяко двосмислено действие и всяка дипломатическа хитрост са в състояние да родят нови волнения и нови нещастия на Балканският полуостров», говори тоя вестник.

В това също време някои австрийски вестници говорят, че турската империя ще да падне и че Австро-Унгария е длъжна да работи енергически. Какво да работи? Новосадският вестник «Застава» ни разказва, че очите на австро-маджарските дипломати са обърнати към Босна и Херцеговина. «Нам се чини, говори тоя вестник, че граф Андрашия не е противен на онзи план, който се беше съставил в Салцбург и в Гастайн. В тоя план се говори, че Австро-Унгария «тряба» да добие част от турската империя за изгубените провинции на югосток». Ние видиме, че различни австрийски дипломати и воен-

ни генерали посещават твърде често босанската граница. В европейските вестници се говори и това, че Русия се е обещала да отстъпи на Австрия Босна и че между тия две господарства съществува пълно споразумение за восточните дела (?).

А Прусия? «Bress- Zeit» ни уверява, че княз Горчаков е длъжен да помисли за своите бъдещи действия на Восток, защото Бисмарковият отговор на неговите нови предложения не е благоприятен за Русия. От друга страна, руският вестник «Голос» говори, че положението на босанските християни е ужасно и че Русия е длъжна да се умеша във восточните дела колкото се може по-скоро.

Но както и да е, а Турция става изново занимателен предмет за кабинетните интриганти и за дипломатическите фантасти. «Следователно нашата бъдеща съдба се намира в ръцете на графа Андрашия», ще да кажете вие. Гледайте си работата, казваме ние. — Европейската дипломация бърби от ситост.»

В «Биржев. вedom.» е поместена статия под заглавие: «Дали е достигнала Русия до своите природни граници на Восток?», в която се говори така: «Русия наистина е направила твърде много, за да достигне до своите природни граници, но тя и до днес още не е достигнала до тия граници. Нашите граници не са достигнали още до границите на яки и добре организирани държави. В Китай не можеме вече да влеземе свободно, но Хималай и Индия сè още се намират от нас твърде далеч, а нашите граници трябва да бъдат там.»

В една дописка из Цариград, която е напечатана в «Моск. ведомости», се говори, че Англия работи съвсем самоволно в азиатските дела и че тя разширява своите владения и своето влияние твърде чудно. От една страна, Англия е припознала маскатският султан, който е бил досега васал на Турция, за независим господарин, а, от друга — въоружава арабските шейхе против Турция и дава им пари за техните бъдещи предприятия. Тия шейхе гледат на Англия като на своя защитница. «А когато земеме във внимание и това, говорят «Моск. вед.», че ангелизите поляка-лека са добили яко положение в Аден и на остров Перим, то трябва да се почудиме на тия хора,

които не обръщат никакво внимание на Парижкия уговор.»

По-голямата част от испанската народна скупщина е държала заседание под председателството на Кастелара. Кастелар е говорил, че испанската свобода никога не се е намирала в такава опасност, в каквата се намира днес. «Насилията трябва да се прекратят със сила!», говорил той. Председателят на министерството Салмерон отговорил, че правителството е вече успяло да унищожи Кантонското въстание, следователно неговите действия принасят полза. «Сега е нужно да се съединят сичките либерални партии и да победят карлистите, говорил Салмерон. — Въпросът за артилерията трябва да се реши.» Когато Салмерон предложил да се разпусне скупщината до 18 ноември, то рекъл така: «Ние сме федералисти, а не сепаратисти. Федерацията трябва да се създаде с устав, а не с договори.» Правителството е добило поверение и упълномощава се да въведе във войската дисциплина. Когато Кастелар бил избран за председател на народната скупщина, то казал следующите твърде важни думи: «Аз ви явявам, че в скупщината секи един депутатин ще да има право да говори свободно, но в това също време вие трябва да знаете, че никой из вас не трябва да напада на когото и да е лично и да говори със страст.» «Ние продължаваме септемврийската революция, ние не представляваме ни една партия, ние сме демократи. От 30 януария с в о б о д а т а е станала републиканска лозинка; смъртта на републиката би била смърт и на свободата.» «Импарсиял» говори, че испанското правителство ще да заключи заем от 50 милиона реала. — Правителството е изпроводило в Аликант свой посланик, за да поиска своите фрегати, които бяха хванати от ангелизката флота. — Военният съд в Барселона е осъдил на смърт дванайсет души топчин, които се бяха съединили с бунтовниците.

Парижкият дописник на «Дели нюз» говори, че даже и на най-първите съветници на графа Шанбора не вярват, че легитимистите и орлеанистите ще да се споразумеят. Фросфорското свидание, по мнението на тия духовни лица, е било лукава примка. Орлеанистите са мислили да вовлекат умерените легитимисти в своя лагер. Дописникът говори още, че републиканците са постъпили мно-

го по-благоразумно. «Неспоразуменията са отклонени, а Тиер е превъзнесен като граждански освободител, комуто Франция ще да остане благодарна веќе. «Реп. фран.» говори, че правителството види твърде добре каква съдба очаква монархистите в Ноември и захваща да им обръща гърбът си. «Кел. цайт.» говори, че около 1600 бирачи из ерският департамент са подали просба на Бролия да си подаде оставката. Ако е това истина, то орлеанците са изгубили най-голямата своя поддръжка, защото тоя департамент е бил почти сякога орлеански.

Пруското правителство е захванало да работи енергично против ултрамонтанците. «Дзенник. Познан» говори, че на познанската стража били раздадени фишеци, защото се бояли от поляците да не направят някой неред, когато била затворена клерикалната семинария в Познан.

Независимост, г. III, бр. 50, 1 септември 1873.

[ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪВ ФРАНЦИЯ, ИСПАНИЯ, ТУРЦИЯ...]

Французките монархически партии се разединяват сѐ повече и повече. Бонапартистите, които бяха най-главната причина да падне Тиер и да бъде избрано днешното правителство, са обявили писмена война на своите по-напредни съюзници, т. е. на орлеанистите и на легитимистите. Освен това тия са въстанали и против днешното правителство, което са избрали сами. В своят орган «Пею» Павел Касинияк се обръща към роялистите със следующите думи: «Вие търсехте война и ще да намърите война.» Гражданите из Нанси са повикали Тиера да дойде в тоя град и да обяви война на роялистите, но Тиер, за ползата на републиката, се е отказал да изпълни желанието им. Когато разгледа човек сичкото това, то трябва да се убеди, че републиката ще да проживее още някое време.

В Испания произхождат нови волнения. В испанската скупщина е приемен военният закон, по който неверните войници се осъждат на смърт. Някои депутати предложили да се не привождат в действие тоя закон, но

тяхното предложение било отблъснато с 89 против 85 гласа. Сичкото това е принудило министерството да си подаде оставката. Най-после и Салмерон, който така също не одобрява гореказаният закон, бил принуден да си подаде оставката. Правителството държало тайно заседание и Кастелар бил помолен да състави ново министерство. Кастелар отговорил така: «Когато сичка Европа е реакционерна, то испанските либералци трябва да употребят сичките средства против карлистите.» И така, Кастелар е избран за глава на правителството, а Салмерон ще да бъде назначен за председател на скупщината. Кастелар е приел своята длъжност с условие, че скупщината ще да му даде за време неограничена власт. Округите на Валенция се намират в обсадно положение. Крайните либералци, които са незадоволни от днешното правителство, са намислили да провъзгласят каталонска република. В «Преса» телеграфират из Рим, че италианското правителство е добило из Берлин такава една нота, в която се говори, че Италия не трябва да припознава испанската република, защото Россия, Англия, Франция и Америка се приготвяват да признаят дон Карлоса като воююща сила.

Италианският вестник «Nazicne» говори, че пътуването на Виктора Емануила в Австрия и Германия ще да бъде полезно не само за Италия, но и за цяла Европа. Ако владетелите на Италия, Австрия и Германия заключат между себе си приятелски договор, то мирът ще да бъде обезпечен. Папата се намира при своят последен час.

Гръцко-турското приятелство е произвело почти по сичка Европа голямо недоумение. Множество австро-маджарски вестници се чудят на гръците и на тяхното променение. Едни от тия вестници мислят, че в това гръцко-турско приятелство Россия играе твърде голяма роля, а други говорят, че това приятелство е съставено против Россия. «Моск. вед.» мислят, че от гореказаното приятелство ще да пострада само Турция. «Россия се старее със сичката си сила да въдвори в османската държава мир и тишина, а Гърция се напина из сичките си жили да произведе нови неудоволствия», говори тоя вестник. Разбира се, че Россия никога няма да достигне до такова положение, щото да ѝ дотряба гръцка помощ, а съдбата на

Гърция зависи от всяка една европейска сила. Турското приятелство не може да бъде дълготрайно.

За изменението на досегашната австро-маджарска политика във восточните дела се говори различно. «Köl. Zeit» говори, че ако Австро-Унгария е изменила своята политика в турско-християнските дела, то и Франция е изменила своята политика в средно-азиатските. «Но и едното, и другото стават само за ползата на Русия. Европейската коалиция се старае да съедини Франция с Австрия и да отдвои Германия от Русия, но такова дело сега-засега е почти невъзможно.» «Fremden Blatt» говори за австро-маджарската политика във восточните дела следущето: «Ние не можеме да оправдаеме пандурската служба, която сме били обаязани да изпълняваме до днеска против християните в Турция. Нашата обаязност се заключава не в това, да вадиме из огънят кестени за «болният човек». «Ние не знаеме още какво впечатление е произвело това откровено изявление в Цариград», говори «Köl. Zeit». «Из сичко се види, че Австро-Унгария се старае от сичкото си сърце да добие руското приятелство.»

Множество европейски вестници ни уверяват, че между Турция и Персия ще да се въведе пълно съгласие, а нашият цариградски дописник говори, че шахът е излязъл из Цариград твърде незадоволен. Султанът се сърди на шахът, че той не е дошъл по-напред в Цариград да посети своят едновѣрен брат, а отишъл е в Европа, но шахът не признава себе си за виновен, защото преди няколко месеца отношенията на двете господарства са били не съесем приятелски. — Жителите из Епир са подали на Портата прошение, в което се говори, че ако правителството се не постарее да изкорени в тоя край разбойничеството, то да им дсзволи да се преселят в друга някоя земя. Само в Турция биват подобни дела!

Независимост, г. III, бр. 51, 8 септември 1873.

[ТЕЖКО И ГОРКО НА ОНИЯ НАРОДИ, КОИТО ОЧАКВАТ ПРАВА ОТ СВОИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ И ДЕСПОТИ!]

Преди няколко месеца султанът беше явил на европейските държави, че неговото днешно министерство ще да бъде дълготрайно и че той е съвсем задоволен от сегашните свои министри, без изключение. Това известие беше обрадовало почти сичките европейски кабинети, които мислят, че тяхното собствено щастие се заключава в целостта и в спокойствието на Османската империя. «Турция напредва, Турция се старае за своето благосъстояние, султанът се е завзел със сичките си сили да вовее ред в държавата си, днешните министри са учени и способни хора и пр.», говореха множество европейски вестници и очакваха да се роди месия. «Но днешните министри не си са износили още чехлите, в които са вървели след носилото на своите предшественици, а турското министерство е подало вече ръката си на други младоженци.» Из Цариград явяват, че Митхад паша е паднал и че на неговото място е дошъл Хамид паша, а на мястото на Хамид паша е дошъл за министър на финансията Садък паша. Мнозина мислят, че ще да паднат и другите министри. Люлее се и в. везирин. Тряба да кажеме и това, че ако русчущият херой Мемиш паша купи на султанския харем-кехаясъ златна сабля, на валиде султан позлатена каруца с четири коня и на султанския сеизин лехурен пояс, то и той ще да бъде способен барем за министър на просвещението.

Хорватският народ торжествува. Местното правителство в троединното кралевско ще да се промени и на неговото място ще да бъде избрано народно правителство. По най-новите известия преждабившият хорватски канцлер или днешният председател на местният събор, Иван Мажуранич, е избран вече за хорватски бан. Разбира се, че ще да произлезат и други променения. Хорватските вестници ни уверяват, че народът ще да бъде задоволен и че хорватските интереси ще да се увардят от чуждите посегателства. Било е време, когато и австрийските сърби са се хвалили със своето воеводство и със своите победи. След няколко години австро-маджарското правителство твърде лесно може да се споразумее изново със сърбите

или с ромъните и да унищожи троеединното кралевство, както е унищожило днес сръбското воеводство. Който има право да дава, той има право и да зема. На тоя свят бива дълготрайно само онова, щото е земено със сила и щото е основано на народното юначество и на народното самосъзнание. Преди няколко години Нови сад се гордееше със своята извънредна свобода, но тая свобода се сгрумаляса от появляването на един кралевски комисарин. Славянските племена в Австрия, както и славянските племена в Турция ще да достигнат до своите цели само тогава, когато се съединят в едно цяло и когато престанат да очакват из Пеща, из Виена или из Цариград каквито и да е права и привилегии. Тежко и горко на ония народи и народности, които очакват права и привилегии от своите завоеватели и деспоти!

Във Франция се е повдигнала голяма опозиция против духовенството и против посланието на парижкият епископ, което беше отправено към народът. Херцог Броли от името на правителството, е отговорил на скупщинският отбор, че правителството няма власт да осъжда и да запрещава на епископите да пишат и да говорят щото намерят за нужно «Journal de Debat» въстава против министърът и жестоко опровъргава неговите убеждения. Още по жестоко напада тоя вестник на министърът на черковните дела, който е казал в едио заседание, че «епископите не са правителствени чиновници, следователно правителството няма над тях никаква власт». В своето писмо парижкият епископ напада на италианското правителство и надее се, че Франция ще бъде в състояние да накаже италианците, които са унизили папата до последната крайност. Това писмо е произвело и в Италия голямо неудоволствие. «Nord All. Zeit» говори, че между италианското и французкото правителство се говори вече за тоя вопрос.

Из Париж явяват, че немските войски са оставили Франция на 4 септември и преминали са през границата.

Из Испания явяват, че тамошните дела са обърнали лицето си към републиката. Днешното министерство работи умно, енергически и съзнателно. По-голямата част от резервата се е върнала назад, защото главната войска се не нуждае от подкрепление. Когато се събере и другата резерва — според както се говори в новият закон, —

то републиката ще да има в ръцете си 330 000 войника. Командата над северните войски ще да се даде на генерала Забали, който е един от най-способните хора. Генерал Турон е изпроводен в Каталония с 10 000 войника. Северните провинции се намират в най-лошаво положение. Карлистите са довели народът до голямо отчаяние. Из Мадрид телеграфират от 3 септември, че Санта Пао и Лома са нападнали на карлистите близо до Толос с 10 000 войника и с 14 топа и принудили са главната карлистка войска да отстъпи назад и да се скрие. Тая войска е съставена от 14 000 войника, които имат 9 топа и които се предвоят от дон Карлоса. Карлистите са изгубили множество хора и един байряк.

Испанската скупщина е одобрила военните закони, които имат важност само за определено време. Кастелар е посмолил скупщината да му позволи да воведе във войската строга дисциплина, да организира резервите и да удари на карлистите със сичките си сили. Скупщината е одобрила неговият проект. Испанските инсургенти са хванали няколко души ингелизки поданици и затворили са ги. Ингелизкият министър на външните дела Гренвил е заповядал на испанският посланик да пише в Мадрид, щото гореказаните лица да се пуснат тутакси. Републиканското правителство се е известило, че граф Шамбор е написал дон Карлосу твърде любезно писмо, в което се говори, че карлистите ще да добият от него искрена помощ. Разказват, че дон Карлос е добил вече една твърде голяма част от ония св. Петрови пари, които се събираха за поддържанието на папската власт.

Множество немски вестници говорят, че между италианското правителство и папството ще да се повдигне изново страшна и ожесточена борба. Ако папата се надее на Франция, то италианското правителство се надее на Германия и на сичкият честен и неразвален свят. «Флакблат» е напечатал твърде жестока статия против йезуитите и против католическите кръстоносци, в която между друго се говори, че образованото и честното човечество е готово вече да се защитава от безнравствеността и безверието. «Дипломатите, говори тоя вестник, нямат вече нужда да се споразумяват с Ватикан и да искат неговото благословение.» Йезуитският генералин Бекс, който владее във Ватикан, е най-опасният неприятел на божествените и на човеческите закони.»

Виктор Емануил е отишъл вече във Виена. Достоверно е, че и Вилхелм ще да посети Рим.

Ингелизкото правителство е обявило война на асиянците, които са нападнали на ингелизкото население Ел-сянган, което се намира на западноафриканският бряг. Ингелизите са изгубили в първата битка.

Независимост г. III, бр. 52, 15 септември 1873.

[РЕПУБЛИКАТА СЕ БОРИ С МОНАРХИЯТА, НОВИТЕ ИДЕИ СЕ БОРЯТ СЪС СТАРИТЕ]

В «Allg. Augsb. Zeit» е напечатана дописка из Букурещ, в която между другото се говори следующето: «На нашият дипломатически агентин в Цариград, на генерала Гика, е изпроводено от великият везирин писмо, което е адресирано до княза Карла. Генерал Гика телеграфирал в Букурещ и поискал за това дело наставления от своето министерство, т. е. от г-на Бояреска. После това генерал Гика се отказал да приеме писмото, ако в. везирин му не даде от него копие. Генерал Гика казал на турският министър, че Ромъния е конституционална държава, следователно правителствените дела извършва не князът, който владее, а министрите. Така също, ако това писмо се касае до някои господарствени дела, то на него ще да отговори не князът, а министърът. Ако Портата се съгласи да му даде копие от писмото, то той ще да го изпроводи по адресът, а ако му се не даде това копие, то желанията на министърът не могат да се изпълнят.» Сичкото това е произвело в Цариград голямо неудоволствие. Турският министър е рекъл на генералът, че неговите действия ще да го хвърлят в голяма отговорност, а Гика му е отговорил, че той действа така, а не иначе по повелението на своя министър. После това турският министър казал на ромънският представител, че княз Куза е добивал от бившите велики везири множество писма, а генерал Гика му е отговорил, че положението на княз Куза е било друго, а положението на княза Карла е друго. Разбира се, че ако В. порта пожелае да продължава своите требования, то могат да произлезат твърде важни послед-

ствия. Ние сме уверени, че ни една велика държава няма да одобри турските каприции. Ромъния ще да бъде принудена да свърши своите сметки с Османската империя. Разказват, че гореказаният въпрос ще да бъде изнесен пред скупщината и че Ромъния ще да бъде обявена за независима.

За босанските дела се говори различно. «K. Zeit» говори, че великите сили съветоват султанското правителство да бъде по-умерено и да удовлетвори някои босански требования. Росия така също е посъветовала в. везирин да бъде в това дело благоразумен и да не подклажда дърва под запаления вече огън. «Великият везирин, говори гореказаният вестник, ще да употреби сичките си сили за удовлетворението на великите държави. Ако стане нужда, то той ще да отстрани даже и своя министър на външните дела, който, по последните известия, е захванал вече да отстъпя назад.»

За австрийско-турските несъгласия така също се говори различно. «Тагблат» ни уверява, че между Турция и Австро-Унгария не могат да се случат важни сбутнувания. «Граф Андрашия, говори тоя вестник, ще да действа енергически но той е уверен, че от турско-австрийските несъгласия няма да произлезе нищо важно — война не може да бъде. Други вестници говорят противното. «Пестер Лойд» ни уверява, че австро-унгарското правителство ще да поиска от Портата пълно удовлетворение. В «Montags-Revue» е поместена официална статия, в която се говори следующето: «Турция най-после трябва да знае, че ако Австрия няма никакъв интерес да ускори процесът на нейното разложение, то тя (Австрия) има пълно право да иска от султанът и от турското правителство повече внимание към себе си. Виенският кабинет на всеки случай ще да тури край на неясното положение на работите и ще да поиска пълно удовлетворение.»

Във Франция произлиза енергическа борба: републиката се бори с монархията, новите идеи се борят със старите, народът се бори с щастливите и с харамоедците. Кой ще да победи? Из Париж явяват, че изборите за народното събрание са повечето републикански. По тая причина «Journal de Paris» говори, че днес е най-потребно да се обнародува монархия, защото, ако се събере новата камера, то Франция ще да бъде принудена да се подчини

на радикализъм или на военната диктатура. От друга страна, ние видиме, че косата на монархистите е ударила и о друг камък. Граф Шамбор се отказва да изпълни ония условия, които му предлагат монархистите. «Журнал де Деба» говори, че от графа Шамбора зависи твърде много. «Ако граф Шамбор пожелае да възстанови французкото кралевство, то той ще да има добър успех, а ако поиска да го убие, то това кралевство никога вече няма да възкръсне», гозори тоя вестник. В това също време Тиеровият вестник «Биен публик» говори, че само онова правителство може да бъде дълготрайно, което е избрано от самият народ.

Италианският вестник «Фантул» явява, че италианската комисия, която е упълномощена да продаде манастирското имане, е помолила йезуитите да очистат манастирите до 8 октомври. — Папата е изпроводил до германският император такова едно писмо, в което се говори, че германските правителствени мъже действуват твърде остро против католицизмът и че техните действия грозят не само на католическата черкова, но и на самият императорски престол. Император Вилхелм е отговорил на това писмо твърде остро. «Императорът е обязан, казва писмото, да защитава своите поданици и своята държава от сяко едно нападение; той е длъжен да варди важноста на законът; най-послед, той е длъжен да защитава правдата от сяко едно насилие.» «Една част от моите католически поданици, които съставляват политическа партия, желае да наруши общественото спокойствие, а няколко души от висшето духовенство подпомагат тая партия и стараят се да нарушат религиозният порядък», говори императорът.

Из Испания явяват, че множество карлисти са се измъкнали във Франция. Мадридските вестници говорят, че карлистите са победени и че самото положение на работите ги е накарало да оставят Испания, а карлистите уверяват светът, че тия са преминали през французката граница по желанието на дон Карлоса. Картагенските революционери и до днес още не са положили оружието си. На 1 октомври е била голяма битка. Революционерите са изгубили 13 души мъртви и 47 ранени. Карлистите са разбиени и в Амкос (в Арагония). Алфонистите са издали о б я в л е н и е, в което се говори, че Алфонс

ще да седне твърде скоро на испанският престол. Републиканската войска е имала множество успехи.

Независимост, г. IV, бр. 1, 20 октомври 1873.

[ВОСТОЧНИЙТ ВЪПРОС Е ЗАХВАНАЛ ИЗНОВО ДА ВЪЛНУВА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДИПЛОМАТИ]

Восточният въпрос е захванал изново да волнува европейските дипломати и да ги накарва да пишат дълги и широки обозрения за бъдщите съдби на Балканският полуостров и за австро-маджарската политика. «Tages Presse» ни уверява, че маджарската политика, която в последното време напада така жестоко на Турция, ще да погуби Австрия. Тоя вестник говори, че Австрия, по желанието на Бисмарка, е пренесла своята столнина в Пеща, а из Пеща ще да я пренесе по-доле из Дунавът, т. е. на Восток. «Разбира се, че Австро-Унгария, продължава «Tages Presse», твърде лесно може да изгори своите пръсти, когато другите (Россия) ще да ядат извадените от нея из огънят кестени.»

От друга страна, «Neue Freie Presse» говори, че днешната политика на Австро-Унгария ще да възбуди още повече славянското движение, което е враждебно на австро-маджарите. «Какво полза ще да добиеме ние от това движение?», пита «Пестер Лойд». — «Турските християни се не облягат вече на Россия и мислят само как да откъснат няколко части от нашето тяло. Сърбите така също желаят да увеличат своята държава.» В това също време тоя вестник ободрява славянските племена на Балканският полуостров и съветова ги да ускорят падението на Турската империя. Тия противоречия са накарвали «Моск. вedom.» да напишат следующите редове: «Признаваме се, че тая история е за нас съвсем непонятна. Ако обстоятелствата благоприятствуват за новите крачки за ползата на християнските племена в Турция и на нейните васални княжества, то какво работи нашата политика в Цариград и защо тя оставя да работят другите онова дело, за което ние сме принесли толкова жертви и за което сме пролели толкова кръв? Ако Австро-Унгария иска да

върви с нас ръка за ръка на Восток и по тоя същи път, по който сме вървели досега ние сами, то защо да не вървим с нея заедно и ние и защо да се запираме и да се отбиваме настрана? А ако ние забележваме в австро-унгарската политика такива неща, които ни мешат да вървим с нея заедно и да изпълняваме волята ѝ, то защо се не постарее да разясниме това недоразумение в самото негово начало, дорде то още не се е забъркало и дорде не се е усложнило!» Из сичкото това се види, че между Россия и Австро-Унгария не съществува никакво споразумение за восточните дела.

За турско-австрийските несъгласия «Спен. Цайт.» говори така: «Австро-Унгария е намислила да търси удовлетворение. Разбира се, че Портата ще да протестира, но нейните протести ще да останат съвсем безплодни. Положението на Портата е твърде критическо. Тя не смее в тоя вопрос да се облекне на Россия, защото главната причина на гореказаното неспоразумение са християнските поданици на султанът. Разбира се, че Россия никога няма да действа против босанските християни, както се е отказала да действа против тях и Англия.»

Г. Левро Монти е напечатал в задарският вестник «Народни листи» твърде патриотическа статия, в която между другото се говори следующето: «Далмация, по своето географическо положение и по родството и кръвта на нейният народ, принадлежи на оная земя, която се простира от Сава, Драва и Дунавът до Балканът и от Черното море до Адриатическо, т. е. тя принадлежи на «Югославия» и на онзи народ, който живее на тая земя, т. е. на «южното славянство». Дорде една значителна част от нашият «южнославянски народ» — сърбите и българите — живеят под турското робство, то нашата народност се намира в опасност, нашата бъдещност е невъзможна и нашият напредък е притиснат, осакатен и невъзможен. И така, нашите интереси изискват, щото тая част от нашият народ, която се намира под тежкото иго на турците, да бъде свободен.» Ние от сичкото си сърце посрещаме гореприведените думи на г-на Монти и уверяваме го, че далматинецът почти сякога ще да намери братски обятия и искрено съчувствие между българският народ. Българинът рано или късно ще да оцени братските желания на сяко едно славянско племе. Напред, братия далматинци!

Французите сè още не могат да решат трънливият вопрос: монархия ли им е потребна или република? Ингелизкия вестник «Дели Нюз» говори за бъдещето французко кралевство така: «Ако Хенрих V стъпи на французкия престол, то Франция ще бъде доведена до по-лошаво положение. Оная монархия, която има подобен крал, не може да бъде народна. Ако граф Шамбор да би останал във Фросфор да оплаква погрешките на своите съотечественици, то той би заслужил уважение, а ако стъпи на французкия престол по желанието на няколко неовластени от народът лица и ако тури на главата си французката корона, без да пита самият народ, то той ще да се счита за най-първият ветрогонец в Европа.» Но граф Шамбор не обръща никакво внимание на тия съвети. Той се старее да излъже не само французките въртоглавци, но и иностранните сили. «Мемоар дипломатик» говори, че тоя бъдещи крал се е обещал на великите сили да бъде умерен и да слуша тяхната воля. Но както и да е, а републиката ще да бъде спасена за време. Някои парижки вестници говорят, че републиканците ще да имат вишегласие в камерата. Достоверно е вече известно, че Мак Махон ще да бъде избран за диктатор на десет години. Разказват, че войската и по-голямата част от офицерите са републиканци, а това е твърде много?

«Тагблат» явява, че руският посланик в Цариград, генерал Игнатиев, се е разговорил с в. везирин и посъветовал го е да удовлетвори требованиями на Австро-Унгария, която отчасти има свое право. Тоя вопрос ще да се продължи още доволно дълго време.

Из Мадрид пишат от 11 октомври, че адмиралът Ласо е дошъл в тоя град и явил е на правителството, че той е ходил в Гибралтар да поправи машината на военната фрегата Виктория, без която не може да се бори с въстаниците, защото тия имат панцирни корабли. В лагерът на карлистите са се появили различни раздори и несъгласия. Войската на Аугета се е отказала да се съедини със Сабалеса. Солдатите викали: «Смърт на Сабалеса!» Мадридската «Gazeta» говори, че фрегатите на крайните либералци са излезли вече из картагенското пристанище. Въстаниците са се появили под стените на Валенция. Войската и народът са се приготвили за отчаяна борба. Правителството е изпроводило нови подкрепления под

предводителството на генерала Лопеса Пинто. Мадридските вестници говорят, че генерал Марионес е длъжен да подаде оставката си и да остави северната армия. «Impragial» говори, че тоя генералин си подава оставката затова, защото е болен, а из Франция явяват, че правителството не е задоволено от неговите действия и че еражението при Пуенто Ларена е било не така щастливо, както обикновено се говори.

Из Нев Йорк са получени известиия, че в Панама е произлязло въстание. Панамското правителство е помолило моряците, които съставляват флотата на Северните Съединени щати, да излезат на брегът и да защищават железните пътища.

Независимост, г. IV, бр. 2, 27 октомври 1873.

[«ХОРАТА НЕ ВЯРВАТ ВЕЧЕ В ИСТОРИЧЕСКИТЕ ИЛИ КАНОНИЧЕСКИТЕ ПРАВА...»]

Османското правителство употребява сичките си сили да се сдружи с Русия и да добие какъв-годе защитник и покровител. Султанът беше изявил пред генерала Игнатиева желание да иде в Ливадия и да се срещне с руският император, а днешното турско министерство се старае със сичките си сили да обърне към себе си вниманието на руският посланик и да заслужи неговите похвали. Това явление е и добро, и печално. Ако Русия има намерение да продължи съществуването на Турската империя, то тя трябва да изгуби своето влияние между християнските поданици на султанът, а ако тя мисли с кротки, с миролюбиви и с дипломатически договори да накара османлиите да бъдат по-хора, по-честни и по-кротки към своите верноподаници, то османският народ е в състояние да направи и по-големи злини, защото тоя народ се бои само от въоружена сила.

И така, Русия ще да изгуби едните, а не ще да придобие другите. Турчинът никога няма да повярва в искреността на ония хора, които са го били толкова пъти и които имат причини да го бият още много пъти. Освен това руско-турското приятелство няма да премине през

границата на цариградските стени. Разказват, че убежденията на генерала Игнатиева за това приятелство не разделят и при петербургският двор. Граф Шавалов се бил изразил, че ако Русия и Турция заключат между себе си приятелски съюз, то това би било девето чудо на светът. Русия, която е проляла цели реки кърви за доброто на християнските поданици на султанът, не може да бъде турска съюзница. Из Одеса явяват, че император Александър е намислил да тръгне из Ливадия на 1 ноември, а ако сичкото това е така, то султанът ще да бъде принуден да си остане в своят боспорски дворец и да посвети зимата на своят харем. И така, политиката на графа Шавалова е одържала победа и Турция остава без приятели и без покровители.

За боснанските дела се говори различно. Едни говорят, че Австро-Унгария ще да иска от Портата пълно удовлетворение, което ще да послужи за урок на бъдещите турски правителствени мъже, а «Тагблат» ни разказва, че това удовлетворение ще бъде дотолкова нищожно, щото Портата ще да го изпълни на драго сърце. Нека и после тоя пример християнските поданици на султанът мислят, че европейските държави се грижат за тях и стараят се за тяхното добро!

Французката република се приготвялаше да остави тая грешна земя, но историческите съдби я подпряха и оставиха я да просъществува още някое време. Почти сичка Франция се е разделила на два враждебни лагера: аристократията, богатите търговци, чиновниците, попове, професорите, генералите и простият народ са монархисти; а офицерите, войниците, гражданите, работниците, селското и низшето духовенство, бедните чиновници и жандармерията са републиканци. Сега-засага победата принадлежи на последните. Ако са достоверни последните парижки известия, то граф Шамбор е изгубил своето уважение не само между простият народ, който мисли, че господарството трябва да се управлява от една помазана от бога династия, но и между своите собствени приятели. Граф Шамбор беше изпроводил до Шенелона едно такова писмо, което е произвело по сичка Франция голямо недоволствие. «Щом се появи това писмо в парижките вестници, то монархията падна окончателно, кралството се помина, а Бурбонската династия подписа своята

предсмъртни пашпорт», говорят почти сичките либерални парижки вестници. Днес почти сичките французки партии се намират в безизходно положение. Разказват, че между тях партии са захванали вече да стават някои споразумения. И десничарите, и левичарите са обърнали своите очи към Мак Махона; от когото сега-засега се очаква спасение. Правителството е открило и някакво си съзаклятие, което е съставено само от военни лица. Произведени са и множество арести. Войниците са страшно ожесточени против военният министър, който е накарал генерала Белмара да подаде оставката си само затова, защото бил рекъл, че ако бъде провъзгласена монархия, то той няма вече да служи. Множество рѣгменти изпроваждат на генералинът адреси, в които го благодарят и в които го съветоват да се надее.

Неудоволствията, които съществуват между Берлин и Рим, захващат да разширяват своите граници и да задават на множество личности известно безпокойствие. Германските вестници се изражават против папата така жестоко, щото на св. отец никак не може да бъде приятно. Даже и «Н. ал. цайт», който е един от поклонниците на Бисмарка, е поместил в своите колони такива редове, които са в състояние да изведат из търпение и най-хладнокръвният човек. «Папата желае да уплаши светът със заешка тупурдия, от която в днешните времена се не боят ни жабите», говори тоя вестник. Папските протести са и смешни, и нищожни. В едно свое писмо до императора Вилхелма папата говори, че сичките кръстени хора принадлежат нему. «Тая велика истина е изгубила своето значение още преди няколко стотини години, говори един от берлинските официални вестници. — Хората в днешните времена не вярват вече в историческите или в каноническите права на Петра и на Павла.»

Иезуитите са обаяни да очистят Рим и сичка Италия за твърде кратко време. Няколко иезуитски манастири са протестирали против притеснителните мери, които е принало против тях италианското правителство, но те ните протести остават напразни, никой и не мисли да обърне на тях особено внимание. На 22 октомври папата е принавал в дворецът си няколко души от по-влиятелните калугери, които са приготвяват да оставят Рим и да търсят друга, по-християнска и по-благоприятна за тях земя.

Папата ги поутишил и оплакал им се от италианската безнравственост и от деморализацията на сичкият свят. «Аз се надеям, говорил Пия IX, че нашето царствование ще да възкръсне изново. Ще да дойде пак онова щастливо време, когато черковата ще да върне своите изгубени права. Аз мисля, че трябва да се произведат строги реформи и в общества, и в школите, и в държавните кабинети.»

Из Париж явяват, че карлистите са имали изново бой с републиканските испански войски и че са имали някои успехи. Близо до Каталония под предводителството на Тристания тия нападнали на испанските войски и направили големи опустошения. Генерал Пецоца и неговият генерални щаб били принудени да се предадат. Карлистите са земали в плен три топа, едно знаме, сичките военни принадлежности на войската и 200 войника. Генерал Матуран е погинал. Останалата част от войската е побегнала във Вимбос. Разбира се, че ако гореказаните известия и да са истинни, то републиката се не плаши от такива незначителни загуби. Днешната републиканска войска е съставена от 70 000 войника.

В Картаген са произлезли важни произшествия. Въстаниците са затворили гръцкият вицекомсул и един германски поданик по име Гирард. Въстаниците говорят, че тия две личности са шпиони.

Независимост, г. IV, бр. 3, 3 ноември 1873.

[ТУРСКИТЕ ГОЛЕМЦИ МИСЛЯТ САМО ЗА ТЛЪСТИ АГНЕТА И ЗА АДЖЕМ-ПИЛАФ]

«Согг. Вигеау», който излазя във Виена, говори, че австро-унгарското правителство е удовлетворено, че босанският валия Мустафа Асим паша е заменен с бившият валия в Дунавският вилает Акиф паша и че за босанците отсега нататък ще да настанат по-светли дни и по-радостни минути. Свален е така също и каймакаминът из Градище и мютесарифинът из Баня Лука. Колкото за самите босанци — за които произхождат гореказаните променения и които и до днес още се намират в Австрия —

турското правителство ги накарва да му подадат просба, в която да го помолят да им позволи да се върнат назад. Гореказаният австрийски-вестник говори още, че турското правителство ще да измени вече свсята политика към босанците и ще да им изпроважда умни, умерени и достойни чиновници. Акиф паша, който е определен за валия наместо Мустафа Асим паша, е мъдър (?), умен (??), и благонамерен човек (???). Ако Акиф паша да не би управлял Дунавският вилает и ако да не би бил известен на България, то ние би се порадвали заедно с виенският вестник и поздравили би нашите братия босанци за тяхното бъдеще щастие, но практическите хора не гледат през очила, а дълбоките рани се не излечават за такова кратко време. Акиф паша е един от ония хора, които са се родили да ядат, да спят, да дремят и да се прозяват. «Тоя човек не е ни риба, ни месо», говореше едно време нашият русчушки дописник. Друг един русчукия ни разказваше, че тоя господарствен чиновник се прозява и утрента, и преди обед, и по икиндия, и преди да легне да спи. Разбира се, че тия велики достоинства са свойствени на сичките по-главни турски големци и на ония щастливи създания, които мислят само за тлъсти агнета, за «аджем-пилаф» и за «кетен-халва». Единствената страст, която понякогаж волнува тлъстото сърце на Акифа, са конете. Когато тоя дипломатин управляваше Дунавският вилает, то седеше по три часа на денят в конюшницата, пушеше своят дълъг чубук и радваше се на своите хатове. Тряба да кажеме и това, че във времето на неговото управление България беше станала хайдушко гнездо. Турските чиновници, които познаваха твърде добре телешкият характер на своя валия, правеха такива злодейства, каквито не са правили и Махмудовите еничери. Това е факт. И така, босанците добиват за валия такъв един човек, който не е способен ни за бозаджия, а ако е сичкото това така, то Босна изново ще да бъде турена в нови затруднения и в ново критическо положение. Подобни личности, какъвто е Акиф паша, не поправят, а развалят окончателно.

Но както и да е, а турско-австрийските несъгласия се свършиха миролюбиво и граф Андрашия може свободно да каже, че е разиграл една твърде голяма комедия. «Pesth. Lloyd» се радва, че генерал Игнатиев не е принял

никакво участие в това дело. Тоя вестник ни уверява, че и ромъно-турските несъгласия ще да се съършат благополучно. «Цариградското правителство, говори «Pesth. Lloyd», гледа на ромъно-турските несъгласия като на маловажно дело, което няма в себе си нищо политическо.» Браво турци!

В «Deutsche Zeit.» е поместена из Цариград следующата телеграма: «По ходатайството на генерала Игнатиева днешният турски посланик при петербургският двор, Джамил паша, ще бъде повикан назад. На неговото място ще да бъде изпроводено такова едно лице, което ще да се старае да се одържат приятелските отношения между Турция и Россия.» Тая телеграма е накарала «Биржевые ведомости» да напишат следующите редове: «После положението, което Австрия е приняла срещу Портата, а така също после положението на Германия, която поддържа тайно виенският кабинет, Турция е обязана да търси сближение с Россия. Така също и Россия има множество причини, които я накарват да одържи своите приятелски отношения с Портата. Тия причини са едновърните ѝ и едноплеменните ѝ народи и народности, които населяват Балканският полуостров и на които тя (Россия) желае да бъде полезна.» Ингелизкият вестник «Etatut-day Review» говори, че Россия е обязана да търси съюзници в Турция, защото княз Бисмарк има съсем други убеждения за восточните дела. «Ни едно яко немско правителство не може да позволи на русите да завладеят устията на Дунайт, говори тоя вестник. — Дорде Австрия и Германия бъдат заедно, то Восточният вопрос няма да поколебае европейският мир.» Идете после това и търсете в европейските кабинети честност, искреност и правдолюбие!

Републиканската французка партия е одържала още една победа. Комисията, която беше назначена да разгледа предложението на Шангарне за продължанието на Мак-Махоновата президентска власт, е усвоила и предложението на Казимира Перие, в което се говори, че трябва да се издадат уставни републикански закони. Тия закони ще да се съставят до януария. В тая комисия е избран Лабулей, който е един от най-яростните републиканци. Сичкото това ни доказва, че Мак-Махоновото правителство не може да се одържи. По желанието на коми-

сията Ремизат ходил при Мак Махона и помолил го да приеме няколко души от нейните членове и да се разговори с тях. Мак Махон изпълнил желанието му. На скупщината, която е държана на 30 ноември, Паскал Дипрат предложил да се провъзгласи републиката и да се потвърди с народното гласоподаване. Вишегласието в камерата е републиканско. Ремизат, който е избран за председател в народното събрание, е приятел на Тиера и републиканец.

Из Мадрид пишат, че ония гласове — които се бяха появили в множество французки вестници и които говореха, че карлистите са одържали победа — не са истинни. Генерал Примо Ривера е здрав и читав. Главният правителствен лагер се е повдигнал до Лос Аркос, следователно победата принадлежи не на карлистите, а на републиканските войски. В сражението при Лос Аркос са участвovali дон Карлос, дон Алфонс и дона Бланка. И така, войската на карлистите е съставена от жени и от калугери.

Благоверните католици са намислили да се централизират в Лондон. Ингелизките вестници говорят, че йезуитите са намислили да отворят в тоя град католически университет. Тоя университет ще бъде отворен с помощта и с благословението на Ватикан, в когото ще да се приемат ученици из сичките народности. Йезуитите се надеят, че учениците ще да се затекат не само из Франция, из Ирландия и из Америка, но и из Италия и Германия. И така, Ватикан се грижи за душеспасението на благоверните католици и употребява сичките си сили за «благосъстоянието на йезуитите». Пия IX благодари графа Шамбора за неговото писмо, което е турило край на фузионското съзаклатие и нарича го «лоялено и християнско». «Безбожието, свършва папата, рано или късно трябва да очисти път на ония хора, които са избрани от бога да спасят Франция и французките католици от атеизмът и от лицемерието.» Разбира се, че атеистите не могат да се нарекат лицемери, защото не са нито калугери, нито служители на глупостта и на невежеството.

Независимост, г. IV, бр. 4, 10 ноември 1873.

[АВСТРО-УНГАРИЯ ПРИЛИЧА НА ТУРЦИЯ]

Италианският вестник «Opinione» хвали графа Андрашия и неговата политика във восточните дела и уверява ни, че съществуването на Огоманската порта е вече обезпечено и че европейският мир няма да се наруши. По думите на тоя вестник Австро-Унгария трябва да следи за восточните дела повече от сичките други европейски държави, защото тия две господарства приличат едно на друго и защото техните интереси са везани от самите исторически и етнографически събития. «Маджарите и турците произхождат от един корен, т. е. тия два народа са свезани с племенно родство, което ги заставлява (?) да се почитат и да се уважават» — говори «Opinione». Подоле тоя същи вестник говори, че гореказаните причини са накарали графа Андрашия да мисли за бъдещето на австро-маджарската държава и за Дунавската конфедерация. «Граф Андрашия желае да бъде посредник между турската и християнските народности на Балканският полуостров (?) и да действува морално за турско-християнското сближение — говори «Opinione». — Той ще да накара турските християни да бъдат умни и разумни (?), а турското правителство ще застави да бъде умерено и справедливо към своите поданици.»

После тия красноречиви, но празни фрази италианският вестник съветува християнските народности на Балканският полуостров да се обрадват и да прегърнат ония дарове, които ще да им даде граф Андрашия, а на турците се моли да бъдат хора и да се възползват от обстоятелствата. Разбира се, че гореказаните дипломатически фрази за умните и за практическите хора нямат никакъв смисъл, защото тия фрази са написани от такива невежи, които не познават ни австрийските ч о в е к о л ю б ц и, ни маджарските н а д ж а ц и, ни турските д е р в и ш и. Ние съветоваме редакторът на гореказаният вестник да иде в Турция и да каже на някой турчин, че маджарите и турците произхождат от един корен. Преди няколко години ние казахме на един босански турчин правдата в очите, т. е. казахме му, че той произхожда от сръбски корен и че изповяда мохамеданска вяра, и тоя славянин насмалко щеше да ни прободне посред Белград. «Аз съм ислям» — викаше потурченякът и скърцаше ъбите си.

сията Ремизат ходил при Мак Махона и помолил го да приеме няколко души от нейните членове и да се разговори с тях. Мак Махон изпълнил желанието му. На скупщината, която е държана на 30 ноември, Паскал Дипрат предложил да се провъзгласи републиката и да се потвърди с народното гласоподаване. Вишегласието в камерата е републиканско. Ремизат, който е избран за председател в народното събрание, е приятел на Тиера и републиканец.

Из Мадрид пишат, че ония гласове — които се бяха появили в множество французки вестници и които говореха, че карлистите са одържали победа — не са истинни. Генерал Примо Ривера е здрав и читав. Главният правителствен лагер се е повдигнал до Лос Аркос, следователно победата принадлежи не на карлистите, а на републиканските войски. В сражението при Лос Аркос са участвovali дон Карлос, дон Алфонс и дона Бланка. И така, войската на карлистите е съставена от жени и от калугери.

Благоверните католици са намислили да се централизират в Лондон. Ингелизките вестници говорят, че йезуитите са намислили да отворят в тоя град католически университет. Тоя университет ще бъде отворен с помощта и с благословението на Ватикан, в когото ще да се приемат ученици из сичките народности. Йезуитите се надеят, че учениците ще да се затекат не само из Франция, из Ирландия и из Америка, но и из Италия и Германия. И така, Ватикан се грижи за душеспасението на благоверните католици и употребява сичките си сили за «благосъстоянието на йезуитите». Пия IX благодари графа Шамбора за неговото писмо, което е турило край на фузионското съзаклатие и нарича го «лоялено и християнско». «Безбожието, свършва папата, рано или късно трябва да очисти път на ония хора, които са избрани от бога да спасят Франция и французките католици от атеизмът и от лицемерието.» Разбира се, че атеистите не могат да се нарекат лицемери, защото не са нито калугери, нито служители на глупостта и на невежеството.

Независимост, г. IV, бр. 4, 10 ноември 1873.

[АВСТРО-УНГАРИЯ ПРИЛИЧА НА ТУРЦИЯ]

Италианският вестник «Opinione» хвали графа Андрашия и неговата политика във восточните дела и уверява ни, че съществуването на Огоманската порта е вече обезпечено и че европейският мир няма да се наруши. По думите на тоя вестник Австро-Унгария трябва да следи за восточните дела повече от сичките други европейски държави, защото тия две господарства приличат едно на друго и защото техните интереси са везани от самите исторически и етнографически събития. «Маджарите и турците произхождат от един корен, т. е. тия два народа са свезани с племенно родство, което ги заставлява (?) да се почитат и да се уважават» — говори «Opinione». Подоле тоя същи вестник говори, че гореказаните причини са накарали графа Андрашия да мисли за бъдещето на австро-маджарската държава и за Дунавската конфедерация. «Граф Андрашия желае да бъде посредник между турската и християнските народности на Балканският полуостров (?) и да действува морално за турско-християнското сближение — говори «Opinione». — Той ще да накара турските християни да бъдат умни и разумни (?), а турското правителство ще застави да бъде умерено и справедливо към своите поданици.»

После тия красноречиви, но празни фрази италианският вестник съветува християнските народности на Балканският полуостров да се обрадват и да прегърнат ония дарове, които ще да им даде граф Андрашия, а на турците се моли да бъдат хора и да се възползват от обстоятелствата. Разбира се, че гореказаните дипломатически фрази за умните и за практическите хора нямат никакъв смисъл, защото тия фрази са написани от такива невежи, които не познават ни австрийските ч о в е к о л ю б ц и, ни маджарските н а д ж а ц и, ни турските д е р в и ш и. Ние съветоваме редакторът на гореказаният вестник да иде в Турция и да каже на някой турчин, че маджарите и турците произхождат от един корен. Преди няколко години ние казахме на един босански турчин правдата в очите, т. е. казахме му, че той произхожда от сръбски корен и че изповяда мохамеданска вяра, и тоя славянин насмалко щеше да ни прободне посред Белград. «Аз съм ислям» — викаше потурченякът и скърцаше ъбите си.

Единствената истина, която е изказана в «Opinione», се заключава в това, че Австро-Унгария прилича на Турция. Това заключение не може да отблъсне ни сам мастер Деак. Ако Австро-Унгария да не би приличала на османското царство, то нейните хонведи не би носили червени панталони и граф Андрашия не би произвождал босански опустошения по Военната граница и по шайкашкият батальон; ако Австро-Унгария да не би приличала на Турция, то редакторите на сръбските вестници и свободолюбивите хора не би вардили карантина в Петервардинската крепост; най-после, ако Австро-Унгария да не би приличала на Турция, то в карловачката патриархана не би мътили гаргите и сръбският събор не би се побратимил с нашата блажена екзархия.

«Manchester Gardian» е добил известие из достоверен източник, че Мак Махон би желал да подаде оставката си. Тоя вестник ни разказва, че днешният председател на републиката бил рекъл така: «Аз ненавиждам президентската власт. Няма да пропусна ни една сгодна минута и да се не отрека от тая власт. Аз се боя от ония политически последствия, които ме очакват. Днес на моята страна се намира вишегласието, но допълнението на депутатите ще да измени работата и вишегласието ще да стане малогласие. После това камерата ще да се разпусне. А още по-после? За да не бъде оставен като г-на Тиера, аз трябва да подам оставката си с чест и със слава. Тряба да кажа и това, че моята длъжност ми не позволява да оставя своята президентска столица в такова едно време, когато земята ни се намира в голяма опасност.»

Из Париж явяват, че проектът на Казимира Перие, който беше изнесен пред комисията, за да се продължи властта на Мак Махона само на пет години, е приет от вишегласието. Десничарите са се старали да продължат тая власт на десет години. Жул Симон, който постоянно е работил за ползата на републиката, рекъл, че ако се даде на Мак Махона диктаторска власт на десет години, то това би било голяма глупост. «François» говори, че правителството подпомага десничарите и употребява сичките си сили да отблъсне решенията на вишегласието. Из сичко се види, че Мак Махон ще бъде принуден да послуша гласът на левичарите, защото и самата камера ще да му предложи същото.

Ингелизките вестници са захванали вече да кадят темян на Россия, а сичкото това ни доказва още веднаж, че силните срещат съчувствие даже и между най-яроостните свои противници. Ингелизкият вестник «Times» говори, че Англия не трябва вече да се противи на руските стремления и че не трябва да защитава о н о в а, което не може да се удържи и което е непоправимо. Същият вестник говори, че от Россия днес зависи твърде много. «Само Россия е в състояние да удържи европейският мир и да накара съседите си да уважават решенията на конгресите» — говори «Times». «Биржев. ведом.» се радват, че общественото мнение в Англия е разположено приятелски към Россия. «Англия подава приятелски глас за Россия именно в такава една минута, когато Восточният вопрос е длъжен изново да излезе на видело, следователно ние трябва да бъдем признателни на ингелизките дипломати, които са изменили своите стари убеждения» — говори руският вестник.

Но ингелизкият вестник се чуди на Турция и на нейната политика. «Когато Россия протестира пред лондонският конгрес и когато поиска да увеличи флотата си на Черно море, то Турция ни обяви, че тя няма нищо противно и че гореказаният вопрос е за нея твърде мало-важен.»

И така, когато Турция се не бои от своята съседка и когато ѝ позволява да увеличава своите военни сили, то Англия е обязана да гледа и да мълчи. Даже и сам «Morning Post» — който почти сякога е бил въоръжен против Россия и който почти сякога е съветовал своето правителство да отваря очите си и да препятствува на руските дипломатически планове — е захванал да пее съвсем друга песен. Самите ингелизки вестници говорят, че в 1854 г. против Кримската война са били само няколко души икономисти, а днес почти сичкият ингелизки народ се съзнава, че Англия не трябва да предприема враждебни действия против Россия, която се старае само за разпространението на цивилизацията.

Австрийските поляци са твърде незадоволни, че в престолната беседа не е казана нито една дума за правителственото споразумение с Галиция. Поляците мислят, че сичкото това е произлязло по ходатайството на княза Горчакова, който във времето на своето бавение във Вие-

на бил рекъл, че петербургският кабинет е незадоволен от австрийската политика. «Ако вие дадете на вашите поляци права и привилегии, то ще да накарате и нашите да поискат от нас същите права» — бил рекъл княз Горчаков. Един от руските вестници говори за тоя вопрос така: «Наместо да обвиняват Рѹсия, поляците са длъжни да погледат около себе си и да се уверят, че тяхното падение произхожда от друг източник. Галицките руси не желаят вече да робуват на своите стари някогашни господари и да се повиняват на волята им.»

Испанските вестници говорят, че републиканските войски са имали големи победи и че карлистите са писали фалшиви кореспонденции в парижките журна̀ли както за своите победи, така и за своят напредок. Сношенията на Мадрид с Париж бяха прекъснати, следователно карлистите са имали пълна свобода да лъжат и да преувеличават работите. Из Вашингтон явяват, че правителственият секретарин Фиш е изпроводил в Мадрид твърде енергическа нота. В тая нота се говори, че правителствените чиновници из остров Куба действуват против просвещението и човеколюбието. В това също време тия докачат и Америка. Испанското правителство се съзнава, че подобни неща не трябва да стават, изявява на американците приятелски отношения и обещава се да им даде пълно удовлетворение. Фиш се е разговарял доволно дълго време с ингелизкия и с испанския посланик. В южноамериканските провинции се укрепляват границите и пристанищата (?). Правителствените чиновници на о. Куба бяха разстреляли множество въстаници, между които са били и доста американци. Тая е най-главната причина, която е накарала Фиша да протестира.

Независимост, г. IV, бр. 5, 17 ноември 1873.

[«НЕ НАДЪЙТЕ СЯ НА КНЯЗИ И НА СЫНЫ ЧЕЛОВЪЧЕСКИЯ»]

И така, босанският вопрос се свърши благополучно и за турската империя, и за австро-унгарското правителство. А босанците? Босанците добиха такива права и

привилегии, каквито добиват сичките робове и верноподаници въобще. Отсега нататък босанците са принудени да влекат турското иго мълчешката, защото австро-маджарското правителство не желае вече да се меша в делата на своите съседи, а ако някой босански верноподаник на негово величество султанът се осмели да бъде незадоволен от Акиф паша или от Дели Мехмеда, то добродетелното правителство има за него и бесилници, и азиатски провинции. Портата не дава право на австро-унгарските консули да се мешат в нейните вътрешни дела и да защищават беззащитните и полуубиените гяури, а граф Андрашия не смее да върви напред, защото турската вода е мътна и защото неговото собствено щастие зависи от щастията на османлиите.

«Моск. ведом.» говорят, че турското правителство се е обещало на графа Андрашия да запознае неговите консули с положението на работите само и че ни една велика сила няма право да бъде посредница между правителството и между християнските поданици на султанът. Австро-унгарските славяни са твърде незадоволни от действията на своето правителство относително за босанските дела. «Ние мислехме, говори в. «Застава», че човеколюбието ще да накара Австро-Унгария да защити доколкото е възможно угнетената рая, но излъгахме се в своите сметки. Когато турчинът захване да коли християнинът, то той ще да го коли в зимниците. «Иди и моли немските гяури да ти помогнат», ще да говори той. Вестник «Застава» има пълно право. «Не надъйте ся на князи, и на сыны человечески.»

И така, Мак-Махоновата диктаторска власт е продължена на седем години. Парижките вестници се радват и надеят се за добри последствия. Новото министерство ще бъде съставено от конституционни личности. Десничарите желаят да видят в своето господарство монархическо министерство, а левичарите се надеят, че Мак Махон ще да удовлетвори тяхното желание. Из сичко се види, че победата ще да бъде на левичарите. Един от парижките полуофициални вестници говори, че Мак Махон е намислил да си избере деятели из левичарският лагер. Разбира се, че ако тия известия бъдат достоверни, то Франция ще да придобие твърде много. Един от крайните либерални вестници говори, че ако днешното гос-

подарствено устройство и да е безцветно, но то е привременно, следователно работите твърде лесно могат да се поправят. «Народът се вече увери, че монархията за Франция е и ненужна, и невъзможна, и безполезна, следователно републиката е свободна вече да избира каквато форма и да пожелае», говори тоя вестник. От друга страна, ние видиме, че пред народното събрание ще да бъде изнесен такъв един проект, в който се говори, че правителството е обязано да ограничи свободата на печатът, да запрети свободните събрания и да установи допълненията на народните депутати. Мак Махон е говорил пред народната скупщина така: «Когато вие ще решите да ми дадете власт на седем години, то искайте да утвърдите онай безопасност, която е единственият източник за благосъстоянието на земята. Вие ще да намерите в мене твърд и постоянен защитник на порядъкът и верен изпълнител на народните желания.» «*Journal officiel*» говори, че граф Шамбор е бил принуден да остави Франция само затова, защото орлеанците не са го поддържали и подпомагали както трябва. «*Independance*» казва, че Шамбор е прекъснал с орлеанистите сяко едно сношение. Същият вестник говори, че тоя граф е паднал по много причини. Той мислил вече да остави народната скупщина и да се провъзгласи за крал, но правителството открило неговите действия и унищожило неговите намерения.

Из Нев Йорк явяват, че вашингтонският кабинет се е решил да действа енергически и да принуди Испания да удовлетвори справедливите требования на американците и да прекрати веднъж засякога волненията на остров Куба. По желанието на вашингтонското правителство на о. Куба ще да бъде унищожено робството, а корабът Виргиниус ще да се освободи заедно с екипажът. Освен това американците искат да им се дадат ония лица, които бяха погубили преди малко време американските граждани. Управителите на крепостите са добили заповед да се приготвят за бой и да укрепят колкото се може по-добре пристанищата. Испанските вестници говорят за тоя вопрос съвсем друго яче. Тия се надеят, че испанско-американските несъгласия ще да се свършат миролюбиво. Испанското правителство желае да избере една от великите държави, която да бъде посредница между враждующите държави. Тая държава ще да бъде Герма-

ния. Испанското правителство се обещава да изпълни требованията на американците и да удовлетвори техните умерени желания.

Мадридските вестници явяват, че картагенските въстаници желаят да се покорят на правителството и да употребят своите сили против Америка, ако само тая държава обяви война на Испания. Самите въстаници се съзнават, че междуособните войни не трябва да имат място в ония държави, на които грози вънкашен неприятел. Ако сичкото това бъде истина, то испанците ще да докажат на французите, че сяка една партия е обязана да подаде ръката си на друга ней враждебна партия, ако само и на едната, и на другата грози по-силен и по-голям неприятел.

Италианското правителство продължава да отнима манастирското имане и да приследува йезуитите. Мнозина мислеха, че на италианското правителство грози голяма опасност, защото италианският народ е религиозен и фанатичен, но италианските вестници ни разказват противното. «Йезуитите не намират съчувствие ни в една италианска местност, говори един от римските вестници. — В цяла Италия владее мир, тишина и спокойствие.» «Италия е вече спасена, говори друг един италиански вестник. — Ако италианският народ да би бил религиозен фанатик, то правителството не би изчистило духовните молци, от които е треперало човечеството в продължение на цели хилядо години — в продължението на три месеца.» Папата е приемал на 7 ноември в дворецът си немските и американските възпитаници, които са свършили науките си в католическите школи. На немските воспитаници Пия IX рекъл така: «Когато се върнете в отечеството си, то вас ще да постигнат големи приследования, каквито не е направил и сам Юлиан, но вие трябва да бъдете твърди и да се борите с юначество за своето отечество, което се тъпче от нечестивите.» На американските възпитаници Пия IX казал следующето: «В Германия свободата е съвсем потъпкана, а у вас тая свобода е подпълна, даже извънредна или опасна (?). И така, вам са нужни големи способности и яка воля, за да изпълните заповедите христови и да преодолеете изкушенията.»

[ЕФИМЕРНАТА СИЛА НА ПОРТАТА]

Портата и до днес още вярва, че нейните васални княжества се боят от нейната ефимерна сила и че нейният глас и до днес още остава свещен и неизменен закон за бившите османски гяури. Преди малко време из Цариград беше изпроводена в Букурещ такава една нота, в която се говореше, че Ромъния няма никакво право да заключава с чуждестранните господарства каквито и да е конвенции без посредничеството на Портата. В това също време «Аген. Хав.» казва, че Ромъния е изпроводила до сичките велики сили такава една нота, в която се говори, че Портата не разбира съдържанието на Парижкия трактат и че Ромъния има пълно право да заключи с великите сили какъвто уговор и да пожелае. «Ако великите сили са дали на Ромъния право — говори нотата — да се ползува с пълна автономия, то и Портата е obligана да уважава тая автономия.»

За тоя същи въпрос белградският вестник «Видовдан» говори следующето: «Из Цариград явяват, че тамошните застъпници на Сърбия и на Ромъния са подали на Портата нота, в която искат за своите правителства такова право, щото секи из тях да може да изпроводи представител в международната санитарна комисия. Горекананите две господарства се обещава да дават в Цариград сметка за състоянието на здравето и в двете княжества.» Из сичкото това се види, че Портата има голямо желание да заповяда и да уварди своята мнима власт, от която не са останали вече ни непотребни дрипели. Малките деца, които нямат коне и на които се иска да пояздят, яздят тояги и въображават си, че пешаците са obligани да им се чудят и да ги почитат. Секи вече знае, че Турция сега-засега прилича на старо дете, което не знае ни какво му се иска, ни де го боли, ни от какво да се варди.

Из Цариград явяват, че между Англия и османските панислямисти произхожда голямо неудоволствие. Турското министерство, между което има множество панислямисти, се е обещало да удовлетвори требованиями на Англия и да изведе своите войски из южните области на Арабия, но лондонският кабинет иска от Портата нещо повече. Ако падне министерството, то Англия ще да бъде

удовлетворена окончателно. За турските нови преобразования се говори различно. Освен «Моск. вedom.», които обичат да хвалят само онова, над което се смеят западните европейци, и освен «Neue Freie Presse», която има наклонност да се възхищава само от несъществуващото, ни един здравомислящи човек не вярва на султанските обещания и на благонамереността на правителството.

Новото французко министерство е захванало вече да се бори с французките партии. Това министерство се е решило да накара сичките партии да почитат и да уважават мненията на Мак Махона, комуто е продължена властта на седем години. Сичкото това е принудило Лабулерию и Ернула, които са били представители на крайната десница, да излязат из кабинетът. Един парижки вестник говори, че от новото министерство са задоволни почти сичките консервативни партии освен крайната десница, която има съвсем други намерения. «Либерте» съветова Мак Махона да се варди от тая партия и да ѝ не вярва, защото тя и до днес още мисли да провъзгласи за крал графа Шамбора. Говорят, че по провинциите твърде скоро ще да бъде унищожено обсадното положение, но в това също време печатът изново ще да се подчини на наполеоновските закони. Ако сичкото това е истина, то полицейската власт ще да свеже изново човеческата мисъл със своите шпиони и със своя остър байонет. Чудна република! Бедна Франция!

Картагенските въстаници се борят енергически. Даже и техните неприятели се съзнават, че тия се борят мъжествено, умно и отчаяно. Градът се бомбардира от две места. Въстаниците са издали такъв закон: 1) да се раздели богатството на равни части; 2) да се унищожи наследственото право; 3) да се продаде манастирското, болничното, черковното и общественото имане; 4) да се отнемат правителствените капитали. Мадридските вестници явяват, че Картаген ще да се предаде твърде скоро и че въстаниците ще да бягат в Америка. Правителството се приготвя да ги приследова.

Папата е издал изново такава една енциклика, в която се осъжда Германия и Швейцария, които приследоват католическата черква и които гонят йезуитите. Той проклина сичките светски власти, които са неприятели на

католическата черкова и които работят за нейното опропастяване. Тая енциклика е произвела голямо негодувание по сичка Германия. Швейцарците така също са обявили на св. отец писмена борба.

Независимост, г. IV, бр. 7, 1 декември 1873.

ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ Е ИЗГУБИЛА И ПОСЛЕДНИЯТ СВОЙ КРЕДИТ!

Ромъно-турските отношения сѣ още интересират западноевропейската журналистика, която в последното време е захванала да гледа съвсем с друго око на турската империя и на нейните ефимерни сили. Множество французки вестници подават своя глас за ползата на Ромъния, а австро-маджарските из ден на ден стават по-великодушни, по-безпристрастни и по-милостиви към васалните княжества на В. порта. «Agenc. Navas» говори, че протестът на Ромъния, който беше отправен до великите сили, които са подписали Парижкия уговор, е произвел в Западна Европа голямо впечатление. Множество безпристрастни вестници говорят, че Европа е длъжна да защити правата на Ромъния, както някога си е гарантирала за нейната независимост. — Дописникът на «Моск. ведом.» говори, че турците, както се види, захващат да не вярват вече на ангелизката искреност и на оная дълговременна дружба, която е съществувала досега между лондонският кабинет и между В. порта. Морският министър, Ахмед Кипризли паша, е изгонил из морската служба сичките ангелизки механици, които са остарели в Турция и които са направили на Османската империя големи услуги. Това произшествие е произвело голямо негодувание между ангелизите, които са привикнали да срещат от страната на Турция само поклони, унижения и почитания. Ангелизкия посланик Елиот е ходатайствувал пред В. порта да се унищожи решението на морския министър, но неговото ходатайство е останало без никакви последствия, защото против Англия са въоръжени почти сичките турски министри. И така, Турция доказва и на Англия, както тя доказва

преди малко време и на Австрия, че нейният дослук е на коляно. В «Pesth. Lloyd» е поместена статия под заглавие «Положението на Турция», в която се говори, че държавният дълг на това щастливо господарство е порасъл дотолкова, щото за неговата съдъщност не смеят да гарантират ни най-искрените турски приятели и помощници. Явният дълг, който в 1858 година се е състоял от един милиард и шестстотин и петдесет милиона, в продължението на три години е достигнал до три милиарда и петстотин и седемдесет милиона франга. Днес тоя дълг е порасъл до пет милиарда франга. Разбира се, че секи един банкрутин прави заеми, без да помисли за своето бъдеще, а Турция е такъв един банкрутин, когото е в състояние да опропасти и най-малката революция. Тряба да кажеме и това, че Османската империя е изгубила и последният свой кредит! Ангелизките банкири не желаят вече да имат с нея ни едно общо дело.

В «Times» телеграфират из Цариград, че Портата изново е заповядала на своите войски да излезат из Шуар и да не безпокоят ония племена, които се намират под покровителството на Англия. Тая вежливост ни доказва още веднъж, че В. порта и до днес още не е изгубила своите азиатски хитрости!

Почти сичкият австро-маджарски печат говори за министерската криза, която, както се види, ще да произлезе след няколко недели. Здравомислящите хора са твърдо убеждени, че австро-маджарският дуализъм ще да се сгрумуляса така също твърде скоро, защото тоя дуализъм е основан на пясъкът и защото материалът за неговата сграда е събран от всевъзможни елементи. Намират се и такива чудни хора, които мислят, че това чудно господарство не е способно за самостоятелен живот. Множество факти ни доказват, че това заключение е вярно като ден.

Чехите са се отказали да участвуват в господарственото събрание. В Прага съществува голямо волнение. «Nar. Listy» са конфисковани само затова, защото са поместили изяснението на моравските посланици. Запрещен е така също и Ригеровият меморандум. «Nar. Listy» говорят, че императорът е повикал Хохенварта да бъде посредник между чехо-моравците и между пра-

вителиството. Хорватският бан е получил такова едно писмо, в което се говори, че императорът прощава сичките хорватски господарствени престъпници.

Из Мадрид явяват, че Картаген сѐ още се бомбардира. Въстаниците са защитаваат мъжествено, ако и да търпят различни мъки; неволи, глад и др. т. Множество техни предводители са побегнали вече из градът, преоблечени в женски дрехи. Тия предводители са се спасили на чуждестранните корабли. Сичкото това е накарало мадридското правителство да помоли гореказаните корабли да оставят пристанището в Ескамбрера и да идат в друга някоя гаван.

Парижките вестници се занимават само с Базена и с неговият процес. Базен е разжалован и осъден на двайсетгодишно заточение. Цюрихският дописник на «Моск. ведомости» говори, че между швейцарските французи съществува голямо недоумение. Тия мислят, че ако е осъден Базен, то трябва да бъде осъден и Мак Махон, защото и неговата совет не е яко чиста. Мак Махон желае да пренесе своята председателска столица в Париж.

Независимост, г. IV, бр. 8, 8 декември 1873.

[НОВИНИ ОТ ЛОНДОН, ПАРИЖ, ХАВАНА, ОТ ИТАЛИЯ И ИСПАНИЯ]

Из Лондон явяват, че Йеменският вопрос се е решил за ползата на Англия. Братът на Лахеджемският султан, който беше повдигнал байракът си и който беше повикал турската войска да му помогне против ингелизите, т. е. против покровителите на брата му, е хванат и изпроводен в Аден като военнопленник. Турските войски са очистили сичките земи, които лежат между Суец и Лахеджем, и ингелизите са станали пълни господари в тия крайове.

Из Париж явяват, че помилованието на Базена е посрещнато и от народът, и от войската съвсем равнодушно. Само републиканските вестници, които се издават по провинциите, сѐ още го осъждат твърде жестоко. На 30 ноемврия името на Базена е било заличено в списокът на французката войска. В това също време сичките негови

титли и достойнства са били унищожени. От друга страна, ние видиме, че това помилование е произвело голямо волнение. Роднините, родителите и приятелите на ония комунисти, които бяха осъдени преди две години на заточение, са се явили пред висшите власти и искат и за тях помилование. Сичкото това е турило правителството в твърде критическо положение. От друга страна се бунтуват бонапартистите. «Ако е осъден Базен, то трябва да се осъдят още Трошу, Юлия Фавр и Гамбета», говорят тия. Разбира се, че правителството и камерата нямат воля да изпълнят тяхното желание. Из сичко се види, че французката република е спасена и че французкият народ ще да излезе твърде скоро из своето критическо положение. Днешните французки правителствени мъже работят в това отношение енергически и патриотически. Разказват, че генералите Кофиниер, Солел и Байер, полковник Турниер и командант Манян, на които в продължението на Базеновият процес е паднало подозрение, ще да бъдат така също повикани пред съдилището. Двата Базенови синове си са подали вече оставката. «Репуб. Франсе» говори, че прокламацията на Гамбета от 1870 година, в която Базен се наричаше предател и изменник, е имала пълно право. «Базеновото обвинение, говори тоя вестник, сваля от гърбът на народът твърде тежко бreme.»

Испанските междоусобни войни няма да се свършат така лесно, както обикновено се мислеше досега. Между карлистите и републиканците произхождат твърде често незначителни сражения. Ако републиканските войски и да имат повече сила, повече средства и повече разум, то карлистите се поддържат със своят религиозен фанатизъм и със своята крайна преданост на старата испанска династия. По-голямата част от войската на дон Карлоса са деца, попове, калугери и религиозни идиоти. Разбира се, че подобни войници биват твърде опасни. Картаген се държи мъжествено. Жителите из тоя град, които знаят твърде добре, че няма да бъдат простени от правителството, са се решили да умрат до един за своите идеи. Въстаниците имат още надежда на своята флота, която е по-силна от правителствената. Правителствената флота се намира в Сант. Най-добрата нейна фрегата «Сарагос» е потънала при Аликанте. Корабите на въстаниците дошли на 26 ноемврия близо до Женес и натоварили

си храна и други потребности. Около 400 души въстаний с червеният байрак в ръка нападнали на правителствената канцелария във Вегбали (в провинцията Орези), изгорили сичките правителствени хартии и земали властта в своите ръце.

Говори се за достоверно, че император Вилхелм ще да иде наистина в Рим и да върне визита Виктору Емануилу. Това посещение ще да се случи през януария. Италианското правителство е започнало да се събере в Рим почти сичката близостояща войска.

В една телеграма из Хавана от 29 ноември явяват, че тамошният губернатор срещнал големи препятствия, когато поискал да удовлетвори Северноамериканските щати и да им предаде корабът Виргиния. Той е издал прокламация, в която убеждава народът да се покори и да изпълни требованиями на щатите, с които Хавана не може да се бори, особено без участието на Испания. Из Нев Йорк явяват, че Виргиния е доведена в Бахия Хонд, дето ще да се предаде на американците. Главният управител Жовелар е заповядал да се дадат на американците и ония робове, които са останали живи.

Независимост, г. IV, бр. 9, 15 декември 1873.

[СВОБОДАТА Е ПОЛЕЗНА ВЪВ ВСЯКО ОТНОШЕНИЕ]

Французките монархисти са твърде недоволни от изборите, които се свършиха преди малко време. Республиканците са удържали блестяща победа. Във Финитерският округ е избран републиканец, а тоя округ е бил почти сякога монархически. Мак Магон и неговите министри били твърде зачудени, когато се известили, че в Сенският округ е избран Колман, който е левичар и който се счита за голям либералец. Разказват, че Мак Магон и неговото правителство употребявали сичките си сили да отблъснат Колмана и да изберат друго някое лице, но техните старания останали без никакъв успех. Правителството агитира по сичката държава, но неговите старания остават напразни. Разказват още, че това правителство желае да запрети на 4 милиона избирачи

да гласоподават при избиранията. Из сичко се види, че французкият народ употребява сичките си сили да излезе из критическото положение, до което са го довели в продължението на много години историческите съдби.

Французките вестници сѐ още се интересират с процесът на Базена. Ако са достоверни техните известия, то това осъждение е произвело голямо впечатление на сичкият народ. «Ние сме длъжни да преклоним колената си, говори *«Journal des Débats»*, пред това тържествено осъждение, което присъвокуплява нова катастрофа с ония кървави ужаси и с ония необикновени драми, с които се напълниха в продължението на последните три години нашите народни летописи.» Гореказаното осъждение одобряват даже и бонапартистите. Някои вестници желаят да докажат, че Базен е една микроскопическа част от оная деморализирана армия, която беше приготовена от Наполеона III да посрещне прусациите и да защитава французките интереси.

Министърът на търговията е явил на скупщината, че свободната търговия е принесла на Франция твърде голямо добро. Кризата, която е постигнала в последното време Германия, Австрия и Америка, не е имала голямо влияние на Франция само затова, защото французката търговия е свободна. Извозът се е увеличил до 500 милиона франга. И така, с в о б о д а т а е полезна в сяко едно отношение.

Из Берлин явяват, че депутатите из Шлезвиг-Холщейн са оставили камерата, защото правителството иска от тях клетва, че са верноподаници на гореказаната империя. Имената на тия депутати са Кригер и Алман.

Полският депутатин Лубенски желае да попита правителството: първо, знае ли то, че в множество висши учебни заведения в Познанското херцогство се не преподава вече на учениците закон божи? второ, знае ли то, че местните власти и училищните настоятелства запрещават даже и на католическите родители да възпитават своите деца съобразно с тяхното вероизповедание? Ако католическите деца желаят да останат и занапред католици, то училищното настоятелство ги изгонва из учебните заведения. Лубенски иска да знае, върши ли се сичкото това по желанието на правителството, или стават частни злоупотребления. Полските вестници, които

се издават в Галиция, говорят, че положението на познанските поляци е извънредно критическо. Ако работите се продължават и занапред така, както са тия вървели досега, то познанските поляци ще да изчезнат от лицето на земята. Разбира се, че положението на галицките поляци не е по-добро. «Газета народова» говори, че Австрия употребява сичките си сили да излъже полското население в Галиция и да го опропасти окончателно, а самите поляци са станали твърде хладнокръвни към своето собствено щастие и към своето име. «Ние не вярваме вече и сами на себе си, нашите умове са заражени с гнило съмнение, а сърцата ни предвещават зловеща студенина», говори тоя вестник. «Познанският дневник» явява, че в Галиция се е образувал такъв един круг, който желае да се спогоди с русинците и да съедини с тях своите интереси.

Маджарското правителство се старае да унищожи почти сичките права и привилегии, с които са се ползвали досега славянските народности в Южна Австрия. Даже и войската, която се намира на някогашната сръбска военна граница, ще да добие име «маджарска армия».

Папата и до днес още въздиша за старите и за блажените щастливи за поповете времена. Преди малко време той принял в дворецът си множество римски и чужеземни мадами и произнесъл им реч, в която се говорило, че благочестивите и христололюбивите майки са длъжни да предпазят децата си от ония революционни съблазнения, които са най-главната причина на днешните черковни и обществени бедствия. Папата се оплаква, че спокойствието и до днес още не може да се осъществи и че черковата се намира в лошаво положение. За да се избавят от тия бедствия, добрите християни трябва да се молят на св. дева Мария, която е в състояние да отстрани сяко едно зло. «Светлината твърде скоро ще да победи темнотата», говорил той. Здравият разум ще да победи сичките йезуитски благочестия, казваме ние.

Италианската камера е одобрила предложението на Кироли, щото секи един италианец, който има двацет и една година, да добие граждански и политически права, ако само тоя италианец умее да чете и да пише.

Мадридският вестник «Gaseta» е напечатал декрет, по който генерал Лопес Домингес се назначава за глав-

нокомандующи над оная армия, която обсаждава Картаген. Един от най-първите картагенски въстаници, Рок Барсия, пожелал да побегне из Картаген на една италианска ладия, но един ингелизки машинист, който има голямо уважение между въстаниците, го хванал и обявил му, че той е длъжен да умре или да побегне заедно със своите другари. Множество чуждестранни кораби се намират в картагенският залив. Разказват, че новият главнокомандующи се надее да влезе в Картаген около рождество. Министерството е заповядало на войската да усили своите военни действия. Из сичкото това се види, че междоусобната испанска война ще да се продължи още доволно дълго време. В «Moniteur Universel» явяват, че ингелизкото правителство ще да признае твърде скоро испанската република. Говорят даже, че подобно извещение е получено вече преди малко време в Мадрид. За карлистите се не чуе почти нищо.

Сръбската народна скупщина работи твърде либерално и твърде народолюбиво. Нейните досегашни решения заслужават общо уважение. Един от решените вече вопросы се отнася до телесното наказание. Телесното наказание се унищожава не само между гражданите, но и между народната и постоянната воиска. Освен това в Сърбия ще да бъде освободен и печатът.

Из Цетин явяват, че княз Никола е изпроводил в Петербург председателят на господарственият съвет, който ще да участвува при венчанието на императорската дъщеря. Руският император е изпроводил 18 ордена на черногорските сердари и войводи.

Независимост, г. IV, бр. 10, 22 декември 1873.

[ГЕНЕРАЛ ИГНАТИЕВ ЩЕ ДА ДОЙДЕ НА ГОРЧАКОВОТО МЯСТО]

Цариградските вестници явяват, че генерал Игнатиев се приготвя да иде в Петербург, за да участвува при годехът на царската дъщеря, а немските вестници ни разказват, че княз Горчаков е помолил императорът да приеме оставката му, защото е вече стар и защото

желае да се успокои. Ако е сичкото това истина, то ние поздравяваме руската народна партия и желаеме ѝ пълен успех. Отдавна вече се говори, че генерал Игнатиев ще да дойде на Горчаковото място и че руската народна партия ще да възтържествува. Днес е настанало вече това — желателно и за чистите руси, и за славянските племена въобще — време. Генерал Игнатиев е чист русин и искрен приятел на славянските племена. Това е той доказал практически. За тоя същи вопрос немските вестници говорят, че на Горчаковото място ще да дойде граф Шувалов. Времето ще да покаже чие мнение е по-вярно.

Ние говорихме вече, че републиканската партия във Франция е удържала блестяща победа и че правителството и монархистите се намират в критическо положение; а сега сме длъжни да явиме, че по думите на множество французки вестници Мак Махон е задоволен от тия избори. Когато Корселе предложил на скупщината да се установят вече бъдещите избори, то почти по цяла Франция произлезли големи волнения и страшно неудоволствие. И така, Корселе по желанието на Мак Махона е бил принуден да земе своят предлог назад. Фурканд от името на левичарите е помолил министърът на търговията да му обясни какъв характер има онзи уговор, който е бил заключен с вдовицата на Наполеона III, а министърът му отговорил, че тоя договор ще бъде изнесен пред съдилището на скупщината. Базен е тръгнал вече на 11 декември за остров Св. Маргарита, дето ще да бъде заточен.

Из Мадрид явяват, че испанското правителство е добило из Америка известие, че американският конгрес е произнесъл следующите думи: «Параходът «Виргиния» не е имал право да носи американско знаме.» Министерският съвет, който е държан на 8 декември, е решил да се върнат и «Виргиния», и нейните хора назад. В мадридският вестник «Сасета» са напечатани от 19 декември следующите известия. Четата на поп Фликса е разсеяна и разбита от колоните на Делатра при Пеналва (в Арагония). Републиканските войски са земали 62 пленника. Друга една чета от 900 души карлисти е разбиена при Виларкао в провинцията Бургос. Убит е и поп Айола. Гражданската милиция из толедската провинция е разбила четите на Луенга и Лафуенте. Генерал

Валенсия е дошъл даже до Алсирас, но карлистите отстъпили и не влезли с него в бой. Четите на Тристана са разбити окончателно. Генерал Морионес е разбил изново главната чета на карлистите. Из Барселона явяват, че войската на Себалса е претърпяла страшно поражение при Олота от републиканските войски.

В едно събрание на галицкият събор от 10 дек. русинците попитали правителственият застъпник защо русинският език не е введен като obligателен предмет във Францосифската гимназия. Предложението на Павликова да се въведе русинският език в Лвовската академическа главна гимназия и в Главната градска школа е изпроводено вече на комисията за просвещението.

Холандезите се приготвяват против ачинците в Африка твърде енергически. Досега не се е случило значително сражение, но подобно положение на работите не може да се продължи доволно дълго време. Холандският генералин е явил на своето правителство, че ачинският султан желае да се предаде и че холандезите са станали пълни господари по сичкия лев бряг на реката без особени пожертвования. Сичките холандезки топове са обърнати вече към столнината на султанът, която се нарича Кратон.

Независимост, г. IV, бр. 11, 29 декември 1873.

[НАШИТЕ ГОСПОДАРИ ПУШАТ ЧИБУЦИТЕ СИ
И СЕ СМЕЯТ НА СЛАВЯНСКАТА НИ ГЛУПОСТ]

Австро-маджарските и ингелизките вестници са захванали да пеят твърде миролюбива и твърде благоприятна песен за Россия. Някои ингелизки вестници са захванали даже да одобряват руските действия в Средна Азия и да хвалят руското благоразумие и руската безпристрастност в това отношение. Разбира се, че тия медоточиви думи се говорят само за това, защото приближава сватбата на ингелизкия принц с руската принцеса, следователно ние имаме пълно право да се усъмниме в тяхната искреност. Колкото за австро-маджарските вестници, то тяхната песен има съвсем друг характер и произхожда съвсем из

друг източник. «Тагблат» ни уверява, че ако Франц Йосиф посети император Александра, то между Австро-Унгария и Русия ще да се въдвори пълно споразумение, което е необходимо и за едното господарство, и за другото. Освен това той същи вестник ни разказва, че двата императора имат намерение да поговорят за Восточният въпрос и за неговото решение.

Русия е обнародувала вече уговорите, които са заключени между нея и Бухара. По тия уговори Бухара добива десният бряг по река Амур. Тая земя ще да бъде свободна за всяка една търговия. Русите добиват право да си купуват земя и да се занимават с различни художества. Робството се унищожава.

Австрия прилича на въртяшка, която се обръща то към едната страна, то към другата. Хорватите добиват различни права, а сръбските се газят с повече и повече; на поляците се обещава различни привилегии, а на чехите се запрещава да основат даже и певческо дружество! Разбира се, че в това мило господарство нищо не може да бъде дълготрайно, защото почти всяка една правителствена реформа произлиза из фалшив източник и защото репоят не ражда грозде. Чешките вестници «Politik» и «Pokoik» говорят, че чешките несъгласия са произлезли не чрез Ригера, а чрез Сладковски. Из сичко се види, че чехите приличат на българите. Оплакваме се, караме се, приследоваме един другото, надеяме се, хвалиме се, страдаме, пъшкаме, а нашите господари пушат чибуците си и смеят се на нашата славянска глупост! Такива сме били почти сякога.

«Agen. Navas» опровергава онзи слух, който се беше разнесъл, че уж Франция е повикала своят военни кораб Оренко — който досега се намираше при Чивита Векия — назад. Тоя кораб, по думите на французките правителствени вестници, ще да остане и занапред на своето място. «Agen. Navas» говори още, че между Италия и Франция съществува пълно споразумение и приятелство.

Скупщината се занимава само с финациалните дела на господарството. Министърът на финанцията е предложил на скупщината да се увеличи данокът до 145 милиона. Освен това тоя министър рекъл, че само консер-

вативното правителство е в състояние да поправи положението на господарството.

Хатени не желае да земе своето предложение назад. Той иска да знае: 1 каква ще да бъде политиката на днешното французко правителство? 2 желае ли това правителство да защитава републиканските начала, или е намерено да провъзгласи монархия?

Преди малко време «Лигата за мир и свобода» е държала в Париж свое заседание. Това заседание е накарало «Асамбл национал» да напише следующите редове: «Ние мислиме, че във Франция — в тая нещастна земя, която е станала жертва на най-гнуснавите насилия, на най-страшните интриги и на най-нечуваните подлости — не трябва да се проповяда унищожение на войната, обезоружение и въведение международен миролюбив съд. Тия проповеди са за нас утопии, които служат само на насилията. Само насилието може да се възползува от тях. И така, ние сме обязани да затъкаме ушите си и да не обръщаме внимание на тия песни.»

Из Мадрид явяват, че дон Карлос е оставил Бергара и оттеглил се е в Билбау. Пристанищата Португалето и Дезиерта имат доста храна и в състояние са да се одържат. На 18 декемврия карлистите пушкали към пристанищата. От друга страна, карлистите пишат в някои парижки вестници и хвалят се със своите победи.

В Картаген е избухнал един твърде голям пожар. Мнозина мислят, че се е запалила някоя военна гемия. Говори се, че маршал Серано желае да свали генерала Марионеса и да го замени с друго лице.

В Мадрид се боят да се не загори и друга междусобна война. Привързаниците на Кастелара се стараят от сичкото си сърце да увардят републиката, която е захванала вече да се люлее. Разбира се, че тия сведения произлизат из съмнителни източници.

Независимост, г. IV, бр. 12, 5 януари 1874.

[АВСТРО-МАДЖАРСКАТА ИМПЕРИЯ Е ПОСЛЕ НА РАЗЛИЧНИ БОРБИ]

Австро-маджарската империя е поле на различни борби, на всякакви вражди и на безцелни препирни. Народът, освен самите немци, е незадоволен, славянските племена се намират в жалостно положение, свободните маджари и до днес още не могат да кажат, че имат нещо свое, т. е. тия и до днес още не могат да се нарекат самостоятелни, ако и да заповядат на своите подвластни съседи. А какво мислят, какво желаят и какво работят самите поданици на гореказаната империя? Ние видиме, че между тия поданици, а особено между славянските племена, няма никакво споразумение, не съществува твърда воля и мъжествен характер и отсъствува всяка обмислена цел и сяко определено стремление. Изборите, господарствените събрания, патриотическите стремления на някои отделни лица и т. н. не са нищо друго освен празни комедии, от които народът не може да извлече ни за червено дукато полза. Ние видиме, че между славянските племена съществува някаква си идиотическа вражда и че правителствата (т. е. правителството) употребяват сичките си сили да поддържат тая вражда и да продължат своята дълготрайна програма.

Да видиме сега в какво положение се намира сяко славянско племе частно. Чехите са разделени на 99 партии, между които съществува отчаяна борба; поляците враждуват с русинците и ежедневно менят своите знамена; русинците нямат определени цели и общо стремление; словаците са се размесили с маджарите и гинат сяка минута; сърбите презират шокците (католическите сърби), а шокците търсят съчувствие между немците и маджарите; хорватите са се разделили на многочислени партии и вървят напред без цел и без съзнание, а далматинците дремят или пеят «виват Гарибалди!» Тряба да кажем и това, че почти сичките гореказани народности имат свои достойни за уважение личности, големи патриоти и искрени доброжелатели на народът си, но твърде малцина са дошли до онова свято убеждение, което ни разказва, че тежките и заразителните гангрени изискват изкусни хирургически операции. Друго яче сичко е напразно. И така, ако славянските племена се

не споразумеят между себе си и ако не помислят за своето общеславянско съществуване, то тяхното бъдеще е съмнително.

«Политик» мисли, че Австрия е намислила да промени своята политика и да търси спасение не в Берлин, а в Петербург. «Ако Австрия се споразумее с Русия, то Восточният въпрос ще да се реши благополучно и тя няма да изгуби своето влияние, говори тоя вестник. — Русия не желае да покорява Европейска Турция. Австрия така също не трябва да прави това. Под покровителството на тия две господарства би се основали на Балканският полуостров няколко християнски държави, които би могли да се развиват в европейски смисъл. Австрия трябва да бъде искрен приятел на Сърбия, на Ромъния и на Черна гора. . . » Разбира се, че чешкият орган говори онова, щото рано или късно трябва да се случи, но той забравя, че главният въпрос се заключава не в съществуването на Османската империя, а в съществуването на Австро-Унгария.

Из Испания достигат до нас неутешителни за републиката известия. Известно е вече, че Кастелар си е подал оставката, че на неговото място е дошъл Серано и че народното събрание е разгонено от генерала Павия с байонети и с топове. Новото правителство е издало прокламация, в която се говори, че на господарството грози опасност, че карлистите успяват, че Картаген трябва да се победи колкото се може по-скоро и че когато се въдвори мир и тишина, то народът ще да си избере господарин. Днешното правителство е консервативно. Кастелар е протестирал против сичкото това и съветова народът да иска от Павия сметка. Министърът на вътрешните дела е издал циркуляр, в който се възхвалява безкористие то на генерала Павия и в който се говори, че кортесите са били принудени да обвинят действията на Кастелара, който в последното време е престъпил през границите (?). Министърът се обещава да въведе в господарството мир и тишина. Говори се, че новото правителство се договаря с херцога Монпанси, когото желае да възведе на испанският престол. Волонтирите са обезоружени, следователно народната воля е погазена.

Мадридската «Gaceta» говори, че Картаген се бом-

бардира с голяма енергия. Въстаниците после падението на Кастелара са оживели изново.

В Мексика произлязло въстание, но правителството успяло да го остави навреме. По-голямата част от бунтовниците са католически попове, които са недоволни от новите мексикански закони за веротърпимостта. «Independance Belge» говори, че главните въстаници са хванати вече и осъдени на смърт. Правителството на Съединените щати е изпроводило на мексиканците поздравителен адрес за обнародването на черковните закони. Конгресът принял това поздравление с драго сърце.

Във Франция се мъти изново. Между министерството и Мак Махона съществува неспоразумение. Легитимистите и левичарите са се съединили и обявили са на десничарите словесна война. Легитимистите се сърдят на десничарите затова, защото последните са дали на Мак Махона седмогодишния диктаторска власт. Легитимистите и левичарите са се решили да не приемат друг закон, дорде се не одобри законът за общините. Мак Махон се е отказал да приеме оставката на министрите. Секи очаква да види какво ще да реши председателят на републиката. И така, Мак Махон е обясан или да разпусне скупщината, или да отпусти министерството. Някои немски вестници мислят, че той ще да отпусти министерството, защото няма власт да разпусти скупщината, както направи в Испания генерал Павия.

Между Франция и Италия сѐ още растат недоволствията. Франция, която преди малко време не може да защити себе си, се е завзела от сичкото си сърце да защитава папата и неговите интереси и да пакости на Италия. «Реформа» говори, че французите са убедени, че Италия е тяхно васалство и че Франция е обясана да заповяда в Рим така също, както е тя заповядала във времената на Наполеона I.

Независимост, г. IV, бр. 13, 12 януари 1874.

[АВСТРИЯ СТАНАЛА ДОБРОЖЕЛАТЕЛКА НА РУСИЯ]

Австрийският печат е станал в последното време великодушен приятел на славянските племена, извънреден доброжелател на Русия и яростен противник на славянските противници. Даже и виенската «Преса», която во време оно беше готова да обяви кръстов поход против Русия за нейното покровителство на славянските племена и за нейните завоевателни цели, е изменила своята програма и старе се да увери своята публика, че Русия е благоразумна държава, че славянските племена, които населяват Балканският полуостров, са добри хора и че турската империя не е вече за живот. Освен това той вестник се радва, че Русия напредва в Азия и че Англия е добила от нейната страна една малка плесничка. За славянските племена Австрия ще да бъде изново такава, каквата е била във времето на Евгения Савойски. Политиката на графа Андрашия е твърде полезна за славянските племена, които са достойни за съчувствие. А отде произхожда това необикновено приятелство? Главната причина, която е накарала гореказаният вестник, или графа Андрашия, да пее такива сладкозвучни песни, е Русия и нейното изненадано приятелство с Турция.

«Русия се отказва вече да поддържа панславистическите стремления на някои си славянски патриоти, следователно тя е приятел на Австрия и на Турция» — се провикат множество немски вестници. И така, правителството на графа Андрашия се старе да увери светът, че Австрия е обясана да земе Восточният вопрос под своето покровителство, но тя не може да изпълни своите цели до онова време, дорде се не сдружи с Русия. По тая причина Франц Йосиф ще да иде в Петербург, а за руски посланик във Виена ще да дойде такава едно лице, което има голямо уважение при виенският двор.

Както щете, а нам са твърде смешни и преминалите вече хероически подвиги на немските вестници против Русия, и днешните техни приятелски заявления. Днес са настанали вече такива времена, в които се изпълняват не волята на отделни личности и не приятелските съюзи на различни дипломати, а желанията на самите народи. Ние не познаваме нито един чист и честен русин, който

да желае добро на Австрия и на Турция и който да бъде неприятел на славянските племена; ние не познаваме ни един честен и искренен австрийски славянин, който да бъде доволен от своето собствено правителство; най-после ние не познаваме въобще ни един честен и народолюбив славянин, който да не е въоръжен против Виена или против Пеща. Разбира се, че сичкото това е основано на онова горчиво прошедше или на ония исторически факти, които рекомандуват Австрия от най-черната страна. Погледайте в какво положение се намират самите поданици на австрийската държава и съставете си понятие за бъдещите блаженства на християните в Турция, които Австро-Унгария желае да земе под своето покровителство.

Сръбската народна скупщина е свършила вече своите занятия. Новите сръбски закони ще бъдат напечатани твърде скоро. Сърбия добива свободен печат, унищожава се телесното наказание, господарството ще да чекани свои пари и м. др. Сичкото това ни доказва, че това малко господарство върви напред и старее се за своето благосъстояние. Днешното сръбско министерство е твърде либерално.

Французкото народно събрание се занимава с италианските дела. Министерството се е обещало да даде обяснения за тия твърде забъркани дела. Говори се, че Италия е помолила французкото правителство да ѝ обясни своите намерения и да ѝ каже желае ли и занаят да се меша във вътрешните дела на това господарство. С подобен вопрос се обръщат към Франция и множество немски вестници, а особено «Nörd. Allg. Zeit.» На тоя вестник отговаря «Journal des Débats» със следующите думи: «Ние нямаме намерение да воюваме против римската черква, защото французкият клир е подчинен безусловно на папата, следователно Франция не може да заборава своите длъжности, а в черковните несъгласия на Германия ние не желаеме да се мешаеме.»

Италианското правителство е обявило, че желае да даде пълна свобода на кардиналите при избирането на бъдещият папа. «Ако Европа желае, щото избирането на бъдещият папа да бъде свободно, то това желае и Италия» — говори един от официалните италиански вестници. Освен това правителството зема събранието

на кардиналите под своето собствено покровителство.

Из Барцелона явяват, че в тия крайове са воведени изново мир и тишина. Карлистите побягнали в Колдас. Полковник Мола Мартинец тръгнал против карлистите с четири батальона и с четири топа. В Сария при Гарона карлистите запалили една кула, в която изгорели 25 републиканца.

Руското правителство е издало вече законът за военните длъжности на народът. Царският указ по тоя случай говори така: «Нашето намерение е да продължиме своите преобразования мирно. Ние не желаеме военна слава. Россия ще да бъде доведена до своята слава с мирни средства. Нашата цел е да утвърдиме и да увеличим вътрешното благосъстояние на господарството.»

Независимост, г. IV, бр. 14, 19 януари 1874.

«РИЦАРСКИТЕ ВРЕМЕНА НЯМАТ ВЕЧЕ ЗА ФРАНЦИЯ НИКАКВА ВАЖНОСТ...»

Французкият министър Борлие е издал окружно писмо до окружните началници, в което се говори, че седмогодишната власт на Мак Махона е свършен факт, следователно секи един началник е длъжен да се старее колкото се може за утвърдението на тая власт. Законът за кметовете е обнародван вече. Говори се, че граф Шамбор е намислил да дойде още веднъж в Париж и да помоли французкият народ да го избере за цар и да му повери съдбата на Франция. Той изпроводи до редакцията на «Ионион» токова едно писмо, в което я благодари за нейната 60-годишна верност за монархията и в което се говори, че бог ще да му продължи животът, за да бъде херой на бъдещият монархически триумф. Тоя вестник говори още, че дорде се не реши вопросът за уставните закони, то роялистите имат пълно право да искат провъзглашението на монархията. В народното събрание Декас говорил преди малко време реч, че Франция желае мир и че рицарските времена нямат вече за нея никаква важност. Тая реч е посрещната с голямо въодушевление от страната на консервативната и на републиканската партии, а легитимистите и ултрамонтанците са останали

от нея твърде незадоволни. «Ионион» говори, че неговата католическа съвест му не позволява да отговаря на министерските желания, а «Монд» мисли, че е по-добре да мълчи, защото правителството твърде лесно може да го запрети. Гореказаната реч е посрещната твърде благосклонно и от някои европейски кабинети. Австрия, Россия, Италия и Англия са изявили вече на днешното французко правителство своите симпатии. «Опиинон национал», който напечатал една статия против Германия, е бил запретен да се продава по улиците. Подобно запрещение, по думите на правителството, ще да постигне и сичките други вестници, които излизат из програмата на днешното министерство. Множество вестници говорят, че днешното французко правителство работи така, а не друго яче само затова, защото се намира под чуждо влияние. Из провинциите се оплакват, че правителството е твърде несправедливо към вестникарите и че множество началници постъпят с тях незаконно. Ричард е искал за това дело обяснение от министерството, Вишегласието е било за ползата на правителството. Когато говорил за това дело Хентен, то Гамбета му прекъсвал речта няколко пъти. Сичкото това накарало Хентена да повика Гамбета на дуел.

Пруското господарствено събрание е приело законът за гражданският брак с 248 гласа против 95. Само поляците и ревностните католици са били противни на това човеколюбиво постановление. Тоя закон е изпроводен вече в императорската канцелария на одобрение.

В това също време, когато почти сичкият австромаджарски печат говори за бъдещето австро-руско приятелство и за пътуването на Франца Йосифа в Петербург, руските вестници пеят съвсем друга песен. Из сичко се види, че русите се радват твърде малко на това приятелство. Даже и «Голос», който в последното време е променил своята славянска шапка, говори твърде хладнокръвно за бъдещият руско-австрийски съюз. В един от своите бройове тоя вестник говори така: «Неуспешният ход на Виенската изложба и комерческата криза бяха довели Австрия до твърде критическо финансово положение, из което тя и днес още съвсем не може да се избави. Но в това също време, от друга страна, това господарство е достигнало до множество щастливи резул-

тати. Австрия днес стои твърде добре с множество европейски господарства, а нейните вътрешни дела захващат да се поправят сѐ повече и повече. По днешните избори за господарственото събрание се види, че вишегласието ще да бъде приятелско на правителството. Действията на австрийското правителство в босанските дела така също ни доказват, че граф Андрашия е променил вече ходът на своята политика във восточните дела. Тая негова политика се съгласява с ония начала, които послужиха за основание на споразумението между монархите в Берлин.»

За чешко-моравските дела ние не знаеме ни какво да мислиме. Моравците са отишли вече на господарственото събрание и чехите са останали сами. По тая причина чешките вестници са твърде сърдити на моравците. «Порок» им казва, че тия нямат народолюбие, че тия не са научени да жертвovat своите лични интереси за щастието на своето отечество и че тия са себелюбиви и твърдоглави хора. «Народни листи» така също се оплакват твърде справедливо. «Славяне, славяне, ви народов слуге!», казва Кукулевич.

Католическото духовенство е произвело и в Швейцария народно волнение. Правителството е било принудено да изпроводи на папският нунция, който се намира в Берн, пашпорт и да го помоли да остави тая държава.

В Англия бил държан митинг, който изявил желание да поблагодари германците за тяхната борба против католическото духовенство.

Независимост, г. IV, бр. 15, 27 януари 1874.

[НАПРАВЕНОТО ВЧЕРА, СЕ РАЗВАЛЯ ДНЕС,
НАПРАВЕНОТО ДНЕС, СЕ РАЗВАЛЯ УТРЕ..]

В продължението на последните няколко години турските дипломати са принудени да оставят своята рехатлък, да пуснат в ход своите умствени способности и да се борят с различни европейски кабинети. После своите

несъгласия с Австро-Унгария тия бяха принудени да отговорят на Англия, а сега са длъжни да се борят с Франция. Известно е вече, че туниският управител е добил от Портата нов ферман, по който султанът заема неговата земя под своето непосредствено покровителство. И така, беят припознава Османската империя за своя сузеренска сила. Франция, която преди две години не беше в състояние да се възпротиви, мълчеше досега и чакаше стогдно време. Това време е настанало вече. Преди няколко недели французкият застъпник при туниският двор е подал на беят нота, с която неговото правителство иска да се изправят туниско-алжирските граници и да се дадат на Франция два округа. Бейт не приел тая нота и отговорил, че султанският ферман му не позволява да работи самостоятелно и че границите не могат да бъдат изменени без разрешението на Портата. Дипломатическият агентин на републиката отговорил, че той не припознава тоя ферман. Това дело е изпроводено в Цариград, но и цариградският французки посланик е отговорил същото. Разказват, че европейските дипломати съветоват Портата да се откаже от своят ферман, защото тоя ферман може лесно да я хвърли в голяма отговорност. Замечателно е още и това, че германският и руският посланици поддържат Портата. Щат ли от сичкото това да произлезат лошава последствия за Портата, ние не знаем, знаеме само това, че един от парижките вестници говори така: «Ако сме се унизили пред физическата и моралната сила на Германия, то не трябва да се унижаваме и пред азиатските будали, с които си играят и най-слабите европейски правителства.» И така, ние мислиме, че Турция ще да олиже още една своя плюнка, т. е. че и тоя вопрос ще да свърши така също, както се свърши африканският и босанският. Турция се е научила вече да се унижава, следователно и тоя султански ферман ще да се тури в османската архива.

Против седмогодишната власт на Мак Махона и до днес още викат различни партии. «Газета де Франс», която е казала, че «седмогодишната власт на председателя трябва да бъде монархическа или съвсем да я не бъде», е срещнала голяма опозиция. Правителството се бои да не произлезат лошава последствия. Гореказаният вестник говори, че министрите се събират твърде често и стараят

се да намерят средства за своята безопасност. «Presse» казва, че правителството ще да запрети ония вестници, които нападат на седмогодишната Мак Махонови власт. На 17 януария Гамбета и Лойсел са говорили, че правителството е обязано да употреби сичките си сили за преобразованието на войската. «Днешното положение на Европа, готорил Гамбета, и нашият народен интерес изискват да преобразиме войската си и да добиеме яка материална сила. За да имаме онова, щото е потребно, ние трябва да имаме и много непотребни неща.»

Из Барселона явяват от 19 януария, че дон Карлос е поставил дон Алфонса за главен управител на Каталония и на Валенция, бившият началник на жандармерията Фейкса за управител на Барселонската област, Тристана за управител в Ларида, а генерала Плана за управител в Тарагония. Сабалс е изгубил своята власт и повикан е в главният лагер. С друг един декрет дон Карлос грози със смъртно наказание на ония карлисти, които са се предали на републиканците и които би се отказали да въстанат. Сичкото това е накарало републиканското правителство да предприеме против карлистите по-енергически мери. Републиканските генерали Морионес и Лопец Домингуец са влезли вече в провинцията Валенция. Мнозина мислят, че енергията на тия два генерала е съмнителна. Падението на Кастелара е изменило почти сичко. Билби е оставен без никаква помощ. «Тия два генерала, говори един вестник, пееха Кастеларовата песен само до онова време, докогато неговото правителство им плащаше, а сега пеят песента на Серана, който може да им бъде много по-полезен, нежели един честен и сиромаш републиканец.»

Когато един човек добие успех в едно предприятие, т. е. когато той победи едно лице, то захващат да го сърбят длановете и нему дохожда кеф да «измлати» и неговите съседи. Подобно явление ни представлява и великият дипломатин княз Бисмарк. Окото на тоя дипломатин сега-засега е обърнато към Белгия. Брюкселските вестници явяват, че германското правителство е протестирало против действията на католическите свещеници в това господарство и против някои белгийски вестници. «Ехо ди Парл.» говори, че претензиите на германското правителство са много по-значителни, отколкото обикновено

се мисли. «Дели нюз» е напечатал една телеграма из Брюксел, в която се говори, че германското правителство съветова белгийският кабинет да прекрати католическите агитации и да ограничи свободата на печатът. Сичкото това е и чудно, и смешно. Наполеон III правеше същото.

На 12 януария холандезите са превзели ачинският град Кротон, без да претърпят големи загуби. Когато била пробита една от стените, то холандезите нападнали и влезли в градът. Градът бил намерен празен. Ачинците са побегнали в горите.

Загребските вестници явяват, че австро-маджарското правителство е унищожило жупанската власт и че така наречените велики жупани се свалят от местата си. Австро-маджарските реформи приличат в сяко едно отношение на турските. Онова, щото е било направено вчера, се разваля днес; а това, щото е направено днес, се разваля утре и вдругиден. Глупави са ония народи и народности, които очакват добро от подобни правителства и от такива «отявлени» лъжливи личности!

Австрийското правителство се старее със сичките си сили да излъже и чехите и да ги доведе на господарственото събрание. За тая цел в Боемия са изпроводени различни агитатори. Множество славянск ивестници обвиняват поляците, които уж били главна причина, щото моравците да идат на господарственото събрание и да се отделят от своите братия чехи. Ние не вярваме. «Славяни, славяни, ви народов слуге!»

Независимост, г. IV, бр. 16, 2 февруари 1874.

[«РУСКАТА ПОЛИТИКА ГОВОРИ ЕДНО, А РУСКОТО СЪРЦЕ ПРАВИ ДРУГО»]

Между десничарите и Мак Махоновото правителство са захванали да произхождат големи неудоволствия. Правителството се е решило вече да прекрати фантазиите на легитимистите и да ги накара да мислят и да работят по-патриотически. Французкото министерство се е решило да запрети легитимическият вестник «Ионион». Вестник «Либерте» говори, че народната скупщина се приготвя-

ва да провъзгласи монархия и да избере за крал графа Шамбора. Тоя монархически план вестник «Франсе» характеризира със следующите думи: «Легитимистите ни приготвяват нова междуособна война. Ние съветваме нашето правителство да прибърза и да прекрати бъдещите нещастия колкото се може по-скоро.» Левичарите захващат се повече и повече да се сближават с Мак Махона.

Парижкият губернатор е помолил народната скупщина да му позволи да предаде един от нейните скупщински членове на съдилището за неговото участие в комуната. Името на тоя посланик е Мелвил Бланкура. В Париж мислят, че ако вишегласието на народната скупщина реши да се изпъли желанието на губернаторът, го множество депутати ще да оставят камерата. Между някои немски и французки вестници произхожда голяма борба. Французкият публицист Ланфрей е поместил в «Ревю Де ле Монд» такава една статия, в която се говори, че най-големите нещастия, които в последното време са постигнали Франция, произхождат от нейното религиозно направление. Това мнение е посрещнато от немският вестник «Спенцайт» приятелски. Тоя вестник говори, че Германия ще да бъде сякога привязана към Франция, ако само тая държава остави своите назаднически цели и ако залегне за увеличението на културният напредок, а ако Франция бъде противна както на германското, така и на човеческото развитие въобще, то тя ще да посрещне големи противници.

За руско-австрийското приятелство се говори различно. Някои маджарски вестници говорят, че княз Горчаков има намерение да излъже своят трети приятел (Австро-Унгария) и да раздели «ризите» му с княза Бисмарка. «Австрия рано или късно ще да бъде разделена така също, както беше разделена едно време и Полша», говори един от тия вестници. Други вестници говорят, че Австро-Унгария не трябва да се бои от Русия, защото тая държава отдавна вече се е отказала от своите завоевателни цели. «Ако и да не би бил восточният въпрос, то Европа би се успокоила и Австро-Унгария би била обезпечена от сяка една страна», говори «Реформа». На сичкото това новосадският вестник «Застава» отговаря така: «Русия сега-засега се е отрекла от своите славянски братия, които се намират извън нейната държава, но сичкото

това не може да се продължи дълго време, защото то не е искрено. Ние не говорим, че цар Александър не може да бъде благоразположен към немците; ние не говорим, че той се не намира под влиянието на руските немци; най-после ние не говорим, че руската политика не може да бъде за време немска; но какво произхожда от сичкото това? — Ние знаем, че и руският народ има своя политика, която е благосклонна към славянските племена.» Това е верно. И ние не вярваме, че руското приятелство към Австрия, към Турция, даже и към Германия е искрено. Ние знаем твърде добре, че руските немци нямат вече онова влияние, което са тия имали едно време. Множество факти ни доказват, че в последните няколко години в Русия са се изменили много неща. Същият вестник «Застава» говореше преди една година така: «Руската политика говори едно, а руското сърце прави друго. Русия не може да бъде неприятел сама на себе си.» Но както и да е, а някои руски вестници и до днес още пеят твърде двосмислена песен. «Биржев. вedom.» говорят: «Пътуването на Франца Йосифа в Петербург ще да бъде твърде благоприятно за руските интереси. Затова никой не трябва ни да се съмнява (?). Духът на руският народ и на руското правителство никога не са се занимавали сериозно с вятърничевият панславизъм. Между Русия и Австрия е била наистина досега размирица, но тая размирица в последното време съвсем вече се е изгубила (??). На Русия не ще да бъде тежко да се сдружи с Австрия.» Разбира се, че сичкото това не е нищо друго, освен «пою богу нашему за готовые деньги».

Италианският министър на просвещението е подал оставката си, защото народната скупщина е отхвърлила неговите проекти за някои и други вопросы. Един от посланиците на народната скупщина е протестирал против издадената от Ламармора книга, в която са изложени множество тайни документи, които се отнасят до онова време, в което Германия и Италия воюваха с Австрия. Германското правителство така също е протестирало. Министерството на външните дела е отговорило, че правителството не е имало право да запрети тая книга, защото законите на Италия би го осъдили. Министерството така също мисли, че тая книга ще да посее несъгласия между двете приятелски държави. Сичкото това е накарало

Ламармора да си подаде оставката като народен депутат и да излезе из камерата, но народната скупщина не одобрила неговото желание. Предложенията на правителството били отблъснати и министърът на просвещението бил принуден да си подаде оставката.

Изборите за ингелизката камера са свършени. Досега са избрани 272 либералца и 327 консервативца. Либералците са добили 24, а консервативците 61 столица. Сичкото това доказва, че либералната партия е паднала и че правителството ще да бъде консервативно. «Таймс» говори, че Гладсон е подал вече оставката си. В Ханлей, във Волферкам и в Аскентон са произлезли големи кръвопролития.

Берлинският събор е отворен на 24 януария. В престолната беседа, която е прочетена от княза Бисмарка, се говори, че в цяла Европа владее мир и тишина, че споразумението на монархите гарантира за тоя мир и че ни една европейска държава няма наклонност за война. Сичкото това се говори само за днешните правителства, а не и за народите, които твърде често не разделят убежденията на своите монархи.

Една правителствена телеграма явява из Лондон, че ашантинският султан е приел вече условията на мирът. Англия се обявява да му заплати двеста хиляди фунта стерлинга и да му върне пленниците. Сичкото това ни доказва, че ашантинците не са победени и че Англия е принудена да купи своето влияние между тия народи.

Независимост, г. IV, бр. 17, 9 февруари 1874.

[ЗА АВСТРО-РУСКОТО ПРИЯТЕЛСТВО ГОВОРИ ПОЧТИ ВСИЧКИЯТ СВЯТ]

За австро-руското приятелство говори почти сичкият свят. Мнозина мислят, че това приятелство ще да произведе големи променения не само по восточните страни, но и в цяла Европа. «Augsb. All. Zeitung» мисли противното. «В Европа съществуват само две държави, говори

тоя вестник, които могат да изменят картата на Европа, а тия държави са Русия и Германия.» «Пътуванието на Франца Иосифа в Петербург не е нищо друго освен един етикет.» «За Германия не е опасен тоя етикет, защото тя знае твърде добре, че Русия никога няма да се сдружи с което и да е господарство против нея. Както Русия не може без Германия, така и Германия не може без Русия.» «Между Русия и Германия може да произлезе сбунтувание само тогава, говори тоя вестник, когато се реши Восточният въпрос и когато славянството и германизмът пожелаят за произведат национална борба.» «Ние се надееме, продължава «Augsb. All. Zeit.», че днешната цивилизация ще да отстрани това сбунтувание. Интересите на Русия и на Германия изискват, щото сегазасага тия две държави да предприемат заедно преобразованията на Восток: Германия на Горни, а Русия на Долни Дунав.» Германският вестник продължава по-доле, че самите народности, които населяват восточните страни, са привязани повече към протестантска Германия, нежели към католическа Австро-Унгария. «По ходатайството на Прусия падна силата на папската власт — говори тоя вестник. — Надееме се, че и властта на полумесецът ще да бъде твърде скоро разбиена от нея. После свободата на Рим трябва да последува свободата на Цариград. Австрия е била не само крепост за католицизмът, но и защитница на полумесецът.» Германският вестник се надее, че Русия и Германия ще да залегнат вече за щастието и за напредокът на восточните християни. «Интересите и на двете господарства изискват, щото в Юговосточна Европа да се образуват няколко малки независими държавици, които да се намират под тяхното покровителство.» Ако е сичкото това така, то на восточните християни не остава нищо друго, освен да покажат на съюзните държави, че тия са узрели вече за самостоятелно управление и за по-добро бъдеще. «Constitutionel» говори, че сичка Европа желае мир и че австро-руското приятелство не е съюз да се напада на Франция, а да се уварди мирът в Европа.

«Journal de Paris» беше казал, че и принц Наполеон одобрява седмогодишната власт на Мак Махона. Това известие е накарало принцът да напише следующите редове: «Аз почитам своето име, почитам своите убеждения и грижа се за щастието на отечеството си, следователно

аз не мога да се изразя за ползата на оная власт, която е поставена без участието на народът. Седмогодишната власт на председателят би трябало да бъде основана на общото гласоподавание.» Гамбета е намислил да изнесе пред народното събрание интерпелация и да иска обяснение от правителството за седмогодишната власт на председателят. Из сичко се види, че партиите сѐ още върлуват и че Франция още дълго време няма да се умири. Между французката войска е произлязло голямо охлаждане. Из Женева явяват, че множество войници са оставили своите полкове и побегнали са в Швейцария. Това известие се потвърждава и от в. «Фигаро». Тоя вестник говори, че не съществува нито един французин, който би пожелал да се запише доброволно във войската, и че няма нито един войник, който да остане такъв повече от назначеното число години. «Фигаро» говори и това, че почти половината от французките офицери желаят да си подадат оставката. Секи вече знае, че по-голямата част от французките войници са републиканци.

Из Пеща явяват, че министерството се колебае, но «Пест. Напло» мисли, че по-скоро ще да бъде разпущен съборът, нежели министерството. На съборът съществуват толкова партии, щото е тежко да реши човек на коя из тях министерството би могло да се облегне и да продължи своето съществувание.

Маджарските вестници са захванали вече да пеят малко по-миролюбиви песни на славянските племена, а особено на Русия. Тия са захванали да вярват, че Русия не е северна мечка и че тя няма намерение да погълне Унгария заедно с нейните славянски ръкави. Тия вестници се надееят, че Андрашия и Горчаков ще да останат приятели на дълго време.

Из Ачин явяват, че народът желае да заключи с холандезите мир, но предводителите на войската се противят и приготвяват се за нови сражения. Предводителите на холандезката войска мислят, че войната ще да се продължи. Други гласове говорят, че холандезите са претърпели поражение в онова време, когато са приследовали ачиншите. Тия са били принудени да се върнат назад и да изгубат две метрилизии.

За падението на в. везирин се говори различно. Едни

мислят, че това падение ще да ускори падението на самата империя, а други говорят, че Авни паша е по-даровит и по-енергичен (по-луд) от бившият в. везирин. Но както и да е, а положението на Турция е твърде незавидно.

Независимост, г. IV, бр. 18, 16 февруари 1874.

[ПРОТИВ ТУРЦИЯ СЕ ПРИГОТОВЛЯВА СТРАШНА БУРЯ]

С Восточният въпрос се занимава изново почти сичкият дипломатически свят. Из Париж явяват, че французките дипломати са се уплашили от новата политика на Русия и на Германия и че секи здравомислящи човек очаква важни катастрофи. «Ако Русия, Германия и Австрия да не би имали намерение да решат Восточният въпрос, то тия три сили не би заключили с Ромъния търговски трактат без дозволенията на Турция» — говорят гореказаните дипломати. «Генерал Игнатиев е действувал като дълбок дипломатин — пише цариградският кореспондентин на един ингелизски вестник. — Неговата досегашна цел е била да узнае турските слабости и да опише положението на турската империя с сичките нейни безобразия. Ето какъв източник е имало руско-турското приятелство.» Австро-маджарските вестници се занимават така също с тоя трънлив въпрос и предсказват неговото скорошно решение. Едни мислят, че християнските племена на Балканският полуостров ще да бъдат земени под покровителството на гореказаните сили и че Австро-Унгария ще да добие Босна, а други ни разказват, че на Восток ще да се съставят три независими княжества, които ще да се управляват: Сърбия от династията на Обреновича, България от руски велики княз, а Ромъния от днешната Хохенцолернска династия.

Но както и да е, а против Турция се приготвява страшна буря. Почти сичките по-важни европейски вестници, даже французките и ингелизките, се съзнават вече, че тая държава не е за живот и че нейното падение се ускорява и чрез нейните финанси, и чрез неспособността на управителите ѝ. «Augsb. All. Zeit», говори, че сяко едно гос-

подарство, което не върви напред, трябва да падне, а ние видиме, че Турция върви позитивно назад, следователно нейното падение е неизбежно. Правителствената администрация и до днес още остава в своето еничарско положение; финансовото състояние из ден на ден става по-лошо; просвещението е добило само вънкашна форма, а войската е подивяла от глад и занимава се само с разбойничество и с пианство. Подобно господарство не може да върви напред. Даже и ингелизките дипломати се съзнават вече, че ни една реформа не е пуснала здрави корени в Турската империя. И така, времето се приближава. Който иска да живее, той е обязан да работи.

Във Франция са захванали пак да върлуват бонапартистите. В Париж се е съставило общество, което се е решило да изяви на 4 марта вярност на Наполеоновата династия. Сичкото това е накарало министърът на вътрешните дела да заповяда на окръжните началници да бъдат будни и да дадат край на тия безпокойствия. «Тия манифестации имат важно значение за републиката, защото бонапартистите искат да докажат, че принцът има право да владее» — говори министърът.

На германският държавни събор се е случило важно произшествие. Пунет, който е елзасченин и който принадлежи в числото на така наречената французка партия, е рекъл, че онова, шото е говорил Рез преди един ден — че уж елзасците припознават последствията на франкфуртският мир, — е било казано като частно мнение. Елзасците мислят другояче. После това изявление елзасците са излезли из съборът.

За падението на великият везирин и за променението на турското министерство се говори различно. Австро-маджарските вестници говорят, че и Хюсеин Авни паша няма да остане дълго време на своята везирска столица. На Митхад паша е вече заповядано да дойде в Цариград. Немските вестници мислят, че той ще да бъде назначен за в. везирин. «Разбира се — говори «Видовдан», — че ако тоя или оня в. везирин желае да остане на своето място, той трябва да намери камъкът на мъдростта. Може ли той да намери толкова злато, шото да насити султанският сарай? Ако може, то той ще да се удържи на своята столица. Даже и турко-монголският орган «Neul Freie Presse» говори, че работите на турската държава се зап-

литат сѐ повече и повече, следователно даже и Митхад пашовото име не е в състояние да ги поправи.

Из Сумара явяват, че холандезите са победили ачинците. Няколко крепости са земени вече. Тяхната артилерия е излязла из Ачин; а останалата войска укрепява джамиите и град Кротон.

Независимост, г. IV, бр. 19, 23 февруари 1874.

[ПОСЛЕДНИ ВЕСТИ ОТ АНГЛИЯ, ФРАНЦИЯ, ИСПАНИЯ]

Ингелизките вестници говорят, че Англия ще да бъде принудена да се омеша във восточните дела. «Дели телеграф» мисли, че лорд Дерби твърде лесно може да доведе работите и до открита война: «Ние трябва да знаем с време де ще да се скъса ингелизкото търпение», говори тоя вестник. «Neue Freie Presse» ни разказва, че днешният в. везирин няма да просъществува дълго време. Тоя вестник говори, че на везирският престол ще да седне изново Махмуд паша. Единствената цел, която накарва султанът да променява своите министри, е въпросът за престолонаследието.

Тиер е изпроводил до Лепита писмо, в което се говори за бъдещите съдби на Франция и което е произвело твърде голямо впечатление на народът. Тиер мисли, че монархическите стремления на няколко отделни лица няма да добият никакъв успех, защото монархията е станала почти невъзможна за това господарство. «Само консервативната република е в състояние да даде на Франция обединение, вътрешен мир, обогатение и вънкашно почитание.» В това писмо Тиер въстага така също против ония революционни кандидати, които искат да изменят формата на днешното републиканско правителство. По неговото мнение тия яростни реформатори ще да произведат нови волнения, нови страхове и нови загуби. «Ние искаме не републиканци от страсти, а републиканци от разум», говори той. Това писмо е подействovalo твърде много при изборите.

Из Испания явяват, че карлистите са захванали изново да напредват. В последното време в техните ръце

са влезли крепостите Вих и Манрез. В Барселонската област така също тия са имали големи успехи. И така, дон Карлос е станал господарин на 4 области. Разказват, че карлистите са нападнали вече и на Галиция. Из Лисабон телеграфират, че карлистите са разбили и генерала Морионеса, който е изгубил 3000 души. Серано и Тапето са се повдигнали към Север.

«Стендарт» говори за днешната ингелизка политика така: «Франция напразно ще да гледа на Англия и напразно ще да очаква нейното одобрение да захване нова война за освобождението на Елзас и Лотарингия, но, от друга страна, Англия, под предводителството на своите нови предводители, няма вече да крие своето неразположение към победоносните немци, които са захванали да излизат из границите.»

Независимост, г. IV, бр. 20, 2 март 1874.

[А КАКВА Е РУСКАТА ПОЛИТИКА?]

Множество маджарски вестници ни уверяват, че граф Андрашия е голям дипломатин, че Европа е обязана само нему за днешната руска политика. А каква е тая политика? На какво тя мерише? Тия два вопроса се решават само с няколко реда. «Горчаков оми вече ръцете си от панславизмът и от панславистите, а г. Катков, в 35 брой на «Моск. ведомости», се отрече от славянските племена в Австро-Унгария», вика маджарската орда. На сичкото това новосадският вестник «Застава» отговаря така: «Че гато славяните из Австро-Унгария са падали когато и да е на колена и че гато са молили великорусите да ги приемат под своето крило, а тия чрез своята искреност и доброжелателство на маджарите и на хабсбургският дом не са направили това!» «Но ето сега великорусинът Катков провъзглашава угнетение на славянските племена в Австро-Унгария, даже и в Турция, като основание на руската народна политика. Но мисли ли Катков, че той със своето отречение ще да увери неприятелите на славянството в своята искреност? Това не може да бъде.» «Ние мислиме, че ако руската политика захване да се ръководи по Кат-

ковите съвети, то славянските племена ще да се сближат с демократическите и свободоумните дружества в Европа.» По-долу «Застава» пита: «Или за Каткова са маловажни десетина милиона славяни в Турция и шестнайсет милиона славяни в Австро-Унгария?» Тоя вестник мисли, че славянските племена рано или късно ще да се освободят и съединят, но не на Катковските начала, а на началата на свободата. «Великоруството може и да пропадне, а славянството — никога», говори «Застава». Тоя същи вестник мисли, че и българските черковни дела се не повдигат напред само затова, защото петербургското правителство желае да се ръководи по Катковата политика. Времето ще да покаже има ли «Застава» право или не.

Ингелизкия вестник «Таймс» мисли, че Восточният вопрос ще да се реши твърде скоро, ако трите монарха и да уверяват светът, че тия желаят да се уварди мирът и ако и да разказват на В. порта, че тяхната политика е останала същата. Германия при днешното свое положение е обязана да подпомага Россия. Единственият руски неприятел в последното време е била само Австро-Унгария. Ако Россия да би се завзела да реши Восточният вопрос само с Германия, то Австро-Унгария би изгубила своето досегашно значение. Ето каква причина е накарала Франца Йосифа да посети Петербург. Днес между трите монарха съществува вече искрено споразумение. Германия ненавижда Турция и турците. Общественото мнение в тая земя желае да се изчисти мохамеданството из Европа. Но мисли ли Россия, както в 1856 г., да завладава, или желае да освобождава, това не може да ни обясни ингелизкия вестник.

Французките републикански вестници се хвалят, че допълнителните избори са републикански. Мнозина се надеят, че монархическото вишегласие в камерата ще да бъде победно и че републиката ще да бъде обезпечена. Ледри-Ролен е избран във воклийският округ от селските жители, а сичкото това ни доказва, че републиканските идеи са пуснали дълбоки корени между селското население, от което обикновено очакват помощ легитимистите, орлеанците и бонапартистите.

Из Париж се говори, че французката република ще да бъде принудена да изгони из Франция членовете на Бонапартовата фамилия. Ако правителството се реши да на-

прави това, то ще бъде принудено да изгони още и Бурбонците, и орлеанистите.

Последното поражение на генерала Морионеа от карлистите е произвело в Мадрид голямо волнение. Мадридската община е решила да помогне на войската колкото се може по-скоро. Банкиринът Бендеаро е предложил на учените, на редакторите и на обществените деятели да въоружат 10 000 волентира и да идат на помощ на войската. За няколко деня били събрани 30 милиона долара. Гандеаро дал 4 милиона долара. Против карлистите се въоружават сичките честни и народолюбиви хора. Серано се приготвява да даде генерално сражение.

В Рим са се възбунтували работниците. Най-напред правителството земало тяхната страна и заповядало на фабрикантите да им дадат работа, но когато работниците преминали през границите, то полицията била принудена да употреби военна сила. Около 500 души работници били затворени. На другият ден народът нападнал на полицията и заповядал ѝ да пусне затворените. Волнението се увеличава.

Независимост, г. IV, бр. 21, 9 март 1874.

[ХЕРЦЕН КАЗВАШЕ, ЧЕ ФРАНЦУЗИТЕ СА СТАРИ ДЕЦА]

Из Париж явяват, че косата на Садък паша, който беше изпроводен от турското правителство да търси по Европа заем, се е ударила на твърд камък. «Ни една банкирска контора не смее да заключи с болният човек какъвто и да е заем, защото никой няма воля да хвърга парите си на вятърът», говори един французки вестник. Турция е достигнала до онова критическо положение, през което не може да се премине без важни катастрофи. Банкротството е готово. Европейските банкирски контори могат да заключат с Портата заем само в такъв случай, ако тя дозволи на европейските сили да съставят смесена комисия, която да контролира действията на правителството, но Портата не може да приеме подобно тютюрство, което е за нея унижително и което е в състояние да убие и нейната не-

зависимост.» Из Цариград явяват, че турските правителствени хартии и облигации падат сѣ повече и повече. И така, във финасиялно отношение турската империя пропада сѣ повече и повече, ако новият в. везирин и да се старае да ѝ даде воинствен-вид и херкулесовска сила.

Восточният въпрос и до днес още занимава «безделниците» и дълбокомислителните кабинетни хора. «Жур. де Деба» ни уверява, че французите се радват от сичкото си сърце на руско-австрийският съюз, който обезпечава европейският мир и който развезва ръцете на много господарства. Ни едно господарство не желае дотолкова мир и тишина, доколкото го желае Франция. Гореказаният вестник ни уверява още, че австро-руският съюз е миролюбив и относително восточните дела. «Ни Австрия, ни Россия нямат вече намерение да употребяват нападателни средства против восточните страни, говори тоя вестник. — Освен това тия две държави не мислят да увеличават своите държави на турска сметка.» «Както Россия, така и Австрия са се решили да удържат днешното положение на Турската империя и да накарат турското правителство да преобрази държавата си и да въведе в нея европейски напредок и цивилизация.» После тия миролюбиви уверения гореказаният вестник ни разказва, че австрийският император е бил посрещнат от руският народ с голям ентузиазъм и че общественото мнение в Россия е благоразположено към Австро-Унгария. Разбира се, че за нас, които познаваме и руският народ, и руското обществено мнение, тия изгестия са доволно смешни. Ако редакторът на «Журнал де Деба» да би бил в Петербург, а особено в Москва, то той би можел да види как правителствената полиция накарва народът насила «кричать ура немецкому царю». «Таблат» ни уверява даже, че руско-австрийското приятелство е дотолкова голямо, щото то ще да изглади веднъж всякога сичките бивши неудоволствия и неспоразумения, които са се появили когато и да е на руско-австрийският хоризонт. Даже и маджарите, които са били разбиени в 1848 г. така приятелски, ще да останат задоволни от днешният съюз и от здравите наг-на Каткова. Разбира се, че сичкото това би било твърде жалостно, ако да не би било дипломатическа лъжа.

На 4 март в Числхер е бил провъзгласен за пълнолетен синът на Наполеона III. Мнозина мислеха, че на тоя праз-

ник ще да дойде в тоя град многочислена депутация из сичките французки крайове; а ние видиме, че тая депутация е била съставена от петнайсет души, между които са били Руе, генерал Пашо и принц Миша, т. е. ония глупави старчета, които не могат да живеят без идоли. Разказват, че пълнолетният принц ще да издаде манифест, в който ще да бъде обявено на щастливият французки народ, че «негово сиятелство» е кандидат за французкият престол. Истина казваше покойни Герцен, че французите са стари деца.

Мак Махон мисли да иде в Париж и да остане там до онова време, дорде се събере изново народното събрание. Парижките търговци уверяват председателят на републиката, че той ще да бъде в Париж по-безопасен? Днешните управители на французката република употребяват сичките си сили да отстранят ония честни и енергически граждани, които се борят за свободата на народът си и които вардят републиката от коронясаните глави. Сега-засега старите религиозни фанатици са възстанали против Гамбета. Четиресет и пет души посланици са се решили да изнесат пред скупщината предложение и да помолят скупщинарите да осъдят Гамбета за това, че той е защищал Франция във времето на французо-пруският бой твърде слабо. Сичкото това прилича на баснята за вълкът и за ягнето. Идете после това и не повтаряйте Герценовите думи.

В Мадрид се приготвяват да излизат против карлистите с големи сили и с голямо въодушевление. Един мадридски вестник говори за това дело така: «Ние се не отчаяваме, нито пък се боиме. Моригонес искаше само шест баталиона, а ние му изпроводихме шестнайсет; той искаше да му се дадат няколко нови батареи, а ние му изпроводихме четири пъти повече, отколкото трябаше; най-после той искаше десет хиляди долара, а ние му изпроводихме петнайсет.»

Независимост, г. IV, бр. 22, 16 март 1874.

[ПАК ЗА ВОСТОЧНИЯ ВЪПРОС]

Пак за восточният въпрос. Нашите читатели може да знаят вече, че за австро-маджарски посланик при Високата порта е назначен граф Зичия, а това назначение е накарало «Тагблат» да ни яви, че между Русия и Австро-Унгария съществува съглашение относително восточните дела и че австро-маджарската политика е предприяла съвсем ново направление. «А в какво и в що са се тия съгласили?» — пита тоя вестник и отговаря: «Положението на тия две държави е такова, щото тия не могат да приемат ни едно вънкашно завоевателно дело. Ние сме уверени, че ни едната, ни другата държава нямат намерение да ускоряват на Восток необходимите катастрофи, но в това също време тия държави ясно вече видят, че Турция не може да се одържи и по тая причина Австро-Унгария се е решила да не поддържа вече Османската империя. Сичкото това свидетелствова, че Австро-Унгария се е отказала от своята стара (Метернихова) политика и че целите и стремленията на правителството добиват съвсем друг характер.» Същият вестник ни уверява, че двете държави, т. е. Русия и Австро-Унгария, са се решили да помогнат на християнските племена и да им дадат средства да достигнат до своята автономия. «Така например, виенският и петербургският кабинети отсега нататък ще да подпомагат васалните държави в техните искания и ще да покровителствуват на раята», продължава «Тагблат». Тежко и горко на оная рая, която ще да бъде защитена от Австро-Унгария! Но «Пест. Лойд» мисли за това дело съвсем друго. Тоя вестник мисли, че руско-австрийското приятелство гарантира на целостта на Османската империя и че на Восток не могат сега-засега да се случат никакви особени събития.

Из Париж явяват, че Мак Махон се е решил да прекрати сичките ония агитации, които произхождат за ползата на Бонапартовата фамилия или за фамилията на орлеанците. Той повикал в дворецът си Казенова-Продена, който беше предложил в скупщината да се провъзгласи монархия, и рекъл му: «Вие сте въстанали против моите убеждения, но аз съм длъжен да ви явя, че изпълнявам своята длъжност.» Подобна забележка е той направил и на бонапартистите. Той повикал Руа и рекъл му, че никой не смее

да му дава съвети, т. е. че никой няма право да го учи какво трябва да прави и как трябва да управлява държавата си. Монархистите са незадоволни от днешното министерство, от което, да кажем право, са незадоволни и републиканците.

Из Байон телеграфират, че карлистите са претърпели голямо поражение. «Предводителят на карлистите Тристан е разбиен с цялата своя армия, а Сабала нападнал на генерала Ноувила и хванал го в плен. Хванати са така също и сичките негови офицери и служители. И така, щастието се люлее то на едната, то на другата страна. Серано стои с 34 000 войника, а карлистите броят 35 000 революционера. Генерал Лома се приготвява да нападне на неприятелят със сичката своя сила и енергия. Из Мадрид е изпроводено подкрепление.

В парижките вестници явяват, че Садък паша е успял да заключи някакъв си заем с една французка банка. Тия същи вестници говорят, че между Сърбия и Портата са произлезли големи неудоволствия. Тия неудоволствия произлизат за железният път. В. везирин Хюсеин Авни паша е явил г. Христичу, че интересите на турската държава изискват, щото турският железен път да премине най-напред през Босна и да се съедини с австро-унгарският, а друга една линия, която би се отделяла от главният път, да се съедини със сръбският. Сръбското правителство е отблъснало това предложение. Множество факти свидетелствуват, че европейските сили поддържат Сърбия. Говори се още, че в. везирин бил рекъл г. Христичу строго, че Мали Зворник никога няма да се даде на Сърбия доброволно. Разбира се, че и тая комедия се разиграва само затова, за да поуплашиме нашите противници и да ги накараме да мируват. Немските вестници явяват, че Сърбия се е решила да не дава требуемият от нея ежегоден данок, ако В. порта ѝ не отстъпи Зворник и Сакра.

Независимост, г. IV, бр. 23, 23 март 1874.

[НОВИНИ ОТ ТУРЦИЯ, АНГЛИЯ, ФРАНЦИЯ, ИСПАНИЯ И КУБА]

Секи из нас вече помни, че нашата честита В. порта се обещавахе премиалата година да направи економия и да поправи своите финансии, но изпълниха ли се тия обещания и тия добри намерения? Из турският бюджет се види, че доходите на империята от 1874 г. и до 1875 година се състоят от 24 800 000 турски лири, а разходите ѝ достигат до 25 600 000, следователно дефицитът ще да бъде около 800 000 турски лири. Цариградските вестници ни уверяват, че тоя дефицит ще бъде покрит с умалението на разноските, но ние твърде често сме слушали тая утешителна песен и нямаме към нея никакво доверие. Със заемите, които се заключават с европейските банкири, не могат да се изплатят нито процентите на ония турски дългове, които са достигнали до най-крайното свое безобразие. Мнозина мислят, че В. порта има намерение да продаде на Сърбия Зворник и Сакра, защото ѝ трябват пари.

Пред английският парламент са изнесени дипломатическите кореспонденции за Средня Азия. В една дипломатическа нота от 7 януария Гранвил говори за състоянието на Туркестан и указва на ония неутешителни волнения, които могат да преминат из тая страна и в Авганистан. В една депеша от 21 януария княз Горчаков говори, че подобен военен поход не може да бъде и че Россия е обязана да накаже тюркмените в такъв случай, ако тия да би възобновили своите разбойнически нападения на Авганистан. В депешата се говори още, че между Англия и Россия съществува пълно споразумение относително азиатските дела и че в последното време приятелските сношения на тия две държави са се възобновили.

Французката република се люлее и до настоящата минута. Ако французките официални вестници и да уверяват светът, че седмогодишната власт на Мак Махона е обезпечена и ако французкият министър на просвещението и да говори, че «тая власт никой не може да му отнеме», но ние видиме, че интригантите работят не само против т а я в л а с т, но и против благосъстоянието на нещастният народ. В министерският съвет се е говорило вече за това важно дело и измишляли са се средства за прекращението на ония агитации, които подливат вода на републиката и

които се стараят да доведат на французкият престол Шамбора. Либералните членове на кабинетът мислят, че правителството е длъжно да прибърза и да изнесе своите уставни закони, ако само то желае да прекрати тия агитации, но Ларисие и Детеиере им отговорили, че тия ще да си подадат оставката, ако уставните закони се изнесат пред скупщината, преди да бъдат одобрени от триесеточленната комисия. «Ла Прес» говори, че ако монархията и да е вече невъзможна, но волненията ще да се продължават още дълго време. Тоя същи вестник явява, че предводителите на клерикало-летитимистическите партии ходят по сичките черкови на държавата и молят се на чудотворните икони да им върнат Хенриха V и да му дадат неограничена власт над сичките глупци. Епископите и по-голямата част от поповете участвуват в тия манифестации, а народът оре своите полета и не бере грижа почти за нищо.

Из Испания дохождат до нас разнообразни и съмнителни известия. Едни явяват, че карлистите са одържали няколко победи и че републиканските войски са отстъпили назад, а други ни разказват противното. Из Мадрид телеграфират от 17 марта, че северната войска е превзела Мариета и че карлистите са изгубили множество убиени и ранени. «Войските влязоха в градът и пушкат непрестанно против карлистите — говори депешата. — Топете, който водеше колоната, е ранен.» Ранен е и генерал Лома. Мадридските републикански вестници говорят така също, че републиката ще да победи своите неприятели, защото народът и по-голямата част от войската е на нейната страна, а карлистите явяват във французките вестници противното. Ние мислиме, че ни едните, ни другите известия не са правдоподобни.

На о. Куба испанците са претърпели голямо поражение. Из Нев Йорк телеграфират, че въстаниците са разбили испанските войски при Портопоан окончателно. Това известие така също се опровергава от испанското правителство. Испанското посолство в Брюксел е телеграфирало във французките вестници, че не войските са разбиели, а въстаниците.

[ДЕМОРАЛИЗАЦИЯТА НА ПОБЕСНЕЛИТЕ ТУРСКИ ЧИНОВНИЦИ Е ПРЕМИНАЛА ВСИЧКИ ГРАНИЦИ]

Косата на новият в. везирин се е ударила още о два камъка: 1) той е бил принуден да удовлетвори ингелизките требования относително лахеджките произшествия; 2) той е бил принуден да земе назад своето предложение, което беше съставено по причина на Лесепсовото писмо. Из Цариград явяват, че В. порта е заповядала вече на своите началници в Лахедж да предадат заробениците на ингелизките власти и че европейските посланици са се отказали да удовлетворят требованиями на В. порта относително Суецкият канал, т. е. че тия не са одобрили плановете на Лесепса. Освен сичкото това турското правителство се е обещало да съедини своята железница със сръбската при Ниш и да даде на Сърбия Зворник и Сакра. Идете после това и говорете, че Хюсеин Авни паша е твърдо-характерен човек!

За турските господарствени мъже сръбският вестник «Бъдъщност» говори така: «Финансиалната нужда е накарала Турция да приеме чуждата европейска контрола като недорасло дете. Тая контрола ще бъде съставена от европейци.» «Разбира се, че и от нея няма да произлезе никакво добро. Европейците, които и без тая контрола доят млечната крава така безцеремонно, ще да станат в това господарство пълни господари. Турция се не поправа с полумери. Това господарство ще да се поправи само тогава, когато се преустрои окончателно. Деморализацията на побеснелите чиновници и угнетенията на народът са преминали и през последната граница. Турската финансия ще да се поправи само тогава, когато се поправят турските глави, а подобна метаморфоза е немислима, защото гнилите трупове не са за живият свят.»

Французките вестници говорят позитивно, че днешната французка камера ще да бъде разпусната твърде скоро и че правителството е намислило вече да обнародува своите уставни закони. Новата камера ще да бъде съставена под ръководството на тия закони.

Рошефор е побягнал в Англия. Парижките вестници говорят, че между ингелизкото и французкото правителства по тая причина произхождат важни дипломатически преписки. Французкото правителство говори, че Рошефор

и неговите другари са побегнали на такъв един вапор, който е бил изпроводен из Англия, а ингелизкото правителство отговаря, че ако тоя вапор и да е имал ингелизко знаме, то Англия пак не може да земе на себе си никаква отговорност, защото това знаме е висяло над чуждо владение. Освен Рошефора в Англия са побегнали: Оливие, Пен, Паскал Грузет, Журда, Балиер и Грандил. Говори се, че Виктор Гуго е способствувал твърде много на това бягство. Говори се още, че на вапорът, който и чакал дълго време своите пасаджири, са били около 30 души добре въоръжени войници и два топа. Рошефор най-напред дошъл в Австралия, а там седнал на един ингелизки вапор и тръгнал за Англия.

Разказват, че Мак Махон е намислил да обиколи някои и други провинции и да осигури своята седмогодишна власт. Роялистическите членове на кабинетът, Депере и Ларсе, са противни и ако председателят изпълни своето желание, то тия ще да подадат оставките си.

За испанските дела сѐ още се не знае нищо положително. Из Мадрид явяват, че републиканските войски се държат мъжествено и че карлистите губят сѐ повече и повече; а карлистите явяват, че победата е тяхна, защото почти секи час им дохождат нови помощи. В Билбао е произлязъл бунт, който е накарал републиканските войски да изгубят своето мъжество. «Бившата и бъдщата испанска кралица се намира в Пау и приготвява знамена за своето нежно дете, което ги раздава на своите храбри батальони.»

Из Франция явяват, че по тая страна сѐ още се разхождат различни германски шпиони, които следят за сяко едно французко обществено дело. Органът на французкото вънкашно министерство говори следующето: «От 14 деня насам са затворени в Лион, във Валенция и в Савоя множество пътници, които са немско произхождение. Тия пътници говореха, че са дошли във Франция да се разхождат, но когато се изпитаха малко по-строго, то се съзнаха, че са офицери на негово величество Вилхелма I. Жандармерията е добила заповед да гледа строго на южната граница, която е най-главната точка на шпионите.»

100

ЧЕРНА ГОРА ТРЯБВА ДА ДАДЕ ПРИМЕР,
ВЪВ ФРАНЦИЯ РАЗДОРИ И НЕСЪГЛАСИЯ,
ОТ ИСПАНИЯ — ПРОТИВОРЕЧИВИ ИЗВЕСТИЯ]

В «Глас црногорца» е поместена статейка под заглавие «Кои са нашите неприятели», която ни накарва още веднъж да се размислим и да се съзнаеме, че главното нещастие на южните славяни се заключава в тяхното неспоразумение и в техният безгрижен характер. Тоя вестник говори, че турската империя не би могла да просъществува нито една минута, ако християнските поданици на султанът да не би били разделени, чужди един другиму и несъгласни. «Сички тия мислят и стараят се за своето освобождение, но никога не са могли да се съединят и да действуват против неприятелите си заедно. Когато е въставало едно племе, то другото е спало; а когато е страдал един, то другият се е старал да се възползува от неговото падение и да обогати себе си. . .» Ония идеи, които са накарвали множество народи и народности да въстават и да проливат своята кръв за своето обединение, е още чужда за християнските народности на Балканският полуостров. Сичкото това е накарало един от знаменитите историци да предположи, че славянските народи са неспособни да вървят с духът на времето.» «От нашето съединение и от нашето братско споразумение зависи почти сичко.» «Ако ние тръгнем по естественият път, то нашите неприятели, които се приготвяват да правят пирование над гробът на турската държава, ще да се откажат от своите планове, а нашите приятели ще да ни помогнат да изпълниме своите желания.» «И така, най-първата наша обязаност е да се откажеме от ония страшни заблуждения, по които сме се ръководили до днес и които няма да ни доведат до добро.» Разбира се, че черногорският вестник има пълно право да обвинява южните славяни и сичките православни християни въобще, но тука се ражда един твърде важен въпрос, от разрешението на когото зависи почти сичко. Кои са и де се намират ония лица или ония деятели, които са обяснани да земат на себе си инициативата и да извършат великото и необходимото общо предприятие? Народностите са съединени от самата природа и от самите обстоятелства, следователно сичкото изкуство се заключава в споразумението и в

съединението на предводителите. А възможно ли е това? На тоя въпрос е твърде тежко да отговори човек. Ние мислиме, че Черна гора е обязана да ни подаде пример първа. . .

«Neue Freie Presse» говори, че европейските сили са се съгласили с Портата за въпросът на Суецкият канал, а из Цариград явяват, че Лесепс се е решил да не отстъпва от своите требования.

Турското правителство е намислило да заключи още един заем със своите цариградски банкири, на които ще да се даде добра гаранция. Разбира се, че малко по малко това честито правителство ще да продаде и фесът си от главата, а цариградските вестници сѐ още ни уверяват, че работите отиват благополучно, т. е. че разходите на правителството са умаляват, а доходите му се увеличават.

«Independance» говори, че Мак Махон е твърде незадоволен от своя кабинет, в когото произхождат всевъзможни раздори и несъгласия. Коалицията, която е съставена против седмогодишната власт на президентинът има около 370 гласове. Един от предводителите на легитимистите, Лукиян Брин, е издал такова писмо, в което се говори, че т а я в л а с т не отговаря на народните желания (?). «Наместо да съставиме устав и наместо да успокоиме волнующите се умове, ние продължихме властта на Мак Махона, че гато неговата личност е неотделима от господарствените постановления (!) говори писмото. — Ние не искаме да му отнемеме онова, щото сме му вече дали, но в това също време ние ще да се постарееме да одържиме почти сичко без изменение.» В същото писмо се говори, че легитимистите са най-първите Мак Махонисти приятели. Умерените легитимисти говорят за това дело така: «Ние почитаме септенатът, следователно нашата опозиция е отправена не против него, а против министерството. Министерът на правосъдието е явил, че сичките статии, които нападат на септенатът, ще да се считат за престъпление, защото септенатът е одобрен от вишегласието на народното събрание. Против Мак Махона въстават така също и бонапартистите. Говори се, че Мак Махон се е решил да състави консервативно републиканско министерство.

Из Испания сѐ още достигат до нас противоречащи ед-

но на друго известия. Мадридските вестници говорят, че републиканската войска е добила големи подкрепления и че тая войска е нападнала на неприятелят с нови сили и с ново въодушевление, а карлистите уверяват светът, че тяхното предприятие се повдига напред и че републиканците малко по малко ще да познаят своето безсилие. Из сичко се види, че и карлистите имат отчасти право. Бомбардиранието на Абант се продължава така безгрижно, щото е зачудило даже и карлистите. Билбао и до днес още не е освободен. Флотата не предприемава никакви решителни мерки. Даже и самите мадридци видят, че републиканските действия вървят съвсем непохвално. Мнозина обвиняват в това дело Сирана. Един мадридски вестник говори, че подкреплението на републиканската войска се състои от 24 хиляди добре въоръжени войници. Същият вестник ни уверява, че карлистите няма да се одържат още дълго време. Друг един вестник казва, че при Предуабоем е произлязло вече едно доволно важно сражение. Карлистите са изгубили 53 мъртви и 44 ранени. Другите чети са разгонени. Това известие е официално.

«Биржев. вedom.» говорят, че граф Андраши, който се надее твърде много на руското приятелство, е намислил да предложи на Портата, щото Ада кале да се даде на Австро-Унгария. Гореказаният вестник мисли, че руският посланик при В. порта никога няма да допусне да стане това, защото Сърбия има повече право да добие тоя остров, нежели Австро-Унгария.

Независимост, г. IV, бр. 27, 20 април 1874.

[ВЕСТИ ОТ ЕВРОПА]

Множество вестници говореха, че Франция е помолила ангелизкото правителство да ѝ предаде Рошефора и неговите приятели, а ангелизкият вестник «Times» ни уверява, че тия сведения са лъжовни и че Англия никога и никому не е предавала политическите беглеци, които са искали в това господарство прибежище и покровителство. Беглеците са оставили вече Австралия. Рошефор е отишъл в Нев Йорк, а другите в Сант Франциско.

Новите закони са произвели по сичка Франция големи волнения. В Марсилия са произлезли големи недоволствия и страшни метежи. Роялистите падат сѐ повече и повече. Парижките републикански вестници говорят, че монархията е вече немислима и че републиката твърде скоро ще да бъде осигурена засякога. Даже и самите роялисти са захванали вече да се съзнават, че тяхната игра е проиграна. Духовенството, което проповядаше монархически начала и което се старееше от сичкото си сърце да доведе във Франция Хенриха V, се е отчаяло и захванало е да търси нови покровители. «Кореспон. Хавас» говори, че роялистите са изгубили битката си само затова, защото не са били съгласни между себе си и защото са лъгали един другото. «Индепен.» говори, че между Мак Махона и Бролия съществува вече споразумение.

Руските вестници говорят, че между Россия и Англия се е говорило твърде много за средноазиатските дела и че тоя вопрос е свършен окончателно. По тоя договор Авганистан ще да остане независим. Руските войски не смеят да влязат в тая земя, а авганистанският емир се обявява да остане господарин само на ония земи, които сега-за-сега се намират в ръцете му. Англия се обявява да държи тоя емир в ръцете си и да му не позволява да докача руските интереси, а Россия ще да държи своят васал, бухарският хан, под строга контрола. И така, руско-ингелизките несъгласия се свършват миролюбиво.

Из Мадрид достигат до нас неопределени известия. Някои вестници говорят, че между републиканската партия произхождат големи несъгласия. Федеративните републиканци укоряват един другото и готови са да си извадят очите. Кастелар е издал манифест, в който се говори, че федералистите са закопали федеративната република със своите собствени ръце. «Ind. des Pirines» явява, че дон Карлос е изпроводил в Париж един свой агентин да иска заем от шест до десет милиона франга.

От бойното поле достигат гласове, че са произлези вече няколко жестоки битки. Генерал Конха е отишъл в Ларедо да състави още един корпус войска, с която мисли да удари на Сантандер. Парижките вестници говорят, че карлистите се бият мъжествено и че тяхната победа е съвсем достоверна. Дон Карлос е издал заповед, в която се говори, че който не положи оружието си и който намис-

ли да се противи и занапред на неговата воля, той ще да бъде осъден на смърт. Някои французки вестници говорят, че дон Карлос е влязъл в ръцете на Серана и че неговата свита се е разбягала. Ние мислиме, че това известие е лъжовно.

Европейските вестници са захванали изново да говорят за васалните княжества на В. порта и за тяхната бъдеща независимост. Един руски вестник говори, че ако Ромъния добие окончателна независимост, то трябва да добие такава също независимост и Сърбия, защото тия две княжества се намират под суверанството на Портата на еднакви условия. Разбира се, че Турция, която в последните няколко години е станала крайно м и р о л ю б и в а, ще да погълне и тая не съвсем приятна пилюла. Нашият цариградски дописник ни уверява, че за В. порта са настанали такива тежки времена, из които сяко благородно господарство може да извлече за себе си положителна полза. Турция няма войска, Турция няма пари, Турция няма оръжие, Турция няма кредит, Турция няма хора... Освен това вътрешната организация на тая държава е дотолкова слаба, щото сяко едно съпротивление и сяка една опозиция е в състояние да произведе страшни разрушения...

Вопросът за Суецкият канал е свършен вече. Лест с се е съгласил да изпълни требованиями на Портата. Сичкото това е произвело в Лондон особено волнение.

Независимост, г. IV, бр. 28, 27 април 1874.

[МЛАДОТО РУСКО ПОКОЛЕНИЕ И ЧЕСТНИТЕ РУСКИ ГРАЖДАНИ РАЗДЕЛЯТ НАШИТЕ УБЕЖДЕНИЯ]

Руските вестници сѐ още уверяват светът, че панславизмът е празна мечта и че руското правителство отдавна вече гледа на тая идея като на утопия. Така например «Биржев. ведомости» ни уверяват, че Русия ще да съчувствува и занапред на славянските племена, но че това съчувствие не ще да бъде нищо друго, освен съчувствие. «Панславизмът е престанал вече да плаши западноевро-

пейската журналистика — говори тоя вестник. — Освен гръцките вестници, които преминалата година употребляваха панславизмът за оръдие против българското движение, никой други не говори вече за тия смешни утопии. Тая страшна дума е престанала да се употребява оттогава, откогато между петербургският, берлинският и австрийският дворове се въздвори пълно споразумение. Секи вече знае, че болшинството в тия три господарства е славянско. Одавнашното споразумение между Прусия и Русия и неотдавнашното споразумение между Русия и Австрия дадоха на Европа да разбере, че ни една от тия държави не мисли да изнася пред светът славянски въпроси (вярваме) и че чехите, поляците и хорватите после тия споразумения станаха по-осмотрителни и по-помирливи (?). Това съгласие между Австрия и Русия подеждува така също и на славянският юг, и в Цариград. Босанците бяха поддържани от Австрия, а Русия посъветова Портата да удовлетвори австрийските требования (?). Българите само по желание на Русия, на която помогна и Австрия, захванаха да се еманципират от гърците и Портата им направи различни устъпки.» На сичкото това отговаря новосадският вестник «Застава» със следующите думи: «Ние живееме по-близо до Босна, но не сме още могли да забележим ония облекчения, които са произлезли на Балканският полуостров от руско-австрийското споразумение. Освен това босанското дело се свърши преди петербургското руско-австрийско споразумение.» «Колкото за руско-австрийското влияние в българският черковен въпрос и в българското еманципиране от Фенер, то в тоя въпрос съществуват такива мотиви, които няма да дозволят на българският народ да добие особена симпатия или да окаже особена благодарност към двете приятелски държави или само към Русия.» Тоя вестник мисли, че главният въпрос се заключава не в еманципирането на българският народ от гърците, а в еманципирането на българите от турците. «Разбира се, продължава «Застава», че от решенито на тоя въпрос зависи и решенито на «восточният», а ние видиме, че сичките велики сили, а особено Русия и Австрия, се стараят със сичките си сили да земат под своето покровителство тамошните народи и народности и да ги удържат в тяхното днешно положение.» После това «Застава» говори, че досега Русия е вървяла и това отношение съвсем погрешно. «Това е станало известно

не само на слабите славянски племена, но и на самите руси. Ако Россия познае своята длъжност към своите славянски братия и ако пожелае да добие тяхната симпатия, то трябва да работи искрено, без никакви задни мисли, и да помогне на ония, които са предопределени да разпространят славянската култура по Балканския полуостров, без да назначава време и гаранции на тяхната свобода и самостоятелност. Ако Россия извърши сичкото това, то тя ще да даде сила и на славянските симпатии, и на «панславизмът», ако тоя панславизъм и да не стане в такъв вид, от когото се боят немците.» Разбира се, че «Застава» има пълно право. Ако е възможен пангерманизмът, то е възможен и панславизмът, но тоя панславизъм трябва да бъде основан не на прусо-германски начала, на не полицеймистерски принципи и не на «бъть по сему», а на священно братско споразумение, на безусловна братска любов и на драгоценна за всяка народност и за всяка личност свобода. Ние сме твърдо уверени, че младото руско поколение и честните руски граждани разделят нашите убеждения, както ги разделят и сичките здравомислещи югославяни и западославяни.

Ако пророците и пророчествата в днешните скептически времена и да са изгубили вече своята сила, то у маджарите и у техните вестници и до днес още се появяват доволно големи откровения. На един маджарски вестник пишат из Берлин, че европейският мир ще да се удържи само три години, защото Германия има твърде опасни за австро-унгарската бъдещност намерения. По мнението на тоя пророк Германия ще да възведе на френският престол Наполеона IV и ще да върне на Франция Елзас и Лотарингия, защото тия две провинции ѝ причиняват големи главоболия. Когато Германия извърши сичкото това, то ще да добие за възнаграждение Австро-Унгария. Россия ще да добие Галиция, Ромъния — Буковина, а Унгария, за да се не бори със Сърбия, която в онова време ще да стане кралство, ще да се присъедини с Германската империя. Разбира се, че и пророчествата имат понякогаж свое значение.

Кастелар е напечатал едно писмо, в което съветова своята партия да остави сичко настрана и да обърне своето внимание към войската, която е предназначена да уварди бъдещността на испанската свобода. После това той об-

винява ония политици и ония твърдоглави теористи, които са станали причина да се пролеят толкова кърви и които са предали едната половина от Испания на анархията, а другата на карлистите. Кастелар мисли, че Испания ще да бъде спасена само тогава, когато сичките партии оставят своите страсти и когато се съберат около онова правителство, което ще да бъде съставено по волята на народът. Някои мадридски вестници мислят, че Кастелар ще бъде принуден да иде в Португалия.

От бойното поле и до днес още се не чуе нищо важно. Единствената новост се заключава в това, че крепостта Португалето е земена изново от карлистите. Флотата е оставила Сантандер. Въобще мадридското правителство се старае да скрива действителността не само от европейските сили, но и от своят собствен народ.

За достоверно вече се говори, че французкото министерство ще да падне. Множество парижки вестници говорят, че Мак Махон не дава вече да го водят за носът. Председателят на републиката е принуден да очисти своето положение, защото това положение твърде лесно може да добие критически свойства. «Фигаро» говори, че французкият народ няма желание да мълчи и да се потая за ничия любов.

Независимост, г. VI, бр. 29, 4 май 1874.

[ВСЯКО АВСТРО-МАДЖАРСКО НАСИЛИЕ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ ЩЕ ПРОИЗВЕДЕ СТРАШНИ КРЪВОПРОЛИТИЯ И ГОЛЕМИ ОПУСТОШЕНИЯ]

В «Aug. Allg. Zeit.» пишат из Загреб, че споразумението между петербургският и австрийският дом захваща вече да принася свои плоди. В тая статия се говори, че Босна ще бъде земена под покровителството на Австрия и че ще да се управлява от тосканската династия, която е останала без хляб и която има голяма наклонност да владее. «Днешният тоскански наследник се учи сръбски и

успял е вече да направи в това отношение някои успехи — говори статията. — Ето защо Хорватска и Сърбия са предназначени да играят важни роли във восточните дела.» Разбира се, че ако между петербургският и виенският двор съществува подобно споразумение, то австрийските дипломати са изгубили своя ум и не са вече за нищо и за никакво. Секи здравомислящ човек ще да се съгласи с тази, че и най-малкото австро-маджарско движение към Балканският полуостров ще да произведе страшни кръвопролития и големи опустошения. Ние смело можем да кажем, че християнските народности, които населяват Балканският полуостров, ще да се съединят с турците и ще да докажат на своите не в и к а н и г о с т и, че са преминали вече ония времена, когато народите и народностите са се жертвовали за любовта, на която и да е венценосна династия. Докога ще да се появяват подобни безобразия! Народите не са овце. Ако тосканският херцог е останал без място, то нека отвори бирария и да се храни със своя труд. Тряба да кажем и това, че сяко австро-маджарско насилие на Балканският полуостров ще да произведе важни катастрофи и в сама Австро-Унгария. Днешната хорватска болест не може да трае дълго време. С една дума, ако Австро-Унгария се реши да изпълни своите планове, то ще да заприлича на оная камила, която отишла да търси рогове, а изгубила и ушите си.

Ингелизкият вестник «Times» говори, че когато италианският крал посетил Бисмарка, то последният му рекъл така: «Аз жалея, че не унизих Франция още повече. Аз съм длъжен да направя това.» За да намери причини за нова война, Бисмарк помолил Виктора Еманоила да поиска от Франция Савоя и Ница назад. «Ако Виктор Еманоил да не би бил умен и разсъдителен човек, то в Европа би се загоряла нова война», казва той вестник. После тия думи «Times» говори, че сега-засега войната е отстранена, но че тя е твърде възможна. Бисмарковият орган «Nord. All. Zeit.» говори така: «Ако държавният канцлер Бисмарк да би знаел, че французките държавни мъже ще да се ръководят по сегашната политика в папските дела, то той още при самото начало на войната би земал предвид понапред от сичко Рим.»

Из Рим явяват, че папата е посрещнал французката и немската депутации — които бяха излезли пред него да

го помолят да се моли богу за примирението на черковата със светските правителства — с голямо смирение и с нелицемерна жалост. Наместникът на св. Петър им рекъл така: «Не надеяйте се на европейските правителства. Тия не са в състояние да увардят светският мир. Да оставиме мъртвите да закопават мъртвците. Ние трябва да се надеяме само на Христа, който говори: «Аз съм победил светът.» Нека нашият съюз с тия правителства носи име «любов, за която ние говориме и която прославяваме.» Благославям Франция и ония, които я владеят, и моля се богу да ги вразуми да извършат следующите неща: да залегнат за правилното образование на младежите под ръководството на йезуитите, да ограничат журналистиката (браво!) и да унищожат г л а с о п о д а в а н и я т а (още веднъж bravo!), които не са нищо друго, освен обща лъжа.» «Ако наместникът на Христа счита народната воля или народните правителства за «мъртви», говори един немски вестник, то ние го молиме да се унизи до оная християнска добродетел и да остави тия правителства на мира.»

Против французкият министър Бролия са се въоружили сичките републикански вестници. «Републ. Франсе» говори, че ако тоя министър не остави министерството, то волненията ще да се увеличат, а «Хав. аген.» казва, че Мак Махон ще да се раздели с тоя министър само тогава, когато го накара да направи това самата скупщина.

Мадридските вестници говорят, че Серано е принуден от самите обстоятелства да промени своето министерство. Когато Бичер му рекъл, че днешното министерство не отговаря на републиканските принципи, то Серано отговорил, че неговото желание е да се обезоружат партиите и да се доведат до споразумение, следователно той ще да се поразмисли за това дело и ще да даде решителен отговор. Говори се, че Серано е длъжен да избере едного от следующите лица: Кастелара, който представлява републиканската партия, Топета, който представлява умерената партия, или Забала, който желае уставно правителство. Карлистите са победени на няколко места. Когато една провинциална депутация дошла да се представи на Серана, то той ѝ рекъл така: «Карлизмът е вече потресен, но не е още победен. Когато нашите победи се свършат и когато земята се очисти от всяка една страна, то народът ще добие свобода да се разполага със своята личност и да реши своя-

та съдба.» Кастелар така също е поздравил председателят на републиката за неговите успехи. Карлистите са доведени до такова състояние, щото не знаят ни какво да правят, ни що да предприемат. Мнозина от тях молят вече републиканските власти да ги простят и да им позволят да се върнат в къщата си. Даже и самите приятели на дон Карлоса захващат вече да се съзнават, че неговите успехи са съмнителни.

Иезуитите се изганят из Америка. В Средна Америка им е запретиено вече да проповядат на народът и да лъжат светът. Републиката Гватемала е унищожила в сичката област манастирите. Манастирското имане е конфисковано и калугерките са добила свобода да се задомят. На свещениците е запретиено да носят мантии, когато не са в черковата и когато не служат.

Независимост, г. IV, бр. 30, 11 май 1874.

[СВОБОДАТА НЕ ПИЕ ШАМПАНИЕР, НЕЗАВИСИМОСТТА СЕ НЕ ВОЗИ ВЪВ ФИАКРИ]

«Мир, мир! Ние искаме мир! Ние искаме спокойствие! Ние сме длъжни да обезпечиме своята свобода!» — говорят европейските венценосни владетели и заключават между себе си брачни, търговски, лични, братски и дипломатически съюзи. «Война, война! Ние искаме война! Ние искаме да бъдем свободни и да обезпечиме своето съществуване! Ние не желаеме вече да храним различни паразити със своята кръв и да бъдем слепи орудия на частни или на чужди каприции!» — говорят народните проповедници и стараят се да просветят слепите и да отстранят дълговечната глупост. А кой ще да победи? — Ние сме твърдо уверени, че победата ще да спечелят последните. Когато едно господарство основава сичките свои сили на груба военна сила или на някакъв си династически личен авторитет, то неговата дълготрайност е немислима. Ние говорим за Австро-Унгария.

Някои пешански вестници, които преди две-три години бяха готови да съставят монголски поход против Русия и против славянските племена въобще, са захва-

нали да уверяват своите читатели, че тая държава е съвсем безопасна за Австро-Унгария, защото император Александър се е отказал чистосърдечно от славянофилските тенденции на московските утописти и защото даже и самите славянофили са познали вече своите погрешки и стараят се да ги поправят. Но какво произхожда от сичкото това? — А ето какво. Пешанските дипломати захващат да лъстят на Русия и да ѝ кадят изобилен темян, а славянските народности, за да спасят своите народни преимущества, се сближават между себе си и търсят помощ в своите собствени сили. И така, руската пословица, която казва «и в худе есть добро», има своя логика.

Днешните събития са в състояние да отворят очите на славянските племена в Австрия и в Турция и да им докажат, че тяхното спасение се заключава не в кабинетите, не в официалните банкети и не в «здравниците» на Ригера или на Безсонова, а в народното самосъзнание и в ония темни къшети, в които се потаят окъсаните, нещастните, полуубиените и беззащитните сиромаси, които горчивата съдба е довела до крайното ожесточение и до безвиходно положение. Свободата не пие шампаниер, независимостта се не вози във фиакери, а самостоятелността не спи на дебели дюшечи. С една дума, по думите на Барбие, свободата е такава една жена, която не носи белило и червило, която не е нито графина, нито блага ордена дама. Свободата има високи и здрави гърди, естествена червенина, загоряло лице, почернели от барут уста, окаляни поли, запален фитил и кървави дланове. Който иска да живее и да бъде човек, той е длъжен да си избере за съпруга подобна жена.

Но както и да е, а пешанските вестници се хвалят с руското приятелство и разказват ни, че «европейският мир» (т. е. австро-маджарските и турските насилия) е обезпечен и че граф Андрашия заслужава сякаш похвала. Един от тия вестници разхвалява и Михала Никифоровича Каткова за неговият дипломатически талант и за неговият здрав разум. На сичкото това ние ще да повториме изново думите на новосадският вестник «Застава»: «Император Александър, Катков, даже и Великорусия са смъртни, а славянството е безсмъртно.»

«République Française» говори, че пътуването на императора Александра в Англия има голяма важност.

Тоя вестник мисли, че главната цел, която е накарала императорът да предприеме това пътуване, се заключава в следующето: «Руският император желае да се споразумее с Англия и да удържи европейският мир. Европа трябва да се радва, ако се състои тоя съюз, защото той ще да прекрати неограниченото честолюбие на множество честолюбиви държави» — говори тоя вестник. Най-после тоя вестник се радва, че европейската политика и до днес още намира свои защитници. Бедна Франция!

Из Лондон явяват, че поляците, които живеят в Англия, се приготвяват да поднесат на руският император адрес и да го помолят да им позволи да се върнат в отечеството си. В тоя адрес между друго се говори следующето: «Ние сме сити вече с безпокойни скитания. Даже и при най-доброто наше положение ние сме били почти сякога готови да се скитаме от едно място на друго и да търпиме различни неволи. Истинните интереси на Русия и на Полша са общи.»

Из Франция явяват, че министерството ще да падне, защото неговите действия се осъждат почти от сичките партии. Мнението на Мак Махона за това дело се още не знае. Говори се, че левичарите са се обещали да бъдат много по-умерени, ако Бролия излезе из министерството. Мнозина мислят, че ако падне министерството, то ще да падне и правителството, т. е. то ще да падне и сам Мак Махон.

Преди няколко недели ингелизкият вестник «Times» беше казал, че Бисмарк е посъветовал Виктора Емануила да поиска от Франция Савоя и Ница назад. Италианските вестници опровергават това известие по повелението на самият крал. «Тоя вопрос е изнесен не от Бисмарка и не от Виктора Емануила, а от италианските либералци» — говори «Национе».

Мадридското правителство е заповядало да се изпроводят против карлистите още 40 батальона войска. Конха е влязъл във Виласанта, но не е намерил карлисти. Множество местности се предават вече в ръцете на републиканските войски. Дон Карлос е отишъл със своите чети в Зорноза. Новото испанско министерство е съставено. Това министерство е издало манифест, в който се говори, че пър-

вата обязаност на правителството е да победи карлистите и да воведне в държавата мир и тишина.

Независимост, г. IV, бр. 31, 18 май 1874.

[КАБИНЕТНИТЕ РАЗСЪЖДЕНИЯ И ВЕСТНИКАРСКИТЕ РАЗМИШЛЕНИЯ ЗА УМНИТЕ ХОРА НЯМАТ НИКАКВО ЗНАЧЕНИЕ]

«Русский мир» съветова християнските племена на Балканския полуостров да мируват, да развиват своето вътрешно благосъстояние и да чакат по-благоприятно време. Сичкото това ни напоминава приказницата за Разумни Радослава, в която се говори, че тоя разумен мъж се обещал да плаче за една ока вино на място оногава, комуто строгите изпълнители на законът поискали да ударят 50 тояги по петите. А защо днес не е време? А в какво отношение прошедшите или бъдещите времена са по-добри от настоящите? Най-после, какви са ония препятствия, които не позволяват на християнските народи на Балканския полуостров да свалят от вратовете си чуждият ярем и да възкръснат от мъртвите? Ако тия народи и народности да би съставляли независимо господство, то тяхната най-първа обязаност би била да се приготвят, т. е. да приготвят толкова военни сили, колкото им са нужни за тяхната борба с неприятелят си; но ние знаем, че положението на тия племена става из ден на ден по-лошаво и че приготвленията и отлагателствата им причиняват голяма вреда, защото «шилото се не крие в човал». И така, за поробеният, за голият, за босият и за полуубияният най-благоприятното време е онова, когато неприятелят със своите несправедливости го доведе до отчаяние. А Европа? — Какво Европа! Европа ще да варди своята колиба и ще да гледа на отчаяната борба така също безгрижно, както тя гледаше преди няколко години и на Кандиотското въстание... Кабинетните разсъждения и вестникарските размишления за умните хора нямат никакво значение.

Един ингелизки вестник говори, че Русия и до днес още не е напуснала своите стари планове и че нейните че-

столюбиви замисли се разширяват сѣ повече и повече. «Не е за чудо, ако Росия се подпомогне и в това отношение от Германия — говори тоя вестник. — Германия твърде лесно може да допусне на руските казаци да влезат в Цариград с нейното позволение.» На тия «дълбокомислени» предположения отговарят «С. Петер. ведом.» със следующите думи: «Истина е, че сега-засега между Росия и Германия съществуват добри отношения, но ако Росия да би пожелала да утвърди своята власт на Дунавът и на Дарданелите, то ние никак не мислиме, че Германия ще да гледа на това дело равнодушно. Нейната помощ, даже и нейната неутралност ние би трябало да купиме за довольно висока цена и с различни устъпки, а сичкото това би потресло руското господство на Балтийско море от самото му основание. За усвоението на Цариград ние не би желали да пожертвоваме Виена или Прага (?).»

На тоя свят съществуват и такива републиканци, които са обязани да преклоняват колената си пред всеки един войник и пред всяка една камилавка. Французката република е заприличала на Ерусалим във времето на кръстовите походи, когато всеки един християнин е бил длъжен да бъде или рицар, или поп. Новото французко министерство е съставено от такива хора, между които няма ни един републиканец, ни един свободен гражданин и ни една умна и енергическа личност. Един парижки вестник говори, че тоя поповско-военни кабинет няма ни определена програма. Новият подпредседател на министерския съвет е генерал Сиси; министърът на обществените здания Кайо е военен инженерин; министърът на просвещението Кимон е поповска «задушница»; министърът на търговията Гривар е орлеанист; а министърът на правосъдието Таилох е умерен легитимист. Министърът на външните дела Деказ, който е останал от развалините на падналото министерство, е безцветен; а министърът на финансите, който така също се е спасил от кораблекрушението на по-напредният кабинет, е евреин. Контраадмиралинът на флотата е такъв човек, който служи секиму «верою и правдою», т. е. който е бил и яростен бонапартист, и яростен орлеанист, и яростен републиканец. А знаете ли с какво се занимава камерата? Оная неделя тя е прегледала и одобрила предложението от министерството закон да се устрои във войската свещеническа служба (?).

Множество вестници уверяват светът, че единствената причина, която е накарала руския император да посети Англия, се състои в това, че на Александра II е потребен мир (?). Тия заключения се повтарят най-много от австро-маджарските вестници. Ингелизкия вестник «Дели нюз» критикува тия вестници и говори, че техните заключения са отчаяна глупост. От една страна, ни една европейска сила не може да даде гаранция за тоя баснословен мир, а, от друга, ни една държава не може да наруши спокойствието на Франция, ако го не наруши тя сама. Германското правителство не е криво, ако някои европейски държави мислят, че Бисмарк има намерение да погълне Холандия и Дания, а Англия не е обязана да дава сметки на ония, които говорят, че тя има намерение да усвои «друго царство» в Африка.

Между републиканските войски и карлистите са произлезли няколко важни битки. Из Мадрид явяват, че карлистите са били принудени да оставят бърдото Абрила. При Билбао карлистите са изгубили около 130 мъртви. Тия са се старали да се изкачат и на бърдото Арханда, но републиканските войски са им пресекли пътят. Генерал Конха е обиколил Естел. Мнозина мислят, че той ще успее да улови дон Карлоса, който се намира в тоя град.

Независимост, г. IV, бр. 32, 25 май 1874.

[ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЕСТНИЦИ РЕШАВАТ СЪДБАТА НА ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ И ДЕЛЯТ РИЗИТЕ НА УМИРАЮЩИЯ БОЛНИК]

От някое време насам западноевропейските вестници са захванали изново да решават съдбата на Турската империя и да делят ризите на умирающий болник. Разбира се, че мненията на тия вестници за тоя довольно трънлив вопрос са така също разнообразни, както са разнообразни и човеческите интереси въобще. Да видиме сега какво говори «Augs. Allg. Zeit.», който се счита за един от най-безпристрастните немски вестници относително восточните дела. В една дописка из Виена, която е поместена в тоя вестник, се говори, че ако Босна и Херцеговина и да са

свезани със Сърбия и с Черна гора с племенни свези, то народо-икономическите интереси на тия две области ги влекат към друга една страна. А коя е тая страна? Виенският дописник се старае да докаже, че тая страна е Далмация. Да се чуди ли човек, или да се мае! Но и това е още малко. Дописникът ни уверява, че Дервиш паша, който приследова с голямо ожесточение панславистическите партии в тия крайове, е станал любима личност между сърбите въобще и между черногорците. Когато прочете човек тия няколко реда, то трябва да помисли, че виенският дописник е писал своята кореспонденция в лудницата и че в редакцията на тоя вестник болят от разстройство на мозъчния организъм.

Маджарите и маджароните (в Кроация) правят планове, градят въздушни крепости, мечтаят за някакви си бъдещи величия и лъжат не само другите, но и сами себе си. Славянски народни партии, панславистически партии, народни партии! Чегато в Босна и в Херцеговина може да съществува друга каквато и да е партия! Разбира се, че ние привождаме гореказаните разсъждения не защото им даваме каква-годе важност, а защото желаеме да покажем на нашите читатели, че под ясното небе съществуват и други гърци. Здравият разум няма нищо общо с лудите.

«Nord. Allg. Zeit.» се хвали, че Россия е нелицемерна приятелка на Германия, че руският народ не разделя убежденията на панславистите и че руската журналистика се хвали със своите приятелски отношения с германците. Тоя вестник е извлякъл своето заключение из «Москов. ведом.», които говорят, че руското приятелство към сичките сили (?), а особено към Германия, трябва да се счита за най-главната подпорка за одържанието на европейският мир. Чуете ли? — Със сичките държави. Лъжеме се, за да ни преминува времето. «Ако Россия и Англия, продължават «Моск. ведом.», работят заедно за одържанието на европейският мир, то Германия няма от какво да се бои. Ние считаме за детински ония гласове, които ни разказват, че Германия бърза да предвари бъдещите нападения от Франция. Германия е твърде яка и сама по себе си, и чрез своите съюзници (?), следователно ней не може да грози никаква опасност, а Франция е доволно слаба, следователно тя не може ни да сънува за отмъщение. Но да предположиме, че Франция е добила изново своите сили,

Ние мислиме, че и тогава тя не би посмеляла да наруши европейският мир, защото в такъв случай почти цяла Европа би въстанала против оногава, който би захванал първи каквато и да е борба.» Разбира се, че подобни фрази се повтаряха в «Моск. ведом.» и преди Пруско-французката война. Руско-немското приятелство е недълготрайно. Това види секи благоразумен човек. Ако Россия бъде излъгана още веднъж, както тя беше излъгана в 1870 година, то нейната днешна диктатура ще бъде смалена на 50 %.

Из Париж явяват, че новото французко министерство е въоръжило против себе си сичките партии, ако то и да е избрано от Мак Махона. Неудоволствията произхождат не само против него, но и против Мак Махона. В «Ла пресе» е поместена една статия, в която се говори, че ако камерата не изпълнява своите длъжности както трябва, то тя ще да бъде разпусната. Някои вестници говорят, че Мак Махон е желал да състави не републикански, а бонапартически кабинет.

Мадридските вестници говорят, че няколко карлистки чети са разбиени изново от републиканските войски, но войната сѐ още се продължава с голямо ожесточение, ако карлистите и да чувствуват вече своята слабост. В Патагония и в Тарагони карлистите са претърпели страшно поражение. Из Сантандер явяват, че сантандерските волонтири, които бяха обиколени от карлистите, са се избавили, защото карлистите са били принудени да се измъкнат назад. Конха очаква 20 000 войника. Виктория и Миринда де Арча ще да станат средоточие на боят. Жителите на Бискаия и Навара оставят своите села и градове и бягат от карлистите, които земат за войници сяка жива душа. Дон Карлос се намира в Диранг. Той паднал от конят и лежи на постелята. Пустии юнак! Други известия говорят, че републиканските войски са изгубили множество мъртви и ранени при С. Сабастиян. Истината и от едната, и от другата страна е съмнителна.

Из Цариград явяват, че австро-унгарският, руският, германският, французкият, ингелизкият и италианският посланици са протестирали против новите даноци, които турското правителство желае да наложи и на чуждите поданици. В протестът се говори, че патентният данок, когото са обязани да плащат и чуждестранците, не е нищо

друго, освен чиста глоба. Европейските държави никога няма да допуснат да се въведе в Турция подобно насилие.

В Цариград ще да се отвори турска народна (?) банка, която ще да усвои австро-отоманската. Султанът е одобрил вече нейните устави. Тая банка има право да издаде акции за 40 милиона лири (?). Но ще ли и тая банка да просъществува дълго време? Ако правителствените каймета и облигациите на австро-отоманската банка, които имат много по-сигурни гаранции, нямат никакъв кредит, то и новата банка няма да иде надалеч. Тая банка не е нищо друго, освен нов капан. Който има намерение да си хвърли парите в Дунавът, той трябва да ги даде в турските банки.

Независимост, г. IV, бр. 33, 1 юни 1874.

ИЗВЪНРЕДНИТЕ РАЗКОШИ, МАЙМУНСКОТО ПОДРАЖАНИЕ, БАСИССЛОВНОТО ТЪПОУМИЕ НА АЗИАТСКИТЕ ДИПЛОМАТИ СА ДОВЕЛИ ТУРСКОТО ГОСПОДАРСТВО ДО ПОСЛЕДНАТА КРАЙНОСТ]

Виенският вестник «Tag-blat» уверява своите читатели, че Сърбия, Ромъния и Черна гора са заключили между себе си такава конвенция, по която правителствата на тия три държавици желаят да се обърнат към великите сили и да ги помолят да принудят Портата да изпълни своите obligations, които тя отдавна вече се е обзала да изпълни. Сърбия и Ромъния желаят да им се даде такова също политическо значение, каквото се е дало и на Египет. «Че това е гола лъжа, говори «Пракка политика», свидетелствува онзи факт, че Сърбия и Ромъния никога няма да дадат на Портата по 150 000 души редовна войска, когато тя пожелае да я има, както то бива в Египет.» Но турско-монголският орган «Per Lloyd», който се покровителствува от пешенските евреи и който продава съвестта си на всеки богат човек, отива още по-далеч. Тоя вестник съветова Ромъния да бъде умерена, т. е. да не слуша безпокойните сърби, които мислят да правят пирование и над

турските, и над австро-маджарските гробове, да избягва от всеки един раздор с Портата и да се откаже от своите намерения да заключава с великите сили самостоятелни търговски договори. Разбира се, че сичките тия съвети се говорят не за ползата на Ромъния, а за благосъстоянието на маджарските дон Кишоти, които в последното време са станали дотолкова безобразни, доколкото са били груби и свирепи техните деди и прадеди, които в старите времена са се наричали монголи. Тоя вестник, който преди няколко месеца съветоваше княза Милана да иде в Цариград и който разказваше на светът, че граф Андрашия е приготвил на Боспорът за Сърбия печени прасета, сега-засега се насмива над сръбското лековерие и наивност със следующите думи: «Причакайте да падне министерството на Хюсеин Авни паша и тогава може да бъде нещо.» На сичкото това отговаря белградският вестник «Исток» със следующите думи: «Маджарите захващат със сръбите борба на живот и на смърт.» «Ние ще бъдем в състояние да им кажем «хвала» за техните комплименти.» «Ние имаме още по-голямо право да се смеем на маджарските патриоти, които в своята собствена къща са дошли до политическо и до финасиално банкрутство.» Освен това тоя вестник съветова сръбските държавни мъже да прекратят сяко едно сношение с монголо-еврейските искариоти и да не вярват вече на техните «братски» изявления, съвети и доброжелания. «Neue Freie Presse» говори, че султанът е отговорил на сръбското предложение за решението на Мало-Зворникският вопрос следующото: «Мое то правителство е направило вече твърде много за Сърбия в 1862 година (?). Освен това то ѝ разреши преди малко време да съедини своите железни пътища с нашите. Аз мисля, че сръбите нямат причини да бъдат незадоволни от онова внимание, което им оказва почти сякога техният суверенски двор. Аз и сами съм приготвен да направя за вас почти сичко, щото и да поискате от мене. Вие говорите за общественото мнение у вас. Общественото мнение на Сърбия се състои от един милион души, а аз имам дело (?) с общественото мнение от триесет и пет милиона (?). При сичкото това аз ще да заповядам на В. порта да разгледа вопросът за Мали Зворник, и ако бъде възможно, т. е. ако интересите на мое то правителство се подударят с вашите желания, то аз пак ще да направя на вашата земя

още една услуга.» Разбира се, че подобен отговор дават само ония слаби и немощни старци, които се боят, но които не желаят да покажат своята слабост.

Множество вестници говорят, че Садък паша, който отдавна вече търси по Париж млечни крави, сѐ още не може да добие никакви резултати. «Neue Freie Presse» говори, че от капиталът, който е нужен на Портата да основе своята народна банка, той не е намерил нито десетата част. Ето защо тая народна банка не ще може да се осъществи. На 20 юния В. порта е obligана да изплати не само своите купони, но и много други дългове и проценти, а Садък паша сѐ още тропа по банкирските к а п и и сѐ още клати своето пискиолче по конторите на капиталистите. И така, кризата се приближава. Ако милионите да би се търкаляли даже по улиците, то и тия не би били доста да изплатят турските дългове и да удовлетворят правителствените и шех-нишахските потребности. Освен това, промененията на министерствата, извънредните розкоши, маймунското подражание на европейците, неопределените правителствени начала, неимоверната глупост на държавните чиновници и баснословното тъпоумие на азиатските дипломати са довели турското господарство до последната крайност. Подобно господарство не може да има никакъв кредит.

На международният конгрес, който ще бъде държан в Брюксел, ще да се разгледат и постановят следующите международни точки: 1) Как трябва да се отнасят воюющите сили с пленниците? 2) Как трябва да се постъпва с храната и с другите потребности на човекът във времето на обсадите? 3) Тряба ли да се напада на гражданите така също, както се напада на войската? 4) Тряба ли войската, която е превзела тая или оная област, да се счита за законна изпълнителна власт? Мнозина мислят, че сичкото това се приготвя само затуй, защото се предвижда война между Франция и Германия. Разбира се, че и решенията на тоя конгрес твърде лесно могат да бъдат изпълнени. «Пров. кор.» пише, че почти сичките правителства са изявили вече желание да участвуват в тоя конгрес. «Левант таймс» говори, че и нашите турци ще идат да се поучат ум и разум и да организират после това човеколюбиво дружество от своите кюрди, манафи, зебеци, тюркмени и гйопценски пехливани.

Французкото министерство, «което още не е съдрало чехлите си, в което е вървяло след носилото на своите предшественици», се люлее вече. Министърът на финансията Ман желае да подаде оставката си. «Ендепан.» говори, че ако падне Ман, то ще да паднат и другите министри. Тиер приемал една французка депутация и разяснил ѝ какви са ония причини, които го накарват да гласоподава за консервативното републиканско управление. «Монархията из ден на ден става по-невъзможна», казал той. Левият центрум е заключил да не влиза в никакво споразумение с десният центрум, дорде не бъде провъзгласена републиката окончателно. За характерът на днешното французко правителство вие можете да си съставите понятие из следущият факт. Из Париж телеграфират от 25 мая, че народният депутатин в народната скупщина Мелвил Блонкур е осъден на смърт, защото е участвувал някога си в комуната.

Из Мадрид явяват, че положението на Сан Сабастиян е критическо. Карлистите се приготвяват да нападнат на него със сичката своя сила. Изпроводени са подкрепления. Чужестранните военни корабли са отишли да спасят своите съотечественици. Конха сѐ още се намира във Виктория.

Независимост, г. IV, бр. 34, 8 юни 1874.

[АВСТРО-УНГАРИЯ Е ВЪЗСЕДНАЛА ВЕЧЕ СВОЯ РОСИНАНТ...]

Австро-Унгария е възседнала вече своя Росинатд и приготвя се да предприеме страшен поход против вятърничевите воденици и против селските овце. Ето що говори пешанският дописник на «Frankf. Zeitung». «Австромаджарското правителство има изново главоболие с панславистическите тенденции (?). Из Нови сад, из Варадин и из много други места от Военната граница в. «Osten» — комуто, да кажеме право, не може да се вярва буквално — добива гласове, че между жителите в ония крайове произхожда голямо движение. Тамо постоянно и явно се говори за някакви си бъдещи войни и сражения. Тия слухове се

посрещат от тамошното юнашко население с голямо въодушевление. От друга страна (това известие аз земам из достоверен източник), аз се известих, че маджарското правителство е твърде обезпокоено от тия слухове и обърнало е сичкото свое внимание към Военната граница. То се е постарало вече да назначи яка контрола над тоя край и приняло е решителни мерки. Основан е изново «черният кабинет», на когото длъжността е да разпечатва сяко едно писмо, което принадлежи на по-първите личности в тоя край. Сяко едно писмо, което се изпроважда от тия личности по чуждите крайове, трябва да се прочете от маджарският кабинет.»

Ромънският в. «Албина» говори, че между ерделските саксонци и маджарите произхождат така също големи недоволствия. При изборите за камерата са били пустени в ход ножове и сабли. «Саксонците не са така милостиви и наивни, каквито са нашите братия ромъни», говори тоя вестник.

Новосадският в. «Застава» говори, че чехите, поляците и русинците са доведени така също до критическо положение. От техните несъгласия се ползват само евреите. Полският вестник «Газета народова» и руският вестник «Слово» потвърждават думите на новосадският вестник, а «Пражка политика» почти секи ден оплаква своя чешки народ.

В «Neue Freie Presse» пишат из Париж, че между полицията и народът захваща да произхожда доволно явна вражда. Във Версаил се случило следующото произшествие. Когато Гамбета мислил да седне във вагонът на железницата, то един от полицейските чиновници го хванал за рамото и рекъл му: «Как сте смели да кажете в камерата, че бонапартистите са подли и низки хора! Знаете ли вие, че и аз съм бонапартист? Земете своите думи назад!» Гамбета повторил своите думи, които беше казал и в камерата, т. е. той казал и на полицейският чиновник, че бонапартистите нямат в себе си честни и възвишени чувства. Полицейният се спуснал и поискал да бие Гамбета, но народът го защитил и довел го до мястото му. Това известие се потвърждава и от парижките вестници, които говорят така: «Когато Гамбета искаше да седне (във Версаил) във вагонът на железницата, то народът го посрещна с възклицания: «Да живее републиката!» В това време

някои от полицейските агенти захванаха да свирят и един от радикалните депутати беше затворен.» «Гамбета е бил биен от графа Сент Кроа. Тоя господин и още много други негови приятели са затворени. Графът се признал пред полицията, че той е дошъл на железният път нарочно да бие Гамбета. Тоя монголин е служил някога си в императорската армия. Гамбета е посрещнат в Париж с голямо тържество.» Но най-важното е това, че полицейската власт, която е била повикана от народът да защити честните граждани от побеснялата аристократия, не пожелала да изпълни длъжностите си. Освен това полицейските агенти затворили няколко лица, които викали: «Да живее републиката!»; а защищали ония, които викали: «Да падне републиката!» Бонапартистическият в. «Le Pays» съветовал полицията да бие републиканците, а ако може, то да ги и убие. Републиканецът Клешенко е повикал Касанияка на двубой. Перан и други седем души посланици така също са повикали на двубой седемте редактора на гореказаният вестник. В Париж е произлязло голямо волнение после тия безобразия. Мнозина мислят, че днешното правителство ще да падне.

Множество вестници говорят, че Серано е намислил да обяви в Испания общо гласоподавание и ако бъде избрана монархическа камера, то да предложи да се провъзгласи за испански крал принц Алфонс, а той (Серано) да бъде наместник.

«Köl. Zeit.» говори, че дон Карлос е бил дотолкова упоен от своите победи, щото — като мислил вече себе си за испански крал — съставил свое министерство и свой държавни съвет. В тоя съвет са участвозали такива личности, които са били заробени в покорените от неговите башибозуци местности. Но после победите на републиканските войски и после падението на Билбау между министрите на бъдещият крал и между неговите съветници произлезли несъгласия и Санхо Панчовците насмалко щели да оставят своят венценосен Дон Кишота. В това също време мадридското правителство постоянно изпроважда на своят генералин подкрепления. Днес генерал Конха има три корпуса, из които секи един е съставен от 25 000 души. Гореказаният вестник се надез, че испанската междоусобна война ще да се прекрати твърде скоро. Карлистите съсредоточават своите сили в Навара, но генерал

Конха ги гони. Една битка, която произлезла при Харнан, траяла цели пет часа. По-напредният председник на испанската република е отишъл в Лисабон. Демократическата партия в тоя град му дала банкет и Кастелар казал реч, съдържанието на която се състои за добрите споразумения между Португалия и Испания и за напредокът на двете земи.

Независимост, г. IV, бр. 35, 15 юни 1874.

[ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ СЕ ПРИГОТВЯ ЗА ПОГРЕБАЛНА ЦЕРЕМОНИЯ]

Множество вестници говорят, че известието, което беше напечатано в берлинският в. «Völgzen Courier» за ония 500 топа, които уж са били купени от египетският вицецар в Ротердам, не е достоверно и че гореказаният вестник трябва да е лунатик. Тая критика е накарала «Völgzen Courier» да се защитава и да търси факти и доказателства. В една уводна статия берлинският вестник говори, че капетанинът на онзи вапор, който е пренесъл половината от тия топове из Ротердам в Александрия, се намира в Берлин и готов е да потвърди неговите думи. Турскофилският вестник «Neue Freie Presse» мисли, че това произшествие ще да нанесе на Портата голям удар. «Ако златото и да е в състояние да затвори устата на турските държавни мъже, които имат големи наклонности да продават совестта си, но вицецарят няма така лесно да се избави от строгите вопросы на своят повелител», говори тоя вестник.

Но както и да е, а Турската империя малко по малко се подкопава и приготвява се за погребална церемония. Ако вицецарят се е решил да купува топове без знанието на Портата, то утре ще да се реши да изпълни своите желаниа. Ние би желали да знаем какво би предпринали Сърбия, Ромъния, Черна гора и Гърция, ако между Портата и вицецарят да би се появили очакваните от сичките честни и народолюбиви хора на Балканският полуостров несъгласия. Ние би желали да знаем така също какво мислят да правят в такъв случай нашите братия българи.

Някои сръбски вестници мислят, че времето се приближава вече. Белградският независим вестник «Исток» говори, че скоро, твърде скоро ще да запукат бойните топове, твърде скоро ще да зазвекат саблите и ятаганите, твърде скоро ще да зацвелят конете. . . Сърбия е длъжна да извика: «Свобода на заробените наши братия или смърт.»

Руският «Правител. вестн.» говори, че ония земи, които лежат от другата страна на Каспийско море, ще да образуват самостоятелна руска провинция, която ще да има свое вътрешно самоуправление и своя войска. Тия земи ще бъдат разделени на две губернаторства и на няколко округа. Скитающите се племена трябва да си изберат място и да се удомят. Даноците, които ще да се плащат на централното правителство, не са твърде големи.

Парижките волнения, които бяха произлезли в последното време, са утихнали. Днес секи французки гражданин е обърнал своите очи към Версаил и към народната скупщина. Предложението на Перие да се провъзгласи колкото се може по-скоро републиката и да се одобри седмогодишната власт на Мак Махона е прието от вишегласието в скупщината. Предложението на Ларошфуколда да се провъзгласи монархия е отблъснато. Правителствените вестници говорят, че правителството не се е мешало в това дело. Левичарите са работили дружно. Легитимистите са поражени чувствително. Французкият посланик при лондонският двор, който е легитимист, си е подал оставката.

Рошефор е пристигнал в Кинстаун, дето е бил дочакан от народът с особено тържество. Полицията е могла с големи мъки да предупреди народните демонстрации. После това той отишъл в Дублин. В тоя град Рошефор е бил дочакан така също с голямо въодушевление. «Мор. пост.» мисли, че тоя безпокоен човек ще бъде изгонен из Англия. Ако се случи подобно нещо, то Рошефор мисли да иде в Белгия. Първият брой на неговия вестник «Латерне» е излязъл в Брюксел. «Екзампинер» говори, че един англизин се е обещал да даде Рошефору 8 000 фунта стерлинга за неговите предприятия.

Из Испания явяват, че републиканската войска е одържала голяма победа над карлистите. От едната страна напада на тях генерал Евачуе, а от другата — Конха. Карлистическите баталиони в Гвитуцкоа са се отказали

да идат против републиканските войски. «Diario Espagnol» говори, че дон Карлос е заповядал да се разстрелят 18 офицера, които са възбунтовали жителите в Толос. По най-новите известия, които съобщава официалният вестник «Gazet», 12 хиляди карлисти, които се предводителстваха от дон Алфонса, са били разбиени окончателно близо до Алкора. Синът на Хенриха Бурбонски е погинал в тоя жесток бой.

Независимост, г. IV, бр. 36, 23 юни 1874.

[РЕШАВАТ НАШАТА СЪДБА, А НИЕ СПИМЕ И НЕХАЕМЕ!]

«Aug. All. Zeit.» е уверен, че Восточният въпрос ще да се реши твърде скоро и че Россия и Австро-Унгария работят за това дело твърде енергически. «Достоверно е вече известно, говори тоя вестник, че руско-австрийското споразумение относително Турската империя е свършен факт; известно е вече, че официалните вестници и на Россия, и на Австрия говорят непрестанно, че интересите на тия две държави изискват споразумение и братска любов; най-после известно е вече, че австрийската войска се е приготвила за военен поход.» Същият вестник ни уверява, че Босна ще да се даде под покровителството на Австро-Унгария и ще да се управлява от някой принц из хабсбургската династия, а България ще да се земе под защитата на Россия и ще да се управлява от някой руски велики княз. «Че тия известия не са празни мечти, говори белградският вестник «Исток», свидетелствува това, че тия се не опровергават нито от петербургските, нито от виенските официални вестници.» Хората решават нашата съдба, а ние спиме и нехаеме! Ние сме чудни хора!

В Париж произхождат големи волнения. Полицията е предприняла против бонапартистите строги мери. Мнозина са затворени, в множество къщи са произлезли обиски, множество личности са земени под надзорът на тайната полиция. У одного били намерени прокламации «към народът»; у друго намерили списък от ония лица,

които са дали дума да работят за Бонапартовата динстия; а у трети били намерени писма, които свидетелствуват, че в това дело са умешани множество офицери из армията. Намерена е и програмата, по която бонапартистите са мислили да работят. Множество републикански вестници говорят, че Мак Махон е длъжен да постъпи против бонапартистите строго, защото тая партия може да произведе големи нещастия. Разказват, че Мак Махон бил рекъл така: «Аз мисля, че Франция е дотолкова умна, щото тя никак няма да се върне назад и да търси царство!»

Из Испания явяват, че генерал Конха е погинал и че неговата войска е разбиена. Разбира се, че тия известия се разпръскат от карлистите и че са преувеличават доволно много. В една мадридска телеграма се говори, че ако Конха и да е погинал, то войската е останала жива и здрава. Забала е назначен за главнокомандующи на северните войски, генерал Котонер — за военен министър, а Сегаста — за председател на републиката. Из Байона телеграфират, че републиканските войски са изгубили 4000 души убити. «Карлистите са изгубили не по-малко», говори телеграмата. Из Мадрид телеграфират, че Серано е дошъл в тоя град и че тутакси е изпроводи на северните войски 18 топа. Републиканската войска се е събрала в Тафала и приготвява се да удари на Естел. Очакват Забала. Говорят, че генерал Конха се е борил мъжествено и паднал е като херой.

Из Берлин явяват, че германското правителство е поканило великите сили да приемат участие в турските дела и да дадат край на турските високомерия против васалните княжества. Това известие се потвърждава и от «Neue Freie Presse». Тоя вестник говори, че виенският кабинет е писал вече на своя посланик да ходатайствува за това дело. Във Виена мислят, че Ромъния и Сърбия имат пълно право да заключават търговски трактати с чуждестранните държави без дозволения на Портата. Турция се е възпротивила.

Главната причина, която е накарала Персия да изяви недоволствие против Турция, е тая, че в нейната държава живеят няколко хиляди турски поданици, които Портата желае да пресели изново в своята империя. Когато турските стражари поискали да земат тия пода-

ници насила, то персиянците нападнали на тях и избили ги. Европейските сили са приняли в това дело особено участие.

Независимост, г. IV, бр. 37, 29 юни 1874

[ТУРСКИЯТ КАБИНЕТ СЕ НАМИРА В КРИТИЧЕСКО ПОСЛОЖЕНИЕ]

В «Aug. All. Zeit.» е напечатана една дописка, в която се говори, че в. везирин е поканил още веднъж европейските сили да заключат с Портата нови търговски договори. В това също време министърът на външните дела се бори енергически против требования на васалните княжества, т. е. не позволява им да заключават сами с европейските държави търговски договори. Ромъния търси своите права с такава също енергия. «Ако Ромъния и да е явила вече, че тя никога няма да се откаже от своите права и че никога няма да позволи на Портата да се разпорежда с нейните вътрешни дела и ако граф Андрашия и да се старее да убеди Портата да се откаже от своите требования, то техните страдания и до днес още остават напразни, говори тоя вестник. — Ние мислиме, че това дело ще да произведе важни заплетки. В Ромъния се намира една твърде яка партия, която желае да провъзгласи своето господарство за независимо.» «Дайт. Цайт.» говори, че Австро-Унгария има интерес да поддържа Ромъния и Сърбия, а «Унг. Лойд» ни уверява, че Росия разделя убежденията на Австро-Унгария. И така, Турция ще бъде принудена да положи оружието си и да се откаже още от една своя привилегия. Разказват, че и Германия се старее да накара турското правителство да бъде по-умерено.

Из Париж явяват, че французките банкири са твърде незадоволни от действията на турското правителство, което се е отказало да подпише уговорите, по които нейният посланик Садък паша е заключил с тях известният вече заем. Банкирските къщи в тоя град са дали честна дума да не дават вече на Портата ни пребиена пара. Във «Видов дан» пишат из Цариград, че Портата ще бъде

принудена да търси твърде скоро материални средства. Говори се, че Германия е работила твърде енергически против Садък пашовите операции. Турският кабинет се намира в критическо положение.

Във Франция и до днес още произхожда ожесточена борба между партиите. Мнозина мислят, че министерството ще да падне, ако Мак Махон и да се старее да го поддържа. Предложението на Казимира Перие, да се провъзгласи републиката, ще бъде прието от вишегласието. Известно е вече, че министерството е съставено от различни партии, между които няма нито един републиканец. Граф Шамбор е издал манифест към народът, в който се говори, че само монархията е в състояние да спаси господарството. Тоя манифест е посрещнат от народът съвсем хладнокръвно. Правителството се е решило да действа малко по-енергически против партията на легитимистите. Техният орган «Инион» е запретен. Два-та министра, Талиод и Кимон, които принадлежат на легитимическата партия, си са подали оставките, но Мак Махон се е отказал да ги приеме.

Из Мадрид явяват, че Забала е приел вече командата над северните войски, но не е още захванал да работи. Той казал на офицерите, че е намислил да работи осторожно и безпристрастно, без да обръща внимание на различни симпатии и на всякакви политически мнения. Тая реч е произвела голямо впечатление даже и на карлистите. Из Сант Андер явяват, че едно карлистическо отделение от 2000 души дошло до Астелер и приготовило се да нападне на гореказаният град, който е укрепен твърде слабо. Местните власти телеграфисали на централното правителство и поискали помощ. Флотата е отишла вече да защитава градът. 5000 карлисти нападнали на град Тернел в Арагония и запалили предградието, но републиканските войски ги посрещнали мъжествено и принудили ги да отстъпят назад. Карлистите са изгубили 40 души мъртви, 100 заробени и много ранени. Републиканската войска се състои от 200 000 души.

Независимост, г. IV, бр. 38, 6 юли 1874.

[НЕСЪГЛАСИЯТА МЕЖДУ ПОРТАТА И ПЕРСИЯ]

В пешанските вестници явяват из Цариград, че несъгласията между Портата и Персия захващат да принамават големи размери. Мнозина мислят, че тия несъгласия ще да се свършат с въоружена-сила и с големи кръвопролития. Персийският шах е явил на своят посланик в Цариград, че ни едно лице, което днес се намира под покровителството на персийските закони, няма да бъде дадено на османлиите, а Портата е обявила на посланикът, че ако се не изпълни желанието ѝ в продължението на един месец, то нейните войски ще да влязат в Персия. Последният персийски отговор е бил отрицателен. Из Цариград явяват, че турските войски в Карс, в Ерзерум, в Трапезунд и в Багдад са добили заповед да бъдат готови. Европейските посланици при В. порта употребяват сичките си сили да помирят враждующите народи. Множество факти свидетелствуват, че ако между Персия и Турция и да се въдвори сега-засага мир и съгласие, то тия ще да бъдат недълготрайни.

В долната ингелизка камера държавният секретарин е отговорил на едно питане, че на восточният африкански бряг е унищожена вече оная унизителна за човечеството търговия, която се нарича «робопродавничество», но че тая търговия се развива сѐ повече и повече в Зинзибар и във вътрешна Африка. Държавният секретарин мисли, че Абисиния и Египет и до днес още правят значителна търговия с робове. Ингелизкото правителство поискало за това дело обяснение от египетските власти и египетският вицецрал се постарал да свали един паша и да заповяда на своите подчинени да приследуват робовладелците. Разбира се, че после това обяснение и ингелизите, и вицецралят, и сичкото човечество ще да се успокоят на дълго време. А какво видиме ние? — Ние знаем, че в Цариград даже и до тая минута се продават черни робини под самият нос на европейските посланици. Кой може да ни каже, че това не е истина?

Във Франция и до днес още не могат да се успокоят умовете. Посланието, което е изпроводено от Мак Махона до камарата на 27 юния, е посрещнато и от посланиците, и от публиката съвсем равнодушно. Сисей и Фурту са

явили на скупщината, че правителството желае да се учреди горня къща, с която председателят на републиката да вляза в споразумение. Из множество факти се види, че правителството е намислило да разпусне скупщината. Военният министър рекъл, че ако правителството и да не желае да ускорява тоза разпусчане, но то трябва да бъде готово за секи случай. Разказват, че Касимир Перие е пригласил своите приятели да гласоподават против тия предложения. Мисли се, че Касимировият глас ще да има успех. Крайната десница се е изразила, че тя не е неприятел на Мак Махона, нито пък има намерение да не одобри неговата седмогодишна власт, но в това също време тя се е решила да се бори против сяко едно монархическо начало.

Международният конгрес в Брюксел е захванал вече да работи. Някои виенски вестници говорят, че Франция и Англия са се споразумели в това отношение и че са се условили да противодействуват на тоя конгрес, който е измислен от Россия само за ползата на Германия.

Из Испания достигат до нас противоречащи едно на друго сведения. Карлистите се хвалят със своите победи, а републиканските мадридски вестници опровергават техните сведения с достоверни факти. Карлистическият генерал Дорегаарай е издал манифест към европейските сили, в които се говори, че отношенията (?) на републиканските войски му дават пълно право да постъпва със своите противници жестоко. Той се съзнава, че е разстрелял още 15 души пленници. «Neue Freie Presse» говори, че карлистическото дружество, което работи за ползата на дон Карлоса във Виена, е добило телеграма от гореказаният генералин, в която се говори, че той не може да бъде по-умерен при днешните обстоятелства. Виенският вестник говори, че тая телеграма не заслужава никакво уважение. Когато мадридските власти добили известие за гореказаният манифест, то заповядали на войските си да постъпват и сами жестоко и да не жалеят вече своите противници. Забала рекъл на войниците си така: «Аз желяех да бъда милостив, но против мене се въоружи и самото милосърдие. Ние трябва да дадеме край на тия кръвопролития с решителна победа.»

[ВРЕМЕТО ИЗИСКВА ТЯСНО БРАТСТВО И НЕЛИЦЕМЕРНА ЛЮБОВ]

Между сръбските и хорватските вестници съществуват големи препирни за Босна и Херцеговина. Хорватските вестници говорят, че тия два сръбски края трябва да се съединят с така наречената хорватска държава, защото Сърбия няма кредит между босанците и херцеговинците и защото Росия и Австрия никога няма да дозволят на Сърбия да разпространи своето владичество над тия земи; а сръбските вестници говорят, че ако босанците и херцеговинците свалят когато и да е от шеите си турският ярем, то няма да подложат главите си под нови тиранства и под нови нещастия. И сичките тия препирни произхождат в такова едно време, което изисква тясно братство и нелицемерна любов! Хорватите, които до вчера викаха против маджарските дон Кишоти и които до завчера търпяха най-несправедливите гонения от хабсбургските венценосци, се не срамуват днес да се хвалят със своето щастливо положение и да калесват и босанците да вкусят също щастие! Идете после това и говорете, че южните славяни имат ум и разум и че в главите им не вее вятър! Белградският вестник «Изток» има пълно право да каже, че Босна и Херцеговина са доживели до такова едно унижение, щото с тяхното име и с тяхната съдбина е захванало да си играе «и шут, и рога».

Цариградският дописник на «Видов дан» говори, че В. порта се старее със сичките си сили да съедини мохамеданските сили против християнските поданици на негово величество, ако тия да би се решили на общо въстание. Подобен съюз е заключен вече с Египет. Гореказаният дописник мисли, че Портата ще да купи за висока цена тоя съюз.

«Индепенданс» говори, че французкото духовенство е приняло страната на бонапартистите и че Мак Махон не знае какво да мисли и какво да работи. Министерството си е подало оставката, която е приемена. Говори се, че Бролия е бил повикан да състави новият кабинет, но той се е отказал. Тая длъжност ще да извърши Декас. Мак Махон е помолил старите министри да останат на местата си, дорде се състави новият кабинет. Калугерите

волнуват народът и предсказват му лошаво бъдеще...

Карлистите са добили в последното време няколко победи. По най-новите известия градът Чуенка им се е предал на 8 юлия после отчаяна защита. Тия са превзели и добре укрепената крепост Чуенчу. Сичкото това е накарало мадридското правителство да предприеме строги мерии против тия главорези и да тури край на вътрешните волнения. Цяла Испания е турена вече в обсадно положение. Секи един гражданин, който съчувствува на карлистите, ще да бъде затворен, а секи един испанец, който им служи и помага, ще да бъде наказан с по-строга наказание. Правителството се е завзело да организира още 125 хиляди души резерва. Секи гражданин, който има от 22 и до 35 години, ще бъде принуден да защитава отечеството си и свободата си.

Йезуитските вестници «Униата католика», «Осерваторе Ромъно» и «Воче да ла Верита» говорят, че посегателството към Бисмарковият живот е измисленица. Последният вестник говори даже, че Бисмарк е приготвил това посегателство сам, защото е имал намерение да въоружи още повече протестантизмът против правоверните католици.

Независимост, г. IV, бр. 40, 20 юли 1874.

[БЪДЕЩЕТО НА РУМЪНИЯ Е ТЯСНО СВЪРЗАНО С БЪДЕЩЕТО НА ЮЖНОСЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА]

Белградският ромънски консул Стурза е отишъл в Цетин да се срещне с черногорският княз и да се разговори с него за някои дипломатически дела. Княз Никола е посрещнал г-на Стурза с особена благосклонност. Г. Стурза е произнесъл реч, в която се говори, че между Ромъния и Черна гора трябва да се въдворят добри отношения и че действията на тия две княжества трябва да имат определени цели и искрено споразумение. «Ромъния ще да се счита за щастлива, ако се споразумее с юнашкият черногорски народ, който е защитал в продължението на толкова години честният кръст и християнската свобода», е говорил г. Стурза. Княз Никола е отговорил,

че и Черна гора ще бъде щастлива, ако одържи и занаят пред своите отдавнашни приятелски отношения със своите природни приятели и съюзници.

От друга страна ние видиме, че между австро-маджарските сърби и ромъни произхожда сближение и споразумение. Из Карловац явяват, че ако правителството не припознае за карловачки патриарх Арсения Стойковича, то сръбският събор има намерение да избере за такъв ромънският митрополит Прокопия Ивачковича. Разбира се, че това необходимо сближение ще да принесе полза и на сърбите, и на ромъните, защото само в такъв случай разединените и нещастните поданици на Турция и на Австрия ще да дойдат до по-добро състояние. Но както и да е, а и между ромъните са захванали да се появяват личности, които са успели да се уверят, че тяхното бъдеще е тясно свързано с бъдещето на южнославянските племена и че обоюдното споразумение е единствената сила, която ще да доведе християните на Балканския полуостров до техният исторически път. От друга страна произхожда противното. Прочетете дописката на нашият болгарски дописник и уверете се, че благоразумието е още далече от нас, т. е. че ние имаме още много да патиме. Ромънското правителство се е решило не само да унищожи правата на българските колонисти, но и да усвои единственото българско училище в Болград, с което до днешният ден се гордееше сичкият български народ. Разбира се, че с подобни средства се не достига до братска любов и до искрено споразумение.

Из Париж явяват, че републиканците употребяват сичките си сили да се разпусне народната скупщина и да се предприемат нови избори. «Agence Navas» говори, че вишегласието разделя убежденията на републиканците. «Репуб. Фран.» казва така: «Ако скупщината от 1871 г. и да провъзгласи, че империята се унищожава и че монархията е немислима, но тя сѐ още отблъсква проектът да се установи републиката, следователно ние нямаме вече причини да желаеме нейното съществуване.» Тоя вестник мисли, че днешната скупщина не е за нищо друго, освен да произведи волнения и несъгласия. «Ендепен.» говори, че Франция влиза се повече и повече в ръцете на саблите и на цезаризмът. Разказват, че легитимистите искат да се даде на Мак Махона върховна из-

пълнителна власт.» Правителството употребява сичките си сили да удържи скупщината и да продължи нейното съществуване. Мнозина мислят, че рано или късно във Франция ще да победи Гамбетината радикална република, защото народът и войската се намират на нейната страна.

Из Мадрид явяват, че министърът на финансите е намерил средства да въоружи и да съдържава още 125 хиляди войника. В държавната каса се намират сега засега 140 милиона реала. Освен това, в нея влизат почти всеки ден по 3 милиона реала.

Бригадирът Лопец е освободил цяло едно републиканско отделение, което беше заробено от карлистите при Куенки. Той е заробил и стражарите. Каталонският губернатор явява, че карлистите са разстреляли още 140 души пленници. Военният министър е заповядал да се отнеме имането на някои карлисти и да се даде на ония семейства, които са изгубили мъжете си и родителите си. По най-новите известия, в областта Тарагони са избиели 1500 карлисти. Републиканците не са разстреляли нито един пленник. Из Сантандер явяват така също, че Марионес е нападнал на карлистите при Навара и убил е около 1500 души. Още 1500 души са земенни в плен. В Германия съществува твърде голямо съчувствие към републиката. «Nord. All. Zeit.» говори, че Испания и Германия имат едни неприятели (католическото духовенство) и че тия две държави са длъжни да поддържават една друга.

Независимост, г. IV, бр. 41, 27 юли 1874.

[В АВСТРО-УНГАРИЯ СЕ РАЗИГРАВАТ ТВЪРДЕ ЧУДНИ КОМЕДИИ]

В Австро-Унгария се разиграват твърде чудни комедии. Из сичко се види, че австрийските немци имат намерение да повторят произшествията от 1848 година и да спасят австрийското съществуване още веднъж с междуособен бой. Другояче ние не можеме да си обясним днешните комедии, които се разиграват в така нарече-

ното маджарско кралевство и които са раздразили австрийските славяни против техните исторически неприязни до последната крайност. Новосадските вестници говорят, че маджарите са се решили да се борят против всяко славянско желание и да препятствуват на всяко славянско движение. «Техните сегашни действия свидетелствуват твърде ясно, че тия (маджарите) имат намерение да си отмъстят за 1848 година и да потъпчат и най-свещените права на така наречените свои сръбски поданици,» говори един от новосадските вестници. «Тия хора са се заклели да не уважават ничие право и да се насмиват на най-свещените наши предмети», говори «Будущност». — После дълги размисления и отлагания тия едвам се съгласиха да се събере черковният събор в Карловац и да се избере карловачкият патриарх от самият народ. Народът избра за патриарх Арсения Стойковича едногласно, защото той човек е сръбин със сичката своя душа и сърце. Народът знае твърде добре, че Стойкович ще да защитава неговите интереси без задни мисли. Разбира се, че това никак се не хареса на маджарските високолетящи господари. Маджарското правителство се старае да намести и на патриаршеският престол свое орудие, т. е. да понавовира маджарони и в православната черковна администрация. Из сичко се види, че маджарите са решили да унищожат и най-последната автономия, с която се е ползвал досега сръбският народ, и да турят ръка на школите, на черковите и на народните фондове.» По-доле той вестник съветова маджарите да бъдат малко по хора, да оставят своите азиатски страсти и да не излизат из границите на човешината, защото насилията и несправедливостите не са довели ни един народ до особено добро. «Вие твърде лесно можете да изчезнете от лицето на земята заедно със своите насилия», говори «Будущност».

Западноевропейските вестници сѐ още говорят за решението на Восточният въпрос и за бъдещите съдби на Босна. Мнозина мислят, че Босна ще да се даде твърде скоро на Австро-Унгария и че за това дело съществува вече споразумение между Русия, Германия, Австрия и Англия (?). Хорватските вестници, които в последното време са захванали да правят кумовство по чуждите сватби, очакват от решението на този въпрос голяма полза

и за своето полумаджарско и полунемско отечество и надеят се да пожънат богати плоди. На тия мили фанфарони отговаря черногорският вестник «Глас црногорца» твърде удачно. «Нека хорватските вестници бъдат уверени, че ние не даваме особена важност на техните изявления за Босна, ако в това също време и да ги уверяваме, че от техните лудости могат да произлезат доволно лошава последствия за тях сами.» Тоя вестник мисли, че ако хорватите и да очакват някакви си благоприятни последствия от руско-австрийското приятелство, то самото дело може да приеме съвсем друг характер. «Ако между южните славяни не бъдат унищожени ситните препирни и безцелните исторически претензии, то маджарите, немците и турците още дълго време ще да си играят с тяхната съдба и с техните свещени предмети», казваме ние. «Русский мир» говори, че Австрия е длъжна да удовлетворява не само страстите на маджарите, но и справедливите требования на своите славянски поданици. «Сближението на Русия с Австрия не дава на последната право да угнетава своите славянски поданици и да отнима техните досегашни права и привилегии, говори тоя вестник. — Руско-австрийското приятелство може да бъде дълготрайно само тогава, когато Австрия остави тая вредителна за славянството политика, по която се е ръководила досега.»

«Moniteur» говори, че испанското правителство гледа на германското посредничество между републиката и карлистите не като на полезно за Испания дело, а като на вредително явление. Републиката не желае от Европа нищо друго, освен да я припознаят и да ѝ се даде потребното уважение. Кастелар е отишъл в Марсел. Мнозина говорят, че той е отишъл във Франция с политическа мисия. «All. Zeit.» говори, че германското вмешателство в испанските дела ще бъде полезно за републиката по две причини: 1) Европа ще да припознае дон Карлоса за бунтовник; 2) републиката ще бъде припозната за законно правителство. Някои вестници говорят, че Франция помага на карлистите тайно и че по-голямата част от дон Карлосовите войници имат французки пушки. Това известие се опровергава. В «Agence Havas» е поместена из Париж телеграма, в която се говори, че известията на европейските вестници за французкото

вмешателство в испанските дела са неоснователни. Франция никога не е помагала на карлистите. — Достоверно е вече известно, че парижкият кабинет се е решил да припознае испанската република.

Французката камера е отложена до 18 ноември.

Независимост, г. IV, бр. 42, 3 август 1874.

[ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС СЕ ПРИБЛИЖАВА КЪМ КОНЕЦЪТ НА СВОЕТО РЕШЕНИЕ]

Руският вестник «Биржев. ведомости» говори, че Русия, Австро-Унгария и Прусия са се решили да ограничат властта на Портата и да удовлетворят справедливите требования на васалните княжества. Освен това той вестник ни уверява, че между Сърбия, Черна гора и Ръмния е заключен тесен отбранителен съюз, следователно на Восток могат да произлязат твърде важни произшествия. «Ръмния се е решила вече да се освободи от турското тютюрство и да развеже ръцете си в сяко едно отношение, а Сърбия отдавна вече очаква сгоден случай и щастлива минута» — говори той вестник. В това също време ромънските официални вестници разказват, че подобен съюз не съществува и че ромънското правителство не мисли да защитава своите права с военна сила.

Да видиме сега какво прави Турция. Достоверно е вече известно, че турските войски се съсредоточават в Шумен и на сърбо-босанските граници и че Хюсеин Авни паша се е решил да се бори против днешните обстоятелства до последната крайност. Чешкият орган «Politik» говори, че на сърбо-босанските граници са се събрали големи сили и че на тамошните войски са изпроводени из Цариград още 25 000 нови мидерови пушки. «Стражите и стражарите са така също увеличени — продължава той вестник: — Хюсеин Авни паша, днешният управител на Османската империя, който е повече войник, нежели политик, е наместил по сичките по-важни правителствени места военни личности, които са негови приятели.» «Султанът и султанката са се обещали да купят за босанските гарнизони още 230 топа за свои пари.» Той вестник мис-

ли, че Восточният вопрос се приближава към конецът на своето решение.

В Италия са произлезли големи размирици. Правителството е принудено да се бори с две доволно силни партии, из които едната желае да види в Италия републиканско правителство, а другата принадлежи в числото на така наречените «интернационалисти». В Рим са хванати осем души от най-яроствните привърженици на последната партия, между които се намира и приятелят на Мацини Саффи. Затваряния и приследования произхождат и по другите градове. Във Флоренция и в Неапол произхожда голямо волнение. В последният град са затворени двама железнички чиновници, у които са намерени множество бунтовнически писма. Из тия писма се види, че «интернационалката» е организирана доста добре и че нейните членове са се решили да направят в господарството големи пресбразования. Между Болония и Имоле са хванати няколко въоръжени хора, които са разваляли телеграфът. В последният град са намерени и няколко сандъка с пушки. По най-новите известия италианското правителство е приняло решителни мери против сичките революционни дружества.

Говори се вече за достоверно, че берлинското правителство употребява сичките си сили да се припознае седмгодишната власт на Мак Махона. Освен това правителството се е решило да припознае испанската република и да пригласи и другите държави да направят същото. Из Париж явяват, че берлинският кабинет е изпроводил вече потребните ноти до своите представители при чуждестранните двореци. Немската ескадра е дошла до испанските брегове на 25 юлия.

В мадридският вестник «Gazeta» е обнародована нотата на испанският министър Улое, която беше отправена до европейските кабинети за действията на карлистите. В тая нота се говори, че карлистите, които се хвалят пред светът със своите религиозни чувства и със своята неразвалена нравственост, усигат жените и децата и разстреляват пленниците. Преди малко време карлистите са явили на мадридското правителство, че ако републиканските войски дръзнат да нападнат на тях в Куенчи, то тия ще да избият ония жени и ония деца, които са били вземени от тях в плен из Олут. Забала опровъргавя

онова известие, което се беше разпространило по вестниците, че карлистите са нападали на Еспартела и че му са грозили с явна опасност. В «Gazete» е напечатана подробна сметка за боят при Тернеле. Лицагара и дон Алфонс нападнали на една пешачка републиканска регимента с 13 000 души бунтовници, но усилията им останали напразни. Когато тия заповядали на народонаселението да им се предаде, то гражданите отговорили едногласно, че смъртта е по-сладка от унижението. Когато се свършил боят, то правителството поблагодарило гражданите за тяхната храброст.

В «Gaz. Italia» телеграфират, че един от по-главните йезуитски агенти е отишъл из Рим в Париж. Той е понесъл със себе си пет милиона италиански ренти, които мисли да продаде и за добиените пари да купи на карлистите оръжия.

Независимост, г. IV, бр. 43, 10 август 1874.

[ПОСЛЕДНИ ВЕСТИ ОТ АВСТРО-УНГАРИЯ, ТУРЦИЯ, ИСПАНИЯ И ФРАНЦИЯ]

Австрия е захванала вече да се подиграва със своето ново кралевство, което преди няколко години беше наречено от мастера Деака Австро-Маджарско господарство и което даже и до днес още се намира в дрипаво или в неопределено положение. Преди малко време австрийското правителство беше заповядало на хонведските баталиони да идат на лагер в Брук, т. е. извън границите на австро-маджарското кралевство, а това произшествие е и зачудило, и възволновало, и разярило маджарските гатриоти до такава степен, щото тия захващат изново да се убеждават, че от Австрия не може да очаква добро даже и самият швабски народ. Сичкото това е «добре дошло» за славянските племена и за ромъните, които преди няколко години бяха принудени да се откажат от своите отдавнашни и заслужени права и да припознаят короната на св. Стефана. Сближенията, които произхождат в последното време между сърбите и ромъните, са ударили на високомерните Деаковски по-

даници още една плесница. Избранието Ивачковича за карловачки патриарх е произвело голяма радост между православните поданици на австро-маджарско кралевство и голям удар на техните господари. «Албина», органът на ромънската народна партия, говори така: «Сръбската народна партия, която е желала да спаси своето право и своята чест, не е могла да постъпи другояче. Изпърво, с това избирание съборът си отмъсти на дахиите и защити своят народ; второ, той успя да избави своята черковна автономия, която се намираще в голяма опасност; третъ, той доказва добро поверение към ромъните, с които желае да стъпи в тесен черковен съюз (?).» Сръбските вестници така също се радват от сѣ сърце.

За въоръжението на Турция се говори различно. Едни мислят, че султанът е намислил да накаже своите непокорни васали и да ги накара да уважават своят стари господарин; други говорят, че той е намислил да произведе в държавата си голяма и важна реформа, т. е. да назначи синът си за престолонаследник; а трети ни разказват, че последният падишах в Европейска Турция се е решил да погине мъжествено и да остави после себе си добра слава. Пражският вестник «Нация» говори, че Австрия види сичкото това и приготвява се да варди своите граници. В Карловци са се събрали вече 8000 войника, а във Винковци се намират още толкова. По мнението на тоя вестник в Турция твърде скоро ще да произлезат важни катастрофи. Ако султанът намисли да назначи синът си за престолонаследник, то турците ще да въстанат, а християните ще да се възползват от вътрешната революция. «Видов дан» говори, че почти сичките европейски държави очакват тия решителни минути и че някои ингелизки вестници търсят за Османската империя нов господарин.

Испанската република ще бъде припозната твърде скоро от сичките европейски господарства. Даже и папата в последното време се е въоръжил против карлистите. Сичкото това е принесло на днешното правителство голяма полза. От сяка една страна дохождат различни младежи и съединяват се с републиканските войски. Правителството се надее, че неприятелят ще да остави Испания твърде скоро. Дон Карлос е издал прокламация към народът, в която се говори, че днешното правителст-

во е «нечестиво» и слабо и че то не може да се одържи без чужда помощ. Освен това тоя полукалугерин, полуинквизитор и полукасапин се старае да увери Европа, че той не е правил никакви насилия и че убийството на капитана Шмита е било законно. «Той беше хванат заедно с разбойниците (с републиканците) с револверът в ръка при село Визи Туерта и осъди се на смърт от военният съд», казва прокламацията. Карлистите се приготвяват да продължат войната. Дон Карлос е заповядал да се отнеме имането на сичките либерални хора, които живеят в покорените от него провинции. Ония села, които са дали войници на републиката, са принудени да платят по 2500 франга за всеки един рекрут. Сичките заробени войници, които би се отказали да се съединят с карлистите и да им помагат в техните предприятия, ще бъдат разстреляни след един месец.

Някои вестници говорят, че Базен е успял да побегне с помощта на самото версалско правителство. Разказват, че това бягство се е приготвяло твърде отдавна. Бонапартистите говорят даже, че Базен е спасен от самият председател на републиката. На 2 августа Базен пристигнал в Келн, дето очаква децата си. В «Köl. Zeit.» е напечатано писмо от страната на базеновата жена, в което се говори, че само тя е виновна в бягството на мъжът ѝ. Бедна Франция!

Независимост, г. IV, бр. 44, 17 август 1874.

[КАБИНЕТНИТЕ ПРЕПИРНИ НЕ СА ПОДОБРИЛИ ПОЛОЖЕНИЕТО НИ НА ЕДИН НАРОД]

«Augsb. All. Zeit», който се занимава систематически с източните дела, е захванал да пророчествува. Тоя вестник ни уверява, че Портатата е намислила да извърши твърде важни и велики дела: 1) Тя е наумила да защитава своите суверански права в Долня Арабия и да промени шапката си с Англия; 2) Тя е намислила да укрепи Ерзерум и да удари по носът Россия; 3) Тя е намислила да се поинати с Ромъния и да докаже на Прусия, че и у Мемис паша съществува юнашко сърце; 4) Тя не

дозволява на арменокатолиците да живеят по своята воля, защото ѝ се иска да накаже французкият народ за неговите републикански принципи и за неговото хладнокръвие към Наполеона III, а особено към императрица Евгения, с която негово величество султанът е провел няколко весели и приятни часове, и пр. Тоя вестник ни уверява, че Англия се е твърдо решила да защитава протестантите, а Франция католиците, които живеят в Турция, следователно Портата ще да се поколебае от самото си основание. Разбира се, че сичките тия пророчества и размишления нямат за нас никаква важност, защото кабинетните препирни не са улучили досега положението ни на един народ. Ние казваме това само затуй, защото мнозина са посрещнали думите на гореказаният вестник с особено съчувствие и с голямо доверие. Същият вестник говори още, че Турция ще да даде край на своето съществуване и чрез своите собствени действия. Султанът се бил решил да обяви синът си за престолонаследник, ако мохамеданското население и да е противно. Старият шех юл ислямин е паднал по тая причина. Разбира се, че ако Абдул Азис се реши да изпълни желанието си на всеки случай, то ще да произлезе важна революция, която ще да накара Европа да предприеме решителни мерки. А какво ще да правят многочислените християнски поданици на негово величество султанът? — За тях никой и не мисли. Не мислят за себе си и тия сами.

«Wien. Abendpost» говори, че Австрия е припознала вече испанската република или Серановото правителство. «Neue Freie Presse» се радва, че Австрия не е обърнала внимание на руските убеждения за това дело и че е постъпила самостоятелно. Пруските вестници говорят, че когато берлинското правителство пригласило руският кабинет да припознае днешната испанска република, то получило отговор, че тая република не може да бъде дълготрайна, следователно това припознаване няма твърде голямо значение. Берлинският вестник «Montags Zeit» говори, че преди време Россия е мислила за това дело другояче и че се е слагала с берлинският кабинет. «Биржев. ведом.» говорят, че ако Россия се реши да припознае днешното испанско правителство, то тя ще да припознае не републиката, а Серановият кабинет. В това също време Россия съветова Франция да не подпома-

га карлистите и дон Карлоса, защото тая партия не е нищо друго, освен явни разбойници.

Из Мадрид явяват, че Тристан е захванал вече своите военни действия и че топовете гърмят безпрестанно. Разказват, че карлистите са имали няколко малки успехи. Техните органи се хвалят даже, че Дорегарай е разбил генерала Морионеса. Папата е изпроводил на карлистите своята благословия, в която хвали техните действия. И така, римското духовенство и разбойниците съставляват едно цяло.

Във Франция сега-засега се не занимават с нищо друго, освен с бягството на Базена и с пътуването на Мак Махона. Някои парижки вестници говорят, че Базен не е побягнал така кнашки, както обикновено се говори. Нему е помагала даже и изгонената французка императрица, която е изразходвала досега големи суми за това дело. За пътуването на Мак Махона се говори различно. Едни мислят, че това пътуване ще да произведе и на председателят, и на народът голяма полза, а други мислят, че официалните пътувания почти сякога остават без никакви последствия.

Някои виенски вестници мислят, че в Россия ще да произлезат големи реформи и че граф Шувалов е изпроводен в Лондон да се приготви за господарствен канцлер. Император Александър отдавна вече е мислил да отвори законодателна камера и да ограничи властта на полицията; а ако не е изпълнил своето желание и до днешният ден, то причината е бил граф Шувалов, който е бил досега шеф на полицията и на царската тайна канцелария и който е пръв любимец на императорът. Чудеса! За личната воля на един човек се жертвува благосъстоянието на цял един народ! Подобни заключения могат да се родят само във Виена!

Бриселският конгрес ще да се разтури твърде скоро. Руските предложения не са могли да намерят съчувствие и поддръжка.

Мацинистите разширяват сѐ повече и повече своите граници. Един берлински вестник говори, че италианското правителство има с тая партия такива също мъки, каквито има и Германия с католическото духовенство. Италианското правителство е запретило на мацинистите да правят свои събрания и да говорят за господарствените

дела. Тия строги приследования са накарали народът да се въоружава против правителството и да произвежда постоянни демонстрации. Правителството е затворило множество образовани и първи хора. Захванали са да се появяват и малки чети. Правителството се намира в критическо положение.

Независимост, г. IV, бр. 45, 24 август 1874.

МАК МАХОН РЕШИЛ ДА ВКАРА ФРАНЦУЗКИЯ НАРОД В СВОЯТА МАНДРА С ХАДЖИЙСКИ СРЕДСТВА]

Из Цариград явяват, че между херадският владетел Якуб хана и между неговият баща Шир Али хана се е възгоряла вътрешна война. Тая война твърде лесно може да произведе важни последствия, които ще да имат важност и за някои европейски господарства. Ингелизите поддържат Шир Али хана, а русите Якуб хана. Мнозина мислят, че ако Россия се умеша в това дело, то ингелизките войски в Индия ще бъдат принудени да излезат на бойното поле и да кръстосат саблите си с безпокойните «варвари». Разбира се, че под името «варварин» цариградските гръцки вестници подразумяват русите, т. е. своите многогодишни «кормилци». Но да оставим това. Разказват още, че между Персия и Россия съществува споразумение и тесен съюз, следователно тюркменските дела ще да подпалят сичка Азия. Турция предвижда сичкото това и въоружава се. Но и в тая държава се приготвява междуособна война. «Русск. инвалид» говори, че султанът се е твърдо решил да измени законът за престолонаследиято, т. е. да назначи синът си за наследник на отоманският престол. Сегашният в. везирин Хюсеин Авни паша приготвяла вече за това дело войската. «Ако тия слухове са истинити (тия са истинити р.), говори «Neuie Freie Presse», то Турската империя ще да се успокои во веки веков.»

Един баталион от французката войска, който се е намирал на испанската граница, се е повдигнал на оръжие, защото карлистите, като пушкали на Пуичерд, са напра-

вили множество пакости и на французите. После това карлистите оставили при Пуичерд само 600 войника, а другите отишли да нападнат на републиканската войска, която е била изпроводена да помогне на градът. Парижките вестници говорят, че в последните две недели карлистите са се борили мъжествено и че републиканските войски са били принудени да се защищават от техните куршуми, които са летели от сяка една страна. Тия са развалили железницата между Рипол и Пуичерд. Тия същи вестници се съзнават, че карлистите са претърпели и големи нещастия. Забала разбил при Миранд цели шест баталиона и направил на своите противници големи загуби. Републиканските войски се приготвяват да нападнат на разбойниците последен път.

Из Мадрид явяват, че министерството ще да се удържи и че между министрите съществува споразумение. Освен Россия почти сичките европейски господарства са припознали Серановото правителство. «Neue Freie Presse» говори, че Россия не е припознала испанската република само затова, защото тя не е още припозната и от самият испански народ.

Мак Махон се е решил да вкара французкият народ в своята мандра с хаджийски средства. Той ходи из град в град, посещава сяка една черкова, кляка на колене, моли се на св. Августина и записал се за почитател на св. Ана Орайска. Свещениците са го посрещали с кръстовете в ръка, наговорили са му сладкозвучни речи, хвалили са го до седмото небе, молили са го да защитава «папата и черковата» и изявявали са надежди, че той ще да отмъсти на Германия за нейните победи. Разбира се, че ако сичките тия съвети, желания и възклицания и да са били доволно мили на президентинът, то в това също време той е успял вече да се увери, че народът не разделя неговите «задни» убеждения. В който град и в което село и да се появял председателят на монархическата република, то народът викал из сичкото си гърло: «Да живее републиката! Доле роялистите! Доле бонапартистите!» Само духовенството, старите чиновници и аристократите от 1856 година мълчели и въздишали. Мак Махоновото пътешествие е предприето с цел. Президентинът мисли да прекрати републиканските стремления на народът и да даде край на радикалните проповеди.

Във виенските вестници явяват, че между Портата и Черна гора са захванали изново да се водят преписки за Бело бърдо и за някои други местности. Около 6 хиляди добре въоръжени черногорци са дошли на границата да вардят, защото преминалата година албанските турци им бяха запалили сеното. Албанският губернатор е добил заповед да бъде осторожен и да избягва сяко едно сбутнувание с това немирно гяурско племе.

Независимост, г. IV, бр. 46, 31 август 1874.

[ТУРЦИЯ СЕ ВЪОРЪЖАВА]

Руските вестници се стараят да докажат на своите читатели с неопровержими факти, че Турция се въоръжава и че това въоръжение се приготвява против нейните васални държави, които, по думите на в. везирин, са излезли из своите граници и които са захванали да презират съветите даже и на своят венценосни повелител. Цариградският дописник на «Видов дан» говори даже, че Хюсеин Авни паша се бил изразил публично, че понапредните турски правителства са направили голяма погрешка, «когато са дозволили на васалните държави да се отделят от империята и да обявят себе си за независими». Сиромас Хюсеин Авни паша! Из сичко се види, че тоя велики дипломатин е дотолкова занят със своите ханъми и със своите печалби, щото е заборавил даже и разказите на баба си. Чудно нещо! Ако тоя турски големец да би имал понятие даже и за най-новите произшествия, които са се случили в Османската империя в последните петдесет години, то той би трябало да знае, че ни една от гореказаните държави не е добила своята независимост без кръвопролития и без решителни победи. Ние би посъветовали великият мъж да прочете историята на XIX век от Гервинуса за египетско-турската война и да се увери, че ако да не би били някои от великите държави, то от турската империя не би останали ни най-малките перушинки. В «Голос» пишат из Цариград, че е повикана вече сичката турска резерва и че цариградските войски са добили заповед да бъдат готови сяка ми-

нута. Хюсеин Авни паша се е похвалил пред султанът, че за 48 часове той може да повдигне на оръжие около 800 000 войника. Освен това той има изкусни и храбри предводители (?). «Голос» мисли, че сичките тия похвали са преувеличени, но в това също време той казва, че везирин рано или късно ще се реши да изпълни своите планове. Тоя вестник мисли, че Хюсеин Авни паша ще да заплете Портата в такива дела, из които не ще могат да я извлекат ни най-адските сили. Руският, австро-маджарският и ингелизкият посланик се стараят да свалят Хюсеина от везирската столица, но султанът остава негоколебим и не отнима от него своето доверие. Гореканзаните известия се потвърдяват и от нашият цариградски кореспондентин. Но както и да е, а Турция се въоружава наистина. Из Русчук ни явяват, че тя възобновява и своите крепости покрай Дунавът.

Из Мадрид телеграфират, че във вьнкашните дела новото испанско министерство ще да се ръководи по програмата на старото, т. е. че ще да се старае да придобие приятелството и моралната поддръжка на Европа, но в това също време то желае да се не меша никой във вътрешните дела на Испания, ако това вмешателство има цел да докачи испанското народно чувство или испанската независимост. В същата депеша се говори, че в това мигновение под правителствените байряци са се събрали 60 000 души, само една резерва. В една берлинска дописка в «Augs. All. Zeit» се говори, че ако моралната помощ, която се подава на Серановото правителство от сичките европейски сили, и да не принесе желаемите резултати на Испания, то тя ще барем да убие окончателно силата на ултрамонтанството, което и до днес още не престава да защитава карлистите, от които очаква поддръжка на католическата черкова, или, да кажем с други думи, което се надее да обнови светската папска власт и йезуитското могъщество. Дон Карлос обещава на народът големи права.

Граф Шамбор е изпроводил на дон Карлоса такова едно писмо, в което се говори, че ултрамонтанството ще да победи и че испанските разбойници трябва да се държат мъжествено за своето дело (?). Това писмо е произвело даже и във Франция голямо неудоволствие. Мнозина мислят, че това писмо не е излязло изпод перото на гра-

фа Шамбора и че тоя човек никога не би се решил да напише подобно писмо, но в това също време неговият орган «Жур. де Леба» говори, че Франция е длъжна да желае на дон Карлоса успех и победа.

По Париж, по думите на «Jnderdependance», се разнасят гласове, че между Англия и Турция, от едната страна, и между Персия и Хива, от другата, се водят преговори да се стане на път на Росия в Средня Азия и да се даде край на нейните завоевателни цели. Ако е сичкото това истина, то Турция се не въоружава напразно.

Независимост, г. IV, бр. 47, 7 септември 1874.

[ПССЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ В ТУРЦИЯ, ИСПАНИЯ И ФРАНЦИЯ]

За въоружаванieto на Турция сѐ още се говори в европейските вестници. Мнозина мислят, че султанът се е решил да работи по програмата на Хюсеина Авни паша и че турските войски ще да влезат в Сърбия и в Ромъния, а други говорят, че той има съвсем други намерения, т. е. че негово величество предвижда междоусобна война и приготвява се да я удуши. «Д. Цайт.» говори, че главната причина, която е накарала Портата да се въоружава, се състои в това, че султанът се е твърдо решил да обяви синът си за престолонаследник и да даде край на ония кръвопролития, които са произхождали при сяко ново възцаряване. Но ще ли турският народ да гледа хладнокръвно на това преобразование и ще ли той да преклони колената си пред султанската воля? Немският вестник говори, че меджидовците, които са противни на престолната реформа, са се решили да повдигнат мохамеданското население и да произведат страшна революция. «Разбира се, говори «Д. Цайт.», че и християнските народности на Балканският полуостров няма да останат хладнокръвни в това дело и че и тия ще да въстанат за своите народни и човечески права и привилегии.» Немският вестник мисли, че ако Високата порта желае да изпълни своите желания без особени пожертвования, то тя трябва да употреби сичките си сили да укроти старите

мюсюлмани и да оягчи военната власт в ръцете на Хюсеина Авни паша. Тоя вестник е твърдо уверен, че Турция не смее и не може да предприеме война ни против една европейска държава. «Тя твърде добре знае, че всяка една вънкашна война може да я доведе до окончателно разорение.» Но както и да е, а Портата се въоружава и въоружава се енергически. А християнските народности на Балканският полуостров? Ние смело можем да кажем, че ако тия пропуснат и тия сгодни за тях минути, то тяхното бъдеще е съмнително.

Руската политика относително испанските дела е произвела голямо неудоволствие и в Германия, и в Австро-Унгария. Ако официалните вестници на тия две държави и да уверяват своите читатели, че между трите императора и до днес още съществува споразумение в сяко едно отношение, то умните хора са убедени в противното. Някои германски вестници мислят, че испанските дела са начало на бъдещите неприятелски отношения между славяните и немците.

Испанската републиканска войска, която си е почидала доволно дълго време, е захванала изново да работи. В последното време тя е имала две доволно важни сражения с карлистите. Немската флота така също е имала малко сражение с карлистите, ако това известие още и да се не е потвърдило официално. Мнозина мислят, че Германия ще да се смеша в испанските дела окончателно. «Ла Прес» мисли, че ако Бисмарк се реши на подобен подвиг, то трябва по-напред да се поразмисли. «Колкото за Франция, продължава тоя вестник, то тя няма вече намерение да пада в старите погрешки.» Тоя вестник мисли, че Русия е единствената държава, която е в състояние да даде на испанските дела надлежашо направление. Из Мадрид явяват, че карлистите са разбиени при Нестрац и че са изгубили множество убити и ранени. Злодействата и насилията, които са произлезли в последното време по желанието и по повелението на дон Карлоса, са дотолкова гнусави и отвратителни, щото са охладили даже и най-големите негови приятели. Така например той конфисцира имането не само на своите неприятели, които въстават против него и които не припознават неговата власт, но и на ония мирни жители, които гледат своите дела и които се не мешат в полити-

ческите волнения. Множество градове са длъжни да плащат огромни суми и да дават и последното свое парче хляб на дебелиите калугери и на разбойниците. Из Мадрид явяват, че и самите карлисти са успели вече да се уверят, че техните трудове ще да останат напразни и стараят се да награвят колкото се може повече злато и сребро и да побегнат във Франция и в Швейцария. Близко до Нестрац се е случило още едно важно сражение. Републиканската войска се предводи от генерала Павия.

Във Франция е захванала изново да напредва бонапартистическата партия. Бонапартистите са изчеканили вече монети, на които стои лицето на Наполеона IV. Правителството е предприняло против тая партия решителни мери. Мак Махон сѐ още пътува по господарството и въодушевява народът. Най-главното занятие на маршалът е да ходи из черкова в черкова, да говори речи и да любезничи с калугерите. Кардинал Рене е избран за командир на почетният легион. Председателят на републиката се обещава почти в сичките черкови, в които стъпя петата му, че ще да обича черковата, че ще да защитава духовенството и че ще да съчувствува на папата.

Независимост, г. IV, бр. 48, 14 септември 1874.

[РУСКАТА НЕВЕСТА Е ЗАПРИЛИЧАЛА НА ПЕНЕЛОПА]

Множество французки вестници бяха явили преди малко време, че император Александър е писал собствено-ръчно писмо на дон Карлоса, в което го уверява, че Русия е благонаклонена към него и че му желае успех. Днес това известие се опровергава от същите вестници. «Neue Freie Presse» ни уверява даже, че ако Русия и да не е припознала днешното испанско правителство, то тя никога няма да се реши да действа така остро против своите съюзници (против Германия и Австро-Унгария), които желаят противното, т. е. които са яростни неприятели на дон Карлоса (?). За нас тия слухове и тия дипломатически размишления са доволно смешни. Хората пишат не онова, щото е, а онова, щото им се иска

да е. Някои французки вестници или защитници на дон Карлоса са би желали да видят Россия на своята страна и да насолят на ненавистните свои немски противници, следователно тия извличат из днешната руска политика благоприятни за себе си заключения и пущат в ход различни лъжовни известия, а австро-маджарските сватове, които имат важни причини да кадят тъмнян на своите силни съседи, намират почти в сяко криво или право журнално известие причина да разкажат на светът, че тия имат силни съюзници и че тия съюзници ще да им бъдат верни до гробовата дъска. Който следи за дипломатическите любезности на европейските кабинети и който ходи по кавенетата, той трябва да е добил вече ясно понятие, че руската невеста е заприличала на Пенелопа, която рано или късно ще да бъде принудена да прогони своите поклонници с ръженът.

Нашите славянски братия се отличават от Восток до Запад. Виенските вестници говорят, че «младата чешка партия», която в последните няколко години беше оглушила светът със своите недоволствия против виенското правителство, е изменила вече своето знаме и решила се е да погази своите свещени обязанности. Пражките вестници говорят, че седем души чешки посланици, които принадлежат на младата чешка партия, са отишли вече на господарственото събрание. Старата чешка партия ги е молила да не правят това, обещала им е равноправност в своите клубове и плашила ги е с бъдещите нещастия за Чехия, но тяхното решение останало непоколебимо. Сичкото това ни доказва още веднъж, че чехите са славяни. Кажете ни, молиме ви се, защо и за какво се е водила седмогодишната чешко-немска борба? «Политика» напада на гореказаните посланици с голяма ярост, а «Покрок» говори, че в тоя ден, в който чешката млада партия се е решила да иде на господарственото събрание, е така също нещастен, както и онзи, в който Милота Дедич е предал чешкият юнак Отокара.

Из Мадрид явяват, че северните войски са захванали вече да нападат на карлистите. Отделенията на Ласерна, на Морионеса и на Кабалоса са се съединили. Карлистите, които са захванали да търпят глад и различни неволи, нападат на селяните и отнемат и последното им парче хляб. Освен това тия развалят железните пътища

и палят селата. «Бирж. ведом» говорят, че ако е изпроводено из Петербург писмо до дон Карлоса, то в това писмо, без никакво съмнение, го съветоват да не напада на мирните жители, да установи злодействата и да не злоупотреблява своята власт. Разказват, че една ангелиз-ка ладия е донесла на карлистите дрехи и храна.

Цариградският дописник на «Видов дан» явява, че черногорският княз се е решил да дойде в Букурещ и да участвува във военните маневри, които ще да станат около краят на тоя месец. Заедно с князът ще да дойдат и по-голямата част от неговите по-първи сердари. Това известие е произвело в Цариград голямо волнение. «Из сичко се види, говори гореказаният дописник, че Портата се твърде плаши от съюзът на восточните княжества. Да даде бог, щото правителствата и християнските народности барем от последните десет години да се научат ум и разум!» Ще видиме.

Независимост, г. IV, бр. 49, 21 септември 1874.

«ВСЕКИ СЪНУВА ОНОВА, ЩОТО МУ СЕ ХАРЕСВА ИЛИ ОТ ЩОТО СЕ БОИ»]

Във виенската «Преса» пишат из Цариград, че Портата се е отказала да изпълни желанието на Сърбия, т. е. да съедини своите железни пътища със сръбските. Великият везирин е отговорил на сръбският представител при В. порта, че правителството няма сега-засега пари, а барон Хирш му е казал, че тая линия не е нужна в сегашното време и че неговата цел е да свърши главното предприятие. «Това не е нищо друго, освен причина да се не изпълни обещанието, което беше дадено на сръбският княз — говори тоя вестник. — В. везирин никак не желае да даде на Сърбия стратегическа железница, която би я довела пред България. Това решение ще да даде на Сърбия нов повод да бъде незадоволна, но в Цариград се безпокоят твърде малко за това дело, защото тука се мисли, че Сърбия има слабо влияние в България и в Босна и че княз Милан седи не твърде яко на своята столица, защото се умножават привързаниците на Кара Георгиевича (?).»

Достоверни ли са тия известия или не, ние не знаем, знаем само това, че влиянието на Сърбия може да се върне изново, т. е. че княз Милан е свободен да добие изново своята популярност, ако само тая популярност се е колебала. Славянските и християнските племена на Балканският полуостров са дошли до оная безвиходна точка, която ще да ги накара да посрещнат с отворени обятия не само своите еднокръвни братия, но и секи един чужденец, който не носи чалма и който се не нарича турчин. Гореканият вестник говори още, че Турция желае да произведе в Сърбия неудоволствие и против своето правителство, и против В. порта. «Руското приятелство с В. порта дава на Турция пълно право да мисли, че нейните победи ще да бъдат успешни (?)», продължава виевската «Преса». Ние се не съгласяваме с това заключение така също, както не вярваме и на кабинетните приятелства.

Французките партии са захванали изново да се борят и да приследоват една друга. Изборите за народното събрание са повече републикански. Из сичко се види, че монархистите и бонапартистите губят сѐ повече и повече. Гамбетовият орган «Републик Франсе» говори, че Франция се е решила да работи енергически и да осигури своето благосъстояние. Републиката ще да бъде осигурена. «Време е вече за Франция, говори Гамбета, да организира яко правителство.» Правителствените мъже са твърде незадоволни от жителите на Гренобел и Визил, защото са посрещнали Тиера радостно и защото са му оказали голямо уважение. Против Гамбета са въстанали почти сичките монархически органи. «Орд» говори, че ако Гамбета и да се старее да съедини републиканската партия в едно цяло, то неговите старания ще да останат напразни; но в това също време той вестник се съзнава, че и между монархистите, а особено между бонапартистите, не съществува единодушие. Говори се, Мак Махон ще да бъде принуден да промени своето министерство.

Множество вестници говорят, че Россия се е съгласила вече да припознае Сераановото правителство. «Жур. де С. Петер.» говори, че ако Россия не е извършила това преди няколко месеца, то тя е желала да направи услуга на самият испански народ. Россия не желае да се меша във вътрешните дела ни на едно европейско господарство. «Пров. кор.» мисли, че между Россия и Германия са произ-

лезли в последното време някои препирни за това дело. «Таймс» говори, че дон Алфонс е добивал досега из Россия пенсия, а «Национ. Цайт.» ни разказва, че тая пенсия е прекратена тутакси, щом дон Алфонс е преминал през границата и щом е влязъл в Испания с оръжието в ръка. Из Лондон явяват, че в Испания твърде скоро ще да бъде обнародвано кралевство и че за испански крал ще да бъде избран дон Алфонс под регентството на Сераана. Това дело се одобрява и от великите сили. В «Морн. пост.» явяват, че из Англия постоянно се изпровождат на карлистите оръжия, храна и облекла. В «Moniteur» е поместена из Париж такава една телеграма, из която се види доволно ясно, че испанците са твърде ожесточени против Франция, ако тя и да е припознала Сераановото правителство. Същият вестник говори, че испанският народ никога няма да дозволит на великите сили и на чуждите личности да се мешат във вътрешните дела на държавата и че тоя народ се е решил да се бори до последната си капка кръв за своите права и свобода. Между републиканските войски и карлистите са произлезли няколко малки битки. Войската на генерала Павия напредва доволно бързо.

Французката «Преса» говори, че в Европа се съставлява коалиция против Германия. Тоя вестник мисли, че европейските кабинети ще бъдат накарани от самите обстоятелства да съставят тая коалиция. «Разбира се, говори един берлински вестник, че на биволът окото е в просото и че секи сънува онова, щото му се аресва или от щото се бои.»

Австро-маджарските вестници са захванали да говорят, че васалните княжества на В. порта имат пълно право да заключават с чуждестранните държави търговски договори и че правителството е обязано да подаде своя глас за тяхната полза. «Преса» говори, че правителството води вече преговори с Ромъния за това дело и надее се да изпълни своите желания. Тоя вестник мисли, че от решението на тоя вопрос зависи и благосъстоянието на австрийската търговия.

«Либерте» говори, че италианското правителство е изпълнило вече едно свое желание. Военният французки кораб Оренко, който отдавна вече стои в пристанището Чевитавекия, е получил приказание от своето правителство да се върне назад.

[ТЕЖКО И ГОРКО НА ОНЗИ НАРОД, КОЙТО ИМА ДОВЕРИЕ КЪМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ КАБИНЕТИ]

Виенската «Преса» съветова чехите да се споразумеят с правителството, защото руските вестници са благонаклонени към Австрия и защото даже и панславистическият вестник «Голос» им дава същите съвети. И наистина, в последното време руските вестници са обърнали своите знамена и стараят се да гъдъличкат самолюбието на своите съюзници. «Голос», който почти сякога е защитил славянските интереси, мисли, че до онова време, докогато за Австрия е била чужда славянската политика, австрийските славяни са били длъжни да не вярват и да противоречат на своето правителство; но днес, когато Австрия се е споразумяла с Русия и когато нейната политика не е вече противна на славянските племена, западните славяни трябва да се споразумеят с Виена. «Политик» отговаря на тия съвети доволно разумно. Тоя вестник говори, че ако между Русия и Австрия и да съществува споразумение, то между австрийските славяни и немците работите стоят съвсем другояче. «Ние ще да положиме оружието си, говори «Политик», само тогава, когато добиете своите права и привилегии. Разбира се, че за любовта на вълкашнията австрийска политика ние нямаме воля да пожертвоваме своите народни интереси.»

Да кажем и ние своето мнение за тоя вопрос. В последните три години ние забеляваме, че руските вестници, а особено полуофициалният вестник «Моск. ведомости» и неофициалният «Голос» са разположени доволно приятелски и към Турция и че на техните страници се появяват твърде често смешни, противоречиви и на нищо неосновани разсъждения. Ако се промени министерството, то «Голос» бърза да увери своите читатели, че за Турция настават по-щастливи времена и че християнските поданици на султанът ще да добият големи облегчения; а ако правителството успее да заключи нов заем и ако подкрепи навреме своите финансови дела, то «Моск. ведомости» захващат да хвалят разумната политика на Махмуда или на Хюсеина и да разказват на руската публика, че новият в. везирин произхожда от благородна фамилия, че той е зет на Рахмана, че коначите му са замечателни, че

мустаките и брадата му са черни и т. н. Разбира се, че сичките тия похвали, разсъждения, предположения и факти имат голямо сходство с оногава, който нямал какво да прави и клатил вратата. Из сичкото това ние ще да извлечеме следующето заключение: «Тежко и горко на онзи народ, който има доверие към дипломатическите кабинети и който приемава техните съвети за чиста монета.» Даже и животните правят различни такли, когато са сити.

Между Гърция и В. порта са произлезли в последното време важни препирни. Портата е издала указ, в който се говори, че ония гърци, които живеят в империята като чужди поданици, трябва да докажат колкото се може по-скоро де са родени, на какво основание са чужди поданици и имат ли право да бъдат чужди поданици. В Турция в сегашното време се намират 200 хиляди гърци, които са то руски, то австрийски, то елински поданици. Освен това тия прсменават своите покровителства почти всеки ден. Ако тия гърци докажат, че са чужди поданици, то турското правителство ще да им запрети да имат в империята имане, а ако не докажат, то ще да бъдат обявени за турски поданици и ще бъдат накарани да плащат данок. Елинското правителство е протестирало.

В множество французки департаменти са свършени вече изборите за народното събрание. Парижките вестници говорят, че по-голямата част от тия избори са републикански.

Тиер сè още пътува по Франция и по Италия и проповяда на народът, че републиката е единствената господарствена форма, която е в състояние да спаси французката земя и че Франция е длъжна да се подружи с Италия и да заслужи нейното съчувствие. Когато той дошъл в Турин и когато една французка депутация му рекла, че се бои от днешното французко правителство да не бъде противно на необходимото сближение и на нужното споразумение между Италия и Франция, то Тиер отговорил така: «Аз не мисля така. Във Франция наистина съществува такава една партия, която е противна на французо-италианското споразумение, но тая партия е почти нищожна. Тая партия е клерикалната. Вишегласието, т. е. самият народ, е искрен приятел на Италия.»

Папата е изпроводил до Мак Махона такова едно писмо, в което се изказват твърде сладки похвали и твърде

големи надежди, т. е. в което Пия IX избира предводителя на републиката за покровител на християнството. В това писмо се говори още, че Франция ще да бъде и занаят пред защитница на правото дело (?) и че нейните заслуги на католическата черква са твърде големи. Особено за времето на първата французка революция.

«Либерте» мисли, че испанското правителство ще бъде принудено да протестира, че из Антверпен и из много други пристанища се изпроважда оръжие на карлистите. Ингелизкото правителство е хванало един испански вапор в пристанището Сличо. В тоя вапор се намират 13 нови топове. Ако ингелизките власти и да са уверени, че тоя вапор принадлежи на карлистите, то капитанинът употребява сичките си сили да докаже, че той принадлежи на републиката. Тоя вапор е изпроводен в Лондон.

В една карлистическа телеграма се говори, че на 20 октомври в Мотрико са докарани 16 топа, 4000 пушки и 6000 фишека.

«К. Цайт.» говори, че републиканската войска ще да удари твърде скоро на Етелт.

Независимост, г. IV, бр. 51, 5 октомври 1874.

[РУСКИЯТ НАРОД ЩЕ ПОДАДЕ ГЛАСА СИ В ПОЛЗА НА БЪЛГАРИТЕ]

Известно е вече, че фанариотите са помолили В. порта да им позволи да изпроводят в Русия депутация, която е обязана да се яви пред руският Св. синод и да поиска от неговите членове окончателен отговор за българо-гръцките дела. «Русия е длъжна да ни отговори колкото се може по-скоро, защото нейното мълчание е опасно за сичкото православие», говорили членовете на фанариотският синод. А знаете ли какво ще да се случи в такъв случай, ако Русия не припознае схизмата? Тогава «безгрешните» турко-христиени ще да прокълнат и руският народ и ще да очистат православието от славянската къклица. Идете после това и не говорете, че гърците са безстрашни герои! Турският министерски съвет е разгледвал тоя вопрос в

отделно заседание. На тоя съвет са присъствували и няколко гърци и българи (??).

Във виенската «Преса» пишат из Цариград, че днешното турско министерство е благонаклонено към фанариотите и че желае да им върне старите права. Известихме се из достоверен източник, че българските интереси са защищали х. Иванчо и г. Кръстович, който преди една година се отказа решително от народът си и от екзархията. Тежко и горко на онзи народ, когото защищават подобни калпазани! В последното време и между гърците са се появили противници на схизмата. «Византис» говори, че тая схизма ще да бъде убийствена не само за българите, но и за гърците (?). Говори се още, че гореказаната комисия ще да бъде припозната от В. порта и че Русия ще бъде турена в критическо положение. Бедна Русия! Надеяла ли се е тя, която е защищала православието с такава енергия, че ще да бъде проклета от турските олани и чубукчий, които са продали своето православие още в оная минута, в която са се миропомазали пръв път от турските султани? Надеяла ли се е тя, че ще да я лаят ония гладници, които е тя хранила и гоила в продължанието на толкова столетия? Най-после, надеяла ли се е тя, че нейните любимци, за които е проливала цели реки алена кръв, ще да хвърлят първият камък със своята нечиста потурчена ръка? Истина казват старците, че «човек се учи дорде умре». Но ще ли Русия да удовлетвори несправедливите требования на цариградските дѣмбели? — Ние не вярваме. Ако руският синод и да би постъпил другояче, то руският народ ще да подаде гласът си за ползата на българите.

В. порта се въоружава сѐ повече и повече. Хюсеин Авни паша е казал на ингелизкия представител, че в тая минута империята има 600 хиляди добре въоружени войници, 300 хиляди души резерва, 200 хиляди души приготвени младежи и 600 хиляди башибозуци. Освен това египетската войска се намира под нейното разположение. Разбира се, че и тия «официални» факти ще бъдат приемени от българският дописник на хорватският в. «Obzor» за чиста монета. Синът на самият султан е наименован за генералисимус на сичката войска, следователно Турция ще да одържи блестящи победи. Разбира се, че сичките тия похвали се произнасят само затова, за да се уплашат васалните княжества и да преклонят

главите си пред санджак-шерифът на граховският херой.

Днешните действия на прuskото правителство са накарали благоразумните поляци да потърсят руското приятелство и да влязат с русите в споразумение. Познанските поляци съветоват своите братия в Русия да се помирят с правителството и да се постараят за спасението на своята народност в Прусия. Във Варшава били събрани полските големци да разгледат някои свои домашни дела, но събранието им било затворено от руските власти по желанието на берлинският кабинет. Когато варшавският губернатор явил на събранието волята на правителството, то известният славянофил Нил Попов извикал: «Време е вече да простре Русия ръката си на поляците, като на свои братия.»

Карлистите са захванали да падат сѐ повече и повече. Правителствената войска е превзела Лагвардия. Откакто е свален Дорегаарай, то тия са изгубили и своята енергия. Пътйовете на карлистите са пресечени вече от правителствените войски. Дон Карлос не е ранен.

Независимост, г. IV, бр. 52, 12 октомври 1874.

* * *

[ВОЙНАТА МЕЖДУ ФРАНЦИЯ И ГЕРМАНИЯ НЕ Е ВЕЧЕ ВОЙНА МЕЖДУ ДВЕ НАЦИИ]

Войната, която днес все още продължава между Франция и Германия, не е вече война между две нации за сюзеренство или монархически капризи; днес свободата се бори срещу деспотизма; днес прогресът и уважението към човека се борят срещу бюрокрацията и ретроградността.

Ако Париж падне, републиката ще загине, ако Вилхелм бъде победител, човечеството, което желае свобода и е жадно да живее и процъфтява, няма да спечели нищо. Всички смятат, че Париж ще падне, че Прусия ще бъде победителка и че французката република ще загине. Но какво ще стане после? Ще могат ли Наполеон и Евгения

да се завърнат в Париж и да сложат на главата си короната на Людовик XIV? Не вярваме — народът забавя, но се разплаща и никога няма да прости на Наполеон предателството и позора на Франция, чиято причина е той. Орлеанците може да триумфират, а Тиер може да постигне целта си? Но триумфът не може да бъде траен. Не само Франция и французкият народ искат да живеят свободни, но дори цяла Европа изказа желанието си да живее свободна, без да се подчинява на капризите на деспоти като Людовик XIV, който можа да рече: «L'état c'est moi!» Народите разбраха, че щастието им не се състои в разкша и блестящите корони, нито в това, да си имперски сателит и да имаш тайна полиция, а във вътрешното богатство и в икономиката. Америка, Швейцария, Белгия, Холандия днес казват: «Правителството, това е народът.» Същото казва всеки патриот и свободен човек.

И така, ако днес французката република бъде униожена, французкият народ няма да загине, той скоро ще излекува своите рани и скоро ще го видим даже велик, какъвто беше в добре известната 1793 година. Всяко нещо умира с времето, но правдата и здравата идея никога. Самите прусаци, баварци и другите победители, които днес се прекланят пред капризите на Бисмарк, много скоро ще се съвземат, ще си признаят грешката и ще видят, че тяхната славна днешна победа ще задуши и собствената им свобода. Вилхелм днес изпразва картечните си не само срещу Франция, но и срещу щастието на Германия, т. е. срещу правото на националност. Както се вижда от германските вестници, германският народ вижда пред себе си пропастта, която Бисмарк му готви, и от всички страни се носят недоволства и протести. Освен това загубите на прусациите са твърде значителни, макар и телеграмите от Версайл да говорят противното.

Всичко това принуди Бисмарк да изпрати заповед до пруския представител Бернсфорт да настоява да се приемат условията за мир и да се прекрати войната. «Tages Presse» съобщава, че Бисмарк предлага следните условия: прусите да заемат един форт на Париж и да го държат до подписването на мирния договор. Също

така да заемат всички провинции, които днес са в техни ръце. Франция да плати разходите по войната, които достигат един милиард талера, да отстъпи левия бряг на Рейн, т. е. тая част, която обхваща 4 мили дължина и ширина; Франция да даде на Прусия 20 военни кораба и един африкански остров и да обещае, че ще разруши всички крепости, които се намират на 20 мили разстояние от Рейн. Прусия да вземе всички фураж, който се е вземал до днес от Франция. Франция да се съгласи Прусия да вземе Люксембург. Веднага щом започнат мирните преговори, военните действия да се прекратят и Прусия да позволи Париж да бъде снабден с провизии, но да плати по 2 милиона талера за всеки вид храна. И веднага ще се разреши да се свика националната камара. Изборите могат да се проведат в цяла Франция, без ни най-малка съпротива от страна на немците. Камарата най-напред трябва да избере правителство и да го упълномощи да сключи мир по предложените условия. По време на преговорите пруската войска да бъде хранена от французите; Франция също така да бъде задължена да плати транспорта и разносните на французките пленници, които ще се върнат от Германия. Щом се платят разходите по войната и се очертаят границите, немците веднага ще се изтеглят от Франция. Мирният договор ще бъде признат от всички европейски сили.

В тоя момент съобщенията, които пристигат посредством депеша, известяват падането на Париж. Жул Фавр и Бисмарк са подписали условията за 21-дневно примирие. Французката камара се свиква на 15 февруари, за да избере правителство, което ще преговаря за сключването на мира. Според английските вестници французката република ще бъде призната от Германия, ако Франция отстъпи Елзас и част от Лотарингия. Лондонската конференция се отлага, докато пристигне французкият представител.

Мирът между Прусия и Франция ще бъде подписан от всички представители на конференцията. Какво ще излезе от конференцията, ще видим. Можем да кажем само това, че мирът няма да бъде траен, защото остава още един неразрешен въпрос — Восточният, — който много скоро ще бъде поставен на дневен ред. Европа няма

да бъде спокойна, докато не се разреши Восточният въпрос, който е по-тежък от въпроса, който днес се разисква.

Либертатя, бр. 3, 20 януари 1871.

[СЪДЪТ НА ИСТОРИЯТА Е БЕЗМИЛОСТЕН]

С падането на Париж, изглежда, съпротивата на Франция свърши засега, тъй като ние не вярваме французите да не искат да сключат мир, но по всяка вероятност мирът ще е краткотраен, защото те ще горят от неукротима страст да се реваншират при пръв удобен случай. Изборите на французката камара, която ще се учреди в Бордо, продължават и според познатите досега списъци партията на либерал-консерваторите с Тиер и други като него ще си оспорва мнозинството с републиканците. Орлеанците имат немалки надежди, че ще успеят; не помалки усилия за възвръщането на сваления цезар полагат и бонапартистите, но още не може да се съди за техните шансове. Прокламацията на Наполеон от Wilhelmshöhe гласи, че той е истинският представител на французката нация. Ние, напротив, смятаме, че той завинаги си е загубил мандата, защото той единствен е виновен за днешните нещастия на Франция и ще направи по-добре по своя воля да си избере пристан на остров «Света Елена», където чичо му стоя не по своя воля. Французите, ако и да не са съвсем паднали духом, не могат да го върнат на трона му, тъй като това означава да си подпишат сами смъртта. Сигурни сме, че на прусците много би се харесало той да се възвърне, защото всички негови интриги се радват на тяхното покровителство. Бисмарк си дава вид, че покровителствува свободните избори във Франция, но всъщност те се провеждат под заплахата на пруските шикове.

Условията на мира, наложени от Прусия, са най-тежки. Искането на прусците да им се отстъпят 20 военни кораба като че ли не се приема от Бисмарк, и то поради единствената причина, че Прусия ще бъде принудена да харчи огромни суми за поддържането им и освен това още много години няма да има достатъчно моряци за

екипажа им. Що се отнася до въпроса за французката колония Pondichery, прусаците искаха да я заменят след време срещу остров Ostindia. Тази сделка заема много място в английската преса и според нейни изявления Англия смята това искане на Прусия за враждебен акт срещу самата нея. При това отношение на английската преса една телеграма от Версай ни известява, че Прусия иска от Франция да ѝ отстъпи някои земи в Азия или изобщо някаква презокеанска територия.

Научаваме, че мотивът за самоубийството на генерал Бурбаки, чиято войска премина в Швейцария, както писахме в миналия брой, е дълбоката тъга, която го е подтискала, когато си е спомнял блестящата си кариера по времето на Империята. Друг, не по-малко потискащ мотив е спомогнал за това му решение: неговите войници, които в последно време били лошо снабдявани с провизии, започнали да заговорничат срещу него и да викат: *A bas Bourbaki, à bas le traître imperial.* (Долу Бурбаки, долу императорският предател.)

Снабдяването на Париж с храна става много трудно, защото по-голямата част от железопътните линии са разрушени. Хлябът там е толкова лош, че предизвиква отвращение дори и у най-лишените от храна и има вкус на мухъл.

Комисиите за изработване на проекти за реорганизация на войската в Русия са свършили подготвителните си работи. С малко съществени изключения задължителността на военната служба ще бъде обща. Дори и евреите, които биха се покръстили и приели православната религия, няма да бъдат освободени от военна служба. Според всички получени вестии Русия непрекъснато се въоръжава и укрепява крепостите си. В Русия сега има два много нашумели конфликта — с германците изобщо и с турците. Руската преса прави големи усилия да събуди симпатии у славянските народи под владичеството на Австрия и Турция. Дори и поляците сега се съгласяват на повече концесии с правителството. Финансовото положение на Русия е много лошо и тя се мъчи колкото може да го подобри.

Италия е разкъсана от вътрешните си работи. Столицата напролет ще се премести в Рим. Засега папата си остава там, нямайки какво да прави, въпреки че би тряб-

вало да бъде признателен на Виктор Емануил, който го отрупва с почести и концесии и му дава даже субвенции от своите лични средства. Трябва да съобщим един характерен за съвременността факт: близо до папския дворец ще се разположи редакцията на новия италиански вестник «*La Roma del Popolo*», издаван от републиканския отец Мачини. Папизмът, както виждаме, е в агония, както и патриаршията в Цариград. Тяхната пръст няма да е лека, защото и двете тези институции са отговорни за много престъпления, атентати и гонения на човечеството. Съдът на историята е безмилостен.

За ефекта и впечатленията, предизвикани от писмото на принц Карол, което публикувахме в миналия брой, оставяме да говори вестник «*Ромънул*» от 2 февруари: «Запитването на господин Бларенберг относно писмото, публикувано в германските вестници като писмо на принц Карол, се разгледа на заседание от 30 януари.»

Макар изявленията на правителството да бяха много мътни, лишени от оная яснота и откровеност, които сами по себе си в подобни обстоятелства изясняват положението и могат до известна степен да върнат доверието, те все пак доказаха, че писмото е на румънския владетел. Но министерството заяви, че духовните предпоставки, които са го продиктували, днес вече не съществуват.

Дълбоко трогната, камарата взе под внимание това изявление и изрази своята преданост към трона и династията, които са част от институциите, изградени от конституцията, сетне заяви отново своето непоклатимо решение да пази неприкосновена така наречената конституция и премина на дневния ред.

Разглеждането на този въпрос бе кратко. След като говориха г. Бларенберг, Йон Гика, председателят на министерския съвет, А. Паскал, И. Флореску и Н. Йонеску, обсъждането се закри, макар да бяха записани за изказване още много оратори от различни партии. Камарата премина към гласуване: 92 гласа от 106 приеха предложението на дневния ред.

Либертатя, бр. 5, 3 февруари 1871.

[ВОЙНАТА БЕ ЗА ПРУСИЯ ДИВЕРСИЯ]

Французката камара е гласувала да се даде временно изпълнителната власт в ръцете на стария Тиер, известният историк на първата империя и политически деец от времето на французкия крал от фамилията на Орлеанците. С това тя, изглежда подготвя почвата за издигането на тази династия. Следователно във Франция републиката надали ще получи подкрепа, и то само заради политическия инстинкт на французите, които чувствуват, че в борбата срещу германците трябва да се сближат и дори да се съюзят с няколко сили, които биха могли да предприемат диверсия в тяхна полза. Всички знаят, че това сближение не може да се осъществи, ако начело бъде един Гамбета, тъй като всички познават неприязнеността и омразата, които трябва да вдъхва на коронованите глави името на този нов трибун на свободата. Избирането на Тиер е направило добро впечатление на някои правителства — Англия, Италия и Австрия побързаха да признаят новото французко правителство. Този факт не е без значение, той ни показва вече ужаса, който е вдъхвало разширяването и засилването на Германия и прокламирането на Германската империя у повечето велики сили. Много признаци говорят, че Англия, Австрия и Италия ще настояват единодушно да се попречи на растящите амбиции на Вилхелм, който вече започва да заплашва всички държави, поддържащи досега равновесието в Европа. Ние вярваме, че може да се очаква една обща война, която да има за цел да унищожи или поне да намали значението на пруската победа. Англия е най-ясна в това отношение, там правителството и народът единодушно изразяват антипатиите си към делото на Германската империя. В този смисъл стана и промяната в правителството във Виена, факт, който може да подсказва, че Австрия има намерение да се реваншира поне заради Königgrätz. Италия и Испания няма да издържат на националния си инстинкт и ще помогнат на братята си по раса. Като последствие от това политическо съзвездие, изгряло в полза на Франция, смелостта на нациналното събрание в Бордо нарасна, това се изразява в декларацията на депутатите, които смятат за нищожно и незначително евентуалното отстъпване на

Елзас и Лотарингия. Какво ще прави Русия при тези обстоятелства, още не можем да предвидим, знаем само, че се въоръжава и че руският народ се е обявил посредством своите органи на страната на французкото дело.

Една много интересна брошура, излязла в Женева на френски език под заглавието «Отговор на един гражданин на призива на международната лига за мир и свобода от 21 октомври», обяснява по следния начин мотивите, които са подбудили пруското правителство да участва в настоящата война:

«Добре известно е, че във всички епохи на своята история французкият народ е протягал ръка на германския народ и че днес германският народ отговаря на французкия с желязо и запалителни факли.»

Ето я истинската причина за тази жестокост:

Демократичният елемент нахлу в Прусия и крал Вилхелм започна да трепери за кожата си. Той поведе борба срещу депутатите; всеки ще си спомни, че той много пъти обявява разтурянето на парламента, а избирателите му изпращаха същите депутати и Вилхелм се принуди да потъпче закона и сам да гласува налозите.

Но това положение на нещата не можеше да трае дълго време; министърът Бисмарк предлагаше да се направи една диверсия; тази диверсия бе войната, а обектът на диверсията бе завладяването на Германия. Трудно изглеждаше една нация от шеснайсет милиона души да завладее четиридесет милиона, но крал Вилхелм беше много амбициозен, Бисмарк беше много коварен, а германският народ много доверчив. Бисмарк реши да завладее Германия посредством самите германци и да им сложи оковите със собствените им ръце.

Сред своя план той започна да ласкае тяхното самолюбие и да ги насъсква срещу малкия, но храбър датски народ, който бе разкъсан на части. Прусия, която беше най-близка и най-страшна от грабителските сили, пазеше плячката само за себе си. Австрия все още имаше преобладаващо влияние в Германия, което трябваше да бъде унищожено. За нещастие тази велика сила имаше безумната гордост да влече подире си една италианска провинция като голе, вързано за крака ѝ; Прусия предложи съюз на Виктор Емануил, който в случай на победа щеше да получи тази провинция и да допълни обединението на

Италия. Успехът в Садова даде тази провинция на крал Виктор Емануил, а пруският крал узурпира малките държавици наоколо, завладя свободните градове и лиши Австрия от всякакво право за намеса в германските работи.

Ето кралят на Прусия протяга ръка към цяла Германия; за да успее, той обявява война на Франция; неотложна необходимост беше той да увеличи военното си значение в ущърб на някоя чужда страна, на страната на свободата, и да увлече всички германски народи в тези нови успехи; в това военно братство трябваше да побързат да извикат: «Да живее крал Вилхелм!»

Кралят на Прусия и Бисмарк насъскаха с лъжи, омраза и завист германците срещу нас, те възхваляваха националното им самолюбие и им подхвърляха за стръв увеличението на територията в наш ущърб, за да може после тази заграбена с общи усилия плячка да се пази пак с общи усилия, сиреч посредством една прусашка Германия. Претекст за войната беше обединението на Германия (лъжа, която няма нужда от опровергаване). Обединението много добре можеше да стане и по мирен начин, с одобрението на Франция и в полза на Германия; но интересът на Германия не съвпаднаше с интереса на пруския крал. Ето защо той и неговият министър, вместо да оставят обединението на Германия да стане по мирен път, искат да прусифицират Германия чрез война. Ако те успеят, европейската конфедерация с една унищожена Франция и прусашка Германия ще стане невъзможна; устремът към икономически и морален прогрес е спрял на едно място. Цезаризмът на Вилхелм и цезаризмът на царя ще управляват Европа чрез бич и сабя, държани от техните министри, докато една огромна световна касапница реши кой от тези двама тирани ще владее света.

Либертата, бр. 6, 10 февруари 1871.

[НАЙ-ПОСЛЕ УСЛОВИЯТА НА МИРА СА ИЗВЕСТНИ]

Най-послед условията на мира, които Прусия наложи на Франция, са известни: отстъпване на Елзас и Лотарингия заедно с Мец, 5 милиарда обезщетение и частична

окупация на Франция с Париж до изплащането на обезщетението. Условията са тежки, но за нещастие днес Франция е принудена да ги приеме, защото дори нейният вестник «Монитор» заявява, че условията са приети от Тиер, Фавр и комисията от 15-те и непременно ще бъдат приети от камарата в Бордо. По-тежко условие ни се струва окупирането на Франция с Париж до изплащането на обезщетението. Клетата Франция ще почувства тази окупация като камък на сърцето си. Тя ще може да се движи само в кръга, който ѝ наложат. Вярваме на съобщението, че след завръщането на френските пленници в родината им цялата франска армия ще бъде разпусната, ще останат само офицерите; трябва да предполагаме, че това е секретно условие, поставено от Прусия, макар че разпускането на армията може да се приеме и като мярка от финансов характер. Планът на Бисмарк да попречи на Франция да се въоръжи отново след сключването на мира се осъществи и без разпускането на войската, защото нечуваната сума за военно обезщетение дълго време няма да позволи на Франция да се подготви за отмъщение.

Пред решителните успехи на пруската войска и дипломатия е много лесно за Бисмарк да покаже известни симпатии към френската република, която според органа «Nord Algem. Zeitung» е най-подходящата форма на управление за днешна Франция. Този вестник яростно осъжда отново събудените стремежи както на орлеанците, така и на бонапартистите. Известяват ни, че прокламацията на Наполеон била много лошо приета във Версай и му показала, че на един пленник не е позволено да прави такива прокламации.

От своя страна Тиер дава да се разбере, че никак не мисли за възстановяването на орлеанците. Следователно във Франция ще видим за дълго време една умерена република, която е вече призната от всички правителства освен Гърция (?).

В Испания стават неща, от които може да се разбере, че монархията няма да просъществува дълго време. Амадео е изолиран от всички партии. Волята на множеството републиканци ще възтържествува, защото Прим токущо е убит, през последните дни е дошъл ред и на председателя на камарата Зорила, който се е представил при избирането на Амадео като един от най-пламенните негови

привърженици. Но атентатът не успя и Зорила остана незасегнат. В същото време правителството е арестувало стария маршал Серано, сегашен министър-председател. Каква загадъчна връзка има в това? Ще видим.

В Русия също стават загадъчни работи, които се споменават тук-там в чуждите вестници и които имат немалко значение, защото говорят за тежко заболяване на император Александър, за възкачването на трона на неговия син и за много други неща, които не са сигурни, и затова се въздържа да ги разпространяваме.

Либертата, бр. 7, 17 февруари 1871.

ЦЕЛИЯТ ЦИВИЛИЗОВАН СВЯТ ИЗРАЗЯВА СВОИТЕ СИМПАТИИ КЪМ НЕЩАСТНА ФРАНЦИЯ

Отношението на парижкото население заслужава висша похвала; при триумфалното навлизане на противника в града парижани са успели да се въздържат от всякакви враждебни демонстрации, които не биха имали никакъв полезен резултат, а само щяха да дадат желан повод на тези, които обичат да гледат касапници на хора. Сегашният император на Германия, който през 1848 г. бе наричан от берлинчани «принцът на бомбите», може би щеше да види гледка по свой вкус, но Провидението не е негова собственост, този път то взе парижаните под своята закрила.

Най-голяма утеха за французкия народ трябва да донесат симпатиите на Англия, които от ден на ден стават по-демонстративни и се проявяват по всякакъв начин, чрез помагане с продукти, подписки, заеми и прочее. Но не само Англия, целият цивилизован свят изразява своите симпатии към нещастна Франция, която премина през чистилището на тази война, за да може, отърсвайки се от миналите си грехове, да спечели отново мястото си в борбата срещу феодалните идеи, които застрашават да залееят нашата стара Европа.

Докато на Запад свърши една от най-кръвавите войни, виждаме, че на Восток масата на запалителните материали е толкова голяма, че пожарът заплашва да бъде

един от най-обширните. Турция дотолкова си е загубила ума, че изпраща войската си ту в Арабия, ту в Босна, ту господ знае къде, но каквото и да направи, ще бъде напразно. От Свищов научаваме, че били видени много кораби, които пренасяли войски към границата на Сърбия.

Либертата, бр. 8, 24 февруари 1871.

[ВЪВ ФРАНЦИЯ ДУХОВЕТЕ КИПЯТ]

Не може да бъде другояче. Във Франция духовете кипят и това кипене е насочено най-вече срещу германците и срещу всичко германско. Мало и голямо във Франция се стреми да премахне и ограничи колкото се може връзките с Германия. Всички банкери заявиха, че вече няма да приемат нито един германски чиновник; даже Ротшилд и Fould се присъединиха към това решение на антигерманската лига, която се образува във Франция. Изгонените германци, които живееха във Франция до войната, при такива обстоятелства не могат и да помислят да се завърнат, тъй като са изложени на омразата на френския народ. Такива са последствията на всички войни. Но голямата трудност във Франция е обезщетението за войната, което французите трябва да платят на прусците. Сумата е толкова огромна, че Франция още не си е дала ясна сметка как ще я плати. Създават се различни проекти, някои от които много патриотични. Така Cremieux предлага тази сума да се събере чрез доброволни дарения, голяма част от които могат да се поемат най-вече от Южна Франция, която не пострада пряко от бича на войната. Една госпожа предлага всички жени да си продадат накитите и от получените пари да платят обезщетението; и за да даде пример, тя си продала сребърния пръстен, единственият, който имала, и положила сумата пред олтара на отечеството. Според всички предвиждания най-ужасната последица от войната за французите ще бъде една финансова криза, която ще продължи много години. Тя ще породви недоволства сред работническите среди, за които няма да може да се

измери веднага работа, защото много фабрики са погледни и няма кредити. Към всички тези фатални последици се прибавят и заплахите, отправяни от част от парижкото население. Част от националната гвардия не иска да се подчини на новия си комендант Augelles de Paladine, задържайки и топовете, за които е била предупредена, че трябва да бъдат предадени. Предградията Монмартр най-вече дава вреден пример. Гласуваното предложение във французката камара да се премести резиденцията на правителството във Версай трябва да се счита като последствие от това отношение на Париж. Обсъжданията в камарата не биха могли да стават сред възбуденото парижко население.

Какво да кажем сега за комедията, която се играе в Турция и която засяга нашата родина България? Става дума за смяната на пашата в Русчук. Правителството сметна, че сменяйки Акив паша с Смерийеси паша — един гръцки ренегат, който е бил в Кандия по време на умиротворяването, е задоволило изискванията на времето. Произходът на този паша е много съмнителен и българите казват за него, че не се е родил от морската пяна, както Венера, нито пък е произлязъл от черепа на Юпитер, както Минерва. Във всяко отношение той трябва да е най-грозното и отвратително същество, като всеки ренегат. В Турция хората се сменят, както виждат, но системата си остава все същата, варварска.

Нашите предвиждания за тежките последиствия, които може да донесе враждебното отношение на парижкото правителство, се сбъднаха. Последните депеша от Париж показват, че във Франция сега ще се повторят кървавите сцени от времето на Дантон, Марат и Робеспьер. Сигурно както и тогава ще бъдат преследвани аристокрацията и едрата буржоазия, които ще бъдат обявени за съучастници в престъпленията срещу Франция, виновен за които е Наполеон III. Наказанието ще засегне и всички генерали, които изложиха герба на Франция. Вече двама от тези нещастници са застреляни, а Шанзи е арестуван. Факт, който трябва да отчая сегашното правителство на Франция, е, че войската се е побратимила с народа и следователно шансовете на правителството са много лоши. Това ни обяснява една телеграма: вестник «Глоа» съобщил за помирителни разследвания, предизвикани сигур-

но от правителството, което се чувства твърде слабо, за да овладее вълненията.

Ето какво пише руският вестник «Голос» за отношенията между Русия и Прусия: «Най-добрата дълговременна гаранция за приятелските отношения между Русия и Прусия е във факта, че в настоящия момент Русия е единствената велика сила в Европа, която не мечтае да разширява пределите си. Руснаците не се съмняват в историческата цел, която им е предопределена, но те ще могат да осъществят тази цел по мирен начин само ако не бъдат предизвикани. Всички исторически традиции на Русия, симпатиите ѝ към всички народи от голямото славянско семейство ѝ налагат задължението да не бъде равнодушна към народите от нейната раса, които, застрашени от различни опасности, надигат глас.

Русия няма намерение да погълне славянските народи, както искат да внушат нейните врагове. Всякакъв опит в това отношение би бил неосъществим и би предизвикал още от началото силен отпор от страна на тези народи; но за Русия не е по-малко трудно да остави тези народи да бъдат потискани и погълнати от чужди, и то от враждебни елементи. Тук е зародишът, от който може да се породят конфликти между Русия и Германия, ако Германия не се откаже от своята завоевателна политика и ако тя не престане да обръща поглед към страни, в които германският елемент не е владял никога и където той е чужд.

Радостен факт, който ни кара да се надяваме, че славянските народи вървят по пътя на разбирателството помежду си, осъзнали най-после, че само разединението на техните крале и аристократи в миналото е причината на толкова сполетели ги нещастия, радостен факт е, казваме, убеждението, което от ден на ден все повече се вкоренява у поляците, че те не бива да се отдалечават от славянското семейство, а трябва да се откажат от миналите си заблуди — да служат само на чуждите интереси и да се делят от това семейство. Те най-после признават, че това е била една от най-големите им грешки, дето са служили като инструмент за унижение в ръцете на един варварин, на едно скверно същество, сиреч на турчина, който трябва да се изгони там, откъдето е дошъл. Фактът, за който говорим, е, че авторът на една полска брошура, озаглавена «Поляците и славянизмът», осъжда със следните

думи услугите, които поляците са направили на Турция: «Да отхвърлим нашите досегашни симпатии към Турция, която вече е само един труп, и да се постареем да встъпим в съюз с тези, които сме длъжни да поддържаме, сиреч с нашите братя славяни; стенещи и до днес за срам на Европа под игото на отоманците.»

Либертата, бр. 10, 10 март 1871.

[ПАРИЖКАТА КОМУНА И ЕВРОПА]

Вълнението в Париж има социално-комунистически характер. Низшата класа на населението, така нареченият пролетариат, се надигна срещу имотните класи, сиреч срещу титулованата и финансова аристокрация и срещу буржоазията, сред която се числят и многобройните собственици на фабрики и юзини. Това движение не е само в Париж, то се разпростря и в други индустриални и търговски градове като Лион, Марсилия и т. н. Както съобщава една телеграма от Париж до английския вестник «Дейли Нюз», в Париж революционните части са успели. Учудва ни фактът, че ръководителите на това движение, които в по-голямата част са и ръководители на батальоните от националната гвардия, успяха да добият такова силно влияние, макар че нито един няма известно име, че цялата национална гвардия в Париж, на брой над 250 батальона, им се подчини. Но не само това — в това движение обикновените войници се побратимиха с националната гвардия. Правителството на Тиер не можа да направи нищо срещу това движение, а малкото войскови части, които му останаха верни във Версайл, също не са много сигурни, нито пък достатъчно многобройни, за да предприемат нещо полезно за правителството в случай на интервенция.

Комуната, както се нарича новата форма на управление в Париж, има като изпълнителен орган едно централно ръководство, повечето членове на което са ръководители на батальоните на гореспоменатата национална гвардия, които, както казахме вече, са неизвестни хора. Тяхното отношение досега беше, ако не съобразно

с общите интереси на Франция, поне съобразно със собствените им комунистически принципи. Последната им прокламация съобщава на парижките избиратели, че те поставят сеоя мандат в ръцете на свободния народ, който, избирайки отново свои общински съветници, ще реши дали трябва да им повери и за в бъдеще изпълнителната власт, или не.

Това движение като че ли има свои тайни разклонения в цяла Европа, където има работническа класа, принадлежаща към международното сдружение на трудещите се; то поддържа връзки и с други социалистически и комунистически дружества. Вече виждаме и трудещите се от Белгия да надигат глава. И ако Германия и Англия вземат също участие, тогава, разбира се, ще успее не само демократична и социалкомунистическа Франция, но и Германия, Англия и други държави могат да направят коренни промени в своята форма на управление. Следователно да не умаловажаваме значението на това движение, като знаем, че и Гарибалди е отишъл в Париж, а синът му Меноти е назначен за главнокомандуващ гвардията в този град. Сега като че ли новите идеи са във възход и те може би ще спасят Франция, както я спасиха някога от нападението не на една, а на няколко велики сили. Тогава демократичните идеали укрепиха толкова много французкия народ, че така наречените санкюлоти запазиха Франция от нашествието на войските на абсолютизма, които искаха да угасят огъня на свободата. И тогава казваха за този народ, че е загубен, безумен и не знам още какво, но историята ни учи, че един народ е загубен само тогава, когато няма вече идеали, които да го вдъхновяват. Защо например турците са загубени? Защото нямат вече този идеал за непогрешимостта на своята религия, нямат вече религиозния фанатизъм, който имаха преди. Накрая ще видим какъв практически резултат ще донесат за Франция и за целия свят социалкомунистическите идеи.

Нотата на Турция до Румъния, вследствие събитията от миналите дни, няма, изглежда, никаква особена важност, дори да предположим, че Турция ще се намеси с въоръжена сила в Румъния. Дотук ли ще свърши това, няма ли тогава да се намесят Русия и Австрия? Да допуснем дори, че турците бъдат упълномощени от великите

сили да навлязат в Румъния, тогава те не знаят ли, че сами си подпалват чергата? Между румъните има мнозина, които искат това, но не по-малко са и българите, сърбите и гърците. Следователно трябва да кажем, че днес турците не вдъхват-страх нито в Румъния, нито в Сърбия и ако е рекъл бог, нито в България. Тяхната роля вече не може да бъде агресивна. Но по-добре е те да се помъчат да се разберат с християнските народи, докато това все още е възможно, за да не би утре да ги изхвърлим заедно с правителството им извън Европа, тъй като нямат вече какво да търсят между нас. Разбираме, че всяко друго правителство може да говори и да поддържа авторитета си дори със своите щикове; но турското правителство, каквото и да предприеме, ни се вижда смешно. Само някакво чудо може да спаси турците — ако станат християни и по тоя начин се присъединят към християнската цивилизация. Иначе *Finis Turciae!*

Либертата, бр. 11, 19 март 1871.

[ПОЛОЖЕНИЕТО В ПАРИЖ — ОМАГЬОСАН КАЗАН]

Ето как «*Inder. Belg.*» характеризира сегашното положение в Париж: «Положението, в което се намираме, може да се оприличи на истински казан на магьосница: вътре намираме от всичко: завист, неволи, амбиции, утопии, нищета, а отгоре на тая нечиста кипяща смес като капак стоят прусаците, та дори и дяволът не би могъл да каже какво ще излезе от нея. Бързам да добавя, за да се преклоня пред истината, че това се отнася най-вече до моралната безредица, в която ни тласнаха обстоятелствата, но че нищо не заплашва пряко материалното ни производство. Бунтовниците ограбиха само общественото спокойствие, мира на духовете и сигурността на сделките. Това е и причината, поради която въпреки quasi законното им настояване, в общината още никой не гледа сериозно на успехите им, а всички са твърдо убедени, че те биха се избили помежду си, ако важните интереси, които продължителността на това положение излага на опасност, биха позволили.»

Научаваме от Белград: вследствие вълнения между студентите университетът в Белград е затворен. Тези вълнения са причинени от незаконното назначаване на професор Угринич, мразен от школната младеж.

Сърбите от Банат са направили голям митинг в Нови сад, на който са присъствали повече от 3000 души. Четиридесет и три сръбски общини са взели участие. Гласувана е била резолюция, с която се иска удовлетворение зарад злоупотребите на бившия бан барон Левин Раух, и е провъзгласено освобождението на сръбския публицист Др. Милетич.

Руският император е удостоил Горчаков със званието Светлейши княз в знак на благодарност за работата му по преговорите относно Черно море. Министерството на флота изпраща инженери да проучат условията за построяването на ново пристанище по бреговете на Черно море.

Знае се в какво ненормално положение се намира град Риєка, разделен насилствено от тройното кралство. Това положение вече е предизвикало много сериозни протести. Научаваме, че много общини от хърватското крайбрежие искат да се освободят от военната повинност, твърдейки, че Риєка е освободена от нея. Очакват се и други протести.

Жителите на крайбрежието подготвят петиция, с която искат славянските цветове да бъдат представени на знамето на австрийския търговски флот. Това искане е много основателно, защото австрийското крайбрежие е населено само от славяни, а австрийската флота е съставена почти изцяло от славяни.

Макар мнозина от държавниците на Англия да са водили съвсем фалшива външна политика, която днес си отмъщава посредством много неуспехи в политическите дела, все пак трябва да признаем, че когато се налага, тя застъпва и една мъдра позиция. Такъв случай ни предлага републиканската пропаганда, която се води сега в Англия и срещу която Гладстон не взе полицейски мерки, както би било на нашия континент. Британското правителство е толкова мъдро, че не спъва тази пропаганда, а, напротив, дава ѝ възможност да проникне в болшинството от народа и по тоя начин има шанс да се осъществи без сътресения. Мъдрото поведение на правителството е одоб-

рено от повечето английски вестници, даже и от органи, които са против републиката и придружаващата я пропаганда. Между тези вестници е и «Таймс», който с аристократична гордост отминава републиканското движение. Мнението на правителството е, че ако британският народ някога възприеме републиканското учредяване, то да не бъде по примера на Франция, а по примера на Америка.

Либертата, бр. 12, 26 март 1871.

БЕЛЕЖКИ

В т. IX от Съчиненията на Л. Каравелов са събрани политическите прегледи от «Свобода» и «Независимост» — публицистична рубрика, назована от самия редактор «Политически преглед». Веднага трябва да изтъкнем, че названието е съвсем точно, то напълно се покрива с публицистичния вид Международен политически преглед. Каравелов го въвежда още от втория брой на своя вестник. Но като редовна рубрика Прегледът се появява от 36 брой на «Свобода», г. I (1870), за да следва неотменно във всеки брой на Каравеловия вестник, винаги на второ място след Уводната статия. Както и Уводните статии, всички Политически прегледи са неподписани, но и те характеризират идейно-политическите позиции и особеностите на публицистичния стил на редактора на вестника.

В предишното най-пълно досега издание на Каравеловите съчинения са включени 43 прегледа от «Свобода» и «Независимост» и два от «Либертата» — румънска притурка на вестника¹. В настоящото издание поместваме 174 политически прегледа от «Свобода» и «Независимост»² и 8 от «Либертата»³. За пръв път в настоящото издание Каравеловите международни политически обзори се издават пълно и стават достояние на читателя.

Политическите прегледи на Л. Каравелов притежават всички характерни, същностни черти на този публицистичен жанр: политическа определеност и информация с категоричен идеен заряд. Действената идейна насоченост на Каравеловите Прегледи обикновено е пряко изразена. В най-хубавите и интересни Прегледи Каравелов не само осведомява читателя, но и анализира, обяснява събитията, като по този начин внушава своя поглед, своите възгледи.

¹ Любен Каравелов. Събрани съчинения в девет тома. С., 1968, с. 7—142.

² Общият брой на Политическите прегледи е 175. Прегледът от «Независимост», г. IV, бр. 26 от 13 април 1874 г., има силна фейлетонна струя и поради това го поместихме в т. V на изданието под заглавие «Австрийски червени бъклицы за петербургските сватове», т. V, с. 406.

³ Всички материали от общата рубрика «Политически преглед» («Revista Politica»), поместени в запазените броеве на «Либертата».

Политически жанр, Каравеловият Преглед е винаги актуален, нещо повече, злободневен. Той се движи по пресните следи на събитията, като най-добрите Политически прегледи на Каравелов са не само злободневна информация за събития и взаимоотношения в съвременния свят, но и стремеж тези събития да бъдат поставени в един по-широк контекст, да се потърсят техните причини и други връзки.

Друга задължителна особеност на тези публицистични материали е техният характер на преглед-обзор с твърде широк обхват. През всичките години на излизането на «Свобода» и «Независимост» (1869—1874) Политическите прегледи съдържат вести за събития в Османската империя, Австро-Унгария, Франция, Италия, Испания, Русия, за живота на всички славянски, на всички балкански народи, за събития в Азия и Африка, в Америка и Куба.

Л. Каравелов отлично разбира, че събитията в Европа (и не само в Европа) са неразривно свързани с положението на Турция и Австро-Унгария, със съдбата на поробените балкански и славянски народи: Френско-пруската война довежда до значителна промяна в съотношението на силите в Европа, което естествено се отразява и на Източния въпрос. И големият публицист воюва с публицистичното слово за освобождението на своя народ и на всички славянски, на всички балкански, на всички поробени народи, за демократично и републиканско управление, воюва срещу всяка тирания. Годишите 1870—1872 са години на революционен подем за освободителното движение на Балканите. И Каравелов се стреми, използвайки революционната ситуация, да насочва събитията в желаната посока, да подпомага революционните борби. Той не само проследява, но и активно подкрепя освободителните движения — въстанието на Военната граница в Хърватско, четническото движение в Босна и Херцеговина, борбата на чешкия народ за независимост. . . Той воюва срещу опитите за съглашателство, за дуалистично решение на националния въпрос. В дуалистичната Австро-Унгарска империя надеждите за автономия в пределите на империята са твърде разпространени. В редица страни се развиват промаджарски настроения, търсят се мирни пътища за уреждане на националните проблеми. Каравелов непрекъснато предупреждава за опасностите, които крие всяко отделяне на един народ и поставянето му в привилегировано положение. Отгук и неговите остри, понякога крайни оценки за маджарите, гърците, поляците, за сложната обстановка в Галиция и т. н. Каравелов системно руши всички илюзии за мирно уреждане на националния въпрос.

Л. Каравелов отделя много място в своите вестници на събитията във Франция. Той пише винаги с възторг за Великата френска революция и за народа, воювал упорито и всеотдайно за социални правдини, за демокрация и републиканско управление. Каравелов е съвременник на Втората империя, на режима на Луи Бонапарт, на Френско-пруската война, на установяването на Третата република. Той е свидетел и на борбата на френския пролетариат, на Парижката комуна. Събитията във Франция той оценява в цялостния контекст на политическия живот в Европа.

Брой след брой в Политическите прегледи на своя вестник Каравелов проследява хода на Френско-пруската война, съвсем вярно преценява нейния характер и последици. Категорична и остро отрицателна е неговата оценка за Наполеон III и неговата гибелна за Франция реакционна политика. Категорично е неговото отрицание на всяка монархия като държавна форма.

Българският публицист вярва в силите на френския народ и в Млада Франция, както се уповава и на Млада Русия и Млада Италия, т. е. на идеолозите на революционната демокрация и на убедените републиканци. На Франция и френския народ Каравелов отрежда особено място. Франция — родината на Френската революция, е по традиция люлка на свободолюбиви, прогресивни идеи.

В своите Политически прегледи Каравелов неведнъж долавя с учудваща далновидност и проникателност тенденциите на политическото развитие, той проявява верен исторически усет и остро чувство за съвременност. Нещо повече — неведнъж той изпреварва събитията, предусеща с особена острота прогресивните тенденции на развитие. Каравелов има рядката голяма дарба на публицист, който, предусещайки събитията, съумява да създаде предварителна нагласа у читателя за това, което предстои да се случи, което се носи във въздуха. Той умело подготвя читателската публика да възприеме в желаната от него посока назряващите събития. Така например непосредствено преди Парижката комуна той създава ярка картина на сложната действителност във Франция в началото на март 1871 г. Неговата прозорливост и мъдрост се проявяват особено ясно при прогнозите му с по-далечен прицел. Още в навечерието на Парижката комуна Каравелов дава израз и на мрачните си, песимистични предвиждания, но когато комуната е вече факт, той утвърждава нейното дело и осъжда нейните врагове. В преценките му за Парижката комуна има и моменти на непосредователност, на колебания, но в своята цялост неговото отношение към Комуната е отношение на подкрепа, на солидарност. Л.

Каравелов прие Парижката комуна. Нещо повече — тя породи у него «нови съображения за демократическия характер на истинското републиканско управление, засили социалния елемент в неговия идеал за републиката»⁴.

След събитията във Франция Испания привлича непрекъснато вниманието на Каравелов. Тежката икономическа и политическа криза в страната, вътрешните борби, силната феодално-аристократична и клерикална реакция са обект на точни политически коментари и оценки в Политическите прегледи на «Свобода» и «Независимост». Осведомявайки българския читател за събитията в Испания, Каравелов отново изразява ясно и категорично своите позиции към монархията и републиката, към контрареволуционните сили, към клерикалната реакция, ултрамонтанството, йезуитството. . .

Резултатите от Френско-пруската война, влизането на италианците в Рим, борбата на Гарибалди, Гражданската война в Испания, нотата на Горчаков, Лондонската конференция, Парижката комуна, революционните събития в цяла Европа, в Египет, Картаген и Куба обгавят политическия мироглед на Каравелов с нови виждания и поуки за освободителната борба на балканските народи.

Естествено възниква въпросът: откъде Каравелов черпи сведения, какви са неговите извори на информация? Международните политически обзори в «Свобода» и «Независимост» поразяват с изумително широката осведоменост на техния автор. Читателят остава с убеждението, че Каравелов следи световната преса и получава бърза телеграфна информация. Както е известно, условията, при които той живее и работи, са крайно неблагоприятни, тежки. Но големият публицист преодолява всички трудности с изключителна воля, енергия, работоспособност. Той цитира десетки вестници, сам е ползувал руския, сръбския, румънския печат, вероятно е следил и френската преса. Сигурно е разчитал и на чужда помощ — някои цитати подсказват, че може би някой му е превеждал от вестниците, недостъпни за него. Каравелов проявява верен усет за политическата насоченост на периодичните издания, които следи, които използва. Европейската преса е един от неговите основни извори на информация. Отношението на Каравелов към цитата — носител на политическа информация, е различно: цитирайки, той най-често предава сведения и чужди оценки, като

⁴ К. Шарова. Парижката комуна и освободителното движение на балканските народи. — Сборник «Парижката комуна 1871 година» С.. 1971, с. 257.

изразява своето съгласие и единомислие и обикновено разширява чуждата оценка със собствен коментар и виждания. В други случаи Каравелов цитира, за да отхвърли тенденциозната, едностранчива информация и да полемизира с неправилните оценки. Порядко той само осведомява своя читател за събития и факти, т. е. препредава информация, без да е в състояние по една или друга причина да вземе отношение към нея.

В своите Политически прегледи Каравелов цитира не само европейската преса. Той се позовава и на изтъкнати публицисти и мислители, поети и учени. Стиховете от Шевченко и Кукулевич-Сакцински за трагичната съдба на славянските народи, стиховете от поемата на Барбие «Кучешки пир» за френския народ и Париж подкрепят мисълта на публициста, засилват въздействието на публицистичното слово, придават му своеобразни художествени багри.

В преценките си за събитията във Франция, в Италия или Германия Каравелов цитира «знаменития руски публицист» (според неговото определение) А. И. Херцен, споменава неведнъж Н. Г. Чернишевски, Дж. Гарибалди. . .

Политическите прегледи на Л. Каравелов разкриват неговите възможности на голям публицист, публицист по призвание. Понякога той спокойно анализира, изследва, в други случаи страстният темперамент, емоционалната стихия надделяват, той задава въпроси, преки или риторични, изразява бурно своето възмущение и гняв, своя възторг и надежди.

Той притежава рядкото умение с няколко шрихи на публицистичното си перо да създаде голямо платно, мащабно, ярко и точно. Такава забележителна картина на европейската политическа (и не само политическа) действителност той нахвърля нееднократно в своите Прегледи. Към тези внушителни публицистични платна той добавя и художествено-публицистични детайли: сравнения, неочаквани образи, народни пословици и поговорки, библийска образност и риторика, образи от художествената литература. Художествен образ или текст от поезията на Барбие, от басните на Лафонтен, съгъстената образна мисъл на народната мъдрост «отключват» потока на публицистичното слово, дават гласък на мисълта и въображението и публицистът стремително разкрива механизмите на многонационалната деспотична власт в големите империи и подкрепя с оръжието на словото борбата на народите за свобода, демокрация, социални правдини.

Политическите прегледи от румънската притурка на «Свобода» — в. «Либертата» («Libertatea»), 1871 г., са също самостоятелни обзори, обособени под общата рубрика «Revistă Politică» и

помествани след Уводната статия на вестника⁵. Каравелов ги пише специално за притурката, нито веднъж не превежда и не приспособява своите Прегледи от «Свобода» за румънския читател. При съпоставката на политическите обзори от «Свобода» и от «Либертатя» могат да се направят интересни изводи. Ще посочим само един факт: Политическият преглед «Парижката комуна и Европа», поместен в «Либертатя», бр. 11 от 19 март 1871 г., съдържа едни от най-точните и категорични оценки на Любен Каравелов за Парижката комуна, с удивително верни определения и задълбочен поглед върху класовата същност на събитията в Париж и тяхното интернационално значение.

Политическите прегледи от «Либертатя» помествахме в края на тома, като ги отделяме със звездички (* * *). Отделяме ги изкуствено от 1871 г., като международни обзори, предназначени за румънския читател, писани на румънски език. Тези прегледи са преведени на български език от Спаска Конуркова.

*

Според приетата в цялото издание практика навсякъде отбелязваме Каравеловата рубрика, като поставяме и отделни заглавия, извлечени в повечето случаи от текста, като ги заграждаме в правоъгълни скоби.

В единични случаи под завършилия Преглед Каравелов помества нова информация за световните събития, отделена с черта. Обикновено публикуваме тези добавени материали отделно, като им поставяме нови заглавия.

Стр. 7 [БЕДНА ТУРЦИЯ! БЕДНА АВСТРИЯ!] — «Свобода», г. I, бр. 2, 12 ноември 1869.

Далматското въстание — вълнения и народни въстания избухват в Далмация още през 1869 г.

Стр. 11 [НАРОДНАТА И ЧОВЕЧЕСКАТА СВОБОДА СЕ НЕ ДОБИВА, А СЕ ВЗЕМА НАСИЛА] — «Свобода», г. I, бр. 6, 11 декември 1869.

Стр. 12 [ИНТЕРЕСИТЕ НА АВСТРИЯ ИЗИСКВАТ ДА

⁵ Повече данни за «Либертатя» има в предишния том на изданието (т. VIII).

ОСТАНЕ ТЯ НЕУТРАЛНА] — «Свобода», г. I, бр. 36, 30 юли 1870.

...французките байонети върнаха от римските стени италианския юнак Гарибалди... — става дума за нападението, извършено от френския експедиционен корпус, на войските на Гарибалди по време на отбраната на Рим, април — юли 1849 г.

...Испания, по причина на която се колят днес две велики сили, се бори със своите немирни кортеси... — повод за избухването на Френско-пруската война дава спорът за испанския престол във връзка с кандидатурата на роднина на пруския крал. Масовите народни въстания в Испания през 60-те години на XIX в. и Петата буржоазна революция от 1868 г. принуждават Изабела II да избяга от страната. Въстаналият народ настоява да бъде провъзгласена република, но кортесите през 1869 г. налагат отново в Испания монархията.

Стр. 16 [ПРУСКАТА АРМИЯ НАПРЕДВА] — «Свобода», г. I, бр. 37, 8 август 1870.

Орлеанската партия — поддържа Орлеанската линия от династията на Бурбоните.

...в Америка и Крим — става дума за Мексиканската експедиция на Наполеон III и за Кримската война.

Стр. 19 [КРЕДИТЪТ НА НАПОЛЕОНА ПАДА] — «Свобода», г. I, бр. 38, 15 август 1870.

Севастополският поход — Кримската война.

Стр. 23 [АКО ФРАНЦИЯ СЕ ПРОВЪЗГЛАСИ ЗА РЕПУБЛИКА...] — «Свобода», г. I, бр. 39, 23 август 1870.

Стр. 25 [ВТОРИЯТ АКТ ОТ ГОЛЯМАТА ДРАМА] — «Свобода», г. I, бр. 40, 2 септември 1870.

По мнението на французкият велики поет Барбие... — Каравелов перефразира в проза откъс от поемата «Кучешки пир» (La curée) от Огюст Барбие.

...славната република... която преди един век се бори победоносно против цяла Европа... — борбата на въстаналия народ по време на Великата френска революция от 1789—1794 г. с контрареволуционната

коалиция на Австрия, Прусия, Англия и други реакционно-монархически европейски държави.

Французката република съществува... — в резултат на Септемврийската революция от 1870 г. правителството било заставено да обяви република, но това става на 4 септември. Каравелов предсеща хода на събитията, има верен усет за тенденциите и насоките на развитие в съвременното му общество.

Стр. 29 [ДЕСЕТТЕ МЪЖА — ЦВЕТЪТ НА ФРАНЦУЗКАТА НАЦИЯ] — «Свобода», г. I, бр. 41, 7 септември 1870.

Двете французки империи — Първата империя (1804—1814) — от провъзгласяването на Наполеон I Бонапарт за «император на французите» до неговото поражение и отказ от престола. Втората империя (1852—1870) — времето на Луи Наполеон Бонапарт — император на Франция под името Наполеон III.

«Свещените съюзи» — става дума за реакционния съюз между руския цар Александър II, австрийския император Франц Йосиф и германския крал Вилхелм I, сключен в Париж в 1815 г.

В 1848 г. избухва февруарската буржоазнодемократична революция във Франция.

Барбие така описва Париж във времето на Наполеоновското управление... — цитат в проза от поемата на О. Барбие «Кучешки пир». Барбие описва Париж от 1830 г., времето на Карл X. Вероятно съзнателно Каравелов не прави разлика между «Наполеоновското» управление и управлението на Бурбоните.

Третията французка република — на 2 септември Наполеон III е разбит при Седан и пленен. В резултат на Септемврийското въстание от 1870 г. на 4 септември е провъзгласена република. Начело на републиката, завоювана от въстаналия народ, застават буржоазните републиканци; създава се временно правителство — «правителство на националната отбрана».

Десетте мъжа... — сведенията за ръководителите на Временното правителство отразяват националния подем във Франция и надеждите, които прогресивните сили възлагат на Третата република веднага след провъзгласяването ѝ.

Стр. 32 [ДА ПРИПОМНИМ ДУМИТЕ НА ЧЕРНИШЕВСКИ] — «Свобода», г. I, бр. 42, 16 септември 1870.

«Преди два месеца...» — Каравелов набелязва двете фази във Френско-пруската война.

На помощ на французката република... няколко хиляди американци... Гарибалди — през 1870 г. Гарибалди се сражава във Франция срещу пруските войски. В Италия той се връща в 1871 г.

Парижкият уговор от 1856 г. — Парижки трактат, приет на Парижкия конгрес, в края на Кримската война (1853—1856).

Стр. 35 [ФРЕНСКО-ПРУСКИЯТ КОНФЛИКТ И ПОЛОЖЕНИЕТО НА ВОСТОК] — «Свобода», г. I, бр. 43, 23 септември 1870.

Стр. 38 [СЕМЕТО, КОЕТО Е ПОСЕЯЛА ФРАНЦИЯ] — «Свобода», г. I, бр. 44, 30 септември 1870.

Стр. 42 [ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ СА ПЪЛНИ С ВЪЗПЛАМЕНЯЕМО ВЕЩЕСТВО] — «Свобода», г. I, бр. 45, 7 октомври 1870.

Папата... повикал ненавистната италианска войска... — обединението на Италия било завършено на 20 септември 1870 г., когато Гарибалдийците и кралската войска завладяват Рим. Папата загубва властта си над града. В борбата за национално обединение и единство на Италия папските територии влезли в състава на Италианското кралство.

Стр. 45 [ФРАНЦУЗКИЯТ НАРОД ИСКА СВОБОДА, СВОБОДА ИСКАМЕ И НИЕ!] — «Свобода», г. I, бр. 46, 14 октомври 1870.

Стр. 48 [ОТ БОЙНОТО ПОЛЕ ДОХОЖДАТ ПРОТИВОРЕЧИВИ ИЗВЕСТИЯ] — «Свобода», г. I, бр. 47, 21 октомври 1870.

Стр. 52 [ФРАНЦУЗКАТА РЕПУБЛИКА ЩЕ ЗАЩИЩАВА СВОИТЕ ПРАВА] — «Свобода», г. I, бр. 48, 4 ноември 1870.

Мец се е предал... — през октомври 1870 г. маршал Базен предава на Прусия крепостта Мец заедно със 170-хилядна армия.

Стр. 56 [НИ ЕДНО МОНАРХИЧЕСКО ПРАВИТЕЛСТВО НЕ ОБИЧА ОБРАЗОВАНИЕТО И РАЗВИТИЕТО] — «Свобода», г. I, бр. 49, 11 ноември 1870.

Аферата при Ле Бурже — французки отряд на 28 октомври 1870 г. атакува селището Ле Бурже, превзема го и барикадира улиците, укрепява всеки дом. Прусаките го завладяват отново на 30 октомври след упорити, продължителни боеве, при които около 500 пруски войници излизат от строя, убити са и двама полкови командири.

Стр. 59 [МЕЖДУ РУСИЯ И ПРУСИЯ СЪЩЕСТВУВА ТАЙНА АЛИАНЦИЯ] — «Свобода», г. I, бр. 50, 18 ноември 1870.

Стр. 62 [НОТАТА НА КНЯЗ ГОРЧАКОВ НЕ Е ПРЕСТАНАЛА ДА ПЛАШИ СЛАБОНЕРВНИТЕ ПОЛИТИЦИ] — «Свобода», г. I, бр. 51, 2 декември 1870.

Нотата на княз Горчакова — на 19 (31) октомври 1870 г. Горчаков заявява пред правителството на Англия, Франция, Австро-Унгария, Италия и Турция, че Русия повече няма да се съобразява с постановленията на Парижкия мирен договор от 1856 г., според който Русия няма право да строи укрепления и да има оръжейни арсенали на черноморските брегове, както и да има военна флота.

Стр. 65 [ТУРЦИЯ СЕ ТВЪРДЕ ЯКО ПЛАШИ...] — «Свобода», г. I, бр. 52, 10 декември 1870.

Лондонската конференция, на която бива подписан договор на 13 март 1871 г. за изменение на някои положения от Парижкия трактат. Конференцията е свикана по предложение на Бисмарк във връзка с нотата на Горчаков, при участието на Русия, Турция, Англия, Германия, Австро-Унгария, Франция и Италия. Суверенните права на Русия над Черно море били възстановени (вж. бел. към предишния Преглед).

Стр. 68 [ПОСЛЕДНИ ИЗВЕСТИЯ ЗА ФРЕНСКО-ПРУСКИЯ КОНФЛИКТ И ЗА БОСФОРСКИЯ ВЪПРОС] — «Свобода», г. II, бр. 1, 2 януари 1871.

Конференцията — Лондонската конференция.

Стр. 69 [КАБИНЕТНИТЕ КОНФЕРЕНЦИИ СА ШАРЛАТАНСКИ СЪБРАНИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 2, 11 януари 1871.
Финанският въпрос, финианско движение в Ир-

ландия през 50-те — 70-те години на XIX в., в което участвуват демократични слоеве на ирландската интелигенция, дребнобуржоазни слоеве и част от работниците и селяните. Създадената организация «Братство» ратува за независима Ирландия с демократично републиканско управление.

Светейшият заробленик... папата — след като в 1870 г. в Рим била ликвидирана светската власт на папите и била създадена единна италианска държава, папа Пий IX се затворил във Ватикана, обявил се за «морален пленник» и продължил борбата си с обединена Италия.

Стр. 72 [ФРЕНСКИЯТ НАРОД НЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ УБИТ] — «Свобода», г. II, бр. 3, 17 януари 1871.

Конференцията се отложила... — вж. бел. към «Турция се твърде яко плаши», тук, с. 528.

Трактатът от 1856 г. — Парижкия трактат между великите сили след поражението на Русия в Кримската война. В Каравеловия текст — 1866 г. вместо 1856 г., вероятно печатна грешка, която поправяме.

В 1834 и 1839 година Тиер имаше... голяма власт — по време на Юлската монархия при Луи Филип от 1832 до 1840 г. Тиер е министър на вътрешните работи, министър на външните работи, министър-председател на Франция.

Испанска републиканска партия... — в резултат на революционните събития в Испания през септември 1868 г. кралица Изабела е принудена да бяга от страната, но въпреки борбата на народа за република, кортесите през февруари 1869 г. обявяват Испания за монархия. През декември 1870 г. едрата буржоазия и реакционните военни среди поставят на испанския престол Амедей Савойски.

Стр. 76 [ФРАНЦИЯ Е ПОБЕДЕНА НЕ ОТ БИСМАРКА, А ОТ НАПОЛЕОНА] — «Свобода», г. II, бр. 4, 23 януари 1871.

Стр. 79 [ГЕРМАНСКИЯТ НАРОД ДНЕС ВЪРВИ КАТО ДОБИТЪК СЛЕД БИСМАРКА] — «Свобода», г. II, бр. 5, 30 януари 1871.

Мексиканският юнак — Наполеон III.

Стр. 83 [ФРЕНСКИЯТ НАРОД СЕ Е РЕШИЛ ДА СЕ БОРИ ДО ПОСЛЕДНАТА КРАЙНОСТ] — «Свобода», г. II, бр. 6, 6 февруари 1871.

Парижкото правителство — правителството, възглавено от ген. Л. Ж. Трошю, поема курс на капитулация пред врага.

Стр. 85 [ТУРЦИЯ ТЪРСИ ВЕРНИ ПОДАНИЦИ И БЕЗ-СЛОВЕСНА РАЯ] — «Свобода» г. II, бр. 6, 6 февруари 1871.

Стр. 86 [ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ УМИРА ОТ СТАРОСТ И ОТ ГНИЛОСТ] — «Свобода», г. II, бр. 7, 13 февруари 1871.

Партията на Бурбоните — привърженици на кралската династия на Бурбоните, властвувала във Франция, Испания, Неапол.

Наполеон — седанският юнак — 2 септември 1870 г. голяма френска армия, обкръжена при Седан от пруските войски, капитулирва заедно с Наполеон III, който бива пленен.

«Славяни, славяни, прадедов великих, а внуки — погани, погани!» — стихове от стихотворението «І мертвим, і живим, і ненарожденим землякам моім в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє» от Т. Шевченко. Точният текст е:

«Слав'яне! Слав'яне!
Славних прадідив великих,
Правнуки погані!»

Стр. 89 [ЩО ГОВОРЯТ И ЩО ПРАВЯТ ФРАНЦУЗИТЕ?] — «Свобода», г. II, бр. 8, 20 февруари 1871.

Тиер вече е съставил временно правителство — на 17 февруари 1871 г. Тиер бива избран от реакционното национално събрание в Париж за глава на изпълнителната власт.

Стр. 92 [МИРЪТ Е ВЕЧЕ ЗАКЛЮЧЕН] — «Свобода», г. II, бр. 9, 27 февруари 1871.

Мирът, за който става дума между Франция и Германия, е подписан във Версай на 26 февруари 1871 г. Основните положения от този прелиминарен договор влизат във Франкфуртския мирен договор.

Стр. 94 [ВОЙНАТА — ТОВА СА ЕЗЕРА ОТ КРЪВ И ПЛАНИНИ ОТ ТЕЛА, ТИФ, ГЛАД И ПОЖАРИ] — «Свобода», г. II, бр. 10, 6 март 1871

Още в 1867 година един знаменит руски публицист... — става дума за А. И. Херцен. Каравелов цитира точно два пасажа — от началото и края на «Глава III, VI — «После набега» — «Былое и думы» (1852—1868) (А. И. Герцен. Собр. соч. в тридцати томах. М., 1957, т. XI, с. 510, 512).

Републиката в 1848 г. — Втората република във Франция, провъзгласена на 26 февруари 1848 г. — резултат на Февруарската буржоазнодемократична революция, свалила Юлската монархия и заставила Луи Филип да се откаже от престола. Но след т. нар. февруарски период на революцията социалните и демократични придобивки биват ликвидирани; в учредителното събрание надмощие взимат буржоазните републиканци, влизат и много монархисти и клерикали.

Стр. 97 [РЕВОЛЮЦИЯТА ВЪВ ФРАНЦИЯ СЕ РАЗПРОСТРАНЯВА ВСЕ ПОВЕЧЕ] — «Свобода», г. II, бр. 11, 13 март 1871.

Седанското произшествие — поражението на Франция при Седан във Френско-пруската война, при което Наполеон III бива пленен.

Черноморската конференция — става дума за Лондонската конференция, подписана в Лондон на 13 март 1871 г. (вж. тук, с. 528). Режимът на проливите, които оставали затворени за руските военни кораби, се запазва така, както бил определен от Парижкия трактат.

Стр. 99 [ФРАНЦУЗКИЯТ НАРОД СЕ БОРИ ЗА СВОИТЕ ЧОВЕЧЕСКИ ПРАВА] — «Свобода», г. II, бр. 12, 20 март 1871.

Първата революция е разрушила тронът на Людовика XVI — въстанието в Париж през август 1792 г. ликвидира властта на монархията; Людовиг XVI и цялото кралско семейство са арестувани.

Бонапартовото консулство — периодът на Консулството (1799—1804) — време на военна диктатура на Наполеон Бонапарт, на постепенно унищожение на демократичните завоевания на революцията. В 1804 г. републиката била заменена с монархия, първият консул Наполеон Бонапарт — провъзгласен за «император на всички французи».

Французкият народ е захванал да се бори с Тиеровата република — правителството на Тиер през февруари 1871 г. бяга във Версай. На 18 март бил направен несполучлив опит да се обезоръжат работническите квартали на Париж; въстаналият пролетариат завладял столицата. На 28 март 1871 г. била тържествено провъзгласена Парижката комуна.

Стр. 102 [НАРОДИТЕ ИСКАТ РЕПУБЛИКА] — «Свобода», г. II, бр. 13, 27 март 1871.

Социални републиканци, социални демократи, социално-демократически комитет в Париж — става дума за Парижката комуна и за социалнополитическите сили, които я създават.

Версалското правителство — правителството на Тиер (вж. бел. към предишния Политически преглед).

Стр. 105 [ТИЕРОВАТА РЕПУБЛИКА НЕ УДОВЛЕТВОРЯВА НАРОДНИТЕ ТРЕБОВАНИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 14, 3 април 1871.

Стр. 109 [ДНЕСНАТА РЕВОЛЮЦИЯ ЩЕ ДА ОЧИСТИ ТЪРДЕ МНОГО ФРАНЦУЗКИ НЕЧИСТОТИИ] — «Свобода», г. II, бр. 15, 10 април 1871.

В 1848 година Русия... оказа на Австрия... — през пролетта на 1849 г. царска Русия, начело с Николай I, изпраща войска, която помага на Австрийската империя да смаже революцията в Унгария. Така, след революционната 1848 г., в цяла Австрия възтържествува феодално-монархическата контрареволюция.

Стр. 111 [НА ТОЯ НАШ МНОГОГРЕШЕН СВЯТ СТАВАТ ТАКИВА ЧУДЕСА...] — «Свобода», г. II, бр. 16, 17 април 1871.

Червената партия — румънските либерали и радикали.

Военната граница е... унищожена и присъединена с маджарското кралство — тясна ивица земя от Адриатическо море до Трансилвания, южно от Унгария, със създадена най-напред от унгарското, после от австрийското правителство военна организация на живота. След прекратяването на турските набези Австрийската империя няма вече нужда от такъв военен щит и започва постепенно да присъединява Военната граница към съседните области. Страхът от славянския елемент и националноосвободителните движения подтиква австрийското правителство да разтури Военната граница през 1870—1871 г. и да разпръсне граничарите.

Стр. 115 [НА СВЕТАТ Е ВСИЧКО «СВЕТА СЪВЕТ»] — «Свобода», г. II, бр. 17, 4 октомври 1871.

Прусия в 1866 г. разби Австрия — става дума за Австро-пруската война от 1866 г.

...русиите — против поляците — русици — старо название на украинското население от Галиция, При-

карпатските земи и Буковина (бившата австрийска част от Западна Украйна).

Столпотворение вавилонско — легенди за опита да се издигне във Вавилон кула до небето. Разгневен, господ размесил езиците на строителите. Прен. — бъркотия.

Стр. 118 [ПОРОБЕНИТЕ СЛАВЯНСКИ НАРОДИ ТРЯБВА ДА СЕ СПОРАЗУМЕЯТ БРАТСКИ И ДА СЕ СЪЕДИНЯТ] — «Свобода», г. II, бр. 18, 12 октомври 1871.

Стр. 121 [СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА В АВСТРИЯ И ТУРЦИЯ ТРЯБВА С ОБЩИ СИЛИ ДА ЗАЩИЩАВАТ СВОИТЕ ПРАВА] — «Свобода», г. II, бр. 19, 21 октомври 1871.

Стр. 124 [ТАЙНИ И ЯВНИ ВРАГОВЕ НА СЛАВЯНИТЕ] — «Свобода», г. II, бр. 20, 31 октомври 1871.

...В Испания е произлязъл бунт... — става дума за работническото движение в Испания, което се усилва след Парижката комуна във Франция.

Стр. 127 [РУСИЯ ТРЯБВА ДА ИЗБЕРЕ: ИЛИ СЪС СЛАВЯНИТЕ, ИЛИ С ТУРЦИТЕ И МАДЖАРО-НЕМЦИТЕ] — «Свобода», г. II, бр. 21, 6 ноември 1871.

Чешкият въпрос — положението на Чехия и при дуалистичната Австро-Унгарска империя не се изменя. Партията на старочехите се стреми към федеративно преустройство на империята. В периода 1868—1871 г. народните вълнения се усилват. През 1871 г. страната е залята от масови събрания — «табори». Но в своята борба старочехите не отиват по-далеко от пасивната съпротива и демонстрациите.

Стр. 131 [ЧЕШКИЯТ НАРОД ЩЕ БРАНИ СВОИТЕ ПРАВА] — «Свобода», г. II, бр. 22, 13 ноември 1871.

Стр. 134 [СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА ТРЯБВА ДА СЕ СБЛИЖАТ И ДА ПОТЪРСЯТ СВОИТЕ ПРАВА] — «Свобода», г. II, бр. 23, 20 ноември 1871.

Стр. 136 [ЧЕХИТЕ ТЪРСЯТ СВОЕТО ЩАСТИЕ НЕ В ПЕЩА И ВИЕНА...] — «Свобода», г. II, бр. 24, 27 ноември 1871.

В 1848 г. Австрия извика руската войска против маджарските бунтовници — след

като през април 1849 г. унгарският сейм обявява независимостта на Унгария, австрийският император Франц Йосиф се обръща за помощ към Николай I и царските руски войски помагат на Австрия да смаже революцията в Унгария.

Стр. 139 [ТИЕР СЕЧЕ ГЛАВИ] — «Свобода», г. II, бр. 25, 4 декември 1871.

Троица мъже, из които двамината са криви само... че са обичали народът си... убие ни по желанието на Версалското правителство — Росел, Фере и Боржоа, осъдени от версайски военен съд и разстреляни на 28. XI. 1871 г.

Битъ по сему — така да бъде.

Стр. 141 [СЛАВЯНИТЕ ЩЕ БЪДАТ СИЛНИ, КОГАТО СА ЕДИННИ] — «Свобода», г. II, бр. 26, 10 декември 1871.

...троица комунисти... разстреляни преди десетина деня... — Росел, Фере и Боржоа (вж. предишната бележка).

Стр. 144 [НАРОДИТЕ ТРЯБВА ДА ТЪРСЯТ ВЪТРЕШНО ЩАСТИЕ, А НЕ ВЪНКАШНА СЛАВА] — «Свобода», г. II, бр. 27, 17 декември 1871.

Короната на св. Стефан... — става дума за първия унгарски крал Стефан I Арпада (997—1038), създател на кралската династия на Арпадите.

Стр. 147 [«ТЕЖКО ТОМУВА, КОЙТО СЕ ОБЛЯГА НА ЧУЖДО РАМО»] — «Свобода», г. II, бр. 28, 25 декември 1871.

Галиция — украинска и полска територия, заграбена от Австрия в 1772 г.

Стр. 150 [СИТИЯТ НА ГЛАДНИЯ НЕ ВЯРВА] — «Свобода», г. II, бр. 29, 1 януари 1872.

...убиените нравствено словаци — Словакия била третирана в Австро-Унгарската империя като органична част от Унгария. Словашката буржоазия след работническите въстания от 50-те години става все по-реакционна.

В 1772 г. Полша беше разделена между трите велики сили — между Русия, Прусия и Австрия.

Стр. 153 [СЛАВЯНСКАТА БОРБА ДОБИВА ОТ ДЕН НА ДЕН ПО-ГОЛЯМА СИЛА] — «Свобода», г. II, бр. 30, 8 януари 1872.

Стр. 156 [РУСИЯ УВЕЛИЧАВА СВОЯТА ВОЙСКА ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ] — «Свобода», г. II, бр. 31, 15 януари 1872.

1863 година — в Полша избухва националноосвободително въстание (1863—1864).

Стр. 159 [НОВИ ИЗВЕСТИЯ ЗА СЛАВЯНСКИТЕ НАРОДИ, ЗА ФРАНЦИЯ И ИТАЛИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 32, 22 януари 1872.

Стр. 162 [АВСТРО-МАДЖАРСКИЯТ ДУАЛИЗЪМ УМИРА] — «Свобода», г. II, бр. 33, 29 януари 1872.

Маджарите се стараят да нахлупят св. Стефановата корона на главата на всяка една друга народност... — често използван образ в Каравеловата публицистика. Има предвид завоевателната политика на Унгария.

Стр. 165 [ПОРТАТА ОБЕЩАВА, НО НИЩО НЕ ПРАВИ] — «Свобода», г. II, бр. 34, 5 февруари 1872.

Стр. 168 [ДОРДЕ НЕ ОБЪРНАТ ЛИЦАТА СИ КЪМ БЕЛИГРАД...] — «Свобода», г. II, бр. 35, 12 февруари 1872.

Стр. 170 [ГЛАСОВЕ ОТ СЛАВЯНСКИТЕ СТРАНИ: ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪВ ФРАНЦИЯ И АНГЛО-АМЕРИКАНСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 36, 19 февруари 1872.

Юстинианови кодекси — законодателството на Юстиниан I (483—565) — византийски император.

Алабамският въпрос — конфликт между Англия и САЩ във връзка с военната помощ, оказана от Англия на Южните американски щати по време на гражданската война от 1861—1865 г. Спорът бил разрешен през 1872 г. с т. нар. Вашингтонски правила за неутралитет.

Стр. 173 [«КОГАТО ГОСПОД ИСКА ДА НАКАЖЕ НЯКОГО, ТО ПО-НАПРЕД МУ ВЗЕМА УМА»] — «Свобода», г. II, бр. 37, 26 февруари 1872.

Галицката автономия — от 60-те години на XIX в. австрийското правителство променя политиката си към завладяната от него в 1772 г. Галиция: дава големи права на полската шляхта и на едрите земевладелци, които потискат украинското се-

лячество в Галиция. По този начин сблъсква двете славянски народности, населяващи Галиция — поляци и украинци, към класовите конфликти добавя и национални.

Стр. 176 [А ЩО СЕ ВЪРШИ В РУСИЯ?] — «Свобода», г. II, бр. 38, 4 март 1872.

Стр. 179 [ИЗВЕСТИЯ ОТ ТУРЦИЯ, ПОЛША, ФРАНЦИЯ И ИСПАНИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 39, 11 март 1872.

Стр. 180 [НАД ВИСОКАТА ПОРТА СЕ ВИЯТ ЧЕРНИ ОБЛАЦИ, КОИТО МЕРИШАТ НА БАРУТ] — «Свобода», г. II, бр. 40, 18 март 1872.

Стр. 182 [РУСИЯ ПРИЛИЧА НА БОГАТА НЕВЕСТА] — «Свобода», г. II, бр. 41, 25 март 1872.

Франкфуртският договор съдържа вече уговорите на Парижкия конгрес... — става дума за промяната в разположението на силите в Европа. След Кримската война, завършила с Парижкия трактат (1856), Франция е между водещите политически сили; при сключването на Франкфуртския мирен договор обаче от 10 май 1871 г. във Франкфурт на Майн тя е принудена да приеме тежките унижителни условия, наложени от Германия.

Стр. 185 [ОТ РУСКИТЕ ПРИГОТОВЛЕНИЯ СЕ БОИ НЕ САМО АНГЛИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 42, 1 април 1872.

Стр. 188 [ПОЛЯЦИТЕ ТРЯБВАЛО ДА СТАНАТ АВСТРИЙСКИ МОСТ] — «Свобода», г. II, бр. 43, 8 април 1872.

Стр. 191 [УЗРЯЛОТО ТРЯБВА ДА КАПНЕ] — «Свобода», г. II, бр. 44, 15 април 1872.

Стр. 193 [Я ПОГЛЕДАЙТЕ ЩО СТАВА В ЦАРИГРАД, В ПЕЩА, ВЪВ ВИЕНА...] — «Свобода», г. II, бр. 45, 22 април 1872.

Звонимировата корона — Звонимир, хърватски княз от 1076 до 1089 г. С родствени връзки (по жена) с унгарската династия на Арпадите. Свързан с интересите на унгарската политика. Получил кралска корона, но след смъртта му Хърватско било включено в пределите на Унгария.

Стр. 196 [НЕМСКИ ВЕСТНИК ЗА СЪРБИЯ] — «Свобода», г. II, бр. 45, 22 април 1872.

Стр. 197 [«НЕ НАДЪЙТЕ СЯ НА КНЯЗИ И НА СЫНЫ ЧЕЛОВЪЧЕСКІЯ», А НА СВОИТЕ СОБСТВЕНИ МИШНИЦИ] — «Свобода», г. II, бр. 46, 29 април 1872.

Стр. 199 [НАРОДИТЕ ИСКАТ ДА ЖИВЕЯТ И ДА БЪДАТ НЕЗАВИСИМИ] — «Свобода», г. II, бр. 47, 6 май 1872.

Омалският херцог — Хенри Орлеански (1822—1897) — четвърти син на крал Лудвиг-Филип.

Стр. 203 [ГОЛЕМИТЕ И СИЛНИТЕ ДЪРЖАВИ МЪЛЧАТ И РАБОТЯТ...] — «Свобода», г. II, бр. 48, 13 май 1872.

Стр. 206 [ИГНАТИЕВ ИЛИ ВАЛУЕВ, ПРУСИЯ И ВАТИКАНА, ПАРИЖ...] — «Свобода», г. II, бр. 49, 20 май 1872.

Муравиевската система — политиката на руския дипломат М. Н. Муравъев, който бил за прехвърляне на ударението на руската външна политика от Близкия в Далечния Изток.

Стр. 209 [ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС Е ПАК ИЗПЛУВАЛ] — «Свобода», г. II, бр. 50, 27 май 1872.

Цариград... въпросът за престолонаследието — султан Абдул Азис се стремил да промени реда на престолонаследието, за да може синът му Юсуф Изедин да наследи престола.

Стр. 212 [ГОСПОДАРСТВО, КОЕТО МИСЛИ, ЧЕ СТАВА ПО-СИЛНО, АКО ПОКОРИ ЧУЖДИ НАРОДНОСТИ, НЯМА ЗДРАВ РАЗУМ И ПОЛИТИЧЕСКИ ТАКТ] — «Свобода», г. II, бр. 51, 3 юни 1872.

Стр. 215 [ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЕСТНИЦИ ЗА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА КОНТИНЕНТА] — «Свобода», г. II, бр. 52, 10 юни 1872.

Стр. 217 [ВОСТОЧНИТЕ И АВСТРО-МАДЖАРСКИТЕ ДЕЛА СЕ ЗАПЛИТАТ ВСЕ ПОВЕЧЕ И ПОВЕЧЕ] — «Свобода», г. III, бр. 1, 2 юли 1872.

Стр. 220 [ЗА ДА НЕ ЗАПАЛЯТ ТВОЯТА КЪЩА, ТИ ТРЯБВА ДА ПЛАШИШ СЪСЕДА СИ, ЧЕ ЩЕ ЗАПАЛИШ СЕЛОТО МУ] — «Свобода», г. III, бр. 2, 8 юли 1872.

Стр. 223 [ОБЩОСЛАВЯНСКОТО СПАСЕНИЕ Е В СПОРАЗ-

УМЕНИЕТО МЕЖДУ СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА] — «Свобода», г. III, бр. 3, 15 юли 1872.

Стр. 226 [ХРИСТИЯНСКИТЕ ПОДАНИЦИ НА СУЛТАНА СА ИЗПИЛИ ВЕЧЕ ЧАШАТА ДО КАПКА] — «Свобода», г. III, бр. 4, 22 юли 1872.

Росия в 1848 — вж. тук, с. 532 бел. към «Днешната революция ще да очисти твърде много французки нечистотии».

Стр. 229 [НА ВОСТОК ЩЕ СЕ РАЗИГРАЯТ СКОРО КЪРБАВИ ДРАМИ] — «Свобода», г. III, бр. 5, 29 юли 1872.

Стр. 232 [ЗА ПОЛОЖЕНИЕТО НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СИЛИ, НА ПАПАТА В РИМ, НОВИНИ ОТ АМЕРИКА] — «Свобода», г. III, бр. 6, 5 август 1872.

Стр. 234 [И НАЙ-ИЗКУСНИТЕ МАЙСТОРИ НЕ СА В СЪСТОЯНИЕ ДА ЗАКЪРПЯТ ГНИЛАТА ДРЕХА] — «Свобода», г. III, бр. 17, 12 август 1872.

Стр. 237 [ПЕЩАНСКИТЕ ДИПЛОМАТИ ПРИЛИЧАТ НА МАЛКИ ПАЛЕНЦА...] — «Свобода», г. III, бр. 8, 19 август 1872.

Берлинското събрание на царьовете... — в резултат на което се създава т. нар. Съюз на тримата императори — Александър II, Франц-Йосиф и Вилхелм I — на Русия, Австро-Унгария и Германия.

Стр. 239 [ВСЕКИ ГЛЕДА ДА ГЛОБИ РАЯТА ПОВЕЧЕ И ДА НАПЪЛНИ КЕСИЯТА СИ ПО-СКОРО] — «Свобода», г. III, бр. 9, 26 август 1872.

Алфонисти — привърженици на династията на Бурбоните, чийто единствен представител и предполагаем наследник на испанския престол бил синът на Изабела Алфонс (1857—1885), по-късно станал крал на Испания — Алфонс XII (1875—1885).

Стр. 242 [ПРАВИТЕЛСТВЕНИТЕ ВЕСТНИЦИ ЛЪЖАТ...] — «Свобода», г. III, бр. 10, 2 септември 1872.

Стр. 245 [ПРЕДСКАЗАНИЯТА НА ХЕРЦЕН СЕ ИЗПЪЛНИХА] — «Свобода», г. III, бр. 11, 9 септември 1872.

Трите императора уверяват един друг: го... длъжността на Австрия и на Русия, и на Пруссия е да преследуват «интернационалистите»... — Каравелов вероятно има предвид привър-

жениците на Първия интернационал (1864—1872), създаден от Маркс и Енгелс. Той противопоставя международната солидарност на трудовите хора на Съюза на монарсите, който обединява реакционните сили на Европа за борба с революционното движение. По това време на 2—5 септември 1871 г. в Хага се провежда Петият, последен конгрес на Първия интернационал.

Още в 1867 година Герцен се обръщаше към Бисмарк — цитат от «Былое и думы» от А. И. Херцен (А. И. Герцен. Собр. соч., т. XI, М., 1957, с. 510, 512). Каравелов за втори път в политически преглед използва този цитат от Херцен (вж. тук, с. 531). Двата превода на Херценовия текст на български език не са идентични. Каравелов вероятно е притежавал «Полярная звезда», където Херцен публикува своята статия («Полярная звезда», 1869, с. 94—98).

Стр. 248 [НАБЛИЖАВА ВЕЧЕ И ДРУГА 1848 ГОДИНА] — «Свобода», г. III, бр. 12, 16 септември 1872.

Първият ден на човеческата свобода (4 септември) — на 4 септември 1870 г. въстаналият народ в Париж застава буржоазните републиканци да провъзгласят република във Франция. Френско-пруската война за Франция става националноосвободителна, а за Германия — завоевателна.

Наближава и друга 1848... А ще ли да се намери други Николай Павлович — има се предвид участието на царска Русия в потушаването на Унгарското въстание от 1848 г. (вж. тук, с. 532, бел. към «Днешната революция ще да очисти твърде много французки нечистотии»).

Въстанието на карлистите — гражданска война в Испания от 1872 до 1876 г. между феодалната реакция (карлисти) и испанската буржоазия. По форма династически борби между двете линии на Бурбонската династия. Карлистите се опитват да поставят на престола Карлос Младши (Карл VII). Били подкрепяни от Ватикана и други реакционни среди.

Интернационалистите... имат големи успехи... — под влияние на Парижката комуна в Испания се засилва работническото движение. През 1872 г. испанската секция на Първия интернационал има 25 000 привърженици.

Стр. 252 [НАРОДИТЕ СЕ ПРОБУЖДАТ ВЕЧЕ И ПРАВИТЕЛСТВАТА СЕ БОЯТ ОТ ВЪСТАНИЯ] — «Свобода», г. III, бр. 13, 23 септември 1872.

На 10 септември — френският народ празнува две

години от провъзгласяването на републиката (4 септември 1870 г.). Каравелов сочи, че френският народ е готов да встане при всеки опит да се възстанови монархията. При създадената обстановка френското правителство трябва да реши съдбата на Третата република.

Стр. 255 [СЛАВЯНИТЕ ТРЯБВА ДА ТЪРСЯТ ПРИЯТЕЛИ ТАМ, ДЕТО ИМА ИСКРЕНОСТ И ДОВОЖЕЛАНИЕ] — «Свобода», г. III, бр. 14, 30 септември 1872.

Стр. 258 [ТУРСКОТО ПРАВИТЕЛСТВО ПОДКОПАВА СВОЕТО СОБСТВЕНО ЗДАНИЕ] — «Свобода», г. III, бр. 15, 7 октомври 1872.

Стр. 260 [ГРАФ АНДРАШИ И МИДХАТ ПАША СЕ РЪКОВОДЯТ ПО ЕДНА ПРОГРАМА] — «Свобода», г. III, бр. 16, 14 октомври 1872.

Стр. 263 [ВЕНГРИЯ ТРЯБВА ДА СЕ СПОРАЗУМЕЕ СЪС СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА И С РУМЪНЦИТЕ] — «Свобода», г. III, бр. 17, 21 октомври 1872.

Стр. 266 [РЕПУБЛИКАНСКИТЕ ПАРТИИ ДОБИВАТ ВСЕ ПО-ГОЛЯМА СИЛА] — «Свобода», г. III, бр. 18, 28 октомври 1872.

Стр. 269 [ВОСТОЧНИТЕ ДЕЛА СЕ ЗАПЛИТАТ ВСЕ ПОВЕЧЕ] Политически преглед — «Свобода», г. III, бр. 19, 4 ноември 1872.

Въстаниците на остров Куба — в 1868 г. на о. Куба започва всенародно въстание срещу испанското господство, продължило до 1878 г.

Стр. 272 [ЧЕСТНИТЕ РУСИ МИСЛЯТ НЕ ДА ПОКОРЯВАТ, А ДА ОСВОБОДЯТ СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА] Политически преглед — «Свобода», г. III, бр. 20, 11 ноември 1872.

Стр. 275 [«ДОРДЕ В ЕВРОПА СЪЩЕСТВУВА ВЪОРЪЖЕНА АРМИЯ, МИРЪТ Е НЕВЪЗМОЖЕН»] Политически преглед — «Свобода», г. III, бр. 21, 18 ноември 1872.

Лаврионския въпрос за сребърните рудници в обл. Лавриум — Атика (Гърция).

Стр. 278 [ТУРСКО-ЧЕРНОГОРСКИТЕ РАЗДОРИ, ДУШЕВНОТО РАЗСТРОЙСТВО НА СУЛТАНА И ПОЛИТИЧЕСКИТЕ БОРБИ ВЪВ ФРАНЦИЯ] Политически преглед — «Свобода», г. III, бр. 22, 25 ноември 1872.

Стр. 281 [ВЪТРЕШНАТА БОЛЕСТ Е ПО-ОПАСНА ОТ ВСЯКО ВЪНШНО НАСИЛИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 23, 23 февруари 1873.

Стр. 284 [ПРЕСТОЛОНАСЛЕДИЕТО И ТУРСКИТЕ ПАРТИИ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 24, 3 март 1873.

Султанът е намислил да провъзгласи синът си за наследник — вж. тук, с. 537, бел. към «Восточният въпрос е пак изплувал».

Виенската всемирна изложба — на Международното изложение във Виена участва и Турция.

Махмуд паша — Махмуд Недим паша.

Звонимировата историческа глупост — признаването на папската власт от хърватския крал Димитрий Звонимир.

Папската «непогрешимост» — в 1870 г. папа Пий IX накарва Ватиканския църковен събор да провъзгласи догмата за папската «непогрешимост».

Стр. 288 [В ТУРЦИЯ НЕ МОЖЕ ДА БЪДЕ НИЩО ПОСТОЯННО] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 25, 10 март 1873.

Стр. 291 [МЕЖДУ РУСИЯ И ПОРТАТА СЕ Е ПОЯВИЛО НЯКАКВО СИ НЕДОВЕРИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 26, 17 март 1873.

Стр. 293 [ОКОЛО РУСИЯ СЕ ВЪРТЯТ МНОЖЕСТВО МЛАДОЖЕНЦИ И ПРЕДЛАГАТ Й РЪКАТА СИ И СЪРЦЕТО СИ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 27, 24 март 1873.

Гордиев възел (митол.) — възел, вързан от фригийския цар Гордий, разсечен от Александър Македонски. Преносно значение — труден за решаване въпрос.

Стр. 296 [САМОСТОЯТЕЛНИТЕ УБЕЖДЕНИЯ СА ГОЛЯМА РЯДКОСТ В ТУРЦИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 28, 31 март 1873.

Стр. 300 [ДЕТО НЯМА ИСКРЕНОСТ И БРАТСКА ЛЮБОВ, ТАМ НЯМА И ЩАСТИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 29, 7 април 1873.

Стр. 303 [ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ ТРЯБВА ДА ОЧАКВА ГОЛЕМИ КАТАСТРОФИ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 30, 14 април 1873.

Въпросът за престолонаследията — вж. тук, с. 537.

Стр. 307 [ТУРСКИТЕ ГОСПОДАРСТВЕНИ МЪЖЕ И АВСТРИЙСКАТА СИСТЕМА В РИТОРИКАТА] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 31, 21 април 1873.

Русия ще да накаже хиванците... — в 1717 г. и по-късно в 1839—1840 г. Русия предприема несполучливи експедиции срещу Хивинското ханство. През пролетта на 1873 г. тя осъществява нов поход срещу Хива.

Стр. 310 [ТУРЦИЯ ТРЯБВА ДА ПОМИСЛИ САМА ЗА СВОЕТО НЕМИСЛИМО СЪЩЕСТВУВАНЕ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 32, 28 април 1873.

Тримата императори — руският Александър II, германският Вилхелм I и австрийският Франц Йосиф.

Савойската династия е на власт в Обединеното италианско кралство от 1861 г.

Стр. 314 [ПОЛОЖЕНИЕТО НА ХРИСТИЯНСКИТЕ НАРОДНОСТИ В ТУРЦИЯ И В АВСТРО-УНГАРИЯ Е КРИТИЧЕСКО] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 33, 5 май 1873.

Стр. 317 [ИСТОРИЧЕСКОТО ПРАВО Е И СМЕШНО И БЕЗПОМОЩНО] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 34, 12 май 1873.

Стр. 320 [ВЪВ ФРАНЦИЯ ПРОИЗХОЖДАТ НОВИ ВЪЛНЕНИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 35, 19 май 1873.

Падна министерството — монархическото болшинство в Националното събрание на Франция взема връх и Тиер загубва властта.

Стр. 323 [ГЛАСЪТ НА НАРОДА Е ГЛАС НА БОЖИЯ СИН] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 36, 26 май 1873.

Стр. 326 [В ЕДНА ИЗ СВОИТЕ ПРЕКРАСНИ ПЕСНИ БАР-

БИЕ ГОВОРИ...] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 37, 2 юни 1873.

Барбие говори... — от поемата на Огюст Барбие «Кучешки пир» (вж. тук, с. 526).

Стр. 330 [СЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА ТРЯБВА ДА СЕ СЪЕДИНЯТ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 38, 9 юни 1873.

Руската експедиция в Хива от 1873 г. завършва на 28 май с капитулацията на ханството. Земите от десния бряг на р. Амударя влизат в пределите на руската империя, а хиванският хан е поставен във васална зависимост от Русия.

Стр. 332 [«ГЪРБАВОТО НЕ ЩЕ МОЛИТВА, А ИСКА МОТИКА»] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 39, 16 юни 1873.

Знаменитият творец на Суецкия канал — Фердинанд Лесепс.

В Испания се още продължават вътрешните раздори — групата на непримиримите републиканци и анархистите, привърженици на Бакунин, не подкрепят федералната републиканска власт и вдигат работнически въстания под лозунга за създаване на независими кантони в Испания от типа на швейцарската държавна уредба. Всеки град действувал отделно, въстанието било раздробено, силите разпокъсани.

Федералното правителство осъществява програма на частични социални реформи.

Стр. 335 [ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ В ЕВРОПА] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 40, 23 юли 1873.

Мак Махон е захванал да управлява републиката съвсем монархически — на 24 май 1873 г. Тиер е сменен от маршал Мак Махон, монархист по убеждения.

Стр. 338 [ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС ТРЯБВА ДА СЕ РЕШИ КОЛКОТО СЕ МОЖЕ ПО-СКОРО] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 41, 30 юни 1873.

В Кандия... волнение, което... може да възобнови 1866 г... — в 1866 г. избухва въстание на о. Крит срещу османското робство за присъединяване на острова към Гърция.

Стр. 342 [СЪЩЕСТВУВАНИЕТО НА ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ

ОТДАВНА Е СТАНАЛО БЕЗПОЛЕЗНО] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 42, 7 юли 1873.

Стр. 345 [ХИВА И ИНГЕЛИЗКАТА ЖУРНАЛИСТИКА] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 43, 14 юли 1873.

Стр. 348 [ЗНАЕТЕ ЛИ ЩО Е НОВО?] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 44, 21 юли 1873.

Стр. 351 [ТУРЦИЯ И АВСТРИЯ СА НЕИЗЛЕЧИМИ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 45, 28 юли 1873.

Стр. 353 [МНОЖЕСТВО ВЕСТНИЦИ ГОВОРЯТ, ЧЕ ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС ЩЕ ДА СЕ РЕШИ ТВЪРДЕ СКОРО] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 46, 4 август 1873.

Стр. 357 [ПОЛИТИЧЕСКИ ОТНОШЕНИЯ И СЪБИТИЯ В ТУРЦИЯ И АВСТРО-УНГАРИЯ, ФРАНЦИЯ И ИСПАНИЯ...] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 47, 11 август 1873.

Стр. 359 [В ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ — НЕТЪРПИМИ ЗЛОДЕЙСТВА, АВСТРО-УНГАРИЯ ЛЪЖЕ СВОИТЕ ПОДАНИЦИ, В ИСПАНИЯ И ФРАНЦИЯ — ЖЕСТОКИ БОРБИ] Политически преглед — «Независимост» г. III, бр. 48, 18 август 1873.

Стр. 362 [ЧЕРНА ГОРА И НЕЙНОТО ПОЛИТИЧЕСКО ЗНАЧЕНИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 49, 25 август 1873.

Стр. 365 [ЕВРОПЕЙСКАТА ДИПЛОМАЦИЯ БЪБРИ ОТ СИТОСТ] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 50, 1 септември 1873.

Кантонското въстание в Испания, ръководено от анархисти бакунинци, под лозунга Испания да се състои от независими кантони по образец на Швейцария. Салмерон, който ръководи федералната република от 18 юли 1873 г., и сменилият го Кастелар през септември 1873 г. жестоко смазват въстанието. Маркс и Енгелс критикуват отцепилите се от Първия интернационал испански анархисти, привърженици на Бакунин, а Ленин сочи, че Кантонското въстание в Испания е пример за това, «как не трябва да се прави революция» (Ленин, В. И. Соч. 4 изд., т. 8, с. 446).

Септемврийска революция — Пета буржоазна революция в Испания от 1868 г.; обхванала цялата страна, довела до свалянето на кралица Изабела от престола.

Стр. 368 [ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪВ ФРАНЦИЯ, ИСПАНИЯ, ТУРЦИЯ...] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 51, 8 септември 1873.

Стр. 371 [ТЕЖКО И ГОРКО НА ОНИЯ НАРОДИ, КОИТО ОЧАКВАТ ПРАВА ОТ СВОИТЕ ЗАВОЕВАТЕЛИ И ДЕСПОТИ!] Политически преглед — «Независимост», г. III, бр. 52, 15 септември 1873.

Троединно кралство — Хърватско, Словения и Далмация.

Стр. 374 [РЕПУБЛИКАТА СЕ БОРИ С МОНАРХИЯТА, НОВИТЕ ИДЕИ СЕ БОРЯТ СЪС СТАРИТЕ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 1, 20 октомври 1873.

Стр. 377 [ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС Е ЗАХВАНАЛ ИЗНОВО ДА ВЪЛНУВА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ДИПЛОМАТИ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 2, 27 октомври 1873.

Стр. 380 [«ХОРАТА НЕ ВЯРВАТ ВЕЧЕ В ИСТОРИЧЕСКИТЕ ИЛИ КАНОНИЧЕСКИТЕ ПРАВА...»] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 3, 3 ноември 1873.

Стр. 383 [ТУРСКИТЕ ГОЛЕМЦИ МИСЛЯТ САМО ЗА ТЛЪСТИ АГНЕТА И ЗА АДЖЕМ-ПИЛАФ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 4, 10 ноември 1873.

Комисията, която беше назначена... — става дума за законодателната комисия при Френското национално събрание.

Стр. 387 [АВСТРО-УНГАРИЯ ПРИЛИЧА НА ТУРЦИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 5, 17 ноември 1873.

...Опустошения по Военната граница и по шайкашкият батальон — Каравелов припомня кървавите събития по време на въстанието на граничарите в Раковица под лозунга освобождение и обединение на Хърватско и изгонване на австро-унгарците.

...Редакторите на сръбските вестници и свободолобивите хора не би вардили карантина в Петервардинската крепост... — сам Каравелов в 1868 г. във връзка с убийството на княз Михаил Обренович е арестуван заедно с Вл. Йованович от австро-унгарската полиция и хвърлен в Петроварадинската крепост.

Стр. 390 [«НЕ НАДЪЙТЕ СЯ НА КНЯЗИ И НА СЫНЫ ЧЕЛОВЪЧЕСКИЯ»] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 6, 24 ноември 1873.

Стр. 394 [ЕФИМЕРНАТА СИЛА НА ПОРТАТА] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 7, 1 декември 1873.

Стр. 396 [ОСМАНСКАТА ИМПЕРИЯ Е ИЗГУБИЛА И ПОСЛЕДНИЯТ СВОЙ КРЕДИТ!] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 8, 8 декември 1873.

Стр. 398 [НОВИНИ ОТ ЛОНДОН, ПАРИЖ, ХАВАНА, ОТ ИТАЛИЯ И ИСПАНИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 9, 15 декември 1873.

Йеменският въпрос се е решил за ползата на Англия... — в 1872 г. Османската империя завоюва Йемен. Йемен е обект и на завоевателната политика на Англия. Още в 1839 г. Англия заграбва Аден. Границите на английския протекторат са установени с англо-турско съглашение едва в 1905 г.

Помилване на Базена — смъртната присъда, която А. Ф. Базен получава от френския военен съд, била заменена с доживотен затвор.

Стр. 400 [СВОБОДАТА Е ПОЛЕЗНА ВЪВ ВСЯКО ОТНОШЕНИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 10, 22 декември 1873.

Стр. 403 [ГЕНЕРАЛ ИГНАТИЕВ ЩЕ ДА ДОЙДЕ НА ГОРЧАКОВОТО МЯСТО] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 11, 29 декември 1873.

Ачинци — една от народностите в Индонезия. Воювали срещу холандските колонизатори през XIX в.

Стр. 405 [НАШИТЕ ГОСПОДАРИ ПУШАТ ЧИБУЦИТЕ СИ И СЕ СМЕЯТ НА СЛАВЯНСКАТА НИ ГЛУПОСТ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 12, 5 януари 1874.

Стр. 408 [АВСТРО-МАДЖАРСКАТА ИМПЕРИЯ Е ПОЛЕ НА РАЗЛИЧНИ БОРБИ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 13, 12 януари 1874.

Стр. 411 [АВСТРИЯ СТАНАЛА ДОБРОЖЕЛАТЕЛКА НА РУСИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 14, 19 януари 1874.

Стр. 413 [«РИЦАРСКИТЕ ВРЕМЕНА НЯМАТ ВЕЧЕ ЗА ФРАНЦИЯ НИКАКВА ВАЖНОСТ...»] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 15, 27 януари 1874.

Легитимисти — привържениците на Бурбоните, реакционна партия, изразява възгледите на аристокрацията, висшето духовенство.

Ултрамонтанци — в периода на Третата република във Франция защитават крайното крило на клерикалите, което воюва срещу републиката, срещу отделянето на църквата от държавата.

«Славяне, славяне, ви народов слуге!», казва Кукулевич... — цялото четиристишие от хърватския писател Ив. Кукулевич-Сакцински, цитирано и друг път от Каравелов, е:

Slavjanī, slavjani
vi narodah slugel
vi ŗuvaru carstvah,
a drygovi tuge!

(Славяни, славяни! Вие — слуги на народите! Вие, пазители на царствата и приятели на тъгата!)

Стр. 415 [НАПРАВЕНОТО ВЧЕРА, СЕ РАЗВАЛЯ ДНЕС, НАПРАВЕНОТО ДНЕС, СЕ РАЗВАЛЯ УТРЕ...] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 16, 2 февруари 1874.

«Славяни, славяни, ви народов слуге!» — вж. бел. към предишния Политически преглед.

Стр. 418 [«РУСКАТА ПОЛИТИКА ГОВОРИ ЕДНО, А РУСКОТО СЪРЦЕ ПРАВИ ДРУГО»] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 17, 9 февруари 1874.

Пою богу нашему за готовые деньги, р. — Благодаря на бога за готовите пари.

Стр. 421 [ЗА АВСТРО-РУСКОТО ПРИЯТЕЛСТВО ГОВОРИ ПОЧТИ ВСИЧКИЯТ СВЯТ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 18, 16 февруари 1874.

Стр. 424 [ПРОТИВ ТУРЦИЯ СЕ ПРИГОТОВЛЯВА СТРАШНА БУРЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 19, 23 февруари 1874.

...че уж елзасците припознават последствията на Франкфуртският мир — според Франкфуртския мирен договор (1871 г.) Елзас и Източна Лотарингия влизат в пределите на Германия.

Стр. 426 [ПОСЛЕДНИ ВЕСТИ ОТ АНГЛИЯ, ФРАНЦИЯ, ИСПАНИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 20, 2 март 1874.

Стр. 428 [А КАКВА Е РУСКАТА ПОЛИТИКА?] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 21, 9 март 1874.

Стр. 429 [ХЕРЦЕН КАЗВАШЕ, ЧЕ ФРАНЦУЗИТЕ СА СТАРИ ДЕЦА. . .] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 22, 16 март 1874. г.

. . . маджарите. . . разбиени в 1848 г. . . — вж. тук, с. 533 (бел към «Чехите търсят своето щастие не в Пеща и Виена. . .»)

Стр. 432 [ПАК ЗА ВОСТОЧНИЯ ВЪПРОС] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 23, 23 март 1874.

Стр. 434 [НОВИНИ ОТ ТУРЦИЯ, АНГЛИЯ, ФРАНЦИЯ, ИСПАНИЯ И КУБА] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 24, 30 март 1874.

Стр. 436 [ДЕМОРАЛИЗАЦИЯТА НА ПОБЕСНЕЛИТЕ ТУРСКИ ЧИНОВНИЦИ Е ПРЕМИНАЛА ВСИЧКИ ГРАНИЦИ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 25, 6 април 1874.

Стр. 438 [ЧЕРНА ГОРА ТРЯБВА ДА ДАДЕ ПРИМЕР; ВЪВ ФРАНЦИЯ — РАЗДОРИ И НЕСЪГЛАСИЯ; ОТ ИСПАНИЯ — ПРОТИВОРЕЧИВИ ИЗВЕСТИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 27, 20 април 1874.

Стр. 440 [ВЕСТИ ОТ ЕВРОПА] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 28, 27 април 1874.

Стр. 442 [МЛАДОТО РУСКО ПОКОЛЕНИЕ И ЧЕСТНИТЕ РУСКИ ГРАЖДАНИ РАЗДЕЛЯТ НАШИТЕ УБЕЖДЕНИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 29, 4 май 1874.

Битъ по сему. — Така да бъде.

Стр. 445 [ВСЯКО АВСТРО-МАДЖАРСКО НАСИЛИЕ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ ЩЕ ПРОИЗВЕДЕ СТРАШНИ КРЪВОПРОЛИТИЯ И ГОЛЕМИ ОПУСТОШЕНИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 30, 11 май 1874.

Стр. 448 [СВОБОДАТА НЕ ПИЕ ШАМПАНИЕР, НЕЗАВИСИМОСТТА СЕ НЕ ВОЗИ ВЪВ ФИАКРИ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 31, 18 май 1874.

И в худе есть добро, р. — И в злото има добро.

По думите на Барбие — Каравелов перифразира откъс от поемата на Огюст Барбие «Кучешки пир».

Стр. 451 [КАБИНЕТНИТЕ РАЗСЪЖДЕНИЯ И ВЕСТНИКАРСКИТЕ РАЗМИШЛЕНИЯ ЗА УМНИТЕ ХОРА НЯМАТ НИКАКВО ЗНАЧЕНИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 32, 25 май 1874.

Стр. 453 [ЗАПАДНОЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЕСТНИЦИ РЕШАВАТ СЪДБАТА НА ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ И ДЕЛЯТ РИЗИТЕ НА УМИРАЮЩИЯ БОЛНИК] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 33, 1 юни 1874.

Ако Россия бъде излъгана. . . както тя беше излъгана в 1870 г. — става дума за дипломатическите ходове на Бисмарк, който се стреми да неутрализира Русия, да изолира Франция, да изостри противоречията между Австро-Унгария, Англия и Русия, за да осъществи своите политически цели.

Стр. 456 [ИЗВЪНРЕДНИТЕ РАЗКОШИ, МАЙМУНСКОТО ПОДРАЖАНИЕ, БАСНОСЛОВНОТО ТЪПОУМИЕ НА АЗИАТСКИТЕ ДИПЛОМАТИ СА ДОВЕЛИ ТУРСКОТО ГОСПОДАРСТВО ДО ПОСЛЕДНАТА КРАЙНОСТ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 34, 8 юни 1874.

Стр. 459 [АВСТРО-УНГАРИЯ Е ВЪЗСЕДНАЛА ВЕЧЕ СВОЯ РОСИНАНТ. . .] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 35, 15 юни 1874.

Стр. 462 [ТУРСКАТА ИМПЕРИЯ СЕ ПРИГОТВЯ ЗА ПОГРЕБАЛНА ЦЕРЕМОНИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 36, 23 юни 1874.

Стр. 464 [РЕШАВАТ НАШАТА СЪДБА, А НИЕ СПИМЕ И НЕХАЕМЕ!] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 37, 29 юни 1874.

Стр. 466 [ТУРСКИЯТ КАБИНЕТ СЕ НАМИРА В КРИТИ-

ЧЕСКО ПОЛОЖЕНИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 38, 6 юли 1874.

Стр. 468 [НЕСЪГЛАСИЯТА МЕЖДУ ПОРТАТА И ПЕРСИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 39, 13 юли 1874.

Стр. 470 [ВРЕМЕТО ИЗИСКВА ТЯСНО БРАТСТВО И НЕЛИЦЕМЕРНА ЛЮБОВ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 40, 20 юли 1874.

Стр. 471 [БЪДЕЩЕТО НА РУМЪНИЯ Е ТЯСНО СВЪРЗАНО С БЪДЕЩЕТО НА ЮЖНОСЛАВЯНСКИТЕ ПЛЕМЕНА] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 41, 27 юли 1874.

Стр. 473 [В АВСТРОУНГАРИЯ СЕ РАЗИГРАВАТ ТВЪРДЕ ЧУДНИ КОМЕДИИ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 42, 3 август 1874.

Маджарите имат намерение да си отмъстят за 1848 г. — вж. тук, с. 534 (бел. към «Чехите търсят своето щастие не в Пеща и Виена. . .»).

Стр. 476 [ВОСТОЧНИЯТ ВЪПРОС СЕ ПРИБЛИЖАВА КЪМ КОНЕЦЪТ НА СВОЕТО РЕШЕНИЕ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 43, 10 август 1874.

Стр. 478 [ПОСЛЕДНИ ВЕСТИ ОТ АВСТРО-УНГАРИЯ, ТУРЦИЯ, ИСПАНИЯ И ФРАНЦИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 44, 17 август 1874.

Стр. 480 [КАБИНЕТНИТЕ ПРЕПИРНИ НЕ СА ПОДОБРИЛИ ПОЛОЖЕНИЕТО НИ НА ЕДИН НАРОД] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 45, 24 август 1874.

Стр. 483 [МАК МАХОН РЕШИЛ ДА ВКАРА ФРАНЦУЗКИЯ НАРОД В СВОЯТА МАНДРА С ХАДЖИЙСКИ СРЕДСТВА] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 46, 31 август 1874.

Стр. 485 [ТУРЦИЯ СЕ ВЪОРЪЖАВА] Политически преглед, — «Независимост», г. IV, бр. 47, 7 септември 1874.

Ултрамонтанството — крайно направление в католицизма. От втората половина на XVI в. негови последователи привърженици стават йезуитите. Особено голямо влияние то има в Испания.

Стр. 487 [ПОСЛЕДНИТЕ СЪБИТИЯ В ТУРЦИЯ, ИСПАНИЯ И ФРАНЦИЯ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 48, 14 септември 1874.

Стр. 489 [РУСКАТА НЕВЕСТА Е ЗАПРИЛИЧАЛА НА ПЕНЕЛОПА] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 49, 21 септември 1874.

«Младата чешка партия» — младочехи, в 1874 г. образуват самостоятелна партия (отделянето им от старочехите започва още през 60-те години). Привърженици на активна парламентарна борба за самоуправление, за господстваща роля на чехите в многонационалната империя.

Стр. 491 [«ВСЕКИ СЪНУВА ОНОВА, ЩОТО МУ СЕ ХАРЕСВА ИЛИ ОТ ЩОТО СЕ БОИ»] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 50, 28 септември 1874.

Стр. 494 [ТЕЖКО И ГОРКО НА ОНЗИ НАРОД, КОЙТО ИМА ДОВЕРИЕ КЪМ ДИПЛОМАТИЧЕСКИТЕ КАБИНЕТИ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 51, 5 октомври 1874.

Стр. 496 [РУСКИЯТ НАРОД ЩЕ ПОДАДЕ ГЛАСА СИ В ПОЛЗА НА БЪЛГАРИТЕ] Политически преглед — «Независимост», г. IV, бр. 52, 12 октомври 1874.

Граховският херой — Хюсеин Авни паша, разбит при гр. Грахово в 1862 г. в боевете срещу черногорските въстаници.

*

Стр. 498 [ВОЙНАТА МЕЖДУ ФРАНЦИЯ И ГЕРМАНИЯ НЕ Е ВЕЧЕ ВОЙНА МЕЖДУ ДВЕ НАЦИИ] Политически преглед — «Либертатя», бр. 3, 20 януари 1871.

L'état c'est moi, фр. — Държавата — това съм аз.

. . . в . . . 1793 година — времето на Великата френска революция.

Стр. 501 [СЪДЪТ НА ИСТОРИЯТА Е БЕЗМИЛОСТЕН] Политически преглед — «Либертатя», бр. 5, 3 февруари 1871.

Писмото на принц Карол, което публикувахме в миналия брой — в бр. 4 на «Либертатя» от 27 януари 1871 г., е поместен следният текст, който тук публикуваме изцяло в превод на български език:

«Едно писмо на румънския принц Карол до един негов приятел, литератор в Германия, предизвика голяма сензация и затова ние бързаме да го преведем от германските вестници «Алгемайне цайтунг» и «Neue Freie Presse»:

Скъпи мой приятелю!

От много време не съм ти съобщавал новини от мен, но ако само един час ти бе на мое място, щеше да се убедиш колко ми е заето времето и отрупано с грижи, работа и разочарования.

Ето вече пет години откак взех решение да оглавя тази страна, така богато надарена от природата и въпреки това толкова бедна в много други отношения.

Хвърляйки един поглед назад, върху това време, толкова кратко за живота на един народ и толкова дълго за живота на човек, който желае прогреса, трябва да си кажа, че съм направил много малко за тази страна.

Често се питам чия е грешката? Дали е моя, аз, който не познавах никак характера на народа, или негова, на народа, който не иска да се остави да го управляват и който все пак не може сам да се управлява? От многобройните пътувания, които имах случай да правя из всички краища на княжествата, и посредством връзките ми с всички класи, аз се убедих, че грешката не е нито моя лично, нито пък на самия народ, а само на тези хора, които са взели в свои ръце кормилото на родната си страна. Тези хора, които обикновено са получили политическата си и обществена подготовка в чужбина, много често пренебрегват истинското положение в страната си и се мъчат направо да приложат в утопични и недостатъчно трезво обмислени форми идеите, които са възприели в чужбина. По тоя начин тая нещастна страна, която май винаги е поробена, премина без преход от един деспотичен режим към най-либералната конституция, каквато няма нито един народ в Европа.

От опита, който съм набрал, съм принуден да смятам това за голямо нещастие, защото румъните не могат още да се похвалят, че притежават гражданските добродетели, които изисква тази почти републиканска форма на управление. Ако и сърцето ми не се чувствуваше толкова близко до тази красива страна, която при

други условия можеше да има най-хубавото бъдеще, търпението ми отдавна щеше да се изчерпи.

Сега направих последния опит, който вероятно ще ме представи като несправедлив пред тукашните партии и пред крайно румънските водачи, защото, като махнем личните съображения, аз вероятно съм загубил популярността си, но въпреки всичко смятам, че нямаше да си изпълня дълга, ако бях мълчал повече върху истинската причина за злото и ако бях допуснал, без да се съпротивлявам, да се пожертвува бъдещето на тази страна зарад интригите на партиите. Зная, че в много случаи тоя, който има смелост да каже истината и да нарече нещата с истинските им имена, рядко сполучва, и може би и аз ще имам същата съдба с тази разлика само (признавам това с признателност), че съм всякога свободен да се върна в моята скъпа родина, споменът за която никога не ме напусна в жестоките изпитания, през които минах, и където ме очаква най-чистото семейно щастие и независимо положение. От все сърце съжалявам, че моето добро намерение не бе разбрано и срещнах само неблагоприятност; но споделям тази съдба с повечето смъртни. Ала във вашето общество и в кръговете, оживени от вашия дух, аз ще мога да се утеша и да забравя това, което преди напразно се опитвах да забравя.

Карол»

Стр. 504 [ВОЙНАТА БЕ ЗА ПРУСИЯ ДИВЕРСИЯ] Политически преглед — «Либертатя», бр. 6, 10 февруари 1871.

Австрия... да се реваншира за Königsgrätz — става дума за поражението на Австрия в Австро-пруската война при Кьонигсгрец (сега Градец-Кралове в Чехословакия) на 3. VII. 1868 г.

Австрия... влече подиреси една италианска провинция като гюле — става дума за Венецианската област. Бисмарк в 1866 г. сключва съюз с Италия, като ѝ обещава, ако обяви война на Австрия, да си възвърне Венецианската област. В 1866 г. избухват едновременно Австро-пруската и Австро-италианската война.

Успехът в Садова — успехът на Прусия в областта Садова при гр. Кьонигсгрец в Австро-пруската война има решаващо значение за изхода на войната. Прусия заставя Австрия да се откаже от Венецианската област и да я върне на Италия.

Стр. 506 [НАЙ-ПОСЛЕ УСЛОВИЯТА НА МИРА СА ИЗ-

ВЕСТНИК] Политически преглед — «Либертатя», бр. 7, 17 февруари 1871.

Стр. 508 [ЦЕЛИЯТ ЦИВИЛИЗОВАН СВЯТ ИЗРАЗЯВА СВОИТЕ СИМПАТИИ КЪМ НЕЩАСТНА ФРАНЦИЯ] Политически преглед — «Либертатя», бр. 8, 24 февруари 1871.

Сегашният император на Германия... наричан... през 1848 г. ... «принцът на бомбите» е Вилхелм I, който още в 1848 г., като наследник на пруския престол, по време на Мартенското въстание в Берлин поискал кървава разправа с революционните сили, наречен оттогава «картечен принц», «принц на бомбите».

Стр. 509 [ВЪВ ФРАНЦИЯ ДУХОВЕТЕ КИПЯТ] Политически преглед — «Либертатя», бр. 10, 10 март 1871.

Стр. 512 [ПАРИЖКАТА КОМУНА И ЕВРОПА] Политически преглед — «Либертатя», бр. 11, 19 март 1871.

... Така наречените санкюлоти запазиха Франция от нашествието на войските на абсолютизма... бедните народни маси, революционният народ и неговата роля във Великата френска буржоазна революция от XVIII в.

Нотата на Турция до Румъния — във връзка с правителствената криза в Румъния и предстоящи промени в конституцията.

Стр. 514 [ПОЛОЖЕНИЕТО В ПАРИЖ — ОМАГЬОСАН КАЗАН] Политически преглед — «Либертатя», бр. 12, 26 март 1871.

Град Ријека, разделен насилствено от Тройното кралство... от 1858 до 1918 г. гр. Ријека (пристанище на Адриатическо море в Далмация) е пристанище на Унгария, намира се в пределите на Австро-Унгарската империя. Тринединното кралство — Хърватско, Словения, Далмация.

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ ЗА ЛИЦА, ПЕРИОДИЧНИ ИЗДАНИЯ, ЗАГЛАВИЯ НА ПРОИЗВЕДЕНИЯ, ДРУЖЕСТВА И ДР.*

А

Абдул Азис (1830 — 1876) — турски султан — 7, 11, 45, 87, 99, 308, 329, 334, 481

Августа, императрица — 247

Авни паша — вж. Хюсен Авни паша

«Авнир национал», «Ав[ъонир] нас[ионал].», френски вестник — 152 287

Аврам — 129

[Австрийски червени бъклицы за петербургските сватове], от Л. Каравелов — 519

[Австрия станала доброжелателка на Русия], политически преглед от Л. Каравелов — 411, 547

Австро-италианска война от 1866 г., свързана с освобождаването на Италия от австрийско господство и с обединението ѝ — 553

Австро-маджарска монархия, империя — дуалистична монархия, създадена в 1867 г. на мястото на Австрийската империя в резултат на съглашение между господстващите класи на Австрия и Унгария. Разпада се в 1918 г. — 61, 162, 207, 408, 535, 547, 555

[Австро-маджарският дуализъм умира], политически преглед от Л. Каравелов — 162, 535

[Австро-маджарската империя е поле на различни борби], политически преглед от Л. Каравелов — 408, 547

Австро-пруска война от 1866 г. — предопределя обединението на Германия под хегемонията на Пруссия — 532, 553

[Австро-Унгария е възседнала вече своя Росинант...], политически преглед от Л. Каравелов — 459, 549

* За имената, пояснени подробно в предишните токове, тук се дават по-ограничени или допълнителни сведения. Заглавията на всички политически прегледи, поместени в този том, са включени в показалеца.

[Австро-Унгария прилича на Турция], политически преглед от Л. Каравелов — 387, 545

«Аген. Хавас», «Agence Havas», «Хавас», «Хав. А-ция» — френска телеграфна агенция за политическа, икономическа и пр. информация. Основана в 1835 г. от Шарл Хавас — 208, 295, 315, 394, 397, 447, 472, 475.

«Аж. лав.» — може би случайна грешка — «Аг. хав.», «Ажанс Авас»

Азис — вж. Абдул Азис

Айола, поп — 404

[А каква е руската политика?], политически преглед от Л. Каравелов — 427, 548

Акиф паша — управител на Дунавската област 1869 — 1878 — 88, 383, 384, 391, 510

Акоста, испански политик — 302

[Ако Франция се провъзгласи за република...], политически преглед от Л. Каравелов — 23, 525

Аксаков, Иван Сергеевич (1823 — 1886) — руски писател, обществен деец, идеолог на славянофилството — 206

Алабама, крайцер — вж. Алабамски вопрос

Алабамски вопрос — спорен въпрос между Англия и Съединените щати. По името на английския военен крайцер «Алабама», завоювал успехи по време на гражданската война в Америка 1861—1865. Англия подпомагала метежниците в Южна Америка, за което по-късно САЩ поискали обезщетение за нанесените щети. Спорът бил разрешен едва през 1872 г. — 173, 183, 185, 186, 535

«Албина» — орган на румънската народна партия — 460, 479

«Allg. Augsb. Zeit.», «Allgemeine Zeitung» — вж. «Augsburger Allgemeine Zeitung».

Александър II (1818 — 1881) — руски император от 1855 до 1881 — 51, 115, 123, 144, 205, 209, 216, 247, 274, 312, 319, 340, 381, 420 419, 453, 482, 489, 526

«Alliance Israélite», дружество — 31

Али паша, Мехмед Емин (1815—1871) — турски държавник — 10, 20, 43, 66, 68, 70, 99, 130

Алман — 401

Алфонисти — привърженици на династията на Бурбоните в Испания — 242, 254, 271, 282, 309, 310, 322, 376, 538

Алфонс, дон (1857—1885) — Алфонс Бурбонски (Карл XII) — 287, 299, 310, 376, 386, 417, 461, 464, 478, 493, 538

Амедей — Амадей Савойски, Амадей от Аоста (1845—1890) — крал на Испания от 1870 до 1873 г. Син на италианския крал Виктор Емануил II. Избран от испанските кортеси след изгонването на Изабела II. Принуден да се откаже от престола (11. II. 1873) в резултат на тежката политическа криза в Испания — 47, 48, 67, 69, 105, 111, 124, 133, 134, 146, 168, 178, 180—182, 196, 199, 202, 217, 218, 222, 231, 242, 248, 282, 283, 287, 298, 507, 529

Амурат I (1319—1389) — турски султан — 243

Андраши, Гюла Старши, граф, Андраши-ур (1823—1890) — унгарски политик; от 1867 г. министър-председател; от 1871 до 1879 г. — министър на външните работи — 14, 91, 111, 114, 120, 124, 126, 128, 131, 133—137, 140, 147, 153, 175, 189, 197, 213, 224, 225, 230, 232, 237, 241, 249, 252, 260, 265, 357, 365, 366, 375, 384, 387, 388, 391, 423, 427, 440, 449, 457, 466

Анибал (ок. 247 — 183 пр. н. е.) — картагенски полководец и военачалник — 340

Антонели, Джакомо (1806 — 1876) — италиански духовник, политик, държавен секретар на папа Пий IX — 43, 222, 230, 234, 242, 251, 257, 277, 280

Арабско въстание — 85, 87, 167

Арбеус, д'Епила (1441 — 1484) — един от най-жестоките инквизитори в Сарагоса — 346

Арним, граф — 217

Арнолд, Артур — 271

Арпади — първата унгарска княжеска, а по-късно кралска династия (ок. 890 — 1301). Княз Арпад (890 — 907) обединява унгарските племена, а Стефан I «Свети» (997 — 1038), първият крал, въвежда християнството и прави ред реформи — 536

«Assamblée Nationale», «Асамбл. национал», в. — 283

Асколд — полулегендарна личност; споменава се в първите летописи на киевските князе от IX в. — 129

Атиловска система, от Атила (неизв. — 453) — вожд на хуните — 252

Аугета, испански военен — 379

«Augsburger Allgemeine Zeitung», «Augsb. Allg. Zeitung», Аугсбургски вестник (1810 — 1882) — германски либерално-буржоазен вестник — 196, 209, 291, 335, 374, 421, 422, 424, 445, 453, 464, 466, 475, 480, 486, 552

Аудифреди, италиански политик — 202

Ауерсперг, Ауершперг, Карл Вилхелм, род. 1814 г. — австрийски

държавен деец, защитник на единството на Австрийската империя. Или: **Ауершперг, Адолф** (1821 — 1885) — брат на К. В. Ауершперг — също австрийски политик. Начело на либералното министерство от 1871 до 1879 г. — 140, 267

Aurelles de Paladine, комендант на Националната гвардия — 510

Ахмед паша — турски политик — 329

Ахмед Кайзерли паша — 334

Ахмед Капризли паша — турски политик — 396

[А що се върши в Русия?], политически преглед от Л. Каравелов — 176, 536

Б

Бабеф, Бабьоф, Франсоа Ноел Гракх (1760 — 1797) — ръководител на движението на утопистите комунисти във Франция, застъпващи принципа на строгата уравниловка. Организи-
рал заговора за равенство (1796), след което бил гилотини-
ран — 106

Базен, Ашил Франсоа (1811 — 1888) — френски военен. Осъден от военен съд за измяна по време на Френско-пруската война — 21, 24, 28, 35, 48, 52, 204, 212, 267, 398, 399, 480, 482, 546

Байер, френски генерал — 399

Байст, Фридрих (1809 — 1886) — саксонски и австрийски държавник — 8, 10, 11, 17, 20, 36, 55, 70—72, 78, 79, 82, 87, 91, 96, 116, 124, 126, 131, 135, 141, 229, 264, 265

Бакунин, Михаил Александрович (1814 — 1876) — руски революционер, анархист, един от идеолозите на анархизма. В Първия интернационал развива разколническа дейност, поради което в 1872 г. бива изключен — 543, 544

Балиер, френски политически деец — 437

Барал, френски политик — 328

Барбие, Анри Огюст (1805 — 1882) — френски поет — 25, 30, 326, 327, 449, 523, 525, 526, 542, 543, 549

Бародет, френски политик — 309

Барони — френски политически деец — 346

Барсия Рок — картагенски въстаник — 403

Барятински, Александр Иванович (1814 — 1879), княз — руски военен, участвувал активно във всички военни действия в Северен Кавказ. От 1856 г. — командувач Кавказкия корпус, получил чин генерал-фельдмаршал — 159

«Басърет» — турски вестник (1863 — 1864), издаван от Н. Кемал, печатан в Лондон и Париж — 66, 243

Бах, Александър (1813 — 1893) — австрийски държавник — 118

Баязид I (1347 — 1403) — турски султан — 8, 243, 288

[Бедна Турция! Бедна Австрия!], политически преглед от Л. Каравелов — 7, 524

Безсонов, Пьотр Алексеевич (1828 — 1898) — руски литературен историк и фолклорист — 449

Бекс, италиански генерал — 373

Белмар, френски генерал — 382

Белард, испански генерал — 319

Бендеаро, испански банкир — 429

Бенедет, Бенедети, Венсан, граф (1817 — 1900) — френски политически деец. Консул в Египет, Палермо. От 1864 до 1870 г. френски посланик в Пруссия. Проявява се като слаб дипломат — 14, 15

Бенедиканци, Бенедикански орден — католически монашески орден, основан в 530 г. от Бенедикт Нурсийски в Италия. Укрепвал католическата черква и папството — 268

«Берл. Берз Кур.», в. — вероятно «Berliner Börzen Zeitung», Берлин, от 1855 г. — 125, 462

«Берл. Демокр. Цайт.», в. — 232

«Берн. кур.», в. — 102

Бернсфорт — 499

Бертан — 152

Бертран Барера — 74

Бечкеречка конференция — вероятно III скупщина на Обединената сръбска омладина в Бечкерек — 191

«Биен пюблик», френски вестник — 216, 233, 257, 279, 376

Билби, испански генерал — 417

«Биржевые ведомости» (1861 — 1917), с прекъсвания — руски вестник — 135—137, 182, 185, 210, 211, 216, 218, 219, 230, 232, 241, 243, 263, 281, 299, 305, 331, 333, 336, 345, 354, 357, 366, 385, 389, 420, 440, 442, 476, 481, 491

Бисмарк, Ото фон (1815 — 1878) — германски държавник — 14, 17, 18, 33—36, 41—43, 45—47, 49, 53, 54, 56, 58—60, 62, 67, 68, 70, 73, 75, 76, 79—81, 83, 84, 87, 89, 91—95, 97, 98, 101, 108, 110, 115, 123, 135, 149, 152, 156, 182, 199, 205, 207, 208, 210, 216, 218, 239, 241, 246, 247, 262, 271, 341, 344, 365, 366, 377, 382, 385, 417, 419, 446, 450, 453, 471, 488—501, 505 — 507, 528, 529, 549, 553

Бифет, Бифе, френски политик — 324

Бичер, Хенри Вард Бехер (1813 — 1887) — американски проповедник, известен на времето и в Европа със своите проповеди и публицистична дейност — 447

Блазнавац, Меливой (1824 — 1873) — сръбски държавник и военен деец — 128

Блан, Луи (1811 — 1882) — френски историк и общественик. Един от последните представители на утопичния социализъм. След участието си в революцията от 1848 г. постепенно застава на съглашателски позиции с буржоазията — 101, 228

Бланк, испански политик — 338

Бланка, доня — 386

Бларенберг, румънски политически деец — 503

Блонкур, Мелвил, френски общественик — 419, 459

«Босемия», «Бохемия», чешки вестник — 347

Бонапарт — вж. Наполеон III

Бонапарте, Люциан, кардинал (род. в 1828) — таен камерхер на папата, кардинал от 1868 г. — 310

Бонапартизъм — форма на контрареволуционна диктатура, когато класовата борба е изострена до крайна степен — 214

Бонапартисти, бонапартическа партия — привърженици на възстановената династия на Бонапартите във Франция — 117, 177, 180, 250, 262, 268, 270, 290, 324, 360, 368, 399, 425, 428, 432, 439, 460, 465, 470, 480, 484, 489, 492, 501, 507

Бонапартова династия — 430, 432, 465

Бонапартовото консулство (1799 — 1804) — времето на военна диктатура на Наполеон Бонапарт — 100, 531

Бон Егергон — 252

Боржуа — френски политически деец — 139, 534

Борлие — френски политик — 413

Босаровата чета — 340

Бояреско — румънски политически деец — 374

Братияно, Йон (1821 — 1891) — румънски политически деец — 112

«Братство» — ирландска организация от XIX в. — 529

Бренглауг, английски политик — 277

Бренсвик, Бренсуик — 281

«Bres[laue]. Zeit[ung]», в., излизал от 1820 г. в Бреслау — 366

Ерин, Лукиан — френски политик, предводител на легитимистите — 439

Ерист — 63

Бролий, Броли-Бройл, Алберт, херцог (1821 — 1901) — френски държавник, публицист и историк, депутат в Националното събрание (1871 — 1875). През 1873 — 1874 г. — министър-

председател и министър на външните работи. Водил реакционна политика — 363, 368, 372, 441, 450, 470

Брюкселски конгрес — 482

«Будущност» («Будучност») (1873 — 1875) — белградски вестник — 436, 474

Булвер, Хенрих — Булвер, Уилям Хенри, лорд Литон (1801 — 1872) — английски дипломат. Английски посланик в Мадрид (1843 — 1848), във Вашингтон (1849 — 1851), в Цариград (1858 — 1865) — 149

Бурбаки, Шарл Дени (1816 — 1897), френски генерал — 502

Бурбони, Бурбонска династия — френска кралска династия, заемала престолите на Франция, Испания, Неапол и Парма. Пръв представител Хенрих IV Бурбон, по-късно Людовик XIV и т. н. В Испания династията на Бурбоните е на власт в 1700 — 1868 и 1874 — 1931 г. — 87, 109, 269, 360, 363, 381, 429, 526, 550, 538, 539, 547

Буфет, Буфе — френски политик — 302

«Бъдещата война», статия във в. «Cassel's Magazine» от Вилиям Диксон — 246

[Бъдещето на Румъния е тясно свързано с бъдещето на южнославянските племена], политически преглед от Л. Каравелов — 471, 550

«Бъдещност» — вж. «Будущност»

Българска екзархия, Екзархията — 272, 497

«Börsen Courier» — вж. «Берл. Берз. Кур.»

В

Вавилонско столпотвръщение, Вавилонски кули, библ. — 300

[В Австро-Унгария се разиграват твърде чудни комедии], политически преглед от Л. Каравелов — 473, 550

Валенсия, генерал — 403

Валуев, Петр Александрович, граф (1814 — 1870) — руски държавник, министър на вътрешните работи (1861—1868). През 1872 г. — министър на държавните имоти, а през 1877 — председател на Комитета на министрите. През последните години от живота си се отдава на писателска дейност. Интерес представлява неговият «Дневник» — 506

«Вандерер», «Wanderer», австрийски вестник — 13, 112, 159, 167, 188, 200, 220, 225, 230, 240, 295, 297, 298, 319, 333

[В една из своите прекрасни песни Барбие говори...], политически преглед от Л. Каравелов — 326, 542

Бекиф ефенди — 172
 Велар, испански генерал — 331
 Велеполски, Александър (1803 — 1877) — полски държавник; от 1861 до 1863 г. заема различни ръководни постове. Прави частични реформи. Стреми се да помогне за сближаването на полската шляхта с руското самодържавие — 159
 Велика френска революция (1789 — 1794) — 521, 525, 552, 554
 Великден — 3.0
 Велияр, според евангелието — дявола, злото 146
 [Венгрия трябва да се спразумее със славянските племена и с румъните], политически преглед от Л. Каравелов — 263, 540
 Венера, богиня — 510, 540
 [Вести от Европа], политически преглед от Л. Каравелов — 440, 548
 «Вестник Европы» (1866 — 1918), ред. М. М. Стасюлевич — месечно руско списание — 211
 «Видовдан» (1861 — 1876), Белград, ред. Ал. Андрич — 85, 259, 300, 336, 394, 425, 466, 470, 479, 485, 491
 «Wiener Abendpost», «Вин[ер] Абендпост», австрийски вестник — 195, 481
 «Wiener Sonntagsblatt», вестник — 30
 Виенска всемирна изложба (1873) — международна изложба — 284, 357
 «Византис», гръцки вестник — 88, 497
 Виктор-Емануил II (1820 — 1878) — крал на Сардиния и на Обединена Италия — 9, 11, 18, 23, 44, 47, 72, 75, 114, 117, 133, 146, 156, 211, 214, 222, 241, 248, 263, 303, 374, 400, 446, 450, 503, 505, 506
 Виктория (1819 — 1901) — английска кралица (1837 — 1901) — 17
 Вилсон, Герг Е., Уилсън, Г. — 64
 Вилхелм I Хохенцолерн (1797 — 1888) — пруски крал от 1861 г. и германски император от 1871 г. — 24, 27, 28, 32—36, 38, 41—43, 47, 53, 55—57, 68, 73, 74, 76, 77, 80, 91—93, 95, 101, 102, 123, 125, 186, 207, 227, 238, 312, 316, 319, 365, 374, 376, 382, 400, 437, 498, 499, 501—506, 526, 554
 Вилхелм III — вероятно грешка — вж. Вилхелм I
 Вимпфен, Емануил Феликс (1811 — 1884) — френски генерал, участвувал в сраженията в Алжир и в Крим, във Френско-пруската война от 1870 г. В боя при Седан поема ръководството на френската армия и подписва капитулацията на Франция — 27

«Виргиниус», «Виргиния», кораб — 392
 Високата прста, В. прста — 9, 10, 28, 55, 61, 66, 68, 71, 82, 85, 87, 94, 98, 99, 115, 116, 129, 145, 148, 155, 167, 180, 188, 191, 193, 194, 196, 200, 229, 236, 240, 257, 259, 269, 270, 275, 288, 289, 291, 292, 294, 295, 300, 301, 312, 314, 354, 358, 359, 381, 385, 387, 391, 394, 396, 397, 428, 429, 432—434, 436, 439, 440, 442, 443, 456—458, 462, 465, 466, 468, 470, 476, 480, 481, 485—488, 491 — 493, 495, 497
 «Виц. Цайт.», германски вестник — 125
 Владимир — руски княз, син на Александър II — 123
 [Войната бе за Прусия диверсия], политически преглед от Л. Каравелов — 504, 553
 [Войната между Франция и Германия не е вече война между две нации], политически преглед от Л. Каравелов — 498, 552
 [Войната — това са езера от кръв и планини от тела, тиф, глад и пожари], политически преглед от Л. Каравелов — 94, 530
 [Восточните дела се заплитат все повече], политически преглед от Л. Каравелов — 269, 540
 [Восточните и австро-маджарските дела се заплитат все повече и повече], политически преглед от Л. Каравелов — 217, 537
 Восточният въпрос — вж. Източен въпрос
 [Восточният въпрос е захванал изново да вълнува европейските дипломати], политически преглед от Л. Каравелов — 377, 545
 [Восточният въпрос е пак изплувал], политически преглед от Л. Каравелов — 209, 537
 [Восточният въпрос се приближава към краят на своето решение], политически преглед от Л. Каравелов — 476, 550
 [Восточният въпрос трябва да се реши колкото се може по-скоро], политически преглед от Л. Каравелов — 338, 543
 «Восточният кризис», статия в «Allgemeine Zeitung» — 291
 «Woce de la Verita», «Воче де ла Верита», йезуитски вестник — 325, 471
 «Греме», френски вестник — вж. «Там»
 [Гремето изисква тясно сратство и нелицемерна любов], политически преглед от Л. Каравелов — 470, 510
 [Всеки гледа да глоби раята повече и да напълни кесията си по-скоро], политически преглед от Л. Каравелов — 239, 538
 [«Всеки сънува онова, щото му се харесва или от щото се бои»], политически преглед от Л. Каравелов — 491, 551
 [Всяко Австро-Маджарско насилие на Балканския полуостров]

- ще произведе страшни кръвопролития и големи опустошения], политически преглед от Л. Каравелов — 445, 549
- Втора империя (2 декември 1852 — 4 септември 1870 г.) — период, в който император във Франция е Наполеон III — 521, 526
- Втората република във Франция (25. II. 1848 — 2. XII. 1852) — след разгрома на революцията от 1848 г. загубва опората си. Външната ѝ политика не се отличава от политиката на Юлската монархия. Чрез военна интервенция задушава революцията в Рим. През 1851 г. чрез държавен преврат се установява диктатурата на Луи Наполеон Бонапарт — 531
- [Вторият акт от голямата драма], политически преглед от Л. Каравелов — 25, 525
- [В Турската империя — нетърпими злодейства, Австро-Унгария лъже своите поданици, в Испания и Франция — жестоки политически борби], политически преглед от Л. Каравелов — 359, 544
- [В Турция не може да бъде нищо постоянно], политически преглед от Л. Каравелов — 288, 542
- [Във Франция духовете кипят], политически преглед от Л. Каравелов — 503, 554
- [Във Франция произхождат нови вълнения], политически преглед от Л. Каравелов — 320, 542
- [Вътрешната болест е по-опасна от всяко външно насилие], политически преглед от Л. Каравелов — 281, 541

Г

- «Газета де Италия», «Gaz. Italia», «Газ. д'Италия», италиански вестник — 181, 216, 242, 358, 478
- «Газет дьо Франс», френски вестник — 92
- «Gazzeta di Torino», италиански вестник — 262
- «Газета народов», «Gaz. Narod.» полски вестник — 148, 151, 192, 291, 400
- Галиций, Галисий — испански генерал — 263
- Гамбета, Леон Мишел (1838 — 1882) — френски политик, заемал висши държавни постове. В Правителството на националната отбрана през 1870 г. — министър на вътрешните работи. В 1871 г. участва в потъпкването на Парижката комуна — 21, 24, 31, 39, 40, 52, 67, 71, 74, 81, 83, 85, 89, 156, 157, 161, 184, 201, 204, 205, 212, 230, 245, 256, 257, 259, 261, 267, 274, 277, 279, 302, 303, 320, 321, 328, 334, 341, 346, 348, 355, 399, 417, 423, 431, 460, 461, 473, 492, 507

- Гандеаро, вероятно погрешно — вж. Бендеаро
- Гарибалди, Джузепе (1807 — 1882) — водач на италианската революционна демокрация — 13, 18, 25, 32, 34, 42, 71, 84, 94, 224, 230, 246, 271, 299, 347, 513, 522, 523, 525, 527
- Гарне-Пажес, Луи Антоан (1803 — 1878) — френски политик, член на Правителството на националната отбрана. Автор на «История на революцията от 1848 година» и на други съчинения — 106
- «Гасета», «Gaceta» — испански вестник, излизал в Мадрид — 290, 340, 379, 464, 477, 478
- [Генерал Игнатиев ще да дойде на Герчаковото място], политически преглед от Л. Каравелов — 403, 546
- Генович, Никола (1835 — 1912) — редактор на в. «Турция», цензор на български книги в Цариград — 301
- Гесрги, Гесрг I (1845 — 1913) — гръцки крал (1863 — 1913) — 268
- Гервинус, Гесрг Готфрид (1805 — 1871) — немски историк — 485
- Германският народ днес върви като добитък след Бисмарка], политически преглед от Л. Каравелов — 79, 529
- Герцен — вж. Херцен, А. И.
- Гизо, Франсоа Пиер Гийон (1787 — 1874) — френски политик и историк — 342
- Гика, Йон — румънски княз, председател на министерския съвет, генерал, дипломатически представител в Цариград — 112, 374, 503
- Гирард — 383
- Гладстон, Уилям Юърт (1809 — 1898) — английски политик и държавник, ръководител на либералната партия от 1868 г. От 1868 до 1874 г. — министър-председател на Англия. След потушаването на Априлското въстание защитава българския народ — 39, 93, 421, 515
- [Гласове от славянските страни, последните събития във Франция и англо-американските отношения], политически преглед от Л. Каравелов — 170, 535
- «Глас черногорца» (1873 — 1915), Цетина, ред.-изд. Сима Попович — черногорски политически и книжовен вестник — 339, 438, 475
- [Гласът на народа е глас на божия син], политически преглед от Л. Каравелов — 323, 542
- «Глоа», френски вестник — 135, 183
- Гобарт паша — Август Чарлз Гобарт (1822 — 1886) — турски адмирал. Служил в английската флота по време на Кримската

- война. От 1867 г. е на турска служба, а от 1874 г. — отново на английска — 292
- [Големите и силните държави мълчат и работят. . .], политически преглед от Л. Каравелов — 203, 537
- «Голос» (1863 — 1884), Петербург — руски буржоазно-либерален политически и литературен вестник — 28, 44, 114, 149, 312, 343, 366, 485, 486, 494, 511
- Гордиев възел — 295, 541
- Горчаков, Александър Михайлович, княз (1798 — 1883) — руски политик и дипломат, министър на външните работи (1856 — 1882) — 24, 37, 44, 47, 51, 58, 60—62, 64, 66, 70, 72, 115, 123, 128, 158, 205, 206, 366, 389, 390, 419, 423, 427, 434, 515, 522, 528, 546
- [Господарство, което мисли, че става по-силно, ако покери чужди народности, няма здрав разум и политически такт], политически преглед от Л. Каравелов — 212, 537
- Грамонт, Грамон, Аженор, херцог (1819 — 1880) — френски дипломат и политик. Министър на външните работи в кабинета на Оливие. Когато Франция започва да търпи поражения във Френско-пруската война (1870 — 1871), Грамон избягва в Англия — 14
- Гранвил, Джордж, лорд (1815 — 1891) — английски държавник — 61, 70, 72, 87, 98, 373, 434
- Грандил; френски политик — 437
- Грант, Улисис Сидней (1822 — 1885) — американски военен и държавен деец — 234
- [Граф Андраши и Мидхат паша се ръководят по една програма], политически преглед от Л. Каравелов — 260, 540
- Граховския херой — вж. Хюсеин Авни паша
- Греви, Франсоа Пол Жул (1807 — 1891) — френски политик — 31, 164, 201, 256, 302
- Гредт Див, английски политик — 309
- Грели — 234
- Гривар, френски политик — 452
- Григорий, Григорий VI — цариградски вселенски патриарх от 1835 до 1840 и от 1867 до 1871 г. — 130
- Григорий VII Хилдебранд (ок. 1020 — 1085) — римски папа (1073 — 1085), изтъкнат църковен деец. Опитва се да постави западно-европейските държави под властта на папството. В 1077 г. одържал победа над германския император Хенрих IV, който, отлъчен от черквата и свален, чакал три дни в замъка

- Каноса в Северна Италия да бъде приет и опростен от папа Григорий. В 1084 г. обаче Хенри покорил Рим и Григорий VII бил принуден да отиде в изгнание — 207
- Грузет, Паскал — френски политически деец — 437
- Гуго, Виктор — вж. Юго, Виктор
- Гулар, Марк-Томас Йожен дьо (1808—1874) — френски политик — 172
- [«Гърбавото не ще молитва, а иска мотика»], политически преглед от Л. Каравелов — 332, 543
- Д
- «Дайт. Цайт». — вероятно грешка — вж. «Дойче Цайтунг»
- Далматинско въстание, Далматско движение — 8, 524
- Дантон, Жорж Жак (1759 — 1794) — деец на Френската буржоазна революция, един от водачите на якобинците — 510
- [Да припомним думите на Чернишевски], политически преглед от Л. Каравелов — 32, 526
- Дарий, френски политик — 302
- Деаковска партия — от Деак, Ференц (1803 — 1876) — унгарски политик, един от създателите на дуалистическата Австро-Унгарска империя — 192, 234, 388, 478
- «Деба» — вж. «Журнал де Деба»
- Де-ри-Ролен — вероятно Ледрю Ролен
- «Дейли нюз» «Daily News», «Дели нюз», «Дели нус» — английски всекидневник, основан в 1846 г. в Лондон — 91—93, 96, 98, 286, 308, 319, 367, 379, 418, 453, 512
- «Daily Telegraph», «Дейли телеграф енд морнинг пост», английски всекидневник, основан в 1855 г. — 240, 285, 319, 323, 426
- Деказ, Лун Шарл (1819 — 1886) — френски политик. От 1873 до 1877 г. — министър на външните работи — 470
- Делатра — испански военен — 404
- Делбрик — Делбрюк, Мартин-Фридрих-Рудолф (род. 1817 г.) — пруски държавен деец. Заемал висши държавни длъжности в Министерството на търговията. Пръв помощник на Бисмарк, в 1871 г. назначен за президент на канцеларията му — 140
- Дели Герги, гръцки министър — 257
- Дели Мехмед — вероятно Мехмед Руджи паша
- «Дели нюз» — вж. «Дейли нюз»

- «Дели телеграф» — вж. «Daily Telegraph»
- «Делз» (1866 — 1888), Петербург, ред. Г. Е. Благосветлов — едно от най-прогресивните навремето руски списания, с демократично направление; в критическия му отдел сътрудничат Д. И. Писарев, Н. В. Шелгунов, П. Н. Ткачев и др. — 76
- [Деморализацията на побеснелите турски чиновници е преминала всички граници], политически преглед от Л. Каравелов — 436, 548
- Депере — френски политик — 435, 437
- Дерби, Едуард-Хенри Смит, лорд (1826 — 1893) — английски политик, министър на външните работи от 1873 до 1877 г. — 426
- Дервиш паша — турски държавен служител — 454
- Дерегарай — вероятно печатна грешка — вж. Дорегарай, Антонио
- [Десетте мъжа — цветът на французката нация], политически преглед от Л. Каравелов — 29, 526
- Детеире — вероятно грешка, вместо Депере
- [Дето няма искреност и братска любов, там няма и щастие], политически преглед от Л. Каравелов — 500, 541
- Джамил паша — турски дипломат — 385
- Джин — 310
- «Дзенник», «Дзенник полски», «Дженик полски» — полски вестник — 192, 310
- «Дзенник Познан.», «Дженник Познански» — 368, 402
- «Diario Espagnol» — испански вестник — 464
- «Diario Popular» — испански вестник — 291
- Дизраели, Бенджамин (Лорд Бикънсфилд) (1804 — 1881) — английски държавник и писател. Водач на консервативната партия. През 1868 и от 1874 до 1880 г. — министър-председател на Англия. Подготвя заробването на Египет от Англия; в 1878 г. съдейства за преразглеждането на Санстефанския мирен договор на Берлинския конгрес — 93
- Диксон, Вилиям, Диксън, Уилям (1821—1879) — английски пътешественик и критик — 246, 247
- Дилке, Карл, Чарлз Дилке — английски политик, род. в 1843 г., с радикални възгледи — 136
- Дио Квинтер — испански обществен деец — 358
- Дипанлу, епископ — 268
- Дипрат, Паскал — френски политик — 386
- «Дритс», италиански вестник — 364
- Дифор — френски политик — 298
- [Днешната революция ще да очисти твърде много французки нечистоти], политически преглед от Л. Каравелов — 109, 532, 539

- «Дойче Цайтунг», «Deutsche Zeitung», «Д. Цайт.» — вероятно «Deutsche Allgemeine Zeitung», Берлин, от 1861 г. — 249, 503, 385, 466, 487
- Домато, испански политик — 502
- Домингес, Лопес — испански генерал, род. ок. 1825 г., превзел Картаген, действувал срещу карлистите — 402, 417
- Дон Карлос, Карлос Младши (Карл VII) (1848 — 1909) — мадридски херцог, претендент за испанския престол. През 1872 — 1876 г. водил вторите Карлистки войни. Претърпял поражение и забегнал във Франция — 199, 502, 503, 282, 287, 293, 296, 299, 303, 323, 328, 335, 350, 353, 356, 358, 373, 376, 386, 399, 441, 442, 448, 450, 453, 455, 461, 464, 469, 475, 479, 480, 482, 486—491, 498, 539
- Дон Кишот — Дон Кихот — герой от едноименния роман на М. Сервантес — 121, 243, 457, 461, 470
- [«Дорде в Европа съществува въсържана армия, мирът е невъзможен»], политически преглед от Л. Каравелов — 275, 540
- [Дорде не обърнат лицата си към Белиград. . .], политически преглед от Л. Каравелов — 168, 535
- Дорегарай, Антонио — испански генерал — 341, 469, 482, 498
- Дунавска федерация, Дунавски съюз, Южнославянска федерация — 22, 37, 38, 48, 86, 387
- Душан, Стефан (1800 — 1855) — сръбски крал, после цар, създал огромна държава — 181, 301
- «Д. Цайт.» — вж. «Дойче Цайтунг»
- Дюшател — 161, 166

Е

- Евачуе — испански генерал — 463
- Евгения — Евгения-Мария де Монтихо (1825 — 1900) — френска императрица, съпруга на Наполеон III от 1853 г. Родена в Гренада (Испания) — 13, 16, 17, 81, 93, 101, 300, 481, 498
- [Европейската дипломация бърчи от ситост], политически преглед от Л. Каравелов — 365, 545
- [Европейските вестници за политическите отношения на континента], политически преглед от Л. Каравелов — 215, 537
- [Европейските страни са пълни с възпламеняемо вещество], политически преглед от Л. Каравелов — 42, 527
- Египетско-турска война — 485
- Едм. Абат — 275
- Ежен д'Арнул — вероятно Ернул, Йожен дьо

Екатерина II (1729 — 1796) — руска императрица от 1762 г. — 186, 348

«Екзампнер», в. — 463

Екзархия — вж. Българска екзархия

Елиот, Едуард (1798 — 1877) — английски дипломат и политик. Посланик в Цариград — 396

Енгелс, Фридрих (1820 — 1895) — 544

«Ендепанданс», «Ендепан.», «Ендеп.», «Indépendance» — френски вестник — 61, 74, 176, 341, 392, 439, 441, 459, 470, 472, 487

Енфилд, Енфийлд, английски политик — 98

«Епоха», «Епока» — испански вестник — 182, 367

Еремия — староеврейски пророк — 146

Еричка — 125

Ернул, Йожен дьо (1829 — 1899) — френски адвокат и политик, депутат в Националното събрание (1871), роялист — 256, 395

Есад паша — турски дипломат, министър на флотата, по-късно велик везир — 281

Етем паша, турски държавник — 281

[Ефимерната сила на Поргата], политически преглед от Л. Каравелов — 394, 546

«Ех» ди Парл., «Еко ди Перл.», вестник — 417

Ж

Жовелар — 400

Жуарен, Хуарс — 48

Журда, Журд, Франсва (1843 — 1893) — десен прудонист, деец на Парижката комуна. След поражението на Ксмуна заточен в Нова Каледония, откъдето избягва в 1874 г. — 437

«Журнал де Деба», «Жур. де Деба», «Journal des Débats» — френски консервативен вестник, основан в Париж в 1789 г. — 71, 102, 144, 169, 170, 180, 183, 229, 236, 249, 282, 363, 372, 376, 420, 487

«Жур. де Жен.», «Журнал дьо Женев», вестник — 113

«Journal de Paris», «Журнал дьо Пари», френски вестник — 152, 375, 422

«Журнал де Рома», вестник — 200

«Жур. де Санкт Петербург», вестник — 55, 158, 492

«Журнал Официал», «Жур. оф.», «Журнал Офисиел дьо л'Ампиер Франсе», «Journal Officiel» — продължение на в. «Монитор», френски вестник — 62, 321, 358, 392

З

[За австро-руското приятелство говори почти всичкият свят], политически преглед от Л. Каравелов — 421, 548

Забала — вж. Сабалес

[За да не запалят твойта къща, ти трябва да плашиш съседа си, че ще запалиш селото му], политически преглед от Л. Каравелов — 200, 537

[Западноевропейските вестници решават съдбата на Турската империя и делат ризите на умирающия болник], политически преглед от Л. Каравелов — 453, 549

[За положението на европейските сили, на папата в Рим и новини от Америка], политически преглед от Л. Каравелов — 232, 538

«Застава» (1866 — 1929), Нови сад, сръбски политически вестник, основан от Светозар Милетич — 36, 41, 43, 69, 114, 181, 191, 255, 265, 273, 283, 315, 326, 349, 365, 391, 419, 420, 428, 443, 444, 449, 400

Звонимировата историческа глупост — има се предвид признаването на папската власт от хърватския крал Дмитрий Звонимир — 194, 286, 536

Зелени — Зеленой, Александър Алексеевич — руски генерал и държавен деец. Бил министър на държавните имоти — 206

Земляковски, поляк, министър в Австрия — 30

Зичи, Ференц дьо, граф (1811 — 1900) — австрийски дипломат. От 1874 г. — посланик в Цариград — 432

Златна орда — феодална държава, основана през XIII в. от татари-монголите в Източна Европа и Средна Азия. Най-голямо могъщество достига през XIV в. През втората половина на XV в. се разпада на отделни самостоятелни ханства — 446

[Знаете ли що е ново?], политически преглед от Л. Каравелов — 348, 544.

Зорила, Сориля, дон Мануел Руис, род. в 1834, испански политик, министър, председател на кортесите — 133, 271, 282, 507

И

Иван Грозни (1530 — 1584) — велик княз на Русия от 1533 г. и пръв руски цар от 1547 г. — 340

Иван III Василевич (1440 — 1505) — велик московски княз, талантлив държавен деец. Обединява отделните княжества в единна държава. Бил женен за племенницата на последния

- византийски император Константин XI Палеолог — Зоя (София) — 20
- Иванчо, хаджи — вж. Пенчович, хаджи Иванчо х. Величков
- Ивачкович, Прокопий — румънски митрополит — 472, 479
- Игнатиев, Николай Павлович, граф (1832 — 1908) — руски дипломат, посланик в Цариград от 1864 до 1878 г. — 28, 29, 37, 66, 68, 69, 115, 145, 155, 203, 209, 210, 229, 259, 285, 292, 380, 381, 384, 385, 424, 546
- [Игнатиев или Валуев, Пруссия и Ватикана, Париж...], политически преглед от Л. Каравелов — 103, 537
- «Иединство», «Единство» — сръбски вестник — 22, 100, 203
- Изабела II (1800 — 1804) — испанска кралица — 23, 525, 538, 545
- [Известия от Турция, Полша, Франция и Испания], политически преглед от Л. Каравелов — 179
- [Извънредните разкоши, маймунското подражание, баснословното тъпоумие на азиатските дипломати са довели турското господство до последната крайност], политически преглед от Л. Каравелов — 456, 549
- Изедин, Юсуф — турски принц, най-големият син на султан Абдул Азис — 285, 537
- Измаил паша — хедив, вицекрал на Египет. Стремил се да европеизира страната и да я откъсне от зависимостта на Турската империя — 9, 10
- Източен въпрос — 19, 22, 28, 34, 35, 41, 43, 51, 58, 61, 62, 86, 108, 125, 128, 135, 145, 183, 190, 210, 215, 220, 221, 223—227, 232, 240, 323, 331, 335, 339, 348, 353, 365, 385, 389, 419, 427, 428, 430, 432, 443, 464, 474, 477, 500, 501, 520, 543, 550
- «I мертвим, i живим, i ненароденним земляком моім в Украині и не в Украині моє дружнєє посланіє», стихотворение от Т. Шевченко — 500
- «Импарсиал», «Imparcial» — испански вестник — 299, 364, 367, 380
- [И най-изкусните майстори не са в състояние да закрпят гнилата лреха], политически преглед от Л. Каравелов — 234, 538
- «Indépendance» — вж. «Ендепанданс»
- «Indépendance Belge», вестник «Indép. Belg.» — 302, 514
- «Инд. де ла Мозел» — френски вестник — 54
- «Ind. d's Pirénéss» — испански вестник — 441
- «Инивера» — погрешно, вж. «Юнивер»
- «Инион» — печатна грешка — вж. «Юнион»
- [Интересите на Австрия изискват да остане тя неутрална], политически преглед от Л. Каравелов — 12, 524
- «Инялдад», испански вестник — 105

- «Исток», Белград — сръбски вестник — 463, 464, 470
- [Историческото право е и смешно, и безпомощно], политически преглед от Л. Каравелов — 317, 542
- Исус Христос — 146, 327, 353, 447
- «Италиански известия», вестник — 310
- «Италия», вестник — 72, 132, 133
- И
- Йеменски въпрос — 398, 546
- Йонеску, Н. — румънски политик — 503
- К
- Кабалос, испански военен — 490
- [Кабинетните конференции са шарлатански събрания], политически преглед от Л. Каравелов — 69, 528
- [Кабинетните препирни не са подобрили положението ни на един народ], политически преглед от Л. Каравелов — 480, 549, 550
- [Кабинетните разсъждения и вестникарските размишления за умните хора нямат никакво значение], политически преглед от Л. Каравелов — 451, 550
- Кабрер, Кабрера дон Рамон, граф Морела (1810 — 1877) — испански генерал, поддръжник на Карлос, който му дал титлата граф Морела. Починал в Англия — 293
- Кавур, Камило Бенсо (1810 — 1861) — италиански политик и дипломат — 224
- Кадерна, Рафаел — италиански генерал, род. в 1815 г. — 44
- Казанова де Проден — френски политически деец — 432
- Казимир — Перие, Жан Пол Пьер (1847 — 1907) — френски политик, президент на републиката през 1894 — 1895 г. — 259, 385, 467, 469
- Калай — австро-унгарски дипломат — 238
- Кальо — френски политик — 452
- Кандиотско въстание — въстанието в Крит (1866 — 1867) — 451, 543
- Капрбер, Сертен (1803 — 1895) — френски маршал. Командувал френските войски в Кримската война; участвувал във Френско-пруската война — 52, 53
- Кантонско въстание в Испания — 367, 544
- Канцлер — италиански генерал — 25
- Каравелов, Любен — 519 — 527, 531, 538, 545—547, 549, 550
- Кара Георгиевич, Кара Георги (1768 — 1817) — ръководил националноосвободителното движение в Сърбия — 491

- Карл X — френски крал — 526
- Карл, Карл I Хохенцолерн (Карол) (1839 — 1914) — княз на Румъния (1866 — 1881) и неин крал (1881 — 1914) — 99, 112, 187, 258, 374, 503, 552, 553
- Карлизъм, карлисти — феодалната реакция в Испания, клерикално-абсолютистично политическо течение, което се опирало на реакционното духовенство — 146, 184, 195, 205, 222, 251, 254, 266, 271, 282, 287, 290, 293, 298, 302, 309, 316, 319, 322, 325, 331, 335, 340, 341, 344 — 346, 350, 353, 356, 361, 364, 367, 369, 373, 376, 381, 386, 390, 431, 433, 435, 437, 440, 441, 445, 447, 448, 450, 451, 453, 455, 459, 461, 463, 465, 467, 469, 471, 473, 475 — 480, 482 — 484, 486, 488 — 491, 493, 496, 498, 539
- Карлистски войни, карлистско движение (1833 — 1840, 1872 — 1876) — граждански войни между силите, заинтересувани от капиталистическото развитие на Испания и феодалната реакция — 266
- Касинияк, Павел — френски общественик — 368, 461
- «Cassell's Magazine» — английски вестник — 246
- Кастелар, Емилио (1832 — 1899) — испански политик, писател, професор по история. През 1873 — 1874 г. — министър-председател на републиканското правителство, което потъпквало работническото движение — 25, 32, 75, 268, 287, 293, 298, 302, 309, 328, 337, 346, 358, 364, 367, 369, 373, 417, 441, 444, 445, 447, 448, 462, 475, 544
- Кастор и Полюкс (на гръцки Полидевк) или т. нар. Диоскури — според гръцката митология близнаци, синове на Зевс и Леда. Кастор бил смъртен, а Полюкс — безсмъртен. Когато Кастор бил убит, Зевс послушал молбата на неговия брат и му вдъхнал живот. Оттогава Кастор живеел един ден на небето, а на другия — в преизподнята. Каравелов иронизира султана и Франц Йосиф — 7
- Катерина II — вж. Екатерина II
- Катков, Михаил Никифорович (1818—1887) — руски журналист, редактор на в. «Московские ведомости» — 129, 427, 428, 430, 449
- «Католик», вестник — 247
- Кауфман, К. П. (1818—1882) — руски генерал — 332
- Кейзерлинг, граф — австро-унгарски дипломат — 149
- Келер — вероятно Келер, Емил роден в 1828 г. — френски политически деец. През 1871 г. като депутат се обявява против мирните преговори с Прусия — 90
- Келесперг, австрийски барон — 148

- Кератри, Емил — френски общественик и писател — 31, 262
- Киман — френски политик, министър на просветата — 452, 467
- Кирилова азбука, Кирилско писмо — 119
- Кирво царство — древноперсийска държава, създадена от Кир II Велики (неизв. — 530 пр. н. е.), който покорил Мидия, Мала Азия, Вавилония — 345
- Кироли — италиански политически деец — 402
- «Клайслан.» — вестник — 120
- Клевеланд — 63
- Клешенко — френски общественик — 461
- Клотилда, принцеса — 265
- «Когато Господ иска да накаже някого, то по-нагред му взема ума», политически преглед от Л. Каравелов — 173, 535
- «Кои са нашите неприятели» — статия във в. «Глас црногорца» — 438
- Колман — френски политик — 400
- Константин, Константин Николаевич (1827—1892) — руски велик княз, генерал-адмирал — 159
- Константин Палеолог — Константин XI Палеолог (ок. 1403—1453) — последният византийски император, свален от престола в 1453 г. при турското нашествие — 20
- «Constitutionnel» — вестник — 422
- Конти Ерсторф — 63
- Конуркова, Спаска — 524
- Конференцията — вж. Лондонската конференция
- Конха — испански генерал — 441, 450, 453, 459, 461—463, 465
- «Сг. Bureau» — вестник — 383
- «Кср. Вар.», вестник — 85
- «Кресп. дьо Берлиг» — вестник — 14
- «Correspondence Slave», «Corresp. Slave», френски вестник — 27, 35, 43, 51, 64
- «Cor. Universelle» — вестник — 343
- «Креспон. Хавас», «Кср. Хавас» — френски вестник — 356, 441
- «Креспондентия» — испански вестник — 251
- «Корзер» — френски вестник — 261, 335
- Корселе, Клод — Франсоа Филибер Тиркюн дьо (1802—1892) — френски политик, депутат на Националното събрание (1871), посланик във Вашингтон и след падането на Тиер — 404
- Кортеси — наименсване на парламента в Испания и в Португалия — 283, 287, 302, 525, 529
- Коствик, Костуик — английски същественик — 309
- Котонер — испански генерал — 465
- Кофиниер — френски генерал — 399

- Коцебу, П. А. — руски генерал и политически деец — 145
 Кошут, Лайош (1802—1894) — унгарски политически деец, водач на революцията от 1848—1849 г. През 1849—1850 г. емигрира в България и живее в Шумен — 130, 131
 «Край» — полски вестник — 217, 253, 315
 «Крайц», «*Kr. iz. Zeitung*» — немски вестник — 121, 215
 [Кредитът на Наполеона пада], политически преглед от Л. Каравелов — 19, 525
 Кремение — вероятно Кремие
 Кремие (Cremieux) — Кремийо, Исаак Адолф (1796—1880) — 21, 31, 143, 101
 Кригер — 401
 Кримска война, Кримски бой (1853—1856) — 20, 22, 30, 64, 105, 185, 197, 215, 335, 357, 389, 525, 529, 536
 Кръстович — Кръстевич, Гаврил (1817—1898) — ръководител на консервативното течение в църковно-националната борба — 497
 Кръцевички — 192
 Куза, Александър Йон — (1820—1873) — княз на Влашко и Молдова (1859—1866), провел редица буржоазнодемократични реформи — 112, 374
 Кукулевич-Сакцински, Иван (1816—1889) — хърватски писател, ратува за национално освобождение и славянско единство — 523, 547
 Кун, Франц, барон — австрийски политик и писател, роден в 1817 г., министър на войната от 1868 до 1874 г. — 301
 «Курьер д'Франс» «*Kur[ie] d'Франс*» — френски вестник — 152, 183
 «Кучешки пир», «*La curée*» — поема от Огюст Барбие — 523, 525, 526, 549
 «К. Цайт» — вж. «Кьолнски вестник»
 «Кьолнски вестник», «*Kölnische Zeitung*», «К. Цайт.», «Кьолнска газета», «Келн. вест.», «Келн. Keln.», «*Ztg.*» — вестник, основан 1820 г. в Кьолн — 50, 61, 107, 117, 122, 123, 125, 212, 243, 296, 312, 337, 341, 368, 370, 375, 461, 460, 496

Л

- Лабулей — Лабуле, Едуард (1811—1883) — френски учен, публицист, писател — 253, 275, 328, 385
 Лабулкрий — френски политически деец — 395
 Лавин, Ернест — печатна грешка, вместо Лавис, Ернест (1842—1922) — френски историк с либерални възгледи — 275, 276
 Лагрионски војс — 277, 540
 Ладмирал, Ладмирол — Ладмиро, Луи — френски генерал — 150, 262

- «Ла Десант» — френски вестник — 357
 Ламсармора, Алфонсо Фераро (1804—1878) — италиански генерал и политик. Става дума за книгата му «*Un pso più di luce*» (1873) — 420, 421
 Ламорсиер, Христофор (1806—1865) — френски генерал и политик, участвувал във войната в Алжир и Мароко — 30
 «Ла Нева» — френски вестник — 275
 Ланфрей, Ланфре, Петр (1828—1877) — френски публицист и историк — 419
 «Ла Прес» — френски вестник — 58, 133, 135, 435, 455, 488, 493
 Ларисне, Ларсе — вж. Ларси, Шарл
 «*La Roma del Popolo*» — италиански вестник — 503
 «Ларошфуколд — Ларошфуко, Мари Шарл, род. в 1825 г. — френски политически деец и дипломат — 463
 Ларси Шарл (1805—1882) — френски политик и публицист — 435, 437
 Ласо — испански адмирал — 379
 Ласери — испански военачалник — 490
 «Латерн» — френски вестник — 71, 463
 «*La Turquie*» — вестник — 307, 332
 Лафонтен, Жан дьо (1621—1695) — френски писател, баснописец — 127, 523
 «*La France République*» — френски вестник — 346
 Лафуенте — испански революционер — 404
 Лвовска главна гимназия — 405
 Лебеф, Лебьоф, Едмон (1809—1888) — френски политик — 53
 «Левант Таймс», «*The Levant times*» — англо-френски вестник, започва да излиза от 1868 г. От 1874 г. се печата на български език и се обособява като български вестник — «Източно време» — 68, 458
 «*Levant Herald*» — английски вестник — 289, 290, 292
 Легитимисти — реакционна партия във Франция — 108, 187, 309, 367, 368, 428, 439, 452, 463, 467, 472, 547
 «*Le grand parti central*» — партийна групировка във Франция — 218
 Ледру Ролен — Ледрю, Ролен Александр Огюст (1803—1874) — френски политик. След февруарската революция — министър на вътрешните работи. През 1871 г. — член на Националното събрание. С враждебно отношение към Парижката комуна — 25, 428
 Ленин, В. И. (1870—1924) — 544
 «*Le Pays*», «Льо Пеи» — френски вестник — 92, 368, 461

- Лепит — френски обществен деец — 426
 «Le Progrès» — френски вестник — 346
 Лесепс, Фердинанд (1805—1894) — френски дипломат, акционер и предприемач. Като френски консул в Египет се увлякъл от идеята за прокопаването на Суецкия канал и с голяма енергия и воля съдействувал за осъществяването ѝ — 436, 439, 442
 Лефранк, Виктор — френски общественик и политик — 172, 253
 «Либертата», «Libertatea» (1871), Букурещ, ред. Л. Каравелов — притурка на в. «Свобода» на румънски език — 501, 503, 506, 508, 509, 512, 514, 516, 523, 524, 552—554
 «Liberté» «Либерте» — вестник — 82, 152, 290, 395, 418, 493, 496
 «Лига за мир и свобода» — 257
 Лифер — френски политик — 298
 Лицагара, Лисагара — испански политик — 478
 «Лойд» — вж. «Пестер Лойд»
 Лойсел — френски политически деец — 417
 Лома — испански генерал — 373, 433, 435
 Лондонска конференция от 1871 г. — отменя с Лондонски протокол някои точки от Парижкия мирен договор (1856) и възстановява правата на Русия в Черно море — 65, 68—70, 72, 73, 78, 79, 82, 86, 90, 93, 94, 98, 99, 102, 137, 154, 500, 522, 528, 531
 Лоняй — унгарски политически деец — 165, 171, 261
 Лопес-Пинто — испански генерал — 380
 Лопес, Лопес Демингуес — Лопес и Домингес (род. в 1829) — испански генерал и обществен деец — 402, 417, 473
 Лофтус, лорд — английски дипломат — 110
 Лубенски — полски политик — 401
 Людовик Филип, Людовик Филип — вж. Луи Филип
 Луенга — испански революционер — 404
 Луи Бонапарт — вж. Наполеон III
 Луи Филип (1773—1850) — френски крал (1830—1848) от Орлеанската династия. Свален от Февруарската революция в 1848 г. — 306, 529, 531, 537
 Людовик XIV (1638—1703) — френски крал. По негово време абсолютизмът във Франция достига най-високо развитие — 91, 100, 499
 Людовик XVI (1754—1793) — френски крал от 1774 до 1792 г. Гилотиниран в 1793 г. — 531

М

- «Magdeburg[er]. Zeit[ung].» — вестник — 221
 «Маджарска реформа» — унгарски вестник — 185, 243
 «Маджар-Уйшаг», «Мад. Уйшаг» — унгарски вестник — 111, 130, 131
 Мажуранич, Иван (1814—1890) — хърватски поет и обществен деец. Виден представител на илиризма. През 1873—1880 г. заемал висши правителствени длъжности, избран за бан на Хърватско, способствувал за буржоазното развитие на страната. Най-значителното му произведение е поемата «Смъртта на Смаил ага Ченгич» (1846) — 371
 Мак-Магон — Мак-Махон, Мари Едм. Патрис Морис (1803—1893) — френски политик и военен. Командува войските, които потушават Парижката комуна. В 1873 г. става председател на републиката — 23, 27, 107, 117, 149, 155, 222, 256, 324, 328, 329, 331, 335, 337, 341, 344, 346, 355, 356, 363, 364, 379, 385, 386, 388, 392, 395, 398, 400, 417, 419, 422, 431, 432, 434, 437, 439, 441, 445, 447, 450, 455, 463, 465, 467—470, 472, 477, 482—484, 489, 492, 495, 543
 [Мак Махон решил да вкара французкия народ в своята мандра с хаджийски средства], политически преглед от Л. Каравелов — 483, 551
 Максимилиан (1832—1867) — мексикански император — 48, 69, 105
 «Мала Сърбадия» — вж. «Млада Сърбия»
 Мало-Звэрникски вопрос — спорен въпрос между Османската империя и сръбското княжество — 457
 Ман, Пиер (1806—1879) — френски политически деец — 459
 «Манчес[тър] гардиън» — английски вестник — 345, 388
 Манян — френски политически деец — 399
 Марат, Жан Пол (1743—1799) — деец на Френската буржоазна революция — 510
 Маргол, Маргала — испански политически деец — 75, 309, 338, 341
 Марионес — испански генерал — 380, 429, 473
 Маркс, Карл (1818—1883) — 544
 Марсилеза — френска революционна песен, национален химн на Франция — 16, 26, 32
 Мартел, Луи Жозеф (1818—1892) — френски общественик — 502
 Мартинец — Мартинес, Мола — испански военен — 341
 Мартос, дон Кристино (1830—1893) — испански политик, активен демократ, известен журналист, адвокат, оратор. След рево-

- люцията от 1848 г. — министър на външните работи, председател на Националното събрание — 25
- Матуран — испански генерал — 383
- Махмуд II (1785—1839) — турски султан (1803 — 1839) — 243, 259, 334, 384
- Махмуд паша — вж. Махмуд Недим паша
- Махмуд Недим паша (1803—1884) — турски държавник, велик везир (1871—1872; 1875—1876) — 129, 130, 171, 172, 230, 235, 280, 285, 314, 426, 494
- «Махордер» — испански военен кораб — 263
- Мадзини, Джузепе (1803—1872) — италиански революционер — 23, 25, 32, 44, 47, 94, 114, 224, 246, 283, 347, 477, 482, 503
- «Международна лига за мир и свобода» — 117
- [Между Русия и Портата се е появило някакво си недоверие], политически преглед от Л. Каравелов — 291, 541
- [Между Русия и Пруссия съществува тайна алианция], политически преглед от Л. Каравелов — 59, 528
- Мексиканска експедиция — 52, 525
- Мемиш паша — луд турчин в Русе — 371, 480
- «Мем[ор] диплом[атик]» — вестник — 211, 244, 379
- «Мемориал» — френски вестник — 362
- Меноти — син на Гарибалди — 513
- Мермилот, Мермильо, Каспар, (род. в 1824) — италиански католически деец — 20
- Метерних, Клеменс (1773—1859) — австрийски държавник — 70, 118, 261, 348, 432
- Мехмед Ружди паша (1800—1879) — турски политически деец, воен. Велик везир. Командува турски войски в Кримската война, както и в боевете срещу Сърбия и Черна гора — 270, 275, 281, 285, 391
- Милан — Милан Обренович (1854—1901) — сръбски крал (1868—1882) — 126, 128, 147, 195, 196, 208, 258, 261, 457, 491, 492
- Милетич, Светозар (1826—1901) — сръбски политически деец, един от ръководителите на лявото крило на Омладината — Народна свободомислеща партия — 119, 120, 187, 211, 243, 261, 515
- Милосевичите стари Сърбии — от Милоевич, Милош (1840—1907) — сръбски книжовник и общественик; в трудовете му има преднамерени шовинистични идеи — 301
- Милота Дедич — 490
- Милотин, Николай Алексеевич (1818—1872) — руски държавен деец — 103
- Минерва — богиня — 510

- [Мирът е вече заключен] — политически преглед от Л. Каравелов — 92, 530
- Митхад паша (1822—1884) — турски държавник, основател на Младотурската партия, велик везир (1873—1874; 1876—1877) — 229, 234, 236, 237, 239, 240, 243, 258, 260, 269, 270, 275, 281, 285, 294, 300, 362, 371, 425, 426
- Михаил, Михаил Обренович (1823—1868) — сръбски княз (1839 — 1842; 1860 — 1863) — 126
- Миша, принц — френски политически деец — 431
- Млада Италия — 521
- Млада Русия — 521
- «Млада Сърбация», «Млада Сърбия» (1870 — 1872), Нови Сад — омладински вестник за наука и литература — 153, 157
- «Млада Турция» — турска политическа организация и политическо движение — 10, 285, 521
- «Млада чешка партия», младочехи — 490, 551
- [Младото руско поколение и честните руски граждани разделят нашите убеждения] — политически преглед от Л. Каравелов — 442, 549
- [Множество вестници говорят, че восточният въпрос ще да се реши твърде скоро] — политически преглед от Л. Каравелов — 353, 544
- Молтке, Хелмут-Карл Бернхард (1800 — 1891) — немски политик, фелдмаршал — 49
- «Monats Revue» — вестник — 310
- «Мон.» — френски вестник — 152
- «Монитор», «Мониторул официал» (1859 — 1949) — румънски официален вестник — 62, 79, 257, 299, 303, 475, 507
- «Монитор», «Монит.», «Moniteur» — френски вестник — 172, 475, 493
- «Мон. унив.», «Le Moniteur Universel» — френски вестник — 143, 403
- «Montags Revue» — вестник — 375
- «Montags Zeit[ung]», Берлин, вестник — 481
- Монти, Левро — 378
- Моралес — испански генерал — 313
- «Morgenpost» — вестник — 8
- Море — испански политически деец — 25
- Морет — испански военен — 325
- Морионес — вероятно печатна грешка — вж. Морионес
- Морионес — испански генерал — 417, 427, 431, 482, 490
- «Мор. пост», «Morning Post» — английски политически, литературен и търговски вестник, основан в 1772 г. Орган на крайните консерватори — 51, 132, 301, 389, 463, 493

«Москва» (1867—1868) Москва, ред. И. С. Аксаков, руски вестник — 203

Московски университет, основан в 1755 г. — 57

«Московские ведомости», «Моск. ведомости» (1756 — 1917), Москва, ред. М. Н. Катков, от 1863 г. и П. М. Леонтиев — руски официален вестник — 132, 157, 163, 175—177, 185, 192, 193, 229, 230, 238, 247, 269, 275, 285, 292—294, 305, 314, 329, 343—345, 351, 366, 369, 377, 391, 395, 396, 398, 427, 454, 455, 494

Мохамед — вероятно Махмуд II

М. П., — вж. «Morning Post».

Муравиевска система. — политиката на руския дипломат Н. М. Муравъв (1845 — 1900) за прехвърляне ударението на руската външна политика от Близкия в Далечния Изток — 206, 537

Мурат — 326

Мустафа Асим паша — турски полтик, босненски управител — 179, 180, 383, 384

Мустафа паша — вж. Мустафа Асим паша

Н

[Наближава вече и друга 1818 година], — политически преглед от Л. Каравелов — 248, 539

[На Восток ще се разиграят скоро кървави драми] — политически преглед от Л. Каравелов — 229, 538

[Над Високата порта се вият черни облаци, които миришат на барут], — политически преглед от Л. Каравелов — 180, 536

[Най-после условията на мира са известни] — политически преглед от Л. Каравелов — 103, 554

Наке, Алфред (род. в 1834) — френски лекар, химик и политически деец — 166

Наполеон I Бонапарт (1769 — 1821) — френски император — 16, 29, 97, 100, 109, 340, 499, 526

Наполеон III — Луи Наполеон Бонапарт (1803 — 1873) — френски император (1852—1870) — 13—21, 23—30, 32—35, 38—42, 45—47, 52—55, 58, 71, 75—77, 80—82, 87, 93, 95, 97, 103, 109, 111, 117, 124, 126, 139, 166, 169, 175, 177, 188, 190, 212, 213, 228, 230, 240, 241, 265, 267, 268, 270, 290, 337, 346, 363, 418, 430, 481, 498, 500, 507, 510, 521, 525, 526, 529—531

Наполеон, принц — Наполеон IV (1856 — 1879) — син на Наполеон III и Евгения. По време на Френско-пруската война избягал в Англия — 298, 325, 444, 489

Наполеонова династия — 16, 19, 53, 425

[Направеното вчера се разваля днес, направеното днес се разваля утре], политически преглед от Л. Каравелов — 415, 547

«Nariote» — италиански вестник — 369

«Народ» — немски вестник — 144

[Народите искат да живеят и да бъдат независими], политически преглед от Л. Каравелов — 199, 537

[Народите искат република], политически преглед от Л. Каравелов — 102, 532

[Народите се пробуждат вече и правителствата се боят от въстания], политически преглед от Л. Каравелов — 252, 539

[Народите трябва да търсят вътрешно щастие, а не външна слава], политически преглед от Л. Каравелов — 144, 534

[Народната и човеческата свобода се не добива, а се взема на сила], политически преглед от Л. Каравелов — 11, 524

«Народне новине», «Нар. новине», «Narodne Novine» — хърватски вестник — 131, 160

«Народни листи», «Národní Listy» — чешки вестник, започва да излиза в 1860 г. в Прага — 19, 136, 151, 170, 336, 347

«Народное дело» (1868 — 1870), Женева — орган на руската революционна емиграция, начело с Н. И. Утин. Излезли 17 броя. Първият брой е подготвен от М. А. Бакунин. Следващите отстояват тактическата линия на Първия интернационал, съдействуват на Маркс и Енгелс за разобличаването на анархистко-бакунинската линия в международното работническо движение — 17, 18

[На светът е всичко «суета суета»], политически преглед от Л. Каравелов — 115, 532

[На тоя наш многогрешен свят стават такива чудеса...], политически преглед от Л. Каравелов — 111, 532

«Национ» — пражки вестник — 479

«Национал», Флоренция — италиански вестник — 254

«Нац. вест.», «Nacional[?] Zeitung», «Национал Цайт.», «Нац. Цайт.» — 94, 125, 146, 254, 493

«Nazione», «Национе» — италиански вестник — 450

[Нашите господари пушат чибуците си и се смеят на славянската ни глупост], политически преглед от Л. Каравелов — 403, 546

Негрете — испански генерал — 127

Недялко, чичо — 10

«Независимост» (1873—1874), Букурещ, ред. Л. Каравелов, продължение на «Свобода» — 284, 288, 291, 293, 296, 299, 303, 307, 310, 314, 316, 320, 322, 326, 330, 332, 335, 338, 342,

- 345, 348, 351, 353, 356, 359, 361, 365, 368, 370, 374, 377, 380, 383, 386, 390, 393, 396, 398, 400, 403, 405, 407, 410, 413, 415, 418, 421, 424, 427, 429, 431, 433, 435, 437, 440, 442, 445, 448, 451, 453, 456, 459, 462, 464, 466, 467, 469, 471, 473, 476, 478, 480, 483, 485, 487, 489, 491, 493, 496, 498, 519, 520, 522, 541—551
- [«Не надейте се на князи и на сыны человеческия», политически преглед от Л. Каравелов — 30, 546]
- [«Не на вѣте се на князи и на сыны человеческия», а на своите собствени мишници], политически преглед от Л. Каравелов — 197, 300, 536
- [Немски вестник за Сърбия], политически преглед от Л. Каравелов — 196, 536
- [Несъгласията между Портата и Персия], политически преглед от Л. Каравелов — 468, 550
- [Ни едно монархическо правителство не обича образованието и развитието], политически преглед от Л. Каравелов — 56, 528
- Никола — Николай Негош (1841—1891) — черногорски княз (1860 — 1910) и крал (1910 — 1918) — 55, 171, 180, 471
- Николай Павлович Романов — Николай I (1796 — 1855) — руски император (1825 — 1855). В 1848 г. Царска Русия съдействува за потушаването на Унгарската революция — 57, 251, 532, 534
- [Нови известия за славянските народи, за Франция и Италия], политически преглед от Л. Каравелов — 159, 535
- Новиков, Е. П. (род. в 1826) — руски славист, политик, дипломат в Цариград и Виена — 195
- «Новине» — словенски вестник — 141
- [Новини от Лондон, Париж, Хавана, от Италия и Испания] — политически преглед от Л. Каравелов — 398, 546
- [Новини от Турция, Англия, Франция, Испания и Куба], политически преглед от Л. Каравелов — 434, 548
- «Нови свободни Лой», «Н. С. Лой», — вестник — 24, 68
- «Neue freie Presse», «Нова С. преса», «Н. св. преса», «Н. сл. Преса», «Н. С. преса», «Преса», «Pr:isse» — виенски либерално-буржоазен вестник — 8, 9, 21, 25, 55, 68, 82, 96, 104, 125, 131, 182, 203, 215, 220, 222, 230, 232, 237, 238, 269, 272, 275, 279, 280, 285, 307, 316, 319, 325, 338, 331, 334, 338, 369, 377, 395, 417, 425, 426, 439, 457, 458, 462, 465, 469, 481, 483, 484, 489, 491—494, 497, 552
- «Норд», «Nord» — брюкселски вестник — 79, 144, 197, 206, 240, 323, 336

- «Nord Allg. Zeit.», «Нор. А. Цайтунг», «Сев. н. общ. вест.» — немски вестник — 144, 189, 306, 372, 382, 446, 454, 473, 507
- [Нотата на княз Горчаков не е престанала да плаши слабонавните политици], политически преглед от Л. Каравелов — 62, 528
- Ноувил — испански генерал — 433
- «Н. С. Лой» — вж. «Нови свободни Лойд»
- «Н. С. преса», «Н. Св. преса», «Н. Сл. преса» — вж. «Neue freie Pr:ss»
- «Нуова антология» — 274
- О
- «Obzor» — хърватски политически вестник, основан в 1860 г. в Загреб. Спиран от австрийските власти. Мени името си: «Позор», «Нови позор», «Бранник», «Обзор» — 497
- Обренович, Обреновичи — сръбска княжеска династия (1815 — 1842; 1858 — 1882) и кралска (1882 — 1903) — Милош, Михаил, Милан и Александър Обренович — 424
- «Обсерваторе» — «Обсерваторе романо» — италиански вестник — 360, 471
- «Общ. газета» — вестник — 55, 61
- [Общославянското спасение е в спразумението между славянските племена], политически преглед от Л. Каравелов — 223, 537
- «Одесский вестник» (1827—1893), Одеса — руски вестник — 219, 230
- Одире — френски политически деец — 214
- [Около Русия се въртят множество младоженци и предлагат ръката си и сърцето си], политически преглед от Л. Каравелов — 293, 541
- Оливие, Жак (1825—1913) — френски политик, министър-председател в 1870 г. — 437
- Омалски херцог — Хенри Йожен Филип Луис Орлеански (1822 — 1897) — син на крал Людовик Филип. Отрича се от престола по време на Февруарската революция в 1848 г., емигрира в Англия и се отдава на исторически занимания и на военно изкуство. През 1871 г. е избран за депутат на Националното събрание и за член на Френската академия — 188, 201, 261, 537
- Омер паша (Михаил Латас) (1803—1871) — турски военен, по

- произход хърватин. Участвувал в потушаването на гръцкото въстание в Крит (1866—1867) — 510
- «Опинионе», «Opinion[ ]», — италиански вестник — 164, 387, 388
- «Opinion National», «Опинион национал» — френски вестник — 239, 301, 363
- «Ор» — вероятно грешка — вж.: «Ордр»
- «Ор р» — френски вестник — 360, 492
- Орел дьо Паладен — френски общественик — 121
- «Оренок» — военен кораб — 403, 493
- Орлеанска династия — династия на Орлеански херцози във Франция с няколко разклонения. Нейни представители са Людовиг XIV, Людовиг XV, Луи Филип Орлеански... — 93, 97, 300
- Орлеанска партия — френска монархическа партия, изразява интересите на едрата буржоазия. През 70-те години на XIX в. се слива с партията на легитимистите. След Февруарската революция от 1848 г. — една от най-реакционните политически групировки — 16, 54, 87, 89, 103, 525
- Орлеанци, орлеанисти — политическа групировка, господстваща във Франция от 1830 до 1848 г., по времето на крал Луи Филип Орлеански; в по-широк смисъл — обобщаващо название на редица монархически групировки във Франция — 54, 103, 169, 187, 302, 303, 318, 360, 363, 367, 428, 429, 432, 452, 499, 500, 501, 507
- Орлов — вероятно Николай Алексеевич Орлов, граф (1827 — 1885) — руски дипломат, военен писател, генерал; в 1871—1882 г. — руски посланик във Франция, ратувал за сближаване на Русия с Франция — 116, 316
- «Осерваторе Ромънс», «Осерваторе» — вероятно погрешно — вж. «Обсерваторе Романо»
- [Османската империя е изгубила и последния свой кредит!], политически преглед от Л. Каравелов — 396, 546
- [Османската империя умира от старост и от гниlost], политически преглед от Л. Каравелов — 86, 530
- «Ost», «Osten» — вестник — 232, 459
- «Ostsee Zeit.» — австрийски вестник — 206
- «Ost и west», «Ost und West» — вестник — 286
- [От бойното поле дохждат противоречиви известия], политически преглед от Л. Каравелов — 48, 527
- «Отговор на един гражданин на призива на международната лига за мир и свобода от 21 октомври» — брошура, излязла в Женева на френски език — 505

- Отокар II — чешки крал от 1253 г. Загива в 1276 г. — 490
- Отон, Отон I (1815 — 1867) — първи гръцки крал, свален от престола в 1862 г. — 268
- [От руските приготовления се бои не само Англия], политически преглед от Л. Каравелов — 185, 536
- П
- Павел — 182, 382
- Павий — испански генерал — 489, 493
- Павликов — 405
- Павлович, Николай — вж. Николай Павлович Романов, Николай I
- «Paesa» — италиански вестник — 337
- [Пак за восточния въпрос], политически преглед от Л. Каравелов — 432, 548
- Палацки, Франтишек (1798 — 1876) — чешки историк и политически деец — 310
- «Пал. мал. газета», «П. м. Газета» — вестник — 63, 116
- Палмерстонова програма, на Палмерстон, Хенри Джон Темпъл (1784 — 1865) — английски държавник — 342
- Пангерманизъм — 163, 444
- Панславизъм — 163, 223, 272, 273, 442—444, 454
- «Панчевач» (1869 — 1876), Панчево, ред. Ив. Павлович — сръбски либерален прогресивен вестник; сътрудници Св. Маркович, В. Пелагич и др. — 126, 157, 174, 179, 191, 225
- Парижка комуна (1871, Париж, 18 март — 28 май) — първа пролетарска революция и първа работническа власт — 113, 512, 521, 522, 524, 531, 532, 533, 554
- [Парижката комуна и Европа], политически преглед от Л. Каравелов — 110, 512, 524, 554
- Парижки, граф — принц Людовик Филип Алберт Орлеански (1838 — 1894) — внук на крал Людовик Филип, който се отрича от престола по време на Февруарската революция (1848). Граф Парижки не успява да заеме престола и става изгнаник. През 1873 г. се отказва от престола в полза на граф Шамбор. Едва след неговата смърт е признат от роялистите за крал на Франция под името Филип VII — 108, 188
- Парижки конгрес (1856) — конференция за подписване на мирния договор след Кримската война — 51, 183, 527, 536

Парижки трактат, Парижки уговор, Трактатът от 1358 — приет от Парижкия конгрес, с който завършва Кримската война (1853 — 1856) — 34, 64, 72, 99, 154, 183, 342, 367, 394, 527 — 529, 531, 536

Парижки уговор — вж. Парижки трактат

«Париз Журнал», «Пари Журнал» — френски вестник — 166

Паскал, А. — румънски политик — 503

«Patrie», «Патри» «La Patrie» — френски вестник, излизал в Париж — 71, 233

Пашо — френски генерал — 431

«Пей», погрешно «Пео», вж. «Le Pays»

Пелетан, Пелтан, Камил (1846 — 1915) — френски политик и журналист, борец против бонапартистите и Тиер. Отнасял се със съчувствие към Парижката комуна — 31

Пен — френски политически деец — 437

Пена, баба — 209

Пенелопа, мит. — жена на Одисей, символ на съпругеска вяроност — 450

Пенчович, хаджи Иванчо х. Величков — туркофил, турски чиновник — 38, 169, 497

Перан — френски обществен деец — 461

Перие, Казимир — френски обществен деец — 217, 253, 256, 388, 463

«Персев.» — вестник — 231

«Пестер Лойд», «Pester Loyd», «Pesth. Loyod», «П. Лойд», «Пестер журнал», Будапеща — консервативен вестник, основан в 1853 г. — 37, 41, 47, 58, 59, 61, 78, 79, 102, 111, 125, 135, 147, 148, 165, 179, 194, 195, 197, 203, 221, 225, 232, 236, 237, 261, 264, 265, 272, 277, 315, 316, 330, 334, 358, 375, 377, 384, 385, 397, 432, 456

«Пестер Напло», «Пест. Напло», «Pest. Naplo» — унгарски вестник — 125, 147, 148, 165, 203, 213, 237, 333, 423

Пети конгрес на Първия интернационал — от 2 до 5 септември 1871 г. в Хага — 539

Петраци — кардинал — 251

Петручий — Петручио, кардинал — 102

Петър Велики — Петър I (1672 — 1725) — руски цар (1682 — 1725) — 333

Петър — 182, 382

Пецоца, Песоса — испански генерал — 383

[Пешанските дипломати приличат на малки паленца] — политически преглед от Л. Каравелов — 237, 538

Пиетри — френски министър — 195

Пий IX (1792 — 1878) — римски папа (1846 — 1878) — 13, 44, 55, 72, 80, 98, 99, 105, 106, 114, 133, 136, 138, 146, 153, 156, 161, 207, 211, 222, 228, 239, 251, 257, 274, 277, 299, 307, 310, 329, 337, 383, 386, 393, 496, 529

Пикард — Пикар, Людовик Жозеф Ернест (1821 — 1877) — френски политик. Като депутат влизал в опозиционната «Група на петимата». Член на Правителството на националната отбрана. Бил министър на финансите, министър на вътрешните работи, посланик — 31, 71, 89, 222

Плана — испански генерал — 417

«П. Лойд» — вж. «Пестер Лойд»

«П. М. газета» — вж. «Пал Мал. Газета»

«П. Наплс» — вж. «Пестер Напло»

«Познански дневник» — вж. «Дзенник Познански» — 402

«Покрок», «Pokrok» — чешки вестник — 19, 132, 336, 490

Поликао, генерал — 214

«Политик», «Politik», «Политика» — чешки вестник — 19, 45, 113, 127, 128, 132, 151, 195, 230, 267, 311, 476, 490, 494

«Политика» — маджарски вестник — 276

[Политически отношения и събития в Турция и Австро-Унгария, в Испания и Франция. . .] — политически преглед от Л. Каравелов — 357, 544

Политически преглед (прегледи) — рубрика в «Свобода» и «Независимост» — 519—524

[Положението в Париж — омагьосан казан], политически преглед от Л. Каравелов — 514, 554

«Положението на Восток» — статия в «Пестер Лойд» — 37

«Положението на Турция» — статия във в. «Pest. Loyd» — 397

[Положението на християнските народности в Турция и Австро-Унгария е критическо], политически преглед от Л. Каравелов — 314, 542

Полюкс — вж. Кастор и Полюкс

«Полярная звезда» (1855—1862, 1868); ред. А. И. Херцен и Н. П. Огарьов — литературен и обществено-политически алманах — 539

[Поляците трябвало да станат австрийски мост], политически преглед от Л. Каравелов — 188, 536

«Поляците и славянизмът» — полска брошура — 511

- Попов, Нил Александрович (1833 — 1891) — руски историк, славяновед, член-кореспондент на Петербургската академия на науките, професор в Московския университет, издател на интересни архивни материали — 210, 498
- [Поробените славянски народи трябва да се споразумеят братски и да се съединят], политически преглед от Л. Каравелов — 118, 533
- Портата — вж. Високата порта
- [Портата обещава, но нищо не прави], политически преглед от Л. Каравелов — 165, 535
- [Последни вести от Австро-Унгария, Турция, Испания и Франция] — политически преглед от Л. Каравелов — 478, 550
- [Последни вести от Англия, Франция, Испания], политически преглед от Л. Каравелов — 426, 548
- [Последни известия за френско-пруския конфликт и за Босфорския въпрос] — политически преглед от Л. Каравелов — 68-528
- [Последните събития в Европа], политически преглед от Л. Каравелов — 335, 543
- [Последните събития в Турция, Испания и Франция], политически преглед от Л. Каравелов — 487, 551
- [Последните събития във Франция, Испания, Турция...], политически преглед от Л. Каравелов — 368, 545
- «После набега» от «Былое и думы» от А. И. Херцен — 531
- [Правителствените вестници лъжат...], политически преглед от Л. Каравелов — 242, 538
- «Правителствени вестник», «Прав. вест.» (1869—1917), Петербург — руски официален всекидневник — 144, 152, 158, 197, 276, 463
- «Пражка политика» — чешки вестник — 456, 460
- Праролмо — италиански генерал — 156
- Прево, Парадол (1829—1870) — френски публицист — 100
- [Предсказанията на Херцен се изпълниха], политически преглед от Л. Каравелов — 245, 538
- «Преса» — вж. «Ла Прес»
- [Престолонаследията и турските партии], политически преглед от Л. Каравелов — 284, 541
- Прим, Хуан (1814—1870) — испански генерал и политик. Участвувал в Кримската война, в колониалната война против Мароко, в Мексиканската експедиция. Прави опит да разбунтува армията против Изабела II. След революцията от 1868 г. е министър на войната. През 1869 — 1870 г. — минис-

- тър-председател. Потушава жестоко въстанието на републиканците. Усит по всяка вероятност от член на републиканската партия — 25, 47, 202, 242, 507
- «Пров. Кресп.», «Пров. ксп.», «Provinz[ialer]. Corr[espondent].» — пруски вестник — 50, 260, 316, 458, 492
- «Протестантска лига», дружество — 156
- [Против Турция се приготвява страшна буря], политически преглед от Л. Каравелов — 424, 548
- [Пруската армия напредва], политически преглед от Л. Каравелов — 16, 525
- Пруско-турска война — 115
- Пруско-французка война — вж. Френско-пруска война
- Пунет — 425
- Първа империя (1804—1814) във Франция — 526
- Първи интернационал (1846—1872) — първата международна революционна масова организация на пролетариата. Създатели и ръководители К. Маркс и Фр. Енгелс — 539, 544
- Пютео — френски политически деец. — 121
- Р
- «Раденик» — сръбски вестник — 162
- Радович — 113
- Радонич, Станко — 171
- Разумни Радослав — 153, 451
- Раказоли — италиански политик — 251
- Ранк, Артур — френски общественик — 337
- «Рапел» — френски вестник — 223, 261
- Распе — френски политически деец — 21
- Раух, Левин, барон (1819 — 1890) — бан на Хърватско, Далмация и Славония, основоположник на хърватско-унгарската партия — 82, 515
- Рахман — 494
- [Революцията във Франция се разпространява все повече] — политически преглед от Л. Каравелов — 97, 531
- «Ревю дю Монд» — френско списание — 419
- Редклиф — английски посланик в Цариград — 149
- Рез — 425
- Рембод, Хсраций — секретар при Английското посолство в Цариград — 235
- Ремизат — френски политически деец — 217, 309, 386
- Рена — белгийски генерал — 50

- Ренан, Жозеф-Ернест (1823—1892) — френски историк и общественик — 161
- Рене — френски кардинал — 489
- [Републиканските партии добиват все по-голяма сила] — политически преглед от Л. Каравелов — 266, 540
- [Републиката се бори с монархията, новите идеи се борят със старите], политически преглед от Л. Каравелов — 374, 545
- «Република французка», «Републик-Франсез», «Републ. Фран.», «La Répub[lique] Fran[çaise]» — френски вестник, излизал в Париж — 71, 133, 155, 172, 185, 212, 214, 254, 261, 274, 328, 341, 355, 356, 368, 388, 399, 419, 447, 449, 472, 492
- Реуф паша — турски министър — 329
- «Реформа», «Reform» — унгарски вестник — 111, 132, 169, 208, 223, 247, 419
- [Решават нашата съдба, а ние спиме и нехаеме!], политически преглед от Л. Каравелов — 464, 550
- Рибера — 25
- Ривера, Примо (Риверас) — испански генерал — 127, 386
- Ригер, Франтишек Ладислав (1818 — 1903) — чешки политик и публицист. Водач на старочехите — 132, 310, 449
- Риза паша — турски политик — 334
- «Римският въпрос и Франция», статия във в. «Италия» — 132
- Ристич, Йован (1831 — 1899) — сръбски политически деец и историк с консервативни възгледи — 61, 208, 269, 311
- [«Рицарските времена нямат вече за Франция никаква важност...»], 413, 547
- Ричард — 414
- Робеспьер, Максимилиан Мари Изидор (1758 — 1794) — деец на Френската революция, един от водачите на якобинците — 139, 510
- «Romanul», «Романул», «Ром». (1857 — 1905, с прекъсвания), Букурещ, ред. К. А. Росети, после В. Росети — румънски политически всекидневник — 48, 338, 503
- Росел, Луи Натанаил (1844 — 1871) — френски офицер, участник във Френско-пруската война, защитник на Парижката комуна. Разстрелян на 28. XI. 1871 г. от версайците като участник в Комуна — 93, 124, 139, 267, 534
- Росенанд — Росинант — конят на Дон Кихот — 459, 550
- Ротшилд — прочут банкерски род с най-изтъкнат представител през XIX в. Майер, Анселм Натан Ротшилд — 134, 155, 509
- Рошефор — Рошфор, Анри (1830 — 1913) — френски политик и

- публицист; пише остро срещу Бонапартистката реакция — 21, 358, 436, 440
- Роялисти — монархисти, във Франция — привърженици на Бурбоните — 368, 441
- Рудолф, граф — посланик на Австро-Унгария в Цариград — 199
- Руе — Руер, Йожен (1814 — 1884) — френски политик, който лесно сменял убежденията си. Имал голямо влияние над Наполеон III. След събитията от 1870 г. се преселва в Англия. Връщайки се във Франция в 1871 г., застава начело на Бонапартистката партия — 58, 175, 195, 214, 360, 363, 431, 432
- «Русия, Англия и Парижният трактат», статия във в. «Сог. Slave» — 51
- [Русия прилича на богата невеста...], политически преглед от Л. Каравелов — 182, 536
- [Русия трябва да избере: или със славяните, или с турците и маджари-немците], политически преглед от Л. Каравелов — 127, 533
- [Русия увеличава своята войска все повече и повече], политически преглед от Л. Каравелов — 156, 535
- «Руска пропаганда» — статия във виенския вестник «Вандерер» — 159
- [Руската невеста е заприличала на Пенелопа], политически преглед от Л. Каравелов — 489, 551
- [«Руската политика говори едно, а руското сърце прави друго»], политически преглед от Л. Каравелов — 418, 547
- «Руската сила на Балтийското море», статия в «Московские ведомости» — 176
- [Руският народ ще подаде гласа си в полза на българите], политически преглед от Л. Каравелов — 496, 551
- «Русский инвалид», «Русск. инвалид» (1813 — 1917) Петербург, ред. — руски военен вестник — 308, 332, 340, 483
- «Русский мир» (1871 — 1880), Санкт Петербург, основател и един от редакторите е ген. М. Г. Чернаев — руски вестник с консервативно направление — 225, 316, 319, 351, 451, 475

С

- Сабалес, Сабала — испански общественик — 341, 373, 379, 405, 417, 433, 447, 465, 467, 469, 477, 484
- Савойска династия италианска кралска династия: Савойски графове (1034 — 1416), Савойски херцози (1416 — 1720), крале на Сардинското кралство (1720 — 1861), на обединеното италианско кралство (1861 — 1946) — 282, 313, 542

Сагаста, Пракседес Матео (1825 — 1903) — испански политик, ръководител на либералите. След революцията от 1868 г. възглавява различни министерства. Спомога за реставрацията на Бурбоните — 178

Садък паша (стари Чайковски) — Чайковски, Михаил (1808 — 1886) — полски обществен деец и писател. От 1850 г. на турска служба под името Садък паша — 190, 371, 429, 433, 458, 466, 467

Салмерон — испански политик — 309, 367, 369, 544

[Самостоятелните убеждения са голяма рядкост в Турция], политически преглед от Л. Каравелов — 296, 541

«Санктпетербургские ведомости» (1728 — 1917), СПб — руски обществено-политически вестник. От 1863 до 1874 г. под ред. на В. Ф. Корш с либерално направление — 135, 211, 248, 357, 362, 365, 452

Санта Крус, поп — 328, 335, 347, 350

Санта Пао — испански военен — 373

Сант Мартино — италиански политически деец — 202

Санхо Панчовци — от Санчо Панса, герой от романа на М. Сервантес «Дон Кихот» — 461

«Saturday», «Saturday Review» — 318, 385

Сафет паша — турски политик — 330

Саффи, Аурелио (1819 — 1890) — италиански политически деец. След падането на Римската република емигрира и сътрудничи на в. «Народна Италия». Ръководител на Републиканската партия след смъртта на Мацини — 477

Св. Августин — 484

Св. Ана Орайска — 484

Св. Богородица — 327, 357

Св. Герги — празник — 144

Св. Мария — 327

Св. Петър — 447

«Св. Петър» — черква в Рим — 99

Св. Стефан, Св. Стефановата корона — вж. Стефан I Арпада

«Свобода» (1869 — 1873), ред. Л. Каравелов — революционен вестник, орган на БРЦК — 11, 12, 15, 19, 23, 25, 29, 32, 35, 38, 41, 45, 48, 52, 55, 59, 62, 65, 67, 69, 72, 75, 79, 82, 85, 86, 88, 91, 94, 96, 99, 102, 105, 108, 114, 117, 121, 124, 127, 130, 134, 136, 139, 140, 143, 146, 150, 153, 159, 161, 165, 168, 170, 173, 176, 179, 180, 182, 184, 188, 190, 193, 196, 199, 202, 205, 209, 212, 215, 217, 220, 222, 225, 229, 231, 234, 236, 239, 242,

245, 248, 251, 254, 258, 260, 263, 266, 269, 272, 274, 277, 280, 284, 288, 291, 293, 296, 463, 519, 520, 522—540

[Свободата е полезна във всяко отношение], политически преглед от Л. Каравелов — 400, 546

[Свободата не пие шампаниер, независимостта се не вози във фиакри], политически преглед от Л. Каравелов — 448, 549

Себала — 306

Себалас — вж. Сабалес

Севастополска война, Севастополски поход — вж. Кримска война

Севастополски крепости — 183

«Сев. н. общи вес.» — вж. «Nord Allgemeine Zeitung»

Сегаста — испански политически деец — 465

Селим — Селим III (1761 — 1808) — турски султан — 243

[Семето, което е посяла Франция] — политически преглед от Л. Каравелов — 38, 527

Сент Кроа, граф — френски политик — 461

Септемврийска революция — Пета буржоазна революция в Испания от 1868 г. — 367, 544

Септемврийско въстание — Септемврийска революция от 1870 г. във Франция — 526

Серано и Домингес, Фр. (1810 — 1885) — испански военен и политически деец — регент, министър-председател, президент — 47, 212, 298, 309, 313, 417, 427, 429, 433, 440, 442, 447, 461, 465, 481, 484, 492, 493

«Сиекл» — френски вестник — 59, 110, 137, 205, 217

Симеонови царства, Симеонови господства — на българския княз и цар Симеон (ок. 865 — 927) — 181, 301

Симон, Ернест — инженер — 130

Симон, Жул (1814 — 1896) — френски политик. Министър на народната просвета в Правителството на националната отбрана (1870 — 1871), член на правителството на Тиер (1871 — 1873). Участва в потъпкването на Парижката комуна — 31, 84, 89, 155, 362, 388

Сисей, Сисе, Ернест Луи Октав Курто дьо (1810 — (1882 — френски генерал и политик. Министър на войната (1872 — 1873 — 261, 452, 468

[Ситият на гладния не вярва], политически преглед от Л. Каравелов — 150, 534

[Славяните трябва да търсят приятели там, дето има искреност и доброжелание], политически преглед от Л. Каравелов — 255, 540

- [Славяните ще бъдат силни, когато са единни], политически преглед от Л. Каравелов — 141, 534
- [Славянската борба добива от ден на ден по-голяма сила], политически преглед от Л. Каравелов — 153, 534
- [Славянските племена в Австрия и Турция трябва с общи сили да защитават своите права], политически преглед от Л. Каравелов — 121, 533
- [Славянските племена трябва да се сближат и да потърсят своите права], политически преглед от Л. Каравелов — 134, 533
- [Славянските племена трябва да се съединят], политически преглед от Л. Каравелов — 330, 543
- Сладковски, Карел (1823 — 1880) — чешки политик, един от ръководителите на Младочешката партия — 406
- «Словенски народ», «Слов. народ», словенски вестник, орган на младословенците — 134, 141
- «Словс», вестник — 279, 460
- «Соар», «Le Soir» — френски вестник, излизал в Париж — 213, 262, 265, 283, 315, 360
- «Соврем. извес.», «Современные известия» (1867—1887), Москва — руски политически, научен, литературен вестник — 112, 115, 183
- Солел — френски генерал — 399
- Соломон (ок. 965 — 928 пр. н. е.) — еврейски цар, древен мъдрец — 115
- «С. Петер. ведом.» — вж. «Санктпетербургские ведомости»
- «Спен. вест.», «Спен. Цайт.», «Спен. газета» — немски вестник — 61, 104, 378
- «Стандарт», «Стендарт», «Стенд.», «Стен. вес.», «Standart» — английски вестник, излизал в Лондон — 55, 116, 181, 241, 249, 312, 427
- Стара чешка партия, старочехи — 490, 551
- Стефан I Арпада (Ищван I Арпад) (ок. 975 — 1038) — княз от 997, крал (от 1000) на Унгарското кралство — 145, 147, 162, 174, 175, 213, 252, 286, 333, 349, 478, 534
- Стойкович, Арсений — патриарх в Карловац — 472, 474
- Стурза, Стурдза, Димитр, рсд. в 1833 — румънски политически деец — 471
- Сцила и Харбида (мит.) — според древногръцката митология две чудовища, живеещи на високи скали от двете страни на тесен морски пролив; погубвали всички мореплаватели. Сцила имал 6 глави и 12 лапи — 134
- Събрание на императорите — вж. Съюз (събрание) на трите императори

- [Съдът на историята е безмилостен], политически преглед от Л. Каравелов — 501, 552
- [Съществуването на Турската империя отдавна е станало безполезно], политически преглед от Л. Каравелов — 342, 543
- Съюз (събрание) на трите императора (на царовете) — Александър II, Франц Йосиф и Вилхелм I — 248, 255, 312, 313, 316, 538
- Т
- «Тагблат», «Тages блат» — австрийски вестник — 87, 89, 91, 108, 123, 259, 357, 375, 379, 381, 430, 432, 456
- «Tages Presse», «Tagespresse» «Tagesпресса» — немски вестник — 75, 377
- Таилхо — френски политик — 452
- «Таймс», «Times» (от 1785), Лондон — английски всекидневник — 47, 54, 57, 64, 65, 81, 88, 96, 102, 133, 157, 188, 195, 235, 257, 283, 285, 287, 302, 338, 344, 345, 352, 354, 355, 389, 397, 421, 428, 440, 446, 450, 493, 516
- [Тайни и явни врагове на славяните], политически преглед от Л. Каравелов — 124, 533
- Талейран, Перигор, Шарл Морис (1754 — 1838) — един от видните представители на френската дипломация в началото на XIX в., безпринципен в политическите си действия, но находчив в тайната дипломация и в сложните дипломатически ходове — 21
- Талиод — френски министър — 467
- «Тамп», «Там» «Време», — френски вестник — 31, 260
- Тан, Людовик (1815—1881) — баварски генерал — 60
- Тацит (ок. 55 — ок. 120) — политически деец, историк, оратор на древния Рим — 16
- [Тежко и горко на онзи народ, който има доверие към дипломатическите кабинети], политически преглед от Л. Каравелов — 494, 551
- [Тежко и горко на ония народи, които очакват права от своите завоеватели и деспоти!], политически преглед от Л. Каравелов — 371, 545
- [«Тежко томува, който се обляга на чуждо рамо»], политически преглед от Л. Каравелов — 147, 534
- Темерлан — Тамерлан, Тимур Ленг (1336 — 1405) — татарски хан — 8
- «Теракъ» («Напредък») — турски вестник — 66, 68
- Тест, барон — 281
- Тефик бей — турски военен — 269
- Тиер, Адолф (1797 — 1877) — френски политик и историк — 19,

- 24, 36, 37, 43, 47, 51, 53, 59, 60, 74, 89, 90, 92, 95, 100—103, 105, 107, 109, 110, 113, 116, 117, 121, 124, 133, 135, 138—140, 143, 150, 155, 157, 160, 161, 164, 165, 169, 170, 172, 176, 177, 181, 183, 184, 187, 188, 190, 193, 198, 199, 201, 207, 208, 212, 213, 216—218, 225, 228—230, 233, 238, 245, 249, 250, 253, 254, 256, 259, 262, 265, 267, 268, 270, 274, 276, 277, 279, 284, 287, 290, 295, 296, 298, 302, 306, 309, 313, 315, 316, 318, 324, 327, 331, 334, 337, 341, 346, 348, 355, 361, 368, 386, 426, 459, 492, 495, 499, 501, 504, 507, 512, 529—531, 542, 543
- [Тьеровата република не удовлетворява народните требования] — политически преглед от Л. Каравелов — 105, 532
- [Тиер сече глави], политически преглед от Л. Каравелов — 139, 534
- «Типос» — гръцки вестник — 223
- Тир — френски обществен деец — 121
- Толедо — испански генерал — 127
- Толен, Апри Луи, род. в 1828 — френски политически деец — 352
- Тонелет — френски общественик — 152
- Топета — Топете-и-Карбало, Хуан Батиста (1821—1885) — испански политик, адмирал. През революцията от 1868 г. участва във въстанието срещу Изабела II. Морски министър през 1868—1869, 1871—1872, 1874 г. Монархист по убеждения; в периода на републиката 1873—1874 ратувал за възстановяване на конституционната монархия. Участвувал в Карлистките войни (1872—1876) — 228, 427, 435, 447
- Тотлебен, Едуард Иванович, граф, ген.-адютант (1818 — 1884) — руски военен инженер, ръководил инженерните работи при Севастополската отбрана (1854—1855). През 70-те години разработва нови отбранителни системи. Ръководил отбраната на Черноморското крайбрежие — Керч, Одеса и др. Участва в Руско-турската освободителна война, главнокомандуващ при Плевен — 144
- Трактат от 1836 г. — вероятно случайна грешка, вместо 1856 г. — вж. Парижки трактат
- «Тргов. глас.», «Трговачки гласник» — сръбски вестник — 150
- Третата република във Франция — 521, 526, 547
- «Трибунална газета» — — френски вестник — 31
- Тристан — испански политически деец — 417, 433, 482
- Трите императора — вж. Съюз на трите императори
- Трошу, Трошю, Луи Жул (1815 — 1896) — френски политик, генерал. По време на Френско-пруската война — военен губернатор на Париж и председател на Правителството на националната отбрана (септ. 1870 — февр. 1871). Води пре-

- дателска политика. Подал оставката си в навечерието на капитулацията на Париж. От 1873 г. се оттегля от политическата сцена — 24, 30, 71, 399, 530
- «Туркестанские ведомости», «Тур. вед.» — туркестански вестник — 329, 332
- Турние — френски военен — 399
- Турон — испански генерал — 373
- [Турската империя се приготвя за погребална церемония], политически преглед от Л. Каравелов — 462, 550
- [Турската империя трябва да очаква големи катастрофи], политически преглед от Л. Каравелов — 303, 542
- [Турските големци мислят само за глъсти ангета и за аджем-пилаф], политически преглед от Л. Каравелов — 383, 545
- [Турските господарствени мъже и австрийската система в ритсриката], политически преглед от Л. Каравелов — 307, 542
- [Турският кабинет се намира в критическо положение], политически преглед от Л. Каравелов — 466, 550
- [Турското правителство подкопава своето собствено здание], политически преглед от Л. Каравелов — 258, 540
- [Турско-черногорските раздори, душевното разстройство на султана и политическите борби във Франция], политически преглед от Л. Каравелов — 278, 540
- «Турция» (1864 — 1873), Цариград, ред. Н. Геневич — туркофилски вестник — 7
- [Турция и Австрия са неизлечими], политически преглед от Л. Каравелов — 351, 544
- [Турция се въоръжава], политически преглед от Л. Каравелов — 485, 551
- [Турция се твърде яко плаши...], политически преглед от Л. Каравелов — 65, 528, 529
- [Турция трябва да помисли сама за своето немислимо съществуване], политически преглед от Л. Каравелов — 310, 542
- [Турция търси верни поданици и безсловесна рая], политически преглед от Л. Каравелов — 85, 530
- Туго — испански политически деец — 305
- Тюрго, Ан Робер Жак (1727 — 1781) — френски държавник, икономист — 91, 100
- «Тюрки», «Turquie» — вестник, излизал на френски език в Цариград — 9, 64, 289

У

- Уводна статия в «Свобода» и «Независимост» — 519, 524
 Угринич — сръбски професор — 515
 «Ужас в Зета», статия във в. «Глас црногорца» — 339
 [Узрялото трябва да каине], политически преглед от Л. Каравелов — 191, 536
 Улое — испански министър — 477
 Ултрамонтанство — реакционна групировка във Франция по време на Третата република — 220, 222, 368, 486, 522, 547, 551
 «Унгарише лойд», «Унг. лойд» — унгарски вестник — 111, 237, 269, 348, 466
 «Унион» — вж. «Юнион»
 «Унита католика» — вестник — 471
 Урих — френски политик — 35

Ф

- Фавр, Жул, (Жюл, Юлий) (1809 — 1880) — френски политически деец. След буржоазно-демократичната революция през 1870 г. е заместник-председател и министър на външните работи в Правителството на националната отбрана. Участвувал в разгрома на Парижката комуна — 21, 31, 33, 35, 36, 62, 69, 71—73, 81, 89, 95, 110, 399, 500, 507
 Фагуера — печатна грешка — вж. Фигуерас
 «Фантул» — италиански вестник — 376
 «Фанф.» — вестник — 239
 «Фар дю Бэспор», «Фар дю Босфор», Цариград — гръцки вестник, излизал на гръцки и френски език — 272
 «Фатерланд», Виена — австрийски вестник — 140, 295, 322
 Февруарска буржоазнодемократична революция във Франция от 1848 г. — 526, 531
 Фейкса — испански политик — 417
 Фениански въпрос — ирландско движение от 50—70-те години на XIX в. — 71, 528
 Ферари — италиански политик — 280
 Фере, Шарл Теофил (1845 — 1871) — френски политик, журналист, революционер-демократ. Участвувал в Парижката комуна, ръководител на Комисията за обществената безопасност, заместник-прокурор. Осъден на смърт от версай-

- ски военен съд и разстрелян заедно с Росел и Боржоа — 139, 534
 Фери, Жюл — френски политически деец — 31
 «Фигар» от 1854 г., Париж — френски всекидневен вестник — 265, 313, 423, 445
 Фигуерас, Фиргерас-и-Моралес, Естанислао (1819 — 1882) — испански политически деец — 75, 299, 309, 316
 Филип Август — Филип II Август (1165 — 1223) — френски крал от династията на Капетингите, един от участниците и ръководителите на Третия кръстоносен поход — 139
 Фиш, Халмилтон (1808 — 1893) — американски държавник. Един от видните дейци на Републиканската партия. Сенатор. През 1863 г. е назначен от Грант за щатс-секретар на външните работи. Този пост заема до 1877 г. — 390
 «Флакблат» — немски вестник — 373
 Флери — вероятно Флери, Емил Феликс (1815 — 1884) — френски дипломат, който след свалянето на Наполеон III ръководи Бонапартистката партия — 98, 190
 Фликса, поп — испански обществен деец — 404
 Флореску, Йоан — Емануил (1819 — 1893) — румънски политически деец — 503
 «Фолсфрайд» — вестник — 149
 Форсад ла Рокет — френски политик, бонапартист — 267
 «Фос. Вес.» — вестник — 98
 Fould (1800 — 1867) — френски политик, многократно министър на финансите. От богат банкерски род — 509
 «Frankf[urter] Zeitung», «Фран. вест.» — започва да излиза в 1856 г. във Франкфурт на Майн — 204, 257, 459
 Франкфуртски мирен договор (10 май 1871) — във Франкфурт на Майн между Франция и Прусия — 183, 199, 425, 530, 536, 548
 «Франс.», «Франсез», «Française» вероятно «La République Française» — вж. «Република французка».
 [Франция е победена не от Бисмарк, а от Наполеона] — политически преглед от Л. Каравелов — 76, 529
 Франц Йосиф (1830 — 1916) — австрийски император от 1848 г.; австро-унгарски император от 1867 до 1916 г. — 7—9, 11, 20, 55, 78, 80, 88, 98, 116—118, 122, 125, 130, 134, 148, 204, 208, 211, 216, 238, 316, 420, 422, 428, 526, 534
 [Французката република ще защитава своите права], политически преглед от Л. Каравелов — 52, 527
 [Французкият народ иска свобода, свобода искаме и ние!], политически преглед от Л. Каравелов — 45, 527

- [Французкият народ се бори за своите човечески права], политически преглед от Л. Каравелов — 99, 531
- «Фремденблат», «Fremden Blatt» — виенски вестник — 227
- [Френският народ не може да бъде убит,] политически преглед от Л. Каравелов — 72, 529
- [Френският народ се е решил да се бори до последната крайност], политически преглед от Л. Каравелов — 83, 529
- Френско-пруска война, Френско-пруски бой (1870 — 1871) — 17, 18, 39, 58, 62, 65, 67, 72, 186, 201, 431, 455, 520—522, 525, 527, 531
- [Френско-пруският конфликт и положението на Восток], политически преглед от Л. Каравелов — 35, 527
- Фридрих Велики, Фридрих II (1712 — 1786) — пруски крал. Управлението му е свързано с редица завоевателни войни. Увеличава значително числеността на армията. Автор на исторически и други съчинения — 27
- Фридрих Карл (1828—1885) — пруски принц — 101
- Фросфорското свидание — 367
- Фурканд, Емил (1819 — 1881) — френски политик, депутат от Националното събрание. Поддържал Тиер — 404
- Фурту, Мари-Франсоа Оскар Барту дьо, род. в 1836 г. — френски политик, депутат в Националното събрание (1871) — 468

X

- Хабиетинг — австрийски министър — 125
- Хабсбургска династия, Хабсбурги — династия, управлявала Австрия (1289 — 1918), Чехия и Унгария (1526 — 1918) от 1867 г. — Австро-Унгария — 162, 330, 464
- «Хабсб. кор.» — вестник — 131
- «Хавас», «Хав. аген.», «Хав. А-ция» — вж. «Аген. Хавас»
- Хаджи Иванчо — вж. Пенчович, хаджи Иванчо хаджи Величков
- «Хадик» — турски вестник — 58
- «Хакиак» — полуофициален турски вестник — 66
- Халил паша — турски министър на външните работи — 259, 294
- Хамид паша — турски политик — 371
- Хачибал — вж. Анибал
- Харибда — вж. Сцила и Харибда
- Хатени — френски политически деец — 407

- Хелферт, Йосиф, род. в 1820 г., барон — австрийски политик — 88
- Хенри Орлеански (1822 — 1897) — Омагски херцог — 537
- Хенрих Бурбонски — 464
- Хенрих IV (1050 — 1106) — германски император (1056 — 1106). Води борба с папата за надмощие. Претърпял тежки унижения пред папа Григорий VII (1077). По-късно завладял Рим (1084) — 207
- Хенрих V — вж. Шамбор, Анри Шарл
- Хентен — френски политически деец — 414
- Херве де Сесия — френски политически деец — 150
- Херцен, Александър Иванович (1812 — 1870) — руски революционер-демократ, писател и публицист — 246, 431, 523, 531, 548
- [Херцен казваше, че французите са стари деца...], политически преглед от Л. Каравелов — 429, 548
- Хиацинт, отец — духовник — 82
- [Хива и ангелизката журналистика] — политически преглед от Л. Каравелов — 345, 544
- Хилиер — френски маршал — 121
- Хирш, Мориц, барон — 491
- Хоенварт (Хохенварт), Карл Зигмунд (1824 — 1899) — австрийски държавник. В 1871 г. министър-председател на Австро-Унгария — 116, 120, 121, 124, 125, 130
- Хоенлое, кардинал — 207
- «Хон» — унгарски вестник — 61, 111
- [«Хората не вярват вече в историческите или каноническите права»...], политически преглед от Л. Каравелов — 380, 545
- Хотек, граф — посланик в Петербург — 88
- Хохенварт — вж. Хоенварт
- Хохенцолернска династия — бранденбургски курфюрсти (1415 — 1701), пруски крале (1701 — 1918), германски императори (1871 — 1918) — 424
- Христина, Кристина — испанска кралица — 282
- Христич, Никола (1818 — 1911) — сръбски реакционен държавник — 433
- Христич, Филип — сръбски политик — 85
- [Християнските поданици на султана са изпили вече чашата до капка], политически преглед от Л. Каравелов — 225, 538
- Христос — вж. Исус Христос
- Хюсеин Авни паша, Хюсеин (1820 — 1876) — турски военен и

държавен деец. Министър и велик везир — 424, 425, 433, 436, 457, 476, 483, 485—488, 494, 497, 551

Ц

«Цайдл. кор.» — пруски вестник — 61

[Целият цивилизован свят изразява своите симпатии към нещастна Франция], политически преглед от Л. Каравелов — 508, 554

Цервера — испански политически деец — 338

«Цитадин» — вестник — 273

«Црнограв» (1871 — 1873) — Цетина, ред. Симо Попович и Йован Сундечич — 171, 258

Ч

Чайковски, Младият Чайковски — вероятно Чайковски, Антони (1816 — 1873) — полски юрист и поет. Завършва Краковския университет, служи в полски съдебни учреждения. В Петербург е професор по права — 190

Чао — испански политически деец — 309

«Час» — вестник — 204, 217, 291

[Черна гсра и нейното политическо значение], политически преглед от Л. Каравелов — 362, 544

[Черна гсра трябва да даде пример, във Франция — раздори и несъгласия, от Испания — противоречиви известия], политически преглед от Л. Каравелов — 438, 548

Чернишевски, Николай Гаврилович (1828 — 1889) — руски революционер-демократ, писател, философ, литературен критик — 32, 523, 526

Черноморска конференция — вж. Лондонска конференция

[Честните руси мислят не да покоряват, а да освободят славянските племена], политически преглед от Л. Каравелов — 272, 540

[Чехите търсят своето щастие не в Пеща и Виена...], политически преглед от Л. Каравелов — 136, 533, 548, 550

[Чешкият народ ще брани своите права], политически преглед от Л. Каравелов — 131, 533

Чингис хан (ок. 1155 — 1227) — монголски хан и пълководец — 340

Ш

Шавалов — вж. Шувалов, Пьотр Андреевич, граф

Шавро — френски политик, министър на вътрешните работи — 195

Шамбср, Анри Шарл, граф дьо (Шамбургският херцог) (1820 — 1883) — внук на Карл X, претендент за френския престол под името Карл V, поддържан от легитимистите — 108, 173, 187, 188, 270, 360, 363, 367, 373, 376, 379, 381, 386, 392, 395, 419, 435, 441, 467, 486, 487

Шангарне, Шантгарне, Никола Анн Теодюл (1793 — 1877) — френски политик, генерал; монархист по убеждения. Участва в потъпкването на въстанието от 1848 г. Всявал срещу Наполеон III, избран в Националното събрание — 279, 385

Шанзи, Антуан (1823 — 1883) — френски генерал — 510

Шарова, Кр. — 522

Шарон — френски генерал — 121

Шварценберг — Шварценберг, Феликс-Людвиг-Йоан-Фридрих (1800 — 1852) — австрийски държавен деец. Посланик на Австрия в много европейски държави, военачалник, министър на външните работи — 79

Шеверия, Чеверия — испански генерал — 127

Шеро, Леон — 267

Шевченко, Тарас Григоревич (1814 — 1861) — украински поет и революционер — 88, 523, 530

Шенелон — френски политически деец — 381

Шерман, Уилям (1820 — 1891) — виден военен деец на САЩ. Генерал на армията на Севера по време на Гражданската война (1861 — 1865). От 1869 до 1884 г. командуваш армиите на Съединените щати — 234

Шефлей — австрийски министър — 125

Шир Али (1825—1879) — афганистански емир. Първоначално води англосилска политика, но по време на Руско-турската война 1877 — 1878 осъжда война на Англия, за да присъедини някои афганистански земи, които тогава били включени към територията на Индия — 347, 483

Шишкин — руски консул в Белград — 60

Шмит, капитан — 480

Шоазел — френски политически деец — 346

«Шп. Цайт.» — пруски вестник — 81

Штаин — вж. Шайн

Шувалов, Пьотр Андреевич, граф (1827 — 1889) — руски държавник, дипломат, генерал-адютант. Един от най-близките съ-

ветници на Александър II. Бил е шеф на полицията, главен началник на Третото отделение. От 1874 до 1879 г. е руски посланик в Лондон — 308, 381, 482

Шюзелка, Шюзелкин — 132, 223, 224

Щ

Щайн — 224

«Щатсанц», «Щатсанвайгер» — пруски вестник — 47

[Що говорят и що правят французите?] — политически преглед от Л. Каравелов — 89, 530

Ю

Юго, Виктор (1802 — 1885) — френски писател, публицист, политик — 155, 437

Юлиан — Юлиан Отстъпник, Флавий Клавдий (332 — 363) — римски император (361 — 363). Опитал се да възстанови езичеството — 393

Юлска монархия при Луи Филип във Франция — 529, 531

«Юнивер» — френски вестник — 346

«Юнион», «Union» — френски вестник — 71, 287, 418, 467

«Union» — испански вестник — 287

Юпитер, бог — 117, 510

Юстинианови кодекси, на Юстиниан I (ок. 483 — 565) — византийски император (527 — 565) — 170, 535

Я

Якуб хан — син на афганистанския емир Шир Али хан — 483

[Я погледайте що става в Цариград, в Пеща, във Виена...], политически преглед от Л. Каравелов — 193, 536

АЗБУЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ НА ГЕОГРАФСКИТЕ ИМЕНА

А

Абант, гр. — 440

Абисиния — 468

Асрила, бърдо — 453

Авганистан — 323, 349, 434, 441

Австралия — 221, 437, 440

Австрия, Австрийска империя — 7—15, 19, 20, 28, 36, 37, 40, 43—45, 55, 64—66, 70—72, 77—79, 81, 85, 108, 111, 113—123, 125, 126, 130—132, 134, 135, 137, 140—144, 146—155, 157—160, 163, 164, 168, 170, 171, 175, 176, 178, 179, 181, 187, 189—192, 194, 195, 197, 199, 200, 201, 203—205, 207, 210, 215—220, 224—227, 229—234, 238, 240, 245, 248, 249, 252, 253, 255, 256, 272, 276, 278, 279, 289, 292, 295, 297, 298, 304, 305, 307, 323, 329, 331, 333, 334, 336, 338, 339, 344, 351, 352, 355, 357, 359, 360, 362, 366, 369, 370, 372, 375, 377, 383, 385, 397, 401, 402, 406, 409, 411, 412, 414, 415, 419, 424, 430, 445, 449, 464, 470, 472, 474, 475, 479, 481, 494, 502, 504—506, 513, 524, 526, 532—534, 538, 544, 547, 553

Австро-Унгария, Австро-Маджария (Маджарска), Австро-Венгрия — 22, 58, 61, 120, 132, 148, 149, 151, 153, 164, 171, 180, 182, 185, 187, 193—195, 199, 203, 204, 207, 208, 219—221, 226, 227, 230, 232, 233, 236—238, 247, 249, 250, 261, 265, 266, 277, 278, 281, 283, 284, 286, 295, 304, 311, 314, 315, 333, 336, 338, 348, 349, 357, 359, 360, 365, 370, 375, 377—379, 381, 387, 388, 391, 408, 409, 412, 416, 419, 422, 424, 427, 428, 430, 432, 440, 444, 446, 448, 449, 459, 464, 466, 474, 473, 476, 478, 488, 489, 520, 528, 533, 534, 538, 542, 544, 547, 549, 550, 554

Ада кале, о. — 440

Аден, гр. — 398, 546

Адриатическо море — 8, 9, 38, 148, 191, 223, 262, 378, 532, 554

Азия — 7, 30, 120, 177, 183, 209, 215, 246, 255, 273, 283, 306, 312, 315, 317, 335, 411, 483, 520, 524

Азиатска Турция — 215

Албания — 304

Александрия, гр. — 462
 Алжир — 42, 77
 Аликанте, гр. — 367, 399
 Алксра, гр. — 464
 Алма, р. — 30
 Алмерия, гр. — 356
 Алсирас, гр. — 405
 Америка, Американски щати — 16, 28, 30, 106, 108, 111, 138, 139, 173, 183, 186, 220, 221, 225, 234, 242, 244, 245, 287, 289, 338, 369, 386, 390, 395, 401, 448, 499, 516, 520, 525, 538
 Ампус, гр. — 376
 Аму Даря, Амударя, р. — 332, 333, 543
 Амур, р. — 406
 Англия — 15, 22, 43, 45, 51, 61, 64, 68, 82, 93, 98, 101, 102, 113, 135, 136, 144, 156, 173, 183—186, 199, 201, 205, 210, 215, 218, 219, 250, 254, 255, 272, 277, 281—283, 289, 291, 294, 298, 306, 323, 332, 335, 336, 343, 345, 347, 350, 352, 354, 355, 366, 369, 389, 394, 396—398, 411, 414—416, 421, 426, 427, 434, 436, 437, 440, 441, 449, 450, 453, 454, 463, 469, 474, 480, 481, 487, 493, 502, 504, 508, 513, 515, 526, 528, 535, 536, 546, 548, 549
 Анстурия, обл. — вж. Астурия
 Антверпен, пристанище — 496
 Аоста, гр. — 67
 Арабия — 167, 220, 394, 509
 Арагония, обл. — 467
 Арденен, департамент — 292
 Армения — 501
 Арханда, бърдо — 453
 Архипелаг, о-ви — 220, 221, 292
 Астелер, гр. — 467
 Аскентон, Аскентън гр. — 421
 Астурия, Астурмас, обл. — 242
 Атика, обл. — 540
 Атина, гр. — 268
 Атлантически океан — 183
 Африка — 7, 30, 351, 405, 453, 468
 Ачин, Ачинск, гр. — 423, 426

Б

Бавария — 101
 Багдад, гр. — 468
 Байон, гр. — 202, 341, 433, 465

Балаклава, гр. — 276
 Балкан — 378
 Балкански планини — 317
 Балкански полуостров — 8, 43, 86, 128, 145, 164, 166, 174, 180, 210, 215, 223, 226, 227, 237, 255, 259, 265, 269, 285, 289, 294, 295, 297, 315, 326, 331, 336, 339, 348, 354, 365, 377, 385, 387, 409, 411, 424, 438, 443, 445, 446, 451, 462, 472, 487, 488, 492, 520, 549
 Балтийско море — 81, 128, 176, 333, 452
 Банат, област — 10, 121, 174, 204, 207, 273, 515
 Бая Лука, гр. — 383
 Барселона, гр. — 75, 298, 306, 325, 353, 367, 405, 413, 417
 Барселонска област — 417, 427
 Бахия Хонд, пристанище — 400
 Бачка, обл. — 121, 174, 204, 207, 273
 Бая, р. — 361
 Белгия — 15, 28, 70, 93, 95, 282, 335, 417, 463, 499, 513
 Белград, Белиград, гр. — 160, 168, 169, 196, 200, 209, 215, 219, 224, 226, 265, 272, 387, 515, 535
 Белфаст, гр. — 239, 271, 541
 Белфър, департамент и гр. — 292
 Бергара — 407
 Берлин, гр. — 27, 37, 48, 51, 59, 85, 101, 110, 117, 123, 192, 199, 216, 232, 234, 237, 238, 241, 242, 247, 251, 253, 258, 292, 323, 364, 369, 382, 401, 403, 415, 444, 462, 465, 554
 Берн, гр. — 415
 Бечкерек, гр. — 200
 Билбау, гр. — 361, 437, 440, 453, 461
 Бионвил
 Бискай, провлак и залив — 203, 214, 455
 Бискайски провинции — 340
 Близък Изток — 537
 Боemia — вж. Бохемия
 Бока Котарска, Бока де Кетаро, гр. — 265
 Болград, гр. — 472
 Болония, гр. — 477
 Бордо, гр. — 68, 71, 74, 83, 84, 93, 98, 103, 501, 504, 507
 Босна — 8, 9, 61, 85—87, 126, 148, 172, 188, 278, 295, 300, 304, 353, 366, 384, 424, 433, 445, 453, 454, 464, 470, 474, 475, 491, 509
 Босфор, Боспър — 22, 65, 98, 457
 Бохемия — 10, 117, 132, 187, 207, 272
 Бриансон, гр. — 364

Еритания — 51
 Еританска Индия — 283
 Брук, гр. — 478
 Брюсел, Брюксел, гр. — 50, 95, 108, 436, 458, 463, 469
 Будапеща гр. — 12, 126, 129, 131, 134—136, 165, 169, 171, 175, 189, 192, 194, 204, 217, 219, 221, 224, 263, 266, 283, 285, 286, 311, 315, 330, 336, 372, 377, 412, 423, 533, 536, 548, 550
 Будим — вж. Будапеща
 Буковина, обл. — 186, 444, 533
 Букурещ, гр. — 98, 112, 265, 272, 374, 394, 491
 Бухара, гр. — 177, 276, 403
 България — 10, 295, 340, 384, 424, 464, 491, 510, 514

В

Вавилон, гр. — 77, 533
 Валанс, гр. — 55, 124
 Валенция, Валенсия, гр. и обл. — 214, 242, 340, 356, 358, 369, 379, 417, 437
 Валтелен, гр. — 358
 Варадин, гр. — 459
 Варшава, гр. — 159, 209, 498
 Ватикан — 72, 133, 138, 146, 156, 206, 207, 260, 263, 310, 337, 346, 373, 386, 529, 537, 539
 Вац, гр. — 120
 Вашингтон, гр. — 220, 300
 Вебали, гр. — 400
 Веге, с. — 346
 Велец, Велес—Малага, гр. — 200
 Великобритания — 503
 Велико (Голямо) бърдо — 55
 Великрусия — 449
 Венгрия — вж. Унгрия
 Венецианска област — 554
 Вера, гр. — 293
 Вердун, Вердюн, гр. и крепост — 36, 116, 293
 Версаял, Версал, Версай, гр. — 55, 60, 62, 73, 85, 102, 103, 105, 107, 109, 117, 156, 166, 216, 254, 276, 298, 355, 460, 463, 499, 502, 510, 512, 530, 531
 Верт, с. — 22
 Вестфалия, обл. — 49
 Видин, гр. — 200

Виена, гр. — 10, 12, 36, 43, 55, 96, 101, 105, 108, 124, 131, 134, 136, 137, 146, 149, 153, 158, 163, 169, 189, 192—194, 211, 218, 221, 224, 238, 254, 265, 266, 285, 293, 294, 310, 311, 315, 322, 339, 362, 364, 365, 372, 374, 383, 389, 411, 452, 453, 465, 482, 494, 501, 533, 536, 541, 548, 550

Византийска империя — 301

Визил, гр. — 492

Визи Туерта, с. — 480

Виксрия, гр. — 455, 459

Виласанта — 450

Вик, крепост —

Вилхелмское, (Wilhelmschöhe) дворец в Пруссия — 27, 28, 53, 101, 501

Виляркайо, гр. — 404

Вимбос — 383

Винковци, гр. — 479

Вишници — 244

Влашко — 112

Вогезен, Вогези, департамент — 292

Воеводина — 174

Военна граница — 9, 114, 212, 213, 300, 459, 460, 520, 532, 545

Волга, р. — 340

Волферкам, гр. — 421

Восток — 8, 35, 37, 41, 52, 78, 128, 185, 186, 200, 203, 204, 226, 227, 229, 232, 244, 270, 278, 312, 348, 366, 377, 378, 422, 424, 432, 476, 480, 508, 538

Восточна Европа — 90

Восточна Индия — 347

Вюртемберг, гр. — 67

Г

Галиция, обл. — 10, 61, 111, 147, 149, 170, 185, 186, 189, 192, 198, 217, 244, 249, 284, 389, 402, 427, 444, 520, 532, 534, 535

Гарона, р. — 413

Гастайн, Гащайн — 365, 477

Гватемала — 225, 448

Гвитуцкоа, обл. — 463

Генски мост — 91

Германия — 11, 13, 15—17, 20, 21, 27, 34, 35, 40, 47, 49, 57, 67, 68, 73, 78, 80, 82, 94—96, 98, 104, 108, 110, 134, 140, 144, 152, 156, 166, 177, 181, 184, 186, 188, 189, 193, 198, 210, 212, 214—217, 221, 224, 225, 240, 247, 249, 256, 262, 264, 288, 289,

292, 298, 306, 308, 312, 313, 316, 319, 323, 329, 333—335, 337,
342, 351, 353, 369, 370, 373, 385, 386, 393, 395, 396, 401, 412,
414, 416, 417, 422, 424, 428, 444, 452, 454, 458, 466, 467, 469,
473, 474, 482, 484, 488, 489, 492, 493, 498—500, 505, 506, 508,
511, 513, 528, 530, 536, 538, 539, 552, 554

Гибралтар, обл. и проток — 425

Голандия — вж. Холандия

Гомор, гр. — 77

Грни Дунав — 422

Градище — 383

Граница — вж. Военна граница

Грахово, гр. — 551

Гренада, гр. — 358

Гренобъл, гр. — 256, 261, 492

Гърция — 9, 48, 111, 203, 257, 268, 277, 317, 339, 358, 369, 370,
462, 495, 507, 540, 543

Д

Дагестан — 292

Далечен Изток — 537

Далмация — 8—10, 12, 67, 142, 174, 204, 265, 273, 296, 454, 545, 554

Дания — 115, 116, 177, 219, 335, 453

Дарланели, проток — 65, 94, 98, 154, 452

Деари Бекир, Диарбекир, гр. — 359

Дезиерта, пристанище — 407

Диранг, гр. — 455

Дойчланд — вж. Германия

Долна Арабия — 410

Долни Дунав — 264, 422

Драва, р. — 378

Дрезден, гр. — 27, 38

Дублин, Дъблин, гр. — 463

Дунав, р. — 37, 71, 72, 85, 91, 120, 244, 301, 357, 378, 385, 452,
456, 486

Дунавски вилает — 383, 384

Дунавски княжества — 113

Е

Европа — 7, 11, 16, 22, 26, 29, 30, 33, 40, 53, 66, 73, 78—80, 90,
94, 101, 104, 106, 113, 127, 130, 131, 141, 144, 148, 155, 158,

174, 186, 208, 217, 220, 223, 224, 232—234, 237, 240, 243, 245,
246, 248, 249, 256, 258, 260, 263, 269, 272, 273, 276, 282, 285,
287, 300, 302, 306, 308, 316, 317, 325, 328, 335, 339, 342, 354,
369, 370, 396, 412, 419, 421, 422, 427, 429, 440, 443, 446, 450,
451, 455, 475, 480, 481, 493, 499, 500, 504, 506, 511—514,
520—522, 536, 540, 543, 548, 553, 554

Европейска Турция — 87, 88, 145, 150, 409

Египет — 9, 11, 68, 104, 193, 339, 342, 349, 456, 468, 470, 522

Едирне, гр. — 301

Елада — 359

Елзас, обл. — 27, 34, 36, 40, 47, 58, 60, 80, 89, 90, 92, 94, 101, 204,
247, 256, 260, 266, 267, 427, 444, 500, 505, 506, 548

Епир, обл. — 10, 235, 370

Ердел, обл. — 207

Ерзерум, гр. — 235, 468, 480

Ерихон, Йерихон, гр. — 134

Ерусалим, гр. — 452

Ескамбрера, гр. — 398

Еспартела, Еспардел, о. — 478

Естел, гр. — 453, 465, 496

Етел — вероятно Естел

Ж

Женева, гр. — 76, 98, 200, 423, 503

Женес, Сенес, гр. — 399

Жеронд, гр. — 83

З

Загреб, гр. — 200, 311, 445

Задра, Задар, гр. — 362

Запад — 450, 503

Западен Китай — 352

Западна Европа — 65, 145, 176, 207, 272, 396

Западна Индия — 351

Западна Россия — 292

Западна Украйна — 533

Звсрник, гр. — 180, 200, 203, 226, 295, 304, 314, 433, 434, 436

Земун, гр. — 311

Зета, гр. — 339

Зиково, кантон — 173

Зорноза, Сорноза, гр. — 450

И

- Иберийска република — 283
 Израил, Израел — 134
 Изток — вж. Восток
 Източна Лотарингия — 548
 Илирия, обл. — 9
 Имола, гр. — 477
 Индийски океан — 333
 Индия — 366, 483
 Индонезия — 546
 Инсбрук, гр. — 44
 Ирландия — 239, 271, 386, 529
 Испания — 13, 15, 19, 20, 25, 32, 47, 67, 69, 101, 111, 113, 124, 127, 133, 168, 178, 180, 181, 193, 195, 199, 202, 205, 212, 214, 217, 228, 242, 245, 248, 251, 254, 260, 268, 269, 271, 282, 283, 290, 291, 293, 296, 302, 310, 312, 313, 325, 328, 335, 337, 340, 344, 345, 353, 357, 368, 372, 376, 392, 398—410, 426, 434, 435, 438, 439, 445, 461—463, 465, 469, 471, 475, 478, 479, 486, 487, 493, 504, 507, 520, 522, 525, 529, 530, 533, 536, 538, 539, 543, 544, 546, 548, 550, 551
 Италия — 9, 11, 13, 14, 16, 19, 20, 23, 25, 28, 32, 44, 61, 70, 77, 79, 82, 91, 101, 105, 114, 115, 124, 132, 133, 138, 146, 152, 180, 181, 184, 188, 198, 199, 202, 212, 214, 216, 218, 220, 222, 224—226, 230, 231, 245, 254, 255, 262, 263, 271, 277, 280, 282, 283, 288, 291, 292, 297—299, 307, 313, 321, 335, 337, 341, 344, 347, 358, 369, 372, 382, 386, 398, 406, 410, 412, 414, 420, 477, 495, 502, 504, 506, 520, 527—529, 535, 546, 554

Й

- Йемен — 340, 398, 546

К

- Кадикс, Кадис, обл. и гр. — 356, 547
 Каламин, с. — 278
 Калаф, гр. — 325
 Кале, гр. — 250
 Калифорния — 220
 Камчатка, полуостров — 223
 Кандия (Крит), о. — 340, 510, 543
 Канос, Каноса, замък — 207
 Карловац, гр. — 472, 474
 Карловци, Карловиц, (дн. Сремски Карловци,) гр. — 311, 479

- Карпати, пл. — 186
 Карс, гр. — 468
 Картаген, гр. — 353, 356, 364, 383, 395, 398, 403, 407, 409, 522
 Картагенска крепост — 361
 Каспийско море — 463
 Каталония, обл. — 214, 251, 293, 298, 341, 373, 383, 417
 Кахсрс, гр. — 31
 Кашгар, гр. — 276, 352
 Келн — вж. Кьолн
 Керч, гр. и крепост — 145
 Киев, гр. — 51
 Кикинда, гр. — 23, 200
 Кил, гр. — 177
 Кинстаун, гр. — 463
 Китай — 352, 366
 Коканда, Коканд, гр. — 177
 Колашин, гр. — 257
 Колдас, селище — 413
 Колмар, гр. — 47
 Königsggrätz, гр. (сега Градец-Кралолев в Чехословакия) — 504, 553
 Корсика, о. — 126, 169, 179
 Коруня, гр. — 340
 Котор, гр. — 179, 349
 Корфу, о. — 299
 Крагуевац, гр. — 196
 Крайна, обл. — 67, 147
 Кратон, гр. — 405
 Крим, п-в — 16, 43, 525
 Крит, о. — вж. Кандия
 Кроация, обл. — 10, 142, 454
 Куба, о. — 167, 271, 390, 392, 434, 435, 520, 522, 540, 548
 Куенки, Куенчи, Куенка, гр. — 473, 477
 Курландия, обл. — 73
 Кьолн, гр. — 44
 Кюрдистан — 340

Л

- Лавриум, обл. — 540
 Лагвардия, Лагуардия — 498
 Лайпциг, гр. — 181, 218
 Ларедо, гр. — 441
 Ла Фероли, крепост — 271

- Лахедж, Лахеджем — 398, 436
 Ле Бурже, гр. — 57
 Леонински, гр. — 43
 Ливадия, местност и дворец — 126, 128, 147, 195, 208, 380, 381
 Лион, гр. — 84, 95, 103, 143, 313, 437, 512
 Лисабон, гр. — 105, 283, 291, 303, 319, 427, 462
 Литово, гр. — 257, 278
 Лифляндия, обл. — 73
 Лозана, гр. — 117
 Лондон, гр. — 39, 61, 64, 82, 86, 94, 98, 110, 131, 225, 235, 255, 271, 277, 299, 309, 323, 345, 364, 386, 398, 442, 450, 482, 493, 496, 531, 546
 Лорида, обл. — 242, 417
 Лос Аркос, гр. — 386
 Лотарингия, обл. — 27, 34, 36, 40, 47, 58, 60, 80, 90, 92, 94, 193, 204, 247, 256, 260, 266, 267, 427, 444, 500, 505, 506
 Лука, обл. и гр. — 44
 Любляна, гр. — 67
 Люксембург, гр. — 15, 135, 500

М

- Маджарска — вж. Унгария
 Мадрид, гр. — 25, 32, 111, 165, 180, 195, 248, 266, 282, 286, 293, 296, 302, 313, 316, 319, 322, 331, 337, 338, 350, 353, 358, 364, 373, 379, 386, 390, 398, 403, 404, 407, 429, 431, 433, 435, 437, 441, 453, 459, 465, 467, 473, 482, 484, 486, 488, 489, 490
 Мала Азия — 220, 273, 301.
 Малага, гр. — 290, 340, 356.
 Малата, о. — 18, 44.
 Манчестер, гр. — 64
 Мали Зворник, М. Зворник, гр. и крепост — 191, 196, 200, 201, 269, 433, 457
 Мало Бърдо — 55
 Мариета — 435
 Мари — 249, 268
 Мароко — 63, 349
 Марсилия, Марсел, гр. — 95, 103, 124, 143, 441, 475, 512
 Маскара, гр. — 30
 Мексико — 13, 16, 20, 410
 Месопотамия — 301
 Мец, гр. — 18, 23, 24, 28, 36, 45, 48, 50, 52—54, 57, 83, 204, 506, 527

- Милхаузен, гр. — 47
 Миранда — 484
 Миранда де Арча, гр. — 455
 Мозелски округ — 47, 90
 Молдавия — 112, 305
 Монвалериян, Монт Валериен, крепост — 36
 Монмартър, в Париж — 352, 510
 Мсравия — 117, 132, 146, 182, 187, 207
 Мсрбихан (Мсрбиан), департамент — 30, 320
 Моредодес, гр. — 356
 Мос, департамент — 292
 Москва, гр. — 98, 113, 205, 244, 430
 Мотрико, гр. — 496
 Мрамрно море — 292
 Мурт, департамент — 292
 Мюнхен, гр. — 27, 35

Н

- Навара, обл. и гр. — 455, 461, 473
 Наксос, о. — 220
 Нанси, гр. — 18, 356, 368
 Нантес, Нант, гр. — 320
 Неапол, гр. — 477, 530
 Нев Йорк — вж. Нью Йорк
 Неман, р. — 246
 Немска Лотарингия — 89
 Нестрац — 488, 489
 Ним, гр. — 173
 Ница, гр. — 20, 29, 91, 146, 184, 450
 Ниш, гр. — 436
 Нова Калидония, о. — 358
 Новгсрод, гр. — 81
 Нови сад, гр. — 98, 119, 120, 182, 183, 187, 194, 311, 315, 372, 459, 515
 Нью Йорк, гр. — 190, 271, 280, 392, 435, 440
 Нюкестел, Нюкясъл, гр. — 136

О

- Одеса, гр. — 41, 98, 113, 302, 381
 Олота, Олут, Олот, гр. — 405, 477
 Оренбург, гр. — 296, 312

Орензи, провинция — 410
Ориент — 51
Орлеан, гр. — 54
Османска империя, Османско царство, Отоманска империя — вж. Турция
Ostindia, о. — 502

П

Палермо, гр. — 23
Панама, гр. — 380
Панчево, гр. — 226
Парай де Мониял — 327
Париж, гр. — 16, 18, 20, 21, 23, 24, 28, 30—33, 35, 36, 38, 40—43, 47, 48, 50, 53, 54, 57, 59, 60, 62, 68, 71, 73, 74, 76, 77, 83, 84, 87, 89, 91, 93, 97, 98, 100, 102, 103, 105, 109, 110, 117, 133, 138, 155, 161, 169, 181, 190, 193, 195, 206, 214, 215, 217, 218, 250, 253, 255, 257, 259, 265, 299, 313, 316, 326, 327, 337, 341, 348, 350, 355, 356, 365, 372, 375, 383, 388, 390, 398, 407, 413, 419, 424, 425, 428, 429, 431, 432, 455, 458—461, 464, 466, 472, 475, 477, 478, 487, 493, 498—502, 507, 510, 512—514, 526, 530—532, 537, 539, 544, 556
Патагония — 455
Пау — вж. По
Пеналва, гр. — 404
Перим, о. — 366
Персия — 76, 301, 304, 309, 312, 319, 325, 345, 347, 350, 370, 465, 468, 483, 487, 550
Петербург, С. Петербург (дн. Ленинград), гр. — 11, 24, 37, 43, 59, 66, 77, 85, 88, 94, 115, 116, 144, 149, 205, 211, 218, 225, 227, 238, 259, 275, 292, 316, 319, 323, 351, 403, 409, 411, 414, 420, 422, 428, 430, 491
Петроварадинска крепост, Петроварадинска крепост — 388, 446
Пеща — вж. Будапеща
Пиринейски планини — 81, 136, 437
Пиринейски п-в — 105
Пловдив, гр. — 200
По, гр. и дворец — 136, 437
Подгорица, гр. — 179, 340
Познан, гр. — 179, 305, 368
Познанско херцогство — 401
Полша — 16, 151, 192, 292, 299, 329, 354, 450, 534, 536
Pondychery, фр. колония и гр. — 502

Портопан — 435
Португалето, пристанище — 407
Португалия — 105, 111, 127, 282, 283, 291, 303, 306, 319, 445, 462
Прага, гр. — 88, 108, 131, 132, 195, 267, 272, 310, 347, 397, 452.
Предуабоев, гр. — 440
Прикарпатски земи — 533
Прусия — 81—83, 89, 90, 92, 96, 99, 102—104, 111, 113, 115, 123, 132, 137, 149, 152, 154, 157, 160, 176, 181, 184, 186, 189, 190, 197—199, 203, 205—207, 210, 213—216, 218, 219, 221, 222, 226, 230—232, 236, 237, 240, 241, 244, 245, 248, 250, 252, 270, 292, 336, 366, 422, 443, 476, 480, 438, 500—502, 504—507, 511, 526, 528, 532, 534, 537, 538, 553
Прут, р. — 37, 60
Пунчерд — 483, 484

Р

Рагуза, гр. — 278
Раковица, гр. — 545
Рейн, р. — 18, 500
Рейнски брегове — 14, 15
Рейнски области — 49
Риека, гр. — 515, 554
Рим, гр. — 13, 18, 20, 23, 25, 32, 44, 72, 113, 114, 117, 133, 138, 146, 152, 156, 161, 214, 222, 225, 231, 232, 254, 263, 277, 297, 299, 303, 319, 321, 358, 364, 369, 374, 382, 400, 410, 422, 429, 446, 477, 478, 502, 525, 527, 529, 538
Рипол, гр. — 484
Ромъния, Румъния — 9, 10, 87, 88, 99, 111, 112, 145, 159, 160, 193, 203, 237, 259, 292, 339, 342, 374, 375, 394, 396, 409, 424, 442, 456, 457, 462, 465, 466, 469, 471, 476, 480, 487, 493, 513, 514, 550, 554
Россия, Русия — 8, 15, 21, 28, 34—37, 41, 43—45, 47, 51, 58—65, 68, 70, 72, 73, 77, 79, 82, 90, 93—96, 99, 102, 104, 108, 110—112, 115—117, 120, 121, 123, 125, 127—129, 132, 134, 135, 137, 143, 144, 147—149, 152, 155, 157—160, 163, 167, 175—177, 182—190, 192, 194, 195, 197, 200, 201, 203—207, 210, 211, 215, 218—225, 229, 232, 233, 236—238, 240, 241, 243, 245, 248—250, 252, 253, 255, 256, 259, 263, 273, 275—278, 282, 283, 285, 289, 290, 292—296, 298, 299, 301, 306, 308, 312, 313, 316, 319, 323, 329—331, 333, 336, 338—340, 343—345, 351—355, 357, 366, 369, 370, 375, 377, 378, 380, 381, 385, 405, 406, 409, 411, 413, 414, 419, 420, 422—424, 428, 430, 432, 434, 441—444, 448—452,

454, 455, 464, 466, 470, 474, 475, 480—484, 487—490, 492—494
496—498, 502, 505, 508, 511, 513, 520, 528, 529, 532, 533, 535,
536, 538, 539, 541—543, 547, 559

Ротердам, гр. — 462

Руан, гр. — 103

Русчук, Русе, гр. — 486, 510

С

Сава, р. — 378

Савоя, обл. и гр. — 20, 29, 34, 91, 184, 437, 446, 450

Садова, гр. — 506, 554

Сакра, гр. — 191, 196, 203, 226, 269, 295, 304, 314, 433, 434, 436

Салибург, вероятно Залцбург, гр. — 44

Самарканд, гр. — 312

Санкт Петербург — вж. Петербург

Сант — 399

Сантан, гр. — 228

Сант Андер, Сантандер гр. — 441, 445, 455, 467, 473

Сант Михел, крепост — 25

С. Сабастиян, гр. — 455, 459

С. Салвадор, гр. — 225

Сант Франциско, гр. — 440

Сарагос, гр. — 346

Сараево, гр. — 188

Сарадиния, о. — 200

Саторска поляна — 139

Света Елена, о. — 20, 501

Св. Маргарита, о. — 404

Свищов, гр. — 509

Севастопол, гр. — 20, 30, 77, 185, 194, 276

Севастополска крепост, Севастополски крепости — 104, 183

Север — 427

Северна Австрия — 349

Северна Америка — 173, 199, 205

Северна Германия — 35

Северна Европа — 333

Северна Каролина — 234

Северна Франция — 98

Североамерикански щати — 82, 168, 220, 338, 380, 400, 535

Северозападна Испания — 306

Севиля, гр. — 340, 356

Седан, гр. — 51, 52, 98, 530, 531

Сенски окръг — 207, 208, 401

Сент Дие, департамент Богезе — 31

Сент Етиен, гр. — 103

Сергин — 60

Силистра, гр. — 60, 194

Сир-Дария, р. — 323

Сирия — 413

Скадарско езеро — 317

Скандинавия — 289

Скутари — вж. Шкодра

Славония — Старо название на Сърбия — 67, 174, 261

Сличо, пристанище — 496

Словения — 545, 554

Содом, гр. — 77

Солферино, с. — 30

Средиземно море — 218, 292

Средна Америка — 448

Средна Испания — 316

Средна Италия — 283

Средни Дунав — 264

Средна Азия — 296, 301, 323, 332, 340, 343, 355, 405, 434, 487

Срем, обл. — 121, 174, 273

Стара Сърбия — 301

Страсбург, гр. и крепост — 23, 24, 36, 40, 47

Суец, Суецки канал — 9, 333, 398, 436, 439, 442, 543

Сумара — 426

Суторин, гр. — 43

Сухум кале, крепост — 91

Съединени щати, САЩ — 282, 410

Сърбия — 9, 10, 37, 38, 85, 87, 119, 120, 126, 128, 145, 148, 166,
179, 180, 183, 191, 193, 194, 196, 197, 201, 203, 208, 209, 213,
216, 219, 223, 225, 226, 230, 237, 238, 240, 243, 253, 259, 261,
273, 284, 285, 304, 311, 314, 339, 342, 349, 409, 412, 433, 434,
436, 440, 442, 444, 446, 454, 456, 457, 462, 463, 466, 470, 476,
487, 491, 492, 509, 514, 536

Сърбо-Хърватско — 12

Т

Тампл, в Париж — 167

Тафала, гр. — 465

Тарагония, обл. — 417, 455, 473

Темишвар, Темешвар, гр. — 209
 Тернел, Тернеле, гр. — 467, 478
 Тесалия — 318
 Тионвил, гр. — 47
 Тирол, обл. — 78
 Тихи океан — 221
 Толедска провинция — 404
 Толос, гр. — 373, 464
 Трансилвания — 207, 212, 213, 532
 Трапезунд, гр. — 468
 Триединно кралство, Троединно кралство — 371, 372, 555
 Трувил, пристанищен гр. — 247
 Тул, крепост — 36
 Тулуза, гр. — 83
 Тунис — 9, 68, 202, 342, 349
 Тур, гр. — 244
 Турин, Торино, гр. — 364
 Туркестан — 220, 249, 434
 Турс, гр. — 62
 Турция, Турска империя — 7—11, 13, 19, 20, 22, 28, 37, 45, 48, 51, 55, 58, 59, 61, 62, 64—67, 70—72, 79, 82, 85, 86, 88, 91, 102, 105, 108, 111 — 113, 115, 116, 119, 121, 126, 129, 134, 142, 143, 145, 147—151, 154, 155, 158, 163, 168, 170, 171, 174, 176, 179, 181, 190, 193, 194, 196, 197, 199, 200, 203, 204, 207, 210, 218—220, 223, 225, 226, 229, 230, 232—236, 243, 248, 252, 253, 256, 258—261, 272, 273, 275, 278, 280—282, 285, 288—297, 301, 303—305, 308, 310—312, 314, 317, 323, 326, 329, 330, 334—336, 338—340, 342, 343, 349, 351, 352, 354, 357, 359, 362, 365, 366, 368, 369—372, 375, 377, 380, 381, 385, 387—390, 394, 396, 397, 409, 411, 412, 416, 424, 425, 427—430, 432, 434, 436, 442, 449, 453, 462, 464—466, 468, 472, 476, 478, 479, 481, 483, 485, 487, 488, 492, 494, 495, 497, 502, 509, 510, 512—514, 520, 524, 528, 530, 533, 536, 541—546, 552, 554
 Търново, гр. — 200
 Тюлиери, Тюлейри, дворец — 81

У

Украйна — 530
 Унгария — 10, 12, 67, 122, 130, 145, 148, 162, 174, 186, 263, 266, 423, 444, 534, 535, 536, 540, 554

Ф

Ферол, гр. — 266
 Филадельфия, гр. — 234
 Фититерски окръг — 400
 Флоренция, гр. — 11, 67, 254, 321, 477
 Франкфурт, гр. — 35, 199
 Франкфурт на Майн, гр. — 536
 Франция — 14, 15, 17, 19—40, 42—47, 49—54, 56, 57, 59, 61, 62, 65, 67, 68, 70—73, 75—84, 86, 88—98, 100—107, 109, 110, 113, 115—117, 121, 123, 125, 132, 133, 135—140, 142—145, 155—157, 164, 166, 169, 170, 172, 175, 177, 180, 181, 184, 186—188, 190, 193, 195—199, 201, 202, 204, 205, 207—222, 224, 225, 229—234, 238—242, 244—246, 248—250, 253—256, 260—268, 270, 272—279, 282, 284, 287, 289, 290, 295, 296—298, 302, 306, 307, 309, 315, 319—321, 324—327, 329, 331, 334, 335, 337, 341, 344, 346, 348, 350, 352, 353, 355—357, 359—364, 368—370, 372, 373, 375, 376, 380, 381, 386, 391, 392, 395, 401, 404, 406, 407, 410, 412, 413, 416, 419, 423, 425—428, 430, 431, 434, 437, 438, 440, 441, 444, 446, 447, 450, 454, 458, 465, 467—469, 472, 473, 475, 476, 478, 480—482, 486—489, 492, 493, 495, 496, 498—502, 506—510, 513, 516, 520—522, 525—531, 533, 536, 539, 540, 542, 544, 547—552, 554

Фросфор, гр. — 379

Х

Хавана, гр. — 398, 400, 546
 Хавр, гр. — 250
 Хага, гр. — 539
 Ханлей, гр. — 421
 Хановерска област — 50
 Харнан, гр. — 462
 Херцеговина — 8—10, 61, 85—87, 126, 148, 167, 172, 188, 278, 453, 454, 470, 520
 Хесен, обл. — 67
 Хива, гр. — 177, 273, 276, 302, 323, 329, 332, 340, 343, 352, 487, 542—544, 547
 Хиванско ханство — 340, 542.
 Хималай, пл. — 366

Холандия — 15, 28, 335, 499
 Хорватско-Далмация — 121
 Хорватско-Сръбско — 12
 Хорватско, Хърватско — 67, 160, 174, 178, 182, 204, 207, 211,
 261, 446, 520, 536, 545, 554
 Хот Мари — 249, 268

Ц

Цариград, гр. — 7, 11, 20, 23, 34, 37, 38, 48, 61, 68, 81, 85, 88, 99,
 112, 131, 145, 147—149, 155, 167, 169, 177, 179, 184, 194,
 209, 215, 223, 224, 257—259, 270, 272, 275, 280, 281, 284,
 285, 288, 289, 294, 300, 301, 304, 308, 332, 336, 354, 356, 358,
 366, 370—372, 374, 377, 379, 385, 394, 397, 416, 422, 430,
 436, 439, 443, 452, 455—457, 466, 468, 476, 483, 485, 491,
 497, 503, 536, 537

Царско село — 51

Цетина, Цетин, гр. — 180, 193, 200, 403, 471.

Цислайтания, обл. — име на Австрия и Австро-Унгарската им-
 перия — 122, 286

Цюрих, гр. — 98

Ч

Черна гора — 8—10, 55, 120, 128, 148, 166, 167, 171, 179, 180,
 188, 191, 193, 203, 210, 248, 258, 273, 275, 295, 339, 362, 409,
 438, 439, 454, 456, 462, 471, 472, 476, 485, 515, 544, 548

Черно море — 34, 38, 44, 51, 61, 65, 66, 70, 71, 91, 93, 94, 98, 116,
 177, 183, 215, 223, 317, 318, 378, 389, 515, 528

Чевита — векия, Чивита Векия, пристанище — 25, 406, 493

Чехия — 19, 135, 146, 149, 170, 198, 217, 305, 310, 336, 490, 533

Числехирш, Чисхлер — 360, 430

Чиудад Реал — 364

Чуенка, гр. — 471

Чуенчу, крепост — 471

Ш

Шамбери, гр. — 34.

Швейцария — 32, 96, 105, 116, 126, 137, 205, 234, 260, 282, 287,
 288, 358, 395, 415, 423, 489, 499, 502, 544

Швеция — 219, 335

Шербург, гр. — 247

Шкодра, Скадара, Скутари, гр. — 171, 259

Шлезвиг-Холщейн, обл. — 177, 401

Шотландия — 271

Шуар — 397

Шумен, гр. — 37, 88, 476

Шурахан — 332

Щ

Щрасбург, — вж. Страсбург

Щутгарт, гр. — 27

Ю

Юговосточна Европа, Югоизточна Европа — 422

Югозападна Франция — 84

Югославия — 378

Южна Австрия — 119, 204, 208, 402

Южна Америка, Южноамерикански щати — 221, 535

Южна Венгрия — 8, 145

Южна Германия — 13, 247

Южна Европа — 90

Южна Испания — 306, 316

Южна Италия — 283

Южна Унгария — 230

Южка Франция — 54, 84, 87, 103, 105, 143, 156, 173, 509

Юмудов — 340

Я

Ячно, Ачио, гр. — 124

РЕЧНИК

А

абдеси, абдес (тур.) — мохамедански обичай, ритуал — миене преди молитва
 авадиш, хавадиш (тур.) — вестник
 аджем пилаф (тур.) — персийски пилаф
 Аллах керим (тур.) — благодарен съм; каквото даде бог
 алианция — от алианс (фр.) — дружество, съдружие, съюз

Б

байонет (фр.) — щик, копие
 байрам (тур.) — голям мохамедански религиозен празник
 бан — управител на област през феодализма у южните славяни
 башибузуци, башибозук — (истор. тур.) — нередовна турска войска
 бирачи — данъкоплатци, от бир, бириа (гур.) — данък
 бюргер (нем.) — гражданин, дребен буржоа, еснаф

В

валиде султан (пер.) — майка на султана, титла на султанската майка
 валия (араб.) — управител на област — вилает
 вапср (лаг.) — параход, кораб
 вигода — выгода (рус.) — изгода, полза
 виляет, вилает (тур.) — област, административна единица в Турция
 волонтир, волентер (рус.) — войник, доброволец

Г

гаван, гавань (рус.) — пристанище
 гулден (нем.) — сребърна и златна германска монета, запазена само в Холандия
 гюбре (тур.) — тор, смет
 гюмруци, гюмрюк (тур.) — мито, митница

Д

депеша (остар. рус.) — телеграма
 дервиш (пер.) — мюсюлмански калугер
 джелятин (тур.) — палач
 диван-язасъ (пер.-тур.) — решение на съвета
 динислям(ин) (тур.) — правоверен, истински мохамеданин
 дослук, достлук (тур.) — приятелство

Е

енциклика (гр.) — папско окръжно, послание на епископ
 емир (араб.) — началник; турчин, който се счита, че е от потеклото на Мохамед
 ешмаци, ешмак (тур.) — покривало за глава и лице на жена у мохамеданите; було

З

зебеци (тур., нар.) — мохамеданско племе в Анадол
 зуав (фр.) — войник от пехотата на турския султан

И

иглениячи (остар.) — от иглянка — карфица, пушка иглянка — тънка бойна пушка
 изазвала (от рус. зазывать) — повикала, предизвикала
 икиндия (нар. тур.) — времето към 4—5 часа след пладне
 инсургенти (лат.) — въстаници, бунтовници
 инфантерски regiment (от фр.) — пехотен полк
 ислях-хане (тур.) — занаятчийско училище, интернат
 истият, исто, ист (диал.) — същият, също, същ

К

кадия (араб.-тур.) — духовно лице, което изпълнява длъжност на светски съдия
 казълбаши — турска секта; турски войници
 каймакамин (тур.-араб.) — околийски началник, управител на околия

капия (тур.) — врата, порта; остар. — правителствено учреждение; ножница

керкенец (тур.) — вид ястреб

кетен халва (араб.) — халва на конци

кирия (араб.-тур.) — наем за превоз-или за жилище; в преносен смисъл — човек, който дава съвестта си под наем

клефти, клефтета (гр.) — гръцки хайдутни, крадци

кнут (рус.) — камшик, бич

кормилци, кормилец (рус.) — благодетел; който дава препитание

копча — телена кука, мъжко копче; копче с пеглица

Л

лахурен, лахурен — по името на гр. Лахора

лития — (остар. гр.) — молебен на открито

лобизае от лобзатъ, (рус. стар.) — целува

М

манафи (тур.) — малоазиатски турци

махмузи (араб.) — шпори; вид бодил

медресе (тур.) — мохамеданско богословско училище

мекете (тур.) — подлец, долно оръдие

мектеб (тур.) — училище

ментор (гр.) — съветник, наставник, ръководител

метрилези (рус. митральеза, от фр.) — картечници

могикани, мохикани — измряло индианско племе в Северна Америка. Последният мохикан — последен представител на умиращо поколение, съсловие, народност

мормони — членове на американска религиозна полухристиянска секта, която провъзгласила многоженството като дадено от бога откровение

москали — московци, руснаци

москаля, моска (разг. тур.) — талисман

мютесарифин (араб.-тур.) — турски окръжен управител

Н

наджаци, наджак (тур.) — бравда, секира, овчарска тояга, гега
нунции (лат.) — папски посланик

О

обоюдно (рус.) — взаимно, двустранно

оланин (тур.) — слуга на високопоставен турчин

осмотрителни (рус.) — внимателни, предпазливи

П

падишах (тур.-пер.) — титла на турския султан

пандера (ит.) — знаме

пандурска, от пандурин (гр.) — въоръжен пазач християнин през османското иго

панцирни, от панцер (герм.) — ризница; бронирани

пилюла (лат.) — лекарство във вид на хапчета

подярмила (тур.) — поробила

порфира (гр.) — багреница, тъмночервена дълга мантия от скъп плат, носена от царе и благородници

председник, предместник — предшественик

прелат (лат.) — висш духовен или цивилен сановник в католическата църква

приглашева, от пригласяватъ, пригласить (рус.) — кани, поканва

Р

рамазан (тур.) — деветият месец от мохамеданската година, през който мохамеданите постят, като ядат веднъж в денонощието, и то през нощта

регIMENT (фр.) — полк

резни (от резня, рус.) — кланзта, сеч

рекрут (фр.) — новобранец, набор

ритери, ритор (гр.) — учител по красноречие в древна Гърция; оратор, който произнася красиви думи без съдържание

С

санджак-шериф (тур.) — свещено знаме

свидание (рус.) — уговорена среща; свиждане,

сеизин (тур.-араб.) — коняр
 сер-аскер капъси, **капасъ** (тур.) — военно министерство
 сер-аскер паша (араб.-пер.) — военен министър
 сердарин (тур.) — военен чин
 скупщина — събрание
 смарладиса (тур.) — поръчал
 схизма (гр.) — църковно разцепление, разкол
 състанак — съюзник, съмишленик (от състана се, остар.) — събера се, съединя се

Т

табии (араб.-тур.) — укрепления
 табер (тур.) — турско войсково поделение; стан, лагер
 такли, такла (тур.) — правя такла — премятам се през глава, въртя се
 талир, талер (нем.) — стара немска сребърна монета, равна на 3 марки
 тугорство (лат.) — попечителство, надзор

У

уживам (от уживаться, уживчивый, рус.) — свиквам да живея с някого; свиквам и заживявам добре с хората
 улански полк (рус.) — кавалерийски полк
 улучши (рус.) — подобри
 уния — (книж. лат.) — единение, обединение
 утемели (от темел, гр. — основа, праг, подпора) — ще има здрави основи, ще пусне корен, ще трае дълго

Ф

фетва (остар., тур.) — писмен отговор на празни въпроси
 фиакер (фр.) — файтон
 фишек (тур.) — патрон, ракета
 фрегата (итал.) — малък тримачтов военен кораб

Х

харамоеди (тур.) — готовани
 харем кехаясь, **харем кехая** (тур.) — началник на харем
 хат (тур.) — хубав, охранен кон, жребец
 хати-шериф (араб.-тур.) — указ на турския султан от 1839 г. за държавни реформи и даване на правдини на християните
 хатц-хумаюн (тур.) — указ за подновяване на правдините на християните (главно на българите), издаден през 1856 г.
 хонведи (унг.) — защитници на страната; старо название на унгарските пехотинци

Ц

царибашия (тур.) — главатар на циганите
Circum dederunt, лат. — кръгът се върти

Ч

чекани, чеканя — изработено фино, с тънко длето, филигранно
 чубукчия (тур.) — който пълни, пали и подава чубук на господаря; преносно: угодник, лакей

Ш

шампаниер, шампания, (рус., нар., от фр.) — шампанско вино
 шех-нишахски, шех-ниша (араб.-тур.) — царски, цар на царете
 шех-юл-ислям(ни) (тур.-араб.) — върховен духовен глава на мюсюлманите

Я

ярем (тур.) — робство

СПИСЪК НА ПРИЛОЖЕНИЯТА

1. Краят на протокола от заседанието на БРЦК в Букурещ от 20 и 21 август 1874 г.
2. Кирияк Цанков
3. Пловдив — общ изглед
4. Киро Тулешков с жена си
5. Къщата в Русе, където е живял Каравелов
6. Москва. Стариият университет
7. Ангел Кънчев
8. Москва. Ул. «Арбат»

СЪДЪРЖАНИЕ

ПОЛИТИЧЕСКИ ПРЕГЛЕДИ

[Бедна Турция! Бедна Австрия!]	7
[Народната и човеческата свобода се не добива, а се взема насила]	11
[Интересите на Австрия изискват да остане тя неутрална]	12
[Пруската армия напредва]	16
[Кредитът на Наполеона пада]	19
[Ако Франция се провъзгласи за република...]	23
[Вторият акт от голямата драма]	25
[Десетте мъжа — цветът на французката нация]	29
[Да припомним думите на Чернишевски]	32
[Френско-пруският конфликт и положението на Восток]	35
[Семето, което е посеяла Франция]	38
[Европейските страни са пълни с възпламеняемо вещество]	42
[Французкият народ иска свобода, свобода искаме и ние!]	45
[От бойното поле дохождат противоречиви известия]	48
[Французката република ще защитава своите права]	52
[Ни едно монархическо правителство не обича образованието и развитието]	56
[Между Русия и Прусия съществува тайна алианция]	59
[Нотата на княз Горчаков не е престанала да плаши слабо-нравните политици]	62
[Турция се твърде яко плаши...]	65
[Последни известия за френско-пруския конфликт и за Босфорския въпрос]	68
[Кабинетните конференции са шарлатански събрания]	69
[Френският народ не може да бъде убит]	72
[Франция е победена не от Бисмарка, а от Наполеона]	76
[Германският народ днес върви като добитък след Бисмарка]	79
[Френският народ се е решил да се бори до последната крайност]	83
[Турция търси верни поданици и безсловесна рая]	85
[Османската империя умира от старост и от гнилот]	86
[Що говорят и що правят французите?]	89
[Мирът е вече заключен]	92

[Войната — това са езера от кръв и планини от тела, тиф, глад и пожари]	94
[Революцията във Франция се разпространява все повече]	97
[Французкият народ се бори за своите човечески права]	99
[Народите искат република]	102
[Тиеровата република не удовлетворява народните требования]	105
[Днешната революция ще да очисти твърде много французки нечистотии]	109
[На тоя наш многогрешен свят стават такива чудеса...]	
[На светът е всичко «суета суета»]	115
[Поробените славянски народи трябва да се споразумеят братски и да се съединят]	118
[Славянските племена в Австрия и Турция трябва с общи сили да защитават своите права]	121
[Тайни и явни врагове на славяните]	124
[Русия трябва да избере: или със славяните, или с турците и маджаро-немците]	127
[Чешкият народ ще брани своите права]	131
[Славянските племена трябва да се сближат и да потърсят своите права]	134
[Чехите търсят своето щастие не в Пеща и Виена...]	136
[Тиер сече глави]	139
[Славяните ще бъдат силни, когато са единни]	141
[Народите трябва да потърсят вътрешно щастие, а не вън-кашна слава]	144
[«Тежко томува, който се обляга на чуждо рамо»]	147
[Ситият на гладния не вярва]	150
[Славянската борба добива от ден на ден по-голяма сила]	153
[Русия увеличава своята войска все повече и повече]	156
[Нови известия за славянските народи, за Франция и Италия]	159
[Австро-маджарският дуализъм умира]	162
[Портата обещава, но нищо не прави]	165
[Дорде не обърнат лицата си към Белиград...]	168
[Гласове от славянските страни, последните събития във Франция и Англо-американските отношения]	170
[«Когато Господ иска да накаже някого, то по-напред му взема ума»]	173
[А що се върши в Русия?]	176
[Известия от Турция, Полша, Франция и Испания]	179
[Над Високата порта се вият черни облаци, които меришат на барут]	180

[Русия прилича на богата невеста]	182
[От руските приготовления се бои не само Англия]	185
[Поляците трябвало да станат австрийски мост]	188
[Узрялото трябва да капне]	191
[Я погледайте що става в Цариград, в Пеща, във Виена]	193
[Немски вестник за Сърбия]	196
[«Не наляйте ся на князи и на сыны человеческия», а на своите собствени мишници]	197
[Народите искат да живеят и да бъдат независими]	199
[Големите и силните държави мълчат и работят...]	203
[Игнатиев или Валцев, Прусия и Ватикана, Париж...]	206
[Восточният въпрос е пак изплувал]	209
[Господарство, което мисли, че става по-силно, ако покори чужди народности, няма здрав разум и политически такт]	212
[Европейските вестници за политическите отношения на континента]	215
[Восточните и австро-маджарските дела се заплитат все повече и повече]	217
[За да не запалят твоята къща, ти трябва да плашиш съседа си, че ще запалиш селото му]	220
[Общославянското спасение е в споразумението между славянските племена]	223
[Християнските поданици на султана са изпили вече чашата до капка]	226
[На Восток ще се разиграят скоро кървави драми]	229
[Положението на европейските сили, на папата в Рим, новини от Америка]	232
[И най-изкусните майстори не са в състояние да закърпят гнилата дреха]	234
[Пешанските дипломати приличат на малки паленца]	237
[Всеки гледа да глоби раята повече и да напълни кесията си по-скоро]	239
[Правителствените вестници лъжат...]	242
[Предсказанията на Херцен се изпълниха]	245
[Наближава вече и друга 1848 година]	248
[Народите се пробуждат вече, а правителствата се боят от въстание]	252
[Славяните трябва да търсят приятели там, дето има искреност и доброжелание]	255
[Турското правителство подкопава своето собствено здание]	258
[Граф Андраши и Милхат паша се ръководят по една програма]	260
[Венгрия трябва да се споразумее със славянските племена]	

и с румънците]	263
[Републиканските партии добиват все по-голяма сила]	266
[Восточните дела се заплитат все повече]	269
[Честните руси мислят не да покорят, а да освободят славянските племена]	272
[«Дорде в Европа съществува въоръжена армия, мирът е невъзможен»]	275
[Турско-черногорските раздори, душевното разстройство на султана и политическите борби във Франция]	278
[Вътрешната болест е по-опасна от всяко външно насилие]	281
[Престолонаследиято и турските партии]	284
[В Турция не може да бъде нищо постоянно]	288
[Между Русия и Портата се е появило някакво си недоверие]	291
[Около Русия се въртят множество младоженци и предлагат и ръката си и сърцето си]	293
[Самостоятелните убеждения са голяма рядкост в Турция]	296
[Дето няма искреност и братска любов, там няма и щастие]	300
[Турската империя трябва да очаква големи катастрофи]	303
[Турските господарствени мъже и австрийската система в риториката]	307
[Турция трябва да помисли сама за своето немислимо съществуване]	310
[Положението на християнските народности в Турция и Австро-Унгария е критично]	314
[Историческото право е смешно и безпомощно]	317
[Във Франция произхождат нови вълнения]	320
[Гласът на народа е глас на божия син]	323
[В една из своите прекрасни песни Барбие говори...]	326
[Славянските племена трябва да се съединят]	330
[Гърбавото не ще молитва, а иска мотика]	332
[Последните събития в Европа]	335
[Восточният въпрос трябва да се реши колкото се може по-скоро]	338
[Съществуването на Турската империя отдавна е станало безполезно]	342
[Хива и ангелизката журналистика]	345
[Знаете ли що е ново?]	348
[Турция и Австрия са неизлечими]	351
[Множество вестници говорят, че восточният въпрос ще да се реши твърде скоро]	353
[Политически отношения и събития в Турция и Австро-	

Унгария, Франция и Испания]	357
[В Турската империя — нетърпими злодейства, Австро-Унгария лъже своите поданици, в Испания и Франция — жестоки борби]	359
[Черна гора и нейното политическо значение]	362
[Европейската дипломация бърби от ситост]	365
[Последните събития във Франция, Испания, Турция...]	368
[Тежко и горко на ония народи, които очакват права от своите завоеватели и деспоти]	371
[Републиката се бори с монархията, новите идеи се борят със старите]	374
[Восточният въпрос е захванал изново да вълнува европейските дипломати]	377
[«Хората не вярват вече в историческите или каноническите права...»]	380
[Турските големци мислят само за тлъсти агнета и за аджем-пилаф]	383
[Австро-Унгария прилича на Турция]	387
[«Не надѣйте се на князи и на сыны человеческия»]	390
[Ефимерната сила на Портата]	394
[Османската империя е изгубила и последния свой кредит]	396
[Новини от Лондон, Париж, Хавана, от Италия и Испания]	398
[Свободата е полезна във всяко отношение]	400
[Генерал Игнатиев ще да дойде на Горчаковото място]	403
[Нашите господари пушат чибуците си и се смеят на славянската ни глупост]	405
[Австро-маджарската империя е поле на различни борби]	408
[Австрия е станала доброжелателка на Русия]	411
[Рицарските времена нямат вече за Франция никаква важност]	413
[Направеното вчера се разваля днес, направеното днес, се разваля утре...]	415
[«Руската политика говори едно, а руското сърце прави друго»]	418
[За австро-руското приятелство говори почти всичкият свят]	421
[Против Турция се приготвява страшна буря]	424
[Последни вести от Англия, Франция, Испания]	426
[А каква е руската политика?]	427
[Херцен казваше, че французите са стари деца...]	429
[Пак за восточния въпрос]	432

[Новини от Турция, Англия, Франция, Испания и Куба]	434
[Деморализацията на побеснелите турски чиновници е преминала всички граници]	436
[Черна гора трябва да даде пример; във Франция раздори и несъгласия; от Испания — противоречиви известия]	438
[Вести от Европа]	440
[Младото руско поколение и честните руски граждани разделят нашите убеждения]	442
[Всяко Австро-маджарско насилие на Балканския полуостров ще произведе страшни кръвопролития и големи опустошения]	445
[Свободата не пие шампаниер, независимостта се не вози във фиакри]	448
[Кабинетните разсъждения и вестникарските размишления за умните хора нямат никакво значение]	451
[Западноевропейските вестници решават съдбата на Турската империя и делят ризите на умирающия болник]	453
[Извънредните разкоши, маймунското подражание, баснословното тъпоумие на азиатските дипломати са довели турското господарство до последната крайност]	456
[Австро-Унгария е възседнала вече своя Росинант...]	459
[Турската империя се приготвя за погребална церемония]	462
[Решават нашата съдба, а ние спиме и нехаеме!]	464
[Турският кабинет се намира в критическо положение]	466
[Несъгласията между Портата и Персия]	468
[Времето изисква тясно братство и нелицемерна любов]	470
[Бъдещето на Румъния е тясно свързано с бъдещето на южнославянските племена]	471
[В Австро-Унгария се разиграват твърде чудни комедии]	473
[Восточният въпрос се приближава към краищата на своето решение]	476
[Последни вести от Австро-Унгария, Турция, Испания и Франция]	478
[Кабинетните препирни не са подобрили положението ни на един народ]	480
[Мак Махон решил да вкара французкия народ в своята мандра с хаджийски средства]	483
[Турция се въоръжава]	485
[Последните събития в Турция, Испания и Франция]	487
[Руската невеста е заприличала на Пенелопа]	489
[«Всеки сънува онова, щото му се харесва или от щото се бои»]	491
[Тежко и горко на онзи народ, който има доверие към дипломатическите кабинети]	494
[Руският народ ще подаде гласа си в полза на българите]	496

*

[Войната между Франция и Германия не е вече война между две нации]	498
[Съдът на историята е безмилостен]	501
[Войната бе за Прусия диверсия]	504
[Най-последните условия на мира са известни]	506
[Целият цивилизован свят изразява своите симпатии към нещастна Франция]	508
[Във Франция духовете кипят]	509
[Парижката комуна и Европа]	512
[Положението в Париж — омагьосан казан]	514

*

Бележки	519
Азбучен показалец за лица, периодични издания, заглавия на произведения, дружества и др.	555
Азбучен показалец на географски имена	607
Речник	629
Списък на приложенията	635

ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ
СЪБРАНИ СЪЧИНЕНИЯ
ТОМ IX

първо издание

Редактор Светла Гюрова
Художник Кирил Гогов
Худ. редактор Петър Тончев
Техн. редактор Любен Петров
Коректор Александра Хрусанова

Формат 32/84/108; тираж 3113 екз.; печатни коли 40,50;
издателски коли 34,02; уик; 38,69; л. г. VI/55; изд. №
6347, горъчка № 105/1986 година на изд. «Българ-
ски писател»; дадена за набор на 30. III. 1986 година;
излиза от печат на 30. XI. 1986 година; цена 3,51 лв.

Код 25 $\frac{95361/79611}{5506-20-96}$

ДПК «Димитър Благоев» — София